Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پروفیسور رسول امین

کلیات

(لومړی ټوک)

ترتیب او تدوین

ضیاءالرحمن ضیاء ساپی

۱۴۰۱ل کال

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پروفیسور رسول امین کلیات

لیکوال: پروفیسور رسول امین

ترتیب او تدوین: ضیاءالرحمن ضیاء

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنګي څانګه

چاپکال:۱٤۰۱ل/۲۰۲۲م

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپ وار: لومړی

د خپرندوی د خپرونو لړ: (۱٦۰)

برېښنايي پته: www.zhwandoontv.com

ددې کتاب د چاپې، کاپي، انلاین او بل هر ډول خپراوي حقوق له خپرندوی سره خوندي دي.

zia_9zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيوليک

ګڼه سرليک مخ

د افغانستان يو خدمتګار امين..۸

ويناوې...۱٤

په افغانستان کې مېشت قومونه ۱۵

ټول افغانان دي...۱۵

يو باثباته حکومت د کوکنارو د کر ۱۹

مخنيوی کولای شي..۱۹

د افغانستان په روانه شخړه کې د لويې جرګې ونډه ۲۲

د افغانستان سوله د ګاونډيو هېوادونو او سيمې په ګټه هم ده..................................۲۷

مسايل په احساساتو نه، بلکې په مفاهمه حلېږي...۲۸

جګړه ماران بايد د جنګي جنايتکارانو په توګه محاکمه شي.....................................۳۰

د افغانستان روانه غميزه او افغانان...۳۳

هغه څوک چې ځانونه په افغانستان کې مشران ګڼي، دوی ۳٦

افغانها بايد بجای مسايل ګروهی و منطقه يی در باره افغان ۳۹

جوانان ما از رخداهای جهانی بيشتر آګاهی داشتند اما از ٦٤

په افغانستان کې دې داسې يو ملي او اسلامي حکومت...٦۸

افغانستان په څلور لارې کې؛ د هغه علتونه او علاجونه ۷۰

اتحاديه نويسنده ګان افغانستان ازاد موسسه ايست ازاد و ۷۳

د لوی احمدشاه بابا سيمينار ته د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې..............................۷۵

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان برای عملی شدن و موفقیت طرح پلان صلح.............................. ۸۱

مرکز مطالعات افغانستان گشایش یافت و به کارش آغاز کرد........................ ۸۳

د افغانستان د مطالعاتو مرکز په پرانیستونکې غونډه کې.............................. ۸۵

طالبان باید برای تدویر لویه جرگه و.. ۹۱

مسله افغانستان در یک مرحله نهایت حساس و ۹۷

روان مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه.................................... ۱۰۰

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې لسمه کالیزه.. ۱۰۷

د افغانستان په کلتور کې راغلي بدلونونه او بیا رغاونه یې ۱۰۹

د افغانستان د مسلې سیاسي حل او په راتلونکي ۱۱۲

د افغانستان مسله او د هغې حل.. ۱۱۳

د افغانستان د سولې په لاره کې پراته خنډونه ۱۱۷

لویه جرگه د ستونزو د حلولو د یو مهم میکانیزم په توګه ۱۲۱

د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو ورروستی.. ۱۳۱

مرکې.. ۱۳٤

د تنظیمونو او د دوی د حامیانو ټولې هلې ځلې... ۱۳۵

ځینې تنظیمونه د خپلو باندنیو پلویانو په لمسون ۱٤۰

د هرات غونډې مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې ۱٤۳

د ملګرو ملتونو هڅې ناکامې نه دي، یوازې ځینو ۱٤٦

د پخواني پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل.. ۱٤۹

افغانان حق لري چې د خپل هېواد سیاسي زعامت ۱۵۷

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په باب نړیواله متضاده پالیسي ۱٦٤
د مجسمو ورانول د افغانانو کار نه دی ۱۷۵
هیڅ شخص، ګروه و حزب حق تغیر دادن ۱۸۱
د عشق اباد په کنفرانس کې د افغانستان د ۱۸٦
له جنګي ډلو سره بهرنۍ مرستې، افغانستان ۱۹۳
تنظیمونو ولې او څنګه له یو بل سره جګړې پیل کړې؟ ۲۰۲
د افغانستان په حقوقي موسساتو کې د لوبې ۲۰۵
د برچې به زور پر افغانانو حکومت نه کېږي ۲۱۰
افغاني ټولنه یوه مسلمانه، مساوات طلبه او ۲۱۷
مصاحبه پروفیسور عبدالرسول امین با هفته نامه کابل ۲۳۳
ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان ۲٤۱
افغانان هیله لري، چې زموږ ګاونډیان باید د ۲٤٤
د افغانستان د مسلې د سیاسي حل صلاحیت ۲٤۹
افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر اند ۲۵۳
زما په نظر په سیاسي لحاظ ازاد مطبوعات د ۲۵٦
د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښمن دي ۲٦۲
مردم افغانستان از جنګ خسته شده اند جنګسالاران ۲٦٤
هر څوک چې د افغانستان د کشالې نظامي حل ۲٦٦
د کوټې د مشورتي مجلس په فیصلو کې راغلي ۲۷۱
ځینې کسان غواړي چې قومي او ژبنیو تعصباتو ۲۷۳

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې روان جنګ د افغانانو نه دی، بلکې ۲۷۶

لیکنې ۲۸۵

تعصبهای قومی، نژادی و زبانی خطری به وحدت ۲۸۶

مسکو د مجاهدینو غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړ.. ۳۴۶

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې ستونزې ۳۵۲

ایا تجزیه افغانستان امکان پذیر است؟ ۳۷۱

افغانستان از خم و پیچ خطرناک تاریخ میگذرد.. ۳۷۹

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد.. ۴۷۳

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې په اوایلو ۴۷۶

په افغانستان کې د سیاسي ګوندونو رول.. ۴۸۹

افغاني ټولنه، ارزښتونه او د جرګې موسسه ۵۰۰

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد... ۵۴۱

ژباړې.. ۵۴۴

د ځناورو فارم   یا د روسي کمونیزم هینداره.. ۵۴۵

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان یو خدمتګار امین

پروفیسور رسول امین د افغانستان په اوسني تاریخ کې هغه لیکوال، سیاستوال، سیاستپوه، ادبپوه او ټولنپوه شخصیت و، چې نږدې پنځه لسیزې یې په منظم او متواتر ډول د علم، ادب او سیاست په ډګر کې افغانستان ته داسې خدمتونه ترسره کړل، چې جانبي عوارض یې نه درلودل؛ د کوم شخص، ګوند، سیاسي بهیر په امحاکې یې خپله بقا نه غوښتله او د یوې معتدلې، سوله ییزې لارې او تګلارې پلوی و. پروفیسور رسول امین تر لوړو زده کړو وروسته په کابل کې د پښتو ټولنې غړی او د کابل پوهنتون استاد شو، دا دندې یې په ښه ډول ترسره کړې، پر (۱۳۵۷ل) کال د سیاسي افکارو او د وخت د حاکمیت د مخالف لیدلوري د درلودو له امله له هېواده مهاجرت ته اړ شو.

د شوروي اتحاد د یرغل په کلونو کې یې قلمي جهاد ته ادامه ورکړه، په هېواد کې د شوروي یرغل له امله رامنځته شوې خونړۍ ځپې یې په خپل رسنیز فعالیت کې منعکس کړې او د هېواد واقعیتونه یې تر نړیوالو ورسول. ده پر دې مهال هم په افغانستان کې د شتو واقعیتونو او سیاسي شخړو حل په سوله ییز فورمول کې لټاوه او جګړه یې د حل وروستۍ لاره نه ګڼله. د جهاد تر اختتام او د تنظیمي جګړو پرمهال یې بیا هم د روغې جوړې او سیاسي حل لارې پر تګلارې ټینګار کاوه. له افغانستانه د روسانو د وتلو په وروستیو وختونو کې یې په پېښور کې فرهنګي کارونو ته زور ورکړ؛ د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه (وفا) یې جوړه کړه، د (خپلواکۍ) مجله یې تاسیس او وروسته یې بیا د (وفا) په نامه یوه ډېره معتبره اوونیزه هم پیل کړه. د تنظیمي جنګونو پرمهال یې د بېلابېلو تنظیمونو ترمنځ په مستقل ډول او هم په پېښور کې د تفاهم شورا له لارې د روغې جوړې ډېرې هلې ځلې وکړې، خو کومه غوځه نتیجه یې ور نه کړه. کله چې د طالبانو د اسلامي تحریک او مخالفو تنظیمونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمنځ جګړې پیل شوې، نو بیا هم امین صیب او څو ملګرو یې د خپلمنځي خبرو اترو او سولې لاره غوره وبلله، د مخالفو ډلو ترمنځ یې پر روغې جوړې ټینګار وکړ، بېلابېلو ډلو سره یې د خبرو لپاره اړیکي ټینګ کړل، د سولې لپاره یې علمي سیمینارونه جوړ کړل، خو دې ستړیاوو هم کومه غوڅه پایله ور نه کړه. د طالبانو د لومړي حاکمیت په بهیر کې یې د دې تحریک له مشرانو سره څو څو وارې وکتل او دا خبره یې ورته واضح کړه چې په یوازې ځان حکومت نه شئ کولای او افراطي نظریات د دې وطن په ګټه نه دي. کله چې د طالبانو تېر نظام د نړیوالو په مستقیم پوځي یرغل ړنګ شو او د بن کنفرانس د طرحې او پرېکړې پر اساس یوه موقته اداره رامنځته شوه، نو څو موده وروسته امین صیب د پوهنې د سرپرست وزیر په توګه غوره شوه. دا مهال نو د افغانستان په تعلیمي برخه کې کوم واحد نصاب نه و، د ډاکتر نجیب د وخت نصاب، د مجاهدینو په نوم د استاد رباني (جمعیت) تنظیم حکومت او په پېښور کې د بېلابېلو تنظیمونو او انجیوګانو تعلیمي نصابونو څخه کار اخیستل کېده. په کار دا وه چې په موقت ډول یو واحد تعلیمي نصاب جوړ او وروسته بیا پر یوه منظم تحصیلي نصاب کار پیل شي. د امریکا متحده ایالاتونو پرمختیایي ادارې (USAID) د دې کتابونو د چاپ لګښت پر غاړه واخیست. د تعلیمي نصاب دکتابونو دا شمېر دا مهال ټولټال(۱۱۷) عنوانونو ته رسېده. د امین صیب پر زیات ټینګار او څار دا ټول کتابونه د بېلابېلو متخصصینو له خوا ایډیټ او چاپ ته تیار شول او کله چې امین صیب د پوهنې د وزیر په توګه عملاً خپله دنده پیلوله، نو دا (۱۱۷) عنوانه تعلیمي اثار چې په ملیونونو ټوکه چاپ شوي وو، هم د زده کوونکو د ګټې لپاره تیار شول.

امین صیب شپږ میاشتې په پوره صداقت د پوهنې د وزیر په توګه خپله دنده ترسره کړه، بیا په هېوادکې حکومت نوې بڼه خپله کړه او له واکمن دربار سره د ده مناسبات هم پسې ساړه شول، ده خپل پخوانی دفتر له پېښوره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته انتقال کړ، (د افغانســـتان د مطالعاتو مرکز) په نوم یې نوی دفتر جوړ کړ، خپله بډایه کتابتون یې هم کابل ته ولېږداوه او دلته یې پر ټولنیزو او فرهنګي خدمتونو لاس پورې کړ.

د ژوند تر پایه یې بیا په حکومت کې رسمي دنده وانه خیسته او د حکومت د یوه منتقد او ټولنیز خدمتګار په توګه یې د خپل ژوند وروستي کلونه تېر کړل. امین صـــیب د (۲۰۰۹م) کال د د اکتوبر پر (۳۱)مه نېټه له وطنه لرې په استرالیا کې د خپل ژوند پور پرې کړی، په دې ډول یې د ژوند هغه سفر چې ده پر (۱۳۱۸ل) کال په کونړ کې له خپل کلي (وټپور) څخه پیل کړی و، پایته ورسـاوه. جنازه یې وطن ته راوړل شـوه او د کونړ په مرکز کې یې خپل ابدي کور خپل کړ. بډایه کتابتون یې، چې ده په ډېر زیار او زحمت په پېښـــور کې جوړ کړی و، د ده د یوه سـتر معنوي امانت په توګه وروسـته د کونړ پوهنتون ته وسپارل شو، چې اوس د یاد پوهنتون محصلین او استادان ترې علمي ګټه پورته کوي.

پروفیسـور رسـول امین د خپل عمر په نیمه پېړۍ کې پر ټولنیزو او سیاسـي فعالیتونو سـربېره ګڼ شـمېر فرهنګي خدمتونه هم ترسـره کړي دي. ژباړې، متفرقه لیکنې او څو عنوانونه مسـتقل اثار یې چاپ شـوي دي. په ګڼو کورنیو او بهرنیو علمي سـیمینارونو، ورکشـاپونو او غونډو کې یې ګډون کړی او د هېواد د نن او راتلونکي پـه بـاب یې ویناوې کړي او د دې ترڅنګ یې پـه رسنیو کې ګڼ شمېر لیکنې او مرکې هم خپرې شوې دي.

اوسنی اثر (د پروفیسور رسول امین کلیات) چې ستاسو په لاس کې دی، د ده د ژوند د بېلابېلو پړاوونو، په تېره بیا په هېواد کې د دېرشـکلنو خونړیو پېښـو او حالاتو په باب د ده د ویناوو، متفرقه لیکنو، مرکو او همدارنګه مســـتقلو اثارو او ژباړو یوه لویه ټولګه یا کلیات دي، چې ښـاغلي ضـیاءالرحمن ضـیاء راټول، ترتیب او تدوین کړي دي. زموږ هیله دا وه چې د امین صـــیب ټولې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکنې او ویناوې باید راټولې شي او د کلیاتو په بڼه چاپ شي، خو دا ټولګه یا کلیات چې سرې ګوري، نو ورته ښکاري چې د امین صیب ټولې لیکنې په کې نه دي راټولې شوې، البته د لیکنو زیاته برخه په کې خوندي شوې ده. د امین صیب ځینې هغه لیکنې چې تر ډېره بریده یې علمي بڼه لرله او پر خپل وخت په ورځپاڼو، کابل او نورو مجلو کې چاپ شوي، هغه هم په دې کلیاتو کې نه شته او د دې تر څنګ چې ده د خپلو علمي او تحصیلي پوړیو لپاره کوم علمي اثار لیکلي، هغه هم په دې کلیاتو کې نه تر سترګو کېږي. که هغه لیکنې او اثار هم راټول شـــي، نو همدومره یو بل اثر ترې جوړېدی شـــي. د افغانســـتان ملي تحریک چې د ده د کورنۍ له غړو په تېره بیا د امین صـــیب د قدرمن زوی (اتل امین) ســـره یې په ګډه د دې اثر د راټولولو او تدوین پروګرام جوړ کړی و، دې نتیجې ته ورسـېدل چې د امین صـیب د (دیارلسـم) تلین په مناسـبت اوس د دې کلیـاتو چـاپ ضـــروري دی. د دې اثر تر چـاپ وروســـتـه بـه لوســتونکو، څېړونکو او د امین صــیب د کورنۍ غړو ته ښــه پته ولګي چې د امین صــیب کوم اثار او لیکنې پاتې دي، د هغو راټولولو لپاره باید هم یو پلان جوړ شي او د امین صیب د کلیاتو د دویم ټوک په توګه باید چاپ شي. په یو ټوک کې د ټولو لیکنو چاپ هم شـــونی نه و، په دې ډول به د هېواد د یو خدمتګار امین حق ادا شي.

دا اثر چې سړی ګوري، نو سړي ته د امین صیب فکري لیدلوری او تګلوری په ښه ډول څرګندېږي. امین صیب په دې نظر و چې د افغانستان ټول قومونه ســره وروڼه او ټول افغانان دي، هېڅ ډول توپیر یې باید په منځ کې ونه شــي. هغه د خپلې ټولنې د یو ټولنپوه په توګه په دې نظر و چې د افغانســـتان د شخړې حل په لویه جرګه کې نغښتی دی. که څه هم د امین صیب د هیلو یوه برخه په وروســتیو څو لویو جرګو کې افاده شــوه، خو بیا هم لکه څنګه چې د هغه هیله وه یادو جرګو په پوره ډول هغومره خپلواکي نه درلودله، لکه څنګه چې د امین صــیب او ټولو افغانانو هیله وه. امین صــیب په دې نظر و چې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې سوله او ثبات د ټولې نړۍ او په تېره بیا د ګاونډیو په ګټه دی او د هغو د ثبات مانا ورکوي. پاکستاني چارواکو ته یې څو ځله مخامخ دا خبره کړې وه چې افغانستان کې د ګډوډۍ د جوړونې پر ځای سولې او ثبات ته کار وکړئ، داکار هم ستاسو او هم زموږ د هېواد په ګټه دی. امین صیب د عدالت د تامین په خاطر د جنګي جنایتکارانو د محاکمې غوښتونکی و، خو په خواشینۍ سره چې نړیوالې ټولنې جنګي جنایتکارانو ته د مجازاتو پر ځای مکافات ورکړل؛ په واک یې شریک کړل او په نتیجه کې د هېواد د بې ثباتۍ او د نړیوالې ټولنې د بدنامۍ او ناکامۍ سبب شول.

امین صیب د یوه ډیموکرات شخص په توګه د زورواکۍ مخالف و، دیکتاتوري نظامونه یې نه خوښول او دا یې د خپل ملت د فکري خپلواکۍ، روح او روان مخالف حالت ګاڼه او په دې نظر و چې د زور وروستۍ نتیجه مثبته نه وي. ده ولس د خپل هېواد د برخلیک ټاکلو اصلي مالک ګاڼه او د دې تر څنګ یې د افغانستان په باب د نړیوالو د دوه ګونی متضاد سیاست غندنه کوله. ده د یو شمېر هغو ډلو ټپلو هغه ناوړه هیلې او غوښتنې هم غندلې چې دلته او هلته به یې کله کله د هېواد د تجزیې په موخه پټې او کله هم څرګندې چیغې وهلې، د ده په نظر افغانستان داسې یو طبیعي هېواد دی او جوړښت یې داسې مستحکم دی، چې هېڅکله تجزیه کېدلای نه شي، نو هغه ډلې چې دا ډول هیله لري هغوی باید پر خپل فکر له سره کتنه وکړي.

زه نه غواړم دلته د امین صیب د فکر پر بېلابېلو خواوو او لیدلورو اوږد بحث وکړم، ځکه خپله دا اثر د امین صیب د فکر ښه څرګندونه کوي.

زه په پای کې د امین صیب د کورنۍ له غړو، په تېره بیا د هغه د قدرمن زوی (اتل امین) څخه ډېره مننه کوم چې دا تېر دولس دیارلس کاله یې په متواتر ډول د امین صیب تلین ورځې په درنو غونډو سره یادې کړې دي. د امین صیب مقبره یې جوړه کړې، د قران کریم ختمونه یې کړي، د دې تر څنګ یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امين صـيب په نوم خيريه بنسـټ هم جوړ کړی او له دې لارې يې د بېوزلو هېوادوالو لاســـنيوی کړی او کوي يې او دا دی اوس يې د امين صـــيب د (ديارلسم) تلين په مناسبت د دې اثر د چاپ مالي لګښت ته هم اوږه ورکړه. قدرمن ورور ضـــياءالرحمن ضـــياء څخه هم مننه کوم چې د امين صـــيب دا ليکنې يې راټولې، کمپوز، ترتيب او تدوين کړې، په همدې هيله چې د امين صيب د ليکنو د کلياتو په دې لومړي ټوک پسې د هغه دويم ټوک هم ترتيب او چاپ شـي. له ټولو هغو دوسـتانو څخه هم مننه په کار ده چې په تېرو لسـو کلونو کې يې د امين صـــيب تلين غونډې جوړې کړي، په هغو کې يې ګډون کړی، ويناوې يې کړي او د امين صيب په باب يې ليکنې کړې دي.

د امين صيب د روح د ارامتيا په هيله

په درنښت

محمد اسمعيل يون

کابل– افغانستان

د ۱٤٠۱ل کال د تلې ۱۸مه

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېناوې

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې مېشت قومونه

ټول افغانان دي

دا وينا د وفا جريدې په (۸۵) يمه ګڼې کې د (۱۳۷۲ل)کال د سلواغلې مياشتې پر شلمه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹٤) ميلادي کال د فبرورۍ پر دويمه نېټه د پېښور پوهنتون استادانو د اتحاديې له خوا د افغانستان د ستونزو او روانو حالاتو په باب يوه د بحث او خبرو غونډه يا په اوسني تعبير يو سمپوزيم جوړ شوی و. غونډه د مازيګر پر درې بجو او شلو دقيقو د قران عظيم الشان پر تلاوت پيل شوه. په بحثونو کې برخه اخيستونکي او پوښتنو ته ځواب ويونکي دغه لاندې ښاغلي وو:

د پېښـــور پوهنتون پخوانی رييس پروفيســـور ډاکتر محمد انورخان، د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين، باچا صاحب، پخوانی افغان ډيپلومات او سياستپوه حکيم اريوبي او د افغانستان د سولې او بې وسلې کولو د سازمان مشر امير بهلول. دوی هر يو په خپل وار سره د افغانستان د تاريخ او روانو کشالو په باب خبرې وکړې، چې دا دی د دوی د ويناوو ځينې برخې د وفا جريدې د ګرانو لوستونکو د معلوماتو د زياتولو په خاطر راوړل کېږي.

د پروګرام په سر کې د پروګرام د ستيج سکرتر د پښتو ژبې پياوړی ليکوال، شاعر او محقق او د پېښور پوهنتون د پښتو اکېډمۍ مشر علمي غړی ډاکتر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راج ولي شــــاه خټک پوښـــتنه وکړه، هغه کوم عوامل و، چې افغانســــتان يې تراوسه يو موټی او متحد ساتلی و؟

د ډاکتر راج ولي شاه خټک ددې پوښتنې ځواب د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين داسې ووايه:

په دې سيمه کې يو قوم پروت و، چې په مختلفو نومونو بللی شـوی دی، خو ده ځان ته پښتون ويلی دی. د معاصر افغانستان په جوړوونکو کې د ميرويس خان نوم هم راځي او لوی احمدشـــــاه بابا هم راځي، لوی احمدشــــاه بابا په ځلميتوب کې داســـې نبوغ درلود، چې هم په جنګ پوهېده او هم د خپلې ټولنې په نبض. د ده لوی بری په دې کې و، چې د افغانانو هرې قبيلې ته يې په درنښت سره کتل، په همدې نبوغ سره يې لويه امپراتوري جوړه کړه، چې تر هند او کشميره رسېده. دا امپراتوري د ده تر مرګ وروسته د ده زامنو او لمسيانو ته پاتې شوه.

ډاکتر راج ولی شـاه خټک: که د افغانستان شمال له افغانستان څخه جلا شي، د افغانستان به څه حال وي؟

پروفيســور رســول امين: د افغانســتان جهاد او جنګ له روســانو ســره د افغانســــتان ټولو قومونو په ګډه پيل کړی او ټولو قومونو قربانۍ ورکړې دي. دې جګړو او قربانيو اول ځل د افغانســــتان قومونو ته دا وښـــوده، چې موږ افغانان يو. د روســانو پر ضــد د افغانانو د يو مخيز قيام جګړو او جهاد څخه مخکې به د افغانستان نورو قومونو يوازې پښتنو ته افغان ويل، مګر د شلمې پېړۍ په جريان کې افغاني حکومتونو (پرته له کمونيستي واکوالو څخه) دا زيار وويســت چې د افغانســـان هر اوســېدونکی ځان افغان وبولي، په زياته کچه څوارلس کلن جهاد دغه بهير لا پسې ګړندی کړ. د روسانو پرضد د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټولو قومونو قیامونو مجاهدو او جګړو د افغان نوم ډېر وځلاوه، د افغانستان د هر قوم اوسېدونکي ځان افغان وباله او د افغان پر نوم يې وياړ کاوه.

دکمونیستان او روسانو پرضد د افغانستان مجاهدې، جګړې او قیامونو د افغانانو د خپل وطن د ازادۍ او د خپلو ديني، عقايدو او عنعنو د ساتلو لپاره پيل کړې او بري ته يې ورسولې.

زه ویلای شم چې د افغانانو دا جهاد د دين او وطن د دوو مقدسو نومونو له يوځايوالي جوړ شوی و. دا چې له ځينو خلکو سره د افغانستان د تجزيې سوالونه پيداکېږي. زه به د علامه اقبال دا شعر راوړم:

اسیا یک پیکر آب وګل است

ملت افغان در ان پیکر دل است

از فساد او فساد اسیا

ازکشاد اوکشاد اسیا

دا یو حقیقت دی چې که په افغانستان کې ارامي او خوشالي وي، ټوله اسیا به خوشاله او ارامه وي او که خدای دې نه کوي فساد راغی دا به بیا داسې توپاني فساد وي چې نه به هند ورته ټينګ شي او نه پاکستان، نه ایران او نه منځنۍ اسیا. زه دومره ویلای شم چې افغانستان په ایډیالوژیو نه جوړېږي، دلته دکمونیستانو ایډیالوژي، په نړیواله سویه ناکامه شوه. زما ځينو دوستانو چې ځانونه اسلامي بنیادګر بولي، ویل به يې چې موږ افغانستان په یوه نوي اسلامي شکل جوړوو. ما ورته ویل چې د پاکستان په څېر، ایران په څېر اوکه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام د مرکز سعودي عربستان په شان. دوی به ویل چې نه دا یو شکل هم ښه نه دی، مونږ یې په داسې بڼه جوړوو چې ټولې نړۍ ته یو مثال وي.

زما مطلب دا دی چې په افغانستان کې که هر ډول حکومت راځي، باید د افغانستان ټولو قومونو او اوسېدونکو ته حق ورکړي. اوس خو ټولو قومونو د افغانســـتان په تېر اوږده جهاد کې وینې توپې کړي، کلي او کورونه یې ړنګ شوي.

هېڅ ایډیالوژي حق نه لري، چې افغانستان یوازې او یوازې په خپله خوښه او یا د خپل ګوند په خوښه د ځان لپاره جوړ کړي.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو باثباته حکومت د کوکنارو د کر مخنيوی کولای شي

دا وينا د وفا جريدې په (۱۰۵) مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ مياشتې پر پنځلسمه نېټه خپره شوې ده.

تر هغې چې په افغانستان کې د خلکو په خوښه باثباته حکومت نه وي رامنځته شوی، د کوکنارو د کرنې مخنيوی ګران دی، ملګري ملتونه بايد د افغانستان د بحران حل ته پاملرنه وکړي.

د (۱۹۹٤) ميلادي کال د جون د شپږ ويشتمې په مازيګر د افغان مهاجرينو د عالي کمېشنرۍ له خوا د نشه يي توکو د مخنيوي او کنټرول نړيواله ورځ د کچه ګړۍ په مهاجر کمپ کې ونمانځل شوه. دې غونډې ته د صوبه سرحد مشر وزير ښاغلی افتاب احمدخان شېرپاو هم راغلی و. د UNDCP د موسسې کارکوونکو او مشرانو د افغان کمېشنرۍ مشر رستم شاه مومند او نورو هم په غونډه کې برخه اخيستې وه. د دې غونډې ترتيبات کمېشنرۍ د UNDCP او د نشه يي توکو د مخنيوي او کنټرول د نورو موسساتو په همکارۍ نيولي وو.

دغه مبلغين په باقاعده ډول خپل ورسپارل شوي کارونه پرمخ بيايي. نوموړي د خپلو خبرو په پای کې د کچه ګړۍ په کمپ کې د افغان مهاجرو موجودې ستونزې هم يادې کړې. ورپسې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين خبرې وکړې. دوی لومړی د جون د شپږويشتمې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارزښت په باب مطالب څرګندکړل، بيا يې په اسلامي لحاظ د مخدره او نشه يي توکو د بنديز په باب خبرې وکړې او د خپلو خبرو په ترڅ کې يې په افغانستان کې د کوکنارو د کرنې په ارتباط خپل نظر داسې څرګند کړ:

تېر کال د ملګرو ملتونو له خوا د خپرو شويو احصايو له مخې د کوکنارو د کرنې له پلوه افغانستان تر (برما) وروسته دويم هېواد و، خو راغلي معلومات دا ښيي چې سږ کال افغانستان تر (برما) هم دمخه دی. په افغانستان کې د نشه يي توکو د توليد ورځ پر ورځ زياتېدنه خپل عوامل لري. د دې مسلې اساسي عامل جنګ او په هېواد کې د يوه باثباته قانوني حکومت نه موجوديت دی. که څه هم په افغانستان کې پخوا هم کوکنار کرل کېدل، خو د ثور تر کودتا دمخه د مخکنيو حکومتونو د ممکنو طريقو له لارې د کوکنارو د کرنې د مخنيوي لارې چارې سنجولي او موږ خپله په کونړ او ننګرهار کې ليدل چې د کوکنارو کرونديې به په بل مخ واړول شوې. تر کمونيستي کودتا وروسته چې په هېواد کې جنګ پيل شو، کمونيستي رژيم د افغانستان په اطرافي سيمو او زياترو ولاياتو خپل تسلط له لاسه ورکړ. په افغانستان کې د کوکنارو د کرنې يو بل پړاو پيل شو او هم په دې وروستيو شپاړسو کلونو کې له يو کال څخه بل کال ته پراختيا پيداکوي او نږدې ده چې په ځينو سرحدي ولاياتو کې ټولو ځمکو کې کوکنار وکرل شي. کوکنار او له هغو څخه راوتلي مرکبات له افغانستان څخه پاکستان ته راوړل کېږي او هم له افغانستان څخه تاجکستان او ازبکستان ته وړل کېږي او له دې ځايونو څخه د نړۍ نورو سيمو ته انتقالېږي، ترې لاسته راغلې پيسې د څو تنو بانفوذه ټوپکوالو جيبونو او حسابونو ته ورځي او بالمقابل ازار او افت يې د نړۍ ځوانانو ته ور رسېږي. دغه بانفوذه ټوپکوال هېڅکله هم دې ته نه حاضرېږي چې له دې ناوړو کټو لاس په سر شي. دوی اخلاقي توصيو ته توجه نه کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بهترینه لاره دا ده چې ملګري ملتونه تر ټولو دمخه د افغانســـتان ســـیاســـي مســـلې ته پاملرنه وکړي او دا زیار وباســـي چې هلته د ټولو افغانانو د منلو وړ یو داسې حکومت جوړ شي، چې هم قانوني حیثیت ولري او هم وکړای شي چې پر ټول افغانستان خپل حاکمیت ټینګ کړي. په هغه صـورت کې کېدلای شـــي، د کوکنارو د کرنې مخنیوی وشـــي او د افغانانو ملي حکومت به د نویو لارو چارو په اختیارولو او خلکو ته د کار د زمینو برابرولو له امله له دې کار ســـره مبارزه کوي. د ملګرو ملتونو مالي مرســـتې به هغه صـــورت کې ګټورې واقع کېدای شي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په روانه شخړه کې
د لويې جرګې ونډه

> دا وينا د (افغانان) جريدې په (۲–۳) يمه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د سرطان مياشتې پر (۷)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د جون د مياشـــتې په نولســـمه نېټه په پېښـــور کې د افغان ځوانو محصـــلينو له خوا، د افغانســـتان د رواني شـــخړې په ســـياســـي حل کې د لويې جرګې ونډه، تر سرليک لاندې يو ورځينی سيمينار جوړ شو.

په دغه ســـيمينار کې د افغاني ســـياســـي، علمي شـــخصـــيتونو، ســـپين روبو او ځوانانو څخه علاوه ځينو بهرنيو ډيپلوماتانو هم ګډون کړی وو. ســـيمينار د سهار پر لسو بجو د عظيم الشان قران د څو مبارکو ايتونو پر تلاوت پيل شو، وروسته د افغاني ځوانو محصلينو د ټولنې مشر اجمل سهيل راغلو مېلمنو ته هرکلي ووايه او د دغه ســـيمينار په جوړونه کې يې له هغو خلکو څخه مننه څرګنده کړه، چې دوی سره يې په دې هکله مرسته کړې وه. اجمل ســهيل د افغانستان په روانو ستونزو خبرې وکړې.

د سيمينار بل وينا وال پروفيسور رسول امين د خپلو خبرو په پيل کې وويل: د لويې جرګې په ټولو اړخونو علمي بحث وشـــو، خو زه دلته يو ټکی ويل غواړم، هغه دا چې د پخواني پاچا وړانديز لويه جرګه نه، بلکې اضطراري لويه جرګه ده. په دې کې شک نه شته چې د جهاد په دوره کې يو شمېر دوستو او مخصوصاً دوو ګاونډيو هېوادونو؛ پاکستان او ايران زموږ سره هر راز نظامي،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقتصـادي او ډيپلوماتيکې مرسـتې کړې دي، که چېرې د دوسـتو هېوادونو له خوا نظامي، اقتصـــادي او ډيپلوماتيکې مرســـتې نه وای او زموږ ګاونډيو هېوادونو پاکسـتان او ايران راته په خپلو خاوروکې ځای نه وای راکړی، نو په دې صورت کې افغانانو ته د شوروي اتحاد د وحشي نظامي ماشين ماتول او د سور پوځ د افغانستان څخه ويستل ډېر ګران کار و. ټول افغانان د دوستو او مخصــوصــاً د ګاونډيو هېوادونو له دغو مرســتو څخه د زړه له کومې مننه کوي. خو افغانان په دې واقعيت هم ډېر ښــه پوهېږي چې ځينو دوســـتو او مخصــوصــاً زموږ ګاونډيو هېوادونو د افغانســتان په ارتباط خپلې پاليســی د افغانانو د ملي ګټو پرځای يوازې د خپلو ملي ګټو لپاره جوړې کړې وې او تراوســـه د ګاونډيو هېوادونو د ملي ګټو په ارتباط دوام لري او د افغانانو او افغانستان ملي ګټې هېڅ په نظر کې نه نيول کېږي. که چېرې زموږ دوستان او ګاونډيو هېوادونو د خپلو ملي ګټو ترڅنګ د افغانســـتان ملي ګټې په نظر کې نيولې وای او افغانانو ته يې د خپل زعامت د ټاکلو حق ورکړی وای، زما په نظر زموږ ملي غميزې دوام نه کاوه او د افغانستان مسله به افغانانو لا د وخته حل کړې وای. په لنډه عبارت کې د يوې خوا زموږ دوســـتانو او مخصــوصــاً ګاونډيو هېوادونو د افغانانو ســره نظامي، اقتصــادي او ډيپلوماتيکې مرســتې کړې دي، له بلې خوا همدغو هېوادونو د افغانانو څخه سياسي واک اخيستی دی او په سياسي ډګر کې يې له پيله تراوسه افغانان هېڅ واک نه لري.

ښــاغلي امين ورېل: په افغانســان کې درې ډلې وجود لري؛ يوه ډله د طالبانو نهضـــت او بله ډله د شــــمال اتحاد دی. دريېمه ډله د افغانســـتان در په در خاورې په سر افغان ولس دی. دغو دوو جګړه مارو ډلو د افغانستان بېچاره ولس چې په ســـلو کې اته نوي د افغانانو شــمېر تشــکيلوي، د ټوپک په زور يرغمل نيولی دی او د هر راز بدبختيو، مرګ ژوبلې، اواره ګۍ، ســپکاوي،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحقیر او غیر انسـاني کارونو سـره یې مخامخ کړي دي او حتی د افغانانو ناموس او د هېواد موجودیت یې په خطر کې اچولی دی. ښـاغلي امین وویل: پوښتنه دا ده چې اضـطراري لویه جرګه د څه لپاره دایرېږي؟ ایا یوازې جرګه د جرګې لپاره او که دغه اضطراري جرګه د یو خاص هدف لپاره دایرېږي؟که جرګه یوازې د جرګې لپاره وي، نو بیا خو به یو شـمېر افغانان راټول شـي، تقریرونه به وکړي، ډوډۍ به وخوري او بیا به هر یو په خپله لار ځي. او که جرګه د یو هـدف لپـاره وي، نو بیـا خو ټولو افغـانـانو تـه بـایـد چې د دغې اضـطراري لویې جرګې اساسـي هدف او دې هدف ته د رسېدو ټول اساسي وسایل معلوم وي. د پخواني پاچا د سولې پروسه یو مشخص هدف لري او دغه هدف د افغانانو د حق خود ارادیت حاصلول دي. افغانان د نړۍ د نورو اسـلامي هېوادونو د ولسـونو په شـان پوره حق لري، چې د خپل جنګ ځپلي هېواد روانه ملي غمیزه د ټوپک، توپ، طیارې او وینو تویولو پرځای د خپلو رایو له لارې حل کړي او دا د افغانانو پوره حق دی، چې خپل زعامت او حکومت د رایو له لارې وټاکي، نه د برچو په زور د ټولې نړۍ د اســلامي هېوادونو ولسونه - پاکستان، ایران، مصر، ترکیه، مالیزیا، اندونیزیا او نور - د زعامت او حکومت په اړوند خپلې رایې استعمالوي، ولې افغانان د دې مسلم حق څخه محروم شـي؟ د حق خود ارادیت د اعادې کولو لپاره اضــطراري لویه جرګه او په خپله د پخواني پاچا وجود دده موثره وسایل دي. لویه جرګه د افغانانو تاریخي موثره وسـیله ده او دوی تل د دې موثرې وسـیلې له لارې خپلې داخلي او خارجي لانجې او مســلې حل کړي دي او ضــطراري لویه جرګه د افغانسـتان د روانې ملي غمیزې د پای لپاره یوازینۍ اسـاسـي او ملي وسـیله ګڼل کېږي. همداشــان د افغانانو لوی اکثریت او ځینو باندنیو دخیلو حکومتونو، ګوندونو او موســـو ته دا واقعیت جوت شـوی دی، چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په تېرو دوه ويشت کلونوکې يو داسې شخصيت، ګوند يا تنظيم منځته نه دی راغلی، چې هغه دې د ايډيالوژي، ګوند، تنظيم او يا د محلي، ژبني او نژادي مسايلو پرځای په افغان او افغانستان فکر وکړلای شي او د افغانستان د ملي هويت او ملي ګټو لپاره دې ملا وتړي. اوس د افغانانو لپاره د افغاني ګوندونو او تنظيمونو ټول مشران، ګوندونه او تنظيمونه تجربه شوي واقعيتونه دي او افغانان يې پېژني، چې څوک څوک دي؟ او چا د افغانانو او افغانستان لپاره څه کړي دي، څه کوي او په راتلونکي کې ترې څه توقع کېدای شي؟ د افغانانو د ترخو تجربو په نتيجه کې د افغانستان د خلکو د اميد مرکز پخواني پاچاګرځېدلی دی، پخواني پاچا په افغانستان کې د سلطنت اعاده کول نه غواړي او يوازې د يو سپين ږيري په توګه په افغانستان کې د سولې د راوستلو لپاره رول لوبول غواړي. پخواني پاچا څلوېښت کاله په افغانستان حکومت کړی دی، هغه د هېواد په داخلي او خارجي مسايلو پوره پوهېږي او هغه د افغانستان د درې سوه کلنې پاچاهۍ موسسې غړی دی او تراوسه د يوې موسسې حيثيت لري.

ښاغلي امين وويل: د افغانستان ستراتيژيک موقعيت او د قومونو ترکيب يو ګاونډي هېواد ته دا اجازه نه ورکوي چې هغه دې د خپلې خوښې لاسپوڅی حکومت په افغانانو او نوروګاونډيانو تحميل کړي او نه يو ګاونډي هېواد هم دا توان لري چې د بين المللي قوانينو، د افغانانو د خپلواکۍ او د نورو ګاونډيانو د ملي ګټو خلاف دې په ټول افغانستان خپته واچوي. د افغانستان موقعيت د افغانانو د قومونو ترکيب او سالم سياسی فکر دا حکم کوي چې په افغانستان کې دې د خلکو په رايې يو دوست حکومت منځته راشي او دغه دوست حکومت به حتماً د خپل هېواد د ګاونډيانو، حوزې او بين المللي ټولنې په ملي ګټو فکر کوي او د افغانستان له ستراتيژيک موقعيت څخه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

استفاده به د جنوبي، مرکزي او لویدیزې اسیا ترمنځ د تجارتي لویې لارې لوی رول لوبوي.

پروفیسور رسول امین وویل: پښتواني پاچا هېڅکله دا نه دي ویلي چې دی به خپل ټیم جوړوي او دغه ټیم به افغانستان ته د حکومت کولو لپاره لېږل کېږي. د پښتواني پاچا د سولې فورموله ډېره ساده ده. د هغه په نظر د افغانانو اضطراري لویه جرګه به په افغانستان کې دایرېږي، دغه جرګه به موقتي زعامت او حکومت ټاکي او دغه زعامت او حکومت به د نورو مسایلو سره په افغانستان کې د انتخاباتو لپاره کار کوي. د اضطراري لویې جرګې د دایرېدو لپاره د افغانانو، ګاونډیانو، ملګرو ملتونو، اسلامي کنفرانس او نورو دخیلو هېوادونو ګډه همکاري ضروري خبره ده.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان سوله د ګاونډيو هېوادونو او سيمې په ګټه هم ده

دا وينا د (افغانان) جريدې په (۹-۱۰) مه ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د سنبلې مياشتې پر (۲۴)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د سپتمبر مياشتې پر نهمه نېټه د افغانستان د تفاهم او ملي يووالي شورا په نوبښت د افغانانو د مختلفو قومونو يو شمېر استازو، جهادي قوماندانانو او روښانفکرانو په اسلام اباد کې د پاکستان د سرحدونو د چارو وزير عباس سرفراز خان سره چې په عين حال کې د کشمير د چارو او د سفران وزير هم دی، ليدنه کتنه وکړه، په دغه ليدنه کې د صوبه سرحد افغان کمېشنر او يو شمېر نورو چارواکو هم برخه درلوده.
جرګه د ورځې په يوولسو بجو د عظيم الشان قران د څو مبارکو ايتونو پر تلاوت پيل شوه، په سر کې د تفاهم او ملي يووالي شورا رييس حاجي حيات الله د جرګې غړي ورمعرفي کړل.
پروفيسور عبدالرسول امين هم ددې جرګې غړی و، هغه په خپلو خبرو کې وويل: زموږ غوښتنه دا ده چې تاسو خپله يو ځلې د افغان مهاجرينو کمپونو ته ولاړ شئ او د هغوی نظر معلوم کړئ، چې څه غواړي، بله خبره داده چې په کمپونو کې افغانان له ډېرو مشکلاتو سره مخ دي، له افغانستان څخه خلک اوس له جنګونو او وچکالۍ څخه نوي رامهاجر شوي، هغوی له ډېرو سختو ستونزو سره لاس او ګرېوان دي، بايد چې له هغوی سره مرستې وشي، ځکه که د دوی ستونزې ډېرې شي، بيا نور مشکلات پيداکېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسایل په احساساتو نه، بلکې په مفاهمه حلېږي

دا وینا د (افغانان) جریدې په (۲۷) مه ګڼه کې د (۱۳۸۰ل) کال د جوزا میاشتې پر (۹) مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د بشري حقونو د کمېسیون له خوا د افغان مهاجرینو په اړه جوړ شوي سیمینار ته د پروفیسور رسول امین وینا:

د (۲۰۰۱م) کال د مې میاشتې پر دېرشمه نېټه د پاکستان د بشري حقونو د کمېســـیون له خوا د ((Afghan Refugees Responding to Humanitarian Crisis)) تر سرلیک لاندې د پېښور په ((سپرینګ نایټ هال)) کې یو سیمینار جوړ شو، چې ګڼ شمېر ټولنیزو او سیاسي شخصیتونو، د ملګرو ملتونو ځینو اســـتازو او خبریالانو ګډون په کې کړی و. په ســـر کې د پاکســـتان د بشـــري حقونو د کمېســیون مشــر افراسـیاب خټک او ګڼ شــمېر نورو خلکو ویناوې وکړې.

په پای کې پروفیسور رسول امین، چې د سیمینار په بهیر کې یې د انانسر دنده هم درلوده، خپله وینا داسې پیل کړه:

درنو حاضــرینو! تاســو ټولو ته معلومه ده چې دلته افغانان دوه ویشــت کلن شـوي دي، په دې مانا چې دلته پیدا او رالوی شـوي دي. دوی په حقیقت کې د دې ځای سـفیران دي، سـوچ په کار دی، ولې دغو سـفیرانو ته تکلیف پیدا شي او خوږه ورورولي یې په ترخو بدله شي؟ هېڅ مسـله په احسـاسـاتي ډول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه حل کېږي، مســـایل په مفاهمه حل کېږي، ز په دې عقیده یم چې مهاجرینو له مسلې سره دې سم برخورد وشي. په هر هېواد کې حکومتونه او سیاسي څېرې بدلېږي رابدلېږي، اما د دغه هېواد ملت تل ژوندي وي او هر ملت د بل ملت په اړوند د ښـــو یا خرابو خاطرو تاریخ لري. د یو ملت هوښـــیار چارواکي د خپل ملت لپاره د نورو ملتونو سره دوستۍ او خو خاطرو ته وده ورکوي. زما په نظر د پاکستان اوسني ځینې چارواکي په دې نه پوهېږي چې د افغان مهاجرینو په اړوند د دوی روانه پالیسي په اینده کې خپله پاکستاني ملت ته تاوان رسوي او د جهاد له دورې څخه تراوسه د افغان او پاکستان د ملتونو نږدېوالی او دوســـتي په ترخو خاطرو بدلوي. افغانان په دې پوهېږي چې له دښمن سره څه وکړي اما دا چې د دوستانو سره څه وکړي، له ډېرو ځورولو وروســته تصــمیم نیســي. زه د افغانانو په نمایندګۍ کې د پاکســتان د بشــري حقونو د کمېسیون د مشر او ټولو غړو څخه مننه کوم چې په داسې حساس وخت کې یې د مظلومو افغانانو غږ اوچت کړ.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جګړه ماران باید د جنګي جنایتکارانو په توګه محاکمه شي

دا وینا د (افغانان) جریدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۸۰ل) کال د جوزا میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۱م) کال د جون د میاشـتې پر اتمه نېټه د پېښــور په افغان ایورګرین هوټل کې د افغانانو د ځینو مسایلو د حل په باب یوه غونډه رابلل شوې وه.

غونډه د یو ځوان وطندوسـت افغان شـاهي سـعادت په مالي لګښـت، د دې مقصـد لپاره جوړه شـوې وه، چې افغان پوهان، سپین ږیري او ځوانان د خپل هېواد په روانه غمیزه او د هجرت په چاپېریال کې افغانانو ته په وړاندې مسایلو خبرې اترې وکړي.

غونډه د مازیګر په څلورو بجو د عظیم الشــان قران د څو مبارکو ایتونو پر تلاوت پیل شـوه. وروسـته افغاني هنرمندانو له خوا ملي ترانه (ای زما وطنه د لعلونو خزانې زما- ستا هره دره کې دي د تورو نښانې زما) واورول شوه.

د غونډې د لومړۍ برخې په پای کې پروفیســور رســول امین ته بلنه ورکړل شوه چې د غونډې نتیجه ګیري وکړي، پروفیسور امین وویل: په غونډه کې د افغانستان او د افغانانو په مختلفو سـتونزو باندې خبرې وشوې، ځینې ماضي ته ولاړل او په ماضي کې چې موکومې ستونزې لرلې، په هغو یې رڼا واچوله، ځینو د افغانانو پر اوسنیو سـتونزو رڼا واچوله. خو دغه ټول مسـایل په څلورو ټکو کې مطرح کېدلای شي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی دا چې دا د افغانستان مسله ده، په افغانستان کې باید سړی پوه شي چې افغانستان څه شی دی؟ افغانستان خپله جغرافیه لري، افغانستان خلک لري، افغانانو د تاریخ په اوږدو کې حکومتونه لرل او د افغانانو حکومتونو د تاریخ په اوږدو کې خپلواکي لرله. اوس چې موږ ګورو، د جغرافیې په لحاظ افغانستان موجود دی، د خلکو په حیث، هلته افغانان اوسېږي، خو اساسي خبره دا ده چې افغانستان کې دوه شیان نه شته، یو د افغانانو حکومت نه شته، لکه مخکې چې اشاره ورته وشوه، د امیر عبدالرحمن خان، یا امیر حبیب الله خان او نورو امیرانو حکومتونه د امارت په نوم موجود وو، خو کله چې امان الله خان راغی، د امارت نوم یې پر مستقل افغانستان کې بدل کړ او د افغانانو جنجال په دې خبرو کې وو، چې هلته حکومتونه وو، خو هغه حکومتونه د بل چا د لاس لاندې وو، اوس هم موږ وینو چې نه د شمالي اتحاد له خوا اعلان شوی حکومت د افغانانو حکومت دی او نه د طالبانو حکومت د افغانانو حکومت دی، بلکې هر لوري ته په غاړو کې یو څو ټوپکې اچول شوې دي چې دوی د افغانانو د ګټو لپاره نه، بلکې د پردو د ګټو لپاره په خپلو کې سره جنګېږي. نو باید ووایو چې موږ حکومت نه لرو، فلهذا کله چې حکومت نه شته، نو افغانستان خپلواکي هم نه لري.

ورونو! اساسي خبره دا ده چې تر څو افغانان نه شو، نو افغانستان نه شو ګټلای، افغانستان نه د پښتون په نامه ګټل کېدای شي، نه د تاجک په نامه، نه د ازبک په نامه او نه د هزاره، ترکمن او نورو په نامه، یوازې او یوازې د افغان په نوم یې ګټلای شو. موږ ګورو چې اوس د افغانیت د ختمولو لپاره هغه خلک راپاڅېږي او ماته وایي چې مسلمان شه چې د هغه پلار او نیکه ما مسلمانان کړي دي، چې دا د افغانانو توهین دی، ځکه چې کله موږ د افغان خبره کوو، نو دا هم مسلمان دی، هم پښتون دی، هم تاجک دی، هم هزاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی، هم ازبک دی او هم ترکمن او نور دي او کوم خلک چې بېلتونونو ته لمن وهي، دا ټول افغانستان ته غله دي. علامه اقبال وايي:

اسیا یک پیکر اب و گـل است

ملت افغان در ان پیکر دل است

از کشـــاد او کـــشـــاد اســـیا

از فـــســاد او فـــســاد اســـیا

دا عظیم او متفکر شخصیت د افغانستان پر اهمیت پوهېده، چې افغانستان ته داسې د زړه حیثیت ورکړي. نو دغه خلک چې د افغانستان لپاره ډېره غلطه او ناقصه پالیسي پر مخ وړي، هغوی ته به ښه دا وي چې افغانستان کې په یو دوست حکومت فکر وکړي. ځکه چې په افغانستان کې دوست حکومت، هم د افغانستان په ګټه دی، هم د پاکستان په ګټه دی او هم د ایران، مرکزي اسیا او نورو په ګټه دی. دغه دوست حکومت هغه وخت منځته راتلای شي، چې لویه جرګه جوړه شي او افغانانو ته حق خود ارادیت ورکړ شي.

د غونډې دویمه برخه مشاعرې ته وقف شوې وه، چې ځوانو شاعرانو په وار سره خپل شعرونه واورول او ورپسې د غونډې درېیمه برخه، موسیقي وه چې د افغاني ځوانو هنرمندانو له خوا چې مشري يې (بريالي) کوله، په پښتو او دري ژبو سندرې واورول شوې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان روانه غمیزه او افغانان

دا وینا د (وفا) جریدې په (۹-۱۰) مه ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د حوت میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۷م) میلادي کال مارچ د میاشتې په یوولسمه نېټه د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د کنفرانسونو په تالار کې د افغانانو او د پېښور د سیمې د شاعرانو، لیکوالو، پوهانو، سیاسي او اجتماعي شخصیتونو په ګډون یوه غونډه جوړه شوې وه. په غونډه کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې په رغنده کارونو خبرو سربېره د افغانستان د رواني غمیزې په باب هم ډېرې خبرې وشوې. غونډه د ټولنې د رهبري هیئت، د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې له مشر پروفیسور رسول امین سره د خدای پاماني او د ټولنې د نوي رهبرۍ هیئت د معرفۍ لپاره رابللې و. د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د ۱۹۹۶م کال د اکتوبر پر شپاړسمه نېټه له یوه اوږده سفره بېرته پېښور ته راغی او د ټولنې د کارونو په سمبالتیا او د افغانستان د رواني کشالې په اړه یې د خپلو ملي مکلفیتونو د سرته رسولو لپاره کار پیل کړ او اوس د ځینو صحي معاذیرو له امله بېرته استرالیا ته روان دی. پروفیسور امین په پېښور کې د خپلې څه دپاسه پنځه میاشتنۍ استوګنې په دوران کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د پروژو د فعال ساتلو لپاره هلې ځلې وکړې؛ د افغانستان د رواني غمیزې د حل د لارو چارو د لټون لپاره له نورو منورو افغانانو سره یوځای کابل ته ولاړ؛ د افغانستان د ملي یووالي او تفاهم شورا په غونډو کې یې فعاله برخه واخیسته؛ د ملګرو ملتونو له خوا د افغانستان لپاره د مرستو جلبولو په هغه سیمینار کې یې ګډون وکړ،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د روان کال په جنورۍ کې د ترکمنستان مرکز عشق اباد کې جوړ شوی و. د جنرال عبدالرشید دوستم په بلنه یې مزارشریف ته سفر وکړ؛ په پېښور او اسلام اباد کې یې له ډېرو افغاني او پاکستاني موثرو شخصیتونو سره ملاقاتونه وکړل او په پای کې یې د افغانستان د لیکوالو ټولنې د چارو د پرمخ بیولو لپاره د رهبري او مشاورانو هیئتونه وټاکل چې په جوړه شوې غونډه کې یې حاضرینو ته معرفي کړل. د غونډې په پیل کې د ټولنې مشر پروفیسور امین ټولو راغلو مېلمنو ته ښه راغلاست ووایه او بیا یې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې پر کارونو لنډې خبرې وکړې او د ټولنې اوسنی صورتحال یې وڅېړه.

پروفیسور امین وویل: په اوسنیو شرایطو کې چې د افغانستان مساله په یوه حاده مرحله کې واقع ده او د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې کارونو ته زیاته اړتیا لیدل کېږي، خو له بده مرغه چې زموږ ځینې پروژې په روان کال کې د بودیجې د نه موجودیت له امله ودرېدې او څه چې لرو، پر هغو مو د ټولنې ټول کاروبار روان کړی دی.

د اخبار لپاره سږ کال تراوسه له موږ سره چا مرسته نه ده کړې، خو موږ اخبار نه دی ودرولی او د پخوا په شان په میاشت کې دوه ځله چاپېږي، ده زیاته کړه: د ټولنې د رهبرۍ هیئت تاسو ته ځکه دلته د راتلو تکلیف درکړی دی، چې له یوې خوا د موسسې په مشکلاتو خبر شو او له بلې خوا زه د دې ټولنې د مشر په توګه له تاسو ښاغلو مننه وکړم، چې په خپلو قلمي همکاریو، مشورو او هر اړخیزو مرستو مو دا موسسه تراوسه ژوندۍ ساتلې ده. زه له تاسې څخه د مننې په ترڅ کې د وفا له غړو او د ټولنې د پخواني رهبري هیئت څخه مننه کوم، چې زما د یو نیم کلن قیادت په دوران کې یې دا موسسه وچلوله او څه چې یې په وس پوره و، هغه یې له افغانانو ونه سپمول، د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تحدید، تخویف او د مرګ د اخطارونو ترڅنګه یې خپله دنده پرېښـــوده په مېړانه او هســـکه غاړه د خپلو خلکو ترڅنګ ودرېدل. اوس چې زه د خپلو ځینو روغتیایي معاذیرو له امله په عارضي ډول له تاسو او له دې ټولنې بېلېږم، د ټولنې د کارونو د پرمختګ لپاره یوې ډلې ته واک سپارم، چې زما تر راتګه به دا واک له دوی ســـره وي او د ټولنې لپاره به د مرســـتو جلبولو ترڅنګ، خپل روان کارونه پرمخ بیایي:

۱ – د رهبرۍ ډله: دوکتور محمد رحیم پښـــتونیار د موقتي مشـــر په توګه، پوهاند دوکتور ودېر ســـاپی او ښـــاغلی ســـید محمد میوند د غړو په توګه، ســـرمحقق زلمی هېوادمل د رهبرۍ هیئت د غړي او د ټولنې د ټولو علمي پروژو او د وفا اخبار د علمي او تخنیکي چلوونکي په توګه.

۲ – د مشـــاورانو ډله: د ټولنې د رهبرۍ هیئت لپاره د مشـــاورانو یوه ډله هم ټاکل شـــوې ده، چې په هغو کې مېرمن نینســـي دوپري، اوتریشـــي ډاکتره پېغله ایولن او – شامل دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څوک چې ځانونه په افغانستان کې مشران ګڼي، دوی افغانانو نه دي ټاکلي، بلکې نورو پر افغانانو تحمیل کړي دي

د (۱۹۹۷م) کال د مارچ د میاشتې پر څلورویشتمه نېټه د مازیګر پر څلورنیمو بجو د صوبه سرحد ګورنر ریټایرډ جنرل محمد عارف بنګښ د افغانانو په هغه غونډه کې ګډون وکړ، چې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د کنفرانسونو په تالار کې جوړه شوې وه. په دې غونډه کې منورو افغانانو، لیکوالو، شاعرانو (چې ښځې لیکوالې او شاعرانې هم په کې شاملې وې) د افغانستان د تفاهم او ملي یووالي شورا د مشرۍ هیئت، قومي مشرانو او پخواني قومندانانو او د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د رهبرۍ هیئت او غړو په کې ګډون کړی وو.

له ګورنر جنرل بنګښ سره صوبه سرحد چیف سکرټر ښاغلی رستم شاه مومند، د صوبه سرحد هوم سکرټر د افغان مهاجرینو کمېشنر او ځیني نور موظفین هم راغلي وو.

د غونډې په پیل کې مې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د مشر په توګه راغلو مېلمنو ته ښه راغلاست ووایه او خپله وینا مې داسې پیل کړه:

ما دمخه هم د صوبه سرحد له ښاغلي ګورنر سره لیدلي و او دا مې هیله وه چې دی په پېښور کې د مېشتو افغانانو د اقشارو له نمایندګانو سره وګوري او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان پر مسله ورسره خبرې وکړي. ښاغلي ګورنر زموږ دا غوښتنه ومنله او دا دی نن يې د افغانانو د مشـرانو، ليکوالو، شـاعرانو، منورينو او د ځينو نورو فرهنګي او سياسي موسسو د مشرانو او منصوبينو په غونډه‌کې برخه اخيستې ده.

تاسې ته معلومه ده چې افغانستان د اسيا په زړه‌کې يو داسې هېواد دی چې ستراتيژيک موقعيت د خلکو اجتماعي او رواني جوړښت يې هر چاته ښکاره دی. ددې هېواد موقعيت داسې دی، چې هېڅ بېګانه قوت پرې قبضه نه شي کولای او که څوک دا هوش وکړي، نتيجه يې هغه څه راوځي چې د پېړيو په اوږدو کې د غاصبانو او متجاوزو لښکرو له تجاوزه راوتلې ده او د خلکو رواني خصوصيات يې دادي، چې دا خلک لاسپوڅی حکومت نه مني. په داخل او خارج کې مېشت افغانان حکومتونه په دريو کټګوريو وېشي:

۱– دوست حکومتونه

۲– مخالف حکومتونه

۳– لاسپوڅي حکومتونه

په افغانستان کې د يو داسې حکومت منځته راتګ چې هغه له ګاونډيانو سره په مخالفت کې وي، هغه نه د افغانانو په ګټه دی او نه افغانان د مخالفت توان لري او نه يې غواړي.

دغه راز لاسپوڅی حکومت افغانان په هېڅ صورت نه مني، ځکه چې داسې حکومتونه نه خپلو خلکو ته څه ورکولای شي او نه په افغانستان کې سوله او ثبات ټينګولای شي، افغانان يو دوست حکومت غواړي، داسې حکومت چې هغه د بين المللي نورمونو پر اساس د ګاونډيانو او د نړۍ له دولتونو سره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

روابط ټينګ کړي، له ګاونډيانو سره دوستي او وروري ولري، خو د ډېرې خواشينۍ خبره ده، چې زموږ ګاونډيان د دوست حکومت په مفهوم ځان نه پوه کوي، د دوست او لاسپوڅي ترمنځ توپير نه کوي.

همدا علت دی چې دوی خپلې روزلې ډلې افغانستان ته لېږي او د دوی په اصطلاح غواړي د دوی په وسيله حکومت جوړ کړي، چې دا به ګواکې يو دوست حکومت وي، حال دا چې دا خلک د افغانستان خلک پېژني، د دوی ماهيت او صلاحيتونه ورمعلوم دي او په دې پوهېږي چې دوی دوست حکومت نه شي جوړولای.

پاکستان له افغانانو سره په دې اتلسو کلونو کې ډېرې مرستې وکړې، پناه يې ورته ورکړه او د همدې انساني مرستو له امله افغانانو وکولای شول، چې د مقاومت صفونه پياوړي کړي او د نړۍ يو ستر قدرت ته ماتې ورکړي، خو د افغانانو ګيله دا ده چې د جهاد او مقاومت له برياليتوب وروسته افغانان خپل اختيار ته پرېنښودل شول، چې د خپلو منلو عنعنو له مخې خپل مشر او خپل سرنوشت وټاکي. موږ له تاسو هيله لرو، چې د افغانانو دا اواز پاکستاني مشرانو ته ورسوئ او افغانانو سره دوی ته د دوی د مشروع حق ورکولو کې مرسته وکړي. اوس زه نوبت نورو افغانانو ته ورکوم، چې دوی خپلې خبرې وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها باید بجای مسایل گروهی و منطقه یی در باره افغان و افغانستان باندیشند

دا وینا د (وفا) جریدې په (۱–٤) مه گڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د سلواغلې میاشتې پر (۱۱)مه نېټه خپره شوې ده.

د ایران د اصفهان په کنفرانس کې د پوهاند رسول امین وینا:

بسم الرحمن الرحیم

مجاهدین بزرگ، برادران عزیز!

از همه اولتر بحضور برادرم کوشکی صاحب به عرض میرسانم: جلسه راکه شما در باره اعاده صلح در افغانستان دایر فرموده اید، قابل تحسین و ستایش فراوانی بوده. درست زمانی دایر شده است که مسله افغانستان و ضعیت غیر عادی را به خود اختیار نموده است. همینسان از کشور همسایه ما - ایران– که در تدویر این سیمینار دست پیشی نموده - اظهار سپاس قلبی میدارم.

طوریکه از گفته های مجاهدین بزرگ و علمای کرام اشکار گردید، نه تنها مجاهدین، بل همه افغانها تشنه صلح و خواهان هر چه زود تر، تامین صلح سراسری در کشور شان استند. این که چرا در کشور جنگ زده ما صلح تامین نمیشود عوامل گوناگون مانع برقراری صلح می گردند و من نمی خواهم در این کوتا گفتار به همه این عوامل پیچیده اشاره کنم. همانسان که

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جناب ایت الله محسنی در بیانیه شان به ان اشاره کرده اند، مجاهدین و سران آن از دوران جهاد گرفته تا هم اکنون به سهوه شان و به خطاهای شان اعتراف نمیکنند. اما مردم دیگر اگر جلسه را دایر مینمایند به ارزیابی آن می پردازند، پهلوی های خوب و کاستی های آن را نشان میدهم، ولی ملت ما که جهاد حماسه سازی را براه انداخت ابر قدرتی را به زانو در اورد و جهاد را جانبازانه به پیروزی رساند، متاسفانه کسی به ارزیابی این جهاد قهرمانانه نه پرداخت و تا امروز ارزیابی درست نشد. ولی بالمقابل بدگوی ها و دشنامهای زیاد رد و بدل گردیده اند، کتاب ها و برگ های رسانه های گروهی مملو از اینگونه ناسازاگفن ها است. درست به یاد دارم در سال ۱۹۸۰م در دنمارک سیمینار فرامون مسله افغانستان - که تازه مورد تجاوز قیشون سرخ قرار گرفته بود– دایر شد. در این گردهمایی متخصصان افغانستان و مسایل افغانی از چهار گوشه جهان حضور به هم رسانیده بودند و من هم در این سیمینار اشتراک داشتم. اشتراک کننده گان خارجی سیمینار همه باورمند بودند که از افغانستان باید دست بشویم، این کشور جز خاک شوروی گشت، چون انها از روان مردم ما، از ساختار اجتماعی کشور و ارزش های ملی و عنعنه یی مردم ما آگاهی کافی نداشتند، با تجاوز یک ابر قدرت به یک کشور کوچک این مسله را مسلم میپنداشتند که افغانستان دیگر هویت و حیثیت اش را از دست داد و حتی تصور آن را کرده نمیتوانستند که یک مملکت فقیر با یک ابر قدرت و نیروهای آن مقاومت خواهد کرد. اما من با باور کامل در همان کنفرانس اظهار داشتم که این جنگ تنها جنگ بین افغانها و شوروی ها نیست، بل این جنگ، جنگیست بین دو ساختمان اجتماعی و دو اندیشه افغانی و کمونیستی. من در گفته های خود افزودم– انچه را به حیث یک شاگرد جامعه افغانی از مردم خود از روان شان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و خواسته های شان اموخته ام - به شما به عرض میرسانم و آن اینکه: مردم ما مسلمان استند، اسلام و ارزشهای اسلامی در رگ و پوست شان جا گرفته، اساسات این دین مقدس با ارزشهای ملی و عنعنی شان چنان امیزش یافته است که در بسی موارد ارزشهای عنعنه یی را از رهنمود های اسلامی تمیز کرده نمیتواند. افغانها که به خداوند واحد عقیده دارند، کمونیزم او اندیشه های کمونیستی را بنام ائین الحادی میشناسند و هرگز آن را نمیپذیرند، از سوی دیگر ویژه گیهای روانی و ساختار آن ها با دیکتاتوری استبداد سلطه بیگانه گان سازگاری نشان نمیدهد. انانکه از ساختار روانی و اجتماعی افغانها اگاهی دار ند، میفهمند که افغانها دیکتاتوری خانواده ها، ملک روستا، خان منطقه و رهبر را نمیپذیرند، حکمران که به زور سر نیزه بر انها حکومت میکنند، در باره اش قیام میکنند. تاریخ افغانستان گواه است، اگر شهزاده بی زور شمشیر خود را بر مردم افغانستان تحمیل نموده، خیزشهای در برابر او سر بالا کرده اند.

نکته دیگری که با روان و ارزشهای ملی افغانها بسته گی دارد این است که افغانها از سلطه بیگانه و دست نشاندگان اجنبی نفرت دارند.

برادران عزیز!

ایا ما این موضوع را به بررسی گرفته ایم که چرا ملت ما علیه سلطه تره کی، امین و کارمل–که یکی شان روس نبودند– به پا خاستند و خیزشهای سرتاسری را در سراسر کشور قوام دادند. ملت ما به خاطری تره کی، امین، ببرک و نجیب را نپذیرفتند، که انها یک ساختار حکومتی بیگانه، سلطه بیگانه گان و یک ایدیولوژی بیگانه را به ملت ما تحمیل میکردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

با دریغ باید یاداوری کرک که وضع سیاسی در کشور ما طوری تکامل نمود که با شرایط کشور ما سازکار نبود، سیاستی که بار نخست چهره افروخت بازیگران آن چپیها بودند، چپیهایی که نه به خدا(ج) عقیده داشتند و نه به ارزشهای ملی و عنعنی و نوامیس ملی به ارزشی قایل بودند و باورمند بودند که ایدیولوژی کارگری یگانه ره گشاییست که سراسر جهان را تسخیر میکند و سیاه بختان جهان را از بد روزی نجات میدهد.

در همان دورانی که استبداد کمونستی در کشور ما بیداد میکرد در جبهه مقاومت نیز احزابی عرض وجود نمودند و پرچم مبارزه را علیه بیدادگران کمونست و حامیان خارجی شان و نیروهای متجاوز بلندکردند، اما به صراحت باید گفت که در این احزاب نیز حزبی عرض وجود نکرد که اندیشه ها و کارکردهایش از ویژه گیهای اجتماعی افغانها و ارزشهای ملی مردم آن مایه گرفته باشد.

احزاب و گروههای کمونیستی، سران قومی و روحانیون را به نام فیودالان و کهنه پرستان؛ درسخوانده گان و منورین را به نامهای مرجعین و غربزده گان و ملیگراها را به نام تنگنظران و کوتاه اندیشان میکوبیدند. کوتاه این که میگفتند کسی با ما است از ماست و اگر کسی با ما نیست دشمن ماست و جنگی را به نام طبقه و ایدیولوژی علیه همه یی مردم افغانستان به راه انداختند.

افغانها ارزو داشتند که روشهای به گزینش گرفته مجاهدین و برخوردهای انان با مردم افغانستان باید عکس روش گزیده کمونستها باش، اما متاسفانه در عمل دیده شد که مجاهدین نیز سیاستهای شان را چنان عیار کردند که عملگرد شان در بسی جهات با روشهای کمونستها همسویی نشان میداد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها مجبور بودند و از این مجبوریت انها کشورهای کمک دهنده سودهای فراوان برداشتند و این روش کمک دهنده گان ویا حمایتگران روشن ساخت که هیچ کشــوری بالای گروهی یا گروههای عندالله و عندالرســول ســرمایه گذاری نمیکند، بل چیزی را که میدهند استفاده دو چند از ان را توقع دارند. انچه در این ارتباط در این جا ایران– و ان جا - پاکستان– رخداده است عیان به همه گان ا ست و نیاز به بیان بیشتر ندارد، ما از دور و برون نگاه میکردیم و شما از درون گواه این همه رخدادها بودید.

خوب به یاد دارم چند ســـال پیش در ان زمان نجیب الله در کابل حاکم بود– کنفرانس بزرگ از علمای اسلامی در اسلام اباد دایر شد و اموضوع ان این بود که چگونه حکومت اسلامی در افغانستان به وجود بیایید؛ ویژه گیهای ان چه خواهد بود؟ من در همان روز نقشه پاکستان را روی دیوار گذاشتم و به دوستان گفتم: محمد بن قاسم تا این منطقه سند– غرض پخش و نشر دین مقدس اسلام– امده بود. شمار لشکریان و تجهیزات جنگی اش را برشمردم و افزودم: محمد بن قاسم تنها تا همین محدوده رسید، در مطابقی هندوستان پخش و نشر اسلام از سوی افغانها صورت پذیرفته است. از دوران سلطان بزرگ غزنه گرفته تا دوران احمدشــاه ابدالی در مدت حدود بیش از هشــت صد سال افغانها برای نشر و پخش دین اسلام در سرزمین پهناور هند روی اوردند، هزاران کشـــته و زخمی دادند تبلیغ تلقین و کار خســـته گی ناپذیر صوفیایی افغان بود که دین اسلام در سراسر شعبه قاره هند پخش شد. افزون بر آن ما شخصیت های اداری به هند داده ایم. نیاکان مسلمانان امروزی هند و پاکستان و بنگله دیش از سوی افغانها مسلمان شده اند. انانکه نیاکان شان را افغانها مســلمان کرده اند امروز حق خواهند داشــت با ما اســلام باموزانند نمونه های حکومت اسلامی را با ما توصیه نمایند؟ همه افغانها بخاطر دارند

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمانی‌که ۷٤ گروه و حزب در پشـــاور پدید امدند. حکومت انجای همه را منســـوخ نمود و تنها به هفت حزب و تنظیم اجازه فعالیت داد. من در آن زمان با کسی گفتم چرا هفت؟ چرا به بیست حزب اجازه داده نمیشود و یا اگر میخواهند که زعامت واحدی را برای حل قضـــایای افغانســـتان به وجود اورند، چرا به هفت تنظیم و حزب اجازه داده شـــد، بایســـتی با یک حزب اجازه فعالیت میداد و زعامت واحد واقعی ســیاســی به وجود میامد، تا همه امور سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جهاد و اواره‌گان را سامان می بخشید. همســـان با پاکســـتان در جمهوری اســـلامی ایران نیز گروههای متعددی به وجود امدند و مســـله به میان امدن زعامت واحد و طرف قبول مردم افغانستان را به دشواری مواجه ساخت. اگر با سوابق موضوع بسیار نپیچیم مختصـــر باید عرض‌کنم که اگر کشـــورهای همجوار ما در دوران جهاد با ما کمک‌کردند، خرابی های را نیز در افغانستان وجود اورده اند که متاسفانه تا هنوز ادامه دارد. در این بخش مثالی میاورم، زمانی در ســـال ١٩٩٤م در کویته مجلس مشـوطی افغانها به سـرپرسـتی هیئت ویژه ملل متحد دایر شـد، روزی مســـله مداخله های خارجی مورد بحث قرار گرفت، یکی از اشـــتراک کننده‌گان گفت: پاکســـتان مداخله میکنند. حامیان و طرفداران پاکســـتان بر اشـفته شـده اند و به دفاع از پاکستان زبان‌گشـوده گفتند: کشور که سالهای سال با ما جای داد، نان داد، آب داد و ازما حمایت نمود، چگونه میتوان آن را مداخله‌گر نامید؟ دیگری گفت: ایران مداخله میکند. طرفداران ایران نیز به تردید آن پرداختند و دیگران را ملامت مینمودند، که ایران‌کشـور اسلامی و برادر ما اســـت، هیچگاه در امور کشـــور ما مداخله نمیکند. من در آن مجلس به شـوخی گفتم، کشـور مداخله‌گر را من میشـناسـم، آنها گفتند کدام کشـور استند؟ در جواب شـان گفتم: موزنبق در افریقا. به سراحت و پوست

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنده باید بگویم که در امور کشور ما پاکستان، ایران، هند، عربستان سعودی، تاجکستان، ازبکستان، روسیه و امریکا مداخله میکنند از هر چمن سمتی. اگر به کشوری گفته شود که مداخله نکن! فوراً جواب دریافت میداری: برادر ما که مداخله میکنم آن کشور دیگری مداخله مینماید. موضوعات دیگری را که بایستی در اینجا با عزیزان خود در میان گذارم، یکی مسله موقعیت ستراتیژیک افغانستان و دیگری واقعیتهای ساختاری مردم آن است. افغانستان موقعیت جغرافی و ستراتیژیک حساس و ویژه دارد و افغانستان همیش قربانی همین موقعیت اش گردیده است و به حیث شاهراه فاتحین در درازنای تاریخ همین موقعیت ویژه مردم ما را به دشواری های فراوان رو به رو ساخته، روحیه جنگجوی و سلاح شوری را در انان پرورش داده است.

مسله دومی ساختار اجتماعی این کشور است که اقوام گوناگون با هم برادر در آن زنده گی میکند و به شکل مجموعی ملت ما را بوجود اورده است. کمونستها داد از کارگران سراسر جهان میزدند و به انترناسیونالیزم کارگری باور داشتند اما ما دیدم که زیر تاثیر واقعیتهای ساختاری جامعه افغانی خلقی ها کتله بزرگی از پشتون ها را دور خود گرد اوردند، پرچمی ها در بین شهر نشینان و شعله یی ها در اقلیت ها و ستمی ها در تاجکان نفوذ کردند. همینسان در گروهها و تنظیمی های جهادی نیز واقعیت همینگونه است. در تنظیم های کی رهبری آن را برادران هزاره بدوش دارند، پشتون و تاجک به ندرت یافت میشود و تنظیم های که در مناطق پشتو زبان و تاجک نیشین نفوذ دارند، در بین آن ها شماری افراد مربوط به اقوام دیگری اندک است. اینگونه ساختار اجتماعی واقعیت است و آن را باید پذیرفت، اما به شرط که هویت ملی کشور ما و وحدت ملی مردم ما را خدشه دار نسازد. ما کشوری

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریم بنام افغانستان. هیچ ((ستان)) دیگری مانند: پشتونستان، تاجکستان، ازبکستان، بلوچستان، هزارستان... در وجود واحد آن نمیگنجد.

من به حیث یک شاگرد جامعه خود این موضوع را درک کرده ام که پس از اغاز بحران در کشور ما مسله افغانستان راکسی بر اساس منافع افغانستان و افغان مطرح نکرده است، اگر چپیها بودند با ایدیولوژی خود میپیچند و گروههای تنظیمی نیز در طرح مسایل از حوزه کوچک شان با فرارتر نمیگذارند. اگر ما واقعاً خواهان حل مسایل کشور خود استم بایستی از حلقه های کوچک خود برایم و به حیث یک افغان در باره مسایل افغانستان بپیچیم.

در این جا یکی از دوستان فرمودند، که فدرالیزم میتواند ره گشای مردم ما باشد.

نمیدانم این معمول پسندیده است یا نی، که شماری از نویسنده گان یا خودشان بر کتاب خود مقدمه مینویسند و یا این که از قلم به دستان و فرهنگیان نامور دیگر برای اثار شان– رساله، کتابواره و کتاب– نبشته یی میگیرند و زیر نامهای مقدمه و دیباچه در اغازین برگهای اثر شان میگنجانند.

در مقدمه ها، اکثر خود نویسنده درباره نبشته خود سخن میگوید و گاهی هم به لاف زنی میپردازد و از یکی دو درست خود ابراز سپاس مینماید.

نویسنده پخته و کار اگاه نیز زمانی با چنین معضله یی رو به رو میشود و مجبور باشد تا نبشته یی را مقدمه گونه تهیه کند. نخست از همه درباره نویسنده اثر فکر میکند و با خود میسنجد، که ایا نویسنده به توصیفهایش خوش میشود و یا به ارزشیابی علمی اثرش؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر نویسنده اثرب به توصیب خودش شادمان میگردد در ان صورت نویسنده ماهر و پخته‌کار به جای‌کتاب درباره شخصیت، شرافت، صداقت، خدمت، علمیت، زحمت، اهلیت، ذکاوت و فراست او تاحدی به توصیفها میپردازدکه حتی در دریف (ت) هیچ واژه توصیفی را فرو گذاشت نمیدارد.

نویسنده،که خود را در نبشته یک نویسنده دیگر توصیف باران مییابد بیچاره در لباسش نمیگنجد و در تمام عمرش اسمان را به دو پایش ایستاده نگاه میکند و خودش را محور علم و عرفان تصور مینماید و با همه‌گان در میدان دانش به پهلوانی میاغازد و همدرین غلط فهمی چشم از جهان میبندد.

اما نویسنده‌گانی‌که باورمند به انکشاف و ژرفایی علوم اسند، اگرکسی ایشان را اندک توصیف میکنند با این توصیف - از سوی دیگران– انها پیش از همه متوجه خود میشوند و به ارزیابی خودشان و اثار شان میپردازند و زودتر به این واقعیت پی برده میتوانندکه‌گستره دانش نهایت وسیع و عمیق است و انان در برابر این بحر بی پایان به قطره یی نیز نمیمانند و بنا به‌گفته یی:

((انان‌که خبر شد خبرش باز نیامده))من تا هم اکنون نه بر رساله وکتاب خود مقدمه یی نوشته ام و نه از دیگران خواهش‌کرده ام‌که به‌کتابم مقدمه بنویسند و نه هم خودم بر اثار دیگران دیباچه یی نوشته ام و در این بخش به فضل خداوند(ج) باز سفیدم.

با نگارش این مقدمه شاید شماری از خواننده‌گان بپرسندکه: چرا خلاف موقفت این مقدمه رانوشته ای؟

به منظور ارائه پاسخ به چنین پرسشهای احتمالی ناگزیرم پرده از رازی بردارم–که باعث نگارش این مقدمه شده است– و همینسان در همین مقدمه عواملی را نشان بدهم‌که مرا از نگارش مقدمه ها باز میدارد.

نخست در باره نه نوشتن دیباچه ها بر اثار دیگران:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناگفته عیان اســت و حاجت به بیان ندارد که بخش بزرگی از قشــر درســخوانده ما شیفته گفت و شنود ها و مباحث میان تهی اند. شب و روز حرف میزنند و مجالس دوستان را گرم نگه میدارند. هر یکی از این درسخوانده گان ما خود حرف میزنند، حرف میشنوند، بر همه مسایل تا سرحد حرف خود را آگاه میسازند و از همین راه به نتیجه گیری مسایل میپردازند. شما آگاهی دارید که بخشی از درسخوانده گان ما به دریافت کتابهای رایگان خو کرده اند و خود شان را مستحق درجه یک دریافت کتابهای رایگان میدانند. با تاسف فراوان بایستی یاد اور شد که شمار زیادی از این گونه اشخاص محض به خاطر نمایش و تظاهر به این کار دست میبازند. زمانی بسته کتابها به منزلش رسید در جاهایی گذاشته میشوند که نظر هر مهمان و نو وارد را به خود جلب نماید و هر ان کســی که این کتابها را میبیند در دلش اعتراف میکند: اقا شخص صاحب مطالعه است و شب و روز مصروف کتاب خوانی، اما واقعیت امر این است که این گونه اشخاص تنها نامهای کتابها را به حافظه میسپارند و در مجالس نامهای کتابها را توتی وار پیهم بر ســر زبانها میاورند و به اثبات میرســانند که تمام این کتابها را خوانده اند و تمام سخنان شان به اصطلاح کتابیست.

اما باز هم باور کنید که اشخاصی از این قماش جز از خوانش عنوان کتاب حتی کتابها را ورق گردانی نمیکنند. این گونه اشــخاص با دریافت کتابهای رایگان و ســاختن نمایشگاه کتاب در منزل شان تظاهر مینمایند و میبالند. نگارش کتاب و دیباچه ها برای این گونه اشــخاص چی ســودی خواهد داشــت و جز از ضــیاع وقت نتیجه دیگری به آن مرتب نمیشود.

با تاسف باید یاد اور شد: شمار این گونه اشخاص- که کتابهای رایگان اسیر کتابخانه های نمایشی انان میشوند- زیاد است.

در جامعه یی که کتاب خوانان کم و تحویلداران کتاب زیاد باشند، در چنین اوضاع و احوال نوشتن اثر و یا هم نگارش مقدمه بر اثر چه ارزشی دارد؟ آکنون شما خود قضاوت کنید که کوتاهی از تحویلداران مفت خوار کتاب است و یا از نویسنده؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما باور کنید که از نشست و برخاست با دوستان و مجلس با ایشان خوشم میاید و با نوشتن چندان دلبسته گی زیادی ندارم، شیفته گپ زدن استم و زمانی هم چنان حرفها و سخنان زیادی در کله ام پایین و بالا میشوند که اصل را از فرع فرق کرده نمیتوانم و در دوران حرف زدن به ارتباط موضوع، تسلسل را از دست میدهم.

شاغلی سعدالدین شپون دوست دیرینه ام است وی در یکی از نبشته های خود (شامل در شماره سال جریده وفا) درباره ام درست گفته اند: ((امین در سخنانش مقدمه را از متن افزون میسازد)). و من هم از ترس این که مقدمه را از متن طویلتر ننویسم از نوشتن هر گونه دیباچه ها پرهیز میکنم و اثار خود را نیز بدون مقدمه ها چاپ کرده ام. بایسته به گفتن است که نشر اثار بدون مقدمه ها از جهات گوناگون سودمندیهای نیز دارد:

۱- اگر بر رساله کوچک مقدمه دور و دراز نوشته میشود در ان صورت لابد تکرار با مطالب متن در مقدمه پیدار میگردد و این تکرار ملال اور برای خواننده جدی خواهد بود، خواننده را دلسرد میسازد و کتاب را در جایی قید مینماید که چشمش بر ان نخورد. برای این که کتاب را از قید خواننده جدی برهانیم لازم مینماید که از نگارش مقدمه های طویل با اوردن مطالب تکراری پرهیز کنیم تا خواننده جدی حوصله خوانش متن کتاب را داشته باشد.

۲- مقدمه کوتاه سودی نیز دارد و زیان او نیز میباشد. اگر مقدمه کوتاه بود خواننده مقدمه را زودتر از برمیکند و داخل متن میگردد. در مقدمه کوتاه از تکرار نیز جلوگیری صورت میگیرد، ولی نباید فراموش کرد که نگارش مقدمه جامع ولی کوتاه کار ساده یی نیست. هر کسی از عهده اش بر امده نمیتواند. مقدمه کوتاه زیان اور به خاطری است که شماری از خواننده گان مقدمه کوتاه و فهرست موضوعات کتاب را میخوانند و متن کتاب را نمیخوانند اینان نیز کتاب را خوانده اسیر نمایشگاه کتاب میکنند و در این صورت مقدمه کوتاه نیز زیان بار تمام میشود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حال رجوع میکنم به ارائه پاسخ به پرسش دیگری که: من چرا درباره مقدمه نویسی موقفم را تغییر دادم؟

من بالاثر پا فشاری هیوادمل به این کار دست یازیدم. او خواست تا مقدمه یی بر این اثر بنویسم. با وصف مصروفیتها به اور وعده سپردم که در فرصت مناسب مقدمه را خواهم نوشت. پس از آن هیوادمل به اصطلاح هر دو پا را در یک موزه کرد و مرا وادار به نگارش این مقدمه ساخت. چندین بار عذر اوردم، ولی مورد پذیرش او قرار نگرفت. بالاخره روزی به من گفت: ((استاد بسیار تنبلی)) باشنیدن کلمه ((تنبل)) یکبار غیرت افغانیم به جوش امد بار دیگر به او گفتم که این کار را میکنم و پس از ان هیوادمل تصویر مقدمه را این گونه به من پیش کرد.

در مقدمه سخنان تکرای با متن کتاب اورده نشود و مطالبی را باید در مقدمه بگنجانم که به گونه یی با متن ارتباطی داشته باشد و هم را ه حل معضله افغانستان را به ما نشان بدهد.

این فرمایش هیوادمل بار سنگینی بود که بر دوشم گذاشته شد، زیرا درباره وضع رقتبار افغانستان سخن ناگفته نمانده است و سخنی نخواهد بود که صدها و هزارها بار در نبشته ها تکرار نشده باشد، صدها، بلکه هزار ها تن از هموطنان ما درباره ان سخن نگفته باشند، اما با انهم در این سخنان تکراری نکاتی را دریافت کرده میتوانیم که ان را تکرار احسن بنامیم.

با وصف آن که مطالب بازتاب یافته در متن رساله کهنه و تکراری به نظر میرسند، اما با انهم این گونه سخنان به واقعیتهای جامعه ما اتکا دارند. رساله پیرامون علت و معلول تعصبهای گوناگون به بحث میپردازد و تنها در فرجام رساله افغانهای متعهد را مخاطب ساخته ام تا برای جلوگیری از تعصبها- به حیث یک افغان واقعی- وظیفه ملی خود را به سر رسانند.

چرا به حیث افغان؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما همه میدانیم که پس از کودتای ثور نخســـت گروههای چپی و همراهان خارجی شان و دوم گروههای مذهبی و حامیان خارجی شان برای از بین بردن هویت ملی و افتخارات تاریخی افغان و افغانستان کمر بستند.

نخســـت چپیها زیر نام ایدیولوژی مترقی و انقلابی افغان را کوبیدند و پس از آن زیر نام مذهب از سوی گروههای مذهبی کوبیده میشود و خداوند(ج) عالم است که این کوبیدن تا چه وقت ادامه پیدا خواهد کرد؟

ما همه آگاهی داریم که حامیان خارجی این دو گروه با گزینش سیاست ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) زیر نامهای گروهها، احزاب و تنظیمها و همینســـــان پشـــتون، تاجیک، ازبک، ترکمن، هزاره، بلوچ، نورستانی، شیعه، سنی و سمتها نه تنها به کار پخش از هم گسیختن شیرازه ملی و تعصب پراگنی اجازه میدادند، بل اینهمه احزاب، گروهها و تنظیمهای متکی به خارجیان تا هم اکنون برای ادامه این گونه کار ها تشـویق و ترغیب میشـوند. پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هــــ.ش این واقعیت افتابی گشت که چپیها و همراهان خارجی شان، گروههای مذهبی و حامیان خارجی شان با نام افغان حسـاسیتی از حد زیاد نشـان دادند، تمام حرکتها و فعالیتهای زیر نام افغان و افغانستان را بیرحمانه سرکوب کردند.

در اغاز همراهان خارجی چپیها و اکنون حامیان خارجی گروههای مذهبی از این واقعیت آگاهی داشتند و دارند که هر حرکتی به نام افغان، افغانها را به افتخارات کهن تاریخی و هویت ملی شان ختوجه میسازند و تنها از راه احساس ملی افغان، افغانها، برای افغانسـتان ازاد و مسـتقل به کار و پیکار اغاز میکنند در نتیجه رزم ملی افغانها، افغانســـتان و افغانها از ســـلطه ما و گروههای ســـاخت ما نجات خواهند یافت و افغانسـتان ازاد و مسـتقل به میان خواهد امد. در این صـورت تمام سرمایه گذاریهای خارجیان هدر خواهند رفت و افغانها در فضـــای صـــمیمیت، برابری و برادری زنده گی خواهند کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره یی در ذهنم تداعی شـد: من محصـل بودم و اسـتاد نامداری به ما در علوم سیاسی اموزش میداد. استاد در درس اول دو پرسشی را مطرح ساخت و خود به ارائه پاسخ به هر دو پرداخت:

پرسش: در سراسر ماهران کدامین رشته های دانش زیاد استند؟

پاسخ: در دنیا طبیبان زیاد اند، زیرا انسانها به بیماریهای گوناگون مصاب میشوند، انسانها از این بیماریها تجارب فراوان دارند و زمانی در یکی از روستاها کسی بیمار شده است، اعضای خانواده و یا هم مردم دیگر روستا برای مداوی بیمار از تجارب طبی شـان همینسـان دعاهای ویژه سـود جسـته اند و بر بیماران گوناگون تجارب فراوان و رنگارنگ ازمایش شـده اند. اگر از روی تجربه به این موضـوع بنگریم به جرئت گفته میتوانیم که در هر منزل و خانواده طبیبانی موجوداستند، حتی پیره زنان نیز از روی تجارب شان به مداوای بیماریهای گوناگون میپردازند، ولی اگر موضوع را از نگاه علم مورد بررسـی قرار دهیم در خواهیم یافت که طب دانش بس مغلق و پیچیده اسـت. علم طب به خاطری مشـکل اسـت که انسـان خود موجود مغلق و پیچیده اسـت و بیماریهای آن نیز مغلق و پیچیدهگیها در جهان امروزین به تناسـب همه یی دانشها طب به رشته های گوناگون و ویژه بخشبندی شده است.

پیچیده گیهای بیماریهای انسانی و پیچیده گیهای اعضای انسانی باعث پدیدار شدن متخصصین گوناگون، داروهای گوناگون و سامان الات گوناگون شده اند.

امروز متخصص و طبیب یک رشته، از امراض و داروهای رشته دیگر اگاهی ندارد و اگر داشته هم باشد بسیار اندک خواهد بود.

از نگاه تجربه در جهان طبیبان زیاد اسـتند و اما از نظر علم این شـمار در سـراسـر روی زمین بسیار اندک است.

پرسش: در جامعه سیاسی روی کدام موضوع بحث بیشتر صورت میگیرد، فعالین کدامین رشته زیاد اند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاسـخ: در هر جامعه سـیاسـی روی موضـوعات سـیاسـی سـخن زیاد گفته میشـود و فعالین رشـته سـیاسـی زیاد دیده میشـوند و این هم از جهتی که ارسـتو عالم نامدار یونان کهن انسـان را به نام حیوان سیاسی تعریف میدارد و انسـان را حیوان سیاسی مینامد.

اگر ما این تعریف ارسـتو را بپذیریم تمام افراد یک جامعه سیاسی، فعالین سیاسی و افرادی آگاه از سـیاسـت اند. همانسـان، که از نگاه تجربه شـمار طبیبان در جامعه افزون و از نظر علم و تخصص اندک است همگون با تعریف ارستو تمام افراد یک جامعه فعالین سـیاسـی و آگاه از سـیاسـت اند. اما اگر ما از نظر علم به این موضـوع بنگریم در خواهیم یافت که شـمار دانشـمندان علم سـیاسـت در همه جوامع نهایت اندک است و امروز علم سیاست وسعتی اختیار کرده است و ناز لحاظ تخصـص علم سـیاسـت چنان انکشـاف نموده اسـت که امروز دانشـمند شـاخه یی از علوم سـیاسـی از شـاخه های دیگر این دانش آگاهی ندارد و یا هم اگر داشـته باشـد این آگاهییهای نهایت اندک خواهند بود.

با نظر داشـت به همین اصـل هیچ یکی از دانشـمندان این رشـته دانش ادعاکرده نخواهد توانست که از نگاه تخصص بر همه شاخه های سیاست شناسی دسترسی کامل دارد.

سیاست شناسی و دولت:

از محتوای درسهای استاد ما پدیدار بود که سیاست شناسی روابط یک دولت را با دول دیگر همه جانبه مورد ارزشیابی قرار میدهد.

به اساس رهنمودهای دانش سیاست، دولت State هر جامعه سیاسی از چهار عنصر اساسی: جغرافیای مشخص، مردم مشخص، حکومت مشخص، حاکمیت و استقلال Sovereignty تشکل مییابد.

جغرافیای مشخص:

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر دولت جغرافیای مشـــخص و نام مشـــخص دارد و هیچ دولتی هم بدون نام و جغرافیای مشخصی به میان امده نمیتواند. در درون همین حدود جغرافیای مخشص تمام موجودات روی زمین، زیر زمین و فضای آن اگر همجوار با بحر باشد، بخشی از بحر ملکیت همین دولت مشخص به شمار میاید.

به گونه مثال در منطقه اسـیای مرکزی دولتی به نام افغانسـتان موجود اسـت، این دولت با کشـور های پاکسـتان، ایران، ترکمنسـتان، ازبکسـتان، تاجکسـتان و چین مرزهای سـیاسـی دارد، در سـرزمینی بین همین مرزهای سـیاسـی تمام داشـته ها و موجودات روی زمین و ذخایر زیر زمینی و فضـــای آن ملکیت دولت افغانســـتان است.

بدون دریافت اجازه حکومت مرکزی افغانستان، اتباع هیچ کشور خارجی به قلمرو این کشـور داخل شـده نمیتوانند. اشـکار و پنهان ملکیت دولت افغانسـتان را باخود برده نمیتوانند. در سـراسـر کشـور ما تمام تبادله ها و مراوده های درون مرزی و برون مرزی روی قوانین و قراردادها صـورت میپذیرد. اگر خارجیانی بدون قرارداد و دریافت اجازه به خاک افغانسـتان وارد میشـوند و به داشـته های مادی و معنوی این کشور زیانی میرسانند این کار شان با قاوانین و قراردادهای بین المللی همسویی نشان نمیدهد.

پرسـش اسـاسـی این اسـت که در شـرایط امرزوین سـرحدهای جغرافی و داشـته های مادی و معنوی این کشور مصوون استند و یا نی؟

به نظر من مصوونیت ندارند.

اگر شـــماری از افراد یک ملت و یژه برون از مرزهای کشـــور خود در کشـــورهای خارجی زنده گی کنند و برای کشور شان در خارج حکومتی بسازند و این حکومت از ازادی نسـبی نیز برخوردار باشـد، اما نسـبت کمبود عنصـر جغرافی، دولت این

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت ناکمل به نظر میرسـد و تا زمانی با مردم، حکومت و ازادی عنصـر جغرافی همراه نشود به حیث دولت مکمل شناخته نمیشود.

شماری از افراد بعضی ملل گیتی در کشورهای بیگانه حکومتهای موقت ساخته اند، ولی تا زمانی همان ملت در سـرزمینش حکومت نسـاخته اسـت، حکومت شـان مشـروعیت قانونی دریافت نداشـته اسـت. به گونه مثال شـماری از افغانها خارج از کشـور شـان در پاکسـتان حکومت سـاختند، چون این حکومت در داخل خاک افغانسـتان و جود نداشـت و از ازادی نیز محروم بود، بنا بر آن حکومت موقت افغانها در خارج مشـروعیتی کسـب نکرد و جز از یکی دو کشـوری از سـوی کشورهای جهان به رسمیت شناخته نشد.

ملت مشخص یا اتباع:

در حدود جغرافیایی هر دولت مشـخص، اقوام، نژادها، توده ها و فرق مذهبی گوناگون به نام ملت مشـخصی زنده گی میکنند. بعضـی از دولتها به نام تیره و تبار مشـخص شـکل گرفته اند، مانند: افغان– افغانسـتان، تاجک– تاجکسـتان، ازبک– ازبکسـتان، ترکمن– ترکمنسـتان، انگلیس– انگلسـتان، عرب– عربسـتان، هند– هندوسـتان و چندین کشـور دیگر و یا هم شـماری از ملتها به نام دولت شـان یاد میشـوند، مانند: پاکستان– پاکستانی، امریکا– امریکایی و... باشـنده گان هر کشـور رعایای دولتهای شـان شـمرده میشـوند و در یک دولت مهذب همسـان با رهنمود های قانون اسـاسـی آن تمام ارگانها و موسـسـات دولتی در خدمت باشـنده گان آن قرار میداشـته باشـند. دولت از هرگونه تعصـب تیره یی، تباری، زبانی، مذهبی و جنسـی جلوگیری میکند و باشـنده گان آن در برابر قانون از حیثیت مسـاوی برخوردار میباشند.

ملتمشـخص هر دولت، هویت و تاریخ ویژه و مشـخصـه های سـیاسـی، اجتماعی، اقتصـادی و فرهنگی دارد و همینسـان دولت دارای موسـسـات فراوان کشـوری و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لشکری میباشد و افراد همین ملت مشخص در پرتو عنعنه ها، قوانین و دساتیر ویژه کشور، در راه انکشاف مادی و معنوی دولت شان به کار میپردازند.

در جهان امرزوین دانشمندان علوم سیاسی کشورهای پیشرفته و در حال انکشاف پیرامون ساختمان موسسات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اداری، عدلی، نظامی، فرهنگی و مذهبی جوامع شان به پژوهش میپردازند، برای حل مشکلات شان راههای علمی و عملی تدارک میبینند.

اگر دولتی مرزهای جغرافی داشته باشد، اما د همین محدوده مشخص مردم موجود نباشند در صورت نبود عنصر مهم دولت– ملت– دو عنصر دیگر دولت حکومت و استقلال نیز تحقق پذیر نخواهند بود و محدوده جغرافی بدون ملت را نمیتوان دولت گفت.

هدف عمده حکومتهای پیشرفته امروزین جهان فراهم نمودن زمینه های ارامش برای فرد،افراد و ملت است و از همین جهت عنصر سومی دولت - حکومت– را حکومت مردم از سوی مردم و برای مردم گفته اند و مردم هر جامعه حکومت کشور شان را مسوول انکشاف مادی و معنوی جامعه و مردم میپندارند و حکومتی که در میدان مبارزه - برای خوشبختی مردم– ناکام بماند، اینگونه حکومت را از راه انتخابات از سر راه شان دور میکنند و حکومت دیگری را به جای آن جاگزین میسازند.

حکومت مشخص:

از کهن گاهان به اینسو در دوره های مختلف تاریخ در شرایط گوناگون بر اساس نظریه های مختلف، حکومتها و رژیمهای سیاسی گوناگونی پا به عرصه وجود گذاشته اند و از بین رفته اند. در این جا ما به گذشته دور نمیرویم بل به سده بیستم رو میاوریم و رژیمهایی را از نظر میگذارنیم که در اغاز سده بیستم تا امروز در روی زمین به وجود امده اند، طی این دوران رژیمهای گوناگون شاهی، سوسیالستی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کمونستی، ملی، مذهبی، نظامی، جمهوری استوار به دموکراسی و امپراتوریها در کشورهای سراسر جهان به میان امدند. دانشمندان علوم سیاسی بر پهلوها و جوانب گوناگون این رژیمها هزاران هزار کتاب، کتابواره، رساله و مقاله نوشته اند، طی همین دوران شماری از این گونه رژیمها از بین رفتند، شماری دیگری تغییر پذیرفتند، عده یی هم در حالات انکشاف و تغییر قرار دارند.

در کشور ما افغانستان نیز از اغاز سده بیستم تا امروز رژیمهای شاهی مطلقه، شاهی مشروطه، دموکراسی، جمهوری، سوسیالستی و اسلامی به ازمایش گرفته شدند. اکثر مردم افغانستان از ساختار و کارکردهای رژیمهای سیاسی و مذهبی– رویکار امده درکشو - اگاهی کامل دارند و نتایج کار این رژیمها را به چشم سر مشاهده کردند.

در دوران سده بیستم تنها در دهه دموکراسی (۱۹۶۳–۱۹۷۳) دوبار به ارای مردم ما مراجعه صورت گرفته است و مردم کشور نماینده گان گزیده شان را به ولسی جرگه و مشرانو جرگه فرستاده اند و همین نماینده گان برگزیده مردم به حکومتها رای دادند و در سراسر کشور ازادیهای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی بال گشوده بودند. با تاسف بایستی یاد اور شد که در دوران پیش از دهه دموکراسی و پس از آن افغانها در مسایل سیاسی کشور شان بی دخل شده بودند و اکنون نیز اختیاری ندارند.

جای شک نیست که رژیم سردار محمد داود به زور و از راه کودتا به میان امد، اما بیدریغ و بدون دغدغه میتوان گفت که این رژیم بر تمام کشور مسلط بود، جغرافیای سیاسی کشور محفوظ بود، ملت مصوونیت داشت، حکومت او در امور داخلی و خارجی کشور ازادی داشت و افغانستان حیثیت ازاد و مستقل خود را نگه داشته بود.

دانشمندان علوم سیاسی میگویند شاید شماری از توده های مردم در یک محدوده مشخص جغرافی زیست نمایند، اما اگر این توده ها حکومت و ازادی نداشته باشند،

(c) ketabton.com: The Digital Library

این گونه محدوده های جغرافی راهمراه با توده های مردمی آن نمیتوان دولت نامید. به گونه مثال در بین دو کشور افغانستان و پاکستان قبایل مختلف زنده گی میکنند. قبایل ساکن در این منطقه، در محدوده مشخص جغرافی زنده گی دارند، اما چون این قبایل حکومت ندارند شرایط یک دولت را تکمیل کرده نمیتوانند و دلوت گفته نمیشوند.

همینسان اگر دولتی جغرافیای سیاسی، مردم و حکومت داشته باشد ولی حکومت آن از سوی اجنبیان بر مردم تحمیل شده باشد، یا هم حکومت بر تمام قلمرو دولت تسلط نداشته باشد و یا هم از ازادی خارجی محروم شده باشد، دانشمندان علوم سیاسی این گونه حکومتها را دست نشانده، دست بین اجنبیان میدانند و کشور زیر تسلط این گونه حکومت را مستعمره مستقیم و غیر مستقیم میشمرند.

حاکمیت (Sovereignty):

حاکمیت عنصر اساسی و مهم هر دولت شمرده میشود.دانشمندان علوم سیاسی پیرامون این عنصر مهم دولت پژوهشهای زیادی انجام داده اند. دانشمندان علوم سیاسی عنصر حاکمیت را معیار اسای تمیز دولت ازاد و تحت الحمایه میدانند و همین معیار ازادی و تحت الحمایه گی یک دولت را تثبیت میدارد و نشام میدهدکه دولت در امور داخلی و خارجی ازادی دارد و یا انی که دست بین دیگران است.

مفهوم سیاسی حاکمیت در طول تاریخ به اشکال گوناگون تعبیر و تشریح شده است. در اروپای سده های میانه به حاکمیت از دیدگاه کلیسا مینگریستند، به نظر کشیشان کلیسای مذهبی اختیار حاکمیت نزد خداوند(ج) است و کشیشان این حاکمیت را روی زمین تمثیل مینمایند، پس از آن دولتهای ملی عرض وجود کردند و تمثیل حاکمیت از کشیشان به پادشاهان- قرار داشته در راس دولتها- منتقل گشت و پادشاه را افزون از نماینده حاکمیت، سایه خدا(ج) در روی زمین نیز میگفتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در دوران انکشاف علوم بار دیگر مفهوم سیاسی حاکمیت زیر بحث امد و شماری از دانشمندان به جای کشیشان کلیسای مذهبی و پادشاهان مطلق العنان تنها اراده ملت General—will را منبع اصلی حاکمیت پنداشته و همین دانشمندان ابراز کردند که ملت حق دارد حاکمیت را از کی میگیرد و به کی میسپارد.

طرفداران اراده ملت در کشورهای گوناگون اروپایی زیر نام ازادیهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مذهبی نهضت دموکراسی اغاز کردند، به قدرت کشیشان کلیسای مذهبی و شاهان مطلق العنان خاتمه داده شد و اختیار حاکمیت را به نام مردم گره زدند. امرزو در شمار زیادی از کشورهای سراسر جهان حق حاکمیت را ملتها از راه انتخابات تمثیل میکنند.

در جهان معاصر در شمار زیادی از کشورها شاهان، ملکه ها، روسای جمهور و یا رهبری دسته جمعی بر اساس اراده مردم با نظر داشت به قوانین مشخص، نماینده گی از حاکمیت مینمایند، اما با وصف آن امروز در شماری از کشورهای جهان شاهان مطلق العنان و سران دولتی دیده میشوند که خلاف اراده مردم به زور برچه اختیار حاکمیت دولت را به کف دارند و برای اراده ملت به هیچ ارزشی قایل نیستند، به جای مردم خودشان را منبع اصلی حاکمیت دولت میپندارند.

همانسان که درجایی از این نوشته به آن اشاره رفت دانشمندان برای تثبیت و شناسایی هویت هر دولت مشخص از محل عنصر حاکمیت سود میجویند، با نظر داشت به این اصل اگر رهبری یک دولت مشخص بر تمام اداره ها و موسسات کشوری و لشکری دولت حاکمیت داشته باشد، ملت به حاکمیت او گردن میهد و در برقراری روابط خارجی خود ازاد باشد، دانشمندان علوم سیاسی این دولت مشخص را دولت ازاد و مستقل مینامند ولی اگر رهبری یک دولت در سراسر کشورش حاکمیت نداشته باشد، ملت به حاکمیت رهبری گردن ننهد، در این دولت حکومت سراسری حاکم نباشد و اگر حکومتی هم موجود باشد بر بخشی از کشور حکومت مینماید و یا هم رهبری این دولت صادر شده از خارج باشد و از سوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجنبیان دستور دریافت میدارد و یا هم روابط خارجی دولت زیر نظر اجنبیان تنظیم میشوند در این صورت دولت بالاثر نبود حاکمیت شرایط دولت ازاد و مستقل را تکمیل کرده نمیتواند و دولت ازاد و مستقل گفته نمیشود.

نتیجه:

پس از این بحث دراز و گاهی هم تکراری نخستین پرسشی که در ذهنم خطور میکند این خواهد بود که دولت افغانستان از جمله چهار عنصر سازنده دولت کدام آن را نگهداشته و کدام آن را از دست داده است.

اگر ما به نظر دانشمندان علوم سیاسی نگاه کنیم پس از کودتای ۱۹۷۸م دولت افغانستان از جمله چهار عنصر سازنده چون: جغرافیا مردم، حاکمیت و حکومت تنها دو عنصر جغرافیای مشخص و ملت مشخص را نگه داشته، حکومت و حاکمیت را از دست داده است، زیرا ما میبینیم که پس از کودتای ثور حکومتهای افغانستان در سراسر قلمرو کشور حاکمیت نداشتند و ندارند و از سوی دیگر سران دولتی در امور داخلی و برقراری روابط خارجی بی صلاحیت بودند و حاکمیت ملی را تمثیل کرده نتوانستند.

مداخله های خارجیان و یا خارجیان دخیل در قضایا به ویژه همسایه گان ما و گروههای جنگی تحمیل شده از سوی انها حیثیت این دو عنصر سازنده دولت را در کشور ما مخدوش و نابود ساختند.

اگثر دو عنصر مهم دولت ما – حکومت شخص و حاکمیت دولت– از بین رفته میتوانند، ایا دو عنصر دیگر دولت، جغرافیای مشخص سیاسی و ملت مشخص افغان– با خطر نابودی رو به رو شده نمیتواند؟ ایا در داخل و خارج دسایسی برای نابودی و از بین بردن این دو مشخصه تا حال به جا مانده دولت افغانی در جریان نیست؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به نظر من در شـرایط امروزین جغرافیای سـیاسـی افغانسـتان و هویت ملی افغانها را خطر جدی تهدید مینماید زیرا کشور ما به جای یک دولت ازاد و مستقل، به سطح یک منطقه قبایلی، بی حاکمیت و بی حکومت نزول کرده اســـت و این دولت ازاد امروز شکل یک مستعمره غیر مستقیم را به خود گرفته است.

امرزو شـماری ازکشـورهای بیگانه تلاش دارندکه بالوسـیه گروههای اجیر خود این مسـتعمره غیر مسـتقیم را به مسـتعمره مسـتقیم مبدل سـازند و یا هم جز خاکخود نمایند، افغانها از این گونه تلاشها آگاهی دارند.

چنانکه دیده میشـود امروز افغانها اختیاری ندارند تا درباره مسـایل سـیاسـی کشـور خود باندیشـند، قدرت سـیاسـی در دسـت بیگانه گان قرار دارد اما با انهم موقعیت ستراتیژیک افغانستان و ترکیب قومی آن، اینکشـور را دربین همسـایه گان آن زنده نگه خواهد داشت.

سزاوار به گفتن است که موقعیت ستراتیژیک افغانستان، در سول تاریخ این کشور و مردم آن را با دشـواریهای گوناگون رو به رو سـاخته اسـت، اما خوشـبختانه همین موقعیت ســـتراتیژیک و ترکیب قومی این کشـــور را از فرو پاشـــی نجات میدهد. موقعیت سـتراتیژیک و ترکیب قومی ویژه افغانسـتان به هیچ یک از همسـایه گان این کشور اجازه نمیدهد که این کشور را از خود سازد و هضم نماید.

اقوام ساکن در افغانستان با تمام همسایه گان خود مشترکات اتنیکی دارند، اگر یکی از همســـایه گان رو به رو میشـــود و به این کشـــور متجاوز موقع نمیدهند که موازنه نیروها را در منطقه در هم و برهم نماید این بست نظامی حاکم بر کشور ما گواه این واقعیت است.

اگر گروه مورد حمایت و اجیر یکی از همسایه گان ما بر سراسر کشور مسلط شود، این تسلط صلح سراسری و امنیت را در کشور بر قرار ساخته نمیتواند و زمینه های بازسازی و انکشاف را برای مردم و کشور فراهم اورده نمیتواند و لا بد این گروه با

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت گروههای دیگر و شماری از همسایه‌گان افغانستان مواجه خواهد بود و دولت افغانستان کماکان از حکومت مشخص ماند.

در این جا از افغانهای متعصب پرسیده میشود که ایا انها خواهان اعاده دو عنصر مهم ساختار دولتی - حکومت مشخص و حاکمیت- استند و یا این‌که تاهنوز به تعصبهای قومی، زبانی، گروهی و مذهبی میپیچند.

اگر اینها الفبای سیاست را خوانده باشند از داعیه اعاده دو عنصر مهم ساختار دولتی کشور پشتیبانی خواهند نمود و به این مساله نیز پی خواهند برد که کشور ما در اینده با دشواریهای زیاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رو به رو خواهد بود که مساله تباری و تیره یی در برابر آن بسیار کوچکتر جلوه خواهد کرد.

اگر اینها اهمیت اعاده این دو عنصر مهم را درک نتوانستند در آن صورت از بارگاه خداوند(ج) برای شان طلب هدایت میکنم. اینان باید خود را از این واقعیت آگاه بسازند که هویت باشنده‌گان هر دولت مشخص با نام همان دولت بسته‌گی دارد. اگر اتنیکی در افغانستان به نام پشتون ملیت میسازد، سرزمین این ملت پشتونخوا یا پشتونستان خواهد بود و اگر این‌کار را در پیوند با نامهای ازبک، ترکمن، تاجک، هزاره و بلوچ مینمایند، سرزمینهای شان بایستی، ازبکستان، ترکمنستان، تاجکستان، هزارستان و بلوجستان باشند و اگر گروهی این‌کار را به نام اسلام مینماید، سرزمین شان اسلامستان خواهد شد، پس در این صورت نیازی به وجود افغانستان دیده نمیشود.

ما باید بدانیم که پشتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن و بلوچ اقوام دیگر ساکن در کشور ما حیثیت ملتهای جداگانه یی راندارند. همه گروههای اتنیکی اند و در داخل کشور ما تنها ملتی زنده‌گی میکند که نامش افغان است و دولت این ملت را افغانستان گویند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر یکی از گروههای تنیکی و قومی و یا فرد و افرادی از این اتنیکها با نامهای افغان و افغانستان حساسیت دارند، لطفاً به اتنیکهای خود - ساکن در کشورهای همجوار، تشـریف ببرند و افغانها را بگذارند تا در باره اماده دو عنصـر مهم سـاختار دولتی– حکومت و حاکمیت - مبارزه کنند.

اگر افغانها ازته دل خواستار افغانستان باشند، در آن صورت وظیفه ملی و اسلامی انان خواهد بود که به حیث افغان پهلوی هم قرارگیرند و برای اعاده دو عنصر مهم ساختار دولتی کشور خودکار مشترک نمایند و اگر چنین نمیکنند گفته زیرین یکی از دانشمندان علوم سیاسی را فراموش نکننند:

((اگر دولتی داشـتی به پایش ایسـتاده، تو هم به پاخواهی ایسـت و اگر دولتت فرو ریزد تو هم همرایش فرو خواهی ریخت.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوانان ما از رخداهای جهانی بیشتر آگاهی داشتند اما از جامعه خود بیخبر بودند

دا وینا د (وفا) جریدې په (۱-٤) مه ګڼه کې د (۱۳۷٦ل)کال د سلواغې میاشتې پر (۱۱)مه نېټه خپره شوې ده.

ساعت یازده روز پانزده فبروری سال (۱۹۹۸) میلادی، پروفیسو عبدالرسول امین ریئس اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد، در کتابخانه اتحادیه به شماری از افغانها پیرامون مسله افغانستان سخنرانی نمود. من در این جلسه سخنرانی طویل نمودم، که نکات عمده این سخنرانی را در اینجا به گزینش میگریم: -

جوانان شامل در پوهنتون ها و موسسات اموزشی کشور ما از انقلاب فرانسه، انقلاب اکتوبر روسیه و بسی است رخدادهای تارخی جهان آگاهی داشتند، ولی متاسفانه از کشور خود و از جامعه خود و از جوامع ممالک همسایه خود بی اطلاع بودند. در سالهای پسین جمهوری سردارمحمد داود شماری از استادان پوهنتون کابل بران شدند تا افغانستان شناسی را بحیث مضمون در نصاب اموزشی پوهنتون گنجانند. - در باره جامعه و فرهنگ ما پژوهش های فراوان صورت گرفته اند. من این پژوهش ها را به سه دسته بخش بندی میکنم:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخست: پژوهش ها و کارکرد های دانشمندان افغانی ما که بیشتر به تشریح رخدادها، پدیده ها و مسایل پرداخته اند، جنبه تحلیلی آن به اساس میتود های معاصر کمزور و کمرنگ جلوه میکنند.

دوم: پژوهش ها و تحلیل های کمونستها که به همه چیز از دیدگاه مارکسیزم و لیننزم نگرسته اند.

سوم: پژوهش ها و نبشته های غربیان که تنک مایه گی از ویژگیهای برجسته آن بشمار میرود.

– در اجلاس اصفهان در پیشگای همه شاملان - که سران شماری از تنظیمها نیز در ان شرکت داشت– گفتم بایستی اعتراف کرد، متاسفانه ما از جامعه و از مسایل روانی جامعه خود، اطلاع نداشتیم، آگاهی های سران تنظیمها و کارکنان شان از ساختار جامعه ما و روان مردم آن در سطح نازل قرار داشت.

– جامعه ما خود کتاب بس بزرگ است، من خود به این کتاب باورمند استم، انچه من در باره جامعه خود میدانم این است که: جامعه ما یک جامعه مسلمان است، ملت ما اسلام و ارزشهای آن را از ته دل پذیرفته است، افغانها به کسی اجازه نمیدهند که به ایشان درس اسلام بدهند و یا هم حکومت اسلامی را به انها سفارش نماید. جامعه ما ساختار ویژه اتنیکی و قومی، ارزشهای ملی و روان خاص دارد. همسان با ارزشهای ملی و روانی مردم ما، دیکتاتوری، تحمیل، زورگویی و بیگانه پرستی در جامعه افغانی چلش ندارد.

مردم ما با تسلط بیگانه گان حساسیت نشان میدهند، از اجیران و دست نشاندگان بیگانه سخت نفرت دارند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

-کشـــور ما موقعیت ســـتراتیژیک دارد، همین موقعیت ویژه در طول تاریخ درد سـرهای به مردم ما بار اورده اسـت و بار ها شـهرها و روسـتاهای ما در عایله های گوناگون ویران شده است، اما همین موقعیت و ساختار اتنیکی آن کشور ما را تا هنوز زنده نیز نگهداشته است.

- با نظرداشـت به سـاختار اتنیکی و موقعیت جغرافی این کشـور هیچ یک از همسایه گان ما نمیتواند حکومت دست نشانده خود را در سراسر افغانستان مستقر سازد. درکشور ما تنها حکومت دوست میتوانه صلح سراسری را در افغانســتان مســتقر ســازد. در این جا باید به صــراحت بگویم که حکومت دوســت حکومتی اســت که منافع کشــور خود و مردم خود را قربانی منافع دیگران نمی کند. با نظرداشـت به منافع ملی خود منافع دیگران را نیز از نظر دور نمیدارد و روابط کشـور خود را با کشـورهای همجوار و جهان همگون با موازین بین المللی اســتوار میســازد. نباید فراموش کرد که شــبکه های جاسوسی کشورهای ذیدخل در قضایای افغانستان انانی را دوست میپندارند، که حلقه بگوش شــان باشــد و پول از ایشــان میکرند، در فرهنگ ســیاســی اشـخاص و گروههای ازین قماش را اجیر و دسـتنگر و دسـت نشـانده مینامند نه دوست.

پس از کودتای هفت ثور ۱۳۵۷هـ.ش در کشور ما ارزشهای ملی زیر پا شده اند و روند رخدادهای سیاسی شکل را به خود گرفت که هم در داخل کشور و هم خارج از آن اجیران گردانندگان چرخ سـیاسـت شـدند و برای مداخله های گوناگون اجنبیان زمینه های فراهم امد که متاســفانه تا امروز اشــکال مختلف ادامه دارد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

– گروههای تنظیمی و جنگجویان حاکم در کشور از سوی دیگران رهنمایی میشوند و از خارجیان دستور میگرند، در باره افغان و افغانستان نمی اندیشند، گروه به نام تیره و تبارش حلقوم پاره میکند، گروه دیگری مسله منطقه و سمت را به پیش کشیده اند و سومی از زبان و آن دیگری از مذهب به دفاع برخاسته است، بدبختانه تمام آنها مسله افغانستان و افغان را یک سره فراموش نموده اند.

– اگر ما خواهان حل مسایل کشور خود استم، بایست از حمله اولتر به افغان و افغانستان باندیشم و همه مسایل کشوری را در چهارجوب ارزشهای ملی طرح سازیم و از خودخواهی های بیجا و از نظریات تحمیلی بیگانه بپرهیزم.

– در شرایط کنونی جنگ در کشور ما جنگ شبکه های جاسوسی کشورهای ذیدخل است و مسله کشور نزد کشورهای ذیدخل حیثیت سیاسی را به خود نگرفته است، بلکه حیثیت نظامی دارد، اگر دوسیه های مسله افغانستان از شبکه های جاسوسی نظامی این کشور ها گرفته شود و به وزارت های خارجه این کشورها تحویل داده شود در آن صورت مسله کشور ما مسیر اصلی سیاسی خود را در میابد و حتماً حل سیاسی برایش دریافت میشود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې دې داسې يو ملي او اسلامي حکومت راشي، چې د ټولو افغانانو عزت او حيثيت په کې خوندي وي

دا وينا د (وفا) جريدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل) کال د جدي مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د اسلامي جمهوريت د سرحدي صوبې وزير اعلی ميرافضل خان د (۱۹۹۲م) کال د ډيسمبر پر اوولسمه نېټه، د پنجشنبې پر ورځ تر غرمې وروسته په دريو بجو د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې د مشرتابه له هيئت او د افغانستان د پوهنتونونو د استادانو د اتحاديې له ځينو استادانو سره د ازاد افغانســتان د ليکوالو ټولنې په مقر کې وليدل. په دې ليدنه کتنه کې د افغاني مهاجرينو کمېشنر ښاغلی رستم شاه مومند هم حاضر و. ښاغلي وزير اعلی ته د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين هرکلی ووايه او بيا وزيـــر اعلی د پروفيســور امين په ملګرتيا د ازاد افغانســتان د ليکوالو ټولنې ټولې څانګې وليدلې او د ټولنې د نشـــراتو عرفه يې وکتله. بيا ښاغلي ميرافضل خان د افغاني پوهانو په هغه غونډه کې برخه واخيسته، چې د ليکوالو ټولنې په کتابخانه کې جوړه شوې وه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غونډې په پیل کې پروفیسور امین وزیر اعلی او دده ملګرو ته ښه راغلاست ووایه. پروفیسور امین وزیر اعلی ته په خطاب کې زیاته کړه: خوشاله یم چې نن تاسې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې د مشرتابه د هئیت او د افغانستان د پوهنتونونو د استادانو په منځ کې ګورم. دا چې په افغانستان څه ډول حالات راغلل او اوس په هغه غمځپلي هېوادکې څه تېرېږي، موږ او تاسو ټول ښه پرې پوهېږو. د افغانستان مظلوم او قهرمان ولس د دغو ناوړه حالاتو له امله مهاجرت ته مجبور شو، دلته د پاکستان حکومت او په تېره د صوبه سرحد خلکو او حکومت چې له مهاجرو سره کومې مرستې کړې دي، هغه د ډېرې ستاینې او مننې وړ دي. موږ خوشاله وو چې په کابل کې د نجیب د رژیم تر سقوط وروسته، به افغان خپلو کورونو ته ستانه شي، زموږ تعلیمیافته او متخصصین به بېرته خپل هېواد ته لاړ شي او له خپلو نورو افغانانو ورونو سره به په شریکه خپل وران ویجاړ هېواد بېرته له سره اباد کړي. مګر موږ تاسو ټولو ولیدل چې په عمل کې هغسې ونه شول او په مقابل کې حالاتو ډېر زیات تعلیمیافته، استادان، منورین او نور مهاجرت ته اړ کړل. اوس دا خلک اکثره، په پېښور کې دي، دوی ماشومان او تورسرې لري، خو د ژوند وسایل ورسره نه شته. د کار شرایط د پخوا په نسبت ډېر محدود شوي دي، موږ هیله لرو، چې د دغو خلکو حال ته یوه توجه وشي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان په څلور لارې کې؛
د هغه علتونه او علاجونه

دا وینا د (وفا) جریدې په (۲۸) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د جدي میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د باندنیو چارو وزارت پخواني جنرال سکرتر عبدالستار خان، ګرانو حاضرینو، برخوالو، مېرمنو او ښاغلو السلام علیکم!

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې غړو ته د ډېرې خوښۍ او ویاړ ځای دی چې تاسو د سیمینار درنو برخوالو ته د زړه له کومې ښه راغلاست وایي. په حقیقت کې ستاسو راتګ دې سیمینار ته د افغانستان د اوسني بحران د ژر تر ژره حل کېدو سره ستاسو ژوره مینه ښایي.

زه نه غواړم چې تاسو ته دا وعظ وکړم چې څه شي افغانستان دې اوسني حیرانوونکو خنډونو سره مخ کړی دی او یا هم د انسان په لاس د وژنې، ورانکارۍ او درې ورې کولو د جوړې کړل شوې وبا څخه د افغانستان د خلاصون موثره نسخه کومه ده؟

یقیناً چې دا مسولیت به دواړو دښمنانو او دوستانو ته په یوه اندازه متوجه وي، که دښمنانو هغه ارامه افغانستان په دوزخ بدل کړ، نو دوستانو هم د سولې او بیا جوړونې په برخه کې افغانانو ته په ټینګه لاس ور نه کړ. لکه چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ټول پوهېږئ اوسني سیمینار د وران افغانستان او د هغه په ټپه ولاړې ستونزې په ارتباط جوړ شوی دی، ټولو تېرو خواشینوونکو او ناوړو پېښو افغانستان د خپل تاریخ یو حساس پړاو ته رسولی دی چې دا د سیمینار د نامه ((افغانستان د خپل تاریخ په څلور لارې کې- علتونه او د حل لارې یې)) څخه هم په ډاګه څرګندېږي، دا عنوان په خپله د نني افغانستان رښتونی او ډېر خواشینوونکی تصویر انځوروي، همدغه دلیل دی چې تاسو پوهان، منورین او د افغانستان د پرمختیاوو متخصصین رابلل شوي یاست، چې د دې ستونزې علتونه رابرسېره او د افغاني ټولنې د جاري کشالې د علاج په هکله چې د عاجل، ژر او سوله ییز حل غوښتونکي دي، خپل عالمانه نظریات وړاندې کړي.

په حقیقت کې د ملګرو ملتونو د سولې پلان افغانانو ته د هیلو یو څرک و، چې د هغه په مرسته یې د تونل په پای کې یوه رڼا لیدله، خو ځینو د ناوړه ګټو په خاطر هغه پروګرام سبوتاژ کړ او وروسته یې د پېښور د تړون پر بنسټ یوه موقتي اداره پر افغانستان وتپله چې د افغانستان په پلازمېنه کې د نورو وینې تویېدنو، ورانکارۍ او د بېګناه خلکو په ډله ییزې وژنې تمامه شوه، وروستی جګړې د پېښور د ۱۹۹۲ کال د اپریل د ۲٤ مې نېټې تړون یوه بله شډله نتیجه وه، په دې ډول د دغه وران شوي هېواد په جګړې کې رانښکېلول، د هېواد د لا زیاتې وېرې، بې امنۍ، مړینې او ورانیو سره مخ کړ او اوسنۍ وضع خو د افغانستان د جاري کشالې د لاکړکېچن کېدو نښې نښانې لري. له انساني ضایعاتو برسېره اوس په خپله د یو مستقل افغانستان شته والی هم له خطر سره مخامخ دی. پاکستان، ایران، متحده ایالاتو، اروپایي او عربي هېوادونو، چین او نورو دوستو هېوادونو د افغانستان د عادلانه داعیې څخه چې د شوروي اتحاد په ړنګېدو تمامه شوه، په ګډه ملاتړ وکړ، د ځینو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

احصـايو پر اسـاس په دغه جګړه کې ۹ مليارده ډالره خرڅ شـوي دي، خود هغې په تناسب افغانستان کې سولې ته بيا هېڅ ډول جدي پاملرنه نه ده شوې. دغه د نړيوالې ټولنې او بيا په ځانګړي ډول يو وخت د افغانسـتان به قضـيې کې د فعالو دخيلو ځواکونو بې تفاوتي د غندنې وړ ده، ځکه چې په زرګونو افغانان مري، په زرګونو بېکوره کېږي او څه په دننه او يا د باندې له خپل هېواد څخه اواره کېږي او دغه په اصطلاح دوستان يوازې د تماشه چيانو په توګه د قدرت پر سر د بزکشی د لوبې ننداره کوي.

په افغانسـتان بيا په ځانګړي ډول په کابل کې اوسـنی خطرناک چاودېدونکی وضعيت د ايډيالوژيک، تحجر تشکيلاتي محدوديتونو، قومي ګټو د وفاداريو، له خارج څخه د تحميلولو، د باندنيو پرله پسې لاسوهنو او د نورو د ژوند په بيه د يوې خاصې ډلې د ملاتړ نتيجه ده. تر هغې چې د افغانستان د ستونزې د حل عملي ګام نه وي پورته شــوی، نو دغه جنګ ځپلي هېواد ته به د يو سياسي حل او ثبات راوستل ګران کار وي.
زه په دې باور لرم چې تاســو په ســيمينار کې ګډونکوونکي متخصــصــين او عالمان به په ايني ډول په ډېره ښــه توګه خپلې هغه نظريې، چې منظور يې د افغانســتان د کشــالې ژر علاج او د افغانســتان د خلکو رنځ ته د پای ټکی ايښــودل وي، وړاندې کړئ، خو بېځايه به نه وي،که وويل شــي چې د دغې غملړلې ســتونزې دوام به د ټولې ســيمې ثبات او امنيت ته داســې وروســتي منفي نتايج او ګواښ متوجې کړي، چې د تاجکستان پېښــې يې د پيل د نمونې په توګه يادولی شـو. په دغو لنډو يادونو سـره، زه يو ځل بيا تاسـو عبدالستار خان ته چې په سيمينار کې د ګډون لپاره مو زموږ غوښتنه ومنله او نورو ټولو برخوالو ته په سيمينار کې د ګډون کولو له امله کور ودانی وايم.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد موسسه ایست ازاد و بیطرف و علاقمند به مسایل افغانستان

دا وینا د (وفا) جریدې په (۳۵) مه گڼه کې د (۱۳۷۲ل) کال د زمري میاشتې پر (۱٤)مه نېټه خپره شوې ده.

بتاریخ اول اگست سال ۲۰۰۳ عیسوی اعضای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد با شاغلی مفتی محمد عباس وزیر اعلی صوبه سرحد ملاقات تعرفی کرد. در این نشست افزون از اعضا و هیئت رهبری اتحادیه شاغلی رستم شاه مومند کمیشنر مهاجرین افغان در پشاور نیز حضور داشت. در اغاز مجلس پروفیسور رسول امین در باره اهداف و ماهیت اتحایه نویسنده گان افغانستان ازاد سخنرانی کرده گفت:

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد موسسه ایست ازاد و بیطرف و علاقه مند به کشور خود. اتحادیه ما از مسایل دموکراسی، ازادی و حقوق بشر در افغانستان دفاع میکند، طرفدار حل مسایل افغانستان از راههای پسندیده و ملی مردم افغانستان بوده و خواهان حکومت در افغانستان است، که مشروعیت داشته باشد و ملت به آن اتفاق کند. اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد به مسایل افغانستان از دیدگاههای ملی و وطنی مینیکرد و خواهان شمول همه اقوام و قبایل افغانستان در تعین سرنوشت کشور است.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسـور امین در ارتباط با وضـع جاری افغانســتان بحث کوتاه نمود و بر ابعاد گوناگون مسله افغانستان و دشواری های فعلی کشور روشنی انداخت، پروفیسور امین ضمن گفتارش افزود: کشور های که در دوران جهاد با افغانها همکـاری نموده انـد، افغـانهـا از آن اظهـار ســپاس میـدارد ولی افغـان هـا هیچگاهی به انها اجازه نخواهد داد که در امور داخلی ما مداخله نمایند، اگر ما خود از برادران همسایه خود خواستم که با ما در این و آن مساله همکاری نمایند و یا با ما مشــوره بدهید، در ان صــورت توقع اســت با ما معاونت نمایند، زیرا افغانستان در پانزده سال جنگ همه چیزی خود را از دست داده اســت، در اغیر آن هیچ کســی حق نخواهد داشــت در امور داخلی افغانها مداخله کنند. و یا گروههای را برای تامین اهداف خود در افغانستان استخدام نمایند. ما معتقد استم که کشوری ما، کشور جرگه ها و تابع سنت های دیرین خود اســت، ســنت های که حیثیت حقوقی و قانونی دارد و با روان مردم افغانستان سازگار است. کشورهای دوست ما و همسایه گان ما و کشورهای که در دوران جهاد با ما همکاری نموده اند، بایســت از ســاختار روانی و اجتماعی مردم افغانســتان آگاهی کامل داشــته باشــد و نه گذارند هر انچه دل انها میخواهد ان را در کشــور ما و ملت ما تحمیل نمایند. انها باید از روحیه بیگانه زدایی و ازاد منشی افغانها در طول تاریخ اطلاع کامل داشته باشند و بفهمند که نسخه های فرستاده شده از خارج در کشور ما چلش ندارند. و درپایان مجلس پروفیسـور عبدالرسـول امین نشـرات اتحادیه نویسـنده گان افغانستان ازاد را به گونه تحفه به شاغلی وزیر اعلی تقدیم کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی احمدشاه بابا سیمینار ته د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې پیغام

دا وینا د (وفا) جریدې په (٦٣)مه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د وري میاشتې پر (۱۳)مه نېټه خپره شوې ده.

بسم الله الرحمن الرحیم

درنو ګرانو پوهانو مشرانو او ځلمیانو السلام علیکم!

د (وفا) لپاره لوی ویاړ دی چې د خلیل ولسي ادبي جرګې درنو مشرانو ماته بلنه راکړه، چې د لوی احمدشاه بابا د دوه سوه او شلم تلین د نمانځنې په پرتمینه غونډه کې تاسو پوهانو ته، د خلیل ولسي ادبي جرګې ته او ګرانو اورېدونکو ته د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې (وفا) د مشر په توګه خپل پیغام واوروم.

څو میاشتې مخکې د خلیل ولسي ادبي جرګې مشر ښاغلي سید صابر شاه د وفا دفتر ته تشریف راوړ او د لوی احمدشاه بابا د دوه سوه او شلم تلین پر نمانځنو یې خبرې وکړې. د لوی احمدشاه بابا د نمانځنې پر اورېدو زما په ذهن کې د نومیالیو افغانانو کارنامې او د دې حوزې پورې تړلې د افغانانو مشرانو ټولې صحنې راغلې. له ځان سره مې وویل که د افغانانو د برم د تخریب لپاره هڅې روانې دي، نو د لوی همت خلک هم شته چې هغوی د خپل قام مشران نه هېروي او د قام د تعمیر لپاره یې ملا تړلې ده. زه د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې د ټولو کارکوونکو په استازې د خلیل ولسي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادبي جرګې ټولو غړو ته کور ودانی وايم چې هغوی د تاریخ په دې حساسه مرحله کې د لوی احمدشاه بابا نمانځنه کوي او د افغان ملت د یو لوی شخصیت د نمانځنې لپاره يې دلته نامتو پوهان رابللي دي. زه نه د تاریخ شاګرد یم او نه دا لنډ پیغام ماته دا اجازه راکوي چې د لوی احمدشاه بابا پر ټولو اړخونو دې رڼا واچوم، بلکې زه دغه کار رابلل شویو غښتلو پوهانو ته پرېږدم. سره له دې چې لوی شخصیتونه په یو خاص کور، قوم او وطن کې پیداکيږي، لاکن دا لوی شخصیتونه د یو کور، قام او وطن څخه ډېر لوی دي، محدودیت نه مني، بلکې دغه ټول شخصیتونه د ټولو ولسونو او یا د ټول انسانیت میراث دی. زما په نظر لوی احمدشاه بابا هم لوی شخصیت دی او هغه د افغانانو برسېره د دې منطقې د ټولو قومونو د ویاړ ډک ګډ میراث دی. هر لوی شخصیت د مشخصو عواملو زېږنده ده. زه غواړم چې په ډېر لنډ ډول د لوی احمدشاه په کورنۍ، د ده پر قابلیت، دده پر شخصیت او سیاست او له وطن سره په مینې خبرې وکړم.

لکه چې وايي هره ټولنه خپل ځانګړي خصوصيات لري او همدا شان د افغاني ټولنې ځانګړي خصوصيات د دې ټولنې د اجتماعي روحیاتو له اړیکو سره ژورې اړیکي لري. زموږ په افغاني ټولنه کې کښته او پورته هرارشي وجود لري او زموږ د ټولنې هر فرد د دغه هرارشي په چوکاټ کې ارزیابي کیږي. هر څوک دا پوښتنه کوي چې دغه فرد د کومې کورنۍ او له کومې قبیلي سره ارتباط لري او د دغه فرد حیثیت په دې پېژندل کیږي چې د هغه کورنۍ په قبیله کې او د هغه قبیله په ټولو افغانانو کې څه حیثیت لري؟

وايي، چا چې هوجره او جرګه نه وي لیدلي، هغه په قومي مسلو ډېر لږ پوهيږي. په پښتني معاشره کې هوجره د انساني روابطو د اوږد ځنځیر واقعي کړۍ ده او هوجره د یو پښتون د معاشرتي ژوند لپاره اساسي موسسه ګڼل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي. په قوم کې د منل شـوي مشـر هوجرې ته هر ډول خلک راځي او هغه په خپله هوجره کې د ځان دپاســـه، د ځان د لاندې او د ځان برابر خپل او پردي ګوري او همدغه هوجره د خبرو، مرکو او جرګو او په بـل عبارت د معاشرتي ژوند د زده کړې مدرسه ده. که موږ غواړو چې په دې پوه شو، چې ځلمی احمدخان څنګه د لوی احمدشاه لوړ مقام ته ورسېده، نو موږ باید چې د هغه لوی شـــخصـــیت د هغه د کورنۍ د چاپېریال په ارتباط وګورو. په ۱۷۲۲ کال کې د احمد خان پښـتنو د ابدالي قبیلې د د یوې څانګې د مشـر سـدوخان په ټبر کې زېږېدلی دی او د ابدالي قبیأې چې وروسـته یې په دراني قبیله شهرت وموند، ټل د سدوزو کهول ته د مشرۍ کورنۍ په نظر کتل.

په اتلســـمه پېړۍ کې د ابدالي قبیلې لوی شـمېر د هرات په لویدیزه سـیمه کې مېشــــت وو او د دې پېړۍ په دویمه لســــیزه کې د احمدخان ور نیکه عبدالله خان سـدوزی د ابدالیانو د سـیاسـي قدرت په خاطر د ایران د صـفویانو او د غزي قبیلې د هوتکو سره جګړې پیل کړې وې، چې وروسته دغې مبارزې ته د عبدالله خان زوی دولت خان، وروسـته د دولت زوی زمان خان او د زمان خان تر مړینې وروسته د هغه زامنو ذوالفقار خان او احمدخان دوام ورکړ.

داسې ښـکاري چې د سیاسي اهمیت په لحاظ د احمدخان په وخت د دوی کورنۍ د قبیلې د مشــــرتابه له مقام څخه د پاچاهۍ مقام ته پورته شــــوې وه. طبیعي خبره ده چې زیرک احمـدخان په دربار کې د خپلو نیکونو کارنامې اورېدلې او دلته د ایران د صـــفویانو، د هوتکو، ماورالنهر د اوزبکو او هند د مغلو په ســـیاســـي او نظامي اړخونو بحثونه کېدل او د ابدالیانو د راتلونکي د سیاسي قدرت د ټینګېدو لپاره پلانونه جوړېدل. همدا شـان په اتلسـمه پېړۍ کې د هرات ســـیمې په ســـیاســـي او ســـتراتیژیک لحاظ ډېر اهمیت درلود، د هوتکو او صـفویانو لشـکرې هم په دې سیمه کې تېرېدلې راتېرېدلې او په دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پراخه زرخیره سیمه پښتانه، پارسي وانان، بلوڅ، شیعه او سنیان او نور قومونه ګډ مېشت وو. په نتیجه‌کې د کورنۍ درباري حیثیت او د مختلفه قومونو او شیعه‌ګانو سره ګډ ژوند د احمدخان څخه یو داسې شخصیت جوړ کړ چې د زلمیتوب د ابتدا څخه هغه پاچاهي خوبونه درلودل او د هغه په وجودکې د قومي، ژبني او سیمه ییزو تعصباتو او تبعیض نښې نښانې نه لیدل کېدلې.

پر ۱۷۳۷ کال نادر افشار ذوالفقار خان او احمد خان د میر حسین هوتک د بند څخه راخلاص کړل او په‌کندهارکې د جیل څخه د راخلاصېدو څخه وروسته نادر افشار دغه دواړو ورونو ته منصبونه ورکړل. په دې وخت‌کې احمدخان تنکی زلمی و او د ځینو تاریخ پوهانو په قول د احمدخان عمر شپاړس‌کاله و. نادر افشار د احمد خان د طبیعي قابلیت ډېر توصیف‌کاوه او هغه احمد خان د خپل باډي‌ګارډ منصبدار یا افسر وټاکه او دغه زیرکه زلمي د خداداد لیاقت په برکت هر څه به ډېره ښه وجه سرته رسول او د ځینو تاریخ پوهانو په قول احمد خان په یوویشت‌کلنۍ د یو مدبر جنرال په صفت د پښتنو د پوځ مشر شو. احمد خان د نادر افشار سره یوځای د هندوستان په جګړوکې برخه واخیسته او هغه ته د هندوستان د مغلي دربار ضعف په خپله څرګند شو.

په‌کال ۱۷٤۷ کې د نادر افشار د وژنې نه وروسته د پښتنو، بلوڅو او ازبکو د جنرال په حیث‌کندهار ته راستون شو او د افغانستان خلکو ته یې د یو ازاد او خپلواک افغانستان وړاندیز وکړ. سره له دې چې احمدخان د سدوخان د مشهوري‌کورنۍ پورې اړه درلوده، د دربار په سیاست ښه پوهېده. به عسکري چاروکې یې له هر چا څخه زیات مهارت درلود.کندهار ته د یو منظم پوځ سره راغلی و. د نادر افشار د خزانې ډېره برخه ورسره وه. خو بیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم احمدخان په زور باندې د حکومت د نیولو پر ځای د افغانانو لویې جرګې ته هر څه وسپارل. زیرک زلمی احمد خان په دې پوهېده چې افغانان د زور کلي نه مني او که چېرې هغه د زور څخه کار واخلي، نو په ازادۍ مین افانان د هغه په مقابل کې راپورته کېږي. افغانستان د جرګو وطن دی او احمدخان د افغانانو د رسم و رواج سره سم د جرګې پرېکړه غوره وګڼله.

سره له دې چې د افغانستان په دې نازکه مرحله کې ځینو خلکو هغه د بارکزو په مقابل کې د زور څخه کار اخیستو ته وهڅاوه، د الفنستون په قول احمد خان به تل خپلو ملګرو ته ویل چې ((زه دې ته حاضر نه یم چې په خپلو وطنوالو باندې کوم مصیبت راولم)). په کال ۱۷۴۷ د اکتوبر په میاشت کې دکندهار په شیر سرخ نومي ځای کې د پښتنو، بلوڅو، قزلباشو، هزاره وو، ازبکو د مشرانو لویه جرګه راټوله شوه او د نهه ورځو د تودو او اوږدو بحثونو په نتیجه کې پیر سید صابر شاه زلمی احمدخان د احمدشاه په نوم د افغانستان پاچا اعلان کړ، چې د تاریخ پوهانو په قول په دې وخت کې احمدشاه پنځه ویشت کلن و.

احمدشاه د افغانستان سیاسي، عسکري، اقتصادي او اداري سمون ته ملا وتړله. ده د حکومت کولو چارې په مشوره او جرګه سرته رسولې، د مختلفه قومونو مشرانو ته یې لوړ منصبونه ورکړل، د هر قوم مشر په خپلو داخلي چارو کې ازادي درلوده او په واقعیت کې احمدشاه په مساوي خلکو کې د لومړي شخص حیثیت درلود چې په نتیجه کې د احمدشاه دکورنۍ حیثیت، د هغه فطري قابلیت، د قوم په روحیه پوهېدنې، د خلکو په مشوره او ملاتړ خپل سیاسي او عسکري چارو ته پراختیا ورکونې، د یو پوخ صوفي مسلمان افاقي نظر او د قوم او وطن سره د ژورې مینې په وجه زلمی احمد خان،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدشـاه شـو، د احمد شـاه نه لوی احمدشـاه او د لوی احمدشـاه څخه د احمدشاه باب لوړ مقام ته ورسېد.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان برای عملی شدن و موفقیت طرح پلان صلح ملل متحد اماده گردیده است

دا وینا د (وفا) جریدې په (٦٦) مه گڼه کې د (١٣٧٢ل) کال د میزان میاشتې پر (٣)مه نېټه خپره شوې ده.

(فلکس ارمکورا) نماینده خاص ملل متحد برای ارزیابی وضـع حقوق بشـر در افغانستان به هیئت معیتی اش به تاریخ ١٧ سپتمبر سال (١٩٩٣) میلادی با عده از افغانان در مقر اتحادیه نویسـنده گان افغانسـتان ازاد ملاقات نمود.
در این مجلس منورین، تعلیمیافته گان، مشـران قومی وعلمای افغان اشـتراک نموده بود، قبل از اغاز مجلس پروفیســور عبدالرســول امین رئیس اتحادیه نویســنده گان افغانســتان ازاد شــاملین مجلس را به پروفیســور ارمکورا و همراهانش معرف کرد.
پس از معرفی شـاملین مجلس و سـخنان خوش امدید پروفیسـور امین فلکس ارامکورا نخســت همراهانشــان را به حاضـرین معرفی داشــت و به ادامه آن افزود: من از پروفیسور عبدالرسول امین اظهار سپاس و قدردانی مینمایم، که زمینه ملاقات به منورین، نویســنده گان، موســفیدان، مشــران قومی و علماء افغانی را برایم مهیا ســاخت. من خوشــنود هســتم، که اتحادیه نویســنده گان افغانستان ازاد، منورین، نویسنده گان و مشران قومی بادرد را دور خود جمع نموده و با احســاس نیک افغانی در باره وطن شــان مشــغول کار و فعالیت هستند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در پاسخ به پرسشهای طرح شده پروفیسور فلکس ارامکورا، پروفیسور عبدالرسول امین رییس اتحادیه نویسنده‌گان افغانستان ازاد چنین گفت: به نظر من طرح سابق ملل متحدکه در آن زمان از سوی بازی ها سبتوتاژ گردید و زمینه عملی شدن نیافت، علت اش این بود، که بازی ها گمان میکردند تنظیمهای مجاهدین وضع را در افغانستان بهبود خواهد بخشید، وصلح سراسری را تامین خواهد نمود، اما انها طوریکه حدس میزدند همانسان نشده حکومت نجیب سقوط‌کرد، تنظیمها به‌کابل و سایر مناطق افغانستان چیره‌گشتند اما طی مدت یکسال و نیم وضع از بد بدتر گردید، افغانها و افغانستان همه هست و بود خود را از دست دادند. اکنون بعضی از تنظیمهای جهادی نیز واقعیتهای موجود و حاکم بر جامع را درک نموده اند و میفهمندکه به تنهای‌کاری از تنظیمها ساخته نیست. اقای حکمتیار ضمن بیانیه شان در مراسم افتتاح پوهنتون‌کابل گفت: حکومت فعلی افغانستان حکومت نیست، صدراعظم باید استعفی بدهد. تصورات حامیان، تنظیمهای جهادی نیز در مورد افغانستان، و موقف تنظیمها در آن‌کشور تغیر یافته است. بنا بر دلایل بالای و دها دلیل دیگر طرح ملل متحد در باره صلح افغانستان اکنون زمینه عملی شدن دارد و ملل متحد باید با درنظرداشت. احوال و اوضاع موجود و نافذ درکشور برای عملی ساختن طرح خود با قوت اجرایی و حمایت شورای امنیت و ارد صحنه شود.

پس از سخنان پروفیسور امین بعضی از شرکت‌کننده‌گان چشم دیده های شان را به ارتباط انچه در افغانستان جریان دارد، با پروفیسور را ارامکورا ارایه‌کردند و مجلس در فضای صممیت ساعت دوی بعد از ظهر ختمه پذیرفت و در اخر پروفیسور ارامکورا از تمام شرکت‌کننده در مجلس ابراز امتنان و تشکر کرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکز مطالعات افغانستان گشایش یافت و به کارش آغاز کرد

دا وینا د (ازاد افغانســتان) جریدې په (۱) گنه کې د (۱۳۷۷ل) کال د وري یا حمل میاشتې پر (۷)مه نېټه خپره شوې ده.

شــام روز ۱۸ حوت ســال ۱۳۷٦ هـــ.ش مطابق ۹ مارچ ۱۹۹۸م مرکز مطالعات افغانستان طی محفل در هوتل پرل کانتیننتل پشاور گشوده شد.

در این محفل شــماری از دانشــمندان، اســتادان، نویســنده گان، شــاعران، شخصیت های اجتماعی و سیاسی افغان، سردار مهتاب احمدخان وزیر اعلی صوبه سرحد، ښاغلی رستم شاه مومند چیف سکرتر حکومت صوبه سرحد وگلزار خان کمیشــنر مهاجرین افغان در پیشــاور و همینســان شــماری از دانشمندان شخصیتهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی پشاور شرکت ورزیده بودند.

پروفیســور عبدالرســول امین رئیس مرکز مطالعات افغانســتان بیانیه مفصــلی ایرادکرد. پروفیســور امین در بیانیه خود درباره دشــواری های حالات غم انگیز امرزین افغانســتان و مردم آن گفته های داشـــت. پس از آن در باره با میان امدن اتحادیه نویسنده گان افغانستان سخن گفت و از موسسات ابراز سـپاس نمودکه این اتحادیه را طی دوران فعالیت اش تمویل مالی نموده بود. همینســان او نیازمندی ها و اهداف مرکز را بیان داشــت و درباره حل مســایل امروزین افغانسـتان نیز اشـاره های داشـت. در جای از بیانیه پروفیسـور امین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امده اســـت. اکنون باشـــنده گان هر کشـــور پیش از همه پیرامون حق تعین سرنوشت کشور شان می اندیشند. مردمان کشورهای گوناگون با همسایه گان شان خواهان روابط دوستانه اند، نه اینکه روابط شان متکی با چال بازی و فریب باشند.

پروفیسور امین در پایان بیانیه از کشورهای ایران و پاکستان خواست تا در راه استقرار صلح پایدار در افغانستان با افغانها همکاری صادقانه نمایند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مطالعاتو مرکز په پرانیستونکې غونډه‌کې د مرکز د مشر پروفیسور امین وینا

دا وینا د (ازاد افغانســـتان) جریدې په (۱) ګڼه‌کې د (۱۳۷۷ل)کال د وری یا حمل میاشتې پر (۷)مه نېټه خپره شوې ده.

ډېر محترم جناب سـردار افتاب احمدخان د صـوبه سـرحد وزیر اعلی، درنو مېلمنو، خویندو او وړنو السلام علیکم!

موږ د ازاد افغانســـتان د لیکوالو د ټولنې (وفا) غړو او مشــرتابه لپاره ډېر د ویاړ ځای دی چې جناب وزیر اعلی او تاســو ټولو خپل قیمتي وخت د افغانستان د مطالعاتو د مرکز د پرانیستو د نن ورځې غونډې ته اختصاص کړ. لازمه ده چې ووایو زموږ هېواد د خپل تاریخ د یو ســتراتیژیک پړاو څخه تېرېږي. د ۱۹۷۸م‌کال د اپریل راپدېخوا موږ افغانان د چپیانو او بیا وروسته د شــوروي ځواکونو او د هغو د پردیو ایډیالوژۍ او اشــغال په مقابل‌کې وجنګېدو. د دې سختو اوږدو کلونو په جریان‌کې افغانان د‌کین او ښي افراط قرباني شــول او موږ افغانانو پرته له تراژیدیو بل هېڅ ونه لیدل، چې داســې پېښــې د بشــر په تاریخ‌کې ډېرې لږ لیدل شــوي دي. د جنګ په کړکېچنو شرایطو‌کې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه (وفا) د ۱۹۸۵م‌کال د مارچ په میاشــت‌کې جوړه شــوه. دا مهال د افغانانو ســتر جهاد روان و. وفا د ډېر مشکل دوران له غوښتنو سره مخ شو. دا وخت ځیني افغاني روښانفکران له دیکتاتورۍ، سیاسي انحصار، بهرني اشغال او تبعیض پر وړاندې ودرېدل. د کیڼ او ښــي اړخ افراطیونو یو ځای د هر ډول اواز د خاموشــه او خفه‌کولو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره مشترکه اجندا درلوده. په داسې سختو او له وېرې ځخه ډکو وختونو کې دا د ليکوالو ټولنه وه چې ويې کړای شول، حرفه يي کسان، متخصصان او سکالران د سولې، پلوراليزم، ونډې اخيستنو، دموکراسي، د بشري حقونو او د بيا جوړونې د عالي هدفونو د تحقق لپاره سره راغونډکړي او د يو ګډ پلاټ فورم لاندې د شخړې بېلابېل اړخونه تر بحث او تحليل لاندې راونيسي او د افغاني لانجې د غوټې د خلاصولو لاره ومومي. د دې هدف لپاره د ليکوالو ټولنې ګڼ ملي، سيمه ييز او نړيوال سيمينارونه، کنفرانسونه او سمپوزيمونه داير کړل، دوه - درې مياشتنۍ مجلې Wufa په انګليسي ژبه، خپلواکي په پښتو او دري ژبو، د وفا اوونيزه، په پښتو، دري او انګليسي کې کتابونه او برشورونه نشرول. له دې سره سره د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې غړو په زياتو نړيوالو سيمينارونو کې چې په ګڼ شمېر هېوادونو کې داير شول، ګډون وکړ، له ملګرو ملتونو له استازو، بهرنيو سکالرانو، ژورناليستانو او ډيپلوماتانو سره يې د افغانستان د وضعې په اړوند د فاکټونو او ارقامو په راټولولو کې مرسته وکړه.

د وفا ټول فعاليتونه د يوې بې طرفې، ازادې، غير انتفاعي او ثبت شوې موسسې په توګه په پخواکې د امريکې د متحده ايالاتو د NED ، د امريکې د متحده ايالاتو د اطلاعاتو د خدماتو د مرکز د USIS ، د المان د KAF، د ډنمارک د DCA او د پېښور د صوبه سرحد د افغان مهاجرينو د کمېشنرۍ له خوا په مالي لحاظ تامين شوي دي. اوس NED د کتابونو او بروشورونو د نشر له پروژې سره مرسته کوي، د وفا د ټولو فعاليتونو لپاره مالي مرسته په تدريج سره ودرېدلې ده. د وفا منشور چې د کابل د ګوډاګي رژيم او د شوروي د اشغال پر ضد جوړ و، د جهاد له غوښتنو سره يې سمون درلود. اوس چې شورويان ډېر پخوا تللي دي او د شوروي ګوډاګي رژيم هم سقوط

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی دی، نو اوس د دغه منشـــور یوه زیاته برخه زړه شـــوې ده او نور له موجوده وضـعې سـره تطابق نه لري، نوې وضـعه نوي اهداف رامنځته کوي، څو چې د افغانســتان او حتا به پراخه پیمانه په ســیمه کې د ســترو مســلو او جریاناتو لپاره نوی تفکر ترسـره شـي. همدا اسـاسـي وجه ده چې وفا باید په نوي نوم یانې د افغانسـتان د مطالعاتو د مرکز په نامه ونومول شـي، څو چې د افغاني ټولنې د راتلونکو کلونو د نویو غوښتنو او تقاضو سره سمون ولري. اجازه راکړئ چې د افغانستان د مطالعاتو مرکز اساسي استقامتونو او دندو په اړوند په لنډه توګه څو کلیمې عرض کړم.

اساسي هدف دا دی چې یو داسې مطالعاتي او د ریفرنس مرکز جوړ شي، چې په هغه کې افغاني اکاډمیسنان، سکالران، ماهران او متخصصان د یو ګډ فلاټ فورم ګډې اجنډا لاندې راغونډ شـــي، څو چې د ســـولې د ویجاړو ټولنیزو، اقتصـــادي، فرهنګي اوســیاســي موســـســو او بنیادونو د بیا جوړونې د واقعي دموکراتیک ســیســتم لپاره - چې په افغاني عنعناتو او دودونو ولاړ وي–کار وکړي. د افغان د مطالعاتي مرکز (ا.م.م) نور ستر استقامتونه دا دي:

- د مختلفو پرمختیایي ســـاحو او د اکاډمیکو او فرهنګي فعالیتونو د تبادلې لپاره د ټرینګ د تازه اسانتیا رامنځته کول.
- د خپل هېواد او نورې نړۍ د پرمختیاوو په هکله ځوان نسل اګاهي او خبرتیا.
- د افغانســتان په اړوند د ملي او نړیوالو ســیمینارونو، کنفرانســونو او نورو غونډه انعقاد.
- د افغاني ټولنې د بېلابېلو اړخونو په اړوند د ریســـرچ د کار ســـرته رسول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- په يو مشــورتي چوکاټ کې له راتلونکو ضــرورتونو ســره ســم، پرمختيــايي پروګرامونو لپــاره پــه بېلابېلو برخو کې، د کومـک ورکوونکو فعاليت.

ډېر محترم وزير اعلى، خويندو او ورونړو!

تاســو ټول له هغو ډراماتيکو بدلونونو څخه خبر ياســت، چې له ســاړه جنګ څخه رامنځته شــوي دي. دا بدلونونه د مرکزي اســيا او هغو ســره د جوختو پرتو هېوادونو لپاره پرته له شکه دورنمايي عواقب لري. دا بدلونونه د نړۍ د دې برخې او همدغه شــان د نورو ســيمو د ســکالرانو او پوهانو لپاره نوې تقاضاوې او غوښتنې رامنځته کوي.

لومړنۍ مسـله چې ورسـره مخامخ يو، هغه دا ده چې زموږ د هېوادونو واقعي ستونزې څه دي؟ هغه به څنګه په هوښيارۍ سره په کومو لارو او طريقو سره حل شي؟ کله به د منځنۍ اسيا ولسـونه او نور د خپلو هېوادونو پرابلمونه او مسلې حل کړای شي؟ تر دې وروسته به موږ د دې توان ولرو، چې د هغو د حل لپاره ســم فارمول ومومو. د دې مقصــــد او هدف لپاره د ســيمې روښــانفکران بايد په ســمه لاره خپل د پوهې طاقت په کار واچوي. دا اوس د سکالرانو مسوليت دی، چې په دې پوه شي چې زموږ منفردکار، ځانګړې او ګډې ســتونزې کومې دي او څنګه کېدلای شــي چې د دې ســتونزو د حل له لارې زموږ ملتونه راغونډ کړای شـــي، هغه قومونه چې لا تراوســــه هم په انفرادي ډول د خپلو ملي هدفونو لپاره د نورو ملي ګټې تر پښو لاندې کوي. په اوســـني دوران کې ايډيالوژيکي، فرهنګ یاو مذهبي قيودات زاړه او وخت پرې تېر شـوی دی او موږ بايد دې پوهې ته چمتو شو چې نن څه پېښـېږي او ســـبا ورځ بــه څه عواقب او حــالات رامنځته کېږي؟ موږ پــه ډېره چټکه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بدلېدونکې نړۍ کې ژوند کوو او د مداخلې، ډامېنشن، محکومیت، دیکتاتوري، تبعیض، تفنن او استعمار وخت اوس تېر شوی دی. اوس د هر هېواد خلک تر پخوا څخه زیات د خپل هېواد د سرنوشت د ټاکنې د حق په اړوند فکر مند دي. د بېلابېلو هېوادونو خلک له خپلو ګاونډیانو سره نېک او دوستانه اړیکي غواړي، نه دا چې د تظاهر او د چل او فریب اړیکي وي. دا زموږ د پوهانو لپاره یو تحرک دی چې د ګډو ګټو او ښه والي لپاره خپلې جوړونکې هلې ځلې په کار واچوي. دغه جوړونکې هلې ځلې باید زموږ د ټولنو د اصلي اړتیاوو او ټولنیزو سایکالوژۍ سره سمون ولري. ریفورمونه او بدلونونه هر ځای او په ځانګړي ډول زموږ په سیمه کې د پاملرنې وړ دي او د دې لپاره د ټولو هغو کسانو مرسته ضروري ده، څوک چې د سولې، همکارۍ، ترقۍ، سوکالۍ او د ګاونډیانو سره د دوستانه اړیکو مفکورې ته قایل دي.

د مرکزي اسیا د ټولو هېوادونو او نورو لپاره زیات امکانات اوس رامنځته شوي دي. په تېره بیا د سوداګرۍ، ټکنالوژۍ، ښوونې او روزنې او فرهنګ په ډګرونو کې. زه فکر کوم چې د راتلونکې همکارۍ محتوا باید د سولې، دوستانه اړیکو د ټینګښت او د خلکو د ژوند د معیار د پورته کولو پر اساس ولاړه وي. هغه نکات چې په راتلونکي وخت کې به د افغانستان د مطالعاتو مرکز خپل فعالیت وربانډې متمرکز کړي، دا دي:

الف: د سیمې د هېوادونو، د ځمکني تمامیت او ملي حاکمیت پوره احترام.

ب: د مرکزي اسیا د هېوادونو ترمنځ د فرهنګي، ټولنیزو، اقتصادي، تجارتي، تعلیمي او ټکنالوژي همکاریو پراختیا.

ج– همکاري او د یو بل په کورنیو چارو کې عدم مداخله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د- په یو بل باندې د سیاسي او سیاسي سیستم عدم تحمیل او..

هـ: مذهبي، ایډیالوژیکي او فرهنګي عدم تحمیل.

دا به پرځای وي چې د دې یادونه وکړم، چې ګاونډي مسلمان هېوادونه دا دنده او مکلفیت لري، چې په صادقانه توګه له افغانانو سره د دوی په جنګ ځپلي هېوادکې د امنیت او سولې په راوستلوکې بې دریغه مرسته وکړي. په افغانستان‌کې باید سولې ته ارجحیت ورکړل شي، د پاکستان او ایران خلک باید په افغانستان‌کې د سولې د قوام او ټینګښت لپاره راپورته شي، لکه چې د بهرني اشغال پر ضد زموږ په جهادکې دغه‌کار ترسره‌کړی دی. نو په دې توګه به یو سوله ییز او دوست افغانستان په واقعي ډول خپلې سرحدي پولې د ټولو سره د همکارۍ او دوستانه اړیکو لپاره خلاصې‌کړي. د افغانستان د مطالعاتو د مرکز د انعقاد په مناسبت په دې غونډه‌کې ستاسو له ګډون څخه د زړه له کومې مننه‌کوم.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

طالبان باید برای تدویر لویه جرگه و تشکیل حکومت ملی ابتکاری از خود نشان بدهند

دا وینا د (ازاد افغانســـتان) جریدې په (٦) گنه کې د (١٣٧٧ل) کال د وړې پر میاشت خپره شوې ده.

جریده ازاد افغانستان به منظور ارزشیابی رخداد های که در یکی دو ماه اخر در افغانستان بوقوع پیوستند و همینسان تحلیل وضع سیاسی، نظامی کشور در شرایط کنونی، بشماری از شخصیت های سیاسی، اجتماعی افغانستان دعوت داد، تا در این زمینه ها نظر شان را ابراز نمایند.

در گروه دعوت شـده: پروفیسـور عبدالرسـول امین، رئیس مرکز مطالعات افغانستان نیز شرکت کرده بودند.

پروفیسور عبدالرسول امین:

مساله افغانستان را در این برهه زمان ما میتوانیم به دو بخش از هم جدا کنیم، یکی بخش نظامی و دیگری هم بخش سـیاسـی. چنانکه به همه ما و شـما اشـکار اسـت پیش از ظهور طالبان در دوران سـلطه تنظیم ها در هر ده و روسـتا، در هر کوچه و بازار و در علاقه داری، ولسـوالی بلاخره در همه اطراف و اکناف کشـور هزاره ها مرجع قدرت وجود داشـت و به اصـطلاح قومندان سالاری، تفنگدار سالاری بر تمام کشور حکم میرند.

تحریک طالبان برای از بین بردن این همه مراجع قدرت و اعمال نفوذ و مرکزیت بخشـیدن به افغانسـتان، کارهای انجام داد و به سـر رسـاندن این معمول جز از گزینش نظامی چاره دیگری نداشـت. همه ما و شـما آگاهی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریم که ملل متحد، چندین بار برای حل سیاسی قضایای افغانستان طرح ها و برنامه های را به پیش کشید. اما این همه طرح ها و برنامه ها عملی نشدند و صد راه عملی شدن آن انانی بودند که قدرت دولتی در اختیار شان بود و به حل نظامی قضیه باورمند بودند. به بیان دیگر انانکه به جنگ و ستیزه جویی باور دارند انها جنگ را یگانه وسیله حل قضایا میدانند و زبان دپلوماسی و حل سیاسی قضایا را نمیدانند. همانسان که دوکتور بورگی در سخنان شان به آن اشاره کرد، ظهور طالبان عکس العمل بود، در برابر اعمال ناشایسته، اداره تنظیم ها، اکثریت افغانها در بخش نظامی کارکردهای اداره طالبان را تائید میدارند، و میگویند اگر طالبان در این شرایط مواجه به شکست شوند افغانستان دچار خانه جنگی مدهشی خواهد گردید. و اما در بخش سیاسی بایستی با توجه و دقت ویژه مسله را ارزشیابی قرارداد. همه افغانها آگاهی دارند که طالبان در اغازین روزهای ظهور شان میگفتند که ما مامور تامین امنیت، گرداوری سلاح ها و باز نمودن راهها و شهراه ها و دفع شر و فساد استیم و پس از ختم ماموریت ما دوباره به مدرسه ها میرویم. اما طوریکه در عمل دیده شد، پس از پیشرفتها و زیر تسلط اوردن شهر ها طالبان وعده های پیشین شان را فراموش کردند، انها اکنون خود مدعی حکومتداری و حکمرانی استند و دوباره به مدارس نمیروند. اگر شیوه حکومتداری طالبان نیز مانند رژیم های پیشین- متکی به ایدیالوژیها چپ و راست- بر اساس اعتماد بر اعضای حزب استوار باشد و اینان نیز همه کار ها را به طالب بسپارند و از مردم افغانستان و کارمندان دولتی افغانستان کار نگیرند و از صلاحیتهای شان سود نبرند، اینان نیز با مقاومت مردم رو برو میشوند و حتماً روبرو میشوند.

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر احیاناً فکر شـود که طالبان از نرمش کار خواهند گرفت. در این صـورت پرسش که در ذهن ادمی سربالا میکند این خواهد بود که طالبان شریعت را به حیث سیستم پذیرفته اند، ایا در دایره این سیستم ازادیهای فردی، اجتماعی، سـیاسـی، ازادی بیان، برنامه های رشـد اقتصـادی، اجتماعی و فرهنگی همینسـان برنامه اموزش و پرورش و تحصـیلات عالی دختران و پسـران و جوانان گنجایشـی دارد، ایا به گروههای سـیاسـی و نهاد های اجتماعی - فرهنگی اجازه فعالیت ازاد داده خواهد شد؟ بنا بر آن و دشواریها را به مردم و کشور افغانستان ایجاد نکند و از خاک افغانستان برای اموزش تروریستها کار نگیرند.

پروفیسور امین:

زمانی روسـها بر کشـور ما یورش اوردند و افغانها علیه تجاوز شـوروی ها با مقاومت اغاز کردند، در آن دوران امریکا یگانه سـیاسـت راکه به پیش گرفته بود ضـربه زدن به روسـها واضـمحلال آنان بود. امریکا برای براورده سازی این هدفت گروههای عرب و عجم را با افغانسـتان داخل نمود و امریکا با افغانها تا سـرحدی جنگ به روسـها علاقمندی نشـان داد و به حل سـیاسـی مسـله افغانسـتان تا هم اکنون علاقه نگرفته اسـت و نه کمکی به انان نموده است. همین عدم علاقه مندی امریکا - با مسایل سیاسی افغانستان - بودکه مسـله افغانسـتان در اختیار بنیادگراها قرار گرفت، احزاب و گروههای که در پاکستان و ایران ساخته شده بودند برنامه یکی از آنها از روان مردم و ساختار اجتماعی - فرهنگی مردم افغانستان مایه نمیگرفت به همین اساس اشخاص و افرادی مانند اسامه به افغانستان امدند و جاگزین شدند.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر امریکا واقعاً به پهلو های سیاسی مسله افغانستان فکر میکرد و در تشکیل یک حکومت ملی افغانها را یاری میرساند، دشواری های از این ناحیه امروز وجود نمیداشتند. این که امریکه بیدون نظرداشت به روحیه و عنعنه افغانها، خاک افغانستان را هدفت موشک های خود قرار دارد، موشک پراگنی راه حل قضیه نیست و افغانها با اینگونه حملات موشکی عکس العمل نشان میدهند. افغانها حمله و یورش بیگانه را به کشور شان نمیپذیرند ولو این یورش از سوی هر کشوری باشد. افزون از اسامه، ما دیدم که پس از سقوط کمونستها رژیم های که در افغانستان به وجود امدند همه شان افراطی بوند، جنگهای عرب و عجم را به کشور ما اوردند و به خاطر منافع بیگانه خون هزاران هزار هموطن ما را ریختاند و گروههای جنگی و اجیر شان را بخاطر جنگ و ادم کشی با اذربایجان و بوسنیا فرستادن. نبود یک سیستم سالم سیاسی اینگونه نا بسامانیها را به بار میاورد. افراد و بنیادگرای منشا تروررزیم و قاچاق مواد مخدر است. تنها و تنها یک سیستم سالم سیاسی و پایدار میتواند جلو تروررزیم و قاچاق و مواد مخدر را بیگیرد.

پروفیسور امین:

اگر ما مسله سیستم و یا نظام اینده افغانستان را مورد بحث قرار میدهم، پرسش در ذهن ما سربالا میکند که چرا مردم افغانستان خواهان برگشت شاه سابق استند؟ در پاسخ به این پرسش بایستی گفته شود که نظام شاهی خود حیثیت موسسه یی را داشت، و این موسسه بالاتر از مناسبات حزبی، ایدیولوژیکی و مسایل قومی و زبانی بود. همه ساکنان این کشور اگر پشتون بودند یا تاجک، ازبک، هزاره، بلوچ و ترکمن خود را افغان میگفتند و افغانستان خانه مشترک شان بود و در این خانه خودشان را مصون حس میکردند. اما بدختانه چپی ها در بین اقوام ساکن در کشور تنشاها و تفرقه ها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایجاد کردند و تعصبها را دامن زدند. اما تجربه نشان داد که مردم ما طی بیست سال گذشته از خلقیها گرفته تا دوران سکانداران تنظیمان تسلیم انحصار و دیکتاتوری تک حزبی نشدند. پس از کودتای ثور افغانستان با کشورهای همسایه اش روابط نیک و حسنه داشت و مسله مداخله مطرح نبود، حکومت افغانستان در امور داخلی کشورهای دیگر مداخله نمیکرد و به دیگران نیز حق نمیداد که در کشور ما مداخله کنند و در مسایل بین المللی نیز افغانستان سیاستهای مشخص داشت. اگر ما در باره نظام اینده افغانستان می اندیشم به صراحت باید بگویم که در شرایط موجود افغانستان یک حکومت وسیع النظر میتواند بر این همه دشواریها و ناملایمات فایق اید. حکومت وسیع النظر از ساختار داخلی کشور خود آگاهی میداشته باشد و همسایه گان خود را نیز میشناسد و برای رشد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور برنامه همگون با شرایط طرح ریزی کرده میتواند. شماری از همسایه گان ما و کشورهای ذیعلاقه دیگر همواره از حکومت با پایه های وسیع سخن میگویند و اگر این حکومت از سوی چند تنظیم و گروه تشکیل میشود؟ اعضای این حکومت منافع احزاب و گروههای شان را نسبت به منافع افغانستان مرجع میپندارند و نسبت به افغانستان به رهبر گروهش بیشتر وفادار میباشند، تجربه حکومت تنظیمی در افغانستان این حقیقت را به همه ما و شما روشن ساخت. ما باور داریم هر حکومتی که از سوی خارجیان بالای افغانها تحمیل میشود، موقعیت کسب کرده نمیتواند و نه هم صلح سراسری و پایدار در کشور استقرار یافته میتواند. پاکستان، ایران، عربستان و کشورهای غربی باید این واقعیت را درک کنند، نخست اینها باید بین هم جور ایند و با ملل متحد همکاری نمایند تا از مجاری ملل متحد به همکاری افغانها حکومت قابل پذیرش به مردم، در افغانستان تشکیل شود. این

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت منافع ملی خود و دیگران را در نظر خواهد داشت و به همه کشورهای همجوار در شرایط صلح و دوستی به روابط وکارش ادامه خواهد داد.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسله افغانستان در یک مرحله نهایت حساس و جدی قرار دارد

دا وینا د (ازاد افغانستان) جریدې په (۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۷ل)کال د تلې پر میاشت خپره شوې ده.

چهارم میزان سال (۱۳۷۷هـ.ش) مرکز مطالعات افغانستا به شماری از فرهنگیان افغان دعود داد، تا پیرامون مسایل کشوری و فرهنگی با هم تبادل نظر کنند.

پیش از اغاز نشست پروفیسور عبدالرسول امین رئیس مرکز مطالعات افغانستان، فرهنگی نامدار و غزلسرای چهره دست کشور ښاغلی محمد صدیق پسرلی را به بحیث رئیس مجلس تعین کرد و مجلس زیر ریاست او به کارش اغاز نمود. نخست پروفیسور امین به شاملان نشت خوش امدید گفت و از تمام فرهنگیان که با اخبار مرکز همکاری کرده اند ابراز سپاس گذاری نمود و پس از آن کوتاه گفتاری پیرامون کتابخانه مرکز داشت.

پروفیسور امین به فرهنگیان گفت: ارزومندم در سال روان کتابخانه مرکز را مجهز و غنی بسازم، در قدم اول کتابهای را گرداوری میکنم که از افغانستان بیرون شده اند و در بازار های پشاور و کویته بفروش میرسند و در قدرم دوم کتابهای را گرد میاوریم که به زبان های خارجی در باره افغانستان نگارش یافته اند. افزون بر ان ما برای سهولت مراجعین، کتابها نه را با کمپیوتر،

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشین فوتوکاپي مجهز و فنی میسازم وکتابدار فنی وکارفهم را نیز استخدام خواهیم نمود.

پروفیسور امین در ادامه سخنانش مسایل افغانستان را به بررسی گرفته افزود. مسله افغانستان در یک مرحله نهایتی حساس و جدی قرار دارد. انکشاف وضع سیاسی– نظامی کشور در ارتباط با پیشرفتهای اخری طالبان به تعمق ویژه یی نیاز دارد. از نظر من پیشرفتهای نظامی گروه طالبان قابل تائید است، اما در بخش سیاسی مایه اندیشه و نگرانی، زیرا طالبان پیرامون مسایل سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور سیاست روشن ندارند.

پروفیسور امین:

اکنون درکشور ما شرایط جنگی نافذ است، اگر ما این همه مسایل را با طالبان مطرح میسازم انها بهانه تراشی میکنند و میگویند شرایط جنگی است و یا به شنیدن اینگونه سخنان و نظرهای فرصتی ندارم. به نظر من در شرایط کنونی روشنفکران و اهل دانش و فرهنگ بایستی موقف واحدی داشته باشند و در رابطه به کاربرد مفاهیم وحدت ملی نظر پیداکنند، از هرگانه گیها بپرهیزند. مسله دیکری راکه من در رابطه یاد اوری میکنم موضوع احراز کرسی های دولتی است. هر شخص که کرسی را احراز میکند چیزی را بدست خواهد اورد، اما ازادی فکری خود را از دست خواهد داد. من فکر میکنم که دانشمندان، فرهنگیان و روشنفکران به گونه گروه فشارکار نمایند و زمینه ها را برای به میان امدن شرایط بهترکار تحمیل، اموزش و پرورش بازسازی نهادها تدارک ببیند و اگر به کرسی روی بیاورند،کاری مثمر به سود مردم و میهن انجام نخواهند توانست.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور امین: تمام حکومت ها و اداره های که پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـ . ش به میان امده اند نقاب از چهره همه شان را نویسنده گان، شاعران و دست اندرکاران فرهنگ برداشته است، تا این که زمینه برای ظهور طالب اماده شد. در شرایط کنونی باید مسله افغان و افغانستان در راس همه اندیشه ها و گرایش های ما قرار داشته باشد.

پروفیسور امین: تفرقه ها و تنش های ناشی از برتری جویی قومی، گروهی و زبانی را چپي ها دامن میزنند. ما شاهد استم که چپی ها مبارزه طبقاتی شان را با مبارزه قومی و نژادی عوض کردند و اکنون نیز از مردم ما درست بردار نیستند و در کشورهای اروپایی با تفرقه افگنی مصروف استند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه بیگانه گان سازگار نیست

دا وینا د (ازاد افغانستان) جریدې د لومړي کال په (۷) گڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د تلې په میاشت کې خپره شوې ده.

مرکز مطالعات افغانستان مساله اموزش و پرورش جوانان افغان را به روحیه افغانی شامل برنامه کارش ساخته است. با نظرداشت به همین اصل ساعت دو (ی) پس از ظهر روز اول میزان شماری از محصلین پوهنتونهای افغانی و شماری از متعلمین مکاتب افغان در پاشور به مرکز مطالعات افغانستان امده بودند و در کتابخانه مرکز مطالعات افغانستان گفته ها و سخنان پروفیسور عبدالرسول امین رئیس مرکز مطالعات افغانستان را در ارتباط به افغانستان و مسایل امروزین کشور شنیدند.

پروفیسور امین در آغاز گفتارش موقعیت ستراتیژیک افغانستان را به شاگردان توضیح نمود:

تاریخ نویسان و سیاستمداران ناموری که در باره کشورهای اسیای مرکزی صاحب مطالعه و پژوهشهای وسیع استند. افغانستان را باداشتن موقعییت حساس جغرافی و ستراتیژیک آن از مناطق بسیار پُر ارزش اسیای مرکزی وانمود میسازند و این کشور را گذرگاه فاتحان و کشورکشایان، دروازه شبه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قاره هند حلقه اتصال کشورهای منطقه نام داده اند و هم کشور ما را با ظرفی مانند کرده اند که اقوام گوناگون در آن ذوب شده است.

گروههای اتنیکی و اقوامی که به سرزمینهای وسیع شبه قاره هند سر ازیر شده اند، اکثر شان از کشورها وارد شبه قاره گردیده اند.

به شما جوانان خاطر نشان میسازم که مردم ما در بهنای تاریخ قربانی موقعیت ستراتیژیک کشور شان شده اند، جنگها و یورشهای جنگاوران را متجمل گشته اند، نهادهای فرهنگی کهنسال آن زیر نام ستوران فاتحان لگدمال گردیده است و هزاران هزار مصیبت والام دیگر را مردم ما متقبل و متحمل شده اند، اما با وصف این همه همین موقعیت ستراتیژیک افغانستان در درازنای تاریخ مجودیت این کشور را نگهداشته است.

موقعیت حساس و ستراتیژیک افغانستان و روحیه افغانها با هم روابط کسب بایدیری دارند. افغانها روحیه قربانی را از موقعیت ستراتیژیک کشور و ارزشهای عنعنی و تاریخی شان اموخته اند. با نظرداشت به ساختار اجتماعی قومی، اتنیکی و زبانی مردم افغانستان، در نوده های وسیع ملت ها تعصب به انواع و اقسام آن وجود نداشت. مردم با هم روابط، علایق و بسته گیهای فراوانی دارند. تعصبها را عناصر راستگرا و چپ گرا دامن زدند، محض به خاطر طولانی ساختن منطقه شان. اما ما در عمل دیدم که منت ما از این گونه گراینهای مسمی سخت بیزاراست. چپیها و هم راستیها نتواستند از این حربه کهن استعماری به نفع شان سود برند.

ویژه گیهای روانی و ساختار مردم افغانستان با دکتاتوری، استبداد و سلطه بیگانه گان سازگاری شان نمیدهد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انانی که از ســـاختار اجتماعی و روانی افغانها آگاهی دارند به این حقیقت پی برده اند که افغانها دکتاتوری خانواده ها، ملک روســـتا، خان منطقه وهیچ رهبری را نمیپذیرند، حکمرانی که نه روز سـر نیزه بر انها حصـومت میکنند، در برابرش به ما میخیزند. در برابر سـلطه هر دکتاتور خیزشـهای در سـراسـر کشور سر بالا کرده اند.

با تاسف فراوان بایستی یاد اور شد که در دو دهه پسین در کشور ما همه یی حکومتها چه چپی و چه راســتی از روحیه مســاوات طلب مردم افغانســتان آگاهی نداشـتند، انها به روز سـریزه خودشـان را بر کشـور و مردم آن تحمیل کردند، شعارها و ایدیولوژي و برنامه های کاری انان از فرهنگ کشور ما مایه نمیگرفت، بل دکته شـده از سـوی دیگران بود. گروههای چپی و راسـتی از چشمه های دیگران سیراب میشدند، بیگاه گان را رفیق و برادر میگفتند، اما بالمقابل افغانها را به توب و تفنگ میبســـتند و یا هم زنده به گور مینمودند وی ا زیر انک میکردند.

پروفیســور امین در پایان گفته های خود موضــوع را به بحث گذاشــت و از جوانان خواهش نمود، اگر پرسشی دارند میتوانند طرح بسازند.

چند جوان پرســشــهای داشــتند که ما برخی از این پرســشــها را با پاسـخهای پروفیسور امین در این جا به گزینش میگیریم:

جوانی به نماینده گی از اتحادیه جوانان افغانستان: از این اقدام مرکز مطالعات افغانستان ابراز خوشنودی و سپاس کرد و پس از آن پرسش را اینگونه مطرح ساخت:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما در سخنرانی خود در جایی گفتید چپیها و راستیها از روحیه، ساختار و روان مردم افغانستان آگاهی نداشتند ویا به بیان دیگر افغانستان را نمیشناختند، پس کیها افغانستان را میشناختند؟

پروفیسور امین: به صراحت میتوان گفت که چپیها و راستیهای ما از کشورهای دیگر و از جنبشهای کشورهای بیگانه آگاه بودند، اما متاسفانه از کشور خود و مردم آن اطلاعی نداشتند، اگر اطلاعی میداشتند این همه خدادهای گجسته و تامیمون دو دهه پسین در کشور ما به وقوع نمیپیوستند.

در نصاب اموزش و تحصیلی کشور ما افغانستان شناسی جایکه ویزه یی نداشت، از ساختار اجتماعی و سایر ویژه گیهای ملی و عنعنه یی فرهنگ افغانی به طور عام و از اقوام گوناگون به گونه خاص ارج گذاشته نمیشد.

افزون بر آن سطح زنده گی مردم ما در شهرها و روستاها از اسمان تا به زمین از هم تفاوت داشت، کابل و فرهنگ حاکم بر آن مانند کشورهای اروپایی بود، بالمقابل روستاها وضع بهتر از فقیرترین کشورهای افریقایی داشت. روشنفکرانی که گرویده ایدیولوژیهای اجنبی بودند، الگوی شان در تحلیهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، شهر کابل و چند شهر دیگر بود. انها از روستاهای دور دست افغانستان و وضع زنده گی مردم آن روستاها آگاهی نداشتند.

محصل از پوهنتون احمدشاه ابدالی: دیکتاتوری راستیها و چپیها از همدیگر فرقی دارد یا خیر؟

پروفیسور امین: گروههای راست و چپی که در دوران بیست سال گذشته بر مردمان ما حکومت کردند، همه شان دیکتاتور بودند، مایه و پایه یی از ملت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نداشتند. هر دو گروه برای تحکیم قدرت شان از هیچگونه تلاش مذبوحانه دریغ نکردند و ملت در دوران سلطه شوم آنها در اتش و دود بارود زنده گی کرد، خون ناحق ریختند و صدها هزار انسان این سرزمین را به نابودی کشاندند. در نهایت دیکتاتوری هر دو گروه تنها تفاوت سلیقه یی داشت ور نه هر دو گروه معتقد به دیکتاتوری، جبر، ظلم، ترور، اختناق و دهشت بود.

محصل از پوهنتون هیواد: در این روزها از حکومت وسیع البنیاد حرفهای زیادی شنیده میشود اگر درباره این گونه حکومت روشنی انداخته شود، بد نخواهد بود؟

حکومت وسیع البنیاد باعث دشواریها و مشکلات زیادی به میهن و مردم ما گردیده است. حکومت تنظیمی کابل الگوی خوبی از حکومت وسیع البنیاد بود وزرای حکومت به جای این که از صدراعظم مملکت دستور بگیرند، تابع اوامر او باشند و یا هم خود را پابند قوانین و مقررات دولتی بدانند، از رهبری حزب و گروه شان امر میگرفتند از سران گروهی شان اطاعت میکردند و دستورهای رهبرش را میپذیرفتند.

حکومت وسیع البنیاد تنظیمها در کشور از ازمونگاه زمان ناکام برون شد. بایستی از این روش در اینده دوری گزینیم. به فکر من عوض وسیع البنیاد حکومت وسیع النظر میتواند دشواریها و مسایل کشور را خوبتر حل نماید، زیرا این گروه تابع اوامر رهبر نبوده، به میهن و مردم آن میاندیشندو منافع ملی را در نظر میگیرند.

متعلم یکی از مکاتب افغانی: چرا شما اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد را بستید و به جای آن مرکز مطالعات افغانستان را بنیانگذاری نمودید؟

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور امین: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد زمانی تاسیس شده، که کشور ما از سوی ارتش بیگانه اشغال شده بود و رژیم دست نشانده کمونستی در کابل حکومت میکرد، ما به اتحادیه همگون با شرایط آن وقت اساسنامه و برنامه کاری درست نموده بودیم. پس از گذشت چهارده سال شرایط کشور ما و منطقه تغییر یافته بود. ما مجبور بودیم که همسان با شرایط امروزی کار ها و برنامه خود را طرح ریزی کنیم، با نظرداشت به این گونه دشواریها هیئت رهبری اتحادیه فیصله به عمل اورد که به جای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد مرکز مطالعات افغانستان تاسیس شود.

دختری از اتحادیه جوانان افغانستان: شما در دفاع از حقوق زن چه کاری انجام داده اید؟

پروفیسور امین: کار و برنامه کاری ما با نشر کتاب، مجله و اخبار ارتباط میگیرد. ما در نشرات خود و برنامه کاری خود به زنها سهم میدهیم، چندین کتاب و رساله در باره حقوق زن در جامعه به نشر سپرده ایم. در مجله ها و اخبار ما در باره زن، موقف او در جامعه و حقوق بشری زنان مطالب فراوان به نشر رسیده اند.

جوانی از پوهنتون سید جمال الدین افغان: برای ایجاد پوهنتون واحد افغانها در پشاور چه کاری باید صورت بگیرد؟

پروفیسور امین: چهار سال پیش طرحی در باره ایجاد یک پوهنتون واحد اما با داشتن معیارهای بین المللی رویدست بود، مجالس ابتدایی آن در پوهنتون پشاور دایر گردیدند و شماری از دانشمندان و استادان میهن ما در آن شرکت جستند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دو ســـه مرجع به کمک به این کانون علمی اماده گی نشـــان داده بودند، اما متاسـفانه که اداره اسـتاد ربانی مانع تاسـیس آن پوهنتون گردید. زمانی طرح تاسـیس آن پوهنتون ناکام گردید، از این ســو و آن ســو پوهنتونهای تاســی گردیدند، که مشـکل امروزین شـما مداخله بی جای اداره اسـتاد ربانی ناشـی میشود.

گفت و شـنودها تا سـه سـاعت ادامه پیداکرد و سـاعت پنج خاتمه پذیرفت. محصلین و متعلمین در عصریه یی اشتراک کردند که از سوی مرکز مطالعات افغانستان تهیه گردیده بود.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې لسمه کاليزه ونمانځل شوه

دا وينا د (وفا) جريدې په (۱۱-۱۲) گڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د وري مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۸) د مارچ پر ۲۱مه نېټه د پېښور پوهنتون د استادانو د اتحادیې د کلوپ په تالار کې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې د جوړېدو لسمه کاليزه د يوې غونډې په ترڅ کې ونمانځل شوه. د نمانځنې د دې غونډې مشر مېلمه د پېښور پوهنتون پخوانی رئيس پروفيسور دوکتور انورخان او د غونډې رييس ښاغلی سيد اسحق گيلاني و. د نمانځلو په مراسمو کې گڼو افغاني پوهانو، ليکوالو، روښانفکرانو، مخورو، ملي، سياسي شخصيتونو، په پېښور کې مېشتو بهرنيو ډپلوماټانو، د خيريه موسسو مسوولينو يا غړو، او پاکستاني مېلمنو برخه واخيسته. غونډه د قران کريم د څو مبارکو ايتونو په تلاوت پيل شوه، بيا د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر ښاغلي پروفيسور امين د افتتاحيه وينا وار راورسېد، خو دوی دمخه تر دې چې خپله وينا پيل کړي، د غونډې ټول برخه وال يې د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو د بشر حقوقو د ځانگړي راپورتر پروفيسور ارمکورا د مړينې له امله يوې دقيقې سکوت ته وبلل او تر دې يو دقيقه يي سکوت وروسته يې خپله وينا واوروله. پروفيسور امين د خپلې وينا په ترڅ کې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې د جوړېدو پر تاريخچه څه وويل او هم يې هغه ستونزې يادې کړې چې د تېرو شپاړسو، اوه لسو کلونو په جريان کې افغان تعليميافته ورسره مخامخ وو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده د خپلې وينا په ترڅ کې د ليکوالو ټولنې پر اهدافو هم خبرې وکړې او د خپلې وينا په يوه برخه کې يې وويل:

((تاسې ټول د افغانستان په مساله کې له بهرنيو هېوادونو سره د ځينو تنظيمونو په سياسي معاملو خبر ياست، د دغو معاملو له نتايجو هم ښه خبر ياست او په دې هم پوهېږئ چې دغو عواملو زموږ د هېواد په روان کړکېچ څومره بده اغېزه پرېښې ده، خو زه په ډاډ سره دا وايم چې د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې تراوسه پورې له هېچا سره د افغانستان د ازادۍ او زمکني تماميت پر سر معامله نه ده کړې، نه يې کوي او نه به يې تر دې وروسته وکړي.

وفا لکه څنګه چې د افغانستان د وروڼو قومونو د اتحاد پلوي کړې، داسې د نورو هېوادونو د قومونو اتحاد پلوی هم دی، وفا به تر هغې خپل فعاليت ته دوام ورکړي، څو په افغانستان کې د افغانانو په خوښه يو ملي اسلامي حاکميت جوړ شي...)).

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په کلتورکې راغلي بدلونونه او بیا رغاونه یې

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲) یمه ګڼه کې د (۱۳۷۰ل)کال د قوس میاشتې پر (۲)یمه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې ((وفا)) د (۱۳۷۰ل)کال د عقرب پر اتلسمه نېټه د سیمینارونو څانګې د خپلو سیمینارونو په لړکې د افغانستان په کلتورکې راغلي بدلونونه او د هغوی بیا رغاونه یې، تر عنوان لاندې سیمینار د وفا په دفترکې پرانیست. په دې سیمینارکې چې یو شمېر افغاني او پاکستاني پوهانو او لیکوالوګډون کړی و، په پیل کې د قران مجید څو مبارک ایتونه ولوستل شول، ورپسې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین پرانیستونکې لنډه وینا وکړه ویې ویل: لکه چې تاسو ته معلومه ده چې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه وخت پر وخت څه لوی او واړه سیمینارونه جوړوي، د سیمینار لویوالی اوکوچنیوالی په دې معنا چې لږ او ډېر خلک ورته راغوښتل شوي دي، خو نننی سیمینار په معنوي لحاظ ډېر لوی ځکه دی، چې موضوع یې ډېره مهمه ده په دې معنا چې افغان مهاجرینو د هجرت په دې اوږده موده کې د پاکستان او یا نورو ټولنو څخه څه زده کړل او څه یې هېرکړل او پاکستانیانو له موږ څخه څه زده کړل او څه به ورسره پاتې شي.

د دغه سیمینار په پای کې د وفا مشر پروفیسور امین اختتامیه وینا وکړه او ویې ویل: د افغانانو او روسانو ترمنځ جنګ د دوو اجتماعي ساختمانونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمنځ جګړه ده، افغاني ټولنه يوه مسلمانه او مساوات طلبه ټولنه ده او د خارجيانو د اجنټانو څخه کرکه کوي.

۱– روسانو يوه بې خدايه، د کارګرو په نوم ديکتاتوري او خپل اجنټانو په افغاني ټولنه تحميلول غوښتل، چې په پای کې د افغاني ټولنې ساختمان د کمونستانو د ايډيالوژۍ او د روسانو د راتګ ځای نه درلود.

۲– د ټولې اسلامي نړۍ د هېوادونو په تناسب افغانانو د اسلام او د خپل هېواد هويت د ساتلو لپاره له هر چا څخه ډېره قرباني ورکړې ده، چې د سلطان محمود غزنوي څخه نيولې تر احمدشاه ابدالي پورې د اته سوه کلونو تاريخ د دې پوځ ثبوت دی. د عربو پوځ د محمد بن قاسم په مشرۍ تر سند پورې راغلی و او د اوسني بنګله دېش د هند او د پاکستان د ولسونو په مسلمانېدو کې يوازې د افغانانو د جهاد برکت دی او په وياړ سره ويلای شم، هغه ځانګړي کلتوري خصوصيات چې زموږ د دين پروره او ازادي غوښتونکو ولسونو په خټه کې اغږل شوي، د نړۍ په ولسونو کې په دومره اندازه نه شته، په دې معنا چې د افغانستان مسلمان ولسونه د بل هر ولس څخه په خپل اسلامي کلتور کې تر ټولو زيات متحد او يو موټی دي. تاريخ شاهد دی چې د افغانستان بېلابېلو قومونو او قبيلو د هر يرغلګر او تېري کوونکي قوت پر وړاندې پرته له کومې سازماندهۍ څخه د ازادۍ په وياړلي سنګر کې په اتحاد او اتفاق سره راټولېدل، زموږ د دې خبرې څرګند ثبوت دی. چې په افغاني ټولنه کې د اسلامي کلتور با ارزښته او ځانګړي خصوصيات ګڼلی شو. د افغانانو بل مهم کلتوري خصوصيت دا دی، چې هېڅکله د پرديو ايډيالوژۍ او کلتور ته غاړه نه ږدي او دا يې هم کلتوري توافق و، چې د اسلام سپېڅلی دين يې ومانه، په داسې حال کې چې د اسلام مبين دين چې له عربو څخه راخپور شوی دی، خو حتا داسې عرب شته چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مســـلمانان نه دي لکه، په لبنان او ځينو نورو ځايونوکې خو چېرته چې افغان وي مســـلمان به هم وي، چې دا لوړ ارزښـــت د افغانانو په اســـلامي کلتورکې نغښتی دی.

بل مهمه ټکی چې د يادولو وړ دی، هغه دا دی چې د ثور د کرغېړنې کودتا څخه راوروسته دوو ګاونډيو او مسلمانو ورونو هېوادونو اسلامي اوکلتوري اړيکو ټينګ پيوند وموند او يو پر بل يې زياتې کلتوري اغېزې پرې ايســـتې، بېلګې په توګه درې ميليونه مهاجرينوکه يو يو پاکستانی دوست پيداکړی وي، نو درې ميليونه دوســـتان شـــو. او په دې دومره اوږده موده کې داســـې کومه پېښه سره له دې د دومره وسلو د دواړو ولسونو ترمنځه هم نه ده پيدا شوې چې خدای مه کړه د مرګ او ژوبلې ســـبب شـــي، چې دا بل د اســـلامي کلتور لوړ ارزشت بللی شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مسلې سياسي حل او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان اړيکي

دا وينا د (وفا) جريدې د لومړي کال په (۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۰ل) کال د کب مياشتې پر (۱۴)مه نېټه خپره شوې ده.

د (م۱۹۹۲م) کال د فبروری پر درويشتمه د يکشنبې پر ورځ د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې له خوا د افغانستان د مسالې په اړه او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان ترمنځ اړيکي تر عنوان لاندې د پېښور په انټرکانټيننټل هوټل کې يو سيمينار جوړ شوی و. په دې سيمينار کې چې د پاکستان ټولو سياسي ګوندونو ته بلنه ورکړل شوې وه، يو شمېر افغاني پوهانو، ليکوالو، سياستوالو، قومي او جهادي شخصيتونو، کورنيو او بهرنيو ژورنالستانو هم ګډون کړی و. د سيمينار په پيل کې له هغې وروسته چې د قران عظيم الشان څو مبارک ايتونه تلاوت شول. د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين د افغانستان دکشالې او په راتلونکي کې د افغانستان او پاکستان د ولسونو ترمنځ د ښو علايقو په باب لنډه پرانيستونکې وينا وکړه، ويې ويل: موږ د پاکستان له ولس او حکومت څخه مننه کوو چې زموږ په ديارلس کلن جهاد کې يې نه يوازې دا چې افغان مهاجرينو ته يې ځای ورکړی دی، بلکې مالي او ځاني کومکونه يې هم پر غاړه اخيستي دي، زه باور لرم چې پاکستان، ايران، د مرکزي اسيا اسلامي هېوادونه او نور مسلمان هېوادونه او ملګري ملتونه به زموږ د مسلې د سياسي حل په رابطه د هېڅ راز هلو ځلو څخه ډډه ونه کړي. او د افغانستان د ازادۍ، امن، يووالي او سلامتيا په خاطر به خپل ټول امکانات د دردېدلو افغانانو او ژوبل هېواد څخه ونه سپموي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان مسله او د هغې حل

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲٤) ګڼه کې د (۱۳۷۱ل) کال د عقرب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹۲م) کال د اکتوبر د میاشتې پر یوویشتمه نېټه چې د میزان د میاشتې له نهه ویشتمې نېټې سره برابره ده، د چهارشنبې پر ورځ د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې ((وفا)) له خوا ((د افغانستان مسله او د هغې حل)) په نامه یو ورځینی سیمینار د پېښور پوهنتون د مرکزي اسیا د مطالعاتو په مرکز کې جوړ شوی و. په سیمینار کې دوو سوو په شاوخوا کې کسانو ګډون کړی و. سیمینار ته، د کابل، کندهار، ارزګان، هلمند، وردګو او کوېټې څخه هم ځینې مشران افغانان راغلي وو. په سیمینار کې ځینو پاکستان او بهرني خارجي پوهانو هم ګډون کړی و، چې یاد سیمینار د پروفیسور امین پر لاندې وینا پرانیستل شو:

بسم الله الرحمن الرحیم

درنو مشرانو، خویندو، ورونو!

ویاړم چې تاسو زموږ په سیمینار کې ګډون کړی دی. تاسو ته پته ده چې زموږ د وطن مسله تراوسه پورې پوره حل ته نه ده رسېدلې.همدا وجه وه چې موږ فیصله وکړه، چې په دې لنډ وخت کې تاسو ته تکلیف درکړو. زموږ سیمینار د افغانستان د مسلې او د هغې د حل په باره کې دی. موږ له تاسو څخه هیله لرو چې خپل ګټور نظریات، د افغانستان د مسلې د حل په اړه وړاندې کړئ. زه نه غواړم چې ستاسو ډېر وخت ونیسم، ځکه چې د افغانستان مسله ټولو ته معلومه ده، ډېر کسان ورباندې غږېدلي دي، صرف زه دومره عوض کوم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دې سـيمينار ته زموږ ځينو ورونو له کابل څخه تشـريف راوړی دی او ځيني له کندهار، هلمند او ارزګان څخه تشـريف راوړی دی. زه ستاسـو په استازی هغوی ته د زړه له تله ښـه راغلاست وايم. هغوی تر ډېرو اوږدو او سـتړو مزلونو وروسـته دلته رارسـېدلي دي، د دوی په ديدن زموږ سـترګې خوږې شـوې دي. زموږ لپاره د ډېر وياړ ځای دی، چې موږ خپل افغاني ورونه څوارلس کاله وروسته وينو. له دوی سره د زړه خواله کوو، دوی ته يو ځل بيا په ډېره مينه او د زړه له کومي ښه راغلاست وايو.

که څوک داسې فکر کوي چې د افغانستان مسـله حل ته رسـېدلې ده، رښتيا هم چې ډېرو خلکو داسې فکر کاوه چې د روسانو تر تګ وروسـته د نجيب له راپرځېدو وروسته به په افغانستان کې سوله راشي او د افغانستان څوارلس کلنه تراژيدي به پايته ورسـېږي او خواره واره افغانان به خپل وطن ته راستانه شـي، خو بدبختانه چې داسـې حوادث منځته راغلل، چې يوازې زموږ هغه خوږ ارمان، چې د افغانستان د مسلې د حل پورې تړل شوی و، پوره نه شو، بلکې نورې سـتونزې يې هم منځته راوړې. په دې تکليفونو باندې زه فکر کوم چې د هر افغان په کور کې، د هر افغان په هوجره او جومات کې، که دوه افغانان سره کېني، نو د خپل وطن د مسلې په باره کې به فکر او خبرې کوي. ټول افغانان دا غواړي چې دا مسـله بايد څنګه حل شي؟ موږ پروګرام داسې نيولی دی، هغه محترمام چې په سـيمينار کې يا خبرې کوي او يا مقاله لولي موږ له هغوی څخه هيله کوو،چې له نيم ساعت څخه زيات وخت ونه نيسي. موږ غواړو هغو خلکو ته هم وخت ورکړو، چې د سـيمينار د مقالو په باب يا د افغانسـتان د مسـلې په باره کې غوښـتنې، پوښـتنې او وړانديزونه لري. له هغوی څخه هم هيله لرو، چې زيات وخت و نه نيسـي. هغه څوک چې د مسـلې په باب تبصره کوي، د هغوی لپاره پنځه دقيقې دي او هغه څوک چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـوال کوي، د هغوی لپاره درې دقيقې دي، زه پوهېږم چې سـتاسـو د ټولو زړونه ډک دي، تاسـې ټول پوښـتنو او وړانديزونو ته تږي ياسـت او دا ځکه چې دا مسـله زمو د وطن مسـله ده. ډېره مهمه ده خو زه يې يو ځل بيا له تاسـې هيله کوم چې ډېر وخت به نه نيسـئ. هغه څوک چې پوښـتنې لري هغوی دې مخکې تر مخکې خپل نومونه د پروګرام انانسـر ښـاغلي عادل ته ورکړي، چې هر پوښـتونکی په خپل وار سره خپلې پوښـتنې وکړي او په خپل وار سـره ځواب ورته وويل شـي: د وخت د کم والي پر اسـاس يو ځل بيا تکراروم چې د نظر لپاره لس دقيقې دي، د تبصـرې لپاره پنځه دقيقې دي او د سوال لپاره درې دقيقې دي.

د سـيمينار په وروسـتيو شـېبو کې د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنې غړي ښـاغلي حکيم اريوبي صـاحب د سـيمينار پرېکړه ليک ولوسـت، د پرېکړه ليک تر لوستلو وروسته د ازاد افغانستان د ټولنې مشر پروفيسور رسول امين د سـيمينار په پای کې يوه اختتاميه وينا وکړه. ده دا وينا په پښـتو او انګليسـی ژبو وکړه، د دې اختتاميه وينا پښتو متن دا دی- ګرانو مشرانو او کشرانو!

زه د ازاد افغانسـتان د ليکوالو ټولنې له خوا او د خپل ځان له خوا سـتاسـو درنو مشـرانو او مېلمنو له راتګ څخه د زړه له کومي مننه کوم، چې تاسـو زمونږ سيمينار ته تشريف راوړ او تاسو په ډېره حوصله باندې زمونږ د سيمينار مقالې او ويناوې واورېدلې. زه له هغو ورونو چې له کابل، کندهار، هلمند، ارزګان، ننګرهار او وردګو څخه تشريف راوړی دی، ډېر ستړی او اوږد مزل يې کړی دی، ډېره زياته مننه کوم، زه د پېښور پوهنتون له رييس ډاکتر صاحب انور خان څخه واقعاً مننه کوم، چې دوی په خپل علمي مرکز کې مونږ ته د سيمينار د جوړېدو لپاره ځای راکړ. زه د اريا سټډي سنټر له ټولو غړو څخه او مخصـوصـاً د عبدالله جان خليل څخه ډېره زياته مننه کوم. همدارنګه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عظمت حیات خان څخه هم ډېره مننه چې په ډېر لنډ او تنګ وخت کې یې زموږ د سیمینار لپاره مقاله تیاره کړه، ستاسو ټولو مېلمنو یو ځل بیا مننه کوم، زموږ سیمینار پایته رسېږي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د سولې په لاره کې پراته خنډونه

دا وينا د (وفا) جريدې د لومړي کال په (٢٤) مه ګڼه کې د (١٣٧١ل) کال د عقرب مياشتې پر (٩)مه نېټه خپره شوې ده.

دا چې افغانان په څه طريقه غواړي خپل مشــکلات حل کړي، په دې اړه بايد ووايم چې موږ د مرکزي اسيا د مسلمانانو په څېر هم نه يو، چې هلته د کليسا او جومات ترمنځ شخړې پيدا شوې دي، موږ ه کليسا نه درلوده او نه يې لرو، په افغانستان کې خلک ټول مسلمانان وو او دي. موږ د پاکستان په شان هم نه يو، ځکه چې دلته هم د دوی او هندوانو ترمنځ شـخړې وې، په افغانسـتان کې زموږ افغانان څه نوی او اوســنی ملت نه دی، بلکې ډېر زوړ ملت او زوړ اسلامي مملکت دی، خو بدبختي دا ده که څوک د افغانستان نوم واخلي، نو وايي چې دا خو نشـنلسـت دی، که څوک ووايي چې افغانسـتان ملت دی، نو بيا وايي دا خو کـافر دی. زه د افغانســـتان د جامعې او د دوی د ټولنيزو خصـوصـياتو د مطالعې يو وړوکی شـاګرد يم، ما د خپلې مطالعې پر اسـاس په افغانستان کې څلور اساسي اصول پيداکړي دي.

اول د افغانســتان ټولنه يوه مســلمانه ټولنه ده، هېڅوک بايد په دې کې شــک ونه کړي او نه دا حق لري چې شک وکړي، ليکن دغه مسلمانه جامعه د ايران په څېر مســلمانه جامعه نه ده، ځکه چې په ايران کې په خپله هغوی يو مذهبي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترتیب لري ، چې په افغانســـتان کې هغه مورږ نه لرو، له هندوانو ســـره هېڅ شخړه نه وه، مورږ خپله مسلمانان یو، ځینې خلک داسې وایي چې د سلطان محمود غزنوي څخه واخله تر احمدشاه دراني پورې تقریباً ټول (۸۱۰)کاله کېږي، تاســـو ټول په خپلو ذهنونو فکر وکړئ، نعوذ بالله څوک چې په مکه باندې حمله کوي، نو د یو مســـلمان مقاومت به څومره وي؟ دغسې کله چې د افغانســـتان مســـلمانانو د هندوانو پر مقدس مرکز یانې په ســـومنات باندې د ســـلطان محمود غزنوي پر وخت حمله کوله، تاســـو فکر وکړئ چې په هغې حمله کې به هندوانو څومره مقاومت کړی وي او دا هم اصـــول دي، څوک چې مقاومت کوي هغه ناست وي او څوک چې حمله کوي، نو هغه حمله اور ډېر مړه کېږي. دغه څومره شـــهیدان چې مورږ ورکړي، څومره جګړې چې مورږ د اســـلام د خدمت لپاره په دې حوزه کې کړي، ما داســـې وویل چې د بنګله دېش، پاکستان او هندوستان مسلمانان دا د افغانستان مسلمانان دي، دا د عربو نه دي، مورږ چې په دې حوزه کې د اســـلام لپاره خدمتونه کړي، هېڅ هم نه دي کړي.

مهمه خبره دا ده چې افغانان یو خصـوصـیت لري، د مشـرانو احترام کوي، د پلار د قوم د مشر د کلي مشر احترام کوي، د سیاسي مشر احترام کوي، لیکن دیکتاتوري نه مني. ولو که دا دیکتاتوري د ده د پلار شي، یا د کلي مشر یا په افغانســـتان کې زمورږ ســـیاســـي مشـــر وي، امیر عبدالرحمن خان دوره مورږ ته معلومه ده، هغه داســـې نه چې ګوندې کافر یا کمونســـت و، هغه مســـلمان و، شهزاده و، لیکن کوم وخت چې ده دیکتاتوري شروع کړه، د افغانستان ټولو قومونو د هغه پر ضد قیام وکړ، دا په افغانستان کې یو واقعیت دی.

دریېمه خبره داده چې په افغانستان کې زما د مطالعې پر اساس هر قوم چې په هره منطقه کې پروت دی، یو قوم نه غواړي چې د بل قوم مشرتوب ومني، دا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د مساوات طلبی هغه خصوصیات دي، چې یو د بل حاکمیت نه مني.
او څلورمه خبره دا ده چې افغانانو د خارجیانو اجنټان نه مني، دا چې هر څوک په هر نامه راشي، لوی مثال یې د احمدشاه دراني لسمی شاه شجاع دی. اوس هم چې کله موږ د احمدشـــاه نوم یادوو، نو بابا ورســره وایو او د احمدشـــاه مقام نه دی راکښـــته شـــوی، لیکن د هغه لســـمی نه یوازې دا چې افغانانو و نه مانه، بلکې مړ یې کړ. دا زما ایمان دی چې په افغانســـتان کې د خارجي اجنټانو لپاره ځای نه شـته دی او د دیکتاتوران لپاره په افغانسـتان کې ځای نه شـــته. افغانان په خپله یو میکانیزم لري، ما عرض وکړ چې موږ ســره پاکســتان، ایران، امریکا، عربو حتی چین کومک کړی دی، خو موږ د دوی له کومکونو څخه ډېر مشـــکور یو، ځکه چې کومک کومک دی او دا د افغان ځانګړنه ده، چې په سـختـه کې دې ورسـره کومک وکړ، نو هغه نه هېروي، اما د کومکونو معنا دا نه ده، چې هر سـړي یو خپل ګوډاګی په ترخ کې نیولی وي او وواییي چې دا زمـا دړواخلـه، مـاتـه یوه ټوکـه یـاده شـــوه. کوم وخت چې اورنګزېب خپل پلار شاه جهان ونیو، نظر بند یې کړ، نو یوه ښځه وه چې شاه جهان له به یې ګلونه راوړل، شـــاه جهان ورته وویل، چې ته ما له یو ښـــکلی ماشوم راوله، نو د هغې ښځې یو تور ماشوم و، هغه به یې ورله راوست، خیر شـاه جهان ورته وکتل، بله ورځ یې بیا ورته وویل یو ښـکلی ماشـوم راوله، بیا به یې ورته هماغه راوست، په دریمه ورځ یې بیا د یو ښکلي ماشوم غوښتنه وکړه، بیا یې هغه خپل تور ماشـوم راوسـت، نو شـاه جهان ورته وویل چې ما درته وویل یو ښکلی ماشوم راوله، هغې وویل چې شاهنشاه که زما په سترګو دې ورته ولیدل، نو له ده ښـکلی ماشـوم په دنیا کې نه شـته، نو دا چې هر یو خپل ماشـــوم په ترخ کې نیولی او وواییي دا واخله دا هېڅکله هم افغانان نه مني، بل دا چې دوی تاســـو ته راځي او وواییي چې صـــاحب ټول افغانســـتان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستاسو مشکور دی. دا به ټول دروغ او دوکه وي. افغان هغه څیز غواړي کوم چې د افغانانو امن پرې راځي، افغانان سره یو موټی کوي، ګاونډي هېوادونه پاکستان، ایران، سعودي او نورو څخه موږ یوه هیله لرو، هغه دا چې موږ سره دې د افغانستان په روغه جوړه کې کومکونه وکړي، نه دا چې په ورانولو کې.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لویه جرګه د ستونزو د حلولو د یو مهم میکانیزم په توګه

دا وینا د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۲٤) مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل)کال د عقرب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

اول– د لویې جرګې منشا او جوړښت:

۱– منشا:

په افغانستان کې له ډېرو پخوا زمانو څخه بېلابېلو قومونو، قبیلو، نژادي، ژبني او مذهبي اتنیکي ګروپونو ســـره یو ځای ژوند کړی دی. د دغه ګډ ژوند په اوږده تاریخ کې، دغو ټولنیزو ګروپونو، نه په ځانګړې توګه او نه د یو ملت په حیث تر ۱۹۲۳م کال پورې نه لیکلي قوانین درلودل او نه مرکزي حکومتونو د دوی د حقوقی قضایاوو په حلولو کې کوم رول درلود. نو یې خپلې حقوقي قضایاوې او د ټولنیز ژوندانه نورې چارې لکه، خپل منځي شخړې او ورانۍ د اسلامي (حنفي یا جعفري) فقهې په څنګ کې په مشخصو شوراګانو کې په ســـلا مشـــورو او پرېکړو حلولې. د زمانې په تېرېدو ســـره د خپل ټولنیز جوړښت او روابطو له مشخصاتو سره سم، د مشخصو یا سره ورته قضایاوو او پرابلمونو د تشـــخیص او حلولو لپاره یې دودونه او کودونه رامنځته کړل، چې دوی د فرهنګ د یو مهم تشکیلوونکي عنصر په توګه له یوه نسل څخه بل نسل ته د ټولنیز میراث په توګه منتقلېدل او له شرایطو سره سم یې تحول او تکامل موند. څرنګه چې د شورا او سلا مشورې له لارې د قضایاوو او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرابلمونو حلول د اسلام د سپېڅلي دين يو مهم اساس هم دی، نو ځکه د افغانستان په مسلمانو خلکو کې د شورا او سلا مشورې ټينګښت او پاينښت وموند. اصول، معيارونه او ميتودونه يې تثبيت شول او تر ننه پورې راورسېدل. د دغه ډول سلا مشورې غونډه او په هغې کې د قضاياوو څېړنه او په کې د پرېکړو صادرول، د افغانستان په ټولو ژبو کې ((جرګه)) وبلل شوه، چې دغه کليمه اصلاً ترکي ريښه لري او اوس زموږ د ټولو بېلابېلو ژبو مشترکه او منل شوې پانګه ګرځېدلې ده او د شکل او محتوا جوړښت او دندې په مفاهيمو باندې هم ټول خلک پوهېږي او هم يې جوړېدو او پرېکړو ته د درنښت او اعتماد په سترګه ګوري او عمل پرې کوي. جرګه د بحث د موضوع او د جوړښت او ترکيب له نظره دوه ډوله وي: عادي او محدوده جرګه، او لويه جرګه.

۲- جوړښت:

هغو کسانو ته چې د افغانانو کلتور او د دوی کلتوري مميزات معلوم وي، هغوی په دې ښه پوهېږي، چې د افغانستان د خلکو په هر قوم، هره قبيله، هره کورمه او هر کلي ولس کې د جرګو خلک او غړي معلوم دي. جرګې د بېلابېلو اهدافو د سرته رسولو په خاطر په مختلفو سطحو باندې جوړېږي، کله چې به قومونو، قبيلو، خېلونو، کورمو او کليو او ولسونو کې شخړې او لانجې پيدا شي، د جرګو خلک ورته راځي او پېښه شوې مسله حل کوي. د کليو په جرګو کې د کلي مشران، بانفوذه سپين ږيري، د کليو ستانه، روحاني خلک او علما ګډون کوي، کله چې بيا لانجه د قومونو او قبيلو ترمنځ وي، د دغسې جرګو له پاره هم د هر قوم له مرکچيانو او جرګه مارو څخه ډېر درونډ او محترم شخص په جرګو کې ګډون کوي. او که بيا جرګه لويه او د مملکت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کچه وي، بیا یې هم غړي معلوم وي، له هر قوم، هرې قبیلې او هر ولس څخه هغه سـړي راځي، چې ټول قوم، ټولې قبیلې او ګرد ولس ته منلي وي. زموږ پخوانۍ لویې جرګې چې جوړې شـوې دي، په ټولو کې د قومونو مشـرانو، با نفوذه اشـخاصـو، قوم ته منلو سـپین ږیر، علماوو او روحاني شـخصـیتونو په کې ګډون کړی دی. دغه ډله اشـخاص د افغاني جامعې هغه اقشار دي، چې افغانان د خپلو اخلاقي–ملي او کلتوري ارزښتونو او معیارونو له مخې ورته احترام لري او په دغسې مهمو مسـلو کې دغه اشـخاصـو لویو جرګو ته بلل کېږي، قومونه، قبایل او ولسـونه یې په جرګو کې له ګډون سـره موافقه لري، نه انتخابات غواړي او نه بل څه، ځکه دا خلک معلوم خلک دي او قومونه، قبایل پرې باور لري.

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې پېړۍ په جریان کې چې زموږ په هېواد کې لویې جرګې د منظمو دولتونو له خوا جوړې شـوي، نو په دغو جرګو کې له لوړو یادو شـویو قشـرونو سـربېره، د وخت له غوښـتنو سـره سـم، دولتي بانفوذه ارکانو او تعلیمیافته ګانو او مفکرو خلکو ته هم په لویو جرګو کې د شرکت حق ورکړل شوی دی. خو وروسته تر ۱۹۶٤م کال په اساسي قانون کې د لویې جرګې د غړو د جوړښـت لپاره د انتخابي او انتصـابي وکیلانو د سـره رغوندېدو یو نوی طرزالعمل ومنل شـو، چې د هغه پر بنا د ملي شـورا، یانې د ولسي جرګې او مشرانو جرګې غړي، د ولایتي جرګو رییسان، د کابینې هیئت، د سترې محکمې غړي او د پاچا له خوا یو ثلث انتصابي کسان د لویې جرګې په جوړښت کې شاملېدل. خو اوس چې زموږ سیاسي– ټولنیز اوضاع بل ډول ده، کېدای شـي چې د لویې جرګې د جوړښـت لپاره د ټولنې له واقعیتونو سره سم قومي مشران، سپین ږیري، علماء، تعلیمیافته ګان، پخواني باتجربه دولتي ارکان او د نن ورځې د غوښـتنې مطابق د څوارلس کلن جهاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نومیالي قوماندانان او نور لازم عناصر راوبلل شي، لکه چې دمخه مو وویل دغه خلک زموږ په ټولنه کې معلوم دي، د افغانستان هر قوم او هره قبیله دغسې اشخاص لري. موږ کولای شو چې په افغانستان کې د ټولو مېشتو قومونو له مشرانو، سپین ږیرو، علماوو، روحانیونو، تعلیمیافته ګانو او قوماندانانو څخه یوه واقعي او د ټول ملت نماینده لویه جرګه جوړه کړو. دغسې اشخاصو په تشخیص کې هېڅ ډول ستونزه نه رامنځته کېږي.

دویم– د لویې جرګې دنده:

هر ټولنیز جوړښت د ټولنې د ضرورتونو پر بنا منځته راځي او ځانته ټاکلې دندې لري، چې باید سرته یې ورسوي. لویه جرګه هم، د یو ټولنیز جوړښت په توګه ځانته وظایف لري. د لویې جرګې کلي وظیفه داده چې د ملي او هېوادني برخلیک جوړوونکو داخلي او خارجي قضایاوو او مسایلو د حل داسې سمې او مناسبې لارې وسنجوي او عملي یې کړي، چې د هېوادوالو لوړې ښېګنې په بهترینه توګه تامین او خوندي کړي.

درېیم– ځینې تاریخي لویې جرګې:

په افغانستان کې د لویو جرګو تاریخي څېړنه اوږد او مفصل بحث غواړي چې موږ اوس ورته وخت او فرصت نه لر، خوکېدای شي چې د هېواد د تاریخ د هغو لویو جرګو نومونه واخلو، چې په وروستیو دریو پېړیو کې ترکمونستي دورې دمخه جوړې شوې دي:

د میرویس نیکه جرګې:

میرویس له پردیو څخه د هېواد تر خلاصون او د یو ملي دولت د تشکیل لپاره، تر ټولو دمخه د بېلابېلو قومونو استازي راغونډکړل او لویې جرګې یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړې کړې، چې یوه په کې د (کوکران) لویه جرګه وه، چې پر (۱۷۰۵م) کال جوړه شـــوه، بله د (مانجې) لویه جرګه وه، چې پر (۱۷۰۷م) کال جوړه شوه. د دې دوو جرګو په نتیجه کې خلک یو موټی شول او د پردیو حکومت یې له منځه یووړ، خو میرویس نیکه تر بریالیتوب وروسته یوه درېیمه بله لویه جرګه په همدې وخت کې جوړه کړه او بېلابېل قومونه یې د هېواد او نوي ملي دولت ساتلو ته راوبلل.

د دغو دریو لویو جرګو نتیجې تاریخونو ثبت کړې دي او دا ښکاره ده چې د دغو لویو جرګو د پرېکړو د عملي کولو پر اســاس افغانان د پردیو له تســلطه خلاص او د یو ملي حکومت خاوندان شول.

د شېر سرخ لویه جرګه:

دا جرګه هم په ډېرو اضــطراري او نازکو حالاتو کې جوړه شــوه. دا جرګه پر (۱۷۴۷م) کال د نادر افشار تر مرګ وروسته په افغانستان کې د یو خپلواک دولت د جوړېدو او د ملي زعامت د ټاکنې پر منظور جوړه شــوې وه. د دې لویې جرګې په نتیجه کې د افغانستان خپلواکي اعلان شوه، احمدشاه بابا ته د هېواد واکې وســپارل شــول او ده د خپلو خلکو په ملاتړ د افغانســتان حدود خپل کړل.

دغه راز پر (۱۸۴۱م) کال کې د نومبر پر لومړۍ نېټه د افغانانو ملي مشــرانو د کابل په عاشـــقان او عارفان کې د خارجي یرغلګرو قواوو ســـره د مقابلې لپاره یوه لویه جرګه جوړه کړه. د دې لویې جرګې د تدابیرو په نتیجه کې پردیو لښکرو ماتې وخوړه او له کابل څخه ووتل. امیر شېرعلي خان د خپلې پاچاهۍ په دواړو دورو کې دوه لویې جرګې جوړې کړې، یوه پر (۱۸۶۵م) کال او بله پر (۱۸۷۳م) کال. په دې لویو جرګو کې ځینې مهمې مســلې حل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــوې. کله چې پر (۱۸۷۹م) کال انګرېزانو پر افغانســتان حمله وکړه، امیر شـېرعلي خان مزارشـریف ته ولاړ، خلک او وطن بې سـرنوشـته پاتې شـول. دغه مهال هم د افغانانو مشـرانو یوه لویه جرګه وکړه چې درې زرو کسـانو په کې ګډون درلود. د دې جرګې د تدبیر په نتیجه کې یې د (۱۸۷۹م) کال په ډیسمبر کې خارجیانو ته ماتې ورکړه. پر (۱۹۱۵م) کال په افغانستان کې یوه بله لویه جرګه جوړه شوه، چې په لومړۍ نړیواله جګړه کې یې د افغانستان بې طرفي تایید کړه. دا وخت په افغانستان کې امیر حبیب الله خان پاچا و.

– د اعلیحضـــرت غازي امان الله خان د پاچاهۍ په دوره کې هم لویې جرګې جوړې شوې دي، چې مشهورې یې دادي:

د اساسي قانون لویه جرګه، چې د (۱۹۲۳م) کال د فبرورۍ پر ۲۶مه نېټه په جلال اباد کې جوړه شـــوه او (۸۷۲) تنو په کې ګډون درلود او د افغانســـتان لومړنی اســـاســـي قانون یې تصـــویب کړ. په همدې دوره کې بله لویه جرګه د (۱۹۲۴م) کال په جولای کې جوړه شـــوه. دا لویه جرګه چې په پغمان کې جوړه شـــوې وه، چې (۱۰۵۲) تنو په کې ګډون کړی و. د دولت د ټولو ترونونو، روابطو او کورنیو مســـایلو او نورو موضـــوعاتو باندې یې خبرې وکړې. دغه ډول د اماني دورې دریمه لویه جرګه د ځینو هېوادنیو مســـلو د حل او فصـــل په منظور د (۱۹۲۸م) کال په اګســـت کې په پغمان کې جوړه شوه او (۲۰۰۰) تنو په کې ګډون درلود.

د اعلیحضـــرت محمد نادر شـــاه شـــهید د ســـلطنت په دوران کې هم پر (۱۹۳۰م) کال په ســـپتمبر کې د ځینو مهمو ملي او مملکتي مســـلو په باب لویه جرګه جوړه شـــوه. د دویمې نړیوالې جرګې په دوران کې د افغانســـتان د بې طرفه دریځ د تایید لپاره پر (۱۹۴۱م) کال لویه جرګه جوړه شـوه. تر دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لويې جرګې وروسته، په همدې دوره کې دوه نورې لويې جرګې هم وشوې. يوه پر (۱۹۵۵م) کال او بله پر (۱۹٦٤م) کال د اساسي قانون د تصويب لپاره. دغه راز پر (۱۹۷۷م) کال سردارمحمد داود هم يوه لويه جرګه راوبلله چې خپل جوړ کړی اساسي قانون تصويب کړي او جمهور رييس وټاکي.

شپږم– د لويې جرګې نفسياتي اغېزې:

د افغانانو د کلتور مطالعه دا څرګندوي چې دغه خلک د خپلو قبيلوي خصايصو له مخې په نفسياتي لحاظ هم د جرګو او لويو جرګو تر اغېز لاندې دي. څه شی چې جرګه فيصله کړي، دغه فيصلې پر ټولو افغانانو يو ډول روحي اغېز کوي او د هغو فيصلو مطابق چې کوم کارونه سرته رسي، له هغو سره روحي توافق لري او ځان هوسا احساسوي.

پنځم– د لويې جرګې قانوني او حقوقي ارزښتونه:

د افغانانو د کلتور مطالعه دا راښايي چې د دوی وړې او لويې جرګې داسې نه دي، چې هلته څو تنه سره کېني، څو اخلاقي توصيې وکړي، که چا ومنله هم ښه او که يې ونه منله هم ښه، خبره داسې نه ده. جرګه د افغانانو په کلتور کې يوه داسې موسسه ده چې هم حقوقي ارزښت او هم قانوني صلاحيتونه لري. څوک چې د جرګې په نرخونو خبر وي، نو هغه پوهېږي چې د جرګو له فيصلو سرغړاوی سزا لري، د جرګو په حقوقي او قانوني صلاحيتونو خبرې کول اوږد او په زړه پورې بحث دی، چې زموږ مشرانو لکه، جناب پژواک صاحب، مرحوم خادم صاحب او نورو داخلي او خارجي پوهانو پرې ډېر کار کړی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم– د لویو جرګو د رابللو طریقې:

د تاریخ له پاڼو ښـــکاري، هغه وخت چې د افغانانو خپل حکومتونه وو او د خپل ملي حکومت د جوړولو او د پردیو له واکه تر خلاصـــون لپاره دوی کومې لویې جرګې جوړې کړې دي، د بېلابېلو قومونو مشـران خپلو کې سـره ناســت دي، مهمې او تاریخ ســازې فیصـــلې یې کړې دي. د مثال په ډول میرویس نیکه چې کومې لویې جرګې جوړې کړې دي او یا د شېر سرخ جرګه دغه لویې جرګې همدغه قومي مشـرانو د علماوو او روحانیونو په ګډون خپله جوړې کړې دي. په نولسمو او شلمو پېړیو کې چې کومې لویې جرګې جوړې شـوې دي، په هغو کې ځینې د قومي مشـرانو په بلنه جوړې شـوي او ډېرې دولتونو دعوت کړې دي. په اوسـنیو شـرایطو کې چې مرکزي حکومت ډېر ضـعیف او پر اطرافو او ولایاتو واک نه لري، ولایتونه او د ولایتونو محلات، د بېلابېلو قوتونو له خوا اداره کېږي، په دغسې ګډوډو حالاتو کې بهترینه لاره داده، چې د افغانســتان د بېلابېلو قومونو ډېر نومیالي څو تنه مشــران، قوماندانان، روحانیون، علما او تعلیمیافته د لویې جرګې اواز اوچت کړي. د ملګرو ملتونو تر ســرپرســتۍ لاندې دې د لویې جرګې د جوړېدو لپاره د تدارک یو کمېسیون جوړ شي او داکمېسیون به په ډېرې واقعبینۍ د هر قوم د جرګې معلوم خلـک دې لویې جرګې تـه راوبلي، دغـه لویـه جرګـه بـه د افغانستان دننه په دغسې یو ځای کې چې شرایط په کې مساعد وي، جوړېږي او جرګه به د روانو کشالو د حل لپاره د ټول ملت په خوښه پرېکړې کوي او د افغانانو د عنعنو مطابق به عملي کېږي.

اووم– لویه جرګه او د اهل حل و عقد شورا:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اهل حق و عقد شــــورا د شــــورا لفظي ترکيب او د هغې مفهوم او معنا د افغانســتان خلکو ته بېخي نامفهوم او اشــنا دي. دغه اوږده اصــطلاح زموږ د جهادي مشــرانو او علماوو له خوا په مکرره توګه اســتعمالېږي، خو که څوک پوښــــتنه ورڅخه وکړي، چې د هغې په تاريخ باندې رڼا واچوي، يا يې د غړو او ترکيب او د رابللو طريقه او وظيفه راوښــــايي، نو د هغې بېلابېل پلويان بېلابېل توجيهات او تعبيرونه ورڅخه کوي، ځينې پلويان يې له لويې جرګې سره يو شان او ځينې يې بل شان ګڼي، ځينې جهادي مشران او علما شورای حل و عقد د حل و عقد له اهله څخه مرکب ګڼي او د حل و عقد په اهل کې يوازې د اســــلامي ګوندونو اميران او واکداران او له ګوندونو ســــره متعلق عالمان شــاملوي او بل هېڅ اته په دې شوراکې د ګډون حق نه ورکوي. ځينې مشــران، مثلاً خپل ځان ته د شــورا د ټولو غړو د پنځه فيصــده انتصــاب حق ورکوي او نورو ګوندونو ته هم دغســې فيصــدي قايلېږي، چې نه د خلکو له خوا، بلکې د ګوندون له مشــرانو يا د ګوندي شــوراګانو له خوا انتصــابېږي. د اهل حل و عقد شورا زموږ په زمانه کې اسلامي پراخې دنيا په هېڅ کوم هېواد کې وجود او رواج نه لري او که وجود هم ولري، چې موږ ته نه دي معلوم، نو د شاذ حيثيت لري او هغه نادر ګڼلی شي، چې بيا د معدوم په حيث د ليس بشــئ بنه غوره کوي. د اهل حل و عقد د شــورا دغه لفظي ترکيب زموږ لپاره دومره نامانوس دی، چې حتی باسواده خلک يې نه شي تلفظ کولای او نه يې سم ليکلی شي. پوه خلک هم د حل او عقد کليمې څوک د ((ح)) او ((ع)) په (زبر) او څوک يې په (زېر) تلفظ کوي، نو موږ څه حاجت او اړتيا لرو چې د تقليد يا اظهار فضــيلت په وجه دغه لفظاً او معناً نااشــنا شــي پســې دومره ټينګار وکړو. مـا لـه ځينو علمـاوو څخـه اورېدلې دي، چې د حـل و عقـد ((اهل)) داســې کســان وي چې له کبايرو او صــغايرو ګناهونو څخه مبرا او په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقوا او اسلامي فضيلت مشهور او فرښته خويه سړی وي. موږ په خپله بايد وجداناً سوچ وکړو چې دغسې شخصيتونه يو، يا دومره ډېر دغسې شخصيتونه موندلی شو، چې ټول خلک د معصوميت او بې ګناهی شهادت پرې وکړي؟ او که بيا دغسې اشخاص، هغه هم د اسلامي ګوندونو له غړو څخه پيدا هم کړو، ايا د افغانستان د ټولو قومونو او قشرونو نمايندګي کولای شي او ټول خلک يا اکثره خلک د دوی پر پرېکړو قانع کېږي. يا ټولنيز عدالت په دې توګه تامينېدای شي؟ برسېره پر دې د لويې جرګې جوړښت، ترکيب او نمايندګي هسې چې په لويو جرګو معمول وي او موږ پېشنهادکړی دی، بالکل اسلامي او عادلانه او خلکو ته د منلو وړ دي او که رعايت يې وشي د هغې له فيصلو څخه هم څوک سرغړونه نه کوي. د دې ليکنې په پای کې بايد يادونه وکړو، چې په دې ورځوکې د لويې جرګې پر ځای د حل و عقد د شورا غوندې د يوې بلې نامفهومې او نا اشنا پديدې ((مجلس موسسان)) خبرې هم اورېدلې کېږي. موږ چې په دې ورځوکې د مجلس موسسان خبره واورېده، نو داسې راته وايسېده، چې زموږ دغه وروښه‌ګوندې نوی دولت جوړوي او نوی مملکت تاسيسوي. خبره دا ده چې : افغانستان يو مملکت دی. يو دولت دی، د دولت شکل يې بدلېږي رابدلېږي. موږ نوي څه نه جوړوو، بلکې د دولت يو داسې شکل جوړوو، چې ټولو ته د منلو وړ وي، نو ځکه موږ مجلس موسسان ته ضرورت نه لرو. که چاته د افغانستان د خلکو روحيات معلوم وي، هغوی يوازې د لويې جرګې پر پرېکړو قانع کېږي او هغو ته درناوی کوي. حل و عقد او ورسره مجلس موسسان دوه داسې مېکانېزمونه دي، چې زموږ ټولنه او زموږ خلک ورسره بلد نه دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو وروستی وړاندیز د منلو وړ دی که نه؟

دا وینا د (خپلواکي) مجلې په (٤)مه ګڼه کې پر (١٣٧٥ل)کال خپره شــوې ده.

د (١٣٧٥ل)کال د اســد پر ١٢مه د (١٩٩١م د اګســت درېیمه) د شــنبې ورځې د سهار پر نهو بجو د ازاد افغانستان د ټولنې (وفا) له خوا د افغانستان په هکله د ملګرو ملتونو د عمومي منشـــي د پنځه فقره يي وړانديز په باب د پېښــور په ګرين هوټل کې يو ســيمينار جوړ شــوی و. په دغه ســيمينار کې د افغانستان د اسلامي موقت دولت مشر محترم پروفيسور صبغت الله مجددي او د افغانستان يو شمېر ليکوالو، پوهانو او ژورناليستانو ګډون کړی و.

په دې ســـيمينار کې لومړی د ازاد افغانســـتان د ټولنې مشـــر پروفيســـور عبدالرســول امين د ســيمينار ګډون کوونکو ته ښــه راغلاســت ووايه او بيا يې خپله وينا واوروله. پروفيســور امين په خپله وينا کې وويل: ((نن ټولو ته جوته ده چې نړيوالو او ســيمه ييزو حالاتو په دې وروســتيو کلونو کې ژور او کيفي بدلون موندلی دی. د تېرې لســيزې ترخو تجربو د نړۍ خلکو ته دا څرګنده کړه، چې د لانجو او کشـــالو حل يوازې او يوازې په ســـوځوونکو او ورانوونکو شخړو او جګړو کې نه، بلکې په ګډه او سوله ييز تفاهم کې نغښتی دی. اوس د ملګرو ملتونو له خوا د نړۍ د زياترو ســـيمو د اوږدو لانجو د حل لپاره سياسي حلې ځلې روانې دي. د ملګرو ملتونو هڅې او نړيوال بهير

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په ډاګه کوي چې د افغانستان لانجه يوه انتزاعي او مجرده مسله نه ده، بلکې په نړيوالو او سيمه ييزو جرياناتو پورې تړلې ده. همدا راز د نړۍ او د سيمې د خلکو او قوتونو تمايل او علاقه هم د افغانستان دکشالې د حل لپاره، د دغه نړيوال بهير په رڼا کې زياته شوې ده.

د ملګرو ملتونو د سرمنشي وروستنی پيشنهاد هم له همدې بهير څخه الهام اخيستی دی او په داسې شرايطو کې د افغانستان خلکو او نړيوالو ته وړاندې شو، چې زموږ د هېواد او خلکو سرنوشت، ژوند او د بقا مسالې ډېر ژور اهميت مونډلی دی. دا پنځه فقره ييز وړانديز د امريکا د متحده ايالاتو، شوروي اتحاد، پاکستان، ايران او سعودي عربستان له خوا هم تاييد شوی دی. وفا چې يوه علمي، فرهنګي او څېړونکې ټولنه ده، ننني سيمينار يې د خپلو فرهنګي نوښتونو په لړ کې، د افغانستان د لانجې د سياسي حل په باب د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پنځه فقره يي پيشنهاد په باب د بحث او خبرو اترو په مقصد جوړ کړی دی. تاسو ټولو ته څرګنده ده چې د افغانستان اکثريت خلک د يوې لسيزې څخه د زياتې مودې راهيسې له يو ستر مصيبت او فاجعې سره مخامخ دی او دا فاجعه د روسانو او د کابل د کمونستانو له خوا زموږ پر خلکو تحميل شوې ده، خو کله چې د افغانستان د سياسي حل موضوع رامنځته کېږي، نو د دغه هدف يوازينۍ او اغېزمنه وسيله، ډيپلوماسي او ګډ تفاهم ګڼل کېږی، او ملګرو ملتونو موسسه چې يوه بې طرفه موسسه ده او د نړۍ د ولسونو ملاتړ يې تر شا دی، په دې برخه کې اغېزمن عمل ترلاسه کولای شي. د افغانستان مطلق اکثريت خلک په افغانستان کې يو اسلامي، افغاني او منتخب حکومت جوړېدل، د هېواد بشپړه خپلواکي، د خاورې تماميت او د افغانستان ناپيلتوب غواړي. همدا ډول د افغانستان ټول جهادي قوتونه، مهاجر او ټول خلک په دې عقيده لري، چې د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکشالې لومړنی شرط دکابل د رژیم ګوښه کېدل او داسې يو سياسي مېکانيزم ګنې، چې د افغانستان د ټولو خلکو لپاره د منلو وړ وي.

د ملګرو ملتونو د سرمنشي پنځه فقره ييز پېشنهاد د افغانستان د خلکو ترمنځ بېلابېل انتبهات راوهڅول، چا هغه ګټور وبلل، چا هم مبهم او بې اغېزې وګڼل او چا پرې په مثبتو او ګټورو اړخونو ټينګار وکړ او ځينې برخې يې د اصلاح او وضاحت وړ وبللې. دې لپاره چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پېشنهاد اساسي او مهم ټکي څرګند شي او په هغو کې د افغانستان د خلکو اساسي غوښتنې او اهداف وڅېړل شي او همدا ډول د دې پېشنهادونو په باب ازاد او بې طرفانه قضاوت وشي، موږ دغه سيمينار جوړ کړ. د دې سيمينار څخه هدف د افغانستان د مسلې په باب د افغانانو ترمنځ د نظر د يووالي او نږدېوالي او تفاهم رامنځته کېدل دي...))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکي

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنظیمونو او د دوی د حامیانو ټولې هلې ځلې د ملګرو ملتونو د سولې د عملیې د شنډولو لپاره دي

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۰۵)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ میاشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: د استاد رباني د حکومت د شپږ میاشتې مودې د اوږدېدو په باب ستاسې نظر څه دی؟

ځواب: زما په نظر که دا موده شپږ میاشتې وغځوي، که یې یو کال وغځوي او که یې دوه کاله وغځوي، دا به مشکلات نور هم زیات کړي. جګړې به نورې هم پیداکړي، کابل او شاوخوا غیر له هغې نه هم ټوټې ټوټې شوی دی. خلک مړه دي، نو زه فکر کوم چې دا د مسلې حل نه دی، بلکې مسلې به نورې هم مشکلې کړي.

پوښتنه: له بله پلوه مولوی صاحب یونس خالص هم ځان د جمهور رییس په توګه اعلان کړی دی، ستاسو په نظر ایا د هغه په خبره کې به څومره وزن پروت وي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور رسول امین: دا خو سړی په کلکه نه شي ویلای چې د دوی جمهور رییس کېدل به څوک ومني او که به یې نه مني، بلکې مسله دا ده چې څوک ځان د څه لپاره اعلانوي، چې زه جمهور رییس کېږم، اصلي خبره دا ده چې د افغانستان مسله په څه شي باندې حل کېږي. د هغې لپاره باید فکر وشي، نه دا چې د قیادي شورا بیا راژوندۍ شي. د دغو خلکو منډې رامنډې زما په نظر باندې دا یوازې او یوازې د ملل متحد د سولې د هغې پلان چې د افغانستان مسله به په سیاسي ډول حل کړي، د مخنیوي لپاره کېږي. بله مسله دا ده چې دوی او د دوی سره څوک کومکوه کوي، دوی نه غواړي چې دغه انحصار چې دې نهوو کسانو ته یې په لاس کې ورکړی دی، دغه مات کړي.

پوښتنه: په خپله د حکومت له لورې او مولوي خالص مور ته وویل، چې ملګري ملتونه هڅه کوي، افغانستان کې یو درېمګړی ځواک رامنځته کړي او هغه ځواک به د نورو زیاتو وینو د تویېدو سبب شي. له دې امله مور ته د منلو وړ نه دی، تاسو په دې باب څه وایئ؟

پروفیسور رسول امین: خبره دا ده چې افغانستان د ټولو افغانانو کور دی. دا افغانان چې په هرځای کې، په هره سیمه کې د هر قوم سره تړون لري، دا وطن د دوی ټولو ګډ کور دی. په افغانستان کې ټولو افغانانو قرباني ورکړې ده، جهاد یې کړی دی، ځانونه یې وژلي دي. دا نه د چا ټیکه ده، نه د چا انحصار دی، چاته چې چا پیسې ورکړې وي، چې څه ته ما مقرر کړې، چې ته به د دې ګوند یا پارټۍ مشر وې او ټیکه به ستا وي. زه ګومان کوم دا د افغانانو په پرېکړو پورې ارتباط لري، که افغانان دوی غواړي، دوی راتلای شي او که افغانان درېیم قوت غواړي، درېیم قوت راتلای شي. یانې دا د دوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انحصـــار نه دی او نه افغانان چاته دا حق ورکوي چې د دوی راتلونکی دې انحصار کړي.

پوښتنه: امین صاحب ستاسو نظر د OIC د اوسنیو هلو ځلو په باب څه دی؟

پروفیسور رسول امین: زه فکرکوم چې OIC راتګ هم د دې لپاره دی چې د ملګرو ملتونو داکومه پروســه چې ده، دا شـــنډه کړي. هغه هیوادونه چې په OIC کې دي، دوی پـه افغانســتان کې هغـه کـارکوي چې هغوی بـه بیا پـه افغانستان کې انحصار راولي.

پوښتنه: امین صـاحب له بل پلوه تېره شپه د پاکستان د باندنیو چارو وزارت اعلان کړی چې ســر له ننه کوم څه چې په افغانســتان کې کېږي هغه به قانوني حیثیت نه لري، تاسو په دې هکله څه وایئ؟

پروفیســور رســول امین: تاســو ته معلومه ده، دغه خلک چې راغلي وو، د جلال اباد د تړون له مخې اته ویشــتم جون اخرنی ورځ وه، چې پرون تېره شوه. زه ګومان کوم چې اوس به په خپله دا حکومت چې افغانانو ورسره منلی هم نه و، د دی تړون له مخې غیر قانوني دی.

د امریکا غږ پښـتو څانګې د ازاد افغانسـتان د لیکوالو ټولنې له رییس ښـاغلي پروفیسو امین سره یوه مرکه کړې ده، چې لاندې وړاندې کېږي:

۱- موږ ټول د دې تریخ واقعیت شـــاهدان یو چې د نهه ګوندونو خارجي پلویان همېشه په دې کوښښ کې دي، چې د افغانستان سیاسی انحصار د دغه ګوندونو پورې محدود وساتي.

۲- اوس هم د دغو ګوندونو خارجي پلویان غواړي، چې د ملګرو ملتونو د ســولې هلې ځلې شـــنډې کړي. په ظاهر کې دغه هېوادونه د ملګرو ملتونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هئیت سره د تائید سر خوځوي، خو په واقعیت کې هغوی په افغانستان کې د ګوندونو مشـــرانو ته هدایات ورکوي چې په هره طریقه چې وي، د ملګرو ملتونو د هیئت په لاره کې خنډونه واچوئ او د دوی په خوله د ملګرو ملتونو هیئت او نورو خارجي هېوادونو ته وایي چې د افغانستان مسله داخلي مسله ده او یوازې دغه ګوندونه حق لري چې دوی قیادي شـــورا بیا جوړه کړي. د نهه ګوندونو دغه قیادي شـــورا دې موقت حکومت جوړ کړي. دغه قیادي شـورا دې د شـورا او یا لویې جرګې په نوم غونډه وکړي او د قیادي شـورا په خوښـه دې، انتخابات وشـي او د ملګرو ملتونو هیئت او د اسـلامي کنفرانس تنظیم دې د قیادي شـــورا او د قیادي شـــورا له خوا د ټاکلي وخت ســـره همکاري وکړي.

۳– د قیادي شـــورا ناکامه فورموله بیا عملي کول غواړي. د قیادي شـــورا له خوا د راولپنډۍ په حاجي کمپ کې حکومت جوړ شـو. د پېښـور د معاهدې له مخې قیادي شـورا حکومت جوړ کړ. د اسـلام اباد او جلال اباد د معاهدو پر اساس قیادي شورا حکومتونه جوړ کړل او دغه ټول حکومتونه نه یوازې له ناکامۍ سره مخامخ شول، بلکې د دغې قیادي شورا حکومتونو د افغانستان مظلوم خلک له مرګ ژوبلې سره مخامخ کړل. د افغانستان پلازمېنه کابل یې له خاورو سره برابر کړ. سلګونه زره ښځې، ماشومان او نارینه یې تېښتې او اوارګۍ ته مجبور کړل. د همدغې قیادي شورا له خوا انتخاب شوي کسان او د دفاع وزارت په خپلو خلکو بمباري کوي. په توپونو یې ولي او په زرګونو معصـــوم انســـانان وژني او تېښـــتې ته یې مجبوروي. د قیادي شـــورا د بیا راژوندي کولو تر شاه دغه اهداف موجود دي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: د ګوندونو او تنظیمونو خارجي پلویان غواړي چې د قیادي شــورا د زړې او ناکامې فورمولې پر اساس د ملګرو ملتونو د سولې هلې ځلې شنډې کړي.

دویم: خارجي دخیل حکومتونه غواړي چې د افغانستان سیاسي قدرت د نهه ګوندونو او تنظیمونو په انحصــار کې وســاتي او افغانســتان داســې حالاتو ته ورسوي، چې یا یې د خپل کنټرول لاندې راولي او یا یې تجزیه کړي.

دریم: د قیادي شـــورا د بیا راژوندي کولو لپاره هغه خلک کوښـــښ کوي، څوک چې د افغانستان پر ځای د وزارتونو، سفارتونو، ریاستونو، تجارت او یا نورو امتیازونو په تمه ناســت دي. دغه ډول خلک فکر کوي چې یوازې د قیادي شـورا له لارې هغوی دغه بې اســتحقاقه حق ترلاســه کولای شــي. که خبره دېته راشي چې کار دې اهل کار ته وسپارل شي، نو بیا دوی د اهلیت په لحاظ دوی ته څوک دغه امتیاز نه شي ورکولای.

څلورم: اوس د افغانستان مسله داخلي کشاله نه ده. زموږ دې غملړلې مسلې بین المللي بڼه غوره کړې ده. یوازې بې طرفه د ملګرو ملتونو لوی سکرتر او د افغانســـتان لپاره د ملګرو ملتونو هیئت زموږ د مســـلې د حل لپاره لاره پیداکولای شي. په دې شرط چې د امنیت د شورا دایمي غړي د افغانستان د سولې لپاره جدي موقف ونیسي. ګاونډي او نور دخیل حکومتونه په خلوص د ملګرو ملتونو د هیئت ملاتړ وکړي او له ټولو نه مهمه دا ده چې د افغانانو لوی خاموش اکثریت د ملګرو ملتونو د سولې د هیئت تر شاه ټینګ ودریږي او د خارجیانو له خوا تحمیل شوی انحصار مات کړي او خپل حق واخلي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينې تنظيمونه د خپلو باندنيو پلويانو په لمسون د ملګرو ملتونو د سولې د عمليې په لاره کې خنډونه اچوي

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۱۰۶) مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د چنګاښ مياشتې پر (۲۲) مه نېټه خپره شوې ده.

د اسلامي کنفرانس د لوی سکرتر ښاغلي دوکتور الغابد سره د افغانستان د تفاهم او ملي وحدت د شورا د غړو د کتنې په رابطه د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين د امريکا غږ پښتو څانګې ته وويل: د اسلامي کنفرانس د لوی سکرتر دوکتور حامد الغابد په بلنه د تفاهم د شورا غړو د شيخ الحديث مولوي تره خېل په مشرۍ له نوموړي سره ملاقات وکړ.

په دې غونډه کې مولوي تره خېل، دوکتور حامد الغابد ته وويل: د راولپنډۍ له حاجي کمپ څخه نيولې پېښور، اسلام اباد او جلال اباد د تړونونو او موافقو پر اساس د افغاني تنظيمونو مشرانو حکومتونه جوړ کړل. اما د دغو تنظيمونو مشرانو ټولې معاهدې ماتې کړې دي او دې مشرانو افغانانو ته د قتل او غارت، تباهۍ او د ښارونو له بربادۍ پرته بل هېڅ نه دي ورکړي. موږ ټول پوهېږو چې ځينو باندنيو هېوادونو د دې تنظيمونو په مشرانو پولی او مالي سرمايه ګذاري کړې ده او د دوی پلويان تل زيار باسي چې د افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پراخه پرګنې د خپل سرنوشت له حق څخه محروم وساتي او زموږ د هېواد د ټولو ولسونو سياسي انحصار د دې تنظيمونو د مشرانو په لاس کې وي.

د دې تريخ واقعيت ثبوت دا دی چې د دې تنظيمونو مشـران د خپلو باندنيو پلويانو په لمسون د ملګرو ملتونو د سولې د عمليې په لارکې خنډونه اچوی او دغه باندنی هېوادونه په دې کوښښ کې دي چې ستاسو د اسلامي کنفرانس په وسيله د دغو اشخاصو مړه قيادي شورا بيا راژوندی کړي او د دغې قيادي شـورا له لارې په افغانانو باندې تحميل او انحصـار لا ټينګ کړي. که تاسـو د اسـلامي کنفرانس د لوی سـکرتر په حيث د ځينو خارجي هېوادونو په خوشـه دغه مړه قيادي شـورا بيا راژوندی کړئ، نو موږ افغانان تاسـو ته په ډاګه وايو چې ستاسو دغه هلې ځلې له ناکامۍ سره مخامخ کېږي او د جګړو د دوام نه غير بله هېڅ نتيجه نه ورکوي. موږ د دتفاهم د شورا ټول غړي د افغان مظلوم ولس په نمايندګۍ له تاسو څخه هيله کوو، چې تاسو د هرې نتيجې او فيصلې ترمخه د افغانسـتان د ټولو قشـرونو د نماينده ګانو سـره وګورئ او له افغانانو څخه پوښتنې وکړئ، چې افغانان څه غواړي او د خپلې مسلې د حل لپاره څه وړانديزونه لري؟

موږ پوره باور لرو چې د افغانسـتان لوی اکثريت د ملګرو ملتونو د سـولې د عمليې کلک ملاتړ کوي. افغانان د دې مشـرانو د قدرت لپاره د جګړو څخه سـتړي شـوي دی. افغانان سـوله غواړي. موږ د ملګرو ملتونو په همکارۍ د يوې ټاکلې مودې پورې د يو بې طرفه حکومت غوښـتونکي يو او افغانان واقعي نمـاينـده لويـه جرګـه غواړي، چې د ملګرو ملتونو پـه همکـارۍ خپـل سرنوشت او خپل راتلونکي زعامت په خپله وټاکي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورږ افغانان له تاسو څخه هیله کوو، چې ستاسو اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو د سولې هیئت دې د افغانستان د سولې لپاره خپل فعالیتونه منسجم کړي او اسلامي کنفرانس او ملګري ملتونه دې په ګډه د سولې د یوې داسې فورمولې لپاره کار وکړي، چې د افغانستان د خلکو لوی اکثریت ته د منلو وړ وي او افغانستان د دغو څو اشخاصو له تحمیل او انحصار څخه خلاص کړي. ښاغلي دوکتور حامد الغابد او ورسره هیئت ټولو غړو په ډېر دقت د تفاهم د شورا د غړو خبرو ته غوږ نیولی و او د یو ساعت او پنځلس دقیقو د خبرو په پای کې د اسلامي کنفرانس لوی سکرتر وویل: ((د اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو د سولې د هیئت ترمنځ رقابت او مخالفت نه شته. لکه څنګه چې تاسو وایئ، مورږ دواړو هیئتونو خپل فعالیتونه منسجم کړي دي. اسلامي کنفرانس او د ملګرو ملتونو هیئت د سولې لپاره ګډه همکاري کوی او مورږ زیار باسو چې د سولې یوه داسې فورموله پیداکړو چې د افغانستان اکثریت ته د منلو وړ وي او هم د عملي کېدو وي. اسلامي کنفرانس او ملګري ملتونه غواړي چې د باندنیو د لاسوهنې څخه پرته دې افغانان خپل سرنوشت د خپلو نیکونو د عنعنو پر اساس وټاکي...))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هرات غونډې مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۱۰۹)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د زمري مياشتې پر (۱۲)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين د (۱۹۹٤م) ميلادي کال د جولای د اته ويشتمې پر ماښام د هرات د غونډې په باب له امريکا غږ سره يوه مرکه وکړه، چې غټ ټکي يې دلته وړاندې کېږي:

پروفيسور امين د خپلو خبرو په پيل کې په عام ډول دا وويل چې هر افغان دا حق لري، د خپل هېواد د دې غملړلې شخړې د خلاصون لپاره لارې چارې وسنجوي او په دې برخه کې هڅه وکړي، څو وطن له دې روان ناورين څخه نجات پيداکړي، خو اساسي خبره دا ده چې هلې ځلې بايد مفيدې ثابتې شي او د افغانستان د لانجې دا غوټه پرانيزي او نه دا چې يوه بله غوټه پرې ور اضافه کړي. د هرات د غونډې په اړه زما مشخص نظر دا دی، چې دې غونډې مثبتې او منفي خواوې دواړه درلودې:

۱– غونډې فيصله وکړه چې د افغانستان د لانجې د حل لپاره دې يوه لويه جرګه جوړه شي، دا پرېکړه يو مثبت انکشاف دی، ځکه بخوا چې به چا ويل چې لويه جرګه دې جوړه شي، نو دغو تنظيمي کسانو به د لويې جرګې د نوم په اورېدو به د لويې جرګې په پلويانو مختلفې ټاپې لګولې، کله يې کمونستان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله يې ملحدان او کله به يې د CIA ايجنټان بلل. نن دوی ته هم معلومه شــوه چې بې د لويې جرګې د جوړېدو بله لاره نه شـــته، خو لويه جرګه به شــرايط لري او هغه دا چې لويه جرګه به د يوې بې طرفه مرجعې له خوا دعوت کېږي او د غړو په تعين کې به يې د تنظيمونو او تنظيمونو ته د منصـــوبو کســـانو څه لاس نه وي.

۲- په غونډه کې خارجي مداخله وغندل شـوه. موږ تل دا چيغې وهلې چې د افغانســـتان مســـله خارجي مداخلو کړکېچنه کړې ده، بېلابېل هېوادونه په افغانستان کې خپلې ډلې لري او دا ډلې د خپلو خارجي حاميانو په اشاره کار کوي، څه چې ورته ويل کېږي هغه کوي، افغان مظلوم ملت او وران هېواد ته جزي ترين نظر او التفات هم نه کوی. دا ښه وشول، چې دوی (تنظيمونو) دا مداخله وغندله، لاکن د مداخلې ماهيت يې نه دی څرګند کړی. د هر تنظيم مشـر او غړی يې فکر کوی چې د دوی خارجي پلويان دوستان دي، د دوی د خارجي پلويانو مداخله، مداخله نه ده او د نورو تنظيمونو حاميان مداخله ګر ګڼل کېږي. حال دا دی چې د ټولو تنظيمونو حاميان مداخله کوي.

۳- بلـه د يـادونې وړ خبره پـه دې غونـډه کې دا هم وشـــوه، چې دوی (تنظيمونو) خپله وويل چې ملت خپل سرنوشت بايد خپله وټاکي. موږ به تل ويل چې د افغانستان مسله بايد د تنظيمونو له انحصار او ولکې څخه ووځي او دا دی نن دوی هم دې خبرې ته راغلل چې د افغانستان کشاله د انحصار له لارې حل نه مومي. د دغو ښــو اړخونو ترڅنګ دې غونډې منفی خواوې هم درلودې، چې زما په نظر هغه دا دي:

الف: دا غونډه بې طرفه غونـډه نه وه، دا په دې مـانا چې د يوې بې طرفې مرجعې له خوا نه وه رابلل شوې؛ ټولې ذيدخله خواوې په کې نه وې شريکې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــوې، همه جانبه نه وه او خپل خاص تنظيمي اړخ يې درلود. د دې غونډې دا پرېکړه چې استاد رباني دې د شپږو مياشتو لپاره نور هم د جمهور رييس په توګه پاتې شي. د تنظيمي غونډې څخه پرته بل هيڅ بنه يې نه درلوده.

ب: غونډې ته په داخل او خارج کې ډېر کسان بلل شوي وو، خو هغه کسان يې په غونډه کې د اشتراک لپاره بوتلل، چې د دوی خوښ وو، هر باصلاحيته افغان ته په جرګه کې د ګډون حق نه و ورکړل شوی.

ج: دريمه عمده نيمګړتيا يې دا وه، چې دوی وويل؛ ملګري ملتونه بايد د لويې جرګې د جوړولو د پولي وجوهاتو په تامين کې له دوی ســره مرســته وکړي، دا خبره هم د تاييد وړ نه ده، ځکه د ملګرو ملتونو د منځګړتوب څخه پرته او د دوی له ســرپرســتۍ ماوراکې لويه جرګه د يوه تنظيم او يا تنظيمونو له خوا جوړېږي، هغه هيڅ ګټه نه لري، موضــوع نوره هم کړکېچنه کوي، هېواد او ملت د تباهۍ پر لوري بيايي، بهترينه لار دا ده چې ملګري ملتونه د يو بې طرفه جهاني ســازمان په توګه د افغانانو په موافقه او د دوی په مرسته يوه لويه جرګه راوغواړي، دغه لويه جرګه د موقتي دورې لپاره زعامت وټاکي او نور مهم مســايل چې معمولاً يې لويې جرګې فيصــله کوي، فيصــله کړي. زما په نظر د ملګرو ملتونو د مســتقيمې مرســتې څخه پرته نورې ټولې تنظيمې غونډې د افغانســتان کشــاله د حل پر ځای نوره هم پېچلې کوی او نورو جګړو او وينو تويولو ته لار هواروي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو هڅې ناکامې نه دي، یوازې ځینو خلکو خنډونه په کې پیداکړل

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۱۳)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د وږي میاشتې پر (۱٦)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د ملګرو ملتونو د خاص هیئت په چاروکې د خنډونو د رامنځته کېدو په باب له بي بي سي سره یوه مرکه وکړه، چې متن یې په لاندې ډول دی.

له دوی نه د ملګرو ملتونو د خاص هیئت او د تنظیمونو د غونډې په ارتباط پوښتنه وشوه، پروفیسور امین په دې ارتباط وویل: دا خبره څوک په قاطع ډول نه شي کولی، چې د افغانستان لپاره د سولې د هیئت د مشر ښاغلي محمود مستیري هڅې له ناکامۍ سره مخامخ شوې دي، زما په نظرکه څوک دا ووایي چې دا هڅې ناکامې شوې، دا سمه خبره نه ده، البته له مشکلاتو سره مخامخ شوې دي.کومه غونډه چې د ښاغلي مستیري او د تنظیمونو ترمنځ باید په اسلام ابادکې شوې وای، هغه ونه شوه او د ځینو تنظیمونو استازو مختلفې بهانې وکړې او پر همدې اساس غونډه جوړه نه شوه.

اصلي خبره دا ده چې د افغانستان خلک سوله غواړي، په څه ډول چې سوله راتلای شي او څوک چې د سولې په راوستلوکې موثریت لري، هغه ته باید حق ورکړل شي او له هغه څخه استفاده وشي. دا خو څه د ټیکي خبره نه ده چې د افغانستان ټول مسایل او هر څه ځیني خلک په خپل ځان تماموي او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان حق یې بولي، که د اعلیحضرت ظاهرشاه خبره راشي، وايي موږ یې نه منو، که د بل چا نوم یاد شي بیا نورې سل بهانې وړاندې کړي، اوس چې د دوستم خبره ده، دوی وايي چې دی کمونست دی، که دی کمونست و، ولې پروسږکال په ارګ کې کېنول شو. زما په عقیده هېڅوک دا حق نه لري چې ووايي دا منم او دا نه منم، ځکه هر افغان حق لري د خپل هېواد په سرنوشت ټاکلو کې برخه واخلي او دا چې له ځینو سره غټې ټاپې دي، چې د سولې خبره راشي، نو دوی خپلې ټاپې راوباسي او په هر چا خپله خپله ټاپه ولګوي، وايي پلانی ملحد دی، پلانی کافر دی، پلانی دې وي او پلانی دې نه وي، هغه چې وي ځکه زه سوله نه کوم، به خبرو کې برخه نه اخلم، دا مخصد بهانې، د وخت ضایع کول او جنګ ته دوام ورکول دي. په دې مسله کې ځینې خارجي فکتورونه هم موثر دي، په دوی باندې سرمایه ګذاري شوې ده، دغه خارجي قوتونه غواړي چې د دوی طرفداران باید هلته په افغانستان کې قدرت ولري. خو خبره دا ده چې دوی د افغانستان مسله نه شي حلولای، که دغو تنظیمونو او د دوی طرفدارانو دا مسله حل کولای شوای، نو په دې دوه نیمو کلونو کې به یې حل کړې وای او دا څرګنده شوې ده، چې د افغانستان مسله د ملګرو ملتونو څخه پرته بل څوک نه شي حلولای، د افغانستان په جګړه کې ښکېلې ډلې په پوره توګه له ناکامۍ سره مخامخ شوي دي، ملګرو ملتونو چې دسولې کومه پروسه شروع کړې ده، چې کامیابۍ طرف ته روانه ده، تنظیمونو چې کوم کارونه په افغانستان کې وکړل، دا ترې معلومېږي چې هغوی د دې قدرت نه لري، چې د افغانستان مسله حل کړي. دوی غواړي چې په خلکو خپل اقتدار وتپي، خو د دوی دا عمل د افغانستان د خلکو د منلو وړ نه دی، که دا تنظیمونه اوس د ملګرو ملتونو په کارونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خنډونه پیداکوي، خو اخر به دا پروسه مني او هغه به دا سې وخت وي چې افغانستان به یې نور هم ټوټه ټوټه کړی وي.

پوښتنه: ځینې خلک اوس د لویې جرګې خبرې کوي، تاسې دا ډول جرګې څه ډول ارزیابي کوئ؟

پروفیسور امین: په پښتوکې یو متل دی، چې مار خوړلی له پړي هم ډارېږي، څنګه چې د افغانستان خلک په تېرو شپاړسو کلونو کې ډېر ځورېدلي، ربړېدلي او د دغو خلکو له شوراګانو هم ستړي شوي دي، نو ځکه اوس د دوی هر کار ته د شک په سترګه ګوري. که دوی د لویې جرګې په نامه خپل خلک راوغواړي او خپل خلک بیا کېنوي او بیا ځان پرې ومني، نو د دې کار نتیجه به دا وي چې په افغانستان کې به جنګ جاري وي، زه ګومان کوم چې د افغانستان د خلکو زړه اوس له دوی تور شوی دی، یوازې دومره خبره پاتې ده چې ووایي د افغانستان ټول خلک دې بیدیا ته لاړ شي، افغانستان دې همدوی ته پرېږدي چې دوی یې په پاتې کنډوالو حکومت وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پښتواني پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل سرنوشت حق ورکول دي

دا مرکه د (افغانان) جريدې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د جوزا مياشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۲۰۰۰م) کال د مې د مياشتې پر ۱۲ ماښام د امريکا غږ د پښتو خپرونې د خبرو اترو پروګرام ته د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر پروفيسور عبدالرسول امين رابلل شوی و، دلته موږ ددغو خبرو متن لوستونکو ته وړاندې کوو:

په سر کې د پروګرام کوربه له ښاغلي پروفيسور امين څخه وپوښتل چې په افغانستان کې د سولې د راوستو په هکله د پښتواني پاچا اعليحضرت ظاهرشاه د کوښښونو په لړ کې، امريکا کې د افغانستان د چارو څارونکي څوک يو شی وايي او څوک بل شی، ياني په اتفاق نه دي، ځينې خلک وايي چې د ظاهرشاه خان نه بغير د افغانستان کشاله په بل چا نه جوړېږي او ځينې نور بيا داسې وايي چې د ظاهر خان له دې جرګو او هلو ځلو نه هېڅ شی نه جوړېږي او دليل هم دا راوړي چې په دې جرګو کې اکثره داسې خلک دي چې د وطن له حال نه هېڅ خبر نه دي، مثلاً له دغو نه يو سړی مايکل روبن نومېږي، چې د ((بن)) په پوهنتون کې استاد دی او په دې تازه وختونو کې افغانستان ته تللی و او هلته يې خلکو سره خبرې کړي دي او کله چې بېرته دلته راغلی بيا يې ويلي چې هلته هېڅوک ظاهر خان نه غواړي، دا خبره رښتيا ده که څنګه؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې هکله پروفيسور عبدالرسول امين وويل: دا چې ځينې خلک وايي چې ظاهرشـاه په افغانسـتان کې رول لري او ځينې خلک وايي چې رول نه لري، زما په ګومان دا دوه ډوله خلک دي، يو هه خلک دي چې هغوی افغانســتان کې خپل خلک لري او غواړي چې د دوی په نظر راتلونکی افغانســتان هم هغه شـان جوړ شـي، څنګه چې دوی يې غواړي، بلکې په افغانسـتان کې د خلکو د حق خود ارادیت پر ځای غواړي چې هغه خلک مسـلط کړي چې دوی ورته مشخص ماموريت ورکړی دی. دا اصلاً يو پروګرام دی چې دوی وايي، ظاهرشـاه په افغانسـتان کې نه څوک غواړي او نه يې څوک پيژني، بله برخه د افغانســتان خلک دي ياني افغان ولس دی چې د دغو جنګي ډلو له خوا نه يرغمل نيول شـوي دي، دا ټول ظاهرشـاه غواړي. ځينې خلک چې له غرب نه راشـي او دلته دوه درې ورځې تېرې کړي، دا خلک دلته د ځينو مشـخصـو ډلو سره ګوري، زه بايد ووايم چې په دغو يوويشتوکلونوکې چې دلته له غرب نه ځينې عالمان يا ژورنالســتان يا نور راغلي دي او دلته يې له چا ســره کتلي دي او هغوی ورته يو مشــخص نظر ورکړی دی، بيا نو دوی چې ببرته تللي دي، ځانونه ورته د افغانسـتان متخصـصـين ښکاري او داسې فکرکوي چې موږ نو د افغانستان متخصصين يو او بيا په خپل هغه نظر ټينګ ولاړ وي چې دوی له ځينو ډلو څخه دغه مشخص نظر اخيستی دی.

پوښــتنه: ډېر خلک په دې فکر کې دي چې په دې يووشـتوکلونو کې چې پر افغانستان دغه بده وضعه ربوانه وه، ظاهر خان دکمونستي کودتا نه وروسته يوه ورځ هم د افغانستان د مظلومو خلکو شکايت کوم ځای کې نه دی کړی، کوم ځای ته نه دی تللی، کوم ځای کې يې بيان نه دی ورکړی، کوم داســې کنفرانس يې نه دی جوړ کړی چې خلکو ته ووايي، چې په افغانانو ظلم کېږي اوکله چې روسـان افغانسـتان ته راغلل، نو بيا يې هم ونه ويل چې روسـانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانســـتان حمله کړې، په افغانانو يې ظلم کړی؟ په دې هکله تاســـو څه واياست؟

پروفيسـور امين وويل: زه داسـې فکر کوم چې دا هم د هغو تبليغاتو يوه برخه ده چې ما دلته د دوی په اصـطلاح د ځينو سـرکاري منابعو څخه اورېدلې ده، اما تر هغه ځايه چې په پخواني پاچا پورې ارتباط لري، ده همېشـــه د افغانانو ملاتړ کړی دی، د مثال په توګه څو ورځې مخکې په اســـلام اباد کې زه له چاسره ناست وم، هغه هم همداسې وويل چې پاچا په کال کې يو بيان ورکوي او بس. نو ما ورته وويل چې د پخواني شـــوروي اتحاد د باندنيو چارو وزير شـــواردنادزي پاچا ته ورغې او هغه ته وايي چې ته راشـــه او قدرت مونږ تاته درسپارو، همداسې د نجيب الله استازی ورغلی و او ده ته يې دا خبره کړې وه او ده ونه منله، حتی هغوی دا خبره هم کړې وه چې ســـتا په طرفدارۍ به کودتا وشي او د کودتا له لارې به قدرت تاته درکړل شي، نو دا خبره هم هغه ورســـره نه ده منلې، نو ما ورته وويل چې هغه نه غواړي چې کومه بله جبهه ځان ته خلاصه کړي يا ګاونډيو ملکونو ته کومه ستونزه پيداکړي، نو يو سړی چې د ســتونزې د پيداکولو مخالف وي او غواړي چې د افغانســتان مســاله د سولې له لارې حل شي، نو تاسو د هغه ا د سولې کوښښونه ولې داسې ګڼئ، چې ګوندې پخوانی پاچا په افغانستان کې عملي ګام نه دی اخيستی، ده په دې يوويشتو کلونو کې يوازې د سولې لپاره کار کړی دی او د پخواني پاچا په نظر ســوله هغه وخت راتللی شــي، چې خپله افغانان او ګاونډيان ســره کښېني او په افغانستان کې د داسې يو حکومت د جوړولو کوښښ وکړي چې هغه دوست حکومت وي او هغه د وينو تويولو او د قومونو ترمنځ د تفوق نه پرته د ورورۍ فضا رامنځته کړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښــــتنه: دلته خلک بیا دا خبره کوي چې د پخواني پاچا تر څنگ هغه خلک راټول شـوي چې په افغانسـتان کې ماموران وو او په افغانسـتان کې یې لوړ لوړ مقامونه لرل، حتی ځینې خلک دا هم وایي چې دا افغانســـتان چې دې حد ته رسېدلی د همدوی له لاسه دی؟

پروفیسـور امین په ځواب کې وویل: ماته دا خبره سـمه نه ښـکاري ځکه هغه افغانان چې دلته یې ځینې کارونه کول هغوی یې دلته پرې نه ښـودل، په تېښته یې مجبوره کړل، ځینې یې مړه کړل، ځینې یې د صـــحنې نه وایســـتل او هغو خلکو ته چې د افغانستان په هکله خاص ماموریت ورکړل شوی و هم هغو ته وسـلې او پیســې ورکړل شــوې او د هغوی له لارې یې دغه افغانان مجبوره کړل چې وتښتي، البته دوی دا غوښتل چې هغه افغانان چې واقعاً د افغانانو او افغانستان لپاره کار کوي، باید په افغانستان، پېښور او ایران کې پاتې نه شي.

د پخواني پاچا په هکلـه بـایـد ووایم چې د هغـه اولـه خبره دا ده چې زه په افغانسـتان کې پاچاهي نه غواړم، ده په خپله وروستنی اعلامیه کې دا هم ویلي چې هغه د خپلې پروسې لپاره کوم مشـخص نماینده یا نماینده گان نه لري. د پخواني پاچا د وینا له مخې د ده د سولې د پروسې د عملي کولو نماینده گان په خپله د افغانســـتان خلک دي، ټول قام او ولس دی، د پاچا د ســـولې د پروسې لپاره هر چاته یوه مشخصه وظیفه او ماموریت ورکړل کېږي، څه وخ چې د دغه شـخص یا اشـخاصو مشـخص ماموریت پایته رسېږي، بیا وروسته نور اشــــخاص موظف کېږي او هغوی د ټاکلې وظیفې په اړوند خپل ماموریت ته دوام ورکوي، تر څو چې خپله وظیفه پایته ورســـوي او نورو افغانانو ته راتلونکی ماموریت ور وسپاري. پخوانی پاچا د افغانستان د راتلونکي موقتي حکومت لپاره یو داســـې پلان او ترکیب چې پلانی او پلانی به افغانســـتان ته ځي او هلته به موقتي حکومت جوړوي، نه لري. د پاچا په نظر دا د افغانانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کار ی چې هغوی خپل منځ کې ســـره کېني او ګاونډيانو او بين المللي ټولنو سره خبرې وکړي او د خپل منځي مشورې پر اساس د موقتي دورې د حکومت لپاره لار هواره کړي. ټول افغانان په دې واقعيت پوره پوهېږي چې په طالبانو او د شـمال په اتحاد کې هم داسـې پراخ نظره اشـخاص وجود لري چې هغوی په ټول افغانسـتان او د ټولو افغانانو په ښـېګڼو فکر کولای شي او دغه اشخاص هم په راتلونکي موقت حکومت کې موثر رول لوبولای شي.

د پخواني پاچا د ټولو هلو ځلو يو هدف، دوه وسـيلې او يوه منطقي نتيجه ګيري ده. د پاچا اساسي هدف افغانانو ته د خپل سرنوشت حق ورکول دي. په ټوله نړۍ کې د خود ارادیت حق يو منل شـوی واقعيت دی او د نړۍ ټول قامونه دغه حق په ازادانه توګه اسـتعمالوي. دغه حق پاکســتان، ايران او د اسلامي نړۍ ټول ولسونه هم استعمالوي. افغانستان هم د دې نړۍ يوه برخه ده او د دې هېواد ټول اوسېدونکي دا حق لري چې د خپل سرنوشت واک په خپل لاس کې ولري او دوی په خپله د خپل ســـرنوشـــت فيصـــله د ټوپک پرځای د رايې له لارې وکړي، ځکه چې دغه فيصله د توپ او ټوپک په خوله نه، بلکې د رايې له لارې کېږي چې د افغانســتان خلک چاته د مشـرتابه دغه دروند بار په اوږو ږدي، د پاچا په نظر اضطراري لويه جرګه او په خپله پاچا د حق ارادیت د هدف لپاره دوه موثره وسـيل دي، نه اضـطراري لويه جرګه او نه د پاچا اهداف دي، له دغه اساسي هدف او دوو موثرو وسيلو څخه منطقي نتيجه ګيري په افغانستان کې د يو دوست حکومت منځته راتګ دی چې دغه دوســت حکوم تبه د ټولو ګاونډيو هېوادونو ســره دوســتانه روابط لري او د خپل منځي ملي ګټو پر اساس به د يو بل سره راکړه ورکړه کوي. دغه دوست حکومت به نه د يو ګاونډي او نه د بل ګاونډي تر لاس لاندې وي، بلکې د ټولو ګاونډيانو ســره به د ورورولۍ او برابرۍ په اصــولو چلېږي. اوس ټول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان په دې تریخ واقعیت ډېر ښــه پوهېږي چې پردو مداخلو او د ځینو ډلو افراطیت افغانســـتان او افغانان دواړه تباه او بربادکړل او له دې وروســـته په افغانستان کې افراطیت هېڅ ځای نه لري.

پوښــتنه: زه د ظاهر خان نوم نه یادوم ځکه چې رښــتیا هم ظاهرخان ته خلک احترام لري او دې کې شـــاید چې هېڅوک هم مخالفت ونه کړي، اما ســـوال دلته دی چې دغه خلک چې د ظاهرخان په نامه کارکوي، د دغو نه شـــاید د خلکو تشویش او وېره وشي؟

پروفیســـور امین وویل: دا خو په خپله د پخواني پاچا تکلیف نه دی، بلکې دا زمونږ خپل تکلیف دی، ځکه چې زمونږ او ستاسې ټولنه داسې راغلی مثلاً که زه یو چېرته لاړ شـــم، نو شـــاید په ســـلوکې (۹۸) خلک زما مخالف وي چې دی ولې ولاړ، ځکه چې زمونږ د ټولنې خصـــوصـــیات هم داسې دي او په دې فکر نه کوي چې په اوســـنیو شـــرایطو کې په زرګونو او ســـوونو افغانان نه شـــي راټولېدی، بلکې دا خو د یو څوکســـــانو خبره ده. دوی په دې فکر نه کوي چې د افغانســـتان مســـاله څنګه باید حل شـــي او د افغانانو ســـتونزه دې څنګه له مینځه ولاړه شـــــي. بس همـدومره فکرکوي چې کـه زه پـه کې نـه یم، نو افغانستان دې سر وخوري.

پوښــتنه: کله چې مســعود او رباني په کابل کې وو، نه یې ســوله غوښــته، نه یې پاچا غوښته او نه یې د پاچا جرګې غوښتلې، اماکله چې له کابله ووتل نو وایي چې ظاهرشاه دې راشي او سوله دې وکړي او مونږ یې منو او زمونږ قبول دی؟

پروفیســـور امین وویل: د افغانســـتان شـــرایط داسې راغلي دي چې یو وخت داســــې راغلی و چې خلق او پرچم په زورکې و، دوی به ویل چې بېطرفه، یعنې بې شـــرفه اوکه څوک د دوی مخالفت کوي، نو هغه دې باید توروکندو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ولېږل شي، نو بيا اسې وخت راغی، چې افغانان راپورته شول او ويې ويل چې افغانستان د افغانانو وطن دی او افغانستان به افغانان په خپله جوړوي او بيا داسې وخت راغی چې دوی دروازه په دروازه ګرځېدل او وزارتونه يې خلکو ته ورکول، خلکو وزارتونه نه اخيستل، نو دغه حالت د استاد رباني په وخت کې هم و، دا زموږ د افغانانو لوی ضعف دی، چې د قدرت په وخت کې د افغانستان او افغانانو پرځای په خپل ځان فکر کوو، نو بايد چې هېڅوک داسې فکر ونه کړي چې زه په قدرت کې يم او له قدرت نه دې د ځان لپاره استفاده وکړم، نو بايد ووايم چې دا د طالبانو لپاره هم يو لوی چيلنج دی چې خدای ناخواسته داسې وخت بيا رانه شي چې دوی بيا کور پر کور ګرځي او وايي چې راشئ موږ سره ملګري شئ او څوک به ورسره نه ملګري کېږي.

پوښتنه: تاسو د خلق او پرچم خبره ياه کړه، خلک وايي چې دغه کمونستان او خلق او پرچم خو ټول د ظاهرخان په وخت کې راپيدا شول؟

پروفيسور امين ورويل: کله چې امريکايان پوښتنه وکړي، موږ ورته وايو چې داود خان اول ځل نظامي او اقتصادي وړانديز تاسو ته کړی و، ولې تاسو مسترد کړو؟ بيا يې انګلستان ته وکړو، هغوی ولې مسترد کړو؟ او همداسې فرانسې ته يې کړی و، فرانسې ولې مسترد کړ؟ او ټولو به همدا خبره کوله چې که افغانستان سره موږ مرسته وکړو، د امريکا، انګلستان او فرانسې مرسته به زموږ د يو ملګري پر ضد باندې استعمالېږي، نو زه دوی ته وايم چې افغانستان خو تاسو يو کونج ته درواوه چې د شورويانو لاس ته ورشي او د افغانانو لپاره ځواب دا دی چې په ماضي باندې ټول پوهېږو، يوازينۍ خبره دا د چې دغه وطن چې د افغانانو وطن دی او نوم يې افغانستان دی او هر څوک چې په دې وطن کې اوسېږي هغه افغان دی، دغه افغانستان له دې جنجال نه څنګه خلاصولی شو، په ماضي کې خو دومره خبرې دي او ډېر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه ورباندې ليکل شــوي دي، ژوندي قومونه په اينده باندې فکرکوي او ما د اعليحضـــرت نه يوه خبره اورېدلې چې دغه ماضـــي به تاريخپوهانو ته پرېږدو، خبره داده چې د دې حوزې خلـک چې پـه هغـه کې افغانســـتان، پاکستان، ايران، مرکزي اسيا او نور شامل دي په اينده کې څه کولی شو؟

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان حق لري چې د خپل هېواد سياسي زعامت، سياسي سيستم، سياسي- اقتصادي- اجتماعي پاليسي په خپله خوښه وټاکي

دا مرکه د (افغانان) جريدې د لومړي کال په (٤)مه ګڼه کې د (١٣٧٩ل)کال د اسد مياشتې پر (٣)يمه نېټه خپره شوې ده.

څه موده دمخه د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر پروفيسور عبدالرسول امين د پخواني پاچا د يو هيئت په ګډون د پاکستاني مقاماتو سره د خبرو لپاره اسلام اباد ته تللی و، د افغانان جريدې خبريال د دغه هيئت د سفر د نتايجو په اړوند له ده سره مرکه کړې، چې دلته يې وړاندې کوو:

پوښتنه: محترم امين صاحب! له پاکستان مقاماتو سره د پخواني پاچا د سولې د هيئت خبرې څنګه رازيابې کوئ او ايا دغه هيئت کومه مثبته نتيجه ترلاسه کړه که نه؟

ځواب: بسم الله الرحمن الرحيم، تر ټولو دمخه بايد ووايم چې د دې هيئت درې تنه غړي د جولای پر اوولسمه نېټه اسلام اباد ته راورسېدل، د اسلام اباد په هوايي ډګر کې د پاکستان د بهرنيو چارو د وزارت يو مامور هغوی ته هرکلی ووايه او استوګنځي ته يې راورسول، په اتلسم د جولای د بهرنيو چارو په وزارت کې له پاکستان مقاماتو سره ملاقات و، چې هلته په رسمي ډول هيئت ته هرکلی وويل شو. د افغاني هيئت مشر امين ارسلا و او همدارنګه رحيم شېرزوی چې يو وخت پاکستان کې د افغانستان سفير و، زلمی رسول د پاچا د دفتر رييس، ډاکتر محمد امين فرهنګ او زه په خپله د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هيئت غړي وو. د پاکستان له خوا د بهرنيو چارو وزير عبدالستار، د وزارت سکرتر عزيزخان، عارف ايوب چې د افغانستان لپاره اوس سفير ټاکل شوی دی، د افغانســـتان ډســـک ډايرکټر جنرل او د بهرنيو چارو د وزارت يو بل مامور ګډون درلود. په دغو مذاکراتو کې د افغانستان د مسلې په دريو اړخونو خبرې وشوې:

۱- د روم د پروســې په ترڅ کې د لويې جرګې د منځته راتللو د دلايلو په او هدفونو په باب خبرې وې.

۲- د افغانستان د اوسنۍ وضعې د څرنګوالي په باب خبرې وې.

۳- په دې موضــوع خبرې وې چې په افغانســتان کې دې څ ډول ســياســي سيستم منځته راشي، چې په افغانستان کې دننه، له ګاونډيانو سره او په سيمه کې د امن ضمانت وکړای شي.

د اضطراري لويې جرګې په باب خبروکې داسې څرګنده شوه چې اضطراري لويه جرګه او په خپله پاچا، دوه وسيلې دي چې د افغانستان د خلکو د خود اراديت لپاره لاره خلاصــوي. د نړۍ د نورو ولســونو په شــان د افغانســتان خلک هم دا حق لری چې د خپل هېواد ســياســي زعامت، خپل راتلونکي ســياسي ســيســتم، خپل ســياســي اقتصــادي اجتماعي پاليســي په خپله خوښــه وټاکي.

د افغانستان خلک، د ثور له کودتا راهيسې دې نتيجې ته رسېدلي دي چې په افغانستان کې د سياسي سيستم په اړوند د خلکو نه هېڅ پوښتنه نه ده شوې او اضطراري لويه جرګه د خلکو دغې غوښتنې ته مثبت ځواب دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په اوسنيو شرايطو کې پخواني پاچا يوازينې سپين ږيری دی چې د هغه په شاوخوا خلک راټولېدای شي، هيئت په واضح ډول څرګنده کړه چې په دغه اضطراري لويه جرګه کې پاچا د خپل ځان لپاره د هېڅ مقام ارزو نه لري، د زعامت مسله بايد خلکو ته پرېښودل شي، چې خلک څه ډول ملي زعامت غواړي او څرنګه زعامت ټاکي، په دې هکله په ډېر تفصيل خبرې وشو.

بله مسله د افغانستان د راتلونکي سياسي سيستم او د افغانستان د ستراتيژيک موقعيت په ارتباط وه، په دې مانا چې افغانستان د ډېرو هېوادونو لکه پاکستان، ايران، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او چين سره ګډې پولې لري، که چېرې په افغانستان کې سوله وي او دغه سوله د افغانستان خلک د خپلې خوښې د يو سياسي نظام تر چتر لاندې تامين کړای شي، نو د پاکستان په ګډون ټول ګاونډي هېوادونه کولای شي چې د افغانستان له لارې خپلو تجارتي، اقتصادي، سياسي، علمي، فرهنګي او نورو مسايلو د راکړې ورکړې لپاره ډېره ښه زمينه او شرايط ترلاسه کړي.

ضمناً دا خبره په تفصيل ياده شوه چې څرنګه د افغانستان ګاونډيانو ايران او پاکستان چې د جهاد په دوران کې يې د افغانستان له خلکو سره مرسته وکړه، په همدې شان دې د پاکستان په افغانستان کې د سولې د راوستلو په لاره کې هم مرسته وکړي. مرسته په دې مانا چې ګاونډيان بايد خپله سرمايه ګذاري په يو شخص، يو ګروپ يا يوې ډلې باندې ونه کړي، بلکې د افغانستان له ولس سره دې دوستي وکړي، ځکه چې د افغانستان ولس له ټولو ګاونډيانو سره دوستي غواړي، که چېرې په افغانستان کې د خلکو په خوښه حکومت منځته راځي، نو نتيجه به يې دا وي چې په افغانستان کې واکمن سياسي نظام به د ټولو ګاونډيانو دوست وي او له ګاونډيانو سره به خپل دوستانه روابط په ښه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوستانه توګه وساتلی شي. په خبروکې په دې باندې هم ټینګار وشو چې، په هر ملک کې سیاسي ګوندونه ځي او راځي، حکومتونه جوړوي، بیا ځي، خو یوازې ولس په خپل ځای پاتې کېږي. که چېرې له نورو ولســونو د ولس روابط ټینګ وي، نو ولس هېڅکله نـه غواړي چې د بـل دوســـت ولس مخالفت وکړي. له پاکستاني مقاماتو سره زموږ خبرې دوه ساعته روانې وې او دا خبرې په واقعیتونو ولاړې وې، پاکســتاني مقاماتو ته د افغانســتان دننه مشکلات ښه څرګند و. د افغانستان پر خلکو باندې فشار دوی هم احساس کړی دی، د سولې لپاره د هرې پروسې سره موافق و او له همدې امله یې د اضطراري لویې جرګې د جوړولو په هکله هم خپل ملاتړ وښود. تر هغه ځایه چې د مثبتې نتیجې خبره ده، سړی داسې نه شي ویلای چې په یوه غونډه کې دې زموږ پېچلې مســله حل ومومي، زما په نظر د اســلام اباد غونډه یوه مثبته شــروع وه، خبرې بالکل واضــح وې او منطقي وې، ځکه چې دواړه خواوې یو د بل په مشــکلاتو ښــه پوهېدل او دواړو خواوو په افغانســتان کې د ســولې غوښتنه کوله.

پوښتنه: د خبرو اترو مهمې نقطې کومې وې او په افغانستان کې دننه به ستاسو د مذاکراتو څرنګوالی به څه ښه ولري؟

ځواب: شــک نه شــته چې پاکســتان د افغانســتان په مســله کې یو مثبت رول لوبولی شي، خو په دې مسـله کې دا هم ضـرور ده چې په افغانسـتان کې دننه او په تېره د طالبانو او د شـــمال اتحاد ســـره خبرې حتمي کار دی، اوس هغه وخت رارسېدلی، چې افغانان به خپل ترمنځ خبرې کوي او په سلا مشوره به روانې ملي غمیزې ته پای ورکوی. د ایران او نورو ګاونډیو سره به هم خبرې کېږي. هېڅوک دا نه شــي ویلای چې دا مســله به یوازې پاکســتان حلوي، دا مسـله ډېره پېچلې ده، باید په ډېره هوښیارتیا پرمخ ولاړه شي. د روم پروسه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اضـــطراري لويې جرګې څخه عبارت ده، اضـــطراري لويه جرګه يوه افغاني عنعنه ده، زه فکر کوم چې د ثور د کودتـا راهيســـې د ځينو پـه نزد خبرې سـرچپه شـوې دي، چې خپلې ملي عنعنې ورته پردۍ ښـکاري او پردۍ ورته خپلې. که مور داسې ووايو چې اضـطراري لويه جرګه د خارج مال دی، نو دا خبره به ســـمه نه وي، لويه جرګه د افغانانو تاريخي عنعنه ده او افغانانو تل له همدغې لارې خپل مشـــکلات حل کړي دي او حلوي يې، د ځينو بېګانه شـــويو افغانانو څخه پر ته اوس ټوله دنيا په دې پوهېږي چې لويه جرګه د افغانانو منل شـوې عنعنه ده او حتی په ملګرو ملتونو او نورو ملکونوکې هم دغه نوم په افغاني بڼه ليکل کېږي او په هيڅ ژبه کې ورته تغير نه ورکوي. زه فکر کوم چې د اضـطراري لويې جرګې په اړه د خارجي لاسـوهنې خبره سـمه نه ده. لاسـوهنه هغه ده چې خارجيان خپل نظر پر افغانانو ور تپي، لکه څنګه چې د ثور د کودتا راهيسې يوازې پردۍ نظريې په افغانانو ورتپل شوي دي او له بده مرغه ځينې بېګانه شـــوي افغانان دغو پرديو نظريو ته خپلې نظريې وايي. ځينې خلک دا پوښـتنه کوي چې لويه جرګه به څوک راغواړي؟ په دې برخه کې يو تاريخي مثال راوړم، د ميرويس خان جرګه به ياده کړم، چې هلته هيڅوک مشر يا پاچا نه و، قومي مشـران راغونډ شـول په خپل منځ کې جرګه شـــول او ميرويس خان يې د امير پـه توګه وټاکه، دغـه جرګه قومي وه، د احمدشـاه بابا په جرګه کې هم قومونه سـره راغونډ شـول او احمدخان يې د پاچا په حيث ومانه. نو اضـــطراري لويه جرګه هم چې جوړېږي، په دې کې به د افغانسـتان د مختلفو قشـرونو موثر نمايندګان ګډون کوي او اضـطراري پر همدې مانا ده چې حالات اضـــطراري دي او په دې کې به ملګري ملتونه او ګاونډيان هم مرسته کوي. ځينې خلک په دې موضوع کې د بهرنۍ لاسوهنې خبرې کوي، زه فکر کوم په دې دوه ويشت کلونو کې ډېرو خلکو ته دا موقع

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاس ورغله چې د افغانستان مشروتوب وکړي او په افغانستان کې امن او سوله راولي، خو په دې بهیر کې له تکلیف سره مخامخ و او هغه دا چې ځینې په ایډیالوژي پورې ونښتل، ځینې په رهبري پورې ونښتل، ځینې طبقاتي مسایلو پورې ونښتل او یو څوک چې به د چا په ګوند کې نه و، نو هغه ته به حق نه ورکول کېده، دغه پروسه تراوسه روانه ده، په افغانستان کې یوازینی هغه سیستم کامیابېدلای شي، چې هغه د افغانستان د داخلي شرایطو دننه وي او په هغه کې د افغانستان د اتباعو په حیث ټول خلک برخه والي. دا چې ځینې وایي خارجي لاسوهنه ده، زموږ پوښتنه دا ده چې دغسې لاسوهنې ته چا لاره جوړه کړه؟ زه فکر کوم مسله په دغو خبرو نه حل کېږي، ټول باید داسې فکر وکړي چې د افغانستان مسله د افغانانو د حق خود ارادیت په رڼا کې حل کړي، چې په هغې کې یوه سیمه یا یو قوم ځانګړی امتیاز ونه لري، په داسې سیستم فکر وکړي چې په هغه کې ښځې او نارینه د افغانستان د تبع په حیث د رایې حق ولري.

پوښتنه: ځینې خلک داسې اعتراض کوي چې د روم د پروسې مرکز روم ټاکل شوی او زعامت یې پخوانی پاچا ټاکل شوی، په دې هکله تاسو څه نظر لرئ؟

ځواب: تاسو به د پخواني پاچا په بیانیو کې او د هغه د استازو په بیانونو کې اورېدلي یا لوستلي وي چې د افغانستان پخوانی پاچا هېڅ مقام ته کاندید نه دی، ده په کراتو مراتو ویلي دي چې زه کوم مقام ته کاندید نه یم، د افغانستان په مسله کې د ده رول یوازې د یو مشر په صفت او د یو سپین ږیري په حیث دی، پاچا داسې سړی دی چې په افغانستان کې یې څلوېښت کاله پاچاهي کړې ده او د افغانستان د درې سوه کلنې موسسې نمایندګي کوي، ایا دغسې یو مشر او سپین ږیري ته څوک ویلای شي چې ته په افغانستان کې د سولې لپاره فعالیت او کار مه کوه؟ هغه خو دا نه وایي چې زه درځم نو طالب دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم په خپله مخه لاړ شـي، شـمال او جنوب دې هم په خپله مخه لاړ شـي او يوازې به زه په‌کې يم. هغه وايي زه نه پاچاهي غواړم او نه‌کانديد يم، صـرف د يو مشر په حيث غواړم رول ولوبوم، دا خو د يو لوی او منل شوي افغان په حيث د هغه حق دی، پاتې شـوه دا خبره چې مرکز ولې روم ته‌کل شـوی، زما په خيال دا د مجاهدينو په تېره بيا د طالبانو کار دی، چې پاچا ته د يو سـپين ږيري په حيث ورشـي او يا يې راوغواړي او مشـوره ورسـره وکړي، چې د افغانستان مسـله څنگه حل‌کېږي، په خپله دغه خلک خو په وار وار خارج ته تللي دي، هلته سـره جرگه شـوي دي،کېدای شي په روم‌کې هم سـره جرگه شـي. زه‌گومان‌کوم دا اعتراض يو مثبت فکر نه دی، څوک چې افغان وي او د افغانسـتان فکر ورسـره وي، هغه بايد په دې فکر وکړي چې د افغانستان د سـولې په ارتباط د هر افغان او په ځانگړې توگه د پخواني پاچا سـره چې يو تجربه لرونکی نامتو مشـر دی، حتمن مشـوره وشي، تر څو چې د افغانسـتان جنجال حل شي. اصلاي منظور بايد د افغانستان د مسلې حل وي،که چېرې څوک نه دا مني او نه هغه او نه يې په خپله‌کولای شي، نو څه غواړي؟ معلومه ده چې دا خلک د افغانستان د مسلې حل نه غواړي، زه‌گومان‌کوم چې د يو شمېر افغانانو دغه اعتراضونه په خپله د اعتراض وړ دي.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په باب نړیواله متضاده پالیسي د افغانانو د تشدد باعث ګرځي

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۹–۱۰)مې ګڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د سنبلې میاشتې پر (۲٤)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: پروفیسور صاحب! ویل کېږي چې ځینو امریکایي ډیپلوماتانو د افغانستان د مسایلو په اړوند له تاسو سره لیدنه کړې ده، خوښ به شو چې ددغسې لیدنې په اړوند یو څه ووایاست؟

ځواب: د رواني سپتمبر میاشتې پر دیارلسمه نېټه د امریکا په بهرنیو چارو وزارت کې د افغانستان، پاکستان او بنګله دېش لپاره د عمومي مدیریت مرستیال راغلی و او د هغه سره درې تنه نور هم وو، ده غوښتل چې دلته په پېښور کې د ځینو افغانانو سره د افغانستان د روانو چارو په اړوند لیدنې کتنې وکړي او له ماسره یې هم لومړی د افغانستان د مطالعاتو په مرکز او وروسته په پېښور کې د امریکا په قونسل خانه کې خبرې وکړې.

لکه څنګه چې یو بې نتیجې معمول ګرځېدلی، دوی هم وویل، چې موږ راغلي یو چې د افغانستان د روانو چارو په اړوند په خپله د افغانانو څخه معلومات ترلاسه کړو او په دې ځان پوه کړو چې د افغانستان کشاله څه حل موندلی شي؟ زما پوښتنه له هغوی څخه دا وه چې امریکایان د لومړۍ ورځې څخه د افغانستان په مساله کې دخیل و او دخیل دی. دوه یشت کاله کېږي چې د افغانانو دغه خونړۍ غمیزه روانه ده، ایا تراوسه تاسو په دې پوه نه شوئ، چې د افغانستان دننه او د باندې د دغې خونړۍ غمیزې د اوږدېدو عوامل څه دي او دغه کشاله څنګه حلېدای شي، ما ورته وویل چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان او سیمې په ارتباطا د امریکایانو له بل هرچا څخه زیات معلومات لري، تاسو د افغانانو او نورو په مقایسه د افغانستان د کشالې د حل په اړوند له هرچا څخه زیات پوهېږي، اما ربښتینې واقعیت دادی چې امریکایانو د افغانانو سره غیر مستقیم نظامي، بشري او ډیپلوماتیکې مرستې کړې دي، اما په تېرو دوه ویشت کلونو کې تاسو له افغانانو سره سیاسي مرسته نه ده کړې، همدا چې شورویان ووتل تاسو د دې پرځای چې د افغانانو سره د سیاسي سیستم په جوړولو کې همکاري وکړئ، افغانانو مو ګاونډیانو ته پرېښودل او ځنې ولاړئ، امریکایان اوس هم د افغانستان د سولې لپاره مشخص پروګرام او پالیسي نه لري، که چېرې تاسو د سولې پالیسي درلودلای نو تاسو دغه د سولې پروګرام د امنیت د شورا د غړو، افغانانو، ګاونډیانو او نورو دخیلو هېوادونو او ګوندونو سره تر مطرح کېدو وروسته په اسانه عملي کولای شو، امریکایان لکه د ملګرو ملتونو د نمایندګانو په شان ځي او راځي او هره ډله او شخص همدا یوه خبره کوي، چې دا موږ راغلي یو چې د افغانانو څخه زده کړه وکړو، څو ورځې دلته او هلته چکرې ووهي او واپس ولاړ شي، یو ګروپ چې ولاړ شي نو څه موده وروسته بل ګروپ راشي او هغوی هم دغه خبره تکراروي، له بده مرغه امریکایانو او ملګرو ملتونو نمایندګانو د افغانستان څخه د ډېروری د زده کړې مکتب جوړ کړی دی، یو ګروپ چې زده کړه وکړي هغه ولاړ شي او بیا بل ګروپ د زده کړې به نوم راورسېږي، د افغانانو ملي تراژیدي د دوه ویشت کلونو راهېسې روانه ده، په دې خونړۍ غمیزه کې د افغانانو ښځې او نر، ماشومان او بوډاګان له مرګ ژوبلې سره مخامخ دي، ښارونه یې تباه شول، کلي او باندې یې په بمونو هوار شول، بې کوره شول، بې حیثیته شول او تاریخي هویت او د ځمکې تمامیت یې په خطر کې دی، بیا هم تاسو په دې ځان وپوهوئ، چې په افغانستان کې څه حالات

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

روان دي، واقعيت دادی چې امريکا د افغانستان د مسالې سره نه علاقه لري او نه کومه مشخصه پاليسي، يوازې د بن لادن په غم کې دي او بس.

پوښتنه: ځيني سياسي کتونکي وايي چې امريکا په دې وروستيو وختونو کې فعاله شوې ده او په ځينو برخو کې يې مرستې جاري کړې دي، مثلاً د روم له پروسې سره هم همکاري کوي؟

ځواب: د روم د سولې په پروسه هم خبرې وشوې، ما ورته د افغانستان د مطالعاتو مرکز د غړي به حيث نه د روم د سولې د پروسې د غړي په توګه دا واقعيت په ډاګه کړ چې په عمومي ډول د ځينو امريکايانو او په مشخص ډول د ښاغلي کارل اندرفرت په هغو ويناوو کې چې د افغانستان په اړه يې کړې دي، تضاد ليدل کېږي، له يوې خوا هغه وايي چې امريکا د روم د سولې د پروسې ملاتړ کوي، بله ورځ د قبرس د سولې د عمليې سره ملاتړ څرګندوي، بله ورځ د شپږم جمع دوه، بله ورځ د ملګرو ملتونو او د اسلامي کنفرانس او بله ورځ د ګاونډيو هېوادونو د پاکستان او ايران د سولې د پروسې ملاتړ کوي، دغه ډول متضاده پاليسي په افغانانو کې د راتولېدو پر ځای تشدد پيداکوي او په افغانستان کې د سولې د پروسې د هرې پلوي ډلې غړی دا فکر کوي چې ګوندې امريکا زموږ ملاتړ کوي، امريکا ډېره ښه پوهېږي چې په افغانستان کې د سولې په عمليو کې کومه عمليه په واقعيتونو ولاړه ده، کومه عمليه عملي کېدای شي او کومه عمليه په افغانستان کې دايمي سولې او د افغانانو حق خود اراديت ته لار هواروي، امريکايان بايد همدغه عمليه غوره کړي او د نورو ټولو اړخونو سره دې خبرې وکړي، چې همدغه عمليه تعقيب کړي او دغه مختلف دريځونه دې په يو دريځ راغونډ کړي، چې د افغانانو د خونړۍ ملي غميزې ته خاتمه ورکړي. د سولې د هرې عمليې سره د امريکا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملاتړ پرته له دې چې د افغانستان مساله نوره هم کړکېچنه کړي، نوره هېڅ ګټه نه لري او زما په نظر څه مثبته پالیسي نه ده.

پوښتنه: څه موده وړاندې پیټر ټامسن ویلي وو چې سر کال تر پایه به په افغانستان کې یو اساسي بدلون راشي، په دې اړه ستاسو نظر څه دی؟

ځواب: زه نه یم خبر چې ښاغلي پیټر ټامسن په کوم اساس دغه وړاندوینه کړې ده، اما څه وخت چې هغه د امریکا له خوا د افغان مهاجرینو لپاره موقتي سفیر و، ما ورسره درې څلور ځل لیدلي او خبرې مې ورسره کړې دي، په دغه وخت کې د هغه نظر دا و چې د افغانستان نظامي اردو او سیاسي نظام د شورویانو له خوا جوړ شوی دی، په افغانستان کې اردو او سیاسي نظام حتمي ماتېدل غواړي، په افغانستان کې ملي اردو او سیاسي نظام مات شول، اما د هغه په دوره کې نه افغانستان ته سیاسي سیتستم ورکړی شو او نه اردو جوړه شوه، هر څه مات شول، خو هېڅ یې جوړ نه کړل او د اردو د ماتېدو او د سیاسي نظام د ړنګېدو په نتیجه کې افغانان لا پسې در په دره او خاورې په سر شول او خونړۍ غمیزه لا هم هماغسې روانه ده.

پوښتنه: پروفیسور صاحب! لکه څنګه چې خبر یو څه موده دمخه له تاسو نه د افغانستان د تفاهم شورا په مطبوعاتي کنفرانس کې دا پوښتنه مطرح شوې وه، چې د روم پروسه یو څه سسته روانه ده، په دې هکله تاسو څه وویل؟

ځواب: زما ځواب دا و چې له بده مرغه د روم د سولې د پروسې په لاره کې ډېر خنډونه اچول کېږي، اما هغه څه چې زه یې د دغسې پروسې مثبت پرمختګ بولم، هغه دا د چې اوس په ملي او بین المللي کچه لویه جرګه د افغانانو د عنعنوي واقعیت په توګه منل شوې ده، البته په تخنیکي مسایلو کې د نظریو توپیر وجود لري، لیکن اوس هېڅوک د لویې جرګې د موثریت څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انکار نه کوي، طالبان، د شمال اتحاد، ګاونډیان او ملګري ملتونه دا مني چې لویه جرګه یوازینۍ عنعنوي موسسه ده، چې په افغانستان کې واقعي سوله، سیاسي سیستم، د مشرتابه ټاکنه او د افغانانو د خود ارادیت حق ته لاره هواروولی شي. د روم د سولې پروسه چې د هر اړخیزه پیچلو مسایلو سره مخامخ ده، د مشخصو شرایطو سره سم حرکت کوي، د افغانستان په کشاله کې د شمال او طالبانو سربېره ډېر باندني هېوادونه هم دخیل دي، زه وایم چې زموږ په مساله کې د ډېرو هېوادونو لاسونه دي او د یوې ډلې یا یو هېواد سره ارتباط نه لري، تاسو خبر یاست چې د روم د سولې د پروسې ځینې هئیتونو امریکا، اروپا او د پاکستاني مقاماتو او د طالبانو سره لیدنې کتنې کړې دي او په ډېر نږدې راتلونکي وخت کې د شمال اتحاد، ایران، مرکزي اسیا، روسیې، چین او نورو دخیلو هېوادونو ته هم ور روان دي، د دغسې پروسې هیئتونه له ټولو دخیلو اړخونو سره په اضطراري لویې جرګې خبرې کوي، تر څو چې د جرګې دایرېدو ته زمینه برابره کړي.

پوښتنه: ایا په دغو خنډونو کې ستر خنډ طالبان دي؟

ځواب: د روم د سولې د پروسې هیئت د طالبانو منفي ځواب نه دی ورکړی، طالبانو دا نه دي ویلي چې هغوی لویه جرګه او یا په افغانستان کې د اضطراري لویې جرګې دایرېدل نه مني، طالبانو ویلي چې په اوسنیو شرایطو کې د جرګې دایرېدو ته زمینه نه ده برابره، څه وخت چې شرایط ورته اماده شول، بیا به د جرګې د دایرېدو لپاره تابیا نیسي.

پوښتنه: د افغانستان په تاریخ کې خو تل لویې جرګې په کړکېچنو حالاتو کې دایرې شوې دي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: هر څوک په دې پوهېږي چې د اضطراري لويې جرګې مساله يوازې د طالبانو کار نه دی، بلکې په نورو ډېرو اړخونو پورې ارتباط لري. د افغانستان په کشاله کې د طالبانو او شمال د اتحاد نه علاوه، ايران، پاکستان، مرکزي اسيا، روسيه، چين او نور هم دخيل دي، لکه مخکې چې مې تاسو ته وويل د افغانستان مساله پېچلې ده او د دغې پېچلتيا په چوکاټ کې دننه حرکت کوي او اضطراري لويې جرګې ته هر اړخيزه زمينه برابرول، وخت او حوصله غواړي.

پوښتنه: طالبانو خو غوښتل چې د افغانستان مساله د جنګ له لارې حل کړي؟

ځواب: زما په نظر د افغانستان کشاله په جنګ نه شي حل کېدای، تاسو د افغانتسان په ستراتيژيک او د قومونو په ترکيب ښه پوهېږئ، په افغانستان کې پښتانه، تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره او نور قومونه اوسېږي او دغه ټول قومونه په چاپېره ګاونډيو هېوادونو کې ديني او ژبني مشترک اړيکي لري، پښتانه، بلوڅ او نورستاني په پاکستان کې قومونه لري، ازبک په ازبکستان کې، ترکمن په ترکمنستان کې، تاجک په تاجکستان او فارسي ژبي او بلوڅ په ايران کې خپل اتنيکي نژادي قومونه لري او د افغانستان چاپېره ټول اسلامي هېوادونه دي او دغه ټول هېوادونه د افغانستان د ستراتيژيک موقعيت او د ژبني او اتنيکي ګروپونو په لحاظ په ګاونډي افغانستان کې خپلې ملي ګټې لري، فرضاً که طالبان په وچ زور په ټول افغانستان مسلط شي، ايا زموږ ګاونډي هېوادونه به په افغانستان کې د طالبانو تسلط ومني؟ ايا د دوی تسلط به د پاکستان نه غير د نورو ګاونډيو هېوادونو د ملي ګټو او د ځمکو تماميت لپاره خطر نه وي؟ ايا دغه هېوادونه به په افغانستان کې مختلفه ژبنيو او نژادي قيامونو ته لمن ونه وهي؟ او که دوی به لا ستر زنې ناست وي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: یعنې که طالبان ټول افغانستان ونیسي بیا به څه کېږي؟

ځواب: که چېرې طالبانو ټول افغانستان هم ونیسي، بیا هم دوی د پښتنو په شمول د افغانستان د ډېرو قومونو د مقاومتونو سره مخامخ کېږي، ځکه چې د افغانستان خلک به د طالبانو څخه د خود ارادیت حق، سیاسي ازادي، د کار، تعلیم، روغتیا او نور ټول هغه حقوق چې د یو مسوول دولت دنده ده، چې خپلو اتباعو ته یې ورکړي، ورځنې غواړي او بیا طالبان په وچ زور خلک نه شي غلي کولای. بیا به خلک طالبانو ته وایي، چې ستاسو سیاسي، اقتصادي، نظامي، اداري، تعلیمي، کولتوری او اجتماعي پالیسي څه ده، په دې صورت کې طالبان مجبورېږي چې یا د افغانستان د خلکو د غوښتنو په مقابل کې غاړه کېږدي، په سیاسي سیستم کې نرموالی راولي، د افغانستان خلک د دولت په ټولو چارو کې شریک کړي او یا به د زور څخه کار اخلي او یوازې به د طالبانو رژیم په خلکو تحمیلوي، د وچ زور د تحمیل په نتیجه کې د خلکو مقاومتونه او د نورو هېوادونو لاسوهنه حتمي ده او طالبانو به د پرلپسې ګډوډۍ سره مخامخ وي، په ټول افغانستان باندې د تسلط نه وروسته د طالبانو رژیم مجبورېږي چې د مقاومتونو د مخنیوي لپاره د پاکستان سره کنفدرېشن اعلان وکړي او د پاکستان نظامي قواوې په مستقیم ډول د مقاومتونو د ټکولو په خاطر د ځان ملګرې کړي، چې په دې صورت کې مساله لاپسې کړکېچنه کېږي.

پوښتنه: تاسو کنفدرېشن ته اشاره وکړه، په دې هکله به ټولنیزې سیاسي کړۍ موافقه وکړي؟

ځواب: زما په نظر په اوسنیو شرایطو کې کنفدرېشن د ګټې پرځای ډېر تاوانونه لري، کنفدرېشن د دوه یا ډېرو هېوادونو ترمنځ به مساوي توګه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راټولېدل دي، چې په کنفدرېشـــن کې هر هېواد خپل هويت ســـاتي او په ځينو مسـايلو کې لکه دفاع او د باندنيو سياسي چارو کې له يو بل سره مرستې او همکاري کوي، په اوســـنيو شـــرايطو کې افغانتســـان يو ويجاړ هېواد دی او پاکســـتان يو منظم او اټوم لرونکی دولت دی، نه پاکســـتان دا اقتصـادي توان لري، چې د افغانســـتان ويجاړ هېواد دې ابادکړلای شـي او نه به پاکســـتان دا وغواړي، چې د کنفدرېشـــن په صـــورت کې د خپلواک افغانانو،ګاونډيانو او نورو هېوادونو له مقاومت سره مخامخ شي. دلته په پاکستان کې ځينې خلک د افغانســـتان او پاکســـتان ترمنځ د کنفدرېشـــن خبرې کوي، زما په نظر دغه د ځينو خلکو شـــخصـــي نظر دی او د دغه ډول اشـــخاصـــو نظر د افغانانو او پاکســـتانيانو ترمنځ ورورولي په شـــکوکو بدلوي او په افغانانو کې دا تاثير پيداکوي، چې ګوندې د پاکســـتان حکومت او خلکو د دې لپاره له افغانانو سره په جهاد او مهاجرتونو سره مرسته کوله چې خپلواک اما ويجاړ افغانستان د شـوروريانو پرځای د پاکستان په لاس کېوزي، زه باور لرم چې د کنفدرېشـن مســـالې ته نه پاکســـتان چمتو دی او نه افغانان او نه يې ګاونډيان منلو ته تيار دي. په نابرابره توګه کنفدرېشـــن د مســـالې حل نه دی. زما په نظر په اوســـنيو شـــرايطو کې پاکســـتان ته پکار دي چې د يو شـــخص، يو ګوند او يا يو قوم پرځای د افغانستان له ملت سره د ورورولۍ روابط ټينګ کړي او لکه څنګه چې يې د افغانانو ســـره د جهاد او هجرت په دوره کې ټينګ او فعاله ملاتړ کړی دی همدغه شـــان دې د افغانانو ســـره په ســـوله کې فعاله برخه واخلي. شـخص مري، ګوند ماتې خوري او يو قوم د ټول هېواد وارث کېدای نه شي. په افغانســـتان کې مختلف قومونه د افغان په نوم ژوندکوي او افغانان د يو ملت په حيث هېڅکله نه مري. افغانان او پاکســـتانيان د يو بل ګاونډيان دي، په يوه جغرافيايي خط ژوندکوي او د ګاونډيانو په حيث دوی خپلې طبيعي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جغرافيې ته تغير نه شــي ورکولای. دا دواړه هېوادونه مجبور دي چې د ښــو ګاونډيانو په توګه ژوند وکړي. هر کله چې د افغانانو په خوښــه د يو ټاکلي حکومت لپاره پاکســتان له افغانانو ســره فعاله مرســته وکړه او د افغانانو په خوښــه د ټاکلي حکومت سيســتم دوام وموند، زه په پوره باور دا وړاندوينه کولای شــم، چې افغانســتان به د خپل ســتراتيژيک موقعيت پر اســاس د ټولو ګاونډيانو ترمنځ د دوستۍ د پُل رول ولوبوي. د دې پر ځای چې د کنفدرېشن خبرې وشــي، ښــه به دا وي چې د افغانســتان ټاکل سياســي رژيم د پاکســتان، مرکزي اسيا او ايران ترمنځ په يو بل باندې د باور او اعتماد فضــا راپيداکړي، چې زموږ د حوزې هېوادونه چې د يو بل ســـره مذهبي، تاريخي، کلتوري، ژبني او اتنيکي اړيکي لري، دومره ســـره رانږدې کړي چې له يو بل ســـره په ټولو ساحو کې د ورورولۍ مرستې وکړي.

يوويشــتمه پېړۍ د ټکنالوژۍ او اقتصــاد پېړۍ ده. په دې پېړۍ کې د سياســي پولو غځول يو زوړ سياسي مفهوم دی. که چېرې زموږ په حوزه کې امن وي، يو پر بل باور وي، ورورولي او ښه ګاونډيتوب وي، نو بيا خو د سياسي پولو غځولو او د يو بل رالاندې کولو ته هېڅ اړتيا نه پيداکېږي او د دې حوزې د هېوادونو ولســونه به له يو بل ســره ازادانه تګ راتګ کوي او د خپلې حوزې بشــري قواوې او طبيعي منابع به د يو بل د ګټو پر اســـاس اســـتعمالوي او د پرمختګ او د ښه ژوند ګټه به ټولو ته رسېږي.

پوښتنه: که چېرې د کنفدرېشن مساله حقيقت پيداکړي، نو د ډيورنډ د کرښې سرنوشت به څنګه شي؟

ځواب: دا چې د ډيورنډ د کرښې په اړه خبرې وکړو، زما په نظر ښه به دا وي چې زموږ د حوزې د ټولو هېوادونو سياســتپوه او تعليم يافته اشــخاص دې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې فکر وکړي چې د دې سـيمې د ولسـونو ترمنځ د باور او اعتماد فضـا څنګه راپيداکړو او يو داسې ميکانيزم جوړ کړو چې په هغې کې افغانسـتان، پاکستان، ايران او د مرکزي اسيا هېوادونه د ورونو په څېر ژوند وکړو. بيا يې تکراروم څه وخت چې د پاکستان پر همکارۍ په افغانستان کې د افغانانو په خوښـه يو منتخب حکومت منځته راغی او د دې دواړو ملتونو دوستۍ دوام پيداکړ، پوره باور لرم چې د وروروليّ، ښـه ګاونديتوب او له يو بل سـره د همکارۍ او تګ راتګ په صـورت کې د دوو ورونو هېوادونو ترمنځ ټولې مسالې په خپله حل مومي او بيا د ورونو هېوادونو ترمنځ شخړو ته هېڅ اړتيا نه پيداکيږي.

پوښتنه: پروفيسور صاحب! په مطبوعاتي کنفرانس کې له تاسو څخه د طالبانو د امن په اړه پوښـتنه شـوې وه، چې مثلاً هغوی امن راوسـتلی دی، سـتاسـو ځواب څه و؟

ځواب: موږ ټول پوهېږو چې طالبانو په تېرو شـپږو کلونو کې ځينې مثبت کارونه کړي دي، چې د هغوی له جملې څخه امنيت راوسـتل او د وسـلو راټولول يې ډېر مثبت کارونه دي، خو زما په نظر امنيت محض د امنيت په نوم راوسـتل کفايت نه کوي. امن يوازې د غلو مخنيوي ته نه وايي، بلکې په يو هېواد کې امن هله منځته راځي چې د دغه هېواد حکومت خپلو خلکو ته د سياسي شعور د ودې، اقتصادي ژوند، تعليم سيستم او نورو ټولو انساني غوښتنو ته ښه زمينه برابره کړي. امن دې ته نه وايي چې يو سړی دې له خپلو ماشـومانو سره وږی، تږی، بې کاره او بې کوره غلی ناست وي، نه دې ورته کار وي، نه تعليم، نه روغتيا، نه سـياسـي ازادي او نه اقتصـادي ژوند، موږ يې په سـترګو وينو چې د طالبانو له سـيمو څخه په زرګونو ښـځې او نارينه او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشـومان پاکسـتان او نورو ګاونډيو هېوادونو ته روان دي او ټول په بده ورځ او سختو شرايطو کې ژوند کوي، زما په نظر دا واقعي امن او امنيت نه دی.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مجسمو ورانول د افغانانو کار نه دی

دا مرکه د (افغانان) جريدې د لومړي کال په (۲۲)مه گڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د کب مياشتې پر (۲٤)مه نېټه خپره شوې ده.

د افغانستان د مطالعاتو مرکز مشر الحاج پروفيسور عبدالرسول امين له تهران راډيو سره په مرکه کې: زموږ افغاني ټولنه خپل ځانگړي خصوصيات لري او د دې ټولنې اساسي بنياد د واحد مذهب، اسلام په بنا ولاړ دی. افغاني ټولنه د گاونډيو ټولنو سره ډېر زيات توپير لري او د دې توپير اصلي علت دا دی چې په افغانستان کې په سلو کې ۹۹،۹ خلک مسلمانان دي او د دغه واحد مذهب په وجه په دوی کې خپل منځي مذهبي ټکر نه دی راغلی او د ثور تر کودتا پورې مذهبي تعصبات هېڅ موجود نه وو.

زموږ د گاونډيو ټولنو په خلکو کې زياتره د نورو مذهبونو اقليتونه دي او همدغو مذهبي مخالفتونو له امله زموږ د گاونډيو هېوادونو د خلکو ترمنځه مذهبي ټکرې راغلې دي.

د مثال په توگه د هند په نيمه وچه کې د مسلمانانو او هندوانو د مذهبي ټکر له امله د پاکستان او هند په نومونو دوه جلا هېوادونه منځته راغلل. موږ ټولو ته معلومه ده چې په افغانستان کې د هندوانو شمېر ډېر لږ و او افغانانو هېڅکله هندوان خپل سيال نه دي گڼلي او نه يې ورسره مذهبي تعصب او رقابت درلود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا شان د مرکزي اسيا په ټولو ټولنوکې د روسيې د محافظه کارې کليسا او جومات ترمنځ ټکر موجود و، چې له نېکه مرغه افغانستان نه د مرکزي اسيا د نورو ټولنو په شان د روسيې لاندې وو او نه يې عيسوي مذهبي ټولنه درلوده. همدا وجه وه چې افغانانو د عيسوي مذهب سره هم څه تعصب او نفرت نه درلود.

له بلې خوا په ايران کې د اهل تشيع او سنيانو ترمنځ مخالفتونه او تعصبونه موجود و او دي، چې له نېکه مرغه د ثور ترکودتا پورې په افغانستان کې د سنيانو او اهل تشيع ترمنځ هېڅ مشکلات او مسايل نه و موجود چې د سني اکثريت او اهل تشيع اقليت ترمنځ تعصبات راوپاروي.

زه په زغرده ويلی شم چې افغاني ټولنه يوه بشپړه اسلامي ټولنه ده او زموږ د تاريخ په اوږدو کې لکه د نورو ګاونډيانو په شان د تعصباتو نښې نښانې نه دي په کې ليدل شوي او نه د مذهب په نوم جګړې په کې شوې دي، لکه څنګه چې په هندوستان او يا په مرکزي اسيا کې روانې دي. د طالبانو تر راتګه پورې، د مذهبي تعصب نښې نښانې نه ليدل کېدلې. زه بايد دا ووايم چې طالبان يوه ډله نه ده، بلکې د څو ډلو مجموعه ګڼل کېږي، چې په لومړي سر کې د پاکستان او د عربو افراطي ډلې او داسې نور د افغانانو په نوم په افغانستان کې فعاليت کوي، چې نه خو دوی افغانان دي او نه د افغانانو په خصوصياتو او روحياتو پوهېږي او نه ورته د افغانانو بې تعصبه عنعنات ورمعلوم دي. دويمه ډله، هغه طالبان دي چې د پاکستان يا په نورو خارجي مدرسو کې روزل شوي دي، دا جوته خبره ده چې د دغې ډلې روزل شوي اشخاص د پاکستان د اخبارونو او اطلاعاتو څخه اغېزمن شوي دي او له خپلې افغاني ټولنې څخه هېڅ اطلاع نه لري، د دغې مدرسې د ډلې طالبان غواړي چې د پاکستان او هندوستان د پېړيو پېړيو مذهبي جګړه هم په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې پلې کړي. زما په نظر د هند او پاکستان دغه تاریخي او مذهبي جګړه په افغانستان کې دننه پلي کول سم کار نه دی، ځکه چې موږ په افغانستان کې له هندوانو سره څه تاریخي تعصب نه لرو. تاسو ته به معلومه وي چې په هند کې (۱۶۰) ملیونه مسلمانان ژوند کوي، چې دغه لوی نفوس د خپلو حقوقو د اخیستلو لپاره پوره توان لري او هلته هم د قانون له لارې او هم د نفوس په قوت خپل حقوق ترلاسه کولای شي. دې مسلې ته ځکه اشاره کوم چې د طالبانو د رژیم د باندنیو چارو وزیر دې ته اشاره وکړه چې په هند کې بابري جومات شهید شو او نړۍ پرې چوپه خوله کېناسته، اول دا چې د بابري جومات مسله د هند د مسلمانانو مسله ده، په دویمه درجه د پاکستان او بنګلادېش د مسلمانانو او په درییمه درجه د افغانستان مسله ده. موږ ټولو ته معلومه ده چې له اندونیزیا څخه وروسته په دویمه درجه د هند د مسلمانانو نفوس دی، په درییمه درجه بنګلادېش او څلورم یې پاکستان دی. د طالبانو دویمه ډله، هغه طالبان دي چې د افغانستان دننه یې زده کړې کړي، دغه طالبان د افغاني ټولنې یوه نه جلا کېدونکې برخه ده او د افغاني ټولنې د ټولو خصوصیاتو یو جز دی. دغه طالبان د افغانانو په جرګو کې ناست دي، د افغانانو په هوجروکې ناست دي، د افغانانو په ښو او بدو کې شرکت کوي او زه باور لرم چې د طالبانو دا درییمه ډله چې افغانان دي، د افغانستان په غم غمجن او په خوشالۍ یې خوشالیږي او دوی به حتمن د بامیانو د مجسمو په رنګېدو دردېدلي وي. په افغانستان کې ډېر لوی پیاوړي عالمان او ستر شخصیتونه تېر شوي دي او دغو شخصیتونو په اسلامي نړۍ کې تر ټولو اوچت مقام ګټلی دی، چې ددغو شخصیتونو له جملې څخه سلطان محمود غزنوي او احمدشاه بابا د نړۍ په کچه اسلام ته خدمتونه کړي دي. د بامیانو په لاره د عربو پوځونه، د سلطان محمود غزنوی پوځونو او تر احمدشاه بابا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورې پوځونه تېر شوي راتېر شوي دي، اما دوی د باميانو دغو بوتانو سره هېڅ غرض نه دی کړی. سلطان محمود غزنوی چې په سومنات کې بوتان ماتوي، بيا ولې د باميانو د بودا بوتان نه ماتوي، د افغانانو دغه ستر عالمان او شخصيتونه پر دې پوهېدل چې افغانستان يوه مسلمانه ټولنه ده او په افغانستان کې بت پرست وجود نه لري او د دغو بوتانو له خوا د افغانانو مذهب ته هېڅ خطر نه شته.

دوی پر دې هم پوهېدل چې افغانستان په تاريخي لحاظ د دې سيمې او نړۍ د يوې مهمې تجارتي لارې په حيث د بېلابېلو تمدنونو يوځای کېدو اساسي مرکز دی، هغوی د افغانستان د دغه تاريخ تمدن پر اهميت له هر چا زيات پوهېدل، ځکه يې دغه مجسمې د افغانانو د تاريخي هويت په توګه سلامت ساتلې وې. اوس د لرغونپېژندنې (باستان شناسي) عالمان پر دې باور دي چې د مستندو شواهدو له مخې افغانستان (٥٠٠٠٠) کلن تاريخ لري او هېڅوک دا حق نه لري، چې د افغانانو پنځوس زره کلن تاريخي هويت نفې کړي.

زما په نظر د طالبانو هغو ډلو چې د باميانو د مجسمو د ماتولو اراده يې کړې وه او يا يې داکار د اسلام په نامه او يا يې د افغانانو په نامه کاوه، زه پوره باور لرم چې دغه خلک واقعاً افغانان نه دي او نه يې د افغانانو د رښتينو خصوصياتو نمايندګي کړې ده، بلکې دغه خلک غواړی چې د نورو په لمسون د افغانانو تاريخي هويت له منځه يوسي. دغه ډلې د افغانستان په تاريخ نه پوهېږي، د افغانانو روحيه نه ده ورمعلومه او په مذهبي لحاظ د واقعي افغانانو په شان د پراخ نظر خاوندان هم نه دي. زه به دلته دا هم ووايم چې دغو ډلو د تعصباتو مسله د هند د وچې څخه او د ځينو افراطي عربي ډلو څخه افغانستان ته له ځانونو سره راوړې ده. لکه څنګه چې ما ورته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اشاره وکړه، افغانان ۹۹،۹ سلنه مسلمانان دي او پوره څوارلس سوه کاله کېږي چې شریعت په کې روان دی، دا داسې نه ده چې طالبان افغانان مسلمانوي او یا افغانانو ته شریعت راوړی، بلکې اسلام او شریعت د افغانانو څوارلس سوه کلن دین او قانون دی، بلکې زه باید طالبانو ته ووایم چې پاکستان، هند، بنګلادېش او د جنوبي اسیا ملکونو ته دین له افغانستان څخه خپور شوی دی، زموږ پلرونو د دې هېوادونو خلک په اسلام مشرف کړي، نه دا چې افغانانو ته اسلام د هند له نیمې وچې راغلی دی. هغه خدمتونه چې افغانانو اسلام ته کړي دي او کوي یې، زما په خیال عربو دغومره خدمتونه اسلام ته نه دي کړي. افغانان سولې ته اړتیا لري، افغانان د افغانستان بیا رغونې ته اړتیا لري، افغانان یوې متمدنې ټولنې ته اړتیا لري، افغانانو له نورو ټولنو سره سیالۍ ته اړتیا لري، نه دا چې ځینې خلک افغانان د یوه متعصبه قوم په توګه نړۍ ته معرفي کړي، زه پوره باور لرم چې تاریخ به دا ثابته کړي، چې افغانان متعصبه قوم نه و، نه دی او نه به وي او د خدای په فضل به دغه افغانان د اسلام سره سره د انساني متمدنې ټولنې لپاره هم اوږه پر اوږه کار وکړي.

افغانانو د ټولو ادیانو په مقابل کې نه تعصب ښودلی، نه تعصب لري، هغه کار چې طالبانو وکړ، دا د افغانانو کار نه دی، بلکې د یو څو محدودو کسانو کار دی، چې هغوی د اسلام په نامه ټول افغانان ګروګان نیولي دي او د افغانانو اصلي عنعنې له منځه وړي. طالبانو د عیسوي او یهودي مذهبونو سره شخړې راپیداکړي. اما اوس یې افغانان د نړۍ د دویم لوی مذهب بودایي مذهب په مقابل کې ودرول، د بودایي مذهب، لوی شمېر په منګولیا، چین، تبت، هند، برما، سریلانکا، لاوس، ویتنام، کوریاګانو او چاپان کې اوسېږي او دغه ټول هېوادونه د اسیا په لویه وچه کې پراته دي، چې افغانستان هم د دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وچې یوه برخه ده، په بل عبارت طالبانو، افغانان د عیسوي او یهودي مذاهبو څخه پرته د بودايي مذهب له پیروانو سره هم په جګړه اخته کړل. زما په نظر دا ټول کارونه د افغانانو د هویت د له منځه وړلو لپاره ترسره کېږي، زه به دا ووایم چې افغانســـتان په ټوله مانا یو اســـلامي ملک دی، چې په بل عبارت افغان یانې مســـلما او لکه چې مخکې ورته اشـــاره وشـــوه زموږ په هېواد کې نورې مذهبي ډلې وجود نه لري، زه پوره باور لرم چې د څوارلس سوه کلونو وروســـته د اســـلام په نامه د مجســـمو ورانول، زموږ د تاریخ د له منځه وړلو پرته بل هېڅ هدف نه لري او دا کارونه د افغانســـتان د لا بنـــکېلولو او حتی د قبضه کولو لپاره ترسره کېږي او هغه افغاني انګېزه نه لري.

زه به دومره ووایم چې د مجســـمو ړنګېدل، د افغانانو پر لمن هغه داغ دی چې تر ډېرې مودې به د افغانانو پر لمن پروت وي او د تعصـــب دغه داغ وربانديې د مذهب په نوم طالبانو ولګوه. افغانان مجبوره دي چې اوس ټولې نړۍ ته دا ثابته کړي چې د مجســـمو ړنګېدل مختلفه تجارتي، ســـیاســـي او شخصي انګېزې درلودې او افغانان د دغه عمل هېڅ مسولیت نه لري.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیچ شخص، گروه و حزب حق تغیر دادن عنعنات ملی افغانی را ندارد

دا مرکه د (افغانان) جریدې د لومړي کال په (۲۵)مه گڼه کې د (۱۳۷۹ل) کال د غويي میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

پرسش: تفاوت میان پروسه های روم او قبرس در روند صلح از نظر شما چه خواهد بود؟

پاسخ: شک نیست که پروسه های روم او قبرس پروسه های افغانی اند، اما به نظر من در این هردو پروسه روی بعضی اساسات اختلاف وجود دارد، طبیعی است که اشتی دادن، اختلافات در اساسات کار دشوار است. اختلاف اساسی اولی میان این هر دوی پروسه روی دو مفهوم جداگانه لویه جرگه اضطراری و شورای بزرگ ملی است. شما خود میدانید که لویه جرگه میرویس خان هوتکی (۱۷۰۸ ع) و احمدشاه درانی (۱۷۴۷ ع) در حالات اضطرار دایر شده اند. در این هردو جرگه اضطراری، میرویس خان و احمدشاه بابا بر سر اقتدار نه، بلکه انها بزرگان شناخته شده خانواده های بزرگ بودند. حال نیز اکثریت بزرگ افغانستان، که افغانستان را بخاطر افغانها میخواهند، اعلیحضرت محمد ظاهرشاه پاچا سابق افغانستان را بحیث یگانه شخصیت ملی و بین المللی میشناسد و میداند که ایشان در حالات اضطراری کنونی، صلاحیت و قوت تدویر جرگه اضطراری را دارد. برعکس دست اندرکاران جریان قبرس بجای موسسه یی قبول شده لویه جرگه اضطراری روی تدویر ((شورای بزرگ ملی)) تاکید می ورزند، هر شاگرد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جامعه افغانی بین جرگه اضـــطراری و شـــورای بزرگ ملی را و چگونگی فعالیت های اســـاســـی انان را به خوبی درک می کنند و می دانند که این دو مفهوم از نظر سـیاسـی از کجاها سـرچشـمه می گیرد و تا چه اندازه بین انها تفکیک وجود دارد. این به بحث سویل نیز دارد که حال وقت آن نیست.

دوم: دســـت اندرکاران جریان قبرس طوری می اندیشـــند که جریان روم، اعلیحضرت محمد ظاهر شاه پادشاه سابق افغانستان را پیس از پیس به حیث زعیم قبول کرده اند و زعامت شـخص دیگری را نمی پذیرد. این نظر قبرس درسـت نمی نماید. هر گاه جهت تدویر جرگه اضـطراری، پلان سـه فقره یی پادشاه سابق و وقتا فوقتا ابلاغیه های منتشره ایشان مطالعه شود در خواهند یافت که پادشـاه سـابق برای زعامت اینده افغانسـتان کاندید نیسـت و نیر نمی خواهد سـلطنت سابق را در افغانستان اعاده کند. برای مشـمولین جریان روم هویداست که پادشـاه سـابق به حیث یک شـخصـیت ملی و بین المللی، ارزو دارد تا جرگه اضــطراری در افغانســتان تدویر یابد و به نظر ایشــان این حق نمایندهگان جرگه اضــطراری اســت که انها برای یک دوره موقت چگونه اداره سیاسی می سازند و چه کسی را برای این دوره به حیث زعیم تعین می کنند.

به همین ترتیب چگونگی اداره و زعامت دوره موقت نیز معلوم است، درین دوره مسوده قانون اساسی ترتیب می شود، مهاجرین افغان جابجا می گردند، عملیه بازسـازی افغانسـتان شـروع می شـود، وقت تدویر انتخابات معین می گردد و امثلهم اداره دوره موقت می بایســـت لویه جرگه را تدویر نماید این جرگه قانون اســاســی را تائید میکند، کارهای دوره موقت را ارزیابی می کند بعدا زعامت اینده بر مبنای قانون اســاســی و رای عمومی به میان می اید. در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقع امر موضوع زعامت، محصول اراده ازاد افغانان خواهد بود، این نه کار زور است و نه کار تحمیل خارجی ها.

در جلسات پیهم روم در مورد نماینده گان لویه جرگه اضطراری نیز تصمیم های گرفته شده است، به اساس این تصمیم، لویه جرگه اضطراری بعد از تفاهم با تمام جناح های درگیر در داخل افغانستان دایر می شود، درجهاهای که شرایط انتخابات موجود باشد، انجا نتخابات می شود و در جاهای که به اساس جرگه های قومی، نماینده گان انتخاب می شوند، در انجا جرگه های قومی تصمیم می گیرند، انتخابات تحث نظارت سازمان ملل و دیگر موسسات بین المللی صورت می گیرد و روی تمام جوانب انتخابات با در نظرداشت شرایط، فکر و عمل می شود.

تفاوت بین روم و قبرس در شخصیت پادشاه سابق افغانستان است، شکی نیست که طرفداران جریان قبرس افغانان اند مگر در جریان قبرس به مقایسه شخصیت پادشاه سابق، شخصیت ملی و بین المللی وجود ندارد و نه کسی در شرایط کنونی با ایشان برابری کرده می تواند.

پرسش: چرا به تغیر نام لویه جرگه به شورای بزرگ موافقه صورت نمی گیرد؟

پاسخ: طوریکه قبلاً به ان اشاره نمودیم، لویه جرگه اضطراری یک عنعنه تاریخی افغانان است، چوکات مشخص خود را دارد و مشخصات فعالیت ان نیز معین است. من نمی دانم که انها نام این عنعنه قبول شده افغانها را چرا به نام شورای بزرگ ملی عوض می کنند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما خود می دانید هرگاه امروز افغانها از عنعنه لویه جرگه صرف نظر نمایند و فرداکسی دیگری انرا اسلامستان و غیره بنامد، ایا به حیث یک افغان با همچو اشخاص اشتی صورت گرفته می تواند؟

به نظر من هیچ افغان در مورد هویت، ازادی و عنعنات ملی خویش با هیچ کسی سازش نخواهدکرد و نه چنین کرده می توانند. به نظر من هیچ شخصی، گروه و حزبی حق تغیر دادن عنعنات ملی و نام افغانستان را ندارند. هرکسی که در افغانستان صلح و امنیت می خواهد، حتماً به هویت، تاریخ و عنعنات افغانها احترام می گذارد و راه دیگری نیز ندارند.

پروفیسور امین در جواب سوال دیگری افزود:

لویه جرگه اضطراری در سال ۱۹۹۳م پیشنهاد شده است، به اساس این پیشنهاد، لویه جرگه اضطراری جهت تامین صلح، ازادی و اعاده حیثیت ملی افغانها در افغانستان یک نهضت ملی است و این حق مسلم تمام مردم، اقوام، زن و مرد افغان است که در نهضت ملی خویش سهم بگیرند، از ان پشتیبانی نمایند و به اساس ان به تراژیدی ملی خویش خاتمه دهند. باز تکرار می کنم که لویه جرگه اضطراری یک عنعنه ملی و تاریخی افغانهاست و جهت حل مشکلات افغانها یک پروسه افغانی است و پیشنهاد صلح پروسه روم جهت حل سیاسی معضله افغانستان یک نهضت ملی است. درین نهضت تمام افغانهای که دست شان به خون افغانهای بی گناه الوده نباشد، اشتراک کرده می توانند، هیچ افغان به افغان دیگر گفته نمی تواند که من برای افغانستان کار می کنم و تو حق انر نداری. نام لویه جرگه علاوه برسطح ملی، سبغه بین المللی نیز یافته است و اکنون در تمام زبانهای بین المللی به شکل لویه جرگه نوشته می شود، به شمول سازمان ملل، هیچ کشوری برای آن نام ترجمه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـده را نپذیرفته اند. هر افغان حق دارد تا با نظرداشـت اسـاسـات لویه جرگه اضـطراری، خود را به جرگه کاندید نماید و این کار مردم اسـت که وی را به لویه جرگه اضطراری به حیث نماینده می پذیرد یا نه؟

در انجام خاطر نشان می سازم که پروسه صلح روم، نه جبهه متحد است، نه ائتلاف است و نه اتحادیه است که هر شخص، هر گروه هر تنظیم و هر حزب در ان قبل از همه امتیازات شخصی، گروهی، تنظیمی و حزبی خود را بدست می اورد و به اساس مشی سیاسی خود در ان تغیر روا می دارد و انگاه در آن شرکت می کند. دروازه های تفاهم با اشخاص موظف درپروسه صلح روم به روی تمام افغانها باز اسـت. هر کسـی که هدف بزرگش ازادی و هویت ملی افغانی باشـد و جهت رسـیدن به این اهداف خود را وسـیله می داند می تواند در آن شرکت نماید.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عشق اباد په کنفرانس کې د افغانستان د جنګ ځپلو سیمو لپاره د عاجلو مرستو او لنډمهاله انکشافي پروژو د تمویل پرېکړې ومنل شوې

دا مرکه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۵-۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل)کال د سلواغې میاشتې پر (۲۷)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین د (۱۹۹۶م)کال د جنورۍ په میاشت کې د ملګرو ملتونو له خوا– د افغانستان او افغانانو سره د بشرۍ مرستو د جلبولو په ارتباط - په عشق اباد کې په جوړه شوې غونډه کې ګډون وکړ. او په دې غونډه کې تر ګډون وروسته مزارشریف ته راغی او د هېواد په دې لرغوني ښار کې یې هم ښې لیدنې کتنې درلودې، موږ له پروفیسور امین سره د دغو سفرونو په اړه یوه مرکه کړې ده، چې په دې ګڼه کې یې تاسو ته وړاندې کوو:

پوښتنه: د عشق اباد کنفرانس یوازې د بشرۍ مرستو د جلبولو لپاره جوړ شوی و او که سیاسي اړخ یې هم درلود او په افغانستان کې د دایمي سراسري سولې د ټینګښد په باب هم په کې خبرې وشوې؟

ځواب: د عشق اباد په دوه ورځنۍ غونډه کې د اروپا، امریکا، اسیا او افریقا د حکومتونو او د ناحکومتي موسسو دوه سوه او پنځوس کسانو ګډون کړی و او دې غونډې ته د ملګرو ملتونو د لوی سکرتر مرستیال ښاغلی یوشي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکاشي، ډاکتر نور برت هول، د هالنډ د پرمختيايي پروګرامونو وزير ښاغلی جان پرونک، ځينې سفيران د باندنيو چارو د وزارتونو لوړ رتبه مامورين، د ناحکومتي موسسو رييسان، د افغان ناحکومتي موسسو مشران، د افغانستان د سرې مياشتې رييس مولوي غفوري او نور راغلي وو. د جنورۍ پر يوويشتمه نېټه دغه غونډه د ترکمنستان د جمهور رييس پر وينا پرانيستل شوه او ورپسې مهمو اشخاصو ويناوې وکړې. غونډه د جنورۍ پر دوه ويشتمه نېټه د ماښام پر اوو بجو پايته ورسېدله. د جنورۍ پر درويشتمه نېټه د غونډې ځينې ګډونوال د افغانستان د بېلابېلو ولايتونو د ليدلو لپاره ولاړل او د جنورۍ پر څلورويشتمه نېټه راغلي مېلمانه رخصت شول. په غونډه کې د افغانستان لپاره په بشري مرستو، صحي، تعليمي او انکشافي مسايلو او د افغانستان دننه پر سياسي، اجتماعي او اقتصادي ګډوډۍ تحليلي بحثونه وشول، په هره موضوع جلا جلا ورکشاپونه داير شول او وروسته د دغو ورکشاپونو پرېکړې د عمومي غونډې د تاييد لپاره وړاندې شوې.

د غونډې پر لومړۍ ورځ د مرسته کوونکو بهرنيو هېوادونو د نمايندګانو او د ناحکومتي موسسو د مشرانو دريځ سخت و. دوی په خپلو خبرو کې له افغانستان سره د مرستو مسله د بشري حقوقو په ارتباط مطرح کوله. د دوی په نظر په افغانستان کې جګړه مارې ډلې او په مشخصه توګه د طالبانو تحريک د دغه هېواد د ښځو د کار او تعليم حقوق په نظر کې نه ساتي، نو افغانستان ته د مرستو ورکولو ضرورت نه شته. د دغه ډول دلايلو په مقابل کې افغانانو مشترک دريځ ونيو او د افغانانو دريځ د مرسته ورکوونکو په مقايسه د افغاني ټولنې په اجتماعي او کلتوري واقعيتونو ولاړ و. د افغانانو د دريځ له مخې که چېرې مرستې ورکوونکې موسسې له افغانستان سره بشري مرستې محض د بشر د حقوقو او يا د ښځو له مسلې سره وتړي، نو په دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صورت کې د افغانستان جنګ ځپلي ولس د ژوند د ټولو لومړنیو اړتیاوو تر څنګ په ځانګړې توګه هلکان د زده کړې له حقوقو څخه محرومېږي او دغه ډول سخت دریځ به د افغانستان د خلکو لوی اکثریت د اواره کېدو او فساد ته مجبور کړي او په نتیجه کې به افغاني ټولنه له لویې ګډوډۍ سره مخامخ شي. د افغانانو د ګډ دریځ په مقابل کې د مرسته ورکوونکو موسسو د استازو دریځ نرم شو او د دویمې ورځې په پای کې د جنګ ځپلو سیمو لپاره د عاجلو مرستو، روغتیا، زده کړې او لنډمهاله انکشافي پروژو د تمویل پرېکړې ومنل شوې او د اوږدې مودې لپاره پرمختیایي پروګرامونه او پلانونه به په افغانستان کې د سولې د سیاسي حل او د ټاکل حکومت تر راتګ وروسته عملي کېږي.

ددې غونډې له اعلامیې څخه دا واقعیت په خپله څرګندېږي چې د عشق اباد په غونډه کې د افغانستان د روانې ملي تراژیدۍ د سیاسي حل په اړوند د افغانستان لپاره د ملګرو ملتونو د خاص نماینده ډاکتر هول د هلو ځلو پوره ملاتړ وکړلای شو. ماته په دې غونډه کې د ترکیې او پاکستان د سفیرانو او د ایران او هند د باندنیو چارو د وزارتونو د لوړ رتبه مامورینو خبرو خوند رانکړ. د ترکیې سفیر شمال ته (د افغانستان شمالي ولایتونه) د تعلیمي سکالرشیپونو، د راډیو او ټلویزیون د جوړېدو او قوي کېدو او د نورو پروژو پر تمویل خبرې وکړې او د پاکستان سفیر له مهاجرینو سره له مرستو برسېره د سپین بولدک څخه تر تورغونډۍ پورې د لویې لارې پر جوړېدو وکړېد. د ایران نماینده د بامیانو د پوهنتون او په بامیانو کې پر نورو پروژو خبرې وکړې او د هند استازی هم له شمال سره د هند پر مرستو وګړېد. د دوی له خبرو څخه داسې څرګندېدله لکه چې ترکیه د ترک نژاد او ازبکو سره، پاکستان له پښتنو سره، هند له تاجکو سره او ایران له اهل تشیع سره مرستې کوي او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغو هېوادونو يو موټی او خپلواک افغانســـتان د خپل نفوذ په حوزو او يو افغان په ازبکو، پښتنو، تاجکو او اهل تشيع وېشلي وي.

پوښـتنه: تاسـې د مزار شـريف له سـفره دمخه د روان کال د جنوری له ۱–۳ نېټې پورې د يو هيئت پر مشرۍ د طالبانو له مشـرانو سـره د خبرو لپاره کابل ته هم تللي واسـت، نو مزارشـريف ته سـتاسـو دا سـفر د هغه پخواني هيئت د عمومي ليدنو کتنو جز و او که تاسو ته د دې سفر لپاره ځانګړې بلنه درکړل شوې وه؟

ځواب: کابل او مزار ته تګ دوه جلا خبرې دي. موږ کابل ته د ســولې د جرګې په حيث تللي و او د دې ســفر اســاســي هدف د طالبانو د اســلامي تحريک مشرانو ته ملګرو ملتونو د سولې د هلو ځلو توضيح وه او له طالبانو څخه هيله وه، چې د ملګرو ملتونو د ســولې وړانديزونه دې ومني. هلته موږ د مولوي صـاحب محم حسـن اخوند، مولوي صـاحب احسـان الله احسـان او نورو مشرانو سره ليدنې کتنې وکړې او د افغانستان د روانې کشالې د سياسي حل پر مختلفو اړخونو مو ورســـره خبرې وکړې. لـه دوی ســـره تر خبرو وروسته دا پرېکړه وشوه چې تر څو د دخيلو مختلفو ډلو سره خبرې نه وي شـــوې، تر هغې به د ســـولې د جرګې د فعاليتونو په اړوند هېڅ نه ويل کېږي. همدا وجه ده چې تراوسه د سولې د جرګې د فعاليتونو په اړه هېڅ نه دي ويل شـــوي. د عشـــق اباد په کنفرانس کې د ګډون څخه څو ورځې مخکې د افغانســتان د ملي– اســلامي جنبش مشــر جنرال عبدالرشــيد دوســتم د ازاد افغانســـتان د ليکوالو ټولنې د مشـــر په توګه بلنه راکړې وه او د دې بلنې له مخې موافقه شوې وه چې زه به د عشق اباد په کنفرانس کې تر ګډون وروسته مزارشـريف ته ورځم. دغه بلنه شـخصـي وه او زه يوازې د جنورۍ د مياشـتې پر څلورويشـــتمه نېټه مزارشـــريف ته لاړم او هلته د جنوري مياشـــتې تر اته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويشتمې نېټې پورې د جنرال دوستم مېلمه وم. د جوړ شوي پروګرام سره سم د جنوري پر پنځه ويشتمه نېټه د ګهيځ پر يوولس بجو د بلخ پوهنتون ته ولاړم. دا ورځ د محصلينو د کانکور ورځ وه او د پوهنتون دننه او د باندې د محصلينو (نجونې او هلکان) لويه ګڼه ګوڼه وه او په زرګونو محصلين يوې او بلې خواته روان وو. د بلخ د پوهنتون رييس پوهندوی دوکتور عزت الله، د پوهنځيو مشرانو او ډېرش نفرو استادانو زما هرکلی وکړ. د پوهنتون د رييس په خونه کې کېناستو او د پوهنتون رييس راته د پوهنځيو مشران او استادان معرفي کړل.

تر معرفۍ وروسته د افغانستان د رواني کشالې په اړوند پوښتنې پيل شوې. استادان د افغانستان د ايندې د ورور وژنې او د خارجي مداخلو په باره کې اندېښمن ښکاره کېدل او د ډېرو دا پوښتنه کوله چې د افغانستان روانه ملي ملي تراژيدي به کله پايته رسېږي. پوښتنې او ځوابونه ډېر وو، ليکن ما په دې غونډه کې د افغانستان د ورونو قومونو د ګډ ژوند او ګډ رول په اړخونو لنډه رڼا واچوله:

افغانستان د ټولو قومونو ګډ کور دی، د پېړيو راهيسې په دې ګډ کور کې ټول قومونه د افغان په نوم ګډ اوسېدلي او په اينده کې په هم ګډ اوسېږی. د تاريخ په اوږدو کې ټولو قومونو تل په ګډه خپل ګډ کور څخه دفاع کړې او په اينده کې به يې هم کوي. ټولو قومونو په ګډه قرباني ورکړې او په اينده کې به يې هم ورکوي. موږ او تاسو تل د باندنيو د مداخلو څخه شکايت کوو او خپل قصور او نيمګړتياوو ته هيڅ متوجه نه يو. هر ژوندی ملت د خپلو ملي ګټو لپاره هلې ځلې کوي او دا د خارجي هېوادونو حق دی چې په هرځای کې د خپلو ملي ګټو لپاره سياسي، اقتصادي او کلتوري حوزې پيداکړي. که زموږ ګاونډيان او يا نور هېوادونه په افغانستان کې مداخلې کوي دا به د دوی د ملي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګټو غوښتنه وي. اساسي پوښتنه دا ده چې افغانان ولې د خپلو ملي ګټو پرضد د نورو د ملي ګټو د ژغورلو لپاره نوکري کوي؟ په دې کې هیڅ شک نه شته چې یو شمېر خارجي هېوادونه د افغانانو ترمنځ قومي، نژادي او ژبني تعصباتو ته لمن وهي، اما د دې تعصباتو د راپارولو په برخه کې د ځینو افغانانو هم لوی لاس دی، له بده مرغه د بل هر قشر په تناسب زموږ د روشنفکرانو ځینې اشخاص او ګروپونه چې زه ورته (تاریک فکره) وایم له هر چا څخه زیات د تعصباتو د راپارولو په لارکې ډېر خطرناک رول لوبوي. له دغې جملې څخه ځینې محض په ایډیالوژیکانو پورې، ځینې په شخصیت پرستۍ پورې، ځینې په کورنۍ پورې، ځینې د قوم او قبیلي پورې او ځینې د ژبني، نژادي او سیمه ییزو تعصباتو پورې نښتي دي او افغان او افغانستان یې له یاده وتلی دی. زموږ د هېواد نوم افغانستان دی او د دې هېواد اوسېدونکو ته افغانان ویل کېږي.

په افغانستان کې د پښتنو لپاره پښتونستان نه شته. په افغانستان کې د تاجکو، ازبکو، ترکمنو، بلوڅو او دري ژبو لپاره تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او بلوچستان نه شته. په دغو نومونو جمهوریتونه د امو دریاب اخوا پراته دي او د فارسیوانانو لپاره ایران او د بلوڅو لپاره په پاکستان او ایران کې سیمې موجودې دي، تر څو چې دغوکم شمېره افغانانو د ایډیالوژیکانو، ګوندونو او تنظیمونو، توکم، شخصیت پرستي، ځانونو، کورنیو قوم، قبیلې، ژبې او سیمې پرځای افغان او افغانستان ته د اولیت مقام نه وي ورکړی، تر هغې به افغانان په یو او بل نوم د خارجیانو نوکران او اجیر سپاهیان وي، تر هغې به خپل خپلمنځي شخړې، تربګنۍ، دښمنۍ او مرګ ژوبله روانه وي، افغانان به اواره وي، بې حیثیته به وي او بالاخره به د دوی هېواد د نابودۍ کندې ته غورځول کېږي. دا په خپله په افغانانو پورې اړه لري چې ایا دوی د افغان نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

واحد او خپلواک افغانســـتان غواړي او که د بې مفهومه تعصـــباتو په اورکې خپل ملت او وطن سوځوي.

پوښتنه: تاسې په دې وروستيو کې د جنبش له مشر سره هم وليدل، که نه؟ که مو ليدلي وي د افغانستان د لانجې په باب د ده نظر څه و؟

ځواب: د جنورۍ پر شپږويشتمه نېټه مې د جنرال دوستم سره وليدل او پوره يو نيم ســاعت مو د افغانســـتان د کشــالې په ټولو اړخونو دوه په دوه خبرې وکړې. زموږ په خبرو کې د رواني جګړې، خارجي مداخلې او په افغانســـتان کې د ســياســي حل او ســولې په مختلفو اړخونو اوږدې خبرې وشــوې او د خبرو په دوران کې جنرال دوســتم پر افغانســـتان د واقعي ســـولې د رامنځته کېدو او ســياســي حل لپاره د ملګرو ملتونو د نماينده د هلو ځلو او د ملګرو ملتونو د عمومي اسمبلۍ او امنيت شورا د پرېکړو ملاتړ کاوه.

په پای کې مې جنرال دوستم ته وويل چې: د افغانانو د ســولې هغه جرګه چې کابل ته تللې وه، مزارشـــريف ته هم راتګ غواړي. هغه موظف شـــخص ته هدايت ورکړ چې هغه دې د جرګې د راتګ د نېټې په باره کې مخکې خبر کړي.
د جنورۍ په اوه ويشتمه نېټه د کيمياوي کود او برق فابريکو ته ولاړم او هلته مې د فابريکو د رييس انجنير عبدالقدوس په ملګرتيا د دغو فابريکو، ماشـــين الات، انجنيران، کارګران او د مختلفو څانګو ټولې توليدي عمليې وليدلې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

له جنګي ډلو سره بهرنۍ مرستې، افغانستان د سولې د اعادې د لارې لوی خنډ دی

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۱۳-۱۴)مې ګڼه کې د (۱۳۷۶ل) کال د وري مياشتې پر (۲۶)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې له مشر پروفيسور عبدالرسول امين سره دوکتور عادل ظريف په پېښور کې د خپرېدونکې انګرېزۍ ورځپاڼې فرنټيير پوسټ لپاره يوه مرکه کړې ده، چې د دې مرکې لوی ټکي په دې ډول دي:

پوښتنه: د ملګرو ملتونو د هيئت او کار د ناکامۍ څه علتونه دي؟

ځواب: سوله افغانانو ته ځکه نه راځي چې بهرني ځواکونه له جنګي ډلو سره مرسته کوي او دغه کار همدغه شان جاري دی. ملګرو ملتونو ته په کار دي چې په افغانستان کې د واقعي سولې لپاره لاره هواره کړي او د يو دوامداره حل په غرض هلته يو موثر هيئت واستوي. د يو پراخ بنياده حکومت فارمول چې د امنيت شورا له خوا وړاندې شوی، په افغانستان کې د سولې د تامين لپاره يوازينی حل دی. موږ بېلابېل سياسي ايتلافونه تر ازمايښت لاندې وليدل، ولې ټول په هوا کې الوتي دي. هغه فورمولونه چې د هغو له مخې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښــور، اســلام اباد او جلال اباد توافقونه او موقت حکومتونه منځته راغلل، ټول له ناکامۍ سره مخ شول، د دې ټولو ناکامو موافقو خالصه نتیجه څه ده؟ مطلقه ناکامي، د جګړو وینې بهېدنې او د تخریباتو زیاتوالی، ملګرو ملتونو همدغه متروکې فورمولې له هماغه شــان فاجعه یي نتایجو ســره تعقیب کړي دي. د دغې ســازمان پالیسـي، بې تســلســله ده او له خلکو ســره د مشــورو پرځای د جنګسالارانو سره پر مشورو بنا ده.

پوښتنه: د ۱۹۹٤ م کال د کویټې د موافقې د ناکامۍ اصلي علتونه څه وو؟

ځواب: دا یو ډېر ښــه پیل و، چې د افغاني ټولنې د بېلابېلو برخو او قشــرونو اســـتازي په کې رابلل شـــوي وو. په هغوکې عالمان، قومندانان، روحاني شـخصـیتونه، سـپین ږیري او نور منورکسـان شـامل وو. بله مثبته خبره دا ده چې هغوی ځان ته کوم مقامات نه غوښـــتل، بلکې دا ارزو وه چې د افغاني ټولنې پر وړاندې خپل مسولیت ترسره کړي. اساسي هدفونه دا وو:

الف- ســـتونزې باید په ګوته کړي او له هغو ســـره د برخورد کولو تګلورې وټاکي.

ب- سیاسي حل، د سیاسي حل لپاره دا لاندیني نکات ضروري ګڼل کېدل:

- د کابل غیر نظامي کول.
- د ملګرو ملتونو د مـاهرینو لـه خوا د یو بې طرفـه امنیتي ځواک رهبري کول.
- د یو موقت بې طرفه حکومـت رامنځته کول، چې پـه هغه کې غیر ګوندي شــخصــیتونه، چې اکثره یې د هغو تکنوکراتانو له ډلې څخه وي، چې په جنګ کې نه دي اخته شوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر دې تاکید شــوی و، چې هغوی به د قدرت لپاره نه وي کاندید، هغوی به یوازې د ســـولې د تامین لپاره لاره اواروي او بس. د ملګرو ملتونو هیئت ته دا سپارښتنه شوې وه، چې له هغو بهرنیو هېوادونو سره خبرې وکړي، چې په ژوره توګه په دغه مسله کې ښکېل دي او د هغو ملکونو چې د ملي ګټې له یو بل ســره په ټکر کې دي. که چېرته ټول په افغانســتان کې د ســولې د تامین په عمومي اجندا باندې موافق وي او په صداقت سره هغه مني او په دې صورت کې هغـه مطلوبـه نتـایج ورکوي، چې دخیـل دولتونـه خپلې پراخـه مـداخلې ودروي. داکار هغه وخت سرته رسېدلای شي، چې ټولو هغو جنګي ډلو ته– چې په افغانســتان کې دننه جنګېږي– هر ډول مالي او نظامي مرســته کوي، دا غوښتنه ورسول شي. دغه بې طرفه حکومت د دوه کلونو لپاره په نظر کې و. د نومو ړي حکومت دندې په دې ډول دي:

١– دمذاکراتو له لارې د سولې رامنځته کول.

٢– د مهاجرینو هېواد ته بېرته ګرځېدنه.

٣– د جنګ ځپلي هېواد بیا جوړونه او اعمار.

٤– د لویې جرګې د تدویر لپاره د مناسبو شرایطو برابرول.

٥– د اساسي قانون طرحه او د لویې جرګې له لارې د هغه تایید.

د موقت انتقالي حکومت لپاره ځینې نور شرایط هم قید شوي وو، لکه:

– دا انتقال حکومت به د هېڅ یوې ډلې او یا بهرني ځواک ســره کوم تړون نه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر هغه پورې چې يو پاليسي جوړوونکی پارلمان، نه وي تشکيل شوی، دغه انتقالي حکومت به خپلې پرېکړې د فرمانونو په شکل نافذوي.
- هغه کسان چې په دې پروسه کې شامل دي، هېڅ ډول دولتي مقام به نه نيسي او نه به هم په کوم سياسي فعاليت، لکه انتخاباتو کې ګډون کوي.

اساسي ستونزه چې د دې پروسې پر وړاندې خنډ شوه، هغه د بې طرفۍ د هغو اصولو څخه سرغړونه او انحراف دی، چې ورباندې توافق شوی و. د ملګرو ملتونو هيئت چې د محمود مستيري له خوا رهبري کېده، په دې لړ کې يې مسلسل کار ونه کړ او له مرکزي اجنډا څخه يې انحراف وکړ. هغه د خپل صلاحيت په حدودو کې کله چې د جنګي ډلو او ګوندونو سره خبرې کولې، د سازش څخه کار واخيست، دا د ملګرو ملتونو د سازمان د هيئت د پای پيل و.

پوښتنه: څنګه کېدای شي چې په ښه توګه، سياسي بن بست پايته ورسول شي؟

ځواب: هغه دولتونه چې په ښکاره ډول په افغانستان کې مداخله لري، د دوی ترمنځ د رقابت او سيالۍ اصلي ټکي دادي، چې هر يو يې غواړي چې په افغانستان کې خو دوست حکومت او يا هم ګوډاګی رژيم د خپلو اصلي ګټو د ساتنې لپاره ولري. ښکاره ده چې هغوی د دوهم هدف لپاره کار کوي. په دې وجه لانجه لا دوامداره شوې ده او افغانستان لا هم د ويجاړۍ پر لور تللی دی. افغانستان داخلي يووالي ته اړ دی، څو وکړای شي په نړيوالو پاليسيو کې راښکاره شي. يو ملت چې په سوله کې وي، ټولنيز او اتنيکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عدالت ولري، کولای شي چې بهرنۍ نړۍ ته یوه د ارتباط منبع وګرځي. د یو ډاینامیک او واقعاً مستقل افغانستان لپاره یو هوښیارانه او روښانه برخورد کولای شي، چې دې هدفت ته د رسېدو په لاره کې مرسته وکړي. هغه لارې چارې چې سیال دولتونه یې تعقیبوي همدغه شان چې د هغو اصلي ملاتړ کوونکو طرح کول او نتیجه یې نه درلوده، دوی لپاره به ګټه ونه لري. د ګټو د ترلاسه کولو او اختیار د ترلاسه کولو جګړې پای نه دی موندلی. د شوروي د ختمېدو سره لویدیزې نړۍ د هغه هېواد پر وړاندې ځان له اخلاقي مسوولیت څخه فارغ وګاڼه، هغه چې د هغو د غلطو پالیسیو قرباني وګرځېدل، هوښیاره او بیداره افغانان د غرب په دې بې تفاوتۍ باندې ډېر افسوس کوي. ایا داکېدای شي چې نړۍ افغانستان د دغه شان سترې انساني او مادي قربانۍ څخه وروسته هېر کړي؟

ټول ((ذیدخله)) هېوادونه موجود واقعیت له نظره غورځوي، هغوی فعالانه، خپلې نوې پراختیا غوښتونکي پالیسي د نوي مارکېټ امکانات له نظره نه غورځوي. د افغانستان ستراتیژیک موقعیت کولای شي د سیالي کوونکو ځواکونو ترمنځ د پُل حیثیت ولري. په اوسني وخت کې هر ملک هڅه کوي چې د افغانستان موقعیت د خپل رقیب د ځملولو لپاره استعمال کړي، ولې یو مستقل افغانستان د ټولې سیمې د تجارتي او سوداګرۍ د غوښتنو او ګټو لپاره په کار راتلای شي، که چېرته دلته سوله قایمه شي دا د منطقې د سولې او امنیت په نفع دی.

پوښتنه: ایا افغانستان په سیمه کې د یوې ببلانس کوونکې قوې په حیث خپل تاریخي ببطرفانه رول لوبولای شي؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: افغانســـتان داســـې هېواد دی چې دا قومونه په کې ژوندکوي، لکه تاجکان، ازبکان، بلوڅ او پښتـــانه چې د بېلانس کوونکي ځواک په حيث يې د ســترو قدرتونو او ګاونډيو ترمنځ خپل تاريخي رول لوبولی دی. په ګاونډيو ملکونو کې هم دغه قومونه اوســېږي هر قوم چې هڅه وکړي بل قوم تر نفوذ لاندې راولي، کولای شي چې د ((منافعو د تصادم)) سبب شي او دا په خپله بېلانس زيانمنوي. دا به د ټولې ســـيمې لپاره د بې ثباتۍ موجب وګرځي. د افغانســـتان دننه ســياســي ســيســتم بايد د بېلابېل اجزاوو هارموتيف بېلانس تامين کړي. دا بايد اتنيکي اســـتثمار رامنځته نه کړي چې په نتيجه کې له ګاونډيو قومونو سره تصادم راشي. دننه په ټول هېوادکې او د هغه د سرحداتو څخه د باندې سوله اساسي هدف وي.

پوښـــتنه: ايا ملګري ملتونه په دې هکله کم مثبت رول لوبولی شـــي؟ څنګه کېدای شي چې تېرې تېروتنې او اشتباهات رفع شي؟

ځواب: د ملګرو ملتونو د ســـولې هيئت بايد يو قوي صـــلاحيت او مانډيت ولري چې خپلې پاليســـۍ عملي کړای شـــي. د دوی پاليســـي بايد د رقيبو هېوادونو له خوا چې خپلې ګټې د افغانســـتان له ګټو څخه مقدمې ګڼي، نو مداخلې لاندې را نه شي. اوسنی کړکېچ له دې وجې دی چې په افغانستان کې په مستقيم او نامستقيم ډول بهرني ځواکونه مداخله لري، ټولې مالي او نظامي مرستې چې دې ډلو سره سرته رسېږي، بايد وربانديې بندې شي. که چېرته دغه تحريم عملي شـــي او يو بېطرفه امنيتي ځواک د ملګرو ملتونو په رهبرۍ او د اســـلامي کنفرانس د غړو په ګډون د ســـولې نظارت وکړي، لکه چې په بوسنيا کې يې سرته رسوي. سياسي ابتکارات وروسته له هغه بايد تعقيب شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښــــتنه: کم شـــی دی چې د امریکې متحده ایالات او ملګري ملتونه په افغانستان کې د خپل رول د اثبات څخه لیرې ساتي؟کم شی دی چې د سولې عمومي هدف څنډوي؟

ځواب: دلته یو عجیبه مهمله د سـولې او تجارتي ګټو ترمنځ منځته راغلې ده. تجارتي ګټې پر سوله لومړیتوب مومي. په واقعیت کې سوله باید لومړی هدف او غایه وي. په افغانستان کې د سولې په لاره کې درې اساسي خنډونه دا دي:

ــــــ هغه کشـــاله چې د امریکې د متحده ایالاتو او د ایران ترمنځ روانه ده د افغانستان په هکله په پالیسیو یې بده اغېزه کړې ده.

ــ د منځنۍ اسیا د مارکېټ لپاره تلاشونه او منډې ترړې د افغانستان د لانجې سیاسي حل پېچلی کړی دی.

ــــ په واقعیت کې تجارتي اجبار هر یوه خوا په افغانستان کې د دایمي سولې د اهمیت پر وړاندې ړنده کړې ده. په واقعیت کې له دې سـره سـتونزې نورې ډېرې شـوې دي، ځکه سیالې خواوې په ړوندو سترګو د مارکېټ په تکل کې د افغانستان ثبات له نظره غورځوي.

. بهرني هېوادونه د افغانستان انتیکي ډلې د دې لپاره استعمالوي چې د هغوی د اسـتثماري او پراختیا غوښـتنې اجنډا عملي کړي. دا د اوسـنۍ کشـالې ډېر خطرناکه کړکېچن اړخ دی. دا د افغانســـتان یووالی او تمامیت تهدیدوي، د دې پالیســـۍ مخه باید ونیول شـــي. مخکې له دې چې ټولې سـیمې ثبات او استحکام د رقیبو دولتونو له خوا ګډوډ شي.

پوښتنه: ایا تاسې د لویدیزې نړۍ په ځانګړې توګه د امریکې د متحده ایالتونو په پالیسۍ کې کوم تناقص ګورئ؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: غرب په عمومي ډول او د امريکې دمتحده ايالاتو په خاص ډول د هغه ملت پر وړاندې چې د شوروي اتحاد پرضد يې د سولې لپاره د دوی د ګډې غوښتنې په غرض مجادله کړې ده ((خپل اخلاقي مسوولیت)) نه دی پوره کړی.

موږ سره فريب وشو او له نظره وغورځېدو. د امريکې متحده ايالات اخلاقاً دنده لري چې په افغانستان کې له واقعي سولې څخه حمايت وکړي. نظامي پاليسي افغانستان ته سوله رانه وړه. دا به وکتل شي چې ايا د امريکې متحده ايالات د افغانستان د ازادۍ او استقلال د حق د تامين لپاره خپل صلاحيت په کار اچوي او که نه؟ دلته د امريکې متحده ايالاتو په پاليسۍ کې تناقض دی، چې د سولې د نه راتلو په لاره کې اساسي نقض او عيب دی.

پوښتنه: ايا د پاکستان پاليسي مثبته او جوړوونکې ده؟

ځواب: پاکستان هم له خپلو پلويانو څخه ملاتړ کوي، چې په افغانستان کې خپل دريغ پياوړی کړي. دا د عدم مداخلت د پاليسۍ سره سمون نه لري. طالبان نه شي کولای دايمي سوله افغانستان ته راوړي، هغوی به لکه د پخوانيو په شان ناکامه وي، هېڅوک نه شي کولای چې د افغانستان د خلکو د ارادې خلاف کار وکړي.

د دې نادودو په نتيجه کې د افغانانو احساسات تر پښنو لاندې دي چا چې د تېرو کلونو په جريان کې زياتې ستونزې تحمل کړي دي. دا ليدل کېږي چې د طالبانو ملاتړ کوونکي غواړي د افغاني ټولنې عنعنه يې جوړښت ويجاړ کړي چې په دې توګه خپل ناوړه اهداف ترلاسه کړي. افغانانو د پېړيو په اوږدو کې يووالی او برابري درلوده. په افراطي توګه د اسلام تعبير به نه يوازې د دغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر دین په هکله تصورات ناوړه کړي، بلکې دا به د عامې ناخوښۍ او په پای کې د دغو پالیسیو د ناکامۍ موجب شي. څنګه کېدای شي چې دموکراسي د طالبانو د تحریک د افراطي اجنډا سره جوړه راشي؟ دا د ټولو هغو لپاره چې د انسـاني حیثیت او ازادۍ مدعیان دي، یوه مهمله خبره ده. ایران، سـعودي عربسـتان، تاجکسـتان او ازبکسـتان هم په افغانسـتان کې د خپلو پلویانو په ملاتړ سره سـوله زیانمنوي. نظامي لاره بې نتیجې لوبه ده، سیاسي ابتکارات باید وشي.

تر هغې پورې چې دا مرکزي بدلون را نه شي، په افغانستان کې به دایمي سوله هم را نه شـــي. پاکســـتان به د دې امکان و نه مومي چې د منځنۍ اســـیا د مارکېټ څخه ګټه پورته کړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنظیمونو ولې او څنګه له يو بل سره جګړې پیل کړې؟

دا مرکه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۳۳-۳۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۶ل) کال د تلې میاشتې پر (۸)مه نېټه خپره شوې ده.

د امریکا غږ پښتو څانګې د خپلو مرکو او تبصرو په لړ کې: د افغانستان اسلامي تنظیمونو ولې یو له بله سره جګړې پیل کړې؟ موضوع وڅېړله. د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین نه یې پوښتنې وکړې. مونږ ددې مرکو او تبصرو ځینې مسایل دلته را اخلو، د خپرونې چلوونکي استاد تږي په پیل کې وویل:

د ۱۹۷۸م کال د ثور ترکودتا وروسته د خلق- پرچم د طرفدارانو او د هغوی د مخالفینو ترمنځ جګړه روانه شوه او ډېرو خلکو او مبصرینو دا جګړه د خلق- پرچم د ډلې له الحادي او استبدادي اعمالو سره مبارزه ګڼله. په ۱۹۷۹م کال کې شورویانو پر افغانستان یرغل وکړ او د افغانستان د جګړې شکل د کیفیت او کمیت په لحاظ بدل شو او ټول افغان ولس له شورویانو سره مقاومت پیل کړ. دا جګړې خلکو د افغانستان د ملي خپلواکی او له کمونیزم سره د اسلام جګړه بلله. روسان چې ووتل د افانستان جنګ د نجیب د حکومت او د اسلامي تنظیمونو په جنګ بدل شو او دا د مجاهدینو او د شورویانو د لاسپوڅو او بقایاوو سره جګړه وبلل شوه، د نجیب د حکومت له سقوط نه وروسته خپله د اسلامي تنظیمونو ترمنځ جګړه روانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه او د هېواد پایتخت کابل یې لوټې لوټې کړ، تاسو ماته ویلی شئ چې دا جګړه د څه لپاره وه؟

پروفیسور امین: کوم وخت کې چې کمونستان قدرت ته لا رسېدلي نه وو، دوی د کارګر او بزګرو او سرمایه دار او فیوډال په نامه تضاد قومونو ته راکښته کړ. البته زما مطلب ولسونو ته رسول نه دي، بلکې د دوی چې کوم ګوندي غړ یوو، هغوی کوشش کاوه چې د افغانستان په جامعه کې د تش په نامه طبقاتي تضاد تر پردې لاندې د افغاني قومونو ترمنځ اختلافونه راپیداکړي. دا قومي اختلافات د ایډیالوژۍ په نوم افغانستان ته راغلي دي چې قومي تعصبونو ته یې ډېره لمن ووهله. مور او تاسو د خلقیانو په دوره کې ولیدل چې قومي مشران هم ووژل شول ، عالمان هم ووژل شول او نور یني افغانستان کې داسې یوه سیاسي معضله راغله چې هغې د افغانستان په چوکات پورې هېڅ ارتباط نه درلود.

هغې ډلې چې په افغانستان کې سیاسي قدرت نیولی و، موږ ټولو ته معلومه ده چې دغه ډله هم د بهر څخه جوړه شوې وه. په ایران کې هم ډلې جوړې شوې او په پاکستان کې هم، سعودي عربستان هم کومکونه شروع کړل، خو هغه کسان چې د افغانستان په مسایلو پوهېدل، هغوی په دې خبره ټینګار کاوه، چې په پاکستان کې د اوو ګروپونو او په ایران کې د نهه ګروپونو او همداسې د نورو وړو وړو ګروپونو جوړېدل، دا په اینده کې د افغانستان د ملي وحدت لپاره ښه نه دي، دغو افغانانو غوښتل چې په افغانستان کې واحد قیادت رامنځته شي د هغو خبرو ته چا غوږ کېنښود او دغه ګروپونه یې ډارول نه پخپلو منځو کې په تضاداتو واچول.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: زه په متواتر ډول اورم چې ويل کېږي د افغانستان په جګړه کې ژبه، مذهب، ولايت، قوم او نور ډېر ويل شوي دي، په دې برخه کې تاسو څه شواهد او دلايل لرئ، چې د افغانستان په جګړو کې دغه عناصر هم موثر دي؟

پروفيسور امين: خلک وايي چې د افغانستان مسايل قومونو، ژبو او دې ته ورته مسايلو ته اوړېدلي دي، زه دا خبره څکه نه منم چې که چېرې دا خبره قومونو ته رسېدلې وای، نو اوس به ټول قومونه د نورو قومونو سره نښتي وو، لکه مخکې چې ورباندې بحث وشو، ګروپونه هم معلوم دي، تنظيمونه هم معلوم دي چې د چا له خوا جوړ شوي دي. په اوسنيو شرايطو کې زه په زغرده ويلای شم چې د ټولو تنظيمونو سره هغه خلک چې د ژبني، قومي، نژادي او نورو تعصباتو نه، لکه څنګه چې عادي خلک دغسې پاک دي، دا بالکل پاک دي او هر يوه اوس پيسې ورکوي او ځان ته خلک نيسي او هر يو کوشش کوي چې د تنظيمونو او تعصبونو مسايل پرګنو ته راکښته کړي، چې خلک ووايي چې زما قوم په خطر کې دی او بل ووايي چې زما قوم په خطر کې دی، زما په نظر د افغانستان دننه قومونو جګړې لا نه شته دي او پرګنې هم د دوی په کارونو باندې اوس پوهېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په حقوقي موسساتو کې د لويې جرګې بنستيز ارزښت

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۲۹-۳۲)مې ګڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د ورې مياشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

په دې وروستيو مياشتو کې د لويې جرګې د جوړېدو لپاره، د ځينو افغانانو له خوا په اسلام اباد او فرانکفورت کې مقدماتي غونډې وشوې. له دې غونډو سره په رابطه کې– د کابل پوهنتون پخواني اســتاد، پوهاند دوکتور محمد حسن کاکړ، د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور رسول امين، دوکتور احدي او ښاغلي حامد کرزي - سره د امريکا غږ پښتو خپرونې د اګست په مياشت کې مرکې وکړې، چې د څلورو واړو ښاغلو مرکې يوځای نشر شوې. موږ له دې مرکو څخه د ښاغلي پروفيسور امين مرکه دلته کټ مټ تاسو لوستونکو ته وړاندې کوو:

توضيح او پوښتنه: زه ګومان کوم چې د کرزي صاحب لهجه ډېخي صريحه وه چې دا د هېڅا په ابتکار نه وه جوړه شـوې او دا غونډه د هغو خلکو په ابتکار جوړه شوې وه چې په دې جلسه کې وو. راځئ تاسې فرض کړئ چې دغه هڅې د لويې جرګې لپاره کاميابې شوې او په نهايت کې لويه جرګه جوړه شـوه– دا چې چېرته راټول شـول– په هغه پسـې هم مه ګرځئ ايا دغه لويه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرګه به ددې توان او صلاحيت ولري چې د افغانستان دا اوسنۍ ستونزه حل کړي؟

پروفیسور امین: زه ګومان کوم چې موږ افغانانو یو شي ته سم فکر نه دی کړی او هغه دا دی چې ایا طالبان او د شمال خلک، دا ازاد خلک دي اوکه دوی د بل چا له خوا حمایه کېږي، زما په شخصي نظر، لکه چې کاکړ صاحب هم ورته اشاره وکړه د کویټې په جرګه کې په دې مسله خبرې شوې دي او تاسو پوهېږئ چې هلته ماته د منشیتوب دنده راکړل شوې ده او غوږونه مې ورته نیولي وو، ماته یوه خبره تثبیت شوه چې د افغانستان دا اوسنۍ روانه لانجه دا د خارجیانو په اشاره روانه ده، هلته مستیري ته وویل شول که چېرته د افغانستان د لویې جرګې لپاره کار کوئ، نو ته داخل ته لاړ شه او دا هم وویل شول چې ته به اسلام اباد، تهران، ریاض، مسکو، واشنګټن او نورو ځایو ته ځئ.

د خپرونې چلوونکي پوښتنه وکړه: دمخه وویل شول چې د جرګې د کامیابۍ لپاره د طالبانو او د طالبانو د مخالف ایتلاف موافقه عمده شرط دی، تاسو اوس وایئ چې د ډېر همسایه ممالکو او حتی جهاني قدرتونو موافقه هم د لويې جرګې لپاره یو حتمي شرط ګڼل کېږي، ایا دا شرطونه به څنګه پوره شي؟

پروفیسور امین: موږ باید د افغانستان په ارتباط ځانونه تېر نه باسو، کوم خلک چې د طالبانو په نامه هلته تللي دي، یانې دا به نه وایم چې ټول خلک، خو رهبري یې له بهر نه وه او هدایتونه یې له بهر نه دي، اوکه د شمال قوتونه دي د هغوی حمایتګر هم معلوم دي، چې بهرنیان دي او د افغانستان په هکله د بهرنیانو تضاد په دې کې دی چې څه چې پاکستان غواړي ایرانیان یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه غواړي، څه چې ایران غواړي امکان لري د تاجکستان او ازبکستان له ګټو سره تضاد ولري، یانې د افغانستان په مسله باندې ډېر لوی تاثیر د بهرنیو قوتونو دی. پوښتنه وشوه: هغه څوک چې لویه جرګه جوړوي که په اسلامی اباد کې یې جوړوي یا فرانکفورت کې یې جوړوي، او یا اوس غواړي په ترکیه کې یې جوړه کړي، یا وغواړي بل سبا یې په امریکا کې جوړه کړي، ایا دوی څه سند لري چې دوی دا کار د خارجیانو په اشاره او هدایت نه کوي؟

پروفیسور امین: یو فرق په دې کې شته، دغه خلک که په افغانستان کې یو دوست حکومت جوړوي په هغې باندې د ګاونډیانو یوې مشترکې موافقې ته سره رسېدل د افغانستان د اوسنیو ستونزو د اواریو له ضروریاتو څخه دي.

زمونږ د بحث اصلي موضوع دوه مشخص ټکي دي: یو دا چې لویه جرګه د افغانستان په وروستي تاریخ کې، یانې د غازي امان الله خان له دورانه راپدېخوا څنګه جوړه شوه، د څه لپاره جوړه شوې او څه یې کړې دي، بل دا چې که چېرته لویه جرګه جوړه شي د جوړېدو هدایت به یې کوم مقام صادروي؟ غړي به یې څنګه ټاکل کېږي؟ او فیصلې به یې څوک په کوم زور عملي کوي؟

پروفیسور امین: زه فکر کوم د افغانستان په تاریخ کې کومه مشخصه ملي موضوع چې راغلې ده د هغې لپاره لويې جرګې رابلل شوې دي، د امان الله خان په وخت کې مونږ دوه لويې جرګې لرو یوه په جلال اباد کې جوړه شوه چې نیمګړې غونډې وه. اساسي قانون او نظامنامې په هغې کې تصویب شوې او بله په پغمان کې وه چې په افغانستان کې څنګه اصلاحات راشي؟ د اعلیحضرت محمد ظاهر شاه په وخت کې درې لويې جرګې راغلې دي؛ یوه جرګه د ۱۹۴۱ م کال وه، دا وخت د افغانستان حکومت له یوې معضلې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره مخامخ و، حکومت غوښتل چې په کابل کې مېشت جرمني او ایټالیایي کارکوونکي انګرېزانو یا روسانو ته ورکړي، نو هغه چې لویه جرګه یې راوبلله او جرګې پرېکړه وکړه چې جرمنیان او ایټالیایان باید په خیر او خیریت د ترکیې په لاره خپلو هېوادونو ته واستول شي. تر دې جرګې وروسته په ۱۹۵۵م کال د داود خان د صدارت د دورې لویه جرګه وه. په دې جرګه کې له شوروي څخه د وسلو اخیستل کېدل مطرح شول او د پښتونستان مسله هم په کې راپورته شوې وه او له ټولو مهمه او اساسي لویه جرګه په افغانستان کې د ۱۹٦٤م کال لویه جرګه وه چې د اساسي قانون د تصویب لپاره جوړه شوه. د دغه اساسي قانون له مخې د افغانستان مشروطه پاچاهي، په افغانستان کې دموکراسي او د افغانستان خلکو د ازادۍ ورکړه تضمین شول، بیا وروسته داود خان د جمهوریت په زمانه کې د اساسي قانون د تصویب لپاره لویه جرګه جوړه شوه، چې اساسي قانون یې تصویب او داود خان یې جمهور رییس مقرر کړ او له هغې وروسته نورې جرګې یو د کارمل په وخت کې وشوه، دوی د نجیب الله په وخت کې چې په هغو باندې زه نه غږېږم. اصلي خبره دا ده چې کله به یوه مهمه مسله راپیدا شوه، نو بیا به پر هغې د بحث لپاره لویه جرګه رابلل کېده.

په خپله لویې جرګې ته که موږ راشو، نو لویې جرګې موږ په دوو حالتونو کې لرو؛ یو لکه د میرویس خان په وخت کې یا د احمدشاه بابا په وخت کې چې هغه وخت کې پاچاهانو نه دي راغوښتې، بلکې قومي مشرانو راغوښتې، بل حالت هغه دی چې شاهانو راغوښتې دي.

پروفیسور امین: هغه خبرې ته چې کاکړ صاحب اشاره وکړله، زما په نظر هغه ډېره مهمه خبره ده چې د افغانستان مسله یوه سیاسي معضله ده، د کویټې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرګې کې هم په دغه مسـله چې اوس بحث کیږي، زه فکر کوم خبرې شـوې دي.

پوښتنه: امین صاحب تاسو چې په کویټه کې کیناستئ یو لړ فیصلې مو وکړې، هغه فیصلې څه شوې؟

پروفیسور امین: د هغو فیصلو غم ونه کړی شو.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د برچې به زور پر افغانانو حکومت نه کېږي

دا مرکه د (وفا) جريدې د شپږم کال په (۴۵–۴۸)مې ګڼه کې د (۱۳۷۶ل) کال د مرغومي مياشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين د افغانانو په هغه غونډه کې برخه اخيستې وه چې د ډيسمبر پر ۱–۳ نېټه د ايران په اصفهان کې جوړه شوې وه، موږ د دې غونډې په باب يوه مرکه ورسره کړې ده، چې دلته وړاندې کېږي.

پوښتنه: د اصفهان غونډه تاسو څنګه ارزيابي کوئ؟

ځواب: زما په نظر دغه غونډه د قاضي عبدالرحيم کوشکی او په ايران کې د ځينو افغانانو له خوا په ښه نيت دايره شوې وه، ځکه چې دغه غونډه په افغانستان کې د سولې لپاره ده او اوس ټول افغانان دې نتيجې ته رسېدلې دي، چې په افغانانو باندې هېڅوک د برچې په زور حکومت نه شي کولای. قاضي کوشکي په دې غونډه کې د ګډون لپاره د طالبانو په شمول په افغانستان کې دننه او له افغانستان څخه د باندې ډېرو افغانانو ته دعوتنامې لېږلې وې، په غونډه کې ځينو افغانانو ګډون وکړ او ځينې افغانان د ځينو معذرتونو له امله او طالبان د خپل مشخص دريځ له امله غونډې ته رانغلل.

ددې غونډې مثبت اړخ دا و چې ځينو افغانانو په ډېره ازادانه توګه خپلې نظريې وړاندې کړې، ټولو د يو بل نظريې په سړه سينه واورېدلې او د غونډې له پيل نه ترپايه هېڅ ډول تشنج منځته رانغی او ځينو د هر ډول ډار نه غير

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې خبرې وکړې. په دې غونډه کې د ګوندونو او تنظیمونو نماینده ګانو او مستقلو افغانانو مختلفې نظريې وړاندې کړې او د غونډې په پای کې يو داسې پرېکړه ليک تصويب شو، چې هغه ټولو افغانانو ته د منلو وړ و.

زما په نظر د افغانانو د سولې مساله په هغې کمېټې- چې په تهران کې تاسيس شوې ده- ارتباط لري چې دغه کمېټه د افغانانو ترمنځ د سولې د راوستلو لپاره څه ډول او څنګه فعاليت کوي؟که د سولې په کمېټه کې هغو اشخاصو ته چې واقعاً د افغانانو ترمنځ سوله او مفاهمه غواړي ځای ورکړل شي، شايد چې د سولې په لاره کې ډېر کار وکړي اوکه يوازې هغو اشخاصو ته چې د افغانستان او افغانانو پر ځای يوازې په ايډيالوژی، ګند، مشرتابه او په ژبني، نژادي، مذهبي او سيه ييزو مسايلو پورې نښتي وي، ځای ورکړل شي، نو بيا خو د دغه کنفرانس ټولې هلې ځلې بېځايه دي.

پوښتنه: تاسې هم په دې کنفرانس کې خبرې وکړې، د خپلو خبرو غټ ټکي که لوستونکو ته ووایاست؟

ځواب: ما د ځان سره ليکلی مضمون دردلود، بلکې زما وينا په افغانستان، ګاونډيانو او د نړيوالو مسالو پورې ارتباط درلود او د وينا ځينې خبرې د ځينو ويناکوونکو د نظريو د ترديد او د ځينو د ويناوو ملاتړ په ارتباط وې او وينا ډېره اوږده وه چې د ويډيو په کسټ کې ثبت شوې ده.

زما دغه اوږدې وينا د لاندنيو مهمو ټکو تشريح وه:

١- ما د جهاد د پيل نه تراوسه د افغانستان په اجتماعي، سياسي او نظامي اړخونو رڼا واچوله او څو ځله مې دا واقعيت تکرارکړ چې د افغانستان لپاره د باندنيو هېوادونو له خوا ټاکل شوي مشران د افغانستان او افغانانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجتماعي او رواني مسايلو نه پوهېدل او اوس هم نه پوهېږي. دوی د پرديو په اشاره په‌کتابي ايډيالوژيو او د پرديو د ګټو د تحفظ لپاره خدمتونه پيل کړل.

۲– تراوسه د افغانانو تش په نوم مشرتابه د خپلو غلطيو، اشتباهاتو او د خپلو ناکاميو په اړوند هيڅ ارزيابي نه ده کړې او اوس هم د افغاني جامعې او د افغانانو د اجتماعي روحياتو د درک نه غير په غلطه لار روان دي. هر ګوند او تنظيم او نهضـــت يا حرکت د افغانانو نماينده‌ګي او ملاتړ د عوې‌کوي اما دا هم دې ته تيار نه دي چې افغانانو ته د خپل ســرنوشـــت حق ورکړي، که څينو ګوندونو د چپي ايډيالوژۍ خصـــوصـــيات خپل کړي او د کمونســـتان غوندې په ديکتاتورۍ او د وســلې په اســتعمال عيده لري چې له بده مرغه د مجاهدينو له برياليتوب وروســته ډېر افغانان بدبخته او اواره او مړه شــول او ښارونه او کلي تباه شول او تراوسه د بدبختۍ دغه لړۍ روانه ده.

۳– ما په خپله ويناکې د جهاد په دوره‌کې د پاکســـتان او ايران کومکونه او ملاتړ وســـتايه ځکه چې دغو دواړو هېوادونو د کمونســـتانو د رژيم او د شـــوروي اتحاد د يرغل په دوره‌کې د افغانانو د جهاد او د مهاجرينو ســـره ډېرې مرســـتې کړې دي. اما په دې ويناکې ما دا هم په ډاګه‌کړه چې د دغو مرســـتو ترڅنګه دغو دواړو هېوادونو د افغـانـانو د هيلو برخلاف پـه خپلـه خوښـه ګوندونه او تنظيمونه جوړ کړل، مســلح يې کړل، رســميت يې ورکړ او په افغانانو يې تحميل کړل. دغو جوړو شـــويو ګوندونو د افغان او افغانســـتان پر ځای ددغو هېوادونو د ملي ګټو لپاره خدمتونه پيل کړل، تراوســـه د دغو هېوادونو په اشـــارو افغانســـتان تباه‌کوي او تراوســـه په يو او بل نوم افغانان وژني. همدغو هېوادنو افغانان له ملي زعامت څخه محروم کړي دي او اوس هم خپل پلويان په شاه تپوي او د افغانستان د تباهۍ او د افغانانو د وژنې لپاره وسلې او پيسې ورکوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤– زما د وينا دوهمه برخه د افغانستان د قامي ترکيب په اړوند ده. زما په نظر د تاريخ په اوږدو کې دغه ستراتيژيک موقعيت افغانان د بدبختۍ سره مخامخ کړي دي او همدغه ستراتيژيک موقعيت د افغانستان وجود ساتلی دی او اوس يې هم ساتلی دی.

په ستراتيژيک لحاظ افغانستان د مرکزی اسيا د هېوادونو ترمنځ د اتصال د کړۍ حيثيت لري. دغه ستراتيژيک موقعيت او د قامونو ترکيب يو ګاونډي هېواد ته هم دا چانس نه ورکوي چې دا يا هغه هېواد دې په ټول افغانستان خپټه واچوي او يا دې افغانستان خپله مستعمره کړي. افغانستان د ټولو ګاونډيو هېوادونو د حريم حيثيت لري. که د ګاونډيانو څخه يو هېواد هم په افغانستان باندې د خپټې د اچولو يا د مستعمره کېدو نيت لري، نو دغه هېواد حتماً په خپله د افغانانو او د نورو ګاونډيانو د شديد مقاومت سره مخامخ کېږي. د افغانستان چاپېره پاکستان، ايران، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان او د واخان کار دار ته نږدې چين پراته دي. د افغانستان د قامونو لوی يا وړوکي برخې په ګاونډيو هېوادونو کې هم مېشت دي او يو ګاونډي هېواد هم د دې توان نه لري چې د جنګ يا د دسيسو له لارې دې په ټول افغانستان يا خپټه واچوي او يا دې افغانستان مستعمره کړي.

٥– د افغانستان د کشالې د سياسي حل لپاره زما وړانديز دا و:

الف: په افغانستان کې روانه جګړه د پخواني شوروي اتحاد، لويديزو هېوادونو او د ګاونډيو هېوادونو د جاسوسي شبکو د سوړ جنګ بقايا ده او همدا علت دی چې تراوسه د افغانستان مساله د دغو هېوادونو د سياسي مقاماتو پرځای د دغو هېوادونو د جاسوسي شبکو په لاس کې ده. دا د ګاونډيو او نورو هېوادونو د سياسي چارو د صلاحيت لرونکو مقاماتو فريضه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې لومړی دې د افغانستان مساله د خپلو شبکو له لاسونو څخه واخلي او په افغانستان کې دې د خپلو هېوادونو د جاسوسي شبکو فعالیتونه بندکړي او د دغو هېوادونو سیاسي ارګانونه دې د افغانستان دکشالې د سیاسي حل لپاره جدي اقدام وکړي.

ب: دا د پاکستان، ایران او سعودي عربستان اسلامي فریضه ده چې د دغو هېوادونو سیاسي مقامات خپلو کې کېني او د افغانستان د سیاسي حل لپاره دې واحده پالیســـي جوړه کړي. افغانان په دې واقعیت پوهېږي چې څو دغه درې هېوادونه د افغانستان په اړوند واحده پالیسي وضع نه کړي، تر هغې په افغانستان کې د سولې راتګ ډېر مشکل کار دی. افغانان په دې هم پوهېږي چې د افغانستان په اړون د ایران تر شاه روسیه، هند او د مرکزي اسیا ځینې هېوادونه ولاړ دي او د پاکستان تر شاه سعودي عربستان، یو شمېر اسلامي او لویدیز هېوادونه او امریکا ولاړ دي. که دغه هېوادونه د افغانســـتان د ستراتیژیک موقعیت او د قامونو د ترکیب د واقعیت پر اساس د افغانستان د مسـلې په اړوند واقعي یوه پالیســي جوړه کړي، نو که د یوې خوا دا هېوادونه خپل ملګري نور هېوادونه قانع کولای شــي، نو له بلې خوا د افغانســـتان د روانې کشالې لپاره واقعي سیاسي حل پیداکولای شي.

ج: په افغانســـتان کې د ایډیالوژیو او په ژبنیو، نژادي، مذهبي او ســیمه ییزو خصــوصــیاتو ولاړو ګوندونو او تنظیمونو ډېره ترخه تجربه ورکړې ده، ځکه ځینو ګوندونو بین المللي او بین الاســلامي ایډیالوژیګانې خپلې کړي او ځینې د ژبنیو، نژادي، مذهبي او ســیمه ییزو مســایلو پورې ونښـــتل چې ځینې د افغانســتان له سـطحې څخه پورته او ځینې کښـته ولاړل او د دې ګوندونو او تنظیمونو ترمنځ د افغانسـتان او افغانانو نوم او داعیه ورکه شـوه او یو ګوند او تنظیم هم د افغانســتان او افغان د ملي مســالې تر شــاه ونه دریږد او نه ورته د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو هېوادونو له خوا چې پر دوی يې سرمايه‌ګذاري کړې ده، په افغانستان او افغان باندې د فکر کولو اجازه ورکړل شــوه. دوی څو ځله ايتلافونه وکړل، اتحادونه يې جوړ کړل او پراخ بنســـته حکومتونه يې جوړ کړل، اما دغه ټولې هلې ځلې د ناکامۍ سره مخامخ شوي او په افغانستان کې يې د سولې پرځای تباهي او بربادي راوړه او اوس هم دغه ورور وژنه دوام لري. که دوی بيا هم د پخوا په شان بيا تش په نوم پراخ بنسته حکومت جوړ کړي، نتيجه به يې هم هغه تباهي او جګړې وي، ځکه چې دوی پر يو او بل بـاور نـه لري او نـه تراوســه د افغانســتان په ملي هويت او د افغانانو پر ملي برم عقيده لري او نه ورته‌کار کوي، بلکې تراوســه د ملي نظر پرضــد دي. يو ګوند يا تنظيم چې د افغانســتان په ملي هويت او د افغانانو پر ملي خصــوصــياتو باور نه لري، نو د دغو ګوندونو او تنظيمونو څخه جوړ پراخ بنســـته حکومت د افغانســـتان او افغانانو مسـلې لپاره د سياسي حل له لارې په راپيداکېدو کې حتمن له ناکامۍ سره مخامخ کېږي.

د: افغانان په خپل هېواد کې د ګاونډيانو پرضــد او د ګاونډيانو د لاســپوڅي حکومت مخالف دي. مخالف حکومت نه د افغانانو په ګټه دی، نه افغانان د مخالف حکومت د جوړېدو توان لري. ځکه چې افغانان د خپل تباه شـــوي هېواد د بيا جوړېدو لپاره د ګاونډيو هېوادونو په شـمول د حوزې او د نړۍ د ډېرو هېوادونو د اقتصــادي، اجتماعي، کلتوري، تخنيکي او نورو مرســتو ته اشد ضرورت لري او دغه مرستې مخالف حکومت نه شي ترلاسه کولای.

له بلې خوا لکه څنګه چې ورته اشــاره وشــوه، په افغانســتان کې د يو هېواد لاســپوڅی حکومت هم د کاميابېدو چانس نه لري، لکه څنګه چې شــوروي اتحاد ناکامه شـــو، نو د شـــوروي اتحاد په لار تلونکی او تقليدکوونکی بل هېواد هم مخامخ کېږي. دا به د ټولو ګاونډيانو لپاره ډېر ګران کار وي، چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې دې يو داسې لاسپوڅی حکومت منځته راولي چې دغسې لاسپوڅی حکومت دی د ټولو ټېټو، يا بو وي او ټول دې ورباندې سورلي وکړي، د ټولو لپاره د ټېټو حکومت جوړول هم ډېر ګران کار دی. افغانان په افغانستان کې يو دوست حکومت غواړي، يو داسې دوست حکومت چې د افغانستان د ملي ګټو سره يوځای د ټولو ګاونډيانو، د حوزې او د نړۍ د دوستې هېوادونو ملي ګټې هم په نظر کې ولري او د ټولو ګاونډيانو سره د خپلو ملي ګټو سره د ټولو ګاونډيانو ملي ګټې هماهنګ کړي او يو ګاونډي هېواد ته هم د بل ګاونډي هېواد پرضد په خپله خاوره کې د فعاليت اجازه ور نه کړي او د خپل هېواد په ستراتيژيک موقعيت د قامونو په قامي ترکيب، د ګاونډيانو ترمنځ د دوستۍ د پُل په حيث او د حوزې او نړۍ پر واقعيتونو آګاهانه او شعوري فکر وکړلای شي او د دغو واقعيتونو په رڼا کې د افغانستان د داخلي او خارجي ستونزو لپاره عملي ملا وتړي. دا اوس د ګاونډيانو اسلامي فريضه ده لکه څنګه چې يې له افغانانو سره د جهاد په وخت کې مرستې کړي دي اوس دې له افغانانو سره په سوله او د يو دوست حکومت په جوړېدو کې مرسته وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ټولنه يوه مسلمانه، مساوات طلبه او اعتدال خوښوونکي ټولنه ده

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۵۰)مه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د جوزا مياشتې پر (۱۳)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې مشر پروفيسور عبدالرسول امين د - National Endowment for Democracy د موسسې له خوا د The world Conference on challenges to Democracy in the New Ara په کنفرانس کې د ګډون لپاره د امريکا متحده ايالاتو واشنګټن ته دعوت شوی و. پروفيسور امين په دغه کنفرانس کې د ګډون په موخه د اپريل په څلورويشتمه نېټه هغه هېواد ته ولاړ او د مې د مياشتې پر شپږ ويشتمه نېټه بېرته پېښور ته راستون شو. د وفا جريدې د خپلو لوستونکو د خبرتيا لپاره له پروفيسور امين سره مرکه کړې ده، چې مرکه يې په دې ګڼه کې خپره شوې ده.

د مرکې په پيل کې مو له پروفيسور امين څخه د دغه کنفرانس د جوړېدو، اهدافو، بحثونو او په کنفرانس کې د دوی د برخه اخيستلو په باب پوښتنه وکړه، دوی په دې برخه کې وويل:

په کنفرانس کې د لاتينې امريکا، افريقا، منځني ختيځ، شرقي اروپا، د پخواني شوروي اتحاد او نورو مختلفو هېوادونو ۱۷۵ هيئتونو ګډون کړی و. زه يوازينی افغان وم چې د ښځنې نړيوال سازمان د غړي په حيث کنفرانس ته بلل شوی وم. کنفرانس د تبت د روحاني مشر (دلای لاما) په وينا پرانيستل شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې کنفرانس کې د بشر د حقونو او په وروسته پاتې هېوادونو کې د خلکو په خوښه د ټاکل شوي حکومت او ديموکراسۍ په باب خبرې کېدې او ټولو ويناکوونکو په دې ټينګار کاوه چې په دغو هېوادونو کې ډموکراسي، د خلکو په خوښه ټاکل شوی حکومت او بشر د حقونو واقعيتونه د خلکو د عنعناتو، کلتور او اجتماعي شرايطو سره سم څنګه عملي کېدلای شي. د کنفرانس په پروګرام کې د افغانستان لپاره وخت نه و ورکړل شوی. ما د کنفرانس له مشر څخه هيله وکړه، چې ماته دې د افغانستان د کشالې په برخه کې د خبرو لپاره وخت راکړي، د کنفرانس مشـــر زما د غوښـــتنې په برخه کې د ګډونکوونکو څخه پوښـــتنه وکړه، ګډونکوونکو په يو اواز وويل، چې افغانســـتان له کورنيو جګړو ســـره مخامخ دی، پروفيســـور امين ته دې وخت ورکړل شـــي... ما په ډېر لنډيز د افغانســـتان د روانو کړکېچونو او تراژيديکو حالتو په باب خبرې وکړې. ما په دې رڼا واچوله چې د افغانستان خلک څنګه له يوې ديکتاتورۍ څخه ووتل او څنګه د بلې ديکتاتورۍ د لاندې راغلل. په دې خبرو کې ما د کنفرانس ګډونکوونکو ته د افغانســـتان د روانو بدبختيو ذکر وکړ، چې افغانان له يوې سختې جګړې څخه راووتل، دمه يې لا نه وه کړې، چې د قدرت لپاره په بلـه جګړه واوښـــتـل. د دغو ټولو بـدبختيو اصـــلي عوامـل خـارجي ايډيالوژيکانې، په خارج کې جوړ شـــوي ګوندونه، د ګوندونو جوړښـــت، خارجي مداخلې او د خارجيانو له خوا د دغو تنظيمونو پواسطه په افغانستان کې د خارجيانو په ګټه د ســـياســـي انحصـــار ټينګول دي. افغاني ټولنه يوه مسلمانه مساوات طلبه او اعتدال خوښوونکې ټولنه ده او افغانان د اجتماعي جوړ او اجتمـاعي روحيـاتو لـه مخې د تحميـل، ديکتـاتوري او د پرديو لـه ګوډاګيانو څخه کرکه کوي. افغانان له ګاونډيو هېوادونو ســـره په ورورولۍ ژوندکول غواړي، خو نوکرۍ ته تيار نه دي. په خپله خوښـــه ټاکل شـــوی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت، چې د افغانانو او ګاونډيو هېوادونو ګټې په نظر کې ولري، منلو ته تيار دي، لاکن په هېڅ قيمت د پرديو له خوا تحميل شوي لاسپوڅي حکومت منلو ته تيار نه دي. افغانستان د جرګو او مرکو کور دی، مرکې او شوراګانې د دغه ولس تاريخي عنعنه ده. تر څو چې افغانان د خپلې ملي عنعنې سره سم په خپله خوښه حکومت ونه ټاکي، خپل سرنوشت په خپل لاس کې ونه نيسي، تر هغې په افغانستان کې هېڅ سوله منځته نه راځي او په نتيجه کې به په افغانستان کې د ديکتاتورۍ په وجه وينې تويېږي، د مرګ ژوبلې بازار به ګرم وي، لوټ به روان وي، ښځې به بې عفته کېږي، کورونه به ورانېږي، خلک به د خپلو کورونو څخه شړل کېږي او هېچاته به د سر امن نه وي. ما له دغه نړيوال کنفرانس څخه غوښتنه وکړه، چې له افغانانو سره د ديکتاتورۍ پرضد، د خارجيانو د مداخلې پر ضد په افغانستان کې د افغانانو د عنعنې سره سم د دوی منتخب حکومت او د بشر د حقوقو د تامين په لاره کې همکاري وکړي. کنفرانس ته د امريکې د باندنيو چارو د وزير او د امريکې د جمهور رييس ښاغلي بل کلنټن له خوا مېلمستياوې ورکړل شوې، ښاغلي بل کلنټن د جايزو د وېشلو په مراسمو کې وويل: ((موږ په ديموکراسۍ، ازادو انتخاباتو، په انساني کرامت، د بشر په حقوقو او په نړۍ کې په سوله او د يو بل په چارو کې د نه مداخلې پر اصولو عقيده لرو. د امريکې متحده ايالات د نړۍ د ژاندارم او پوليس رول لوبولو ته چمتو نه دی، اما زما اداره د هغو افرادو او ګروپونو تر شاه ولاړه ده، څوک چې د ديموکراسۍ، انساني کرامت، ازادو انتخاباتو او د بشر د حقونو لپاره مبارزه کوي، موږ د هر ډول ديکتاتورۍ او تبعيض مخالف يو.))

موږ له پروفيسور امين څخه وپوښتل، چې له کنفرانس وروسته دوی په امريکا کې له کومو امريکايي مقاماتو او موسسو سره وليدل. په دې برخه کې يې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وویل: د اپریل له پنځه ویشتم څخه تر دیرشم پورې د یادې شوې موسسې میلمه وم او د مې له اول څخه د مې تر لسم پورې د یونایټډ سټیټس انفارمېشن اجنسي مېلمه وم. د دغې ایجنۍ د پروګرام له مخې ما د امریکا د خارجه چارو د وزارت له موظفو اشخاصو، د نیوجرسي سناتور (بل بریډلي)، د سنا د باندنیو چارو د روابطو د کمېټې د مامور او د ملګرو ملتونو د لوی سکرتر له مشاور سره ملاقاتونه وکړل. د دې برسېره د مختلفو موسسو د مشرانو او یو شمېر افغانانو سره مې هم لیدنې کتنې شوې دي. دغو ټولو خلکو د افغانستان د کشالې د سوله ییز حل سره ډېره دلچسپي درلوده. سره له دې چې د افغانستان کشاله د اهمیت په لحاظ په اوله دویمه او درېیمه کټګورۍ کې نه راځي، خو دوی د افغانستان د ستراتیژیک موقعیت پر لحاظ د افغانستان کشاله شاته نه ده غورځولې او د هېواد دننه او چاپېره سیاسي انکشافاتو پوره څارنه کوي. د دوی په نظر که په افغانستان کې افراطي ایډیالوژي په پښو ودرېږي، طبیعي ده چې د دغې ایډیالوژۍ په سر کې ولاړ افراد یا ګوندونه، مخالف افراد یا ګوند په وچ زور له منځه وړي، دیکتاتوري منځته راوړي، د دیکتاتورۍ څخه تروریزم منځته راځي، د هېواد په وګړو په وچ زور خپله ایډیالوژي تحمیلوي، نورو هېوادونو ته خپله ایډیالوژي صادروي، چې نتیجه یې د مرګ ژوبلې او د ثبات له نشتوالي سیوا بل هېڅ شی لاسته نه راځي. دوی د تاجکستان روانه کشاله د ایډیالوژۍ د صادرېدو نتیجه ګڼله. د دوی په نظر افغانستان د مخدره موادو د تولید او قاچاق د مرکز بنه غوره کوي. د اخبارونو او د خلکو له خبرو څخه داسې څرګندېدله چې د ملل متحد د احصایې له مخې افغانستان په برما پسې په دویمه درجه د مخدره موادو د تولید او قاچاق مرکز ګرځېدلی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څوارلس کلن جهاد په نتیجه کې کې د افغانستان یو شمېر قوماندانان پرېمانه وســله، مجاهدین او د جنګ تجربه لري او په خپلو ســیموکې د مرکزي حکومت د نشــتوالي له امله خپلواک ژوندکوي. دوی تر اوســه د مخدره موادو د خرڅلاو له لارې پرېمانه پیســې ګټي، د بل کاروبار ســره عادت نه لري، اما د ګاونډیو هېوادونو بین المللي قاچاقبران زیار باسي چې د افغانستان له قوماندانانو ســره ارتباط پیاکړي او دوی د مخدره موادو د لارې د پرېمانه پیسو د ګټلو سره عادت کړي. که په بې مرکزه افغانستان کې دغه پروسه وده کوي، نو په دې صــورت کې بیا یو قدرت هم دا توان نه لري، چې خپلواکه او د مخدره موادو له لارې ګټندویه قوماندانان د راتلونکي مرکزي حکومت اطاعت ته مجبور کړلای شــي، چې په نتیجه کې به افغانســتان د یوې ناوړې ملوک الطوایفي مرکز وګرځي.

د اســلام اباد د تړون د کامیابېدو او یا نه کامیابېدو په برخه کې ډېر ســوالونه کېدل ما د دوی په ځواب کې وویل: په تېرو څوارلس کلونو کې افغانان د مختلفه اتحادونو، موقتي حکومتونو او حتی د پېښــور د تړون شــاهدان دي. خو تر اوســه پر اتحاد، موقتي حکومت، د پېښــور تړون او د اهل حل و عقد شــورا نه دي کامیاب شــوي. د اسلام اباد تړون هم په کاغذ لیکل شــوی دی، خو عملي کېدل یې ډېر ګران کار دی. ســره له دې چې د دې تړون لپاره رقیب حکومتونه اسلام اباد کې راټول شول، د پاکستان صدراعظم، د سعودي عربستان د استخباراتو مشر، د ایران د خارجه چارو د وزارت مرستیال او یو شــمېر نورو خلکو د افغاني ډلو ترمنځ د ســولې لپاره کار وکړ، خو بیا هم دغه هلې ځلې کامیابه نه شــوې. دناکامۍ اســاســي عوامل یې دا دي چې دغه ټول تنظیمونه د افغانســتان د باندې په خارجي هېوادونو کې جوړ شـــوي دي، د خارجیانو له خوا مشــران ټاکل شــوي دي، خارجیانو ورته پرېمانه وســلې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې ورکړي دي، خارجیانو وربانديې سرمایه ګذاري کړې ده او د پټو تعهداتو له مخې د افغنانو پرځای د خارجیانو پلانونه عملي کوي. بله خبره دا ده چې په اسلام اباد کې راټول شوي منځګړي حکومتونه هم د افغانستان د قضیې طرف دي او هم خپل ترمنځ رقیبان دي. دغه هېوادونه په بټه او ښکاره د خپلو مشخصو تنظیمونو ملاتړ کوي، هر یو د مشخص تنظیم لپاره امتیاز غواړي او هر یو په دې هڅه کې دي چې په افغانستان کې خپل نفوذ او د خپلو مشخصو تنظیمونو د لارې په کومه طریقه انحصار منځته راوړي. په دې ترون کې د افغانستان خلک بېخي له نظره غورځول شوي دي. تر څو چې د ملل متحد لوی سکرتر د افغانستان د سولې پلان بیا پیل نه کړي، تر هغې د افغنستان د کشالې حل پیداکول مشکل کار دی.

ځینو دا نظر ښکاره کاوه چې د ملل متحد پلان د ناکامۍ سره مخامخ شوی دی، که بیا پیل شي څه نتیجه به ور نه کړي؟

زما ځواب دا و چې ملل متحده یوازینۍ بېطرفه موسسه ده او د نورو هېوادونو غوندې افغانستان هم د دې موسسې غړی دی. د افغنستان کشاله له بېطرفه منځګړیتوب پرته د داسې هېوادونو له خوا چې د افغانستان په قضیه کې طرف دي، خپلې ګټې په نظر کې لري او مشخصو تنظیمونو لپاره امتیاز غواړي، نه شي حل کېدلای. څه وخت چې ملل متحد د افغانستان د سولې لپاره پلان وړاندې کړ، د افغانانو لوی اکثریت د دغه پلان ملاتړ وکړ او یوازې یو څو وسله والو ډلو یې مخالفت ته ملا وتړله. د دغه مخالفت او په نتیجه کې د پلان پر ضد د کودتا عوامل په ډاګه ښکاره دي.

۱ – هغو هېوادونو چې په ځینو مشخصو تنظیمونو سرمایه ګذاري کړې ده، ډار درلودکه چېرې د ملل متحد پلان عملي شي شاید چې د دغه پلان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملي کېدو په نتيجه کې د دغو هېوادونو د لاسوهنې، نفوذ او د مشخصو تنظيمونو په واسطه په افغانستان کې د هغوی د سياسي انحصار مخنيوی وشي. سره له دې چې دغو هېوادونو په ښکاره له پلان سره د ((هو)) سر خوځاوه اما په زړه کې ورسره مخالف وو.

۲- وسله وال مخالفين پوهېدل چې د افغانستان لوی اکثريت د مرګ ژوبلې څخه پوزې ته راغلی دی. کېدای شي چې د افغانستان خلک د ملل متحد د پلان د کامیابېدو په نتيجه ک؟ې دغه ګوندونه مسترد کړي او يو نوی ليډرشپ منځته راوړي. که څوک واقعاً په دې باور ولري چې د افغانستان د خلکو اکثريت د هغه سره دی، نو هغه د ملل متحد يا د بل ارګان له خوا د سولې د پلان څخه نه ډارېږي، هغه په دې پوهېږي چې خلک هغه ته رايې ورکوي او هغه د خلکو د ملاتړ څخه برخورداره دی، په خوله خو هره يو دعوه کوي چې د افغانستان د خلکو لوی اکثريت د هغه سره دی اما په زړه کې پوهېږي که چېرې خبره د عمل ميدان ته راشي، نو هغه حتماً د خلکو له خوا مستردېږي. يوازې دغه ډار د ملل متحد د پلان په لارکې لوی خنډ دی.

۳- د ډاکتر نجيب اللهد استعفی او د ملګرو ملتونو د پلان د عملي کېدو د نېتې ترمنځ سياسي خلا منځته راغله. له دې خلا څخه شورای نظار، مليشا او د پرچميانو ائتلاف ګټه واخيسته. دوی فکر کاوه څوک چې کابل ونيسي هغه په ټول افغانستان کې حکمت هم کولای شي.

د دې ائتلاف بل هدف دا و چې دوی کولای شي چې په افغانستان د دوی په اصطلاح د پښتنو زعامت ته خاتمه ورکړي. واقعيتونو ورته وښودله چې کابل نيول اسان کار دی، اما ساتل يې مشکل کار دی او د پښتنو پر ضد د ائتلاف عملي کېدل ښېخي ګران کار دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤- ځینو هېوادونو غوښتل ډاکتر نجیب الله د سقوط په نتیجه کې د کابل د ائتلاف په واسطه په افغانستان کې د نیم بند سیاسي قدرت د انتقال لپاره لاره هواره کړي. دوی فکر کاوه چې مخالفې ډلې حتماً خپل ترمنځ په جګړو اخته کېږي، مرګ ژوبله زیاتېږي، انارشي به دومره زیاته شي چې د افغانستان خلک به د دغو ډلو مخالفت ته راپورته شي او د جهاد او مجاهد نوم به دومره بدنام شي چې خلک به په زړو کفن کشانو شکر وباسي، د افغانستان د سیاسي سیستم څخه به یو داسې ماډل منځته راشي چې په راتلونکي کې به د دغه سیستم ماډل منلو ته د افغانستان خلک، د ګاونډیو هېوادونو ولسونه او د اسلامي نړۍ هېوادونه په هېڅ قیمت تیار نه وي. په افغانستان کې ددغه هېوادونو نه پیسې لګېږي، نه یې تبعه مري، بلکې افغانان ورته په خپله داسې سیاسي ماډل جوړوي چې هغوی په ډېر لګښت او مستقیمه مداخله نه شو جوړولای.

د ډاکتر نجیب الله تر سقوط وروسته ډېر سیاسي بدلونونه منځته راغلي دي، خلکو فکر کاوه چې نجیب الله د افغانستان د تراژیدۍ اساسي عامل دی، که نجیب الله ولاړ شي او په کابل کې د مجاهدینو حکومت منځته راشي شاید چې په هېواد کې سوله رامنځته شي. نجیب الله ولاړ، د مجاهدینو حکومت جوړ شو، افغانانو په خپلو سترګو ولیدل چې د سولې پر ځای په زرګونو بېګناه خلک ووژل شول، د کابل ښکلی ښار او د خوا او شاکلي د بمونو خوراک شول، ښځې بې عفته شوې، حکومتي، خصوصي او شخصي مکلیتونه لوټ شول او په زرګونو خلک د کابل د ښار نه وتښتېدل.

محترم مجددي صاحب او محترم رباني صاحب د یو بل پسې راغلل لاکن په عمل کې څرګنده شوه چې دغه تنظیمونه یوازې دجنګ لپاره جوړ شوي دي او د هر تنظیم مشر او نامتو غړي یوازې د خپلو ځانونو او تنظیمونو په برخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې فکر کوي او نورو ته د مخالف یا دښــمن په نظر ګوري. مشـــخصه ایډیالوژیکانې، ګوندي جوړښـــت او اقتصـــادي، ســـیاســـي، ژبني او نور ډیر فکتورونه دي چې دوی د یو متحده هیواد او د افغانانو په ګډو ګټو فکر کولو ته نه پرېږدي. د اهل حل و عقد شورا یې ښه مثال دی. دغه شورا د افغانانو د عنعنې سره سم لویې جرګې، پر ضـدرامنځته شوه اما په عمل کې ولیدل شول چې دغې شورا ته یوازې هغه خلک راوبلل شول چا چې د یو مشخص تنظیم مشر د جمهور رییس په حیث ټاکل غوښتل. هغه څوک چې د شورا په صفت نه مرېدل هغوی هم د دغې شورا مخالفت د توپونو په ډزو اعلان کړ.

د هرې ټولنې ســیاســي ســیســتم یا حکومت په مشــروعیت ولاړ وي او د مشــروعیت اســاســي نسبت د ټولنې د خلکو په ازاده رایې ولاړ وي. هغه حکومت چې په خلکو باندې د ټانکونو، توپونو، الوتکو، راکټونو، ټوپکو او برچو په زور تحمیلېږي، دغه ډول حکومت مشروعیت نه لري او افغانان هم د زور حکومت منلو ته تیار نه دي. د افغانســتان د ازادۍ لپاره د افغانســتان ټولو قومونو ګډه قرباني ورکړې ده او اوس یو قوم بل قوم ته دا نه شي ویلای چې ما قرباني ورکړې ده او تا نه ده ورکړې. د څوارلس کلونو د ملي تراژیدۍ په نتیجه کې اوس د افغانســتان ټول قومونه خپل قوماندانان، دیني علما، قومي مشــران او تعلیمیافته اشــخاص لري او د تېر یو کال او یوې میاشــتې ترخو تجربو ثابته کړه چې په افغانستان د سولې د راوستلو لپاره د ملګرو ملتونو د لوی سرمنشي غړ د سولې د هڅو لپاره له بل هر وخت نه زیات ضرور دی.

ملګري ملتونه یوه بیطرفه موسســه ده او د دغې موســسې د لوی سـرمنشي دفتر د بل هر چا څخه زیات د افغانســتان د کشــالې په هکله اوږده او پخه ترجبه لري. اوس هغه وخت رارســېدلی دی چې د ملګرو ملتونو د لوی سرمنشي نماینده یا نماینده ګان د افغانستان په قضیه کې دخیلو حکومتونو،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تنظیمونو مشـــرانو، د مختلفه قومونو د قوماندانانو، دیني علماوو، قومي مشرانو او تعلیمیافته اشخاصو سره له سره رابطه ټینګه کړي او د افغانستان د مختلفه قشرونو څخه نماینده لویه جرګه یا شورا دایره کړي چې د افغانستان خلک د خارجي مداخلو پرته په ازاد ډول په خپله خوښـــه د خپل هېواد د سیاسي او اقتصادي سیستم، اساسي قانون او راتلونکي مشرتابه په باره کې فیصله وکړي او دغې ملي تراژیدۍ ته خاتمه ورکړي.

موږ له استاد امین څخه وپوښتل چې تاسو په امریکا کې له مېشتو افغانانو سره هم ولیدل که نه؟ دوی په دې اړه وویل:

ما دوه ځله په واشـــنګټن کې او همدا شـــان د کالیفورنیا ایالت په کانکورد او لاس انجلس کې د افغانانو په غونډو کې خبرې وکړې. د افغانانو لپاره په واشنګټن او کالیفورنیا کې ټلوېزیونونو او د ازاد افغانستان راډیو راسره مرکې هم وکړې.

د افغانانو اکثریت د افغانســـتان د کشـــالې له ورځنیو حالاتو څخه ځانونه خبروي او د افغانســتان د روانې تراژیدۍ په وجه ډېر خفه ښــکارېدل. له بده مرغه یو شمېر افغانان د پښتو او فارسي د رقابت په مرض اخته شوي دي او دغه مرض دومره شدت پیداکړی دی چې حتی ځینې پښتانه د دري ژبو سره او ځینې دري ژبي له پښتنو سره خبرې نه کوي. ما په دغه غونډو او مرکو کې هغوی ته په زغرده وویل چې په افغانستان کې افغانانو ته اساسي پرابلم دا دی چې خپل هېواد څنګه د مرګ ژوبلې او تباهۍ څخه وژغوري؟ هغوی ته د پښـتو او فارسي مساله دومره مهمه نه ده، لکه څنګه چې یو شمېر افغانانو په امریکا کې راټینګه کړې ده. هلته د آش نه کاســـه ډېره توده وه، ما ورته وویل افغانســتان د داخلي قومي روابطو او د خواوشا او حوزې د شـرایطو په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه جزیه کېدونکی هېواد دی. په افغانستان کې ټول قومونه ګډ پراته دي او دوی د پېړیو پېړیو راهیسې ګډ ژوندکوي. په افغانستان کې داسې سیمه نه شته چې هلته دې یوازې یو قوم مېشت وي. فرضاً که افغانستان تجزیه کېږي، نو ددې تجزیې عملیه به یوازې د افغانستان پورې محدوده نه وي، دغه عملیه حتماً په پاکستان، ایران، د مرکزي اسیا په جمهوریتونو، ترکیه، هند او د اسیا په ډېرو هېوادونو تاثیر کوي چې په اوسنیو شرایطو کې د تجزیې د دې لویې عملیې او د تجزیې څخه د راپیداکېدونکو شخړو جګړو او قومونو د یوځای څخه بل ځای ته د لېږدولو او ورسره د سیاسي، اقتصادي، اجتماعي او نظامي پرابلمونو د مخنیوي لپاره کوم ماستر پلان نه شته، که موږ یې غواړو او که نه او که زموږ خوښه وي او که نه، موږ افغانان مجبور یو چې په افغانستان کې ژوند وکړو. څوک چې په یو کور کې ژوندکوي، نو په ځای د دې چې په خوشالۍ او ورورلۍ ژوند وکړي، تریخ ژوند د افغانستان یو قوم ته هم هیڅ ګټه نه رسوي. که څوک ټوله شپه او ورځ خپل وخت په دې تېر کړي چې پښتانه بې کلتوره دي، تاجک بې غیرته دي، ازبک کله خام دي او داسې نور نو ګټه به یې څه وي؟ له دغو خبرو څخه یوازې د افغانستان دښمنانو ته ګټه رسېږي؛ دغه خلک یوازې د افغانستان د دښمنانو لپاره خدمت کوي او موږ په واقعیت کې په شعوري یا غیر شعوري توګه د افغانستان لپاره د (کی.جي. بي) د دې پلان چې ((جلا یې کړه او حکومت وربانديې وکړه)) ښکار شوي یو. (کی . جي. بي) د قومونو، قبایلو او ملیتونو د وزارتونو له لارې همدغه پلان په افغانستان کې عملي کول غوښتل، چې افغانان د قوم او ژبو په شخړو کې راښکېل کړي او دوی وربانديې حکومت وکړي. سره له دې چې خلقیانو او پرچمیانو د بین المللي ایډیالوژۍ پلوي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه اما د دغه پلان له مخې دوی د پښتنو او غیر پښتنو په نومونو د یو بل پر ضد مبارزه هم کوله.

د ډاکتر نجیب الله تر ســقوط وروســته د کابل ائتلاف هم دا فکر کاوه، چې دوی د کابل د نیولو ســره جوخت به د پښتــنو تاریخي زعامت ته خاتمه ورکړي. د ائیتلاف غړو ځانونه د خپلو قومونو نماینده ګان معرفي کول او د دوی پر ضـد مخالفینو هم کوښښ کاوه چې پښتنو ته د خطر په نوم پښتانه په ځان راټول کړي. دواړو ډلو د قومونو او ژبو په نومونو پوره هلې ځلې وکړې، لاکن د مختلفه قومونو قوماندانانو، دیني علماوو، قومي مشــرانو او تعلیمیافته وو د دوی هلې ځلې شنډې کړې. د دوی له خوا دا غږ راپورته شـو، چې په افغانســتان کې جګړې د قومونو ترمنځ جګړې نه دي، بلکې دغه جګړې محض د سیاسي قدرت ته د رسېدو په نیت روانې دي. له بلې خواد له کونړ نیولې تر هرات پورې د هندوکش جنوب ته د پښتنو قومونه مېشت دي او د کابل چاپېر پښتــانه قوماندانان پراته دي. دغو قوماندانانو لیدل چې د کابل ائیتلاف د پښتنو پر ضـد فعالیت کوي، لاکن د دغو قوماندانانو د حوصلې او د تدبر څخه کار واخیســت او هغوی نه غوښتل چې د قدرت جنګ په قومي جنګونو بدل کړي. د مرکو په دوران کې ځینو قوماندانانو دې ته اشـاره کوله، که چېرې په افغانسـتان کې قومي نښتې پیل شي، نو دغه نښـتې د افغانسـتان ټولو سیمو، ښـارونو، کلیو او حتی کوڅو ته ورننوځي. هېڅوک د کامیابېدو چانس نه لري او په افغانســتان کې د مرګ ژوبلې او تباهۍ پرته هېڅ شــی نه ترلاسه کېږي.

ما ورته وویل د افغانســتان په جهاد کې ټولو قومونو قرباني ورکړې ده. اوس ټول قومونه حق لري، چې په راتلونکي افغانسـتان کې د ورورلۍ د اصـولو پر اساس هر قوم د خپل شـمېر سره سم خپل سیاسـي، اقتصـادي، اجتماعي،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلتوري او نور حقونو ترلاسه کړي. له بده مرغه د افغانستان د ځينو قومونو څوکسان چې ځانونه د ځينو قومونو نماينده ګان معرفي کوي، وايي چې د دوی د قوم حق بل قوم خوړلی دی، په واقعيت کې دغه ډول اشخاص له قومي تعصب او له قومي شخړو څخه شخصي بهره برداري کوي. په سياسي لحاظ حقوق قانوني مساله ده او قانون د خلکو د نماينده ارګان له خوا جوړيږي. تر څو چې په افغانستان کې د ټولو قومونو له خوا نماينده شورا منځته را نه شي او دغه نماينده شورا په اکثريت حکومت انتخاب نه کړي، تر هغې شورا او حکومت دواړه مشروعيت نه پيداکوي. په دې شرايطو کې د ټولو افغانانو اسلامي او ملي وظيفه دا ده چې په افغانستان کې د مشروع شورا او حکومت د جوړېدو لپاره کار وکړي او څه وخت چې دغه شورا منځته راغله، نو بيا شورا حق لري چې د افغانستان په راتلونکي اساسي قانون کې د ټولو قمونو هر ډول حقوقو ته قانوني بڼه ورکړي او مشروع حکومت ورته عملي جامه ور واغوندي. د مثال په ډول که د يو قوم په نوم يو څو کسان دا دعوه راپورته کړي چې په تېرو وختونو کې زموږ د قوم سياسي، اقتصادي، اجتماعي، تعليمي، کلتوري يا مذهبي حقوق غصب شوي وو او موږ خپل حقوق غواړو. که فرضاً د بل قوم يو څوکسان ورته دا ووايي چې موږ يې نه درکوو، يا ادعا مو سمه نه ده يا مو ټول حقوق درکړل، نو اياد مدعي يا مدعي عليه خبرې يا فيصلې څه قانوني بڼه لري؟ ايا د ټوپک په زور حق اخيستل قانوني ګڼل کېږي؟ يو ځواب دی، نه. بيا هم موږ افغانان مجبور يو چې د يو مشروع ارګان په لټه کې شو او دغه ارګان د افغانانو د ټولو قومونو نماينده شورا ده او بس.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې مو له پروفیسور امین څخه پوښتنه وکړه چې تاسو له افغانانو سره د تفاهم او ملي وحدت د شورا په باب هم خبرې وکړې او که نه؟ ده په دې اړه وویل:

اکثره افغانان له شورا څخه خبر وو او د افغانانو په غونډو او مرکو کې د شورا په هکله ډېرې پوښتنې هم وشوې.

زما د خبرو خلاصه دا وه:

دا شورا د افغانستان د مختلفو قومونو له قوماندانانو، قومي مشرانو، علماوو او تعلیمیافته وو څخه جوړه شوې ده. د شورا مرامنامه مې ورکړه، ما ورته د شورا په ترکیب، د شورا په فعالیت او شورا د راتلونکي پروګرام په برخه کې په تفصیل معلومات ورکړل چې د دغه شورا اساسي ټکي مې ورته داسې خلاصه کړل:

۱ – دغه شورا د افغانستان د رواني تراژیدۍ د ترخې تجربې په نتیجه کې منځته راغلې ده، د مختلفو قومونو قوماندانان، قومي مشران، دیني علما او تعلیمیافته په پېښور کې سره راټول شول، د افغانستان په روانې ملي تراژیدۍ وګړېدل او پرېکړه یې وکړه چې د افغانستان د مختلفو قومونو د قوماندانانو، قومي مشرانو، دیني علماوو او تعلیمیافته وو سره دې رابطه ټینګه کړل شي، دوی دې د افغانستان دننه په یو ولایت کې سره د جرګې په توګه راټول شي او د افغانستان د ملي تراژیدۍ د خاتمې په برخه کې دې تصمیم ونیسي.

۲ – د روان کال د مارچ په ٦مه نېټه یې د پاکستان صدراعظم، په اسلام اباد کې د ایران او سعودي عربستان سفیرانو ته لیکونه ولېږل. په دې لیکونو کې د دغه هېوادونو د حکومتونو او خلکو څخه د افغانانو د جهاد په دوران کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرستې له امله منله شوې ده، اما دوی ته دا هم ليکل شوي دي، چې د دغه هېوادونو حکومتونه د افغانستان په داخلي چارو کې مداخله کوي، د افغانانو ترمنځ تبعيض کوي او د دغه هېوادونو حکومتونه غواړي، چې د هغو تنظيمونو په واسطه چې د دوی له خوا جوړ شوي دي، په افغانستان کې خپلو مستقيمو او غير مستقيمو مداخلو ته دوام ورکړي او د افغانستان د خلکو خپلواکي د خپل انحصار لاندې راولي.

۳- د شورا ټوله مرامنامه مې ورته په څلورو ټکو کې خلاصه کړه.

الف- افغانان ورورولي کوي، خو نوکری ته نه دي تيار، خارجي مداخله نه مني.

ب- افغانان په خارج کې يا د خارجيانو له خوا د جوړو شويو تنظيمونو په واسطه په افغانستان کې د دوی سياسي، اقتصادي او کلتوري انحصار نه مني او نه يې منلو ته تيار دي.

ج- په زور کلي نه کېږي. افغانان ديکتاتوري او د خارجيانو له خوا د تحميل شوي حکومت څخه تر پوزې راغلي دي. د منځګړيتوب حق هغه څوک لري چې هغوی واقعاً بې طرفه وي. د افغانستان په کشالې کې دخيل حکومتونه بې طرفه نه دي، دوی د قضيې طرف دي، خپل ترمنځ رقابتونه لري، د خپلو تنظيمونو لپاره امتيازات غواړي او د دغو رقابتونو له امله افغانستان د دوی د بزکشۍ ميدان ګرځېدلی دی.

د ملګرو ملتونو موسسه يوازينۍ بې طرفه موسسه ده، له ډېرو کلونو راهيسې دغه موسسه د افغانستان له کشالې سره نږدې اړيکي لري، د افغانستان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلې منځګړيتوب يې کړی دی او په دې پوهېږي چې د افغانستان کشاله ځنګه او له کومې لارې سياسي حل مومي.

د- د افغانستان په جهاد او ازادۍ کې ټولو قومونو ګډه قرباني ورکړې ده. اوس ټول قومونه خپل قوماندانان، ديني علما، قومي مشران او تعليميافته اشخاص لري، د ملګرو ملتونو لوی سکرتر دې د افغانستان د دغو ځلورو قشرونو څخه لويه جرګه يا داسې بل ميکانيزم چې د افغانانو لوی اکثريت ته د منلو وړ وي، داير کړي او دغه نماينده لويه جرګه کې د خارجيانو د مداخلې نه غير د افغانستان د سياسي سيستم، حکومت، اساسي قانون او راتلونکي مشرتابه په اړه دې تصميم ونيسي او د افغانستان روانې ملي تراژيدۍ ته دې خاتمه ورکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصاحبه پروفیسور عبدالرسول امین با هفته نامه کابل

دا مرکه د (وفا) جریدې په (٦٥)مه ګڼه کې د (١٣٧٢ل)کال د وږي میاشتې پر (٢٧)مه نېټه خپره شوې ده.

سوال: اتحادیه نویسنده ګان افغانستان ازاد چه وقت تاسیس ګردید؟

جواب: اتحادیه نویسنده ګان افغانستان ازاد در حمل سال ١٣٦٤ هـ. ش مطابق به سال ١٩٨٥م در اثر مساعی، تنی چند از تعلیمیافته ګان، منورین و نویسنده ګان کشور در شهر پشاور تهداب ګذاری شد. اعضای موسس آن ده نفر بودند. ما در دیار غربت باوجود دشواریهای مالی و سیاسی شروع به کار سازنده فرهنگی و سیاسی نمودیم و خواستیم تا واقعیتهای جامعه ما را طوری که است به ګونه حقیقی و ریالستیک آن بازتاب دهیم.

ما در عملی نمودن اهداف اتحادیه باقبولی هر نوع خطر راه برګزیده خود را دنبال نمودیم، در آن ثابت قدم ماندیم و تا هنوز هم به کار خود به همان شیوه واقعیتی و واقعیت ګرایی ادامه میدهم.

سوال: باکدام مراجع و سازمانهای ملی و جهانی اربتاط دارید؟

جواب: بر اساس اهداف اتحادیه ما با بعضی از موسسات مدافع حقوق بشر و دموکراسی و ازادی به سویه جهانی ارتباطهای داریم و از موسسات غیر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولتی کمکهای بلا قید و شرط را پذیرفته ایم. من خود عضو سازمان جهانی حقوق بشر استم، و در داخل کشور اترباط ما با جمعیت رستگاری ملی، شورای تفاهم و وحدت ملی قایم بوده، و با انجمن فرهنگی خوشحال نیز در استانه تاسیس روابط متقابل فرهنگی استیم و هر موسسه فرهنگی دیگر کشور که با اهداف ما یعنی کوشش برای حقوق بشر و حکومت انتخابی توافق داشته باشد و ما نیز اهداف انها را بپذیریم خواهان برقراری روابط و همکاری متقابل استیم.

سوال: چند عضو دارید؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد در سالهای اخیر ۲۸ عضو رسمی داشت، که اکثر شان در اتحادیه مصروف کارهای فرهنگی و علمی و ژورنالستیک بودند، اما بنا بر ضیقی منابع پولی و خشکیدن سرچشمه های کمکها فعلاً تداد محدودی از اعضای آن در اتحادیه مصروف کار اند، ولی تعداد اعضای دیگر ما که خارج از اتحادیه کار میکنند زیاد است.

سوال: برنامه اتحادیه را توضیح کنید؟

جواب: اتحکادیه نویسنده گان افغانستان ازاد در مسایل سیاسی افغانستان، معتقد به اشتراک تمام اقشار و اقوام و قبایل ساکن در کشور است. ما معتقد استیم که در جهاد چهارده ساله افغانستان همه افغانها مربوط به هر قوم و قبیله شرکت ورزیده و اکنون در تشکیل حکومت و حیات سیاسی، اجتماعی کشور نیز بایست همه یی افغانها بدون در نظرداشت مسایل، لسانی، منطقه یی، مذهبی و قومی حصه داشته باشند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما معتقد استیم که جامعه ما یک جامعه مسلمان، مساوات طلبب و بیگانه زدا اســت، انها ســنتهای دیرینه خود را احترام میگذارند، بنا بر آن باید با درک ســاختار اجتماعی و روان ملت خود طبق خواســته های انان عمل نماییم، هرگاه به نظریات و اعتقادات انها وقعی گذاشــته نشــود ما نخواهیم توانســت درکشور خود به یک صلح سراسری و پایه دار نایل آیم.

اتحادیه ما بر اصـــل دموکراســـی، ازدیهای فردی و اجتماعی و رعایت کامل حقوق بشر و حقوق مدنی اعتقاد کامل و راسخ دارد.

سوال: منابع تمویل کننده انجمن چگونه است؟

جواب: اتحادیه نویسـنده گان افغانسـتان ازاد بدو تاسـیس تا امروز فعالیتهای خود بر اسـاس پروژه های گوناگون اسـتوار و برقرار نموده بود، به گونه مثال پروژه مجله انگلیسی بنام (WUFA)، پروژه مجله خپلواکی به زبانهای دری و پشــتو، پروژه چاپ کتب (به زبانهای پشــتو، دری و انگلیســی)، پروژه اخبار وفا (به زبانهای پشتو و دری) و پروژه سیمینارها، هر یک از این پروژه ها را بعضـی از موسـســات فرهنگی و سـیاسـی، اجتماعی خارجی تمویل میکرد. ایشــیا فوندیشــن، USIS، کوترادادناور فوندیشــن (المان) و یک موســســه دنمارکی در تمویل پروژه های ما با ما یاری رسـانیده اسـت. در اواخر سـال گذشته عیسوی اکثریت پروژه معاونت سقوط کرد، فعلاً تنها پروژه اخبار (از سـوی دنمارکیها) تمویل میشـود و پروژه چاپ کتب فعالیت دارد (تمویل این پروژه را یک موسسه مدافع دموکراسی امریکایی پذیرفتهو ولی تا حال کمکی از آن دریافت نه کرده ایم.)

سوال: در داخل کشور فعالیت دارید؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: ما از اغاز تاسیس اتحادیه تا امروز به مرکز و اکثر ولایات کشور خود نشـرات اتحادیه را میفرسـتیم، و اتحادیه کوشـیده اسـت، در داخل کشـور با موسـفیدان و مشـران، علما، روحانیون و تعلیمیافته های کشـور روابطش را برقرار نگه دارد.

سوال: شرایط پذیرش اتحادیه چیست؟

جواب: در اتحادیه نویسـنده گان افغانسـتان ازاد بنا بر مواد اسـاسـنامه آن هر افغانی که مرتکب جرم و جنایت نشده باشد، بر ضد منافع ملی کشور و مردم آن واقع نکردیده باشد اساسنامه اتحادیه را بپذیرد و مطابق به مواد آن عمل نماید، به حیث عضو اتحادیه پذیرفته شده میتواند.

سوال: طرح شما در باب ایجاد حکومت ملی در کشور چیست؟

جواب: اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد، با در نظر داشت غیر وابسته گی آن با تنظیم ها و سـازمانهای داخلی و خارجی به مسـایل کشـور و پرابلمهای آن از دید ملی و وطنی مینگرد.

ما با درک عمیق از ساختار روانی، اجتماعی و سطح رشد اجتماعی و سیاسی در کشور به این انتیجه رسیده ایم که مسایل مربوط و جاری در کشور را جز احترام به مردم و معتقدات و سـنتهای آن هیچ چیز دیگر حل کرده نمیتواند. کشور ما در طول تاریخ با حادترین پرابلمهای داخلی و خارجی روبرو شده، ولی مردم آن با توجه به سـنتهای پذیرفته شـده شـان که همگونی عام و تام با ارزشهای دین مبین اسلام دارد، همه پرابلمها و مشکلات پیشروی شانرا حل نموده اند. سنتهای دیرین مردم ما که در موسسه اجتماعی جرگه تبلور مییابد، حیثیت حقوقی و قانونی داشته با فیصله های آن افغانها تطابق روانی دارند و

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن را میپذیرند. اکنون نیز که کشـــور ما دچار پرابلمهای داخلی اســـت به عقیده، مان یگانه راهی که میتواند ملت را از این حالت خطرناک بی ثباتی و جنگ داخلی نجات دهد، همان لویه جرگه عنعنوی است.

لویه جرگه یی که امروز بایست دایر شود، لویه جرگه واقعی، نماینده و ممثل اراده همه یی اقوام ساکن در کشور باشد و سرپرستی آن را ملل متحد بکند. در این جرگه باید قوماندانان، علمای دین، روحانیون، موسفیدان و تعلیمیافته گان تمام اقوام و قبایل کشور شرکت داشته باشند.

لویه جرگه باید قبل از همه قیادت ملی را برای کشور تعیین بدارد، و حکومت عبوری را انتخاب نماید، قیادت و حکومتی که پس از گزینش و پذیرش لویه جرگه به وجود می آید مشـــروعیت قانونی خواهد داشـــت. حکومت باید اردوی ملی را تشکیل نموده، خلع سلاح عمومی را اغاز نماید و کار عودت مهاجرین و اســـکان دوباره انها را در راس کارهای خود قرار دهد، قانون اساسی جدید را رویدست گیرد و پس از تسوید و تصویب قانون اساسی، قوانین دیگر به شـــمول قوانین احزاب، ســـازمانهای اجتماعی و انتخابات را تســـوید و تصـــویب خواهد نمود و شـــرایط را برای انتخابات را تســـوید و تصویب خواهد نمود و شرایط را برای انتخابات سراسری، مستقیم و سری که همه مردم کشور در آن شرکت کنند، هموار خواهد ساخت.

سوال: ایا دست دراز و مداخله کشورهای خارجی را در قضایای افغانستان تایئد مینمایید؟

جواب: اگر پرسش شما را کوتاه پاسخ بدهیم، باید بگوییم که نی. ولی بایست تذکر دهم که از نظر من و اتحادیه ما مداخلات خارجی ملت ما را دچار مشکلات امروزی نموده است، تا زمانی که مداخلات خارجی قطع نشود، تا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

آن وقت کشـــور ما و مردم آن درگیر جنگ خواهد بود. اتحادیه ما از همه زیادتر بر ضد مداخلات بیگانه مبارزه کرده، میکند و خواهد کرد.

کشورهای مداخله گر باید از روحیه بیگانه زدایی مردم کشور ما اطلاع داشته باشـــند و باید بدانند که مردم ما نمایده گان خارجیها را نمیپذیرند، انها باید بگذارند که مردم را مطابق به میل شـــان قیادتی را برای شـــان تعیین بدارند، قیادتی که بر اساس نورمهای معموی همزیستی مسالمت امیز روابط دوستانه باکشورهای همجوار و سایر کشورهای منطقه و جهان استوار نماید.

سوال: در این روزها سرو صدای انتخابات است، شما چی شکل انتخابات را تایید مینمایید؟

جواب: باید گفته شـــود که من خود و اتحادیه ما همه به انتخابات عقیده داریم، ولی به نظر اتحادیه ما در شـــرایط فعلی بنا بر درک احوال و اوضـــاع اجتماعی و سیاسی و جنگی در کشـــور و ارایش قوتها انتخابات سراسری، سری و مستقیم به دلایل زیرین ناممکن به نظر میرسد:

۱- در شـــرایط فعلی بیش از پنج ملیون افغان در خارج از کشـــور در دیار هجرت به ســـر میبرند، ایا بدون شـــرکت پنج ملیون افغان میتوان انتخابات انجام شده را سراسری نامید؟

۲- همینگونه در حدود بیش از یک ملیون افغان در اثر جنگهای داخلی از جای شان بیجا شده اند و به ولایات و محلات مصوون کشور پناه برده اند، ایا میتوان بدون در نظرداشت حقوق انها انتخابات را انجام داد.

۳- تا جایی که دیده میشود تا حال در کشور حکومت باثبات و قوی مرکزی به وجود نیامده اســـت حکومتی که بتواند بر تمام ولایات، ولســـوالیها، علاقه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

داریها و محلات آن حاکمیت داشـــته باشـــد. حکومتی که بر تمام قلمرو مملکت حاکمیت نداشته باشد، چگونه میتواند در سراسرکشور انتخابات را برگذار نماید.

٤- در شرایط فعلی همه کشور مسلح است و تفنگ برکشور حاکم میراند، به نظر ما تا زمانی‌که درکشـور خلع سـلاح عمومی صـورت نگرفته باشـد، انتخابات عمومی و سراسری واقعی امکان پذیر نیست.

٥- مساله شمول اشتراک زنها نیز موضوع قابل بحث است، زیرا بعضیها به اشتراک زنان در انتخابات موافق

نیستند؟ ایا میتوان بافروگذاشتزیاده از نصف نفوس جامعه چنین انتخابات را انتخابات واقعی خواند؟

٦- احصـــائیه های واقعی درکشـــور موجود نبوده، این مســـاله نهایت بغرنج باعث درد سرهای فراوانی شده میتواند.

احصـائیه های اکثر حصـص جنوبی، غربی، شـرقی و شـمال شـرقی‌کشـور بر اساس بند و بستهای قومی و یاداشتن مردان جنگی ثبت شـده است و اکنون نفوس این مناطق ده چند وحتی بیشتر از آن ازدیاد یافته است.

انتخابات پیشنهادی از سوی بعضیها شکل انحصاری دارد و شیوه برگذاری آن‌که حزب و یا تنظیم باید در حوزه هاکاندید شــود نه شــخص، نیز موارد عملی ندارد.

سوال: نظر شما درباره هفته نامه‌کابل چیست؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جواب: اگر چه من جریده شما را ندیده ام، اما این‌که شما در شرایط نهایت دشوار به نشر چنین جریده در شهر کابل همت گماشته اید، کاری است در خور ستایش من این‌کار را می ستایم و شاد باشهای گرم و صمیمانه خود را تقدیم کارکنان این جریده مینمایم.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان به د ګاونډیو هېوادونو ترمنځ د پله حیثیت ولري

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۷۰)یمه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل) کال د لړم میاشتې پر (۱) نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان د روانو نویو سیاسي تحولاتو او د افغانستان پر مساله باندې د دې تحولاتو د اغېزو په اړه د ازاد افغانستان د لیکوالو اتحادیې له مشر پروفیسور عبدالرسول امین سره یوه مرکه کړې ده، چې لاندې وړاندې کېږي:

پوښتنه: محترم استاد پروفیسور امین! لطفاً د پاکستان د نوي سیاسي صورتحال او پر افغانستان باندې د دې صورتحال د اغېزو په اړه د وفا لوستونکو ته څرګندونې وکړئ؟

ځواب: د پاکستان دغه تحولات د دوو مهمو مسالو سره ارتباط لري، یو دا چې په نړیواله کچه تغییرات روان دي، بل دا چې په پاکستان کې هم د دغو تغیراتو احساس لیدل کېږي. د پاکستان د اوسنیو انتخاباتو په نتیجه کې چې بېنظیر بوټو د پاکستان صدراعظمه وټاکل شوه، د دې ټاکنې اساسي عامل دا دی چې دلته دا ټوله مبارزه زما په نظر په دوو جهتونو کې وه؛ یو جهت یې محافظه کارانه و او بل د تحول غوښتونکو او تغیر طلبانو طرز تفکر چې تل یې د تغیر لپاره هڅې کولې. بېنظیر بوټو چې د انتخاباتو پر وخت کومې بیانیې ورکړې دي د هغې په خبرو کې دا مسله په واضحه توګه یاده شوې وه، چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا د تغیر دوره ده، باید پاکستان کې هم تغیر راشي او دغه د تغیر دوره د بین المللي سیاست له غوښتنو سره سمه روانه ده او په دې حوزه کې هم همدغه تغیر راروان دی، نو فکر کوم چې دغه انتخابات او د دې د ګوند کامیابېدل او د صدراعظمۍ په توګه د دې له راتګ څخه سړی داسې نتیجه اخیستلای شي، چې د پاکستان خلک د سیاسي بلوغ مرحلې ته رسېدلې دي او سیاسي بلوغ لري، نو دا چیلنج باید ومنل شي، چې باید پاکستان کې سیاسي تغیر راشي.

پروسږکال چې کله مور د بېنظیر بوټو سره د دغو مسایلو په ارتباط وغږېدو، مور سره نور افغانان هم موجود وو. دې مور ته یونیم ساعت د خبرو اترو وخت راکړ. د دې له خبرو څو مهم نکات چې ماته یاد دي دا و: اوله دا چې هغه څوک چې په خپل وطن کې ستونزې او مشکلات ایجادوي، اختناق راولي، خلک محبسونو ته لېږي، خلک وژني، نو هغه به د ګاونډي څه پروا وکړي؟ دوی ویل کله چې مور حکومت جوړوو، نو د خلکو رایه غواړو او په پاکستان کې د خلکو په خوښه حکومت جوړوو. لکه څنګه چې په پاکستان کې مور یو مستقل او د خلکو په خوښه حکومت غواړو نو همداسې زمور هیله ده چې په افغانستان کې هم داسې حکومت رامنځته شي، چې خلکو رایه ورته ورکړې وي. صندوقونه دې کېښودل شي چې خلک په ازاده توګه خپله رایه ورکړي او خپل زعامت وټاکي. دغه زعامت باید د زور او فشار لاندې نه وي، بلکې د خلکو د خوښې تابع وي.

د دې د خبرو بله برخه دا وه؛ چې هغې وویل: مور داسې افغانستان نه غواړو چې د پاکستان، ایران او یا بل کوم ګاونډي تر فشار لاندې وي، بلکې خبره دا ده چې افغانان په تاریخي لحاظ په ازادۍ مېین قوم دی او دوی تل د ازادۍ لپاره د خپل دین لپاره د خپلې عنعنې لپاره قرباني ورکړې ده، نو که افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د خلکو په خوښه حکومت راشي او هغه ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان وي، هغه د نورو ګاونډیو ملکونو سره هم کومک کولای شي.

دریمه خبره دا وه؛ چې افغانستان کې که داسې حکومت راځي چې هغه د خلکو په خوښه وي، نو هغه دلته د پاکستان د حکومت سره هم مرسته کولای شي، ځکه چې دلته به هم د خلکو د خوښې حکومت وي او بله خبره دا وه چې افغانستان په ډېر یو مهم ستراتیژیک موقعیت کې پروت دی او ازاد، مستقل او پر خپلو پښو ولاړ افغانستان د ګاونډیو په منځ کې د یو پله حیثیت لري او موږ داسې افغانستان غواړو چې له ګاونډیو ملکونو سره د ورورولۍ او دوستۍ روابط ولري او د یو بل په چارو کې لاسوهنې نه وي، بلکې له یو بل سره په اقتصادي، اجتماعي او فرهنګي ساحو کې د متقابلې همکارۍ روابط ولري. اوس چې بېنظیر بوټو صدراعظمه شوې ده، د ټولو افغانانو ترې دا هیله ده چې د افغانستان د کشالې د سیاسي او مسالمت امیز حل په لاره کې خپله مثبته هڅه پیل کړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانان هيله لري، چې زموږ ګاونډيان بايد د افغانستان مساله ملګرو ملتونو ته وسپاري

دا مرکه د (وفا) جريدې په (۷۶)يمه ګڼه کې د (۱۳۷۲ل)کال د ليندۍ مياشتې پر (۱۵)مه نېټه خپره شوې ده.

د پاکستان صدراعظمې بېنظير بوټو د روان کال د قوس د مياشتې پر څلورمه نېټه په اسلام اباد کې يو جوړ شوي مطبوعاتي کنفرانس کې برخه واخيسته. په دې کنفرانس کې پاکستاني مشرانو او د پاکستان د مطبوعاتو ځينې نماينده ګانو برخه اخيسته وه. په دې مطبوعاتي کنفرانس کې د صدراعظمې څخه د افغانستان د رواني لانجې او کورنيو تنظيمي جګړو په باب هم پوښتنه وشوه. محترمې بېنظير بوټو په دې ارتباط د خپل ځواب په ترڅ کې د نورو خبرو تر څنګه دا خبره هم وکړه چې موږ پېشنهاد کوو، چې د افغانستان د روانې شخړې د حل لپاره دې د پاکستان، ايران او سعودي عربستان يو مشترک درې اړخيز کمېسيون جوړ شي، په دې موضوع کې دې منځګړيتوب وکړي.

د محترمې بېنظير بوټو دې خبرو په افغانانو کې يو تشويش توليد کړ، ځکه افغانان په تمه و، چې د دې په رامنځته کېدو سره به د پاکستان په افغان پاليسۍ کې تغير راشي، خو په مطبوعاتي کنفرانس کې د افغانستان په باب د دې خبرې د پاکستان د زړې پاليسۍ په رڼاکې اوډل شوې وې، په همدې اساس د بي بي سي پښتو خپروني د پاکستان د صدراعظمې د دې وينا په باب، د افغانانو د عکس العملونو د څرګندولو په خاطر د ازاد افغانستان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکوالو ټولنې له مشر پروفيسور امين سره يوه مرکه وکړه، چې د قوس پر اوومه د سهار د بي بي سي راډيو له څپلو نشر شوې ده.

له پروفيسور امين څخه يې پوښتنه وکړه، چې د محترمې بېنظير بوټو د دې وينا په باب د افغانانو عکس العمل څه دی؟

پروفيسور په ځواب کې ورته وويل: د محترمې بېنظير بوټو تر مطبوعاتي کنفرانس وروسته، چې ما له کومو افغانانو سره کتلي دي، په دې ارتباط افغانانو د بېنظير بوټو په مرکه څه تشويش ښکاره کړ، ځکه افغانان وايي، چې د محترمې دا خبرې او نظريات د افغانستان په باب د پاکستان د زړې پاليسۍ څخه خړوبېږي، ځکه افغانان په دې عقيده دي، چې پخوانۍ پاليسي موثره نه وه، د هماغسې پاليسۍ په رڼا کې د پېښور- اسلام اباد تړونونه وشول، په دغو تړونونو کې د درېواړو هېوادونو نماينده ګان وو، بيا د افغان د اوسنۍ اداري مشران او په جګړه اخته خواوې د اسلام اباد تر تړون وروسته د پاکستان د پخواني صدراعظم په ملګرتيا تهران او رياض ته ولاړل. خو دغو درې اړخيزو خبرو کومه ګټه و نه کړه او افغانستان کې يې حالات نور هم کړکېچن کړل او هېڅ هم پرې مرتب نه شول. نو ځکه اوس افغانان شکمن دي، چې دا پېشنهادي درې اړخيز کمېسيون به هم څه ونه کړای شي. د کمېسيون درېواړه غړي په افغانستان کې خپلې ګټې لري او درېواړو زموږ په هېواد کې په وسله سمبال ګوندونه او تنظيمونه جوړ کړي دي، ځکه دوی به هر يو کوښښ وکړي چې د خپلې خوښې حکومت پر افغانانو وتپي، حال دا چې دغسې تپل شويو حکومتونو په افغانستان کې نتيجه ور نه کړه او نه به يې ورکړي. افغانان غواړي، چې زموږ ګاونډيان په صادقانه ډول د افغانستان رواني معضلې ته فکر وکړي او په دې هڅه کې شي، چې افغانان د خپلې خوښې حکومت له خپل دود او عنعنې سره سم ځان ته جوړ کړي، زموږ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډیان باید د یوه نوي تفکر په رڼاکې د افغانستان قضایاوو ته د دې هېواد له تېر تاریخ سره په ارتباط کې وګوري او د دې کشالې د غوڅولو لپاره له افغانانو سره لکه د ورونو د سولې او امنیت په لار کې مرسته وکړي. که چېرې دا شخړه د همدې لاسوهنو له امله دوام پیداکړي، نو د دې امکان شته، چې د افغانستان تمامیت له جدي خطرونو سره مخامخ کړي او دا اور به بیا زموږ ټول ګاونډیان له ځانه سره وسوځوي. د بي بي سي خبریال بیا وپوښتل، افغانان نو څه غواړي؟

د دې پوښتنې په ځواب کې پروفیسور امین زیاته کړه: افغانان وايي، چې دا درې ملکونه دې په ازمایل شوې طریقه کار نه کوي، ځکه هغو طریقو خو ډېره بده نتیجه ورکړه او افغانستان یې په کنډوالو بدل کړ. دوی وايي چې پاکستان باید هغه زړه افغان پالیسي پرېږدي او د نوي تمایل سره سم دې د لانجې د حل لپاره یوه داسې لار ولټوي او یا د یوې داسې لارې په لټولو کې له افغانانو سره مرسته وکړي، چې هغه د افغانانو له عقیدې، روایاتو او سنتونو سره برابره وي. افغانان هیله لري، چې دغه دربواړه هېوادونه دې هڅه وکړي، چې د ملګرو ملتونو جهاني موسسه د افغانستان مسلې ته بیا له سره توجه وکړي او هغوی خپل د سولې پلان بېرته ژوندی کړي، هغه دا چې زموږ ګاونډیان باید زیار وباسي، چې د افغانستان د مسلې حل ملګرو ملتونو ته وسپارل شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان یو مېړنی او توریالی هېواد دی او ټولو قومونو ته یې خپل مېړنتوب ښودلی دی، سکندر وکه چنګېز اوکه انګرېزان وو په خپله په جهاد سره ټولو ته شکست ورکړی دی، موجوده زمانه کې روسان یو لوی طاقت و چې د غربي او شرقي هېوادونو د دې زبرځواک څخه ځان ساته، البته روسانو زموږ په مخکې تاریخ او واقعاتو ته نظر نه و اچولی اوکه اچولی یې و، خو کمونستانو خپل قدرت ته په لوړ نظرکتل او افغانستان ورته وړوکی هېواد او بې طاقته ښکارېده، اما د افغانستان له هېواد سره یو لوی طاقت چې هغه د خدای(ج) په مرسته پس له هغې چې روسانو زموږ پر هېواد یرغل وکړ، نو په هماغه لوی طاقت الهی سره موږ افغانانو له روسانو سره کامله مقابله وکړه او ټول غرب او شرق ولیدل چې روسانو د افغانانو پر وړاندې لوی شکست وخوړ، نو نظر په دې مقدمه اوسني جګړه ماران په خپل منځ کې په جنګ او جګړو اخته دي، دا ډېر بې ځایه او د اسلام د ټولو بنیادي قوانیو، د قران عظیم الشان او حدیث نبوي سره مخالف دی او زموږ په هېواد کې یې د جهاد سپېڅلي اهداف په قتل او عارت بدل کړل.

پوښتنه: ستاسې په نظر د اوسنیو شخړو څخه د وتلو لاره څه ده؟

ځواب: زه فکر کوم چې د افغانانو لپاره د بهرنیو یرغلګرو سره مقابله څه نوې خبره نه ده، خو کله چې زموږ په هېواد کې خارجي تېري کوونکو شکست خوړلی، نو افغانانو دوباره د خپل کلتور په مطابق خپلې ستونزې حل و فصل کړې دي، چې د دغې دود او دستور لپاره د روغې جوړې په خاطر یې جرګې او لویې جرګې راغوښتل شوي دي، دا مسلې په خپل منځ کې حل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې دي، اما زه فکر کوم چې د انقلاب په وجه لوی واړه شـول او واړه لوی شـــول، نو هغه خپل پلرنی دســـتور یې هېر کړی او یا د خپلو ګټو او اقتدار په خاطر نه غواړي چې دا مسـله د افغانانو په دود فیصـله شي. نو زه غواړم چې په افغانانو کې به په داخل او خارج کې پوهان او سـیاسـتمدار خلک شـته چې کولای شـي د خپل وطن دا مسـله ملګرو ملتونو په مرسـته او لویې جرګې په لارې حـل و فصـــل کړي، لکـه چې ملګرو ملتونو د هر هېواد جګړې او ستونزې حل کړې دي، همدارنګه مونږ سره هم باید مرسته وکړي، چې دا په خپله د بشري حقوقو څخه کلکه دفاع ده.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د مسلې د سیاسي حل صلاحیت له جنګي ډلو سره نه شته

دا مرکه د (ازاد افغانستان) جریدې د لومړي کال په (٤)مه ګڼه کې د (١٣٧٧ل)کال د چنګاښ پر میاشت خپره شوې ده.

د امریکا غږ پښتو خپرونې د کابل پوهنتون له پخواني استاد او د افغانستان د مطالعاتو د مرکز رییس پروفیسور عبدالرسول امین سره د افغانستان په روانه لانجه خبرې کړې دي، چې عمده برخې یې دلته را اخلو:

له پروفیسور امین څخه پوښتنه وشوه، چې له کمونیستانو څخه وروسته چې څومره حکومتونه راغلي دي او یا راځي، هر یو یې د اسلام او شریعت دعوه کوي. ایران هم یو مسلمان ملک او پاکستان هم او موږ هم یو مسلمان ملک یو او غواړو چې اوسو، نو دا د دوی دښمني له موږ سره په څه کې ده؟

پروفیسور امین:

د کمونستانو تر سقوط وروسته د افغانستان دا خپلمنځی جګړې که په نظر کې ونیسو، نو د استاد رباني او د حکمتیار ترمنځ په ډېره برخه کې اسلام استعمالیده، یانې دا فتوې به ورکول کیدې او اوس هم د جنوب او شمال ترمنځه، نو دلته چې سړی وګوري، دواړو خواوو ته مسلمانان دي، دواړه خواوې په افغانستان کې د سیاسي قدرت لپاره جنګ کوي. دواړه ډلې د جنګ صلاحیت لري، خو ترکومه ځایه چې د سیاسي صلاحیت خبره ده، د افغانستان د مسلې د حل خبره ده، دا صلاحیت نه له شمال سره شته او نه له جنوب سره. ځکه چې د شمال تر شاه ایران ولاړ دی او د جنوب تر شاه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان ولاړ دی. د ایران تر شاه بیا هند، روسیه او نور ولاړ دي او دې خواته د پاکستان تر شاه سعودي، ځینې غربي ممالک او امریکه هم ورسره سر خوځوي. زما په نظر د افغانستان مسله د مذهب تر نامه لاندې په سیاسي بنه روانه ده. پاینند صاحب خبره چې د ایران او پاکستان ترمنځ به څه خصومت نه وي، لیکن دوی به خپلې ملي ګټې ولري او په تاریخي لحاظ دا سیاست ډېر زوړ راغلی دی، لکه چې پخوا به ویل کېدل چې خپل ګاونډي ضعیف وساته او خپل ځان قوي کړه، نو موږ ګورو چې ایران هم غواړي ځان قوي کړي او پاکستان هم غواړي. لیکن په واقعیت کې دواړه کوښښ کوي چې افغانستان ضعیف وساتي، زما په نظر دا ډېر زوړ سیاست دی او دغه مسله پروسږکال په ایران کې ما له بروجردي سره مطرح کړه او دا مې ورته وویل څه شی چې تاسې پر افغانستان باندې تحمیلوئ او تاسو یې ملاتړ کوئ، دې حکومت خو پنځه کاله او پنځه میاشتې حکومت کړی دی، څومره ترخې تجربې چې د افغانستان خلک له دغه حکومته لري، هېڅکله به خلک دا حکومت ونه مني. زما په نظر د افغانستان جوړښت او د قومونو ترکیب داسې راغلی دی، چې نه ایران پرې خپله اچولی شي، نه پاکستان پرې خپله اچولی شي، خو بدبختي په دې کې ده چې هغوی د خپلو ملي ګټو لپاره کار کوي او د دې لپاره یې افغانان استخدام کړي دي او دوی هم د اجیر په شان ورته کار کوي. پروفیسور امین د یوې بلې پوښتنې په ځواب کې وویل:

ما همدغه مسله په ایران کې له برجردي سره مطرح کړله ما ورته وویل چې داکومې ډلې چې تاسو یې په افغانستان کې ملاتړ کوئ، دا خو پاکستان جوړې کړې دي، هلته تربیه شوې دي، هغوی رسمیت ورکړی دی، ما وویل علت دا دی چې هم پاکستان او هم ایرانیان په افغانستان کې له هغو کسانو سره روابط ساتي چې هغوی اجیر تربیه شوې دي او د افغانستان د ګټو لپاره چې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدمت کوي هغه افغانان دي او له هغو سره تاسو روابط نه ساتئ، ځکه تاسو په خپلو ملي ګټو باندې خفه کېږئ. داسې چې تاسو خفه کېږئ، همداسې افغانان هم خفه کېږي. زما په نظر د افغانستان د مسلې د حل لپاره تر اوسه د پاکستان او د ایران ترمنځه داسې یوه نقطه راغلې نه ده، چې سره متحده پالیسي وضع کړي، ایران خپلې ګټې لري او پاکستان خپلې ګټې لري، د پاکستان شاته سعودي ولاړ دی، د سعودي جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی، د پاکستان جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی، د شیعه او سني جنګ هم موږ پر غاړه اخیستی دی. یانې په افغانستان کې پر هر شي باندې خبرې کېږي، خو په یو شي باندې خبرې نه کېږي، په افغان باندې خبرې نه کېږي او په افغانستان باندې خبرې نه کېږي. په حزبونو، په تنظیمونو، لیډرشیپونو او ژبو باندې خبرې کېږي، لیکن په افغان باندې خبرې نه کېږي. که سړی دا دواړه ملکونه مطالعه کړي، ګوري چې دا دواړه ملکونه کوښښ کوي، چې د افغان او افغانستان ملي هویت باید دومره ضعیف کړي چې دوی خپل اجیران د خپلو ګټو لپاره استعمال کړي. لیکن زما شخصي نظر دی چې په افغانستان کې نه ایران خپله ډله په ټول افغانستان حاکمولی شي او نه یې پاکستان او بلاخره دوی هماغه د یو دوست حکومت مفهوم ته راځي، چې په افغانستان کې نه مخالف حکومت هلته ځایېږي، نه ټټو حکومت ځایېږي او یوازینی حکومت چې هلته راتلای شي، هغه به دوست حکومت وي، چې د خپلو ملي ګټو پر اساس باندې د هغوی ملي ګټې هم په نظر کې وساتي.

دا چې د افغانستان خلکو ته څه امید شته، پروفیسور امین وویل: تر هغه ځایه چې په ګاونډیانو پورې اړه لري، زه خو شخصاً خپله له یوه هم تمه نه کوم، نه له پاکستان څخه، نه له ایران څخه، نه له مرکزي اسیا څخه، نه له هند څخه، نه له سعودي عربستان څخه او نه له هېچا، خو زه له افغانستان څخه یو امید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لرم او د افغانستان ستراتیژیک موقعیت او د ده د قومونو ترکیب او ستراتیژیک موقعیت یې دادی چې دده چاپېره څه چې دي، که هغه ایران دی هم مسلمان دی او که پاکستان دی هم مسلمان دی او که مرکزي اسیا ده هم او زموږ روابط د ایران او د مرکزي اسیا سره، لکه چې پایند صاحب وویل ډېر نږدې دي، ځکه چې هغوی سره کلتور یو شان مشابه دی، زموږ قومونه هلته سره پراته دي او هم که د دې قومونو ترکیبات او ستراتیژیک موقعیت سړی واخلي، نو له دې څخه معلومېږي چې که هر څومره ورته دوی خلک اجیر کړي، هر څومره که ملک کې لاس او پښې وهي، نو یو ملک وربانده خپته نه شي اچولای او بلاخره دوی مجبورېږي چې یو ملي او دوست حکومت ته اماده شي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر اند

دا مرکه د (ازاد افغانســتان) جریدې د لومړي کال په (۵)مه گڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د زمري پر میاشت خپره شوې ده.

پروفیســور عبدالرســول امین رییس مرکز مطالعات افغانســتان، در رابطه به حمله موشــکی امریکا به خاک افغانســتان (شــب ۳۱ اســد ســال روان خورشــیدی) مصــاحبه با بخش پشــتو رادیو صــدای امریکا داشــت، که ما بخشهای عمده ان گفت و شنود را در اینجا به گزینش میگیرم.

پروفیســور امین در اغاز ســخنهایش موضــوع را به دو بخش تقســیم نمود، گفت: اینجا دو مسله را با هم یکجا نموده اند: یکی مسله تروریزم و دیگری هم حمله بر حریم یک مملکت. ما تروریزم راکه از ســوی هر کســی و هر گروهی به هر اســم و رســم ان در هر گوشــه جهان صــورت گیرد، نکوهش میکنم. ملت مظلوم افغانستان نه به تروریزم باور دارند و نه عملی تروریستی را می پسندد. افغانها میگویند که اســامه و همراهنش را شــبکه های امریکا و کشــورهای منطقه به افغانســتان فرســتادند و ده ســال تمام اینها در افغانســتان جنگ کردند. پس از آن دوران چند ســال پیش با اجازه اداره آن وقت حاکم بر کابل، اســامه در افغانســتان اقامت گزید و از آن وقت به بعد تا هنوز در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

آنجا اسـت. افغانها اسـامه را مولود همان شـبکه ها میدانند، که بخاطر منافع آنها جنگ میکرد و اکنون که همان کشـورها و شـبکه ها در منطقه با اهداف ستراتیژیک شـان رسـیده اند. به بهانه پایگاهای اموزشی تروریستی اسامه، کشـور ما را نشـانه میگرند و موشـک های کروز شـان را بسـوی یک کشـور فقیر، جنگ زده، اما ازادی دوسـت اتش میکنند. افغانها این گونه موشـک پرانی ایالات متحده امریکا را تجاوز بر حریم، تمامیت و اسـتقلال کشـور خود میدانند. افغانها از حمله موشکی امریکا قلباً متاثر استند و ان را نکوهش مینمایند.

پروفیسور امین با ادامه گفته هایش افزود: مشکل عمده دیگری که بایستی با ان اشـاره نمود این اسـت که خارجی ها اکثر شـان از روان و ارزش های فرهنگی مردم ما آگاهی ندارند و اگر اینان از این ارزشها آگاهی میداشتند و یا نظرداشت به ارزشهای فرهنگی افغانها قضیه را تعقیب میکردند نه ضرورت به موشـک پرانی میافتد و نه هم حریم یک مملکت فقیر مورد تجاوز قرار میگرفت. در عنعنه ها و رسـوم افغانها اگر مجرم به خانه کسـی پناه میگزیند. افغانها پناه گزین را به دشـمن اش تسـلیم نمیکنند، مگر اینکه جرگه تشـکیل شود و موضوع را همگون با ارزشهای افغانی فیصله کند. بایسته می نمود که امریکایها از اینگونه شـکرده ها سـرد میجستند و موضـوع را بیدون شـور و هیجان خاتمه میدادند. گرداننده برنامه گفت: امریکا ادعا میکند، موضـوع را با طالبان در میان گذاشته است؟

پروفیسـور امین در پاسـخ به این ادعا اضـافه کرد: افغانها از رابطه امریکا با طالبان پیرامون مسله اسامه هیچگونه اطلاعی ندارند، اگر امریکایها مذاکرات شـان را با طالبان در باره موضـوع اسـامه غرض آگاهی مردم افغانستان از راه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسـانه های گروهی پخش میکردند، امروز افغانها تا این حد بر افروخته نمی بودند. میشد این مسله از راههای مسالمت امیز دیگری نیز راه حل پیداکند. به گونه مثال امریکا می توانست با حکومت پاکستان و گروههای مذهبی این کشـور مسـله را در میان بگذارد، گروه های مذهبی پاکسـتان که با طالبان روابط نزدیک دارند، با طالبان بر موضـوع بحث میکردند و به انها تفهیم می نمودند که افغانسـتان یک کشـور فقیر و جنگ زده اسـت، چرا مردم آن قربانی اعمال یک شخص شوند، این شخص بایستی جای دیگری برود.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما په نظر په سیاسي لحاظ ازاد مطبوعات د افغانستان له سیاسي سیستم سره اړه لري

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۲۵-۲۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د چنګاښ میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

مورږ په دې ګڼه کې د مطبوعاتو د ازادۍ په باب (د امریکې غږ ســـره خبرې اترې) پروګرام هم ثبت کړی و، چې عمده برخې یې په دې ګڼه کې تاســـې ته وړانـدې کوو. د دې پروګرام په پیـل کې د دې پروګرام چلوونکي اســـتاد سـعدالدین شـپون څه مقدماتي خبرې وکړې او مېلمانه یې معرفي کړل. موږ د دوی د خبرو ځینې برخې هم اخلو.

سیمې ته چې مطبوعات، رادیو، ټلوېزیون او نور چاپي اثار راځي دا د لوکسو یو خو لوستو او تعلیمیافته خلکو مشغولا ښکاري، هیله ده چې دا باید ثابته شـي چې داسـې نه ده چې مطبوعات د سـیاسـي او اجتماعي رغونې د ټولو نه موثره وسـیله ده، مګر د افغانســتان په برخه کې د دې لویې لارې د ازاد تګ راتګ په مخکې هر چېرته حکومت، یا تنظیمي، یا شخصي پاټکونه او خنډونه پراته وو او دي. وروسـتیو دوو لسـیزو کې د افغاني مطبوعاتو نه تر ډېره حده د ښکنځلو او تحقیر وسیله جوړه شوې ده.

دا ځل زموږ معزز مېلمانه یو صـباح الدین کشـککی دی چې په افغانســتان کې په حکومتي او ناحکومتي مطبوعاتو کې یې کار کړی دی، د پخواني پاچا پر وخت یو ځل د مطبوعاتو وزیر هم و او تر هغې وروسته یو وخت په پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې او اوس دلته فعالیت کوي. زموږ بل مېلمه د کابل پوهنتون پخوانی استاد پروفیسور عبدالرسول امین د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې رئیس دی، چې دا دوه لسیزې په پېښور کې په اول سر کې د شوروي استعمال ضد او اوس په افغانستان کې د امنیت او ملي حکومت د خوندي کېدو لپاره فعالیت کوي، د استاد سعدالدین شپون له دې مقدمې وروسته د پوښتونکو د پښتنو او د مېلمنو د ځوابونو لړۍ پیل شوه.

لومړۍ پوښتنه له استرالیا څخه ښاغلي معین باجوړي وکړه؟

امین صاحب په دې باب وویل: زه به یوازې پر سیاسي محلوظاتو دې خبرې ته اشاره وکړم او هغه داده چې د افغانستان مسله د ځینو خلکو په نظر باندې چې هغوی وایي افغانستان یو دولت دی، چې سیاسي جغرافیه لري، ولس لري، حکومت لري، خپلواکي لري اما بدبختانه چې د افغانستان په ازادو مطبوعاتو کې که ازاد مطبوعات وي هغوی د افغانستان هغه ترکیب له نظره غورځولی دی، ځینو ته خپل قوم افغانستان ښکاري، ځینو ته خپله ژبه افغانستان ښکاري. زه فکر کوم چې دغه ډول نشرات نه یوازې دا چې کوم حد ته نه رسېږي، بلکې د افغانستان چې کوم خلک دي، هغوی چې مشترک جهاد یې کړی او ټولو قومونو په کې برخه اخیستې، یانې هغه راتلونکی افغانستان له ګډوډۍ سره مخامخ دی.

له پېښور څخه عبدالغیاث ساپی: ازاد مطبوعات د یوې ټولنې هینداره ده او د ټولنې واقعیتونه څرګندوي، زه د پروفیسور رسول امین څخه دا پوښتنه لرم، چې د افغانستان موجود سیاسي او اجتماعي جوړښت کې، تاسو د ازادو مطبوعاتو د ودې لپاره څه امکانات وینئ؟

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین صاحب: په اوسنیو شرایطو کې تر کومه ځایه چې افغانستان ته سړی ګوري، په خواشینۍ سره باید ووایي چې د افغانستان خلک په سیاسي لحاظ په مجموعي ډول له یوې دیکتاتورۍ څخه بلې دیکتاتورۍ ته ننوتل، نو اوس په افغانستان کې ازاد مطبوعات نه شته، بلکې دا لویه کیسه ده چې دغو خلکو چې د ازادو مطبوعاتو په نامه باندې خپل فعالیتونه شروع کړي دي، هغه ډېره زړه دردوونکې کیسه ده او وخت هم ورته نه شته، اما زما په نظر ازاد مطبوعات په سیاسي لحاظ باندې د افغانستان له سیاسي سیستم سره ارتباط لري، که هغه داسې یو سیستم وي چې هغه هم اسلامي وي، هم ملي وي او د هم د افغانستان خلکو ته اجازه ورکړي او په دې باندې عقیده ولري چې د افغانستان خلک بالغ دي او نابالغ نه دي، داسې نه وي چې یو سړی راشي او ووایي چې دا زه په خبره پوهېږم او تاسو ټول خولې ټپې ونیسئ، ځکه چې دا خبرې مونږ له کمونستانو څخه هم واورېدې، اوس یې هم اورو، نو زما په نظر تر څو پورې چې سیستم په خپله داسې نه وي راغلی، چې هغه د دیکتاتورۍ پر ځای باندې دموکراسۍ ته یا ولسواکۍ یا خلکو ته لاره ور نه کړي، زه ګومان کوم چې دغه لانجه به په افغانستان کې تر هغه حل نه شي.

له سعودي عربستان څخه عبدالحی کاکړ: د ځینو خلکو له خوا د افغانستان پر پخواني پاچا دا الزام لګول کېږي، چې د ده پر وخت مطبوعات ازادانه نه و او تاسې د شاه او اوسنیو حکومتونو په مطبوعاتو کې څه توپیر کولای شئ، ځکه چې همدغه تنظیمونه پر شاه باندې انتقادونه کوي؟

امین صاحب: زه به دومره ووایم دا خلک چې وایي چې د ظاهر شاه پر وخت د مطبوعاتو ازادي نه وه، زه ګومان کوم چې دا به ګناه وي، ځکه چې په هغه وخت کې لکه څنګه چې کشککي صاحب وویل د مطبوعاتو هر ډول ازادي د قانون په چوکاټ کې وه، حتی ځینو خلکو بې قانونه ازادي هم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستې وه او په دې ټوله حوزه کې د ایران، پاکستان، هند او دا ټوله حوزه کې افغانستان یو داسې ملک و چې هلته به له پارلمان څخه ټول رویدادونه نېغ په نېغه نشرېدل، حتی حکومت باندې به نیوکې کېدې چې په دغه دوره کې دغه مثال په دې ټوله حوزه کې سرې نه شي موندلای.

له استرالیا څخه مالیار صاحب: اوسمهال د کابل رژیم راډیو لري، اخبار لري یانې د تبلیغاتو لپاره پوره وسیلې لري. زما پوښتنه دا ده چې د دې رژیم د مطبوعاتو او د کمونستانو د رژیم د مطبوعاتو ترمنځ چې دروغجن مطبوعات و، څه توپیر شته او که نه؟

امین صاحب: ما مخکې هم عرض وکړ چې کوم رژیم پر دیکتاتورۍ ولاړ وي، ځکه چې افغانان له یوې دیکتاتورۍ بلې دیکتاتورۍ ته ننوتل او مخکې نه یوازې دا چې مطبوعاتو ازادي نه لرله، بلکې په کوټه کې هم چا ازادې خبرې نه شوې کولای او د هغو خبرو راپور به اخیستل کېده او اوس چې دغه خلک په کابل کې دي، دوی هم له راډیو نیولې تر اخبارونو او نورو پورې د یو ګوند او همدغو ځینو شخصیتونو پر صفت مصروف دي، شخصاً زما په نظر باندې د ازادۍ په لحاظ دوی کې توپیر نه شته.

له استرالیا څخه مېړنی صاحب: زما پوښتنه دا ده، چې د ټولو هغو خدمتونو چې مطبوعات د جهاد په دوره کې کړې دي. زما په عقیده د دغو مطبوعاتو په وسیله مشکلات هم راپیدا شوي دي. د مثال په ډول ځینو نشراتو ژبني او مذهبي تعصباتو ته لمن وهلې، ځینې ملي شخصیتونه توهین شوي او حتی د ځینو خلکو په ناموس باندې په نشراتو کې حملې شوې دي، ستاسو په نظر د مطبوعاتو په چوکاټ کې دا کار جواز لري او که نه؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امین صاحب: مخکې دې موضوع ته کشککي صاحب اشاره کړې ده، په دې باندې هر څوک پوهیږي چې د افغانستان دننه په مطبوعاتو کې دومره امکان نه شته دی، هغه خلکو چې د افغانستان د جامعې یانې اسلامي، افغاني، اخلاقي اصول مراعات کړي دي او یو هدف او مراد یې لرلی او د افغانستان په عمومي ملي ګټو پورې هغوی نشرات کړي دي. زه فکر کوم چې هغوی له تعصباتو څخه که هغه سیمه ییز دي، که ژبني، قومي، مذهبي او ګوندي او نورو څخه یې ډډه کړې ده او ځینې خلک چې مطبوعاتو یوازې د خپلې ګټې لپاره چې یا چا ورته پیسې ورکړې وي او په ځان باندې د ازادو مطبوعاتو نوم ایښی دی، دا په بله کټګورۍ کې راځي یانې دا هغه خلک دي چې د ازادۍ په نامه باندې دوی ځینو خلکو څخه پیسې اخیستي. په حقیقت کې د هماغو ګوندونو لپاره نشرات کول او د ازادو مطبوعاتو خاوندان یې همدغسې رټل، چاته به یې کمونستان ویل، چاته به یې جاسوسان او په یو او بل نامه به یې یادول، زه ګومان کوم تر څو پورې چې د مطبوعاتو خاوندان یو اخلاقي معیار یا هدف یې په نظر کې نه وي، نو هغه به تل په غلطه لاره ځي.

له سعودي عربستان څخه خان اغا: ایا د کمونستانو په وخت کې مطبوعاتو ازادي درلوده که نه؟ او دویم دا چې د افغانستان په اوسنیو شرایطو کې د مطبوعاتو رول کم شوی دی او مطبوعات ټول په خارج کې دي، دغه مطبوعات پر افغانستان باندې څه تاثیر لري؟

امین صاحب: زه فکر کوم چې د کمونستانو د دورې په اړه مخکې خبره وشوه چې په دیکتاتورۍ لکه د کمونستانو دیکتاتورۍ کې ازادي هېڅ نه شته. لیکن تر هغه ځای پورې چې د افغانستان دننه د افغانستان مسله ده، زه دومره ویلای شم چې سره د دغه کمونستي دیکتاتورۍ چې په افغانستان کې روانه وه او ټول خلک ځارل کېدل، بالمقابل په پېښور کې ځینې افغاني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موســـسېٔ، لکه د کشــککي ثقافتي موســـسه، افغان اطلاعاتي مرکز، زموږ د لیکوالو اتحادیه او نورو چې موږ به همېشه دا کوښښ کاوه چې زموږ نشرات چې په هره وســیله کېږي، د افغانســتان داخل ته انتقال شـــي، اوس هم زموږ نشرات افغانستان ته ځي او حتی اخیرنی کوم راپور چې ماته له پېښوره راغلی په هغه کې ویلي شــوي دي، چې یو چا تلیفون کې پوښــتنه وکړه چې دا تاســو څنګه خپل نشــرات داخل ته انتقالوئ، مقابل لوري ورته ویلي و، خلک خپله د علاقې پر اســـاس اخبار داخل ته وړي او موږ تقریباً زر یو نیم زر ګنې د افغانستان دننه مختلفو سیمو ته لېږو.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښمن دي

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۵-۳٦)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د تلې میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د (۱۹۹٦م) کال د سپتمبر پر ۲۱مه نېټه د سولې په لټه کې بین الافغاني کنفرانس په نیویارک کې دایر شو. د دې سیمینار پر لومړۍ ورځ د امریکا غږ خبریال د دې سیمینار له دوو ګډون کوونکیو سره مرکه کړې وه، چې په دې ګڼه کې یې تاسو ته وړاندې کوو.

په نیویارک کې د افغانانو یو کنفرانس چې دوی خپله یې بین الافغاني کنفرانس بولي د سهار پر نهو بجو پیل شو، د دې کنفرانس د ترتیب، تنظیم او تمویل په اړه د دوو تنو معروفو افغانانو سره چې په کنفرانس کې یې ستره برخه درلوده- مرکه کړې ده، دا دوه تنه د کابل پوهنتون پخواني استادان پروفیسور عبدالرسول امین او دوکتور سید خلیل هاشمیان دي چې اول یې اوس په استرالیا کې ژوند کوي او دویم د متحده ایالاتو په کلیفورنیا کې اوسېږي.

په دې برخه کې چې دا کنفرانس څنګه او د څه لپاره جوړ شوی او نتیجه به یې څه وي؟ پروفیسور امین وویل:

دغه کنفرانس د دې لپاره جوړ شوی چې هغه افغانان په مختلفو هېوادونو کې اوسېږي دوی او د افغانانو اکثریت د خپل هېواد په هکله اندېښمن دي، نو موږ وغوښتل چې د وطن په غم کې شریک دغه افغانان یوځای سره راټول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شــي، لکه څنګه چې اوس يې ګورئ ســره راټول شــوي دي او د مختلفو ممالکو، لکه: جرمني، انګلســتان، اســتراليا، پاکســتان او نورو ملکونو نه هم افغانان راغلي دي او دلته د امريکې له مختلفو ايالاتونو څخه افغانان راغلي دي او په دې کنفرانس کې يې برخه اخيســتې ده، دا ځکه چې افغانان خپله د افغانستان د مسـالې د حل لپاره راغونډ شي او خپل مينځ کې خبرې وکړي او داسې يو تنظيم جوړ کړي چې په خپلو کوښـښـونو جنګونو کې ښـکېل قوتونه سولې او تفاهم ته اماده کړي.

د ســپټمبر د مياشــتې پر ٢٤ مه ماښــام د بي بي ســي پښــتو خپرونې د ازاد افغانســتان د ليکالو ټولنې له مشــر پروفيســور عبدالرســول امين ســره د دې ســيمينار د اهدافو او موثريت په باب يوه لنډه مرکه کې د ســيمينار هدفونه وښـودل او دا يې وويل چې: د نړۍ په بېلابېلو برخو کې افغانان په خپل هېواد کې د سـولې د تامين او امنيت د راوسـتو په ارتباط فعاليتونه کوي، دا فعاليتونه بايد منسـجم او يو لاس شـي او په غوڅه توګه د افغانسـتان د لانجې د اواري لپاره ترې اسـتفاده وشـي. پروفيسـور د سـيمينار نتايج مثبت ارزيابي کړل او د اعليحضرت محمد ظاهرشاه د ورروستۍ اعلاميې ملاتړ يې څرګند کړ.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانستان از جنگ خسته شده اند جنگسالاران بایستی قدرت سیاسی را به ملت بسپارند

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۵-۳۶)مې ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال د تلې میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

در رابطه به ائتلاف اخیر و نتایج در آن صاحب نظر افغان، استاد سابق پوهنتون کابل پروفیسور عبدالرسول امین گفتند که: چنین اتحاد ممکن است به جنگهای قومی و خونریزی بیشتر در افغانستان منجر گردد. وی افزود در ماه اپریل ۱۹۹۲ همین طور یک ائتلاف به وجود امد که همان ائتلاف عامل عمده خونریزی افغانستان شد. همین گروپهای که فعلاً ائتلاف کرده اند در ان وقت هم اینها با هم ائتلاف کرده بودند و کابل را گرفتند که بالاخره کابل را با خاک و خون کشیدند، به این اساس به نظر من این ائتلافهای که فعلاً به وجود میاید نسبت به ائتلافهای که پیش صورت گرفته بود کدام فرقی ندارند. اختلافها تشدید خواهد شد به خاطر این که این بار شاید جنگ بین پشتون و غیر پشتون به وجود بیاید که این جنگها یک تراژیدی دیگری در اینده به مردم افغانستان باشد.

با تصرف کابل توسط طالبان و تشکیل ائتلاف ضد طالبان خطر تجزیه افغانستان در خطوط قومی، زبانی، فرهنگی و سیاسی تشدید یافته است در این مورد پروفیسور امین چنین ابراز نظر نمود:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر هر کس بخواهد در فکر تجزیه افغانستان باشد و افغانستان را تجزیه کنند به نظر من افغانستان مملکتی است که تجزیه نمیشود، البته اگر کسی چنین فکری داشته باشد، به نظر من الام و مصایب مردم افغانستان را طولانیتر خواهد ساخت. مردم افغانستان از جنگ خسته شده اند و میخواهند که جنگسالاران قدرت سیاسی کشور را به مردم بدهند که خود شان فیصله کنند که چه نوع حکومتی را در افغانستان میخواهند.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر څوک چې د افغانستان د کشالې نظامي حل غواړي په واقعیت کې افغانستان د تباهۍ او بربادۍ لوري ته بیايي

دا مرکه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۹–۴۰)مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د لړم میاشتې پر (۱۰)مه نېټه خپره شوې ده.

پوښتنه: د جنګیالیو ډلو ترمینځ روانو جنګونو د سولې پروسه له خطر سره مخ کړې ده، د دې حالت د دوام نتایج به څه وي؟

ځواب: له بده مرغه په افغانستان کې په خپله د خلق–پرچم ګوند او د دې ګوند د تسلط پر ضد ټولې افغاني ډلې د افغانانو د خوښې پر ځای د باندنیو هېوادونو په خوښه جوړې شوې، مسلح شوې، تمویل شوې، په رسمیت وپېژندل شوې او پر افغانانو تحمیل شوي دي. په دې کې هېڅ شک نه شته چې د افغانستان مسلمان او په وطن مین ملت د شوروي اتحاد د سور پوځ پر ضد او په افغانستان کې د کمونستي رژیم د رانسکورېدو لپاره بې مثاله قرباني ورکړې دي، لیکن په دې کې هم شک نه شته چې د افغانستان مجاهد او زړور ملت تراوسه په خپل هېواد کې د خارجیانو له خوا د جوړو شویو جګړه مارو ډلو یرغمل نیولی او په دې بیچاره قام په مختلفو نومونو مختلفې تجربې کېږي. دا یو واقعیت دی چې د خارجیان له خوا ټاکلي مشران د خپلو بادارانو د ملي ګټو لپاره خدمت کوي او د ملت له خوا منل شوي مشران د خپل قام د ملي ګټو حفاظت کوي. له بده مرغه په موجوده جنګیالیو ډلو کې یوه ډله هم په نظر نه راځي چې هغه دې د خارجیانو د ملي ګټو پر ځای د افغانستان او د افغانانو د ملي ګټو تر شاه ودرېږي. ایا ایرانیانو تهران، روسانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماسکو، ازبکونو تاشکند، پاکستانیانو اسلام اباد او داسې نورو قامونو خپل پایتختونه وران کړي او د خپلو پایتختونو او سېدونکي خلک يې قتل عام کړي دي؟ تراوسه يو قام هم داکار نه دی کړی. ايا يو واقعي مسلمان افغان به دې ته زړه ښه کړي چې هغه دې خپل هېوادوال قتل عام کړي، د خپل وطن کلي او بانډې او ښارونه دې له خاورو سره برابر کړي او خپلې تورسرې او ماشومان دې په خپل وطن او باندنيو هېوادونو کې اواره کړي؟ زه پوره باور لرم چې يو مسلمان او خپلواک افغان هېڅکله دا غير اسلامي او غير افغاني عمل نه کوي.

اوس په افغانستان کې عجيبه لوبه روانه ده. غل او د کور خاوند دواړه ((غل دی، غل دی)) چيغې وهي. اوس په افغانستان کې هر مداخله ګر هېواد او د دغه هېواد ملګرې ډله په نورو مداخله ګرو هېوادونو د مداخلې تور لګوي او هر يو چيغې وهي چې په افغانستان کې دې باندنۍ مداخلې بندې شي. دا د مکر او فريب انتها ده او دوی فکر کوي چې ګوندې افغانان د دوی په چل او فريب نه پوهېږي. افغانان مداخله ګر او د مداخله ګرو پلې ډېرې ښې پېژني. په واقعيت کې دوی افغانان نه، بلکې خپل ځانونه غولوي.

زما په نظر تر څو چې د ملګرو ملتونو د امنيت شورا او په مشخص ډول امريکا په افغانستان کې د سولې لپاره جدي او عملي ګامونه وا نه خلي، د مداخله ګرو هېوادونو د مداخلو قاطع مخنيوی ونه کړي او د افغانانو د سرنوشت واک په خپله افغانانو ته ور نه کړي، تر هغې به دغه جګړې دوام کوي او هر مداخله ګر هېواد به د خپلې پلوي ډلې سره نظامي، اقتصادي او سياسي مرستو ته دوام ورکوي او د سولې د راتګ پروسه به د مشکلاتو او د مداخله ګرو د دسيسو سره مخامخ وي چې نتيجه به يې د افغانانو د مرګ ژوبلې، د افغانستان د تباهۍ او په سيمه کې د ګډوډۍ، ترور، قاچاق او جنګ جګړو نه غير بل هېڅ شی نه وي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه: تاسې ته معلومه ده چې دا ځل بیا د هېواد په شمال کې یو نوی ائتلاف جوړ شو، ستاسې په نظر به د دې ائتلاف عواقب څه وي؟

ځواب: د کابل د سقوط په نتیجه کې اوسنی ائتلاف څه نوې خبره نه ده. د نجیب الله د رژیم تر سقوط وروسته هم دغه ډول ائتلاف منځته راغلی و، د همدغه ائتلاف په وجه د قدرت د هوس جنګ شروع شو، کابل له خاورو سره برابر شو. شخصي او دولتي شتمنۍ چور شوې، مړي د سپو خوراک شول. د افغانانو ناموس بې عفته شو، افغانان اواره شول او په ټول هېواد کې هر ډول غیر اسلامي او غیر افغاني اعمالو ته لاره خلاصه شوه. موږ او تاسو دا هم ولیدل چې د خارجي بادارانو په اشاره ډېرې نږدې او ملګرې ډلې د یوې او بلې دښمنانې شوې او سرسخته دښمناني ډلې د یوې او بلې ملګرې شوې. دا نوی ائتلاف هم د جنګ جګړو، مرګ ژوبلې او د افغانستان د تباهۍ نه غیر بله هېڅ نتیجه نه لري. په دې کې شک نه شته چې خارجي مداخله ګر هېوادونه او د هغوی ملګرې ډلې به څه نا څه د افغانستان د وروڼو قامونو ترمنځ ژبني، نژادي، قامي او سیمه ییزو تعصباتو ته لمن ووهي، لیکن اغېزه به یې دومره ډېره نه وي چې خدای(ج) مه کړه د افغانستان په تمامیت دې تاثیر وکړي. په دې سیمه کې افغانستان ډېر حساس جغرافیایي موقعیت لري او د دې هېواد وروڼه قومونه د پېړیو راهیسې یوځای مخلوط ژوند کوي. زه پوره باور لرم چې د افغانستان تجزیه د دې سیمې ټول هېوادونه د تجزیې سره مخامخ کوي او په دې اور کې اور بلوونکي هم په خپله سوځي.

پوښتنه: په افغانستان کې د جنګي ډلو ترمنځ د اوربند د ټینګېدو لپاره د ملګرو ملتونو د خاص استازي هلې ځلې مفیدې دي که زموږ د ګاونډیانو؟

ځواب: تراوسه خو نه د ملګرو ملتونو د استازو هلو ځلو او نه د ګاونډیو هېوادونو د موظفو اشخاصو منډو رامنډو څه ګټوره نتیجه ورکړې ده. د دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلو ځلو او منډو رامنډو د شنډېدو عوامل هم څرګند دي. تراوسه د ملګرو ملتونو د امنيت د شورا او په مشخص ډول د امريکا هلې ځلې د خولې په خبرو پورې محدودې دي او د افغانستان دکشالې د حل په ارتباط د ملګرو ملتونو د امنيت د شورا او د امريکا عمل جدي نه ښکاري او د ملګرو ملتونو د استازي هغه جدي ملاتړ تر شا نه لري څومره چې ورته په کار دی. همدا شان زموږ ګاونډي هېوادونه هم د افغانستان دکشالې په اړه بې طرفه نه دي، ځکه چې هر هېواد په افغانستان کې خپله مشخصه جنګيالۍ ډله لري، هر يو د خپلې ډلې سره نظامي، اقتصادي او سياسي مرسته کوي او هر يو خپله ډله د قدرت په ګدۍ کېنول غواړي او هر هېواد يوازې د خپلې ملي ګټې پر اساس د افغانستان دکشالې حل غواړي. هم د دې هېوادونو د مداخلو په وجه د ملګرو ملتونو د استازو هلې ځلې د مشکلاتو او خنډونو سره مخامخ کېږي. که چېرې د امنيت شورا او امريکا جدي شول، د ګاونډيو هېوادونو لاسوهنې بندې شوې، د افغانانو کشاله افغانانو ته وسپارل شوه، نو يوازې په دې صورت کې د ملګرو ملتونو د استازي هلې ځلې د برياليتوب پړاو ته رسېږي او په افغانستان کې د واقعي سولې لپاره لار اوارېږي.

د افغانستان دکشالې څارونکي په دې واقعيت پوره پوهېږي چې د افغانانو يوه جګړه ماره ډله هم نه په وچ زور ټول افغانستان رالاندې کولای شي او نه د خپل حساس جغرافيايي موقعيت په وجه يو ګاونډي په ټول هېواد خپټه اچولی شي. زما په نظر کومه ډله اوکوم هېواد چې د افغانستان دکشالې نظامي حل غواړي په واقعيت کې همدغې ډلې او هېواد د افغانستان بربادۍ او د افغانانو د تباهۍ پسې ملا تړلې ده، ځکه چې د افغانستان کشاله سياسي ده او يوازې سياسي حل ته اړه لري.

اوس ټولې جګړه مارې ډلې د نظامي بن بست سره مخامخ دي او يوه جګړه ماره ډله هم د نظامي قوت له لارې په ټول افغانستان تسلط نه شي کولای. د ۱۹۹٤م کال د اکتوبر په مياشت کې يو شمېر پوه افغانانو د کويټې په ښار کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملګرو ملتونو د استازي ښاغلي محمود مستيري تر مشرتابه لاندې پرله پسې شپاړس ورځې او شپې غونډې وکړې او په پای کې د کابل د غير نظامي کېدو، د کابل د ښار لپاره د امنيتي قواوو د جوړېدو او د يو بې طرفه حکومت وړانديز وشو اوس په کابل کې هغه حکومت چې د کابل د ښار د غير نظامي کېدو او د موقتي حکومت او امنيتي ادارو جوړېدو لپاره يې د ملګرو ملتونو د استازي وړانديز نه مانه له منځه تللی دی او اوس د دغه حکومت پر ځای د کابل په ښار باندې د طالبانو تسلط دی. اوس د افغانستان خلک طالبانو ته ګوري. لکه څنګه چې وايي که چېرې طالبان واقعاً په افغانستان کې سوله غواړي دوی دې په افغانستان کې د سولې په خاطر د ملګرو ملتونو له خوا د کابل د غير نظامي کېدو وړانديز ومني، د کابل ښار دې ملګرو ملتونو ته وسپاري چې په دې غير نظامي ښار کې د يو بېطرفه موقتي حکومت او د افغانانو د يوې بېطرفه امنيتي قوې لپاره زمينه برابره کړي. زما په نظر په اوسنيو شرايطو کې د کابل غير نظامي کېدل، د يو بېطرفه موقتي حکومت او امنيتي قوا جوړېدل د افغانستان د رواني تراژيدی لپاره اساسي سياسي حل دی او په دې حل کې پاکستان په طالبانو باندې د خپل نفوذ په لحاظ د بل هر هېواد په تناسب زيات او موثر رول لوبولای شي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکوټې د مشورتي مجلس په فیصلوکې راغلي وو، چې موقته دوره به بېطرفه او خپلواک خلک سمبالوي

دا مرکه د (وفا) جریدې په (۱۳۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۳ل) کال دکب میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانســـتان د لیکوالو ټولنې مشـــر پروفیســـور عبدالرســـول امین د افغانستان د روانو حالاتو په ارتباط له بي بي سي سره مرکه کړې ده، چې دلته يې خپرووو:

پوښتنه: د افغانستان خلکو تراوسه پورې د دغې عبوري شورا د غړو د نوي لیست په هکله څه عکس العمل ښکاره کړی دی؟

ځواب: کومه فیصـــله چې په کوټه کې مشـــورتي بورډ کړې وه، په هغې کې دا راغلي وو چې د موقتې دورې لپاره چې کوم خلک ټاکل کېږي. دا به بېطرفه او خپلواک خلک وي، خو دا اوس چې په دغه لیســـت کې کوم کســـان راغلي او د هغو په مقابل کې موږ کوم عکس العملونه وینو. هغه دا دي چې د ددغه لیست ځینې کسان خو نه بېطرفه وو او نه هم مستقل. د دوی لویه شمېره له مختلفو جګړه مارو تنظیمونو سره اړیکي لري. زه وینم چې دکوټې د پرېکړو او د دغه لیســـت په منځ کې نوی تغییر راغلی دی او زه حیران یم چې دغه تغییر دکوم فشار له امله رامنځته شوی دی.

پوښتنه: ستاسو په خیال په دا اوسني او پخواني لیست کې څه توپیر موجود دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب: په پخواني لیست کې یعنې د بینن سیوان په لیست کې سره له دې چې هغه رسماً اعلان شوی هم نه و، خو زما د معلوماتو له مخې په هغه کې د بېطرفه کسانو شمېره زیاته وه. خو په دغه اوسني لیست کې چې زه وینم د تنظیمي خلکو شمېره ډېره ده. په دې کې یو هغه کسان دي چې په خپله تنظیمونو رسماً د خپلو استازو په توګه ورمعرفي کړي او ځینې داسې کسان دي چې د جهاد په پروسه کې یې له دغو تنظیمونو سره اړیکي لرلي دي، خو داکسان بیا دوی بېطرفه ښودلي دي. زما په فکر هغه کسان چې په رښتیا بېطرفه دي، شمېر یې په دغه کمېسیون کې ډېر کم دی.

پوښتنه: نو ستاسو په فکر ددغه لیست په خپرېدو افغانان خوابدي نه دي؟

ځواب: ما لکه څنګه چې د کوټې د کمېسیون د پرېکړو په ارتباط وویل: دوه خبرې ښخي څرګندې دي. یو دا چې ددغه کمېسیون غړي باید کاملاً بېطرفه وي او بله د موقتي حکومت له جوړېدو سره سمدستي یو بېطرفه پوځ باید موجود وي. دا مساله اوس ښخي پېچلې ښکاري دا چې ښاغلی مستیري له دغو ستونزو څخه د راوتلو لپاره کومې لارې په نښه کړي، زه نه پوهېږم.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې کسان غواړي چې قومي او ژبنیو تعصباتو ته د لمن وهلو له لارې خپل ناقانونه حکومت ته دوام ورکړي

دا مرکه د (وفا) جریدې د څلورم کال په (۱۳-۱٤)مې ګڼه کې د (۱۳۷٤ل) کال د وري میاشتې پر (۲۷)مه نېټه خپره شوې ده.

د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین په دې ورځو کې د هېواد له روانو حالاتو سره په ارتباط د تاجکستان د مسالې په شاوخوا کې د بي بي سي له پښتو څانګې سره یوه مرکه کړې ده، چې دلته یې تاسو ته وړاندې کوو.

موږ افغانان په ازادۍ او خپلواکۍ مین خلک یو او موږ تل د نورو قومونو د ازادۍ او خپلواکۍ ملاتړ کړی دی. موږ د تاجکستان د خلکو ازادۍ او خپلواکۍ ته هم په دروند نظر ګورو، اما ځینې سیاسي افغاني مبصرین د تاجکستان د دغې روانې کشالې په هکله وایي، چې له بده مرغه د افغانستان خلک په خپله له یوې کورنۍ جګړې او لویې بربادۍ سره مخ دي، ټولو افغانانو ته د افغانستان د روانې تراژیدۍ ټول مسوول کسان په خپله څرګند دي او د دغو مسوولو کسانو له ډلې، ځینې د مذهب تر پردې لاندې قومي او ژبنیو شخړو ته لمن هم وهي او دغه کسان خوبونهویني چې قومي او ژبني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعصبات راوپاروي او د دغو راپارېدنو له لارې خپل غیر قانوني او یوګوندیز محدود حکومت ته دوام ورکړي.

نبي مصداق: نو ستاسې په فکر دغه ولایتونه چې له تاجکستان سره په سرحد کې واقع دي، خو د جمعیت او شورای نظار په لاس کې دي، نو دغه چریکان چې له دغه ځایه لېږل کېږي، د دې هدف دا دی چې د ملل متحد هلې ځلې شنډې کړي.؟

پروفیسور امین: لکه څنګه چې تاسې ته معلومه ده، د افغانستان د خلکو د لوی اکثریت په ملاتړ په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د سولې هڅې روانې دي او په دې حساسه مرحله کې د افغانستان له خاورې څخه د تاجکستان په سرحدونو او افغانستان ته د راغلو مهاجرو له خوا د جګړو شروع کول او روسان راپارول د ملګرو ملتونو د هڅو د ناکامۍ لپاره یوه هڅه ده او زه فکر کوم دا به د جمعیت د مشرانو یوه نوې پلمه وي. د ځینو افغاني، سیاسي مبصرینو له قوله، وایي چې تخار، کندوز او بدخشان د جمعیت په لاس کې دي او په کندوز کې د تاجکستان د حکومت مخالفین روزل کېږي او له دغه ځایه دغه روزل شوي کسان تاجکستان ته لېږل کېږي او همدغه کسان د افغانستان او تاجکستان په پولو کې جګړې کوي. همدغه افغانان چې دلته ما ورسره خبرې کړې دي، د دوی له نظره د جمعیت مشران غواړي چې د دغو جګړو په وجه روسان راوپاروي او د افغانستان په پولو او ښارونو بمبارۍ ته شدت ورکړي او د دغو بمباریو د شدت له امله د جمعیت مشران دا هم غواړي چې د افغانانو او نړۍ پام د افغانانو د خپلې کشالې د حل پرځای د روسانو او افغانانو ترمنځ د یوه نوي مصنوعي جنګپه پلمه بلې خواته وګرځوي. د افغانانو لوی اکثریت اوس د هر چا په نورو تکتیکونو او نیتونو ډېر ښه پوهېږي او دا اوس ډېره مشکله ده چې افغانان دې په یوه او بله پلمه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وغولول شـــي. ټول افغانان اوس د جمعيت له مشـــرانو څنې په ټينګه غواړي چې دوی دې د ملګروملتونو د ســـولې د هيئت د ســـولې فورموله ومني او افغانان دې په خپله د يوه حکومت جوړولو ته پرېږدي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کابل کې روان جنګ د افغانانو نه دی، بلکې له بهره پر افغانانو تپل شوی دی

دا مرکه د (وفا) جریدې د لومړي کال په (۱۷)مه ګڼه کې د (۱۳۷۱ل) کال د اسد میاشتې پر (۲۵)مه نېټه خپره شوې ده.

څو ورځې دمخه د افغان منورینو یوه ډله د ازاد افغانستان د لیکوالو د ټولنې مشر پروفیسور عبدالرسول امین په مشرۍ، د پاکستان د پیپلز پارټۍ له مشرې محترمې بېنظیر بوټو سره په اسلام اباد کې ولیدل او د افغانستان د مسایلو په باب یې ورسره خبرې وکړې. د وفا جرید د موضوع د اهمیت له مخې له پروفیسور امین سره په دې ارتباط مرکه وکړه، چې د وطنوالو د خبرتیا په منظور په لاندې ډول وړاندې کېږي:

په سر کې له پروفیسور امین څخه پوښتنه وشوه، چې ستاسې د ملاقات اصلي هدفت څه و؟

دوی په دې باب وویل: په اوسنیو شرایطو کې چې د افغانستان وضع هر څوک دقیقه څاري او واقعاً د هر افغان لپاره لویه صدمه ده، موږ هم داسې فیصله وکړه چې د پاکستان هغه مشران چې د افغانستان له مسلې سره مستقیم یا نامستقیم ارتباط لري او د افغانستان په مسله کې څه ویلی او څه کولی شي، ملاقات وکړو. موږ په دې برخه کې څه موده مخکې یو مکتوب لیږلی و، چې د پاکستان له صدراعظم محترم نوازشریف سره په دې مسله خبرې وکړو، تراوسه پورې هغه موږ ته ځواب نه دی راکړی. همدغه شان موږ له محترمې بېنظیر بوټو سره، چې د مخالف ګوند مشره ده، د پاکستان پخوانۍ صدراعظمه ده او په پاکستان کې ولسي قوت لري، له دې څخه موږ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملاقات هیله کړې وه. د اګست د میاشتې پر لسمه نېټه یې موږ ته وخت راکړ، چې له هغې سره موږ په اسلام اباد کې په پارلمان کې ورسره وګورو. په دې ملاقات کې زموږ له خوا: زه، حکیم تنیوال، اریوبي صاحب او حاجي داود شامل وو. د هغوی له خوا خپله محترمه بېنظیر بوټو، د دوی مور نصرت بوټو او اعجاز ګیلاني چې پخوا د قانون وزیر و، شامل وو. همدارنګه د پښتونخوا قومي پارتۍ مشر افضل خان لالا هم په دې ملاقات کې تشریف درلود. محترمې بېنظیر بوټو هم دا علاقه درلوده چې د افغانستان په اوسنۍ وضع باندې ځان پوه کړي. په افغانستان کې چې کومه وضعه روانه ده، دا هر چاته معلومه ده، چې به کابل کې خلک په وینو لمبېږي، کورونه خرابېږي، ماشومان، معصومان، نر او ښځې په کې مري، نو دا دوی ته هم معلومه وه او هغه برخه چې موږ ته معلومات و، هغه موږ په ډېر تفصیل ورته بیان کړل. د هغوی له خوا یو سوال دا مطرح شو، چې په کابل کې دا اوسني جنګونه نو ولې؟ زموږ له خوا چې څه ورته تشریح شول هغه دا و چې! د دې جنګونو اساسي علت له بهره تپل شوې ایډیالوژیکانې او په بهر کې جوړ شوي ګوندونه دي. که دوستم دی او که د دوستم ملګري دي، دوی د کمونستي رژیم بقایا دي. اته ګروپه په ایران کې جوړ شوي او اووه ګروپونه په پاکستان کې جوړ شوي دي او دغه درې قواوې چې اوس په افغانستان کې موجودې دي، دوی د افغانستان او افغانانو د ګټو پر ځای د خارجي ګټو لپاره جنګېږي. خلاصه دا چې دا جنګ چې به کابل کې روان دی، دا د افغانانو جنګ نه دی، بلکې به بهره پر افغانانو تپل شوی جنګ دی. په څوارلسو کلونو کې خلق او پرچم یوه کمونستي ایډیالوژي راواخیسته، یو کمونستي ګوند یې ورته جوړ کړ، دا واضح خبره ده چې KGB ورته جوړ کړی و، د دوی د ایډیالوژۍ چې څوک ملګري نه وو، نو دوی هغه خلک خپل طبقاتي دښمنان وګڼل، خبره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا وه چې هر شـــوروي ته خلقیانو او پرچمیانو ((ملګری)) یا ((رفیق)) وایه، لیکن په مقابل کې همدغو خارجي نوکرانو ډېر اصـــیل افغانان د دښـــمنانو په نامه وژل. دغه شکل چې لوړ توضیح شو، دا له بهره شروع شوی یو حرکت و، له دې خوا چې د افغانستان خلکو جهاد شروع کړ، دا جهاد په افغانستان کې خود به خودي شـــروع شـــو، په هغه وخت کې دا ګوندونه نه وو. د افغانستان ولس دا جهاد شروع کړ.

په کابل پوهنتون کې چې څومره استادان، شاګردان او تعلیمیافته وو، زیاتره په زندانونو کې وو. ما ورته د خپل زندان کیســـه وکړه، کله چې زه په زندان کې وم، هلته مې داســـې خلک ډېر لږ پیداکړل چې هغه دې په کوم ګوند کې وي، په هغو زندانیانو کې خانان وو، جنرالان وو، عالمان وو. یانې دا د کمونیزم او ګوند خلاف یو خود به خودي حرکت و، چې په افغانستان کې شروع شو. تر هغې وروسته باندني قوتونه په کې رامنځته شول، یانې باندني قوتونو په عوض د دې چې داســـې یو ګوند ته اجازه ورکړي، چې د افغانانو په مشـــکلاتو او پرابلمونو پوه وي، خو دغو باندنیو قوتونو د خپلوګټو لپاره داســـې ګوندونه جوړ کړل، چې د افغانانو ګټو پر ځای هغوی د پردیو د ګټو ســـاتنه وکړي. دغه شکل له ایران څخه هم راغی، له سعودي عربستان څخه هم راغی او له پاکستان څخه هم. تر دې بحث وروسته بېنظیر بوټو پوښتنه وکړه، چې څنګه کېدای شي چې دا مسله حل شي؟

موږ ورته په ځواب کې وویل: تر هغه وخته پورې چې ایډیالوژي وي، چې موږ ترې ډېره ترخه تجربه لرو، تر څو چې د ګوند ســـاختمان وي، د ګوند دا نتیجه وه، چې که یو سړی په ګوند کې و، که هغه به پوهېده یا نه پوهېده، امتیاز به هغه ته ورکول کېده. د کمونســـتانو په دوره کې موږ ولیدل چې د ګوند هغه ملګري چې هغه به ډېر نالایقه، ډېر بېســـواده و، نو پر هغو باندې به ډېره اتکا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېدله، ځکه چې هغه به وفاداري ښه کولای شوه او هغه ګوندي چې به پوه و، پر هغو به حتی په خپل ګوندکې هم حســـاب نه کېده. کله چې امتیاز ګوند ته ورکوي، نو دا دا معنا لري چې د ګوند نه بهر چې څومره خلک دي، هغه بهر پاتې کېږي، هغوی په ایډیالوژیکي لحاظ د دښـــمن په نامه اعلانوي او په ګوندي لحاظ باندې ولو که متخصـص هم وي، له کاره یې اوباسـي او پرځای یې یو نالایقه کېنوي. موږ دا هم ورته وویل چې د افغانستان خلکو په تاریخي لحاظ یو له بل سـره ژوندکړی دی او د دې هېواد ټولو قومونو ځان ته افغان ویلي دي. په کابل کې د کمونستي رژیم په راتګ او د KGB له پلان سره سم تر ټولو دمخه دا هڅه وشوه، چې دغه سره ورونه قومونه سره بېل کړي او بیا یې ایل کړي، نو یې ځکه د دوی ترمنځ د ملیتونو مســـله رامنځته کړه، د ملیتونو وزارت یې ورته جوړ کړ، دا کار کمونستانو ځکه کاوه چې که وکولای شي، ملت ټوټه کړي او دوی پرې حکومت وکړي. دغه راز په افغانستان کې د سني او شیعه مسله هم نه وه مطرح، سنیانو او شیعه ګانو په دې هېواد کې د نهایت ورورۍ په فضـــا کې ســـره ژوندکړی دی، د افغانســـتان د دراني شـهزادګانو میندې اکثره شیعه وې، که افغانانو درانیان سـرداران بلل، دغسې یې قزلباشـیانو ته هم دا ډول القاب ورکړي وو. د یادولو وړ ده، چې دا قومي او مذهبي تفرقې په افغانســـتان کې د ځینو ګوندونو او خارجي لاســـوهنو پر اسـاس منځته راغلي دي، ملت له دې ډول نظریو سـره ملګری نه دی، د دې حوزې ټول هېوادونه باید زیار وباسي چې قومي او مذهبي مسـایل د تفاهم له لارې حل کړي. که څوک په افغانستان کې قومي او مذهبي تفرقو ته لمن وهي او دا جنګونه تېزوي، نو باور وکړئ، چې دا جنګ به منځنۍ اســـیا، ایران، پاکســـتان، هند او آن تر اندونیزیا پورې اوږد شـــي او کلونه کلونه به دوام وکړي. لـه دې څوارلس کلونو راپـه دېخوا لـه دې پرابلم ســـره زموږ ولس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخامخ دی. نو د حل لاره یې داسې کېدای شي چې افغانستان په ټولو خلکو کې، که هغه پښتانه، که تاجک، که هزاره، که ازبک، که ترکمن، که بلوڅ دي او نور، هغوی د افغانســتان په ازادۍ کې قرباني ورکړې ده. دغه ټول اقوام خپل قوماندانان لري، مشــران لري، عالمان، روحانيون لري او خپل تعليميافته ګان لري: ((دا خلک ټول بايد سره راټول شي او د افغانستان د مشـرتوب لپاره خپله فيصــله وکړي، نو دا چې څوک ورته په ســر کې ودرېږي او ورته ووايي چې زه ستاسو مشر يم او ما پسې راشئ، له دې خبرې څخه لوی سوال دا پيداکېږي، دا مشران چې له دريو خواوو څخه رادمخه شوي دي، دوی ته چا رايه ورکړې ده؟ په ســياســـت کې چې څوک مشـــرتوب کوي، هغه بايد مشـروعيت پيداکړي، مشـروعيت داسې ترلاسـه کېږي، چې خلک ورته رايه ورکړي، دا چې څوک تاله ټانک درکړي، توپ، راکټ او ټوپک درکړي او ته د هغه په ټانک سـپور شې او په ارګ ننوځې او چيغې کړې چې دا دی راغلم، نو دا عمل چاته مشـــروعيت نه ورکوي. او ته له هغه ځايه فرمانونه او قوانين او نور صـادر کړې، دا ټول شيان خلق او پرچم په افغانستان کې وکړل، زموږ بدبختي دا ده چې د دغو څوارلس کلونو په دوران کې موږ د افغانســـتان په خپله وضـعه ځان پوه نه کړ، او د افغانسـتان په اجتماعي او رواني شـرايطو مو ځان پوه نه کړ.

دا ټول هغه مسايل و چې پر هغو موږ له بېنظير بوټو سره خبرې وکړې او موږ ترېنه هيله وکړه چې د افغانسـتان مسـله يوازې نه سـتاسې ګوند او نه ستاسې حکومت حل کولای شي، دا مسله که حل کېږي، نو ستاسو او د حکومت په مشـــترکه مرســـته به حل کېږي. افغانســـتان د جرګو وطن دی او افغانانو د تل لپاره خپلې ټولې ملي او بين المللي کشـــالې د لويو جرګو له لارې حل کړې دي. اوس د افغانستان ستونزې د دې حکم کوي چې د افغانستان د کشالې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل لپاره دې د ملګرو ملتونو لوی سکرتر د امنیت د شورا له لارې مداخله وکړي، لویه جرګه دې راوغواړي او دغه لویه جرګه حق لري چې په ازاده توګه خپل مشرتوب وټاکي. د افغانانو عنعنوي لویه جرګه د یو فرد یا ګوند یا د خارجیانو، انحصار نه مني. افغانان په دې پوهېږي چې لویې جرګې ته څوک ولېږي. افغانانو په خلاصو سترګو ورته کتل، چې د راولپنډۍ شورا د خارجي مداخلې په وجه په پاکستان کې د اوو تنظیمونو په انحصار کې ورکړل شوه. اوو تنظیمونو یوازې خپل وفادار ګوندي غړي دغې شورا ته ولېږل او د افغانستان پراخه پرګنو او اقشارو ته حق ور نه کړلای شو.

موږ له دغې تحمیل شوې او انحصاري شورا ناکامي په خپلو سترګو ولیده، چې د افغانانو یو پرابلم یې هم حل نه کړلای شو. معکوس یې نور پرابلمونه هم پیداکړل. تر څو چې خپلواکه او ازاده لویه جرګه دایره نه شي، تر هغې د افغانستان مسله حل نه مومي. موږ ورته وویل چې د پاکستان خلکو د افغانستان له خلکو سره اقتصادي مرسته کړې ده، دلته که بمونه چاودلې دي، په هغو کې پاکستانیان هم مړه دي، ستاسې په سرحدونو باندې بمباري هم شوې ده، یانې پاکستان هر نوع تکلیف له افغانانو سره تېر کړی دی، لیکن یو شي ته باید ستاسې حکومت او تاسې متوجه اوسئ، چې افغانان د دوستۍ او نوکرۍ ترمنځ ډېر فرق کوي. افغانان درسره دوستۍ کې دوزخ ته ځي، خو په نوکرۍ کې جنت ته هم درسره نه ځي، موږ ورته دا وویل: اوس دا وخت رسېدلی دی، چې د افغانانو او پاکستان ترمنځ چې کومه تاریخي دوستي جوړه شوې، د ده دا دوستي باید د دوستۍ په شکل پاتې شي او هېڅوک باید داکوښښ ونه کړي، چې پر افغانستان یو نوکر حکومت وتپي. د افغانانو اجتماعي او روحي ساختمان داسې دی، چې دوی د دیکتاتورۍ او خارجي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجنډان نه مني، بین المللي ترینډ هم د ملکونو او ولســونو د ازادۍ پر لور روان دی.

موږ له پروفیسـور امین څخه وغوښـتل، چې د افغانسـتان د مسـلې په اړه د دوی دګوند د موقف په باب هم موږ ته څه ووایي، ایا پیپلز پارټي د دې مسلې پر وړاندې څه موقف لري؟

پروفیســور امین زیاته کړه: د هغې له خبرو داســې معلومېدله چې د هغې د موقف یوه برخه هغه وه، چې د هغې خپل مشکلات و او هغې خپل مشکلات موږ ته وویل او بله برخه هغه ده، چې اوس په موک موقف کې ده؟ هغې وویل چې زموږ پارټي یوه مســلمانه پارټي ده، زموږ پارټي په ازادۍ باندې عقیده لري، زموږ پارټي پر پارلمان عقیده لري. په انتخاباتو عقیده لري. دې واضح وویل: کوم ګوند چې د خپل ولس پر ازادۍ عقیده لري، هېڅکله به هم هلې ځلې ونه کړي، چې نور ولســونه دې غلامان وي. کوم خلک چې د خپلو خلکو پر غلامۍ عقیده لري، هغه هېڅکله دا نه شي کولای، چې نورو خلکو ته ازادي ورکړي.

پوښتنه وشوه: بېنظیر د افغانستان د روانو مسلو په اړه د پاکستان له حکومت سره هم خبرې کوي او که څنګه؟

ایا دا مسله هم ستاسو په خبروکې مطرح شوه او که نه؟

پروفیسور امین په دې ارتباط زیاته کړه: له محترمې بېنظیر بوټو سره چې موږ پر دغو مســایلو خبرې کولې، نوګیلاني صــاحب یې په څنګ کې ناسـت و او ټول یادښتونه هغه اخیستل. هغې وویل، چې د افغانستان د روانې وضعې او د دغو جنګونو په خصــوص کې به موږ له لازمو مجاربو څخه د پاکســتان له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت سره تماس ونیسو او په خاص ډول به د پاکستان خارجه وزارت ته مو‌ر یو یاداشت ورکړو.

مو‌ر له پروفیسور امین څخه وپوښتل، چې د افغانستان د مسایلو د حل لپاره د بېنظیر بوټو خپل نظر څنګه و؟

پروفیسور امین په دې باب وویل: دا خو د پاکستان یوه مشهوره او مسوله ښځه ده او یوه منل شوې سیاستمداره ده، په دغسې شرایطو کې هغه خپل نظر په قاطع ډول نه وایي، چې دغسې دې وشي. لیکن یوه خبره چې هغې وکړه، چې دا مهمه خبره وه، هغې وویل: چې د دې حوزې اینده زه داسې ګورم چې په پاکستان، افغانستان، مرکزي اسیا، ایران او ترکیه کې هغه قوتونه چې هغه په ازادۍ، ولسواکۍ او خلکو ته د حق ورکولو معتقد وي، دا به یو طرف ته کېږي او هغه قوتونه چې د دې کارونو پر ضد وي هغه به بلې خواته کېږي. هغې دا وویل چې دغه اوسنی سیاسي ترینډ دا په یو ملک کې هم محدود نه پاتې کېږي او ګاونډیان ضرور یو پر بل تاثیر کوي، دا اغېز په اسلامي ټولنو کې حتمي یو پر بل موجود وي او هغه ضد ترینډونه چې دي، حتماً به یو پر بل تاثیر ولري. هغې دا وویل چې کېدای شي، چې دغه قوتونه چې په پاکستان کې دي، په افغانستان کې دي، په ایران کې دي، په مرکزي اسیا کې دي، داسې وخت به راځي چې دوی به یو بل ته اوږه ورکوي. او د یو او بل د اوږې ورکولو پرته بله چاره هم نه لري.

دویمه خبره هغې داسې وکړه، چې پس له دې زمو‌ږ په حوزه کې باید حکومتونه د جنګ جګړو پر ځای د خلکو رایې ته رجوع وکړي، ځکه چې رایې دوی ته مشروعیت ورکوي. وسلې او یا وژونکي راکټونه قوت نه دی، لکه چې وایي، قوت حق دی. دې وویل: چې زمو‌ږ ګوند عقیده لري، چې

zia_ozia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حق اصـــــلي قـدرت دی او بس. هغې وویل چې هره ټولنه کې بـایـد خلـک سیاسي، اقتصادي، کلتوري او اجتماعي او مذهبي ازادي ولري، که دغه ازادي و نه لري او ازادي ترېنه د ایډیالوژۍ او ګوند په نامه اخیســــتل کېږي، نو دا جنجالونه نه ختمېږي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکني

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعصبهای قومی، نژادی و زبانی خطری به وحدت ملی و تمامیت ارضی افغانستان

دا لیکنه د (وفا) جریدې د شپږم کال په (۲۱-۲٤)مې گڼه کې د (۱۳۷٦ل) کال د چنگاښ میاشتې پر (۹)مه نېټه خپره شوې ده.

تعصبهای بی مفهوم را در افغانستان کیها و چرا دامن زدند؟

خوانندگان گرامی!

افغانستان در جریان نزده سال اخیر تباهیها و بربادیهای بس بزرگی دید؛ افغانها با یک تراژیدی ملی مواجه گشتند، نهادهای سیاسی، اقتصادی، اداری، فرهنگی و نظامی افغانستان همه برباد شدند. روابط اجتماعی و عنعنه یی جامعه افغانی از هم کمبخت. تعصبهای گوناگون قومی، زبانی، نژادی، مذهبی و منطقه یی دامنگیر افغانها شدند، اما با انهم قشر چیزفهم افغان به عوامل بربادی کشور شان و همچنان بیماری تعصبها، که وجود افغانستان و هویت ملی-سیاسی افغانها را به نابودی مواجه ساخته است. کمتر توجه نشان داده اند.

به منظور جلب توجه، قشر درسخوانده و موثر افغان (که تحلیل غیر جانبدارانه و واقعی جامعه شان را به پیش کشیده میتوانند) به عواقب خطرناک تعصبهای بی جا و بی مفهوم اتحادیه نویسندهگان افغانستان ازاد سال پار نامه یی را در جریده وفا به نشر سپرد، که متن ان جنین بود:

افغانان عزیز!

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به همه شما اشکار است که همه اقوام ساکن در کشور مانند: پښتونها، تاجکها، ازبکها، ترکمنها، بلوچها، نورستانیها، پشه ییهای و همینسان گروهای مذهبی اهل تسنن و تشیع از سده ها به اینسو در روستاها، دهکده ها و شهرهای افغانستان به حیث افغانهای وطندوست و مسلمان با هم یکجا زیسته اند و اکنون نیز میزیند.

اقوام ساکن در کشور با هم رشته های خویشاوندی استوار ساخته اند و همیشه در غمها و رنجهای همدگر شان فعالانه سهم گرفته اند، این گونه روابط به گونه گسست ناپذیر تاهنوز در بین مردم ما مشاهده میشوند.

به فضل خداوند بزرگ و کاردانی دانش و گزینش روشهای خردمندانه بزرگان قومی و علمای دینی و مذهبی ما، در طول تاریخ پر افتخار کشور رخداد نامیمونی برسر مسایل مذهبی، قومی، زبانی و منطقه یی در بین افغانها به وقوع نه پیوسته است. رخدادی را که باعث جنگها بین اقوام و فرق مذهبی شده باشد، سراغ نمیتوانست کرد.

تاریخ پر شکوه کشور گواه این واقعیت است که تمام اقوام ساکن در شکور در برابر هر گونه انحصار و دکتاتوری شانه با شانه رزمیده اند و تمام اقوام یک جایی و با همکاری دوستانه شان در برابر رژیمهای دست نشانده و نیروهای متجاوز اجنبی به پاخاسته اند.

افغانهای میهندوست و مسلمان در سول تاریخ در دفاع از تمامیت ارضی و ازادی کشور خود قربانیهای فراوان مالی و جانی داده اند و میدهند. بهترین نمونه این گونه فداکاریها و جانبازیها جهاد و مقاومت مشترک تمام اقوام افغان در برابر دکتاتوری د انحصار کمونستی و تجاوز نیروهای ارتش سرخ شوروی بود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به شما اشکار است که دوستان و دشمنان افغانستان همسان و پیوسته تلاش میورزند تا در میان اقوام با هم برادر افغان تعصـــبهای قومی، نژادی، مذهبی، ایدیولوژیک و گروهی را دامن زنند. درزهای را در بین شـان ایجادکنند و با از هم و با از هم جداکردن شان بر انها حکمروایی کنند.

کشـور های بیگانه برای پیاده نمودن سیاسـتها و برنامه های نادرسـت شـان شـماری از افغانها را اسـتخدام کرده اند و این اسـتخدام شـده گان انگشـت شـمار تلاش میورزند تا در بین اقوام با هم برادر افغان اتش تعصـبهای زبانی، منطقه یی، مذهبی، ایدیولوژیک و گرهی با فروزند و اقوام باهم برادر افغان را زیر تاثیر سـوء تبلیغ شـان قرار دهند و اتش تعصـبها را شـغله ور تر سـازند. میگویند درمان هر بیماری در افغاز اســـان مینماید، اگر در اغاز به درمان بیماری پرداخشـــته نشـــود ویروسـهای بیماری در وجود پراگنده میشـــوند نیروهای دفاعی بدن راکمزور میسازد و بالاخره بیمار را از بین میبرد.

تا هم اکنون درکشـور ما مکروبهای تعصـب و بدبینی در مراحل ابتدایی شـان قرار دارند و تا هنوز به اقوام و توده های وسیع جامعه سرایت نکرده اند. در این حالت ابتدایی جلوگیری از انتشار مکروبهای این بیماری اجتماعی دشوار به نظر نمیرسد، اما اگر یکبار ویروسهای آن به توده های وسیع مردم سرایت کردند، شـــکل واگیر و بایی را به خود خواهدگرفت. از عواقب وخیم این بیماری اجتماعی هر افغان باشعور خوبتر اطلاع دارد.

اگر فرزندان دلســـوز افغان و افغانهای واقعی ســـر از امروز برای جلوگیری تعصـبها، بدبینیها و گرایشـهای منفی گامهای عملی برندارند و مکروبهای این بیماری اجتماعی را به فزونی و انتشـــار بگذارند در نتیجه چنین غفلت نابخشوندی آن روز دور نخواهد بودکه این وبا از وارسی خارج خواهد شد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و همه افغانها به بیماری خطرناک تعصـــب و بدبینی مبتلا خواهند گردید، در آن صــورت هیچکســی توان علاج آن رانخواهد داشــت، حضـرت سـعدی میفرماید:

سرچشمه باید گرفتن به میل

چه پرشد نشاید گذشتن به فیل

بایستی یاداور شد که جلوگیری این بیماری خطرناک اجتماعی از قدرت یک شـخص، یک موسـسـه و یک گروه بالاتر اسـت. جلوگیری این بیماری واگیر نیاز به کار و فعالیت دســـته جمعی همه افغانهای بادرک دارد. بنا برهمین نیازمندی اتحادیه نویسنده گان افغانستان از همه افغانهای با احساس و دراک صــمیمانه ارزو میبرد که غرض جلوگیری از انتشـار تعصـب، بدبینی و نفرت بین اقوام باهم برادر به مجادله مشـترک بپردازند و پیش از پیش اقوام و توده های وسیع ملت افغان را از این بیماری وقایه نمایند.

اتحادیه نویســندگان افغانســتان ازاد از همه افغانهای بادرد صــمیمانه تقاضــا میکندکه در این راســتا به تلاشــهای همه جانبه علمی و عملی دســت یازند. کنفرانســهای دایر نمایند با رســانه های گروهی به گفت و شـــنود بپردازند، نبشته ها تهیه ببنند، جوانب گوناگون این بیماری را بررسی نمایند وبه منظور آگاهی مردم افغانستان غرض نشر به جریده وفا بفرستند. (یادداشت: جریده وفا برنامه ویژه نشــراتی دارد، بر اســاس این برنامه جریده از تاخت و تاز بر فرد، افراد، قوم و گروهای زبانی، مذهبی، حزبی و تنظیمی جداً پرهیز میکند.) از همیهنان عزیز و گرامی احترامانه امیداوریم که با نظرداشـــت به برنامه نشــراتی جریده وفا به پرســشــهای زیرین ما جواب علیم ارائیه فرموده برما منت گذارند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرسش نخست: عوامل اساسی تعصبهای قومی، زبانی، مذهبی، گروهی و ایدیولژیک را چگونه ارزیابی میدارید و در باره به بحث علمی بپردازید؟

پرسش دوم: درحالیکه وجود افغانستان به خطر جدی مواجه است و همه افغانها در یک حالت غم انگیز تحمیل شده زنده‌گی میکنند در چنین حالت خطرناک به جای حال و اینده بحثی برماضی و انگشت گذاری به تعصبهای دیرینه ناسزا گفتن به شماری از اقوام چه سودی برای افغانها خواهد داشت. ایا گفته ها و نبشته های این گونه اشخاص نفرتی را در بین افغانها ایجاد نمیکند و اینده افغانستان و افغانها را به خطر جدی مواجه نمیسازد؟

پرسش سوم: در شرایط کنونی افغانستان از لحاظ مادی و معنوی به تباهی مواجه است، تمام نهادهای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی افغانستان از بین رفته اند، شما در شرایط موجود تعصبهای قومی، نژادی، زبانی، مذهبی، منطقه یی و ایدیو لوژیک را چگونه ارزیابی میکنید؟

پرسش چهارم: تمام سیاستهای داخلی و خارجی یک کشور مستقل را پارلمان انتخاب منظور مینماید و حکومت مشروع آن را عملی میسازد و قوه قضائیه مستقل از ان نگاهبانی مینماید. اکنون در افغانستان این سه اورگان موجود نیستند، ایا شما درکشور جز از زور تفنگ اداره قانونی دگری را سراغ کرده میتوانید، که در پهلوی مسایل دیگر به مسایل قومی، زبانی، مذهبی، گروهی و ایدیولژیک حیثیت قانونی و جنبه عملی داده بتواند؟

پرسش پنجم: برای جلوگیری از تعصب، نفرت، بدبینی، گرایشهای منفی و بیماریهای اجتماعی، شما چگونه تجاویز علمی و عملی به پیش میکشید، لطفاً تجاویز خود را گسترده تر ارائیه نمایید؟

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما باورکامل داریم که فرزندان بادرد و با درک افغانستان به پرسشهای ما پاسخهای علمی و عملی ارائیه خواهندکرد و در مبارزه جلوگیری ازگسترش بیماری اجتماعی تعصب با اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد یاری خواهند رساند. با احترام.

جریده وفا در راه مجادله با تعصبها از افغانهای واقعی چندین بار تقاضاکرده، تا اندیشه ها و مصاحبه ها به زبانهای پشتو و دری بفرستند و در این مبارزه سهم فعال بگیرند.

ما باورمند استیم که قشر درس خوانده و بادرک افغانها بیشتر از دیگران به علت و معلول عواقب خطیر تعصبها بین اقوام و بربادی کشور شان خوبتر اگاهی دارند. و این قشر باشعور برضد پخش تعصبها میان اقوام و جلوگیری این بیماری مدهش و خطرناک صرف مساعی همه جانبه علمی و عملی خواهدکرد. جای شک نیست که از نظر اعضای اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد نیست، انعده کشورهای خارجی وگروهای افغانی، تنظیم ها و احزاب و افراد پنهان نیستندکه از درازمدت به گونه پاسبان منافع خارجیان و یا هم غیر شعوری در بین اقوام تعصبها دامن میزنند، اب راگل الود میسازند و ماهی شکار میکنند و یا هم برای خودشان خواهان شهرت کاذب استند.

پژوهش پیرامون این معضله خطیر، دریافت عوامل اساسی مساله و نظرداشت به عواقب وخیم ان از مسولیتهای ملی افغانها متعهد و معتقد به وحدت ملی افغانستان شمرده میشود. افغانهای معتهد وظیفه دارند تا در باره عوامل این بیماری خطرناک پژوهشهای بیطرفانه، علمی و عینی به فرجام رسانند و از مضار این بیماری هممیهنان شان را هم اگاه سازند و هم نجات دهند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنان‌که گفته امد به تاسی از همین ارزومندی بود که جریده وفا از راه پخش پیام اتحادیه نوسینده‌گان افغانستان ازاد در جریده، فرستادن نامه ها و ارتباط تلفونی از هممیهنان خواست تا در را همبارزه باتعصبهای بی مفهوم با این کانون فرهنگی (اتحادیه نویسنده‌گان افغانستان ازاد) همنوا و همصدا شود.

در این سلسله تنی چند نبشته های شان را به جریده فرستادن‌که در وقت اش به نشر رسیدند. شایسته به یاد اوری است‌که قشر درس خوانده و چیز فهم با دلگرمی بایسته به این موضوع علاقمندی نشان نداند، کم علاقه‌گی به موضوع عوامل زیادی دارند، ولی من نهایت‌کوتاه به چند عامل اساسی اشاره میکنم:

ــ شماری از هممیهنان ما متوجه عواقب پخش تعصبها نیستند و نمی فهمید که اثرات زیانبار آن چی بلایی بر جامعه ما نازل خواهدکرد؟

ــ شماری میفهمند ولی این مساله را فروگذاشت میکنند و باورمند استندکه بحث و تجسس پیرامون موضوع باعث فزونی تعصبها خواهدگردید، درباره سکومت را مرجع میپندارند.

ــ به انظار شماری این مساله بی اهمیت جلوگیر میشود و نمیخواهد به این موضوع پیس پا افتاده وقت قیمتی شان را ضایع‌کنند.

ــ شماری صلاحیت بحث و مشاجره زبانی را دارند اما از تحلیل علمی و عینی عاجز استند.

ــ شماری دیگری دشنام دادن، سبک شمردن، عقده‌گشاییهای شخصی، تحقیر و توهین دیگران را تحلیل علمی تلقی میکنند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عوامل بیش از این خواهند بود، اما واقعیت اساسی این است که اگر بار بالا اثر بی پروایهای افغانهای متعهد این گونه تعصبهای بیجا و بی مفهوم به توده های وسیع مردم سرایت کنند، در گام نخست وحدت ملی موجود بین اقوام برادر افغان به نبردهای خونین داخلی مبدل میگردد و در گام دوم همین خانه جنگیها و نفرت در بین مردم هویت سیاسی و وجود افغانستان را از بین خواهد برد. اگر خدا(ج) ناخواسته افغانها و افغانستان به این مرحله خطرناک رسیدند، در انصورت دانش وکار و پیکار بی وقت افغانهای با دانش و با فهم هیچ سودی نخواهد داشت. عدم فهیمده نمیتوانند، که افغانهای کارشناس و دلسوز به افغانستان (!) با استفاده از دانش، تجارت و اندوخته های علمی شان، کار و مبارزه خود را پس از فرارسی این مرحله خطیر میاغازند و یا این که انها گنجینه های تجارت و دانش شان را با خود به گور میبرند در هر دو صورت سودی برای افغانها و افغانستان نخواهد داشت.

دکتاتوری تک حزبی کمونیستی، انحصار سیاسی، تجاوز نیروهای اجنبی، دسایس داخلی و خارجی، نبردهای خونین داخلی و عملیه مقاومت، رخدادهای نیستند که تنها افغانها و افغانستان به ان مواجه شده اند، بل در جریان تاریخ، ملل و کشورهای دیگر نیز با این گونه رخدادها مواجه شده اند و ان را پشت سر گذاشته اند.

سزاوار به یاداوری است که ملل گوناگون در برابری چنین رویدادها واکنشهای از هم متفاوتی از خود نشان داده اند. در مللی که روحیه عشق با ازادی و مخالفت با دکتاتوری، انحصار و مقاومت در برابر اجنبیان ضعیت باشد، این گونه ملتها، همیش ازادی و هویت تاریخی و ملی میهن شان را از دست داده اند وملتهای نیرومند انان را بلعیده اند. اما بالمقابل در ملل که احساس ملی با نیرومندی زنده باشد و از روحیه سرشار ازادیخواهی و ازاد

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

منشی برخوردار باشـند. این‌گونه ملتها گاهی هم به انحصـار سیاسـی، دکتاتوری، تبعیض و به تسـلط بیگانه‌گان و دست نشـانده های شـان‌گردند نمینهند و تافرجام‌کار به مقاومت شان ادامه میدهند.

قشـر درسـخوانده، ملتهای زنده نیز فعال، نیرومند، زنده و متحده میباشـد. انها مسایل ملی و بین المللی شان را به تحلیل مینشینند. مردم شان راکه چه باید بکنند و از چه بپرهیزند، آگاه میسـازند، در حالت جنگ و صـلح ملت شان را رهنمایی میکنند.

برعکس کارکردهای مشـتر قشـر درسـخوانده، ملل وکشـورهای دیگر، در افغانستان نسبت به قشر درسخواخنده، ملی و توده های وسیع آن رسالت، ملی- اسلامی و تاریخی شان را به جا اورده است. توده های بادست خالی در سراسرکشور به پا خاستند، قیام خود به خودی را سازمان داند، در برابر دکتاتوری‌کمونیسـتی، انحصـار سـیاسـی تک حزبی، یورش نیروهای ارتش سـرخ شـوروی و همینسـان در برابر سـیاسـتهای خصـمانه، تفرقه بانداز و حکومت‌کن- با هم یکجا شـده اند و بخاطر رضـا خداوند بزرگ و نجات میهن و نوامیس ملی هرگونه تشـدد و وحشـت های دلخراش را تحمل‌کرده اند و به برکت قربانیهای فراوان مالی و جانی شان‌کشور به نوامیس ملی را از این افت بزرگ تحمیلی نگاهداری‌کرده اند.

به تاسـف باید یاداور شـوم‌که در تراژیدی جاری افغانها، قشـر درسـخوانده کشـور چنان‌که بایسته مینمود به‌کار و پیکار فراخور حال شـان نپرداختند، بل معکوس ان در بین اقوام باهم برادر افغانستان در پخش تعصبها عملی منفی و خطرناکی را به سر رساندند و به این عمل نشایسته تا اکنون هم ادامه میدهند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تمام مسـایل افغانسـتان، ارزیابی کارکردها و اعمال منفی و مثبت قشـر درسـخوانده موضـوع بزرگ اسـت و نیازمند بحث طویل، برعلاوه مسـایل دیگر مسله تعصبات خود با نظرداشت به ویژه گیهای طبیعی انسان و ارزش های قبیله یی، نژادی، زبانی، منطقه یی، اجتماعی، فرهنگی، مذهبی، سیاسی، اقتصـادی و اموزش جامعه ویژه، جوانب و جهت های از حد زیاد دارند. و گنجانیدن این موضـوع بزرگ به وپیچیده در یک رسـاله ای کوچک کار دشـوار به نظر میاید. من ارزشـیابی مفصـل این موضـوع مهم علمی را به دانشمندان معتهد افغان واگذار میشوم، تا دانشمندان معتهد ما پیرامون مسله تعصبها به پژوهشهای گسترده بپردازند و به برکت پژوهشها و تحلیل های ارزشـمند شـان ذهنیت های همميهنان شـان را روشـن نمایند. در مختصـر نبشته، تنها تعصبهای به بررسی گرفته میشوندکه از سوی شماری ازگروهای سیاسی و مذهبی، تنظیمها، احزاب و شـماری از افراد به میان امده اند و به آن دامن زده میشود.

جامعه عنعنه یی:

جامعه عقب مانده افغانی در بخشهای اموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست و نهادهای اجتماعی دگر شکل ایدیالی از خود نداشت، بل مانند سایر رژیمهای عقبمانده تمام اختیار کشـوری و لشـکری تنها در دسـت خانواده های مطلق العنان و خودسـر شـاهی قرار داشـت و این خانواده های خودسـر از افراد و اشخاص، شخصیتها میساختندکه در جامعه و توده های وسیع آن پایه و مایه یی نمیداشـتند، و منافع دربار را نسـبت به منافع افغانها و افغانسـتان مهمتر میشـمردند و وفاداری شـان را به دربار ثابت میسـاختند. حیثیت سـیاسـی، اجتماعی و اقتصادی در افانستان به دربار بسته گی داشت و ماشین شخصیت

Collected by: zia ur Rahman zia
zia_ozia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سازی بیروکراتیک را در دربار گذاشته بودند. کسی که در قالبهای این ماشین جور میامد در یک شب، شخصیت بیروکراتیک ازش ساخته میشد و اگر شخصی به مزاج دربار سازگار نمیبود در یک شب از این گونه شخصیت بیروکراتیک محروه میگشت و تات مدتها در گمنامی به سر میبرد.

دربار خودسر قصداً از تبارز شخصیتهای ملی و محلی جلوگیری میکرد، به احزاب سیاسی مستقل اجازه فعالیت داده نمیشد، شعور سیاسی مردم را به رشد و بالنده گی نمیگذاشت، مردم کشور ما به حیث تبعه افغان در امور سیاسی کشور شان نمیتوانستند سهیم شوند.

از ساختار عنعنه یی، اجتماعی و سیاسی افغانستان بر میاید که در واقعیت این کشور مجموعه ایست گروهای نژادی، قومی، زبانی، قبایل و عشایر و هرق مذهبی که تا دوران امیر عبدالرحمن خان (۱۹۰۱ - ۱۸۸۰م) سیستم واحد مرکزی، دولت ملی معاصر را نداشت، بل بخشهای زیاد کشور از سوی اعضای خانواده شاهی، اشخاص وفادار به دربار و شماری از سران قومی محلی اداره میگردیدند. همسان با دربار های خودسر خاور زمین، دربار افغانستان نیز به خاطر نگاهداشت حکمرانی خود از مخالفتها و رقابتهای قومی، نژادی، زبانی و مذهبی استفاده سوء میکرد.

هرگاهی که گروه قومی، یا مرد سرشناس و روشناسی از محل و یا قبیله یی از دربار بغاوت میکرد و یا به جانبداری از شهزاده، دگر مورد سوء ظن قرار میگرفت، دربار به زودترین فرصت اقوام، گروهای نسب و اشخاص مخالف انان را در برابرشان اماده مقابله میساخت از انها پشتیبانی میکرد و یکی را توسط دگری از پا درمیاورد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در تاریخ سیاسی افغانستان سودجویی از این‌گونه سیاستها مثالهای فراوانی دارد، در شماری از اقوام و قبایل این‌گونه مخالفتها و دشمني های باز مانده از پیش، تاهنوز هم به مشاعده میرسند. ولی با ان هم در جامعه عنعنه یی افغانستان، ارزشهای مذهبی و ملی ریشه های ژرفی داشتند. روابط درونی و همه مسایل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مردم در همه واحدها، از واحد کوچک خانواده‌گرفته تا دربار با نظرداشت به اصاول دین مبین اسلام و عنعنه های ملی مردم به پیش میرفتند.

به مقایسه جوامع‌کشورهای اسلامی دگر در زنده‌گی اجتماعی افغانها ارزشهای اسلامی و عنعنه های برقرار ساخته بود. از زما احمدشاه بابا تا دوران شا هسابق در نیروهای ارتش پشتونها در اکثریت بودند، اما در موسسات و اداره دولتی و حکومتی دری زبانان اکثریت داشتند. از همین جا بود‌که در دوران شاه تا حدی از تعصبهای قومی، زبانی، مذهبی و منطقه یی جلوگیری میشد، اما با انهم در دوران ده ساله قانون اساسی شاه، شماری از گروههای تعصبهای‌گوناگون را دامن زدند و در این راستا به‌کار های اشکار و پنهان دست بازیدند. پس ازکودتا ۷ ثور ۱۳۵۷ خورشیدی این‌گونه تعصبهای بی مفهوم‌گسترده‌گی بیشتری دریافت داشتند و شماری از گروههای مذهبی ملی و افراد شعوری و یا غیر شعوری زیر تاثیر این تعصبهای خطرناک قرار‌گرفتند. رشد این‌گرایش منفی بهانه یی به دست تعصبگران داد و تا هم اکنون شماری از اشخاص و‌گروهها مبتلا به بیماری تعصب استند (در بخشهای پسین رساله در باره به تفصیل سخن خواهم گفت).

۳- با وصف آن‌که در دوران شاه در سیاستهای داخلی و خارجی، برنامه های اقتصادی و مسایل اجتماعی‌کمبودهای به چشم میخوردند، اما با وجود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این همه کمبودها تمام امور سـیاسـی، برنامه های اقتصـادی و روابط بین حکومت و مردم، روابط دربار با مردم همگون با ارزشـهای اسـلامی، رسـوم ملی و سیاستهای ارتقایی دربار به پیش میرفتند.

در سـرار کشـور صـلح و امنیت برقرار بود، تمام نهادها و موسـسـات دولتی همسان با شرایط عینی افغانستان در بخشهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، اداری، اموزشـی و علمی برنامه های انکشـافی دولت را عملی میساختند.

افغانها از هویت و شـخصـیت دربار و درباریان، سـران محلی و قومی، خوانواده های مذهبی و روحانی، کارمندان عالیرتبه دولتی و افسـران ارتش، دانشمندان نامدار و متخصصین آگاهی داشتند و هر شخص بر اساس هویت ویژه اش در جامعه جایگاه شناخت داشت، همینسان برای گردانندهگی همه بی نهادها و موسـسـات دولتی قوانین ویژه موجود بودند و کارکردهای این همه موسسات و نهادها بر اساس ان سازمان میبافت.

صلاحیتها، مسوولیتها، ترفیع و تقاعد همه اعضای موسسات دولتی بر اساس قانون تغییر میکردید و به منصـه اجرا گذاشـته میشـد. بر اسـاس تحصـیل، وفاداری به دربار، اسـتعداد و رتبه های کارمندان، مردم میفهمیدند که کسب اعضای کابینه خواهند گردید.

و پس از این کابینه که کاسـه دگری را خواهد سـاخت کی در کابینه شـامل خواهد بود، نخسـت وزیر، کی معاون نخصـت وزیر، کی وزیر، کی معین، کی سفیر، کی قونسل، کی رئیی خواهد بود؟ و کدام یک از افسران رتبه دگروالی به رتبه جنرالی خواهد رفت. در جنرالها کی به سـمت جنرالی میرسـد و از جنرالهای اردوی افغانسـتان کی وزیر دفاع خواهد بود؟ به همین ترتیب در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخشهای کشوری و لشکری برای تقرر و انفکاک ترفیع و تقاعد دساتیر و لوایحی موجود بودند، حدود صلاحیتها را از شاه گرفته تا رییس قانون تعیین میکرد.

اما سردار محمد داود خان بر خلاف سیاستهای ارتقایی دوران شاهی سیاستهای انقلابی پردامت و رژیم شاهی برچیده شد. نخصتین روزهای جمهوریت و سیاستهای داخلی و خارجی و برنامه های موسسات کشور و لشکری (چرخش انقلابی)) رو گشت.

در بخشهای کشوری و لشکری شماری از اعضای گروه پرچم چپیهای دگر، دوستان شخصی ریئش جمهور و وزرایش پست های مهمی را به چنگ اوردند. به اتهام مخالفت با رژیم جمهوری شماری از افغانها گرفتار گردیدند، به زندانها کشانده شدند، شماری را توهین کردند، لت و کوب نمودند، بستند و کشتند. در بخشهای لشکری و کشوری افغانستان به افسران پاین رتبه و اشخاص ناشناخته و بی تجربه ملکی پستهای جنرالی، وزارتخانه ها، سفارتها و ولایت ها سپرده شدند.

جای شک نیست که سردارمحمد داود شخصیت ملی و شیفته پیشرفتهای اقتصادی افغانستان بود، اما بادریغ باید گفت که حالت رنجور و درداور حاکم امروز بر کشور را باید ناشی از حرکت انقلابی همین شخص دانست. از این حرکت او در اغاز گروههای خلق– پرچم سو استفاده کردند و امروز روسیه، ایران، پاکستان، عربستان سعودی، ازبکستان و تاجکستان از ان سود جویی ناجایز مینمایند.

رژیم جمهوری او راه و روش عنعنه بی دوران پادشاه را به جایش گذاشت و از لحاظ سیاسی و اقتصادی به اتحاد شوروی سابق نزدیک شد. تمام

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیتهای سیاسی ممنوع قرار داده شدند. شبکه های جاسوسی گسترش یافتند، شان بیشتر گردید.

بر اساس طبقاتی چپیها و جاسوسی همین نیروهای چپ گرا محمد هاشم میوندوال صدراعظم اسبق شماری از جنرالها و افسران پاین رتبه اردو به اتهام کودتای خود ساخته گرفتار گردیدند در شکنجه گاهها شکنجه شدند و شماری را به شمول میوندوال کشتند.

گسترش شبکه های خبر چینی و جاسوسی، سپردن اختیار اداره به چپیها، ازار رسانی و تعقیبهای بی جا، گرفتاری افغانها به اتهامهای گوناگون، زدن، بستن و کشتن انان نفرتی را در دلهای مردم جامعه عنعنی افغانستان در برابر سردار و همراهان ایجاد کرد.

در روز اول اعلام جمهوری سردار محمد داود خان، تمام قوانین و لوایح دوران شاهی، درباره تعیین حدود صلاحیتها، تقرر و ترفیع و تقاعد از بین برداشته شدند و خرد ضابطان به جنرالی بالا رفتند. رفقای کودتاچی رئیس جمهوری به وزارتها رسیدند. ور فقای شخصی و حزبی وزرا کرسیهای معینها، سفرا و روسا را صاحب گشتند.

در تاریخ افغانستان دوران جمهوری سردار نخستین رخداد نامیمونی بو که بر اساس سیاست گجسته انقلابی آن، تقدس و تسلسل قوانین کشوری و لشکری از هم پاشید، در یک شب زیر دستان بالا دستان گردیدند و در نتیجه ان از یک سو تعصب و بدبینی را در دلهای افسران ارشد اردو و مامورین عالیرتبه، دولت علیه سردار محمد داود خان و رفقای کودتاچی او رو به افزایش گذاشت و از سوی دیگر این کودتا نخستین رویداد بود که ذهنیت منفی را در بین ارتشیان و مامورین دولت پخش کرد و ان این که انها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریافتند که از برکت کودتای یک شـــبه افســـر پاین رتبه به وزارت و جنرالی رسـیده میتواند و همین دلیل بود که افسـران و مامورین پاین رتبه پس از ان به کسـب تجارب و اندوخته های فنی و مسـلکی نپرداختند و به جای اموزش و پرورش بیشـتر در مسـلک شـان، به عضـویت احزاب روی اوردند و به ایجاد سـلسـله های رفاقت با وزرا توجه کردند و انتظار به کودتای دیگر را مرجح پنداشتند.

بالاثر همین سـیاسـت شـوم و بد فرجام سـلسـله کودتاها و خانه جنگیها در افغانسـتان اغاز گردیدند و تا هم اکنون هیچ کسـی در باره خود گروه و تنظیم اش درست اندیشیده نمیتواند و از ارزشیابی ان عاجز میماند و نمیداند که او کی اســـت، چه کرده میتواند، چی کاری را به چه اندزه و چگونه انجام داده میتواند. به فضـل خداوند(ج) بزرگ امرو هر یک خود را کمتر از سیر ورود نمیکند و هرکس سنگ وزنینتر را وزنش را در پله ترازو برای خود میگذارد و بسـیاریهای خود را مسـتحق رتب بالای میدانند. اکنون شـماری در ارگ نشـته اند و شـماری دیگر به امید رسـیدن به ارگ به جنگ و سـتیزه جویی میپردازد. به چوکی پاینتر از نخست وزیر قناعت نمینمایند و شماری هم کار پاینتر از وازرت و سـفارت را توهین به خود تلقی میکند. سـران گروهای جنگی، تفنگداران، رتبه جنرالی را میراث ازلی شان میدانند.

مرحله چپیها:

پس از جنگ جهانی دوم ایدیولوژي چپ بـه گروه کوچکی از قشـر درسـخوانده جامعه افغانی راه یافته بود. اما اندیشـه های چپ کمونیسـتی و سـوسـیالیسـتی مسـکوگرا، چین گرا و چیگوارا گرا در اغاز این سـالهای دهه قانون اسـاسـی، احزاب و گروهای حزب دموکراتیک خلق و شـغله جاوید را

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکل داد. دیری نگذشت که حزب دموکراتیک خلق افغانستان به گروهای خلق، پرچم و ستم ملی از هم پاشید و شغله جاوید هم به گروهای کوچکی تقسیم شد و در گروهای دیگر چپی نیز انشعاب های رونما گشتند.

در این دوران گروها و احزاب مذهبي، سیاسي و ملی نیز قد برافراشتند، با وصف ان که قانون احزاب نافذ نه شده بود، اما احزابه وگروها به کاریشان ادامه میدادند. کادر رهبری و هر گروه معلوم بود، گروها نشریه ها داشتند، هر گروه و حزب ازادانه مرامنامه و اساسنامه خود را پخش و نشر میکرد. و هر گروه و حزب در بخش های لشکری و کشوری به جلب و جذب میپرداخت.

در اغاز این روزهای پیدایی و چهره گشودن گروهها و احزاب چپگرا، پرسشهای در اذهان انهایی سر بالا کردندکه از ساختار عنعنه یی و مذهبی جامعه افغانی و روابط اجتماعی افغانها اگاهی کامل داشتند. شماری از پرسشها این گونه بودند:

ـــ ایا کادر رهبری و اعضای گروهای چپگرا به ارزشیابی عنعنه های افغانی و ارزش های مذهبی این جامعه پرداخته اند.

ـــ ایا این ها از سویه اموزشی و سیاسی مردم جامعه شان و همینسان روابط اجتماعی و اقتصادی مردم این کشور اگاهی دارند، و یا این که مخض اثار تبلیغاتی و نظریه های وارد شده کشورهای سوسیالیستی و احزاب کمونیستی را به خوانش گرفته اند و همانند به شرایط دیگران به کشور، جامعه و مردم خود حساب میکنند.

zia_zzia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ایا در جامعه عنعنوی، قبیله یی، نیمه قبیله یی، شهری و نیمه شهری، کوچی و نیمه کوچی، مانند افغانستان واقعاً اقشار، و نیروهای سرمایه دار و کارگر، فیودال و بزرگر، مرتجع و انقلابی، عنعنه پرست و روشنفکر استثمارگر و زیر استثمار، جیره خواران، امپریالیزم و ضد امپریالیزم وجود دارد و یا این همه اندیشه های خیالی و تقلیدی اند؟ اگر انها از شرایط جامعه افغانی اگاهی میداشتند، لابد ایشان احزاب و گروهای شان را همسان به شرایط داخلی و خارجی کشور و جامعه اعیار میساختند و یا هم به تاسیس اینگونه احزاب افراطی دل نمیبستند، در هر دو صورت افغانها از شر چپیها نجات می یافتند. افغانها تجربه کردند که مفاهم و برنامه های ایدیولوژی چپ با ارزشها و عنعنه های جامعه افغانی تضاد ژرف و مستقیمی داشت.

افغانها به خداوند یکتا و ارزشهای اسلامی باور کامل دارند و ارزشهای اخلاقی و عنعنی پدرانشان را ارج مینهند، اما بر عکس ایدیولوژي چپ معتقد به ماده، ارزشهای مذهبی را زیر نام عادات ارتجاعی نا مطلوب میپنداشت، عنعنه ها و اخلاق ملی را بیهوده و خرافی میدانست.

افغانها میهن شان را میراث پدری و زن را ناموس میپندارند، دفاع از ناموس و قربانی در این راه را وظیفه ملی و اسلامی شان میدانند.

چپیها میهندوستان را نشنلستهای تنگنظر میدانستند، زمینهای پدری مردم را به جبر و زور از ایشان میگرفتند و ارج نهی به ناموس (زن) را به نامه اندیشه های فرسوده، فیودالی رد میکردند، افغانها به سران قوم، موسفیدان، شخصیتهای مذهبی و روحانی و سران کشور احترام میگذارند، اما در برابر ان چپیها سران قومی و محلی را زیر نامه فیودالها، موسفیدان را افریده شده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گان بی اهمیت، شخصیتهای روحانی و مذهبی را مرتجع و سران کشور را استثمارگران و جیره خواران امپریالیزم میشمردند.

افغانها از هرگونه دیکتاتوری، انحصارو ظلم، ازار رسانی، دست نشاندگی وسیطره، بیگانه گان بیزار استند و در برابر همه ان از خود واکنش نشان میدهند. از سوی دیگر در ایدیولوژی چپیها دیکتاتوری کارگری و انحصار بر مسایل اقتصادی، اجتماعی اموزشی وفرهنگی جایگاه خاص دارد و دولت چپگرا هرگونه ظلم و استبداد را زیر نام ((دیکتاتوری اکثریت)) مجاز میپندارد. همین نیروهای چپ هرگونه کورنش و چاکر صفتی به کشورهای حمایتگر و پشتیبان از خود را، برابری جلوه میدادند و مداخله مستقیم انها راه پشتیبانی کشورهای برادر نام میگذاشتند. در شماری از کشورها به شمول افغانستان نیروهای و گروههای چپ به قدرت رسیدند. حکومت های چپگرا در این کشورها برای سرکوب و نابودی ارزشهای ملی، محلی و مذهبی و عنعنه ها نهایت کشیدند. ارزشها، عنعنه ها و معیار های اخلاقی مردم کشورهای شان را تضعیف نمودند، اما از بین برده نتوانستند. از سوی دیگر احزاب و حکومت های سوسیالیستی و کمونیستی در بدل عنعنه ها و معیار های اخلاقی سنتی، چیز را بنام عنعنه ها، معیار های اخلاقی و ارزشهای سوسیالیستی و کمونیستی به مردم شان داده نتوانستند و در نتیجه ان شماری زیاد از نسل جوان این گونه جوامع در خلا اخلاقی به سر بردند.

انها رسوم و عنعنه های پسندیده ارزشهای مذهبی و معیار های اخلاقی جوامع شان را -که از سده ها مورد پذیرش مردم بودند– شکل و صورت منفی دادن و بسی مفاهیم ارزنده و مثبت را از دیدگاه منفی مینگریستند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به گونه مثال: ازادی مردم، استقلال میهن، رژیم گزیده شده از سوی مردم و استوار به پایه های دموکراسی، مفاهیم پذیرفته شده سیاسی اند که شماری زیاد از انسانها برای به دست اوردن ان در طول سده ها قربانی های فراوانی داده اند و به حیث یک میراث خجسته به اینده گان از خود به جا گذاشته اند.

در عمل تمام مفاهیم سیاسی، ایدیولوژي کمونیستی به اساس های دشمنی طبقاتی و زیر نام کارگر په پایه های دیکتاتوری تک حزبی استوار بودند، اما با انهم رژیمها و احزاب کمونیستی برای بازی دادن مردم در قوانین اساسی شان، ازادی استقلال، دموکراسی و مفاهیم سیاسی دیگر را همسان به میل شان تعریف و تشریح کرده بودند. ازادی مردم را به اساس اکثریت تعریف میکردند، تنها به کارگران و زحمت کشان اکثریت گفته میشود و صلاحیت ازادی اکثریت محدود به حزب کمونیستی شناخته میشود و این حق را رهبری حزب کاریگری به خود میداد که کی را ازادی بدهد و کی را از ازادی محروم بسازد. از سوی دیگر ارگان های نشراتی دولتی همه زیر سانسور حزب کمونیست قرارداشتند و شبکه های جاسوسی و خبرچینی دولت، انان راکه خواهان ازادی واقعی بودند، زیری نظر شان نگاه میداشتند و همین شبکه ها بدترین جزاها را به همین ازادی دوستان واقعی میدادند، اگر چه در قوانین کمونیستی همه کشور های کمونیستی و احزاب کمونیست ازاد و خود مختار تعریف میشدند، اما واقعیت به گونه دیگری بود، زیرا تمام کشورهای اروپای شرقی از سوی احزاب کمونیستی شبکه های جاسوسی این کشورها و نیروهای ارزتش سرخ به مسکو وابسته گی داشتند و این کشور ها شکل مستعمره اتحاد شوروی را به خود اختیار کرده بودند و برای افغانستان نیز مسکو برنامه همگون به کشورهای اروپای شرقی در نظر داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

همینسـان در اثار سیاسی کمونیستی واژه دموکراتیک از حد زیاد استعمال میشـد، نزد حکومتها و احزاب کمونیستی واژه دموکراتیک نمودگار اکثریت بود و اینان تنها کارگران وزحمتکشان را در یک کشور اکثریت میشمردند و زیر نام همین اکثریت احزاب کمونیستی خودها را نمایندهگان اکثریت وانمود میساختند. چنانکه در جایی از این نبشته گفته امد، در جامعه افغانی مبارزه طبقاتی بین طبقه های بالا و پایین، سـرمایه دار و کارگر، بزرگر و فیودال وجود نداشت، بلکه عکس ایدیولوژی کمونیستی، جامعه افغانی دارای ویژهگیهای مشخص اقتصادی، اجتماعی و سیاسی همگون به ساختار خود بود، از اغاز تا فرجام دوران چپگرایان یکی از گروههای چپ نتوانسـت در باره ساختار و ویژهگیهای روابط اجتماعی، جامعه افغانی اثری بنویسد و به پیشگاه مردم تقدیم نماید. شـماری از گروه های چپی مفاهیم طبقاتی را از اتحاد شوروی و شـماری از چین و شـماری هم ازکشـورهای دیگری کمونیستی به شیوه های غیر علمی تقلید مینمودند و بر اساس همین تقلید کتاب انها مبارزه طبقاتی و وجود طبقه های خیالی را در افغانستان نیز یک واقعیت میدانستند. چپی ها فکر میکردندکه اندیشه های طبقاتی انها را مردم افغانستان خواهند پذیرفت و به ساختار اجتماعی و روابط اجتماعی افغانها اثری خواهد داشت. چون در افغانستان طبقه ها و مبارزه طبقاتی موجود نبودند، عکس ان ساختار و روابط اجتماعی ویژه افغانها بر ساختار و کارکردهای این گروهها اثر ژرفی داشت و در واقعیت جای طبقه های اجتماعی را گروههای قومی و گروهی گرفت، به جای مبارزه طبقاتی بین گروههای زبانی و قومی مخالفت و تعصبهای گوناگون به میان امدند. به همه گان روشن است که شمار زیادی از بستهگان گروه خلق پشتونهای روستایی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بودند، اکثریت اعضـای گروه پرچم را شـهر نشـینان تشـکیل میداد، در شعله جاوید هزاره ها و شیعه ها و در ستم ملی تاجیکها اکثریت داشتند.

با وصـف انکه گروههای چپ از روی کتابهای چاپ شـده از سـوی احزاب کمونسـت اتحاد شوروی، چین و سایر کشورها به گونه تقلیدی از طبقه ها و مبارزه طبقاتی خیالی سخن میگفتند، سرمایه داران و فیودالان خیالی، ارتجاع بین المللی و امپریالیزم جهانخوار را دشـنام میدادند، شـماری از این ها اتحاد شـوروی را بنام ریوژنسـت وعده دگری چین را به نام عظمت طلب ناسـزا میگفتند، افزون از این شـعارهای میان تهی و گرفته شـده از اندیشـه ها و کتابهای دیگران در واقعیت مبارزه اساسی در بین این همه گروههای چپی در جریان بود. سران و اعضای این گروهها بر ضد شـخصیتها، خانواده ها حتی قوم یک دیگر به تبلیغ سوء و شایعه پراگنی میپرداختند، بر اساس همین تبلیغ سوء (ی) این گروهها به تعصب های قومی، نژادی و زبانی دامن زده میشد و تعصبها پخش میگردیدند و روز تا روز به گسترده گی ان فزوده میشد.

چپیها ارزشـهای ملی و مذهبی، عنعنه های پسـندیده مردم و معیار های اخلاقی جامعه افغانی را به نام معیار ها و ارزشـهای فیودالی و ارتجاعی زیر پا کردند، و به نام ایدیولوژی (وارد شـده) مترقی مبارزه یی برضـد یک دیگر و یا به اصطلاح جنگ همه گان را برضد همه گان اعلان داشتند.

دوران پیدایی گروههای چپگرا در تاریخ افغانسـتان، نخسـتین مرحله یی بود که معیار های پذیرفته شـده اخلاقی افغانها با شـعارهای پوچ ایدیولوژیهای وارده شـده چپیها در تضـاد واقع شـدند. هم درین مرحله هر حزب و گروه برضـد یکدیگر به تهمت بسـتن ها، تعصـب پراگنیها، شـخصـیت کشـی ها (Character Assassination)، ساختن اسناد جعلی و توام با ان توهین قوم ها،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سـران، نکوهش معیارها و ارزشـهای ملی اغازکرد وکارکردهای این گروهها گواهی دهنده ان بودکه انها به ازادی، هویت ملی و تمامیت کشـــور ارزشـــی قایل نیســـتند. همه میدانندکه گروههای خلق و پرچم هر دو طرفدار اتحاد شـــوروی بودند، اما بنا به شـــماری از عوامل داخلی و خارجی مخالفت بین اینان تا سـرحد رسـیده بودکه وابسـته گان گروه خلق سـرگروه پرچم را بنام جنرال زاده، جاسـوس دربار و شـارلتان شـهری میکوبیدند و اعضـای گروه پرچم علیه سران گروه خلق به تبلیغ میپرداختند و انان را بنام های جاسوسان امریکا، فاشیسـت ها و بی فرهنگ یاد میکردند. گروههای شـعله جاوید و ستم ملی پاچاهی افغانسـتان را به بشـتونها منسـوب میدانسـتند، پشـتونها را مردم عقب مانده میشـمردند و به زعم انان پشـتونها، اقوام دیگری سـاکن در افغانستان را به زور با خود یکجا ساخته اند، قدرت سیاسی و اقتصادی اقوام دیگر در دســـت پشـــتونها اســـت. و پشـــتون ها به جبر و زور بر دیگران حکومت میکنند. عامل اسـاسـی سـتم ملی در افغانسـتان پشـتونها اسـتند، افغانسـتان را پشـتونهای عقب مانده، عقب نگهداشته است. رهای از قدرت و نفوذ پشـــتونها را این گروها وظیفه مشـــترک اقوام غیر پشـــتون وانمود میکردند. خلق - پرچم و گروه ســـتم ملی که از موالد خلق و پرچم بود از اتحاد شـــوروی و شـــعله جاوید از چین پیروی و طرفداری میکردند. اتحاد شـوروی و چین هر دو بر اسـاس ایدیولوژی کمونیسـتی به طبقه ها و مبارزه طبقاتی تاکید میکردند و گروههای پیروی این دو کشـــور طبقه های خیالی و مبارزه طبقاتی را در افغانســـتان یک واقعیت میانگاشـــتند و مانند اتحادی شوروی و چین امریکا را به حیث سردمدار ارتجاع و امپریالیزم، دشمن همه نیروهای مترقی در سراسر جهان میدانستند، همه گروههای چپ دشـمنی و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناسازگاری با امریکا، غرب و شماری از کشورهای اسلامی را رکن اساسی مبارزه ایدیولوژیکی شان بشمار میاوردند.

افزون از برخی نکات مشترک گروههای خلق، پرچم، ستم ملی و شعله جاوید بین هم مخالفتهای شدید و جریفه داشتند و اختلاف بین این گروهها ناشی از ناسازگاری بین احزاب و حکومت های شوروی و چین بود. همسان با اتحاد شوروی گروههای، خلق - پرچم، چین و همراهانش را بنام عظمت طلبان میکوبیدند و شعله جاوید هم به پیروی از چین اتحاد شوروی و احزاب و کشورهای پیروی ان را بنام رویژنستها ضربه میزدند و دشنام میدادند. در اثر مخالفتهای اتحاد شوروی و چین گروههای خلق - پرچم، ستم ملی و شعله جاوید تشنه خون یکدیگر کشته بودند و به اصطلاح مریدان پیشتر از پیروان شان به هوا میپریدند، نسبت به مدعیان، گواهان بسیار چست بودند. اگر در سطحه بین المللی کشوری دوست اتحاد شوروی میبود، سران ان کشور نور چشم خلقی ها و پرچمی ها میبودند و مخالفان اتحاد شوروی را بیشتر و پیشتر از شوروی خلق - پرچم و موالیدش نکوهش میکردند. شعله جاوید نیز در راه نشان دادن وفاداری به چین از گروههای کمونیستی وابسته به چین، جلوتر میتاخت و چین را پشتیبان و رهایی بخش همه ملل محکوم میشناخت و ستم ملی نیز در راه دفاع از پشتیبان خارجی خود از دیگران پسماند نبود.

کودتاه این که خلق– پرچم، شعله جاوید و ستم ملی به دشمنی همه یی جهان و دشمنی طبقاتی خیالی در افغانستان کمر بسته بودند و این گروهها در داخل کشور بازار دشمنی های خارجی و داخلی را گرم نگاهداشته بودند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیوســت با انفاذ قانون اســاســی شــماری از گروههای ملی و مذهبی - بدون داشــتن آگاهی کامل در باره موقعیت ســتراتیژیک کشــور، ســاختار اجتماعی مردم و همینسـان ویژگیهای سیاسی، اقتصـادی و اجتماعی جامعه، ارزشـهای ملی، مذهبی و عنعنه یی - وارد میدان ســیاســت شــدند. اینان نیز احزاب و برنامه های شـــان را با شـــرایط جامعه افغانی همگون نســـاختند، بل پس از تشـکیل گروههای شـان برضـد نیروهای چپ به مبارزه اغاز نمودند. اما در عمل دیده میشـــد که انها به جای نظرداشـــت با معیارها و ارزشـــهای ملی، همسان با معیارهای نیروهای چپ با بازی سیاسی ادامه دادند.

شماری از دانشمندان علوم سیاسی به این باور استند که در ظاهر امر اندیشه ها و دیدگاهای راســـت و چپ مخالف یکدیگر چهره مینمایانند، اما از نقطه نگاه ایدیولوژیکی، این دو اندیشه افراطی در بسی موارد با هم همسویی دارد و ویزه گیهای مشترکی دریافت مینمایند.

بر اساس همین اندیشه و یاورمندی دانشمندان، در افغانستان نیروهای چپ و راســـت از ایدیولوژیهای مشـــخص شـــان پیروی میکردند و اشـــکار را ایدیالوژیهای هر دو گروه (راســـت و چپ) مخالف به همدیگر به نظر میرســیدند. اما در واقعیت ایدیالوژیهای نیروهای چپ و راســت مایه یی از شـرایط درونی جامعه افغانی نداشـتند و از خارج وارد گردیده بودند. هر دو اندیشــه پشــتیبانان خارجی داشــتند، راســتی ها و چپی ها متکی به خارجیان بودند به هردو گروه اثار سیاسـی برون از مرزهای کشـور اماده میشـدند و به داخل کشـور ما سـر ازیر میگردیدند. هر دو گروه بر اسـاس تیوریهای بازتاب یافته در این اثار جامعه شـــان را تحلیل و ارزشـــیابی مینمودند و به ان عمل میکردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسپلین شدید حزبی جز برنامه های هر دوگروه بود. در هر دوگروه، پس از سپری نمودن یک مرحله ازمایشی، وابسته‌گان شان را عضو اصلی حزب میساختند. این گروهها به داشتن رهبری کل اختیار در باه یافتن غرب فرمانبرداری وابسته‌گان از دستور های رهبری حزب، مبارزه قهر امیز و به قدرت رسیدن به زور تفنگ باور داشتند.

هر دوگروه خواستار دکتاتوری تک حزبی و انحصار سیاسی بودند؛ هر دو گره اماده پذیرش اندیشه حزب، گروه و شخص مخالف نبودند. هر دوگروه مخالفان شان را تهدید مینمودند. اتهامهای گوناگون ناروا به انها میبستند؛ مخالفان شان را بدنام و توهین میکردند و نابود میساختند.

هر دوگروه همگون با ایدیولوژیهای شان برای جامعه افغانی برنامه های ویژه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و اموزشی داشتند. گروههای راست و چپ میخواستند از واحد کوچک خانواده گرفته تا واحد بزرگتر ملی همه واحدهای جامعه را و همینسان کارکردهای به نام اداره دولت در بخشهای کشوری و لشکری را از پاین تا بالا زیر نظر احزاب وگروههای شان وارسی نمایند. وضع سیاستهای روابط خارجی و به منصه اجراگذاشتن ان را حق گروههای شان میدانستند. با مداخله احزاب وگروهها دیگر و شخصیتهای افغان در امور داخلی و خارجی افغانستان هر دوگروه مخالفت یکسان تا درجه حساسیت از خود نشان میدادند.

به مرزهای جغرافی، هویت تاریخ و سیاسی افغانستان و حیثیت ملی افغانها هر دو ارزشی قایل نبودند، هر دو با اندیشه های ملی افغانها خصومت شدید میورزیدند، هر دوگروه افغانها وگرههای میهندوست و لمیگرا راکه به نگاهداشت هویت ملی و سیاسی افغانستان و حیثیت ملی افغانها پافشاری

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینمودند، دشمنان درجه یک خود به شمار میاوردند و هر دو همسان به انها ضربه میزدند.

در این مرحله شماری از افراد و اشخاص نظریه های ملی را به پیش کشیدند، احزاب و گروههای ملی را سروسامان بخشیدند، ولی انها نیز نتوانستند نظریه جامع ملی را به پیشگاه توده های وسیع ملت تقدیم کنند و ان را در تمام احدهای گوناگون ملت پیاده بسازند، لابد سر را ه این گروهها نیز دشواریهایی موجود بودند که من از دشواریهای زیاد به اشاره به یکی دوی ان بسنده میشو:

۱- دربار خودسد بزرگی در راه ترویج اندیشه های ملی بود. دربار در افغانستان خودش را مکرز وحدت ملی و پاسدار هویت ملی افغانستان وانمود میساخت، دربار به هیچ نیروی ملی و شخص ملی در راس یک گروه ملی اجازه فعالیت نمیداد، شخصیت ملی و حزب ملی را رقیبش میپنداشت؛ دربار حزب ملی و شخصیت ملی را خطر عاجل به دربار میدانست. دربار به مردم افغانستان نظریه و روحیه ملی داده نتوانست، اما در برابر این ناتوانی خود به دیگران نیز اجازه نمیداد که حزب و گروه ملی را سازمان بدهند و یا شخصیتهای مستقل ملی رشد یابند و نیرومند شوند و به فعالیتهای ازادانه، سیاسی در یک دایره ملی بپردازند. بنابر همین دلایل در کشور ما جز از دربار و درباریانو تنی چند از بیروکراتها در تمام کشور شخصیت ملی سر بالا کرده نتوانست که وجود ان قابل پذیرش به همه یی اقوام ساکن در کشور باشد و بدون دربار و بسته گان ان هویت سیاسی و تاریخی افغانستان حیثیت ملی افغانها پاسداری شود. با دریغ فراوان بایستی گفت که پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـ. ش تا امروز در افغانستان خلای زعامت ملی به میان امده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

است و این خلا، مساله اساسی در پخش تعصبهای گوناگون و حالت غم انگیز امروزین به شمار میرود.

۲- در افغانستان اقوام، نژادها، گروههای زبانی گوناگون با عنعنه های محلی شان میزیند، درکشور ما جز از دربار شخصیت، موسسه و حزب ملی دیگر وجود نداشت که توده های وسیع ملت دور ان گزد ایند و سیاست ملی را تجربه کنند.

باوصف آن که شماری از شخصیتهای ملی در سازماندهی گروههای ملی مصاعیی به خرچ دادند اما کار شان از ساحه یک نژاد، گروه قومی و زبانی ویژه و منطقه بخصوص پا فراتر گذاشته نتوانست و راهی به سوی ملت نگشود. این گونه گروهها و احزاب پیچیدن در مسایل قومی، زبانی، منطقه یی و فرهنگی را سیاست ملی نام دادند.

عوامل داخلی و خارجی تعصبها:

همانسان که در جایی از این رساله به ان اشاره شد، پس از کودتای ثور سال ۱۳۵۷ هجری شمسی حزب دموکراتیک خلق افغانستان به پیروی از ایدیولوژي و سیاستهای اتحاد شوروی باچشمان بسته و در عالم خیال به نماینده گی از روشنفکران مترقی، بزرگران، زحمتکشان و کارگران افغانستان برضد تمام نیروها، گروهها و اقشار سیاسی و اجتماعی این کشور مبارزه خیالی طبقاتیش را اعلام داشت، به تمام شخصیتهای نامدار و نیروها، گروهها و اقشار به نامهای گوناگون منافی اخلاق افغانی و اسلامی ضربه های کاری وارد اورد ، گروههای مذهبی را به نام مرتجعین نروهای ملی را به نام کوتاه نظران گروههای چپ طرفدار چین را به نام عظمت طلبان، سران قومها را به نام فیودالان استثمارگر، بیروکراتهای نامور را زیر نام طرفداران رژیم پیشین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و در سخوانده گان مخالف انحصار سیاسی، دیکتاتوری تک حزبی و نفوذ شوروی در افغانستان را به نام غربزده گان و جاسوسان ارتجاع و امپریالیزم میکوبیدند که در نتیجه این همه برخوردها و اعمال مردم افغانستان در برابر کمونیزم نفرت، و تعصب پیدکردند و به قیام خود به خودی مجبور گردیدند.

یکی از متخصصان انقلابها میگوید: بالاخره هر انقلاب فرزندان انقلابی خود را میخورد، نظر این دانشمند درباره گروه پرچم و همینسان گره خلق صادق مینماید.

حزب دموکراتیک خلق افغانستان همراه با سایر گروههای سیاسی- اجتماعی کشور و پیش از همه به خوردن پرچمیها اغاز کرد و پس از ان فرزندان انقلابیش نورمحمد تره کی و بسته گان نزدیک وی را خورد.

در قدم نخست گروه خلق، کادر رهبری و پرچم را از سیاست عملی دور ساخت، شماری از پرچمیها را به نامه دسیسه کاران ضد انقلاب گرفتار کردند و راهی زندانها ساختند و شماری دگر شان را اشکار و پنهار نابود ساختند و دست پرچمیهای شناخته شده را از کار در ارگانها گرفت و دسته یی از پرچمیها خود شان را زیر چتر گروه خلق پنهان کردند. گروه خلق نیز به دسته های حفیظ الله امین و نورمحمد تره کی تقسیم گشت و در اندک مدتی نورمحمد تره کی و همراهانش به سرنوشت بدتری از پرچمیها رو به رو شدند. در فرجام نیروهای ارتش سرخ و کادر رهبری پرچم بساط فرزند دگر ((انقلاب)) ثور حفیظ الله امین و همراهانش را برچیدند و در یک شب همه شان را از بین بردند. با تجاوز نیروهای نظامی اتحاد شوروی به خاک افغانستان و سپردن قدرت سیاسی به پرچمیها- به اصطلاح گره پرچم- مرحله نوین انقلاب اغاز یافت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیکتاتوری، انحصار سیاسی، مبارزه طبقاتی خیالی، اعلان جنگ اجتماعی و سیاسی، یورش نیروهای نظامی اتحاد شوروی، تباهی و بربادی افغانستان، کشتار بیرحمانه توده های وسیع مردم و ایدیولوژي وارد شده حزب دموکراتیک خلق افغانستان اگر از یک سو باعث نفرت و سر بالاکردن طوفانی از تعصبها در دل افغانها گردید، از سوی دیگر مساله افغانستان را به میدان جنگ داخلی مداخله بیگانه گان و تعصبهای ایدیولوژیک، حزبی، قومی، نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه یی مبدل ساخت،که در نتیجه ان ملت ازادی دوست افغان را با تاریخ کهن و تابناکش به دستهای عرب و عجم پارچه پارچه کرد.

در کار پارچه سازی ملت افغان و مصاب نمودن ان به بیماری تعصبها شماری از شبکه های جاسوسی کشور های خارجی و گروههای طرفدار انها دست دراز داشتند و تا هم اکنون این شبکه ها به وسیله نیروهای تشنه قدرت و افراطی به اشت خطرناک تعصبها دامن میزنند و تنی چندی از خود خواهان را به حیث مهره های شطرنج استعمال مینمایند.

شماری از افغانها میپرسندکه گروههای خلق و پرچم هر دو طرفدار اتحاد شوروی بودند، هر دو با اتحاد شوروی بسته گی ایدیولوژیک و سیاسی داشتند و الهام بخش انها همین کشور بود، پس چرا انها با هم مخالف بودند؟

عده از دانشمندان به عوامل مخالفتها اشاره های فراوانی داشته اند، اما از جمله این همه عوامل، شرایط جامعه افغانی و سیاست ((تفرقه انداز و حکومت کن)) اتحاد شوروی عوامل نزدیک به واقعیت خواهند بود.

۱- همانسان که درجای با ان اشاره رفت، به جای اثرگذاری ایدیولوژي چپی بر جامعه افغانی، شرایط و واقعیت های اینی جامعه افغانی به ترکیب،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افراد و کادر رهبری، گروههای خلق و پرچم اثر ژرفی داشت. عکس نظریه پردازی و تحلیل های دانشمندان اتحاد شوروی در جامعه عنعنه یی افغانی بجای طبقه های فیودال، سرمایه دار و کارگر، اقشار قبیله یی، نیمه قبیله یی، اطرافی، نیمه اطرافی، شهری و نیمه شهری متشکل از اقوام، قبایل و گروههای نژادی و زبانی و روابط اینی اجتماعی، اقتصادی و سیاسی موجود بین این اقشار واقعیت های انکار ناپذیر بودند. بنا بر وجود همین واقعیت ها خلقی های پشتون اطرافی و پرچمی های شهری با هم انشعاب کرده اند و پس از کودتای ثور تقسیم چوکی ها به بنیاد همین مناسبت صورت گرفت و حتی پس از کودتا دیده میشد که پشتون های اطرافی به وزیر و یا مامور عالی رتبه ملکی و نظامی منطقه شان رفت و رو داشته اند و به مسایل شان از مجاری ان ها رسیده گی میکردند و به ندرت دیده میشد که مردم یک منطقه به شمول اعضای حزبی همان منطقه به وزیر یا مامور عالی رتبه ملکی و نظامی مربوط به منطقه دیگر مراجعه نمایند.

۲- به اساس وصول و رهنمود های سنترالیزم (Centralism) دیموکراتیک لینن، تمام ارگان های دولتی اتحاد شوروی و بوابط احزاب کمونست طرفدار مسکو، کشورهای دیگر از راه حزب کمونیست اتحاد شوروی به منشی عمومی حزب کمونیست اتحاد شوروی بسته گی پیداکرده بودند و ستالین انعده احزاب کمونیست راکه به اتحاد شوروی بسته گی نداشتند، از دشمن اتحاد شوروی بشمار میاورد. در دوران ستالین، مارشال تیتو در یوگوسلاویا و ماوتیسی دونگ رهبری حزب کمونیست چین خلاف اندیشه مرکزیت دموکراتیک به اساس شرایط عینی جوامع شان سیاست های ویژه کمونیستی را درکشور های خود به راه انداخه اند و راه های مستقل را برگزیدند. گزینش اینگونه شکرده ها از سوی احزاب کمونیست این دو کشور موجب

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خشم رهبری شوروی گردید و ماشین بزرگ تبلیغاتی اتحاد شوروی احزاب مستقل کمونیستی را بنام ریوژونیستها نکوهش میکرد، مارشال تیتو را اجیر امپریالیزم و موتیسی دونگ را بنام عظمت طلب میکوبید و تا فرجام کار، احزاب مستقل کمونیست را از دشمنان طبقاتی خطرناکتر میشمرد. تمام رهبران اتحادی شوروی از لینن تا گورباچوف به احزاب کمونیست بسته با مسکو اجازه فعالیت ازادانه و مستقل نمیداند. سزاوار گفتن است که در دستگاه اتحاد شوروی ماموریت جلب - احزاب کمونیست کشورهای دیگر - به اطاعت مرکزیت حزب کمونیست اتحاد شوروی به سازمان جاسوسی ان کشور (KGB) سپرده شده بود. این سازمان در کشورهای سراسر جهان فعالیت میکرد و به تناسب افراد بسته به ایدلوژی حزب کمونست اتحاد شوروی در هر کشور از شرایط عینی همان کشور شناخت بهتر داشت، معلومات دست اول گرداوری میکرد و از مسایل کشورها با اخبر بود.

واقعیت این است که برای اتحاد شوروی موقعیت ستراتیژیک افغانستان اهمیت داشت و مساله وارسی این کشور ستراتیژیک را به سازمان جاسوسی K.G.B سپرده و K.G.B برای وارسی افغانستان از راههای گوناگونی سود میبرد. شبکه K.G.B در افغانستان از ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی این کشور همینسان ترکیب قومی و نژادی ملت افغان و نبود طبقات در آن آگاه بود و به این اصل نیز پی برده بود که در جامعه عنعنه یی و مذهبی افغانستان به راه انداخیتن و به ثمر رساندن انقلاب توسط حزب کار دشوار است. بنا بر ان این شبکه راه و چاره اساسی و عملی را برای وارسی افغانستان سنجید. به وسیله افراد و سازمانهای حزب دموکراتیک خلق و موالید ان از سیاستهای اتحاد شوروی پشتیبانی میگردید، ایدیولوژی کمونیستی را پخش میکرد، مخالفین اتحاد شوروی را شناسایی مینمود و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تبلیغ برضد شماری ازکشورهای اسلامی و غربی را سازمان میداد، اما تمرکز تمام نیروهای این سـازمان– به اردوی افغانسـتان و انجام کودتا به وسـیله نیروهای نظامی بود.

K.G.B تجربه داشت احزابی که به وسیله شبکه های خود شان موفقیتهای به دست اورده بودند و به موفقیت رسیده بودند، انها از اطاعت مرکزیت اتحاد شـوروی سـرباز میزدند و از براورده سـازی ارمانهای سیاسـتهای شـوروی بغاوت میکردند. به خاطر جلوگیری سـرکشـی گروههای خلق و پرچم از اطاعت اتحاد شوروی K.G.B این دو گروه را ضعیف نگاه میداشت و برای ضـعیف نگاه داشـتن این گروهها از دامن زدن به تعصـبهای قومی، نژادی و زبانی به به حیث وسیله اساسی سود میجست.

اگر چه درکار به سر رسانی کودتای ثورر سال ۱۳۵۷ هجری شمسی سهم افسران پشتون بارز بود، اما قبایل ساکن در جنوب کشور ساختار ویژه قبیله یی و فزیکی دارند، روان اجتماعی و قبیله یی این قبایل با سـلطه اجنبیان سـازگار نیسـت، در دوران سـلطه کمونستها در مناطق پشـتون نشـین کشـور برضـد رژیم خلق جنگها شـدت بیشـتر داشـتند، اسـلحه و وسـایل جنگی به مناطق دیگر افغانستان از راههای مناطق جنوبی کشور سر ازیر میشدند.

اکثریت افسـران پشـتون در ارتش افغانسـتان، نشـین و عملیه جریان انتقال سـلاح و مهمات از مناطق پښتون نشـین عواملی بودند که K.G.B را مجبور میسـاخت که پس ازکودتا حزب خلق را در قدرت نگه دارد، پشـتون را به پښتون دفع و نابود سازد. روستاها و شهرهای مناطق پشتون نیشین را توسط انها تارومار، قتل عام و بمباردمان نمایند، گرفتن و بسـتن و کشـتن را در سراسر مناطق گسترش بدهد و در نتیجه ان حزب خلق را به سطح داخلی و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خارجی بدنام سازد و در فرجام امد نیروهای ارتش سرخ و به قدرت رساندن گروه پرچم را زمینه سازی کند.

پس از تجاوز نیروهای ارتش ســرخ به خاک افغانســتان اثار و مواد تبلیغاتی فراوانی از ماسکو و تاشکند به کشور ما سر ازیر میشدند و از جمهوریهای اسیای مرکزی به ویژه ازبکستان و تاجکستان رفت و امد ازبکها و تاجکها به افغانســتان افزایش یافت در این اثار و کتابهای تبلیغاتی همراه با نکوهش حفیظ الله امین، پشتونها را نیز به حیث قوم عقبماند و بی فرهنگ میکوبیدند و به اقوام دیگر توصــیه میگردید که قیادت ســیاســی پشــتونهای عقبمانده را خاتمه دهند.

تاجکها و ازبکهای امده از سیای مرکزی اشکاراً میگفتند که شمار ازبکها و تاجکها نسبت به پشتونها در افغانستان بیشتر است و این اکثریت حق دارد بالای اقلیت پشتونها حکومت نماید. این گونه اثار زهراگین تبلیغاتی از سوی پرچمیها و شــمار دیگری از گروههای چپی به گوشــه های گوناگون کشــور فرستاده میشــدند. رژیم پرچمیها شــماری از افراد متعصــب را برای تبلیغ و دامن زدن به تعصــبهای قومی نژادی و زبانی اســتخدام کرده بودند، این گروه تعصبها را در کشور به مرحله حادش رساند و بالاخره خلقیها به نام پشتونها، پرچم، شعله جاوید و ستم ملی به نامه ازبکها، تاجکها و هزاره ها اشکاراً به میدان امدند و تعصبهای اینان شماری از احزاب مذهبی، سیاسی و گروههای ملی و درسخوانده را شعوری یا غیر شعوری زیر تاثیر قرار ادند. گرایشــای منفی شــعوری و غیر شــعوری افراد اشــخاص، احزاب و گروهها خطری به هویت ملی افغانستان متحد ایجاد مینمایند و اقوام باهم برادر این کشور را به سوی یک جنگ داخلی و خانه جنگی میکشاند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سده بیستم ازمونگاه بزرگ رژیمهای سیاسی و اقتصادی گوناگون بود، رژیمهای سیاسی: شاهی، جمهوری، نظامی، ایدولوژیکی، سوسیالستی، کمونستی، مذهبی فاشستی و دموکراسی همه در این ازمونگاه ازمایش گردیدند، اکنون نتایج مثبت و منفی این همه ازمایش ها به پیشگاه همگان قرار دارند.

در اغاز سده بیستم به ویژه پس از جنگ جهانی دوم در مناطق مختلف جهان در برابر استعمارگران، تجاوزگران، خودکامگان و تحلیلگران داخلی و خارجی، رژیم های خودسر، دیکتاتور و مطلق العنان مقاومت های سیاسی بیش ملی و مبارزات صلح امیز و مسلحانه و نهضت های سیاسی زیر نامهای گوناگون بخاطر دموکراسی و ازادی به میان امدند و تا حال در شمار از جوامع، مقاومت های مسلحانه و نهضت های سیاسی ادامه دارند. شماری از نهضت ها و مقاومت های مسلحانه در سده بیستم به هدف شان رسیدند و شماری ناکام گردیدند. چرا شماری موفق و شماری هم به ناکامی مواجع شدند؟

پاسخ به این پرسش رابطه مستقیم به شرایط مشخص داخلی و خارجی هر مقاوم و نهضت دارند. نهضت ها و مقاومت های که اهداف روشن داشتند و اهداف این نهضت ها و مقاومت ها با خواسته ها، اهداف و ارزش های جوامع شان و همینسان با شعور سیاسی مردم شان همگون بودند و در راس نهضت و مقاومت زعامت واحد ملی- فردی و یا دسته جمعی قرار داشت و این زعامت همسان با شرایط عینی جامعه خود سیاستهای داخلی و خارجی نهضت و یا مقاومت شان را سامان بخشید، نهضت و مقاومت را در روشنی همین سیاستهای گزیده خود انسجام داد که در نتیجه ان مردم این جوامع به خاطر منافع ملی شان از زعامت این مقاومتها و نهضتها پشتیبانی کردند،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهضتها و مقاومتهای شان را به کامیابی رسانیدند. همینسان زعامتهای ملی و طرف اعتماد مردم برای ایجاد رشته های وحدت ملی، برابری و تقویه روحیه ملی بین گروههای گوناگون جوامع شان روز و شب کار کردند و جوامع شان را به سوی اهداف ملی سوق دادند و برای مردم شان وسایل مادی و معنوی زنده گی ارام و خوشحال فراهم اوردند. اما عکس ان نهضتها و مقاومتهای که اهداف روشن نداشتند و زعامتها، نهضتها و مقاومتها به جای منافع ملی به منافع شخصی، خانواده گی، قومی، نژادی، مذهبی و منطقه یی بیشتر توجه میکردند، همسان با شرایط داخلی و خارجی کشورهای شان سیاستها و برنامه های سالم داخلی و خارجی نداشتند، باگذشت زمان این گونه نهضتهای سیاسی و مقاومتهای مسلحانه پشتیبانی مردم شان را از دست دادند و در نتیجه ناکام شدند و پس از اندک مدتی به گودال گمنامی فرو رفتند.

شماری از متخصصان جامعه افغانی باورمند استندکه شرایط، ساختار و روابط قبیله یی و اتنیکی افغانها به تناسب سایر اقوام و گروههای اتنیکی در اسیا دوام بیشتر داشته، دیر پا به نظر میرسند فروپاشی ساختار قبیله یی و اتنیکی کهن و همینسان درهم شکستن روحیه روحیه قبیله یی و اتنیکی مانند وفاداری به خون و زادگاه، در بین افغانها در اینده نزدیک میسر نخواهد بود.

به گفته نظریه پردازان جامعه افغانی اقوام ساکن در افغانستان با اندک تفاوتی در شرایط همگون اقتصادی در دهکده ها و روستاها باهم یکجا زنده گی میکنند.

همنژادان و همزبانان اقوام و گروههای اتنیکی ساکن در افغانستان در پاکستان، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان و ایران نیز موجود استند، اما این

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گروههای اتنیکی و قبایل هویت ملی ویژه شـان را دارند و اتباع کشـورهای خود به شمار میایند.

بر اساس ساختار قبیله یی و منطقه یی جامعه افغانی به مناطق گوناگون، اقوام، قبایل، عشـایر و خانواده های بزرگ و کوچک بخشـبندی شـده اند، روابط میان همه واحدها از خانواده گرفته تا منطقه به رقابتها و مخالفتهای درونی استوار استند و در اثر شماری از رخدادها گاهی رقابتهای درونی به دشمنی میکشند.

هر گاه منطقه یی منطقه دیگری را، تباری، تبار دیگر را، قبیله عشـیره و خانواده یی قبیله، عشـیره و خانواده دیگری راتهدید کند، در یک چنین شـرایط اعضـای واحد ویژه در برابر این گونه خطر متوجه به واحد با هم گرد میایند و یک جا مقاومت میکنند، اما زمانی خطر نابود شـد. تمام واحهای منطقه یی و قبیله یی از هم جدا میشوند و به مخالفتها و رقابتهای درونی شان ادامه میدهند.

در روان اجتماعی افغانها ویژه گیهای دوسـتی و دشـمنی افراطی به مشـاهده میرسند. انها در برابر دشمن شناخته شده سختتر از پولاد و در برابر دوست نرمتر از موم استند، در مقابله با دشمن از جان شان میگذرند و سرخم کردن در میدان مقابله را ننگ میدانند.

افغانها دوستی را گرامی میدارند و به خاطر دوستی از جان شان میگذرند اما دوسـتی را نمیمانند. در طول تاریخ افغانها به دشـمن شـناخته شـده شـان شکست داده اند، اما از سوی دشمنان پنهانی که در لباس دوست پیش میایند به شکستهای فراوان رو به رو شده اند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایستی به تاسف یاد اوری کرد که کشورهای پاکستان، ایران، عربستان سعودی، امریکا و شماری از کشورهای غربی و شبکه های جاسوسی شان در لباس ((دوستان)) سیاستهای شبکه جاسوسی کشور ((دشمن)) اتحاد شوروی ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) ار گام به گام تعقیب کردند. انها نیز افغانستان را قصداً از زعامت ملی واحد و انسجام نظامی– سیاسی واحد محروم ساختند و این شیوه را از اغاز جهاد تا امروز ادامه میدهند.

در اغاز پاکستان و شبکه جاسوسی ان برضد رژیم خلق - پرچم و تجاوز نیروهای شوروی به خاطر نگهداشت منافع ملی پاکستان برنامه ریزی کرد و از اغاز تا امروز مسایل سیاسی، نظامی، اقتصادی و امور مهاجرین را در دست خود نگاهداشت. شبکه های این کشور طبق میل شان برای افغانها احزاب ساختند. و برای این گروهها شناخت بین المللی کس کردند، انها را تسلیح و تمویل نمودند و به گرده افغانها تحمیل کردند. شبکه های جاسوسی با این کار شان نه تنها افغانها را از زعامت واحد ملی محروم کردند، بل جامعه افغانی را به مصیبتهای ایدلوژیکی اغشته نمودند. با وصف انکه احزاب و تنظیمها برای افغانها بر اساس اندیشه های وسیع اسلامی ساخته شده بودند، اما عکس این اندیشه وسیع، بنا به روابط، ساختار و واقعیتهای قبیله و اتنیکی جامعه افغانی این احزاب و تنظیمهای ساخته شده شکل محلی اختیار کردند و به گروههای نژادی، تباری و منطقه یی تقسیم گردیدند.

از ساختار تنظیمها و احزاب جهادی این واقعیت اشکار میشود که رهبر هر تنظیم و حزب، مردم منطقه و گروه نژادی خود را بیشتر از دیگران دور خود گرد اورده بود. اکثریت اعضا و قوماندانهای هر حزب و تنظیم را مردمانی میساخت که رهبر حزب و یا تنظیم با انها ارتباط اتنیکی و منطقه یی داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به گونه مثال اکثریت اعضـــا و قوماندانهای دو حزب اســـلامی، محاذ ملی، جبهه نجات ملی، حرکت انقلاب اســلامی و اتحاد اسـلامی انانی بودند که به مناطق پشـــتو زبانام ارتباط داشـــتند و از جمعیت اســـلامی به مناطق تاجک نیشـــین. اکنون نهضـــت اســـلامی طلبه در مناطق پشـــتو زبان اکثریت دارند. باتاسـف فراوان بایسـتی یاد اور شـد که سـیاسـت ((تفرقه بانداز و حکومت کن)) احزاب و تنظیمهای سـاخته شـده را نه تنها به گروههای قومی، نژادی، منطقه یی و زبانی بخشـبندی کرد، بل همین سـیاسـت بین همه یی گروهها تختم کینه، نفرت و تعصـب کاشـت، زمینه مخالفتها و دشـمنی ها را فراهم نمود، گلوی یکی را توسـط دیگر فشـرد و تاهم اکنون زیر نامهای پشـتون، تاجک و ازبک خون افغان میریزد. شـاه سـابق ایران محمد رضـا پهلوی به خودش لقب (اریا مهر) داده بود، خود را نه تنها شـاه ایران، بلکه شـهنشـاه منطقه میدانست و زیر نام شـهنشاه اریا مهر خواب زنده نمودند، امپراطوری کهن ایران را میدید. در دوران پاچاهی ان افغانسـتان را بنام ((خراسـان)) بخش از ایران میشـمردند. شـخصـیت های برجسته، دانشمندان، شاعران و نویسـنده گان افغان را ایرانی میگفتند. در دوران او گروهی کوچکی از افغان ها را بمنظور به پیش کشیدند نام خراسان به جای افغانستان، استخدام کرده بودند. پس از پیروزی ((انقلاب اسـلامی)) در ایران، افغانها باور نداشـتند که جمهوری اسـلامی ایران به سـیاسـت های ((شـهنشـاه اریا مهر)) ادامه خواهد داد و مانند شهنشاه افغانستان را بنام خراسان یاد خواهد کرد، گروه مامور به خراسـان گرایی دوران شـاه را کمک های مالی خواهد رسـاند و یا هم شخصیت ها، شاعران، نویسنده گان و دانشمندان افغان را منسوب به ایران خواهد سـاخت؟ شـواهد و اسـناد فراوان بدسـترس قرار دارد که جمهوری اسـلامی از اغاز اسـتقرار اش تا امروز مانند رژیم ((شـهنشـاه اریا مهر))

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــخصـــیت های تاریخی دانشـــمندان، شـــاعران و نویســـنده گان مربوط به افغانســـتان را به ایران منســـوب میدارد و این رژیم همگون با رژیم پاچاهی ســـابق هویت ملی و تاریخی افغانســـتان را از ته دل نپذیرفته اســـت و دوباره ســـازی امپراطوری ایران کوهن را بـه خواب میبینـد. از اغـاز جهـاد افغـانهـا سیاست های جمهوری اسلامی ایران در قبال مسایل افغانستان آگاهی کامل دارند. جمهوری اسلامی ایران در اغاز جهاد از مجاری شبکه های جاسوسی خود (اطلاعات) طبق میل اش شـیعه یان افغانسـتان هشـت گروه اهل تشـیع ساخت و این گروهها را به مناطق شیعه نیشین افغانستان فرستاد. این گروهها در نخستین گام به قتل شخصیت های دست یازیدند، که روحیه ملی و میهنی داشـتند و خود را افغان میدانسـتد. شـماری که از چنگ این گروهها رهایی میافتند، فرار را با قرار ترجیح میدادند. جمهوری اسلامی ایران در افغانستان مسـله یی فیصـده های نفوس تشـیع او تسـنن را دامن زد و زیر نام دفاع از حقوق شـیعه ییان از این ادعا پشـتیبانی کرد و در گروههای اهل تسـنن با اناتی معاونت مالی و نظامی میکرد که از تنظیمهای شـان انشـعاب کرده بودند. همینسان جمهوری اسلام ایران زیر نام اتحاد کشور های فارسی زبان: ایران، تاجکسـتان و افغانسـتان از جمعیت اسـلامی پشـتیبانی نمود و اکنون به تمام نیروی به گروههای تاجک، ازبک و شـــیعه ییان کمک های مالی و نظامی میدهد و در راه تحمیل این گروهها به مردم افغانسـتان مبارزه میکنند. افغانها آگاهی دارند که جمهوری اسـلامی ایران در افغانسـتان به اتش تعصـب های نژادی، زبانی، مذهبی و منطقه یی دامن میزنند و بخاطر منافع ملی کشـــور خود گروههای ســیاســی و مذهبی افغان را یکی بر ضــد دیگری اســتعمال مینماید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از این واقعیت نمیتوان چشم پوشی کرد که جمهوری اسلامی ایران آب را گل الود میسازد و به صید ماهی میپردازد. به طول کشیدن جنگ های داخلی در افغانستان به سود ایران تمام میشد. زیرا جنگ در افغانستان تمام امکانات تمدید پایپ لاین ها و بارزگانی به اسیایی مرکزی را برای ایران اماده میسازد. و ایران حیثیت حلقه وصل جمهوری های اسیای میانه با کشور های دیگر را به خود میگیرد و جریان تبادله کالا ها از راه های افغانستان تا سال ها مسدود میماند. اماکن مقدس مسلمانان مانند مکه مکرمه و مدینه منوره در سرزمین عربستان سعودی موقعیت دارند. مسلمانان سراسرگیتی در پنج وقت نماز شان به سوی مکه مکرمه روی میاورند، و سال یک بار مسلمانان بنظور ادای فریضه حج به این سرزمین میایند افزون از خانه خداوند(ج) ارمگاه پیغمبر بزرگ اسلام حضرت محمد(ص) نیز در عربستان است. بنا بر موجودیت اماکن مقدس در سرزمین عربستان، مسلمانان سراسر جهان ارزومند استند که خانواده شاهی اهل سعود، بالاتر و دور از هرگونه تعصب و تفرقه، وظیفه اسلامی خود را در راه تامین برادری و اتحاد اسلامی به سر رساند و دارای های عربستان سعودی را بجای سرمایه های شخصی شهزاده ها برای پیشرفت کشورهای عقب مانده اسلامی به مصرف برسانند، اما در عمل دیده میشود که مقام های مسول عربستان سعودی بجای استحکام وحدت بین فرق مذهبی برای پخش فرهنگ عرب و نفوذ سیاسی عربستان سعودی مبارزه میکنند. به قوت پترو- دالر اندیشه های مذهبی وهابی را بر مسلمانان تحمیل مینماید، گزینش اینگونه سیاست ها از سوی حکومت سعودی در بیشترین کشورها بجای وحدت تفرقه، نفاق و اختلاف بین فرق مذهبی ایجاد کرده است.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاریخ اسلام شاهد این واقعیت است که به تناسب اکثر جوامع اسلامی افغانها در راه پخش و ترویج دین اسلام کار های ستودنی به فرجام رسانده اند. نیاکان مسلمانان امروزی هند، پاکستان و بنگله دیش در اثر تبلیغ و کار خسته گی ناپذیر، شخصیت های علمی و روحانیون نامدار افغان به دین مقدس اسلام مشرف شده اند. افغانها به چشم سر مشاهده میکردند که در دوران جهاد شیخ ها و حکومت عربستان سعودی بجای این که در راه وحدت ملی و به پیش کشیدن زعامت واحد ملی افغانها کاری نماید، به انان پول و کمک های نظامی میدادند که اماده پذیرش اندیشه های وهابی و فرهنگ عرب بودند و در راه تحمیل و پخش نفوذ عربستان سعودی کار میکردند. تنظیم های عرب گرایی ساخت پاکستان بخش از پول های عربستان را به خاطر پخش نفوذ سیاسی و فرهنگ آن کشور در بین افغانها به تاسیس و گشودن مدارس عربی مصرف مینمودند. گروهای مذهبی متکی به کمک های عربستان سعودی و شیخ ها برای از بین بردن موسسه های اجتماعی و ملی و عنعنه های ملی - اسلامی افغانها کمر بسته اند و در واقعیت امر این گروهها و مدارس شان زیر نام ((مذهب)) برای پخش فرهنگ و موسسه های عرب و نفوذ سیاسی عربستان سعودی راه هموار مینمایند. در عمل دیده میشود که سیاست های حکومت سعودی خطر جدی برای موسسه های ملی - اسلامی افغانستان به شمار میروند. این سیاست راه را برای مداخله و رقابت ایران در افغانستان هموار میسازد و این اندیشه پاکستان را نیرومند میسازند که گویا بین کشور های اسلامی مرزی موجود نیست و در فرجام زیر نام مذهب زمینه را برای تسلط پاکستان اماده میسازد. در حقیقت افغانستان اکنون به شمال و جنوب بخش بندی شده است، در شمال کشور حاکمیت جبهه متحد اسلامی است، جمعیت اسلامی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنبش ملی- اسـلامی، وحدت اسـلامی و یکی دو گروه دیگر این جبهه را به میان اورده است و در جنوب طالبان تسلط دارند. شمال و جنوب کشور با هم روابط اقتصـادی، سیاسـی و نظامی ندارند، بل هر دو بخش کشـور از راه کمک های نظامی و اقتصـادی کشـور های بیگانه تمویل میشـوند و اجنبیان تنها بخاطر منافع ملی شـان از شـمال و جنوب پشـتیبانی مینمایند. روسـیه، ایران، ازبکسـتان، تاجکسـتان و هند حمایت از شـمال میکنند. پاکسـتان، عربستان سعودی و امریکا از جنوب پشـتیبانی میدارند. کشـورهای مداخله گر گروههای مورد حمایت شـان را بخاطر منافع ویژه ملی شـان به جنگ و خونریزی تشـویق میدارند و انان از دور نظاره میکنند. گروههای تشـنه قدرت، خود خواه و باورمند به تعصـب های گوناگون برادران افغان شـاه را میکشند، وادار به اواره گی میدارند، خانه مشترک خود (افغانستان) را بسوی نابودی میکشـانند و به اشـاره اجنبیان ازادی، تمامیت ارضـی، هویت ملی و وحدت ملی کشور و مردم ان را از بین میبرند.

چه باید کرد؟

این پرسش کوچک به مداخله گران خارجی، دیوانه گان قدرت، خود خواهان، و بیماران مبتلا به بیماری تعصـب مخاطب نیسـت و نه دلایل برای مخاطب کردن به انها وجود دارند. اکنون به کلی برملا گشته است که شبکه جاسوسی هر کشور وظیفه دارد که تمامیت کشورش را نگاه دارد از مداخله کشور های خارجی جلوگیری نماید، از منافع ملی کشور خود دفاع نماید، سیاست های داخلی و خارجی کشـورش را عملی سـازد، نفوذش را در کشـور های دیگر گسترش دهد، احزاب گروهها و اشـخاص این کشـورها را بمنظور تامین منافع ملی کشـور خود اسـتخدام نماید. این شـبکه ها پایبند به کدام اصـل نمیباشـند. پرواگیر مذهب، حقوق همجواری و حقوق بشـری نیسـتند. نصـیحت پدرانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسی را گوش نمیکنند، انتقاد، ناله و فریاد و زاری کسی به اینگونه شبکه ها پشیزی ارزش ندارد، شبکه ها در دوران به سر رساندن وظیفه شان هر گونه دشواری ها، تگ و دوها و حتی مرگ را افتخار ملی بشمار میاورند. زمانی شبکه های جاسوسی کشورهای مداخله گر، دیوانه های قدرت را دریابند به استخدام انها دست میازند، زیرا این دیوانه ها به بهای نهایت ارزان برای دیگران به حیث سپاهی اجیر استخدام میشوند. منافع ملی کشورهای شان را نهایت ارزان بفروش میرساند برای منافع ملی دیگران خدمت مینمایند، برای خشنودی دیگران مردم شان را به قتل میرسانند، به دست خودشان استقلال، تمامیت ارضی، وحدت ملی و هویت ملی کشورهای شان را از بین میبرند. در یک چنین شرایط پس چرا شبکه های کشورهای خارجی برای نگاهداشت منافع ملی و گسترش نفوذ کشورهای شان به اینگونه استخدام کم بها دست نیازند. از نظر روانشناختی سیاسی دیوانه گان قدرت واقعاً دیوانه میباشند، سخن گفتن به دیوانه و توقع پذیرش سخن از دیوانه بی معنی به نظر میرسند و نتیجه یی بار نمیاورد. منیت و خودخواهی نیز بیماری روانی است، اینگونه افراد و اشخاص خودشان را ارزیابی کرده نمیتوانند و نمی فهمند که برای چه افریده شده اند، برای به سر رسانی چه کاری استعداد دارند و اجرای کدام کار از او پوره نیست؟ اما برعکس او خود را همه کار میداند، دانای همگان و مستحق همه مقام ها، روش هایش را قابل پذیرش و تقلید دیگران به شمار میاورد و در هیچ کار و مسله به کسی تن در نمیدهد. چنان که درجای از این نبشته به آن اشاره رفت، پس از کودتای سردارمحمد داودخان تسلسل رهبری و مقام ها از هم گسیخت، اکنون بیماران روانی خود خواهی و منیت خودشان را مستحق رهبری و مقام های صدارت و وزارت میدانند و مقام های کمتر از رهبری، صدارت و زارت راکسر شان و توهین به خود تلقی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

میکنند، اشــخاص مصــاب به بیماری خودخواهی و منیت تعمیر شــان را در تخریب دیگران جســتجو میکنند و یا به بیان دیگر زندگی شــان را در مرگ دیگران میبینند، دیگران را ســبک میشــمارند، جز از خود دیگری را دیده نمیتوانند و بالاخر اماده به پذیرش واقعیت ها نمیباشند.

شــماری از افغان ها بر اســاس برتری جوی قومی، نژادی، زبانی و مذهبی، شــماری دیگری بنا بر ارزو های به قدرت رســیدن و در قدرت ماندن، عده یی برای کســب امتیاز های گوناگون د ســته ای زیر تاثیر تبلیغ بیگانه گان و یا هم به خاطر شهرت کاذب و شماری هم با نظرداشت به منافع خانواده گی و شــخصــی و یا هم پابندی به اصــول گروهی و اندیشــه شــکار تعصــب های گوناگون گردیده اند. شــماری با تعصــب خو گرده اند و تعصــب جز فطرت شــان گردیده اســت. بیماران مبتلا به تعصــب های گوناگون به واقعیت های عینی جامع افغانی از عینک های متعصب شان مینگرند، تعصب را پیشه کرده اند و به تعصــب ها دامن میزنند، از پیدایی و گســترش نفرت بین مردمان نه تنها لذبت میبرند، بل کارکردها و گرایش های منفی شــان را خدمت صــادقانه و راستین به مردم و جامعه میپندارند (!).

در باره متعصبین شعوری، بیت زیریرن رحمان بابا سادق مینمایند:

که هزار نصیحتونه ورته وکړم

هغه خدای بې لارې کړي په لار نه شو

در واقعیت پرسش کوچک مطرح شده در اغاز این گفتار به انهای راجع است که بصورت غیر شعوری درگیر گرایش های منفی تعصب های گوناگون شده اند و یا به ان شــماری از افغان های راســتین و متعهد که افغانســتان را خانه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشــترک همه افغانها میدانند و افغانســتان را برای همه افغانها میخواخند. ما موضوع تعصب را با افغانهای مطرح میسازم که غیر شعوری راه تعصب ها را گزیده اند:

۱- به اســاس رهنمود های دین مقدس اســلام انانی، به خداوند یکتا نزدیک اند که صاحب تقوا باشند. رهنود های دین اسلام گواهی میدهند که عرب بر عجم و عجم بر عرب برتری ندارد، ایا یک افغان راســتین گفته میتواند که عکس ارشاد دین مقدس اسلام - پشتونها بر تاجک ها، تاجک ها بر پشتون ها برتری دارند؟ ایا در بین شما کسی پیش از تولد اش درخواست کرده بود که مرا در خانواده پشتون یا تاجک، ازبک، هزاره، بلوچ، پشه یی، نورستان، شیعه و یا سنی پیدا کن؟ این امر تنها در اختیار افریدگار جهان است که کی را در کدام خانواده، قبیله، منطقه، نژاد و قوم پیدا نماید و هیچ کس درخواســت پیدایی اش را در خانواده تاجک، پشــتون، ازبک، هزاره و نورســتانی عرضــه نداشته است و نه هم در اینده چنین امکانی میسر است. ایا زیر تاثیر اندیشه ها و گرایش های منفی تعصــب، قومی، نژادی و زبانی را سبک شــمردن و به ان ناســزا گرفتن مخالفت به اوامر خداوندی نیســت؟ ایا ایســتادن در برابر فیصــله ها ازلی و عوامل پروردگار یکتا گناه بزرگ نیســت و ایا در بین خود کسی را سراغ کرده میتوانید که توانمندی عوض کردن فیصله ازلی خداوندی را داشــته باشــد؟ شــما خود میفهمید که هیچ کســی تا هنوز موفق به انجام این کار نشده است و نه در اینده کسی اختیار ان را دارد. ایا شما به تعصب خود راه مخالفت با اسلام را میگزینید؟ اگر واقعاً نمیگزینید پس چرا به حیث یک مسلمان واقعی و راستین با فیصله های ازلی افریده گار مخالفت می ورزید و چرا بار بزرگ گناهان را بدوش میکشید؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- تجارب و پژوهش های مستند علوم سیاسی تمام اندیشه های کهن نژاد پرستی و برتری یک نژاد بر نژاد دیگر را یکسره باطل ثابت ساخته است و امروز هیچ دانشمندی این اندیشه غیر علمی را که گویا این نژاد بر ان دیگری و این زبان بر زبان دیگری و این قوم بر قومی دیگری از لحاظ تاریخ و فرهنگ بهتر و یا پستر است نمیپذیرد. بشر شناسان ناموری که در شماری از جوامع افریقا به پژوهش پرداخته اند، میگویند: قبایل که در جنگلهای افریقا زنده میکنند از خود زبانها و فرهنگ های ویژیی دارند و زبان هر قبیله برای مفاهمه بین افراد قبیله و زنده گی اجتماعی انان بسنده به نظر میرسند، گروههای زبانی هر جامعه در درون باورها و فرهنگ شان زندگی خوشی را بسر میکنند. هیچ دانشمندی به باورمندی گفته نخواهد توانست که زبانهای قبایل باشنده جنگهای افریقا از زبان های کشورهای اروپایی پست و بیکاره اند و یا هم باور ها و فرهنگ اینان از باور ها و فرهنگ های مردمان دیگر کم ارزش اند. در افغانستان غیر از مردمان شهری و شماری از کوچیها باقی همه ی مردم و توده های ان در شرایط مشابه اقتصاد زراعتی زندگی مینمایند و به اساس همین زنده گی همسان تعصب های زبانی، قومی، نژادی و مذهبی بین توده ها به هیچ برابر اند و اینها تا هنوز هم در دایره ارزشهای پسندیده مذهبی، عنعنه یی و معیار های اخلاقی خود زندگی دارند، به اساس رشته های همسایه گی، انها با هم روابط باهمی و همکاری های متقابل دارند و از همین جاست که تا هنوز تعصب های بی جا و بی مفهوم در بین این توده ها راه نیافته است. در درازنای تاریخ شماری از دانشمندان، قوم ها، پیشوایان مذهبی و دیکتاتوران در مقاطع ویژه زمانی دعوه برطری نژادی، زبانی، مذهبی، ایدیولوژیکی و فرهنگی نموده اند. دعوه برطری جویی مذهبی کلیسای مسیحی، دعوه نازیزم المان و فاشیزم ایتالیا و کمونیزم اتحاد شوروی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و یا هم دعوه سفید پوستان-که رسانیدن روشهای مذهبی، فرهنگی، اقتصادی و اموزشی شان را به ملت های دیگر فریضه خود میدانند- مثالهای روشنی از اینگونه برتری جویها بشمار میروند. اینگونه ادعا های غیر علمی مرگ ملیون ها انسان را به بار اورد و ملیون های دیگر را معیوب و اواره کرد. دانشمندان زیاد کشته شده اند، شهرهای اباد و مراکز مدنیتها نابود گشتند. همینسان اگر در افغانستان قومی ادعای برتری قومی را به پیش کشد، دیگری هم مدعی برتری جویی فرهنگی، نژادی و زبانی شود و ان سوم معتقد به برتری جویی مذهبی، گروهی و ایدیولوژیکی باشد، پس در چنین یک شرایط اینگونه ادعا ها با دعوی برتری جویی کلیسای مذهبی، سفید پوستان و کمونستاها چه تفاوتی خواهد داشت.

همانسان که اندیشه ها، انگاره ها و دعاوی شماری از دانشمندان، نژاد پرستان کلیسا و دیکتاتوران، غر علمی، غیر منطقی از آب به در امدند، بدون شک اندیش ههای ان شمار افغانها نیز غیر علمی و غیر منطقی به نظر میرسند که دعوه برتری جویی دارند. در جهان متمدن و پیشرفته امر وزین این گونه اندیشه های کهنه و فرسوده بازار ندارند.

اما اگر با وصف انهم شماری با کژاندیشی و گرایش منفی برتری جویی زبان، فرهنگ شهری، زنده گی بهتر، دانش، شعور سیاسی و داشته های مادی و معنوی شان را به رخ دیگران به پیش میکشند و از روی تعصب دیگران را دست کم میگیرند و تحقیر میکنند. این گونه کژ اندیشان باید بدانند و اگاه باشند که به تناسب زبانها، فرهنگهای شهری و دانشمندان با اندوخته های فراوان علمی موجود استند، اگر ما فرض کنیم مردم این کشورهای پیشرفته بیایند و به متعصبین کشور ما بگویند که زبان شما نسبت به زبان ما عقبمانده است و شما زبان عقبمانده مادری خود را بگذارید و زبان ما را از خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سازید و فرهنگ شهری و پیشرفته ما تا حدی عقب افتاده است که به اساس معیارهای فرهنگی، شـــما بی فرهنگ جلوه میکنید؛ یا این که ســـطح دانش و شعور سیاسی شما تا حدی نازلتر است که در بین مردم خود به انتشار نفرت و تعصـــبها دامن میزنید، مردم و کشـــور خود را تباه نمودید جنگها را در بین شان شمله ور ساختید، ایا به شنیدن این گونه سخنان عکس العمل کژاندیشان و منفی گرایان چه خواهد بود؟

ایا این گونه اشخاص از زبان شان خواهند گذشت و ایا اینان واقعاً بی فرهنگ بی دانش و ... استند. ایا این گونه اشـخاص چنین سـخنان را تحقیری برای خود شـــان تلقی نخواهند کرد؟ اگر اینان به راســـتی عقبمانده اند پس چرا واقعیتهـای جوامع پیشـــرفتـه را رنـگ توهین و تحقیر میـدهنـد و این گونـه اشـــخاص حق ندارند مردم جوامع پیشـــرفته را به نامهای امپریالســـتهای فرهنگی، عظمت طلبان، متعصـبین و مداخله گر بکوبند، اگر اینان راسـتی هم زبان، فرهنگ، دانش و شـعور سـیاسـی شـان را به مقیاس کشـورهای پیشـرفته پس رفته و عقبمانده میپذیرند و خودشـــان را نســـبت به انها کهتر احســـاس میکنند دو صـــورت پذیرش این اندیشـــه حق نخواهند داشـــت زبان، فرهنگ، دانش و شعور سیاسی... قوم دیگری را به نظر حقارت ببینند، اما اگر عکس ان این گونه اشخاص کژاندیش و منفی گرا در برابر مردم جوامع پیشرفته خود شـان را کهتر احسـاس نمیکنند، در ان صـورت این گونه اشـخاص باز هم حق ندارند که به زبان، فرهنگ و شـعور سـیاسـی قوم دیگر را دسـت کم بگیرند و اهانتی در برابرش روا بدارند.

ما در تمام جهان کشوری را سراغ نخواهیم توانست که همه یی باشنده گان ان همزبان، همفرهنگ و همنژاد باشند؛ عکس ان همه کشورهای روی زمین از مذاهب، اقوام، نژادها و گروههای زبانی گوناگون مردم در هر کشـــور به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملت مشخصی شهرت دارند و مردم کشورهای دیگر انان را به نام همان ملت مشخص میشناسد؛ به گونه مثال در پاکستان، پنجابیها، سرایکی زبان، هندکو زبانان، سندیها، پشتونها، بلوچها و کشمیری ها و اقوام گوناگون دیگر زنده گی مینمایند که هر یکی از این اقوام زبان علیحده و فرهنگ جداگانه یی دارند، اما مشتکر زنده گی میکنند، پاکستان کشور مشترک شان است و تمام این گروههای نژادی وزبانی بنام ملت پاکستانی یاد میشود. همینسان در کشور همسایه دیگر افغانستان - ایران - پارسیها، اذریها، کردها، ترکمنها، بختیارها، عرب، ارمنیها، بلوچ و بسی اقوام و گروههای زبانی دیگر میزیند، اما این هم اقوام به نام ملت ایرانی، ایران را کشور تاریخی خود میدانند.

هممانند به همسایه گانش و کشورهای دیگر جهان در افغانستان نیز پشتونها، تاجیکها، هزاره ها، ازبکها، ترکمنها، نورستانیها، بلوچها، پشه یی هاو دیگران از سده ها به اینسو زنده گی مشترک دارند، مردم کشور ما هم به گروههای زبانی و نژادی گوناگون تقسیم گشته اند. اما در درازنای تاریخ همه شان به نام ملت افغان نامیده شده اند و اکنون مردم کشورهای دیگر باشنده گان این سرزمین را به نام افغان میشناسد و کشورشان افغانستان مینامند.

در کشور ما اقوام و قبایلی زیر نامهای پشتون، تاجک، ازبک، ترکمن، بلوچ، هزاره و نورستانی موجود استند، وجود فزیکی و مناطق مشخص شان واقعیتهای انکار ناپذیر اند و از وجود اینها هیچکسی انکار کرده نمیتواند، اما در پهلوی ان از این حقیقت نیز نیمتوانست چشم پوشید که در این بخش اسیای مرکزی از سده ها به اینسو کشوری به نام افغانستان وجود دارد و این کشور دارای جغرافیای سیاسی، مردم، حکومت و هویت ویژه است و افغانستان خانه مشترک همه یی باشنده گان ان است. هر باشنده این سرزمین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان نامیده میشود. در کشور افغانها (افغانستان) پشتونستان، تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان، بلوچستان، هزارستان و ((ستان)) دیگری وجود ندارد و نه هم در افغانستان بجای ملت واحد افغان، ملتهای پشتون، تاجیک، ازبک، هزاره، بلوچ و نورستانی موجود استند. ولی با انهم اگر در بین گروههای نژادی وزبانی افغانستان گروهی و یاکسی خواستار ((ستان)) جداگانه یی باشد اینان میتوانند به رضا و رغبت افغانها خارج از حدود جغرافی امرزوین افغانستان، برای شان پشتونستان بسازند، به تاجکستان، ازبکستان، ترکمنستان، بلوچستان و ایران نیز رفته میتوانند. نشان این کشور ها را میخواهند افغانها میتوانند نقشه های مکمل این کشور ها را در اختیار شان بگذارند و اگر نیازی به بدرقه دارند، افغانها اماده بدرقه به انها نیز استند. قضاوت را به شما واگذار نموده، می پرسیم که در شرایط خطرناک کنونی نجات افغانستان و نگاهداشت هویت ملی افغانها حایز اهمیت است و یا پیچیدن در تعصبهای بی مفهوم؟ هر افغان این واقعیت را میدانند که در شرایط دشوار و خطیر کنونی نجات افغانستان و تامین صلح در این کشور جنگزده مسایله ایست که در راس همه مسایل قرار دارد. تامین صلح نیاز به کار عملی و سازنده دارد، به نفرت پراگنی، دامن زدن به تعصب ها و تکیه به گفتار های میان تهی نیمواند صلح را تامین کرد.

زمانی مساعی مشترک افغانها صلح را تامین نمود پس از ان زیر نظارت ملل متحد و موسسات بیطرف دیگر انتخابات ازاد صورت خواهند گرفت و افغانها به میل شان به پارلمان وکلای شان را انتخاب خواهند نمود و همین وکلا به حیث قوه مقننه به حکومت رای خواهند داد، قوانین را تصویب خواهند نمود و بر مسایل داخلی و خارجی افغانستان بحث خواهندکرد و راه حل را به مسایل و دشواری ها جستجو خواهندکرد. اگر فرض کنیم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساله گروههای نژادی، زبانی و قومی به ولسی جرگه کشور راجع شد و ولسی جرگه مساله را جدی و مهم تلقی نموده پذیرفت بحث همه جانبه بر موضوع صورت خواهد گرفت، فیصله ها به عمل خواهند امد و پس از ان به مقام ها و مراجع قانونی سپرده خواهند شد. اگر ولسی جرگه فیصله نمود که در کشور سر از نو احصایه گرفته شود، در ان صورت به اساس فیصله ولسی جرگه احصایه گیری صورت خواهد گرفت و شماری اصلی همه اقوام و قبایل معلوم خواهد شد و ان را فیصله حل مسله به حکومت سپرده میشود و قوه اجرایه فیصله پارلمان را عملی خواهد ساخت. اگر فیصله حیثیت قانونی داشت در ان صورت قوه قضایه افغانستان حق خواهد داشت عملی شدن فیصله را نظارت نماید. ملتهای ازاد و متمدن جهان مسایل شان را مانند افغانها توسط توپ، تانک و تفنگ فیصله نمی نمایند، نه مانند افغانها برای حل مسایل شان نیروهای جنگی را وارد میدان مصاف دهی میکنند و نه هم همسان به افغانها با سخنان پوچ، لکچر های بی مایه، تعصب ها و عقده گشایهای بیجا وقت شان را ضایع میسازند، بل تمام ملت های متمدن برای حل مسایل کشوری و ملی پارلمان های شان را مراکز اساسی میدانند و بس. در ارتباط به بیش بودن و کمبودن شماری اقوام افغانستان مشاجره یی را به گونه مثال در این بخش تقدیم میدارم:

در ماه مارچ سال ۱۹۹۵م در اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازا به دفترم شماری از افغانها امدند. انها تا هنوز پیاله های چای گذشته شده از روی میز را نه برداشته بودند که افغانهای دیگری نیز امدند. در اطاق جایی برای نشستن نماند، همه گان نام خدا(ج) درسخوانده و اموزش دیده بودند، همگون به عادت همیشگی بحث پیرامون مسله افغانستان اغاز گشت و در لحظه یی مسله بیش بودن و کمبودن اقوام ساکن در افغانستان موضوع بحث

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شد و در چند دقیقه یی طوفانی از تعصب ها و عقده ها سر بالاکرد و مسله شکل جدی و حادی را به خودگرفت. سخنگوی یک گروه گفت: احصایه های رژیم پیشین، ملل متحد و سایرکشورها همه تایید میدارند که شماری قوم ما در افغانستان زیاد است. شماری اقلیت های افغانستان نیز در این احصایه ها نشان داده شده است و احصایه یی را نمیتوان سراغ کرد که شماری قوم شما را بیش از ما نشان بدهد. سخنگوی گروه دیگر به او چنین پاسخ ارایه داشت: تا هم اکنون شما حکومت مینمودید همه چیز در دست شما بود. در چنین احصایه های نادرست قصدی، شماری قوم شما زیاد نشان داده شده است و از ما کم. ما احصایه های نادرست دوران حکومت شما را نمیپذیرم. سخنگوی اولی دفاعیه اش را اینگونه اغازکرد: در واقعیت شما در افغانستان حکومت مینمودید، در اداره دولت زبان شما حاکمیت داشت، پوهنتون کابل، تمام مدارس کابل و موسسات ما همه در درست شما بود و توسط شما اداره میگشت و همه اعضای دربار به زبان شما تکلم میکردند و نسبت به ما به شما نزدیکتر بودند. سخنگوی اولی دفاعیه اش را تمام نکرده بود که سخنگوی دومی سخن او را برید و اینگونه به گفتارش ادامه داد: شما جز از خوشال و رحمان نی شاعری دارید و نه هم نویسنده یی. ولی در زبان ما اندوخته های علمی دانشمندان سراسر گیتی یافت میشود، هزاران هزار دانشمند، شاعر و نویسنده داریم. زبان شما نهایت عقبماند است، ذخیره علمی نداردکورس های ناقص تحمیلی پشتو نمودگار خوبی از شیوه های اموزشی زبان تان را به پیش کشید. پس از این، مشاجره و بحث داغترگردید و نزدیک بود هر دو با هم لت وکوب بپردازند، در این میان دو تن از حاضرین به حیث میانجی داخل مباحثه شدند هر دو قلم و کاغذگرفتند، یکی از سخنگوی اولی پرسید: قوم شما چند فیصد نفوس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان را میسازد، سخنگوی در پاسخ اش گفت: ما شصت و پنج فیصد استم. سخنگوی دومی بیدون مقدمه جواب داد؛ ما اقوام دیگر هفتاد فیصد استم. پس از این میانجیگران به هردو زبان (پشتو- دری) شخصت و پنج فیصد و هفتاد فیصد را روی کاغذ نوشتند و میانجیگران این فیصله ها را تاید نموده امضا کردند، کاغذ ها را به سخنگویان تحویل دادند و پس از تحویل دادن کاغذ ها به هردو گفتند: ما سخنان هر دو تان را تاییدکردیم، ان را امضا نمودیم، شما هر دو تابید نامه های ما راگرفته موضوع را به افغانها مطرح بسازید، نظر خودها را به انها در میان گذارید و نظرهای انان را نیز بشنوید و خود ها را آگاه سازید که کیها با این تاید نامه ها همسویی نشان میدهند و کیها نشان نمیدهند؟ در فرجام ما را هم با خبر سازید که به چه تعداد افغانها، سخنان شما را گوش دادند و چه تعداد حتی دلچسپی به موضوع نشان نداند. به این ترتیب میانجیگران از تصادم فزیکی در مشاجره جلوگیری کردند. همسان به این مشاجره از بحث های افغان های درسخوانده این نتیجه به دست میایدکه ما در بحث های خود مسایل مهم را از غیر مهم تمیز نمیکنیم و به تفاوت میان مسایل حاد و جدی امروزی و مسایل بعدی قایل نیستم و در اقامه دلایل خود بجای واقعیت ها به شعارهای میان تهی، تبلیغ پوچ، عقده‌گشایی های شخصی، تعصبهای بی مفهوم تکیه نموده به ان ارزش میدهم. مشاجره‌که در اتحادیه نویسنده‌گان افغانستان ازاد صورت گرفته بود، در اغاز بحث بر سر مسله امروزی افغانستان اغاز شد، سخنگویان هر دو از شرایط حاکم و وضع ناگوارکنونی کشور سخنگ می گفتند و موضوع خطرهای متوجه به افغانستان را مطرح ساختند، اما بجای این‌که تا پایان بحث مسایل‌کنونی افغانها و افغانستان را با نظرداشت به شرایط امروز به بررسی بگیرند، برای نجات و بیرون رفت از بحران هول انگیز طرحی و یا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشنهاد عملی و مثبتی را ارایه بدارند، در چند لحضه موضوع از مسیر اصلی اش انحراف نمود. و مباحثه از مساله مهم افغان و افغانستان به سوی مسله غیر مهم بیش و کمبودن اقوام رخ بدل کرد. بجای مسایل حاد و امروزی به مسایل مربوط به گذشته ها چسپیدند. که همه یی ان بی مورد بودند و به مسله امروزی افغانستان هیچ پیوندی نداشتند و نه هم تاثیری مثبتی بر مسایل پیشروی مردم ما میگذاشت. پر واضح است که هر دو فراوان عقده گشایی کردند، به تعصب ها دامن زدند و به اصطلاح پر شان را خوب خالی نمودند و مانند مباحثه ها و نشست های دیگر در این بحث هم مهم و غیر مهم با هم امیخته شد، تاخت و تاز های زبانی فراوان صورت گرفتند، با وصف این که سخنگویان هر دو عضویت کدام گروه را نداشتند و هر دو شان خودها را ازاد و بی طرف میدانستند، اما در مشاجره های لفظی چنان بر یکدیگر تاختند که ادمی گمان می برد که هر دو عضوی طبیعی گروهای زبانی شان چشم به جهان گشوده اند. در دوران مشاجره سخنگوی اولی دفاع از پشتو زبانان، گروههای پشتو زبان و سران این گروهها را وظیفه اساسی خود میشمرد و از برخورد دومی چنین پدیدار میگشت که از نسل های عضو گروههای حامی دری زبانان و سایر زبان ها به دنیا امده است، قربانی برای این گروهها و سران ان را ثواب دنیا و اخرت میپنداشت. هر یک از این ها ادعا داشتند که بی طرف استند و ازادانه داوری مینمایند. اما ما میدیدم که داوری های انان از گرایش های منفی ایشان مایه میگرفت هر یک استدلال مینمود که گروهها و سران مورد نظرش کوتاهی و گناهی ندارند، سیاه روزی و نگونبختی امروزی مردم افغانستان از سوی گروهها و سران طرف مقابل بالای مردم افغانستان تحمیل گردیده است. این درسخوانده گان ((بی طرف و دارای قضاوت ازاد)) تا فرجام درک نه کردند که اینان نه قضاوت ازاد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینمایند و نه هم بی طرف استند. بل تا حدی زیر تاثیر گرایش های منفی متعصبین قرارداشتند، که حتی تعصب زبانی را به حیث یک واقعیت میپذیرفتند و دفاع از این واقعیت را وظیفه راستین شان میشمردند. هر دوی نمیفهمیدند که اقوام با هم برادر افغانتسان فرصتی و نیازی به تعصب ها و بیانیه های درسخوانده گان - زیر تاثیر متعصبین - ندارند و نه هم به این مشاجره های بی مفهوم وقت گرانبهای شان را ضایع میسازند. هر دو درک کرده نمیتوانستند که مردم کشور ما افغانستان را خانه مشترک شان میدانند تمام شان برای ازادی و استقلال افغانستان قربانی میدهند و تمام اقوام ساکن در افغانستان برای ازادی کشور رسالت تایخی شان را به جا نموده، در اینده نیز این رسالت را به دوش خواهند داشت. اکنون توده های وسیع مردم ما اشخاص و گروههای را خوبتر میشناسند که به خاطر اهداف گوناگون شوم شان در بین اقوام با هم برادر افغان تعصب های قومی، نژادی، زبانی و مذهبی دامن میزنند و به نفرت پراکنی میپردازند و برای پیشبرد اغراض گروه شان جنگ را در بین مردم شعله ور میسازند. افغانها آگاهی دارند که به اساس توطیه ها و دسیسه های دیوانه گان قدرت او اجنبیان تمامیت افغانستان وحدت ملی افغانها با خطر مواجه است، اجنبی های مداخله گر و نیروهای جنگ افروز تمامیت ارضی و استقلال افغانستان و حدت ملی مردم اش را نابود میسازند. مردم افغانستان باوری راسخ دارند اگر افغانستان استوار و به پای اش استاده باشد، افغانها نیز به حیث یک ملت با هویت سربلند خواهند زیست، اگر خدای ناخواسته افغانستان استقلال و تمامیت ارضی اش را از دست میدهد، با پروپاشی افغانستان، ملت ما نیز به گودال نابودی سقوط خواهدکرد. اقوام سازنده این ملت بحیث مردم بی هویت، بی حیثیت، اواره و در به در خواهند گشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانســـتان پس از کودتای ثور ۱۳۵۷ هـــــ.ش تجارب تلخی - از بی هویتی، بی وطنی و اواره گی و تحقیر - دارند و اکنون نیز با چنین زنده گی و ســرنوشــت غم انگیز رو برو اســتند. اکنون تمام اقوام ســاکن درکشــور این واقعیت را به خوبی درک کرده اند که پس از کودتای ثور تمام جنگ ها از ســـوی اجیران نیرو های خارجی بر مردم ما تحمیل گردیده اند، تمام اقوام یکسان صدمه دیده اند و خساره مند شده اند. همسان باکشتار ها و تباهی رو به رو گشته اند و یکسـان از تسـهیلات زندگی انسانی محروم گشته اند و همین نیروهای جیره خوار بیگانه پرســـت میهن را به ویرانه و زنده گی مردم انرا به زنده گی قبیله یی و بدوی مبدل کرده اند. مردم کشـــور ما میفهمندکه تجزیه کشور شان - افغانستان– به سود هیچ قوم، نژاد و گروه زبانی نیست، زیرا در صورت تجزیه هر قوم زیر سلطه جنگ افروزان مسلط بر منطقه شان زنده گی خواهدکرد و یا با ملوک الطوایفی خطرناکی رو به رو خواهندگشت و یا هم زنجیر های غلامی همسایه گان را به گردن خواهند داشت. به جز از دیوانه گان قدرت، تمام اقوام افغانسـتان از این واقعیت آگاهی بهتر داردکه در کشور شان، یک قوم، یک نژاد، یک گروهی زبانی، یک منطقه، یک حزب و یک گروه مذهبی بر گروههای زبانی، مذهبی و نژادی دیگر به زور ســر نیزه حکومت کرده نمیتواند و نه هم حکومت زور ماندگار اســـت و نه هم قابل تحمل. افغانها این را هم درک کرده اندکه هیچ گروه زبانی، نژادی و مذهبی به تنهایی جلو مداخله های خارجی را گرفته نمیتواند، نه توان اعاده صـــلح و امنیت ســـراســـری درکشـــوری را خواهد داشـــت، نه برای برقراری رژیم پذیرفتنی همه افغانها راه هموار ســـاخته میتواند و نه هم برای باز ســـازی و پیشرفتی کارکرده خواهد توانست، بل من باور دارم که اتحاد همبستگی کار متحدانه همه اقوام ســاکن در افغانســتان میتوان جلو مداخله های خارجیان را

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بگیرد، صـــلح و امنیت را اعاده نماید، رژیم قابل به پذیرش افغانها را برقرار سـازد و بالاخره کشـور شـان را اباد و مردم ان را شـادمان سـازد. اما برای فراهم نمودن چنین زمینه ها شـرط اول و اسـاسـی نابود کردند بلای تعصـب است و تا زمانی این بلای بزرگ نابود نشود، تا ان زمان اعاده صلح و امنیت در افغانستان کار دشوار خواهد بود. اگثر صلح و امنیت تامین نشوند حالت مرار تباری فردی و اجتماعی کنونی افغانها خاتمه پذیر نیســـت، نجات و نگهداشـت اسـتقلال و ازادی افغانسـتان، اعاده هویت ملی افغانها، تشـکیل حکومت قابل قبول به افغانها و تامین عدالت اجتماعی در سـراسـر کشـور مسـایل دشـوار دیگری اند که ما همه با ان روبرو اسـتیم. در فرجام اضـافه میکنم که پرسـش کوچک: چه باید کرد؟ را بایسـتی به افغانهای راجع کرد که وظیفه و فریضـــه ملی - جلوگیری از پخش نفرت و تعصـــبهای گوناگون و نابودی این بلا را - بدوش دارند. همانسـان که افغانها در بسـی مراحل خطیر رسـالت تاریخی شـان را در برابر میهن شـان به سـر رسـانده اند، اکنون نیز بایسـتی افغانها برای جلوگیری از پخش تعصـب ها رسـالت ملی شـان را بجا اوردند. همه افغانها در عمل مشــاهده کردند که پس از کودتای ثور ســال ۱۳۵۷ هــــ.ش ((دوستان)) و دشمنان شان به تعصب های قومی، نژادی، منطقه یی، زبانی، مذهبی و گسترش نفرت در بین توده های وسیع ملت و در راه امحای هویت ملی افغانسـتان یکسـان کار کرده اند و اکنون هم به این کار ناشـایسـته شـان ادامه میدهند. افغانها میفهمند که گروههای خلق و پرچم با استفاده از شعار ایدیولوژیکی: ((کارگر وطن ندارد)) همه شخصیتهای ملی، اقشار اجتماعی و گروههای سیاسی راکه مخالف سلطه یی کمونیزم و اتحاد شـوروی در افغانسـتان بودند، زیر نامهای گوناگون - نشـنلسـت های تنگ نظر، عظمت طلبان، غرب زده ها، خراب کاران، اشـــرار، مرتجعان، ضـــد:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((برادر بزرگ اتحاد شوروی)) - دستگیر کردند، شکنجه نمودند و به فرار ازکشور مجبور ساختند. شماری ازکشورها و همسایه‌گان ما هم از سیاستهای اتحاد شوروی در زمینه پیروی کردند و به اساس شعار: ((حکومت اسلامی مرزرها را نمیشناسد))– سران اقوام، اعضای ولسی جرگه، مشرانو جرگه، ماموران عالیرتبه ملکی و نظامی و درسخوانده‌گان -که به پاکستان و ایران پناه اورده بودند– به وسیله‌گروههای افراطی مذهبی - ساخت همین کشورها - زیر نامهای کمونیست ها، دستوری ها، جاسوسان، خراب کاران، غرب زده‌گان، ملی‌گرایان، ملحدان، مشرکان، مسلمانان نیمچه و مخالفان اسلام و حکومت اسلامی در افغانستان، متهم میشدند، شماری از افغانهای دانشمند و چیز فهم به همکاری شبکه های جاسوسی کشورهای همسایه ربوده شدند، شکنجه‌گردیدند و ترور شدند. شعار بیشتری از اینگونه اشخاص از ترس ترور وکشته شدن به‌کشور های دیگر رفتند و در ان جاها مجبور به پناه‌گیری شدند. در نتیجه همین قشر ملی و چیز فهم قصداً از سهم‌گیری در امور سیاسی مربوط به‌کشور شان محروم ساخته شد. کشورهای همسایه ما هم مانند با اتحاد شوروی از دانشمندان و شخصیتهای ملی در حراس بودند، انها می اندیشیدند تاز مان قشر ملی و روشنفکر از سهم فعال در امور سیاسی‌کشور شان محروم ساخته نشود و نیروی ملی افغانها به شکست مواجه نگرد، تا ان زمان تسلط بر افغانستان و تحمیل رژیم بر این‌کشور مشکل به نظر میرسد. برای تامین این هدف کشورهای همسایه - برای پراگنده سازی و شکستن نیروهای ملی - به گروههای افراطی اختیار کامل دادند و نیروهای افراطی به شدت هر چه تمامتر به نیروهای ملی انحصار مطلق سیاسی، دیکتاتوری و اختناق سیاسی و اجتماعی و فرهنگی تحمیل نمودند وبرای نابودی موسسات اجتماعی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرهنگی عنعنه یی افغانســــتان، هویت ملی و افتخارات تاریخی افغانها کمر بستند و این عملیه تا هنوز به شدت جریان دارد.

از اغاز دوران جهاد گروههای افراطی دهنها را قفل زدند، کسی که نام هویت ملی، افغانستان، افغان، استقلال افغانستان را به لب میاورد از سوی افراطیون مباح الدم و اجب القتل شناخته میشود و اکنون نیز نیروها و شخصیت های ملی با همین سـرنوشـت خطرناک رو به رو اسـتند. تا زمانی افغانهای متعهد مردم کشــور شــان را به ارزش های مذهبی، معیار های پســندیده جامعه ما متوجه نســازند و پهلوهای مضــر و ضــد افغانی ایدیولوژیهای وارد شــده را نشــان دهی نکنند و پیرامون تعصــبهای موجود در جامعه ما به پژوهش نپردازند و برای زدودن این تعصــبها کاری عملی و جدی نکنند، تا ان وقت دســایس داخلی و خارجی - تفرقه بنداز و حکومت کن– برای از بین بردن هویت ملی افغانها و ازادی افغانستان کما کان ادامه خواهند داشت.

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسکو د مجاهدينو غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړ

دا ليکنه د (وفا) جريدې د لومړي کال په (۲)يمه گڼه کې د (۱۳۷۰ل)کال د قوس مياشتې پر (۲)يمه نېټه خپره شوې ده.

مسکو ته د افغانانو هئيت د تگ څخه ترمخه د مسکو او افغاني هئيت په موضوع خبرې رواني وې. بي بي سي او د امريکا غږ راډيوگانو ورته غاښونه تېره کړي وو، مرکې او تبصرې رواني وې، د اخبارونو لپاره په زړه پورې موضوع وه،که دوه افغانان به سره کېناستل، نو په خبروکې به مسکو ته د افغاني هيئت موضوع حتماً مطرح کېده.

وايي: ډېرې خولې او ډېرې خبرې. موږ هم د هر چا د گوندي دريځ يا د شخصي موقف له مخې خبره کوله. غوږ نيول ښه کار دی، خو په خبروکې د چا خبره اهميت لري (يا اهمينت ورکړل شوی دی) يا د چا خبره په واقعيتونو او منطق ولاړه ده. د دوی ترمنځ فرق کول له ټولو څخه ډېر ښه کار دی.

وايي: خبره د خبرو پيداکېږي. څه وخت چې مسکو ته د افغاني هيئت د لېږلو خبر د خبر بازارگرم کړ، په خپله جناب مجددي صاحب د هيئت د مشرتوب کانديد و، ډېرو خلکو دا منلې وه چې محترم مجددي صاحب د افغان عبوري حکومت جمهور رييس دی، دوی به حتماً د هيئت مشرتوب پر غاړه لري. وروسته گنگوسی خپور شو چې د محترم مجددي صاحب د مشرتوب سره په لوړه سطحه مخالفت کېږي او نورو هم مخالفت ته ملا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړله، محترم مجددي د پورته او کښنــته مخالفتونو ترمنځ راګير شــو، بيا څه وشو؟ موږ ترينه خبر نه شو، خو خلک ترېنه خبر دي. هغوی وايي چې محترم مجددي صــاحب امريکا ته تللی دی. ولې ولاړ؟ د څه لپاره ولاړ؟ څه وخت چې تشــريف راوړي پوښــتنه به ورڅخه وکړو. ډېرې پټې خبرې وشــوې، اما ورونو پاکســتانيانو، عربو، ايرانيانو او اخبار والاوو ته ښــکاره وي. د اخبار والاوو کور دې ودان وي او بي بي سي او د امريکا غږ راډيوګانې دې ژوندۍ او ګړندۍ وي چې بې چاره افغانان يې خبرول.

د دې پټو خبرو په نتيجه کې د مشــرتوب پټکی محترم رباني صاحب ته وتړل شو. له ډېرو د خولې څخه مې د خوشال خان شعر واورېد: چې دستار تړي هزار دي - د دستار سړي په شمار دي. د دستار په شمېرل شويو خلکو کې د محترم رباني صــاحب په دســتار تړلو او د هيئت په ترکيب او لېږلو ډېرې خبرې وشــوې، پــه ټولو خبرې کول ډېر وخت نيســي او ځينې خبرې د ((سياست ممنوع)) علاقه ده او موږ حق نه لرو چې په ممنوع علاقه کې ګام کېږدو.

له ډېرو خبرو څخه ډېرې لږې خبرې ستاسو حضور ته وړاندې کېږي. پام مو وي چې دا زموږ خبرې نه دي، موږ اورېدلې دي، محض اورېدلې خبرې درته وايو:

ځينو وويل: ((د مجاهدينو دغه هيئت چې شــوروي اتحاد ته روان دی، د اســلام، افغان ولس او بشــريت د دښــمنانو د کور خواته خوځېږي او د افغانستان د جهاد په تاريخ کې يوه توره پاڼه ده.)).

د ځينو له خوا وويل شــول: ((د مســکو او مجاهدينو د هيئت ترمنځ دغه خبرې يوازې نمايشــي بڼه لري او موږ به هېڅ کله په نمايشــي خبرو کې برخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وانه خلو او موږ د خبرو د ځای ((مسکو) سره مخالف یو، دغه هیئت څه اجنډا نه لري.))

د ځینو په قول: ((دغه هیئت د چا نمایندګي کوي؟ په هیئت کې د افغانستان ډېر قشرونه ګډون نه لري، د افغانستان کشاله په پاکستان کې د اووه ګوندونو او په ایران کې د اته ګروپونو انحصار نه دی، په دې هیئت کې ټولو اقشارو ته نمایندګي ورکول ضروري خبره ده.))

د ځینو پېشنهاد و: موږ د تخصص په نړۍ کې اوسېږو په هیئت کې یو متخصص په نظر نه راځي. دوی د روسانو سره خبرې کوي او روسان د افغانستان په ټولو اړخونو متخصصین لري. هیئت باید سیاسي، اقتصادي او نظامي متخصصین له ځان سره ولري.

د ځینو په نظر: افغانانو تل دعوه کړې چې د افغانستان د رواني کشالې دوه طرفه دي، چې د یوې خوا افغان مجاهدین دي او له بلې خوا روسان. روسانو افغانانو ته دعوت ورکړی دی، افغانان باید مسکو ته ولاړ شي او خپلې غوښتنې دې په مېز ورته کېږدي. د نجیب د حکومت غړي نه دي بلل شوي اوس د افغانانو کار دی چې سیاسي رکود له منځه یوسي.

یو لس کسیز هیئت سعودي عربستان ته او له هغه ځایه مسکو ته ولاړ. خبرې پیل شوې او د خبرو په دوران کې د ځینو خلکو سره وېره پیدا شوه چې ګوندې د روسانو او افغنانو ترمنځ مذاکره د سقوط سره مخامخ شي. ځینو د سقوط لپاره دعاکوله او ځینو د پرمختګ لپاره. خبرې اوږدې شوې او له دغو خبرو څخه د سقوط او پرمختګ دواړو بوی راتلو. بالاخره اازه خپره شوه چې د افغاني هیئت او روسانو ترمنځ اته ماده ییزه اعلامیه لاسلیک شوه، د اعلامیې متن کټ مټ ستاسو حضور ته وړاندې کېږي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه مشترک هیات مجاهدین و اتحاد شوروی

مورخه ۱۹۹۱/۱۱/۱۰

ماده اول: تقبیح دستور غیر قانونی اعزام سیاه شوروی به افغانستان و شرکت این کشـــور د جنگی که رنجها و دردهای بیشـــماری را به ملت مســـلمان افغانستان تحمیل نموده و هنوز هم بر آن میافزاید، تائید شده است.

ماده دوم: طرفین لزوم انتقال تمام صـــلاحیت های دولتی را در افغانســـتان به حکومت انتقالی اسلامی تایید کرده اند.

ماده سـوم: هیات مجاهدین بیان کرده اسـت که ظرف دو سـال پس از انتقال قدرت از رژیم کابل به حکومت انتقالی انتخابات سرتاسری در افغانستان به همکاری سازمان کنفرانس اسلامی و سازمان ملل متحد براه انداخته میشود.

ماده چهارم: رد تمام قراردادهائیکه میان شـــوروی و حکومت متکی به حمایت آن در کابل از (۱۹۷۸م)- تا انتقال صـــلاحیت هـای دولتی به حکومت اسلامی انتقالی عقد گردید است، مربوط به فیصله حکومت انتقالی است.

ماده پنجم: در مورد ازادی اســـراء طرفین اتفاق نموده اند تا از هیچگونه مساعی در ین مورد دریغ نورزند، مجاهدین جهت ارزومندی به صلح، اقدام به رهائی اولین گروپ اســـیران شـــوروی در اول جنوری (۱۹۹۲) خواهند نمود، کمیســـیون مشـــترک در مورد ازادی اسـرای طرفین ترتیبات مناسـب و عملی را اتخاذ خواهند نمود.

ماده ششم: جانب شوروی موافقت میکند که قبل از جنوری (۱۹۹۲) تمام اکمالات نظامی وسایل حربی، مواد سوخت و وسایط جنگی خود را به رژیم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل قطع نماید و جهت کاهش قطعی پرسونل نظامی و منبعد احضار همه آنها از افغانستان اقدام نماید.

ماده هفتم: اتحاد شوروی در مساعی مشترک، جهت اعبتار مجدد ویرانیهای ناشی از جنگ حتماً شرکت میکند.

ماده هشتم: جهت پیگیری مندرجات این علامیه و مذاکرات بعدی هیات مشترکی در خلال یکماه تشکیل میگردد.

د اعلامیې له متن څخه څرګندېږي چې روسانو د افغانانو د ((موقت اسلامي حکومت)) او نورو پیشنهادونه منلي دي. څه وخت چې د راتګ وروسته محترم رباني صاحب په اسلام ابادکې د اخبار والاوو پوښتنو ته ځوابونه ورکول، هغه د یوې پوښتنې په ځواب کې وویل چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پنځه فقره ییز پیشنهاد دا غوښتنه چې افغانان دې خپل ترمنځ خبرې وکړي له منځه تللې ده، اما هم په دغه ورځ د پاکستان د باندنیو چارو وزارت عمومي سکرتر محترم ذکي ویلي دي چې د ملګرو ملتونو د سرمنشي د پیشنهاد سره سم به افغانان خپل منځي خبرو ته دوام ورکوي او داسې نور.

په یو اخبارکې د دواړو خبرونو په لوست ماته د ملا نصرالدین، د هغه د ښځې او پیشو مشهوره کیسه را په یاد شوه:

وایي، ملا نصرالدین یو چارک غوښه کور ته ولېږله چې ملا صاحب یې نوش جان کړي. د ملا د ښځې مېلمنې راغلې، غوښه یې هغوی ته پخه کړه. ملا صاحب کور ته راغی، اشتها یې برابره وه، ښځې ته یې وویل چې غوښه راوړه. ښځې یې بهانه وکړه چې غوښه پیشو وخوړله. ملا صاحب په قهر شو، پیشو یې ونیوله او په تله کې یې واچوله پیشو پوره یو چارک وختله، ملا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صــاحب خپلې ښــځې ته وویل:که دا پیشــو وي، نو یو چارک غوښــه چېرته ولاړه اوکه دا یو چارک غوښه وي نو پیشوچېرته ولاړه.

که روغه جوړه د مســـکو د اعلامیې پر اســـاس کېږي، نو د ملګرو ملتونو د ســرمنشــي پیشــنهاد چېرته ولاړ اوکه د هغه پیشــنهاد په خپل ځای وي، نو د مسکو اعلامیه چېرته ځي.

موږ تله نه لرو، تله د نورو په لاس کې ده، موږ به تر هغې منتظر یو چې د ملګرو ملتونو د ســرمنشــي پیشــنهاد او د مســکو اعلامیه راته وتلي او موږ وربانديې پوه کړي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې ستونزې

دا ليکنه د (ازاد افغانستان) جريدې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د وري مياشت کې خپره شوې ده.

د ۱۹۸۳ کال د منې په موسم کې د تعليميافته افغانانو فعاله برخې اخيستو خبرې پيل شوې او په دې ارتباط ښاغلو: دوکتور غازي عالم، حکيم تنيوال او د ښاغلي جبار ثابت په کور کې غونډه وکړه او هم په دې لومړۍ غونډه کې ښاغلي ثابت د ازاد افغانستان د ليکوالو ټولنې The writers union of free Afghanistan (WUFA) په نوم وړانديز وکړ او دغه نوم ومنل شو. ما له دې غونډې وروسته د پېښور پوهنتون د اريا سټډي سنټر د محقق ښاغلي عبدالله جان خليل سره مشوره وکړه او هغه نه يوازې د ټولنې د جوړېدو تود هرکلی وکړ، بلکې د ټولنې د مرامنامې د ليکلو د عملي ګامونو د اخيستو دنده يې هم پر غاړه واخيسته. تر دې وروسته په پرله پسې غونډو کې په اقتصادي، سياسي او اجتماعي ستونزو خبرې رواني وې، دغو غونډو د ۱۹۸۵م کال د مارچ د مياشتې تر يوويشتمې نېټې پورې يو او بل ځای کې دوام درلود او د مارچ پر يوويشتمه نېټه چې د افغانستان د لمريز کال له لومړۍ ورځې سره سمون خوري زما په کور کې د وفا افتتاح وشوه. د وفا تر تاسيس مخکې تقريباً د يونيم کال په موده کې له ځينو تعليميافته افغانانو سره تماسونه ونيول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــول، ډېر شـــمېر افغانانو د وفا د جوړېدو ســـتاينه وکړه او د لومړيتوب او همکارۍ وعدې يې هم کړي دي، اما ډېرو افغانانو په يوه او بله پلمه د وفا له غړيتوب او همکارۍ څخه ډډه وکړه او د دغو افغانانو له جملې څخه ښاغليو دوکتور نادرخان، دوکتور احمد يوسف نورســتاني، حکيم تنيوال، ډاکتر زين العابدين ممتاز، انجنير اصــف ارام، جګړن نصــرالله ســاپی، محمد نســيم ستانيزی، عبدالحی ورشان، عبدالعظيم نيازی، عبدالله سمندر غوريانی او ما د وفا غړيتوب ومانه او د وفا د بنسټ ايښودونکو غړو د اتحاديې له اساسنامې سره سم مو اداري او عملي پرسونل وټاکه. په لومړۍ رسمي غونډه کې د وفا د مشرتابه لپاره د ښاغلي دوکتور حيدرخان په نوم چې کابل پوهنتون پخوانی رييس و، عمومي موافقه وشـــوه او ټولو له هغه څخه د وفا د مشـــرتابه هيله وکړه. ښـــاغلي دوکتور حيدرخان د ځينو شـــخصـــي معذرو له امله د وفا مشـــرتوب ونه مانه او وروســـته له ما څخه د ځينو دلايلو له مخې چې ما د پېښـــور په اســـلاميه کالج او پېښـــور پوهنتون کې تعليم کړی و، زما د دورې محصـــلين د پاکســـتان لوړو مقاماتو ته رســـبدلي وو او ما له دوی ســـره د محصـلۍ له دورې راهيسـې پېژندګلوي درلوده، د وفا د مشـرتابه غوښـتنه وشـوه او ما د دوی غوښـتنه ومنله. د وفا له پيله تر پايه د وفا په تاريخچه کې د وفا د ټولو غړو او اداري پرسونل لنډې سوانح نشر شوي دي او لکه څنګه چې په دغه نشـــر شـــوې تاريخچه کې راغلي دي د ۱۹۸٤ کال څخه تر ۱۹۹۸ م کال پورې د وفا ځينې غړی د ځينو معذيرو له امله د وفا څخه تللي او د دوی پر ځای ډېر نوي غړي راغلي او تللي دي او دې پروســـې تر پايه دوام درلود. اما د وفا د پرمختګ او وفا ته د موســـســـې د بڼې ورکولو څخه دا واقعيت په خپله اثبات ته رســـبدلی چې ددې ټولنې هر غړي په خپله ورسپارل شوې دنده کې په خپل توان سره هلې ځلې کړي، هر يو د يو متعهد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان په حیث خپله دنده ترســره کړې ده او هر یو د وفا لپاره له ویاړه ډک خدمتونه کړي او هم د دې متعهدو غړو انفرادي او دســته جمعي هلو ځلو او خدمتونو په برکت د وفا موســســه د خپلې مرامنامې ســره ســمه تر پایه (افغانستان او افغانانو) په خدمت کې ثابت قدمه پاتې شوه او د هېڅ‌چا د فشار، ګواښ، تهدید، پروپاګند، ســپکاوي او تور په مقابل کې یې ســر ټیټ نه کړ. د وفا له جوړېدو مخکې او وروســته په مختلفو غونډو کې د وفا په مختلفو ســتونزو هر اړخیز بحثونه کېدل چې د دغو ټولو بحثونو له جملې څخه ځینې مهم نکات په لاندې ډول خلاصه کېدی شي:

د وفا تر جوړېدو مخکې هم د وفا بنســټ ایښــودونکو غړو ته له یوې خوا څخه د کمونیســتي او مذهبي افراطي ډلو او له بلې خوا د وفا د اهدافو ترمنځ ژور تضــاد پوره څرګند و. هغوی پوهېدل چې د اتحادیې اهدافو د افغانســتان له ازادۍ، د ځمکې تمامیت، خپلواکي، دموکراسي، اجتماعي عدالت، د بشــر د حقوقو، د افغانانو په خوښه د ټاکل شوي حکومت او د افغانستان په داخلي چاروکې د نه مداخلې د اساساتو څخه سرچینه اخیستله او معکوس د چپیانو او افراطي مذهبي ډلو اهداف د ایډیالوژیو، یوګوندي حکومت، ســیاســي انحصار او د دیکتاتورۍ د تحمیل او پردیو ته د خدمت، د افغانستان تاریخي، ملي او ســیاســي هویت له منځه وړو او د افغانانو د مرګ ژوبلې پر اســاســاتو ولاړ و. د وفا غړي پر دې هم پوهېدل چې د کابل د تحمیل شــوي رژیم تر شاه د شوروي اتحاد سور پوځ او ټول شوروي پلوه کمونیستي بلاک ولاړ و او همدا شــان د افغانانو په نوم د افراطي مذهبي ډلو تر شــاه د پاکســتان، سعودي عربستان، ایران او د ځینو نورو هېوادونو جاسوسي شبکې او ځینې افراطي مذهبي ډلې ولاړې وې. لویدیزو او نورو هېوادونو او په خپله امریکې یوازې د پاکســتان له لارې د افغانانو له ملي مقاومت ســره مرســته کوله او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکستان نظامي شبکې او حکومتي ادارو د لویدیز امریکې او نورو هېوادونو مرستې یوازې هغو ګوندونو او تنظیمونو ته ورکولې چې پاکستان جوړې کړې وې، پاکستان مسلح کړې وې او پاکستان ورته رسمیت ورکړی و. ایران او سعودي عربستان هم خپلو مشخصو پلوي افغاني ډلو ته مرستې ورکولې او دغو دریوارو هېوادونو خپلو افراطي مذهبي ډلو ته د راتلونکي افغانستان سیاسي واکې ورکول غوښتل. موږ ټولو ته معلومه ده چې د افغانستان دننه او دباندې چپیانو او ښي لاسیانو دوارو د خپلو خارجي پلویانو په مرسته د افغانستان ملي تعلیمیافته شخصیتونه په خپلو افراطي مېچونو کې دلول او هغو افغانانو چې افغانستان یې د افغانانو لپاره غوښت، هېڅ ملاتړ نه درلود او تراوسه هم ملاتړ نه لري.

د وفا غړو په رڼو سترګو لیدل چې د کابل رژیم غیر حزبي تعلیمیافته افغانان د مترقي ایډیالوژي پر ضد، د مترقي رژیم پرضد، د مترقي رهبري پر ضد، د مترقي ګوند پر ضد، د مترقي ګوندونو او نهضتونو په سر کې ولاړ د شوروي اتحاد پر ضد، د مرتجعینو او فیوډالانو په نوم، د سرمایه دارانو او مرتجع رژیم د بقایاوو په نوم، د تنګنظره او عظمت طلبه نشنلستانو په نوم، د غرب زاده ګانو او جاسوسانو په نوم او همدا شان د بې شمېره تورونو په تور یې نیول چې د دوی له جملې څخه ځینې د شکنجو لاندې مړه شول، ځینې چارماري شول، ځینې مات ګوډ او په رواني ناروغۍ اخته له زندانونو څخه راووتل او لوی شمېر یې له خپل وطن څخه تېښتې ته مجبور کړل. پاکستان ته د راغلیو تعلیمیافته افغانانو ډلې په درې کټګوریو وېشل کېدای شي.

لومړۍ کټګوري هغه تعلیمیافته افغانان و، چا چې تر هجرت دمخه په افغانستان کې د یو یا بل ګوند او تنظیم غړیتوب ترلاسه کړی و، دغو غړو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو د راتګ سره سم د لاسه د خپلو ګوندونو او تنظیمونو مرکزونو کې حاضري ورکړه او ژر یې خپل ګوندي او تنظیمي فعالیتونه پیل کړل.

دویمه کټګوري پاکستان محض د انتظار خانې په حیث استعمالول غوښتل. دوی پاکستان ته تر راتګ دمخه په افغانستان کې فیصله کړې وه چې دوی به په پاکستان کې تر هغې اوسېږي، څو چې د لویدیزو هېوادونو، امریکې او نورو وېزې ترلاسه کړي او له پاکستان څخه پښې سپکې کړي.

درېیمه کټګوري هغه تعلیمیافته افغانان و، څوک چې په پاکستان کې اوسېدل او په خپل ملي مقاومت کې فعاله رول لوبول غوښتل. د دوی شمېر زیات و، اما همدا لوی شمېره کټګوري د کوربه هېواد د نظامي شبکې په مرسته د افغانانو په نوم د افراطي مذهبي ډلو د انحصار او دیکتاتورۍ له ناتار سره مخامخ شول او د رحمان بابا دا شعر:

په سبب د ظالمانو حاکمانو

کور، ګور او پېښور درېواړه یو دي

پر درېیمې کټګورۍ ښخي صدق کاوه. د دې غیر حزبي او تنظیمي تعلیمیافته افغانانو لپاره پېښور واقعاً د تهدیدونو، ګواښونو، ډارولو، تښتولو او د ترور مرکز وګرځېد، د ځینو لپاره پېښور ګور شو او ډېرو له ډاره له پاکستان څخه پښې سپکې کړې او نورو هېوادونو ته وتښتېدل. له بده مرغه دلته د نظامي شبکې نازولو افراطي ډلو په خپلو ورونو افغانانو هغه زړه دردونکی او بوږنوونکی ناتار راکښته کړ، چې حتا یو مهذب دښمن یې هم په بل دښمن نه کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وفا غړو ته پوره څرګنده وه، چې د پېښــــور په تروريســـتي ماحول کې په راتلونکي افغانستان کې د دموکراسۍ، د بشر د حقوقو او خپلواک افغانستان، د افغانانو لپاره اواز پورته کول او د مســلطو شــويو ډلو ســياســي انحصــار يو ګوندي ديکتاتوري، ســياســي او مذهبي افراط، تبعيض، لاســپوڅي او خارجي مداخله ګر غندل، د افراطي ايډيالوژيو د وژلو د ساتول لاندې په خپله د خپلو سرونو ايښودلو پرته بله هېڅ معنا نه درلودله. د ژوند او ژوندي پاتې کېدو د غريزو له مخې هر انســـان له مرګ څخه ډارېږي او څوک چې له مرګ څخه نه ډارېدو لافې وهي د روحياتو د پوهانو په نظر يا دغه شـــخص د روحي ناروغۍ خطرناک پړاو ته رســـېدلی دی او يا يې د کومې پېښـــې له امله خپل ټول نورمال انساني خصوصيات له لاسه ورکړې دي. د وفا ټول غړي نورمال انســانان و او زما په شــمول موږ ټول له مرګ څخه ډارېدلو او په خپله زه خو له ډاره په کندو کې ناست وم. وايي:

که ګور ګران دی د ځلمو ناکام دی

د پېښـــور په تروريســـتي ماحول کې د ډېر ډار باوجود د وفا غړو د لوی خدای(ج) په اســـره د افغان او افغانســـتان خدمت ته ملاوې وتړلې او خپل فعاليتونه يې پيل کړل.

اقتصادي ستونزې:

تر جوړېدو مخکې او وروسته د وفا د اقتصادي معضلې د حل په اړوند ډېر وړانديزونه وشـــول او په يوه غونډه کې د وفا غړو فيصـــله وکړه چې د وفا ابتدايي لګښتونه په خپله د وفا غړي ورکوي او دوی به په خپلو لګښتونو وفا ته حرکت ورکوي. د دې پرېکړې له مخې ښـــاغلو دوکتور احمد يوســـف نورســتاني، حکيم تنيوال او ما د وفا د ابتدايي مصــرف لپاره ۲۵ زره کلدارې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړې، چې په دغو پیسو د انګریزۍ لومړۍ مجله The wufa چاپ کړي او د دفتر کرایه ورکړي. د وفا لپاره د دفتر د پیداکېدو کار ښاغلو عبدالحی ورشان او نور محمد اکبر ته - چې په بابا شهرت لري- وسپارل شو او د انګریزي مجلې د چاپ کېدو وظیفه ښاغلي محمد نسیم ستانیزي ته ورکړل شوه. د څو ورځو ترکوښښ وروسته ښاغلو ورشان او بابا پېښور پوهنتون ته نږدې په شاهین ټاون کې یو وړوکی کور پیداکړ او د میاشتې په دوه زره کلدارو په کرایه ونیول شو. ښاغلو ورشان او بابا د دفتر د صفایي لپاره ملاوې وتړلې او پوره اته ورځې یې د صفايي او رنګمالۍ کار دوام وکړ او هغه کور چې په لومړۍ ورځ محض ډېران ښکارېده په اتمه ورځ یې بنه بېخي بدله شوه او د خرابۍ پر ځای یو پاک او سوتره کور ترې جوړ شو. د دفتر تر نیولو وروسته د دفتر د مېز او څوکۍ مسله راپورته شوه. که له بازار څخه مو په خپلو پیسو مېزونه او څوکۍ اخیستې، نو بیا خو د کور د کرایې او مجلې د چاپېدو لپاره پیسې نه پاتې کېدې، د مېز او څوکۍ پرځای مو څو دانې پوزې واخیستل او دغه پوزکې مو په دفتر کې اوار کړل او پر دغو پوزکیو د وفا کارونه پیل شول. یوه ورځ ښاغلي دوست محمد ارباب زمونږ دفتر ته راغی هغه چې د دفتر دغه بد حالت ولید، لاړ او له بازار څخه یې د وفا د دفتر لپاره په لس زره کلدارو اوه مېزونه، اوه څوکۍ واخیستې او لس زره کلدارې یې نغدې دفتر ته ورکړې. د دفتر لپاره د انګریزي ټایپ رایټر ښاغلي محمد ګیلاني واخیست او په پېښور کې د امریکې USIS مشر ښاغلي جان ډیکسن وفا ته د میاشتې یو زر کلدارې ومنلې. د انګزیزي مجلې مدیر ښاغلي احمد یوسف نورستاني مجلې مضمونونه ښاغلي محمد نسیم ستانیزي ته وسپارل او ستانیزی لاهور ته روان شو. څلور ورځې وروسته ښاغلي ستانیزي په تلیفون کې وویل چې د هغه څخه د مجلې د چاپېدو ټولې پیسې کیسه بر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلي او پر ســبا يې پېښــور ته راغی. خدای(ج) شــاهد دی چې د مجلې د چاپېدو د پيسو په ورکېدو ټول غړي په ذهني تشويش اخته شول. دوه ورځې وروســته زما لور ته د خپل کالج په ادرس ســکالرشــيپ راغی، د دغه ســکالرشــيپ ټولې پيســې مې ښــاغلي ســتانيزي ته ورکړې، واپس لاړ او يوه اوونۍ وروســـته يې د وفا انګريزي مجله له لاهور څخه راوړله. دغه لومړۍ مجله په پاکســتان او نورو هېوادونو کې هغه ټولو اشــخاصــو، موســســو، د خپرونو موســسو، سفارتونو، وزارتونو، پارلمانونو، کتابخانو او پوهنتونونو ته - چې يا د افغانســتان له مســلې ســره علاقه درلوده او يا يې د افغانســتان په کشــاله خبرول ضــروري و– ولېږل شــوه او د دغې مجلې په اړوند د ډېرو افغاني او خارجي پوهانو له خوا د وفا د مجلې د علمي څېړنو تود هرکلی وشو او يو شمېر پوهانو په مجله کې د ګډون، له مجلې سره د مادي مرستې او د مجلې لپاره د علمي مضــمونونو د ليکلو وعدې وکړې او دغه وعدې په عمل کې پياده هم شوې.

د افغان مهاجرينو کمېشنر ښاغلي رستم شاه د صوبه سرحد له ګورنر جنرال فضــل حق څخه د وفا د غړو لپاره د ملاقات وخت واخيســت، د ۱۹۸۵م کال د اپريل پر څلورويشـــتمه نېټه د ګورنر ملاقات ته ورغلو او هغه ته مو په پاکستان کې د تعليميافته قشر تکليفونه او د وفا اقتصادي ستونزې په تفصيل بيان کړې او د نيم ساعت ملاقات وخت تر درې ساعتونو پورې اوږد شو. د ملاقات په پای کې ښــاغلي ګورنر د وفا د راجســتر کېدو، افغان مهاجرينو د کمېشــنرۍ له خوا د وفا هر غړي ته د مياشــتې د دوه زرو کلدارو معاش او د ګورنر له فنډ څخه وفا ته د دوه لکو کلدارو د مرستې امر وکړ. د ګورنر د فنډ په دفتر کې تليفون ولږېد او د انګليســي مجله Wufa او په پښــتو– دري ژبو مجله خپلواکي درې مياشتنۍ شوې او د فتر، مجلو او پوستي لګښتونو لپاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بودجه او موده وټاکل شــوه. بیا هم د دغو ټولو لګښــتونو لپاره دوه لکه کلدارې ډېرې لږې پیسې وې. د وفا ځینو غړو په خارجي موسسوکې دکار په مقابل کې معاشونه اخیستل، د موسسو له کارونو وروسته به وفا ته راتلل او د وفا دکار په مقابل کې یې دکمېشنرۍ څخه دوه زره کلدارې اخیستې. ماته د ملي–اسلامي محاذ مشر جناب پیر ګیلاني صاحب دکور دکرایې، دکور د لګښت او د ماشومانو د مکتبونو د فیسونو لپاره د میاشتې لس زره کلدارې راکولې، چې زما د دریو بچو د ســکالرشــیپونو او دکمېشــنرۍ د دوه زره کلدارو سره د میا شتې پنځلس زره کلدارې کېدلې. د وفا ځینې غړي به سهار دفتر ته راتلل او تر مازیګر پورې به یې کار کاوه. د دوی ټول معاش د افغان کمېشــنرۍ څخه دوه زره کلدارې وې او بل هېڅ مدرک یې نه درلود. په دغه وخت کې لس کلدارې په یو امریکایي ډالر بدلېدې. د وفا اســاســي اقتصــادي ستونزه د دفتر چلول و او مجلو د چاپېدو او د یو شمېر غړو د معاش لږوالی و. په پرله پســې غونډوکې د اقتصــادي ســتونزې د حل په لارو چارو خبرې وشــوې او بالاخره د ځینو غړو څخه هیله وشــوه چې هغوی دې له خپلو روابطو او پېژندګلوۍ څخه په اســتفاده د ځینو پاکســتاني او خارجي موســسو سره تماسونه ونیسي او یوازې له هغو موسسو څخه دې مالي مرستې واخلي، کومې موسسې چې د وفا له اهدافو سره سمې وفا ته بې قید او شرطه مرستې ورکول غواړي. په لومړۍ مرحله کې ښــاغلي حکیم تنیوال او دوکتور احمد یوسـف نورسـتاني د وفا له رسـمي مکتوب سـره په اسـلام ابادکې د سـعودي عربسـتان سـفارت ته ولاړل، د سـفارت غړو ورسـره ملاقات ونه کړ، واپس پېښــور ته راغلل. په ۱۹۸۶ کال کې ښــاغلو حکیم تنیوال او دوکتور احمد یوســـف نورســـتاني د امریکایانو او جرمنیانو او ما په پېښــورکې له افغان کمېشنرۍ سره تماسونه ونیول. افغانستان شناس فقید پروفیسور لویي دوپري

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغه مېرمن نينسي دوپري هم وفا ته د مالي مرستو د راجلبولو لپاره له خپل نفوذ څخه استفاده وکړه او د دغو ګډو هلو ځلو په نتيجه کې لومړی United states information service (USIS) او د Freedom house له لارې په واشنګټن کې National Endoment for Democra (NED) وروسته German Agency for Technical cooperation (GTZ) او په بن کې Konrad Adenauer foundation، په پېښور کې د افغان مهاجرينو کمېشنرۍ او وروسته د ډنمارک چرچ ائيډ او ايشيا فاونډېشن د کتابونو، مجلو او اخبار د چاپېدو، د دفتر او کتابخانې د ضروورياتو د پوره کولو او د وفا د پرسونل د معاشونو لپاره د وفا مشخصه پروژه تمويلوله. د ۱۹۸۸ کال په پای کې ښاغلی حکيم تنيوال المان ته ولاړ او هلته يې د کونارد ادناور فونډېشن له موسسې سره د وفا د ځينو پروژو د تمويل برسېره وفا ته د دغې موسسې له خوا د دوه جاپاني Pajero جيپونو په ورکولو قرارداد هم لاسليک وشو او دغه دواړو موټرې په راتلونکو دوو کلونو کې وفا ته وسپارل شوې. وفا ته مالي او تخنيکي مرستو پرله پسې دوام نه درلود، بلکې د ۱۹۸۶ کال څخه تر ۱۹۹۲ کال پورې د هرې موسسې سره نوی قرارداد لاسليک کېده. کله به يوې موسسې خپله مرسته د تېر کال په حالت ساتله، کله به يوې موسسې د تېر کال په تناسب لږوالی راوست او کله به يوې موسسې د مرستې ورکولو څخه معذرت وغوښت. لومړی GTZ ، وروسته ايشيا فونډېشن، بيا USIS او په ۱۹۹۲ کال کې د نجيب الله د رژيم له سقوط سره سم د لاسه Konrad Adenauer foundation خپلې ټولې مرستې قطع کړې. تر دې وروسته د ډنمارک چرچ ائيډ او وروسته د افغان مهاجرينو کمېشنرۍ د خپلو مالي مرستو د قطع کېدو مکتوبونه راولېږل او يوازې د NED موسسه د کتابونو د چاپولو د پروژې مالي مرستو ته تراوسه دوام ورکوي او نورې ټولې مرستې قطع شوې دي. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجیب الله د رژیم تر سـقوط وروسـته او د مجاهدینو له راتګ سـره ډېرو موسسـو وفا ته مکتوبونه راولیږل چې د دغو مکتوبونو له جملې څخه د یو مکتوب په متن کې راغلي وو: ((... اوس په افغانسـتان کې سـتاسـو خپل حکومت منځته راغلی دی. تر دې وروسـته موږ له وفا سـره مالي مرسـتې نه شـو کولای. تاسـو د وفا د فعالیتونو لپاره د خپل حکومت څخه مالي مرستې واخلئ او د وفا ګټورو فعالیتونو ته دوام ورکړئ...)).

د دغه مکتوب د متن پر لوستلو خندا راغله، اما د دغې موسسـې چلوونکي مې ګرم نه کړل، ځکه چې هغوی د افغانانو په نوم د مجاهدینو ډلو په ترکیب او اهدافو نه پوهېدل او پر دې هم خبر نه و، چې د افغانانو د ډلو مشـران د افغانسـتان او افغان پرځای یوازې د خپل مشـرتابه، خپلو ایډیالوژیو، خپلو ګوندونو او د خپل سـیاسـي قدرت پر لانجه اخته دي او یوازې د خپلو نږدې ملګرو د امتیازونو تر حده فکر کولای شي او بس.

د دغو موسـسـو د مالي مرسـتو د قطع کېدو په نتیجه کې د وفا سـیمینارونو فعالیتونه په ټپه ودرېدل، د انګلیسـي او پښتـو- دري دوه مجلې بندې شـوې او د وفا یو شمېر غړي او پرسونل رخصت شول، یوې او بلې خواته ولاړل. د مجاهدینو حکومت له راتګ سره وفا یو ځل بیا د سخت اقتصادي بحران سره مخامخ شو، خپل دوه جاپاني پجیرو جیپونه یې خرڅ کړل چې د دوی د خرڅلاو په پیسـو دفتر او اخبار وچلوي. په دې بحراني حالت کې حاجي حیات الله او قومندان عبدالحق هم د اخبار د چلولو لپاره مالي مرستې وکړې.

ستونزې- که د ستونزو بهیر:

په خپله دیکتاتوري او سیاسـي انحصـار لویه بلا ده. ته به په خپل پلرني وطن کې له خپلو خپلوانو او وطندارانو سـره یوځای مرې، کور او وطن به دې تباه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي، په بلا اقتصادي، سياسي، اجتماعي او رواني ستونزوکې به راښکېل يې، په بلا عذابونو به اخته يې، خو بيا به هم د ديکتاتور د سياسي انحصار له ډاره له خپل ځان، د خپلوانو او وطندارانو د ستونزو او عذابونو په هکله يوه رښتيا خبره هم نه شي کولای. يا به د ديکتاتور او انحصارګر چاپلوسي کوې، يا به غلی کېنې، اوکه د هېواد د يوه تبعه په حيث رښتيا وايې او د خپل هېواد او هېوادوالو لپاره اواز پورته کوې، نو بيا ته پوه شه او د ديکتاتور خطرناک غضب! وفا له لومړۍ ورځې څخه د خپلواک افغانستان او ملي برم لرونکي افغان او دموکراسي او د بشر حقوقو لپاره او همدا شان په هېواکې د هر ډول ديکتاتورۍ، سياسي انحصار او تبعيض پر ضد اواز پورته کړ، هم له دغې ورځې څخه وفا ته د افراطي چپ او ښي ډلو له خوا او هم تش په نوم د ملي ګرايانو له خوا بلا ستونزې او عذابونه ور په غاړه شول او تر پايه د وفا پرضد، د وفا د غړو پر ضد او په مشخص ډول زما پر ضد دکرکټر وژنې Character Assassition عمليې دوام وکړ، شايد چې د افغانستان د مطالعاتو مرکز پر ضد هم دوام وکړي. د وفا، د وفا د غړو او زما پر ضد دکرکټر وژنې عمليې افراطي ډلو ته او تش په نوم ځينو ملي ګرايانو ته جلا جلا مفهوم درلود او دغې عمليې د افراطي ډلو د سياسي انحصار او له ديکتاتورۍ څخه او تش په نوم د ځينو ملي ګرايانو د شخصي عقدو، خودخواهيو او بې ځايه شخصي رقابتونو څخه سرچينه اخيستله. افغانانو ته په عملکې اثبات شوې چې چپې او ښي افراطي ايډيالوژيکانې په ډېرو سياسي برخوکې يوه له بلې سره ډېر ورته والی لري. چپي ايډيالوژي دکارګرو د ديکتاتورۍ په نوم د افغانستان د خلکو ټول سياسي، اقتصادي، کلتوري، اجتماعي، تعليمي، نظامي او مذهبي ژوند تر خپل سياسي کنټرول لاندې راوست او د دغې ايډيالوژۍ پلويانو نه د افغانستان دننه د نورو سياسي او اجتماعي ډلو وجود مانه او نه د سوشيالستي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادونو ترمنځ د ملي سرحدي پولو ېلتون ته قایل و. همدا شان د مذهب په نوم د افراطي مذهبي ایډیالوژیو پلویانو په افغانستان کې یو ګوندیز سیاسي انحصار غوښت او د دې ایډیالوژۍ پلویانو هم زموږ په هېواد کې نورو سیاسي او اجتماعي ډلو ته د فعالیت اجازه نه ورکوي او نه د اسلامي هېوادونو ترمنځ سیاسي پولې په رسمیت پېژني. موږ د چپي ایډیالوژۍ د پلویانو په ټولو قالبي شعارونو نه ګړېږو ځکه چې د دغې ایډیالوژۍ د پلویانو ټول غیر اخلاقي، غیر افغاني او غیر انساني اعمال افغانانو ته څرګند دي. څوک چې د دغې ایډیالوژۍ پلوي نه و، هغه د چپیانو په اصطلاح طبقاتي دښمن مرتجع، فیوډال، سرمایه دار، عظمت طلبه، تنګنظره، د ارتجاع او امپریالیزم نوکر او د مترقي ایډیالوژۍ ضد ګڼل کېده. چې وفا، د وفا غړي او په مشخص ډول زه هم له دغو بلا شعارونو څخه بري نه وم. د چپي ایډیالوژۍ د سلګونو شعارونو له مخې د وفا موسسه د ارتجاع او امپریالیزم یوه شبکه ګڼل کېده او د دې موسسې ټولو کارکوونکو په سلګونو عیبونه درلودل او ټول فعالیتونه یې د (مترقي ایډیالوژي) پرځای د ارتجاع او امپریالیزم په خدمت کې و. سره له دې چې د وفا غړو د مجاهدینو سره د یو سنګر څخه یو ځای د کابل د رژیم او شوروي اتحاد پر ضد قلمي مبارزه کوله خو بیا هم افراطي مذهبي ډلو د مذهب په نوم د سیاسي انحصار او یو ګوندیزې دیکتاتورۍ له امله د وفا موسسه او د دې موسسې غړي معاف نه کړل، بلکې له پیله تر پایه یې د دې موسسې او د موسسې د غړو د بدنامولو، تهدید، کرکتر وژنې او ترور پسې ملا تړلې وه. وفا یې پاکستاني مقاماتو او اسلامي او غیر اسلامي سفارتونو او سیاسي ارګانونو ته د کمونستانو، خادیانو، ملحدانو او نشنلستانو جاله معرفي کړه او د دې موسسې ځینو غړو ته (زه یې په سر کې وم) د خلقیانو، پرچمیانو، شغله یانو، ستمیانو، افغان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملتانو، خادیانو، ملحدانو او نیمچه مسلمانانو القاب ورکړل شول او مور یې واجب القتل او مباح الدم وګڼلو. د دغو ډلو مشرانو د خپلو ګوندونو غړو ته حکم وکړ چې د دوی به د وفا نشرات نه لولي، د وفا د دفتر او د دې دفتر له غړو سره به تماس نه نیسي، بلکې د وفا غړي به خپل واقعي دښمنان ګڼي او د دښمن پرضد هر عمل د ثواب کار دی. د عملي سیاسي په دې فورموله چې په سیاسي چارو کې ابدي دوست او ابدي دښمن نه شته، افراطي ډلې ډېرې ښې پوهېږي. د دوی پروپاګندي د دوی له سیاسي اړیکو سره ژورې ریښې لري او د دوی لپاره اساسي معیار د دوی سیاسي روابط دي. که له یو هېواد سره د افراطي ډلې روابط خراب وي، نو بیا دغه ډله خپل ټول مخالفین ((مخالف حکومت)) ته منسوبوي او خپل مخالفین د مخالف حکومت د جاسوسانو په تور تکوي او که له یو هېواد سره یې سیاسي روابط ښه وي، نو دوی هېڅکله خپل مخالفین د ((دوست حکومت)) د جاسوسۍ شبکو پورې نه تړي او نه ورباندې د دوست حکومت په ارتباط تور لګوي. د وفا په اړوند افراطي ډلو د دغې پالیسۍ څخه استفاده کوله. د جوړېدو څخه وروسته تر څو کالو پورې وفا او د وفا غړي یوازې د چپي ایډیالوژۍ په تور تکول کېدل او په ابتداکې د امریکې او نورو هېوادونو شبکو ته نه منسوبېدل او د وخت په تېرېدو او د دوی د روابطو د خرابېدو په نتیجه کې وفا او د وفا غړي وروسته د امریکې او نورو شبکو پورې هم وتړل شول. لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه د وفا غړي د چپیانو او افراطي ډلو ترمنځ د مشابه سیاسي فعالیتونو پر عواقبو پوره پوهېدل، د سیاسي انحصار او دیکتاتورۍ پر ضد وفا ته د پیښېدونکو خطرناکو عواقبو په باره کې پوره متوجه وو او ټولو خطرې یې پر ځانونو هم منلې وې، اما د وفا غړو د وفا پر ضد د ملي ګرا اشخاصو له خوا ضربو ته ډېره لږه پاملرنه کړې وه او دې لږې پاملرنې یا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطفهمۍ څه وجوهات هم درلودل. د افغانستان د سياسي شرايطو په لحاظ د وفا او د دغو ملي ګرا اشخاصو ترمنځ اهداف مشترک و. موږ او دوی په يوه کښتۍ کې ناست وو او زموکښتۍ پر يو لوري حرکت کاوه. لکه چې وايي: ((په يو ګل نه پسرلی کيږي.)) همدغه شان د وفا موسسه د چپيانو او ښي لاسيانو د ډيرو نشراتو په مقابل کې د نشت برابر وه. د وفا غړو فکر کاوه که چيرې يوازې د وفا پرځای د افغانستان د باندې ملي خپرونې زياتيږي، هومره به معتدله ملي نهضت قوت مومي او همدغه ملي قوت به خپلواک افغانستان په خپلو پښو ودروي او د افغانانو تاريخي هويت او برم به اعاده کوي، لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه، ملي قواوو د چپيانو او ښي لاسيانو غوندې هيڅ باندنی ملاتړ نه درلود، دوی يوازې په خپلو افغانانو په يو داسې ملت چې اجتماعي جوړښت او اجتماعي روحياتو پر لحاظ د باندنيو د لاسپوڅو او د باندنيو له تحميل څخه کرکه کوي. اتکاکوله او دې قواوو ته راټولېدل او منسجم کېدل، له ټولو څخه زيات ضروري کار ګڼل کېده. له بده مرغه په عملي ډګر کې خبره سرچپه غوندې شوه. لکه څنګه چې وفا دغو ملي ګرايانو ته اوږه ورکړې وه، دوی د وفا د غړو او په مشخص ډول زما د توقع خلاق همدغو اشخاصو د وفا او ما پسې د خپلو شخصي عقدو ګوډي راخلاص کړل، چې په دوی کې ځينو د شخصي عقدو له امله، ځينو د شخصي تخريبي رقابت، ځينو د نورو په لمسون او ځينو له نورو څخه دا د اجورې په مقابل کې د وفا د تخريب او زما د کرکتر وژنې پروپاګنده پيل کړه. که د وفا له پيله تر اوسه په ټولو تورونو، پروپاګندو، تخريب، غيبت او تخريش وګرېږم شايد چې يو لوی کتاب ترې جوړ شي. دلته د دغو ټولو له جملې څخه يو څو يې د نمونې په توګه وړاندې کيږي او له دې نمونې څخه لوستونکي د ټولو په باره کې اټکل کولای شي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ځینو ویل: که مربي لرې نو مربع به خورې. امین په پاکستان کې مربیان لري، نو ځکه ورته د وفا د چلولو اجازه او د وفا لپاره مالي مرستې ورکول کېږي.
- ځینو ویل: په ټوله وفا کې یو لیکوال او شاعر نه شته. دوی د لیکوالو د ټولنې په نوم د ټولو واقعي لیکوالو او شاعرانو مخه نیولې ده، د واقعي لیکوالو او شاعرانو په سر پیسې اخلي او امین دغه ټولې پیسې په خپل جیب کې اچوي او واقعي لیکوالو او شاعرانو ته یوه پیسه نه ورکوي.
- ځینو ویل: وفا د امین تجارتي مغازه ده. هغه په دې شخصي مغازه کې بلا پیسې وګټلې. هغه اوس ملیونر دی او په ملیونونو پیسې یې د پاکستان او په مشخص ډول د لاهور او په نورو خارجي بانکونو کې پرتې دي. هغه اوس دومره پیسې لري چې د هغه څو نسلونه به ورباندې عیش وکړي.
- ځینو ویل: له موږ سره پاخه اسناد شته، چې امین د پاکستان د نظامي شبکې پوخ جاسوس دی. همدغې شبکې وفا جوړه کړې ده، دغه شبکه ورته پیسې ورکوي او همدغه شبکه د امین او د هغه د راز شریکو ملګرو په واسطه د واقعي ملتپاله افغانانو مخنیوی کوي او بلاخره امین او د هغه ملګري د افغانستان د سیاست پر ګدۍ کېنول غواړي.
- د ځینو: په نظر امین د پاکستان د نظامي شبکې څخه علاوه د امریکا او جرمني د شبکو غړی هم دی. همدغه شبکې له وفا سره ډېرې مالي مرستې کوي چې د دغو مرستو ډېره برخه امین په خپل جیب کې اچوي او څه نا څه په راز کې شریکو همکارانو ته هم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکوي. دغه دواړه شبکې د پاکستان د نظامي شبکې سره یوځای امین او د هغه راز شـریکو ملګرو ته په راتلونکي افغانســتان کې یو مهم سیاسي رول ورکول غواړي.

- د ځینو: په نظر وفا د فساد جاله ده، هر څوک چې د وفا غونډې په یوه بـدنـام ځای کې کـار کوي، دوی هم پـه دغـه بـدنـام ځـای کې بدنامېږي. د وفا د وجود نه د وفا ړنګېدل د افغانانو په ګټه ده. د وفا ((نېک نام)) غړي دې وفا پرېږدي او د دغه بدنام ځای په ړنګېدو کې دې فعال رول ولوبوي.
- د ځینو: په نظر وفا د فاشـستانو مرکز و او په دې کې پښتانه راټول شوي دي. دغه فاشسان د افغان په پلمه یوازې د پښتونیزم فاشیزم ته خدمت کوي او هر څوک چې له دې فاشیستي مرکز سره تماس نیسي او یا ورسره همکاري کوي، په واقعیت کې دغه ډول اشخاص د پښتنو فاشیزم تقویه کوي.
- ځینو ویل: په ډېرو دري ژبو نشراتو کې پښتو هېڅ نه شته. برعکس وفا محض د دري ژبو د خوشالولو لپاره د پښتو په تناسب په دري ژبه ډېرې خپرونې کوي. که د وفا غړي په رښـــتیا پښتـــانه وي، نو دوی دې د دري ژبو د نشـراتو په شـان د وفا په پښـتو کې دري ته هېڅ نه ورکوي او ډېرې خپرونې دې یوازې په پښـتو کوي، فلهذا د وفا دغه چاپلوسانه پالیسي د غندلو وړ ده.
- ځینو ویل: د وفا نشرتي پالیسي د بلیک میلنګ پر اساس د پیسو پر محور ګرځي او کومه مشخصه هدفمنده پالیسي نه لري. څوک چې ورته پیسـې ور نه کړي، وفا دغه شـخص، اشـخاص، تنظیم، ګوند او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په خپلو نشراتوکې غندي او څه وخت چې له دغو غندل شویو څخه پیسې ترلاسه کړي، بیا یې په بله نشریه کې صفت کوي.

– ځینې وایي: امین استرالیا ته تبنستېدلی او له دې وروسته هغه د افغانستان او افغانانو په چاروکې د ویلو، کولو او برخې د اخیستو هېڅ حق نه لري. د افغانستان په چاروکې هغه افغانان چې په افغانستان، پاکستان او ایران کې نه اوسېږي، د افغانستان په چارو کې د ویلو، کولو او برخې اخیستو له حق څخه محروم دي، او داسې نور...

نوټ: باور وکړئ چې د پورتنیو څو مثالونو برسېره د وفا او په مشخص ډول زما په باره کې داسې کرکتر وژونکې خبرې شوې دي، چې نه یې یو افغان کوي، نه مسلمان او نه انسان، بلکې په اورېدو یې هم سړی شرمېږي. شاید چې د ځینو لوستونکو په ذهنونوکې دا پوښتنې راپورته شي چې ایا زه له دغو اشخاصو ډارېدم اوکه یا د دوی خبرې رښتیا وې؟که رښتیا نه وې، نو ما ولې د دغو اشخاصو کرکتر وژونکو تورونو ته ځوابونه نه دي ورکړي او یا یې نه ورکوم؟ دلته د ښاغلو لوستونکو دې پوښتنو ته ډېر لنډ ځوابونه ورکول کېږي:

اول: خبره د ډار نه ده، بلکې واقعیت دا دی چې د وفا بنسټ ایښودونکو غړو څه فیصلې کړې وې او د دې موسسې ټولو غړو خپلې فیصلې منلې وې او تر پایه د دغو فیصلو درناوی کېده. د ډېرو فیصلو له جملې څخه ځینې فیصلې چې د لوستونکو پوښتنو ته په خپله ځوابونه وایي دا وې:

الف– وفا یوه موسسه ده او دا موسسه به د انساني، مذهبي او افغاني اخلاقو او ارزښتونو په رڼا کې د خپلو ټاکلو اهدافو پر لور درانه ګامونه اخلي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوک دا موسسه او د دې موسسې خپرونې له خپلې شخصي خوښې ناخوښې او عقيدې لپاره نه شي استعمالولی.

ب- وفا به د افغانانو ترمنځ د قامي، ژبني، نژادي، مذهبي او سیمه ییزو تعصباتو د راپارولو څخه جدي ډډه کوي او همدا شان هغه لیکنې چې په هغو کې د یو شخص یا اشخاصو کرکټر وژنه شوې وي، یا یوه ډله یا ډلې په نومونو غندل شوې وي او بېځایه او بې نتیجې مشاجرې ترېنه جوړېږي، نه خپروي.

ج- ځینې اشخاص به قصداً په وفا یا د وفا پر غړو داسې تورونه لګوي چې وفا د خپلو ټاکل شویو اهدافو څخه بې لارې کړي او په نتیجه کې وفا په مشاجرو او ناندریو کې بوخته وساتي او د وفا د خپرونو څخه کنځلنامې جوړې کړي، نو په دې صورت کې د مشاجرو، ناندریو او کنځلنامو پر ځای د وفا د غړو لپاره خاموشي بهترینه پالیسي ده.

دویم: لکه چې مخکې ورته اشاره وشوه، د وفا او زما پر ضد د کرکټر وژنې عملیې د ځینو د شخصي عقدو، ځینو د نورو په لمسون، ځینو د نورو څخه د اجورې په مقابل کې، ځینو د بې ځایه رقابت او د ځینو د عادتونو څخه سرچینه اخیسته او دغه ټول اشخاص او د دغو اشخاصو پټ او ښکاره نیتونه هم معلوم و. د هر انسان په وجود کې د پلې رګونه دي او د هېچا په وجود کې د پلو پر ځای د پولادو رګونه نه شته، نو زما په وجود کې هم د پولادو رګونه نه شته. هر څوک د تعمیري تنقید او کرکټر وژنې ترمنځ توپیر کولای شي. هر څوک د کرکټر وژنې په ناوړې عملیې خفه کېږي. ځینې د جګړو او تاویلو ماویلو څخه خوند اخلي او ځینې په سړه سینه خپل وخت تېروي. وایي: سل کاله وروسته مې خپل بدل واخیست، خو بیا هم مې تادي وکړه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا تجزیه افغانستان امکان پذیر است؟

دا لیکنه د (ازاد افغانســـتان) جریدې د لومړي کال په (۲)یمه ګڼه کې د (۱۳۷۷ل) کال د غویي میاشت کې خپره شوې ده.

افغانستان موقعیت حساس جغرافي دارد، بنا بر همین حساس بودن موقعیت جغرافی و ستراتیژیک آن کشور های دخیل مجبور میشوند پیرامون تقسیم افغانستان نیز به ارزیابی بپردازد، در شمال افغانستان،کشور های تاجکستان، ازبکستان او ترکمنستان موقعیت دارد، در غرب با ایران، در جنوب و شرق با پاکســـتان و در شـــمال شـــرق با چین هم مرز میباشـــند. جز از چین همه همسایه گان با مردمان ساکن در افغانستان مشترکات، اتنیک و زبانی دارند. اقوام ساکن در افغانستان از صده ها با اینسو درکشور شان زندگی مشترک میکنند. موقعیت حساس جغرافی افغانستان و داشتن مشترکات نژادی و زبانی با همسایه گان به هیچ کشور همسایه اجازه نخواهد داد که افغانستان ساحه نفوذ یکی از همسایه گان آن باشد و یا هم تحت تسلط مستقیم و غیر مستقیم یکی از آنها قرار گیرد.

کشور های کوچکی که در همسایه گی افغانستان واقع استند، توان نفوذ و تسلط را ندارند، اما اگر از دو همسایه بزرگ افغانستان: ایران و پاکستان یکی هم خواهان تسلط و نفوذ باشد، همسایه بزرگ دیگری مانع این کار میشود و بر ضد آن ایستاده گی میکند. از سوی دیگر چون کشورهای همسایه شمالی افغانستان از دوران روسیه تزاری تا پروفاشی اتحادی شوروی تجارب تلخ محکومیت را پشت سر گذاشته، طعم زهرآگین آن را چشیده اند، از همین سبب در منطقه با سیاست سلطه جویی و سعت طلبی هر کشور بزرگ یا برادر بزرگ Big broher از خود حساسیت نشان میدهند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها نیز در این خصوصیت - حساسیت در برابر برادر بزرگ- با کشور های کوچک همسایه شمالی خود وجوهات مشترکی دارند. افزون بر آن تمام همسایه گان افغانستان مسلمان استند و یکی از اینها با نام مذهب افغانستان را زیر سطره خود اورده نمی توانند - اگر یکی از برادران بزرگ بخواهد، زیر نام مذهب در افغانستان نفوذ و سلطه خود را وسعت و استحکام بخشد- ان دیگری ممانعت میکند، زیرا هر دو مسلمان استند و در مسلمان بودن یکی از دیگری خود را کم نمی داند. اکنون بحران افغانستان از چوکات مذهب پا فراتر گذشته است و تنها در سطح سیاسی مطرح است. یکی از جمهوری های اسلامی بخاطر نگهداشت منافع ملی خود به همراهی هند و روسیه از ایتلاف شمال پشتیبانی میکند، جمهوری اسلامی دیگر برای حفظ منافع ملی خودش همراه با عربستان سعودی و شماری از کشورهای اسلامی و کشورهای غربی از اداره کنونی کابل حمایت می نماید. قبول میکنم، معجزه میشود و تمام کشورهای همسایه با وجود مقاومت شدید افغانها علی الرعم تمام قوانین بین المللی، اصول پذیرفته شده ملل متحد و عکس العمل های شدید کشورهای منطقه و جهان به تقسیم افغانستان موفق میشوند و بین هم با موافقه میرسند، پیش از همه اینان مجبور میشوند جغرافیه و دموگرافی افغانستان را مطالعه نمایند. جغرافیه و دموگرافی به اینها نشان میدهد که در افغانستان تمام اقوام با هم یکجا میزند. در اکثر مناطق افغانستان قوم مشخص زندگی نمیکند پس از مطالعه دموگرافی و جغرافیه انها مجبور میشوند افغانستان را بر اساس مناطق بین هم تقسیم نمایند.

در این صورت هندوکش را بین شمال و جنوب افغانستان مرز قرار میدهند، اگر اینها افغانستان را بر اساس مناطق تقسیم میکند، در چنین حالت اقلیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

های قومی که در هر دو طرف هندوکش زندگی میکند، در مناطق شـــان می مانند و یا اینکه با اکثریت های قومی شـــان در دو طرف هندوکش یکجا میشـــوند؟ اقلیت های قومی میفهمندکه در صـــورت ماندن با اکثریت های قومی دیگر برای همیش زیر تاثیر اکثریت خواهند بود و باگذشت زمان اقوام کوچک هویت شان را از دست میدهند. فرض میکنم، اقوام افغانستان فیصله مینمایندکه جهت پیوستن با اکثریت شـان با مناطق اصـلی شـان میروند. بر اسـاس همین فیصـله پشـتو ن های سـاکن در افغانسـتان مرکزی و شـمالی به جنوب هندوکش می یایند و تاجکی ها، هزاره ها، ازبک ها و ترکمن های ساکن در جنوب به شمال و افغانستان مرکزی میروند، رفتن از یک منطقه به منطقه یی دیگری کار اسانی نیست، بل جار و جنجال های فراوان اجتماعی، فرهنگی، اقتصـادی و سـیاسـی و راوانی را با وجود میاورد. ایا مردم شـمال افغانسـتان مانندگذشـته ها خان نیشـین های تاجکی ها، ازبک ها و ترکمن ها تقسیم میشوند و یا این‌که در آنسوی آمو دریا با جمهوری های تاجکستان، ازبکســتان و ترکمنســتان یکجا میشــوند. در هر دو صــورت مســله تعین سرحدات سر بالا میکند. مرزهای سرزمین های زیر سطره خانهای مستقل چگونه تعین خواهندگردید؟ اگر با جمهوریهای اسـیای مرکزی یکجا میشوند، جمهوری های در شمال افغانستان چگونه سرحدات شان را تعین میدارند. در شــمال افغانســتان تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره و عرب (اقلیتی است عرب ها نیز در شمال افغانستان زندگی میکنند) با هم امیخته میزیند. اینان نیز با مناطقی میروندکه اکثریت قومی شان در آن زندگی میکند و یا این که در محله های مسکونی فعلی شان می مانند؟ در افغانستان مرکزی هزاره های شیعه و سنی با هم یکجا زندگی میکنند و یا از هم جدا میشوند. هزاره های شـیعه حکومت مسـتقل میسـازد و یا با ایران یکجا میشـوند؟ اگر اینها

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت مستقل میسازند عاید ملی این حکومت در مناطق کوهستانی چه خواهد بود؟ از سوی دیگر مناطق هزاره جات از چهار طرف توسط سنی ها احاطه شده است و با ایران مرز مشترکی ندارند. اگر هزاره ها با ایران یکجا میشوند، در انصورت ایران با هزاره جات تنها ارتباط هوایی خواهد داشت و یا این که ایران برای یکجا نمودن هزاره جات با خود، سنی های مناطق غربی افغانستان را هم با خود مدغم خواهند ساخت و از این راه با هزاره جات مرزهای مشترک ایجاد خواهد کرد. در مناطق غربی افغانستان اکثریت از پشتونهای است که زبان شان را از دست داده اند و به زبان دری حرف میزنند. ایا پشتونهای دری زبان از خود حکومت مستقل خواهند ساخت و یا این که زیر اثر حکومت ایران زندگی اختیار میکنند و یا هم با مناطق دیگر پشتون نیشین میروند؟ در جنوب افغانستان از هم گسستن پشتونها، بلوچها، پشه یی ها و نورستانی ها چگونه صورت خواهد پذیرفت. پشتونهای افغانستان به گونه مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خودشان را خواهد ساخت و یا اینکه زیر نام پښتونستان یا پښتونخوا با پښتون های سرحد، بلوچستان و مناطق قبایل ازاد یکجا میشوند. اینگونه افغانستان، پښتونستان و پښتونخواهی با وجود امده با پاکستان یکجا خواهد ماند یا نه؟ بلوچهای افغانستان با بلوچهای پاکستان و ایران یکجا خواهد شد و بلوچستانی را خواهند ساخت و یا این که خان نیشنی مستقلی را تشکیل میدهند؟ پشه یی ها و نورستانی های افغانستان دولت مستقلی خواهند ساخت و یا با حوزه فرهنگی خودشان -که تا دره های کشمیر امتداد دارد- یکجا میشوند. پس از تقسیم افغانستان ایران و پاکستان مرزهای شان را چگونه تعین خواهند نمود؟ مسله نقل و انتقال این همه اقوام ساکن در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان چگونه انجام خواهد پذیرفت و موضوع معاوضه جایدادها و دشواری های ناشی از این تقسیم چه سان حل و فصل خواهند گردید؟

ما فرض میکنم که پشتونها با پشتونها، تاجک ها با تاجکان، ازبک ها با ازبکان، ترکمنها با ترکمنان، نورستانی ها و پشه یی ها با واحد های فرهنگی شان پیوستند، کشورهای همسایه نیز سرحدات شان را تعین کردند و این معجزه نیز به خیر و خیریت سرو سامان پذیرفت، پس از ان کشورهای همسایه افغانستان پیرامون ابیات زیرین علامه محمد اقبال لاهوری نیز خوبتر بااندیشند:

اسیا یک پیکر آب و گل است

ملت افغان در آن پیکر دل است

از گشاد او گشاد اسیا

از فساد او فساد اسیا

اگر پیشکویی نابغه شرق علامه محمد اقبال لاهوری درست باشد، فساد - را که همسایه گان افغانستان بنا بر خواسته های ملی شان با تقسیم و جدایی اقوام افغانستان در قلب اسیا اغازکرده اند– اثر های ناگوار این فساد بیشتر از پیش متوجه کشورهای همسایه افغانستان است، درکشورهای همسایه افغانستان نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زندگی میکنند. ایا پشتونها، بلوچها، سندی ها و پنجابی ها در پاکستان واحد زندگی خواهدکرد و یا اینکه زیر نامهای افغانستان (یا پښتونستان)، بلوچستان، سند، دیش و پنجابستان کشورهای جداگانه میسازند؟ مسله اهل تشیع و تسنن در پاکستان چگونه حل خواهد شد؟ ایا پارسی ها، ازری ها، کرد ها، ترکمن ها، عرب ها

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

و بلوچهای ایران با هم یکجا در ایران زندگی خواهد نمود و یا انیکه ازری ها با ازربایجان، کردها با کردستان، عرب ها با عرب، ترکمن ها با ترکمنستان و بلوچها با بلوچستان می پیوندند و تنها پارسی ها در کشور بنام ایران باقی می مانند؟

در ایران نیز مسله شیعه و سنی چگونه حل خواهد شد؟ در جمهوری های اسیای مرکزی نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زیست دارند. ایا این همه اقوام و فرق مذهبی در جمهوری های مسکونی شان می مانند و یا اینکه بر اساس بخشبندی اقوام مرزهای شان را سر از نو تعین میدارند.

فسادکه از قلب اسیا (افغانستان) سر بر اورده است به قول علامه اقبال فساد تمام اسیا است و این فساد تنها به همسایه گان افغانستان محدود نمی ماند، بلکه این فساد در شرق تا اندونیزیا، در غرب تا ترکیه و الجزایر و در شمال تا جمهوری های فدراسیون روسیه پخش خواهد گردید. از سوی دیگر در جوامع شرقی مذهب موضوع نهایت جدی بشمار میاید، مردمان یک نژاد نیز بر اساس مذهب از همدیگر جدا شده اند، مردمان یک نژاد نیز تصرف مذهبی یکدیگر را قبول ندارند و اکنون نیز بین مردمان یک نژاد نزاعهای مذهبی در جریان است. در اسیا اقوام زیادی موجود استندکه از نگاه نژاد و زبان یکی اند اما مذاهب شان از همدیگر فرق میکنند، به گونه مثال مردمان پنجاب پاکستان و پنجاب هند از یک تبار اند و زبان واحدی دارند، اما پنجابیهای پاکستان مسلمان استند و پنجابیهای هندوستان سک و هندو. همینسان بنگالی های، بنگله دیش و بنگالی های، بنگال هندوستان از یک نژاد استند و زبان شان نیز مشترک است، اما بنگالی های هندوستان هندو و بنگالی های بنگله دیش مسلمان. در چنین حالت اقوام واحد ولی دارنده مذاهب جداگانه با هم یکجا زیست خواهندکرد و یا اینکه بر اساس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مذهب کشورهای جداگانه میسازند. اگر زیر نام قومی گردهم جمع میشوند، در ان صورت در مذاهب این قوم کدام یک آن را رسمی اعلان خواهند کرد و یا با تمام مذاهب رسمیات خواهند داد و یا اینکه به یکی از مذاهب اجازه مداخله در مسایل سیاسی نمیدهد و یا هم بر اساس مذاهب دولتهای جداگانه میسازند؟ ایا پس از تقسیم افغانستان و پایان یافتن عملیه دور و دراز تعین مرزهای کشورهای از هم پاشیده پیشین و نو برخاسته بر اساس نژاد و مذهب، جنگ و خونریزی نخواهد پذیرفت؟ در بین اقوام و مذاهب جنگها رخ نخواهد داد؟ جلو این تراژیدی بزرگ انسانی را کی ها خواهند گرفت؟ ابر قدرت ها و یا نیروهای نظامی زمینی، هوایی و دریایی شان تقسیم افغانستان فساد بزرگ خواهد بود که کشور های بزرگ جهان در کاری جلوگیری از پخش و نشر آن عاجز خواهند ماند.

باری اگر قومی اراده با هم یکجا زیستند را از خود نشان دهند و یا هم اقوام یک کشور بخواهند از هم جدا شوند، اینگونه اقوام یا مانند جرمنی دیوار مستحکم برلین را در یک شب ویران مینمایند و یا هم مانند چکوسلواکیا دو گروه قومی ان کشور بر اساس رای مردم کشور واحد را زیر نامهای دو کشور مستقل چکوسلواکیها از هم جدا میکنند و یا هم مانند مردم یوگوسلاویا که کشور شان را به جنگ و زورگویی تقسیم میکنند کشورهای جدیدی را بر اساس قوم و مذهب میسازند. اگر کشورهای همسایه افغانستان به پیشگویی علامه اقبال محض به حیث یک شعر مینگرند، در آن صورت حکایت زیرین چینایی ها را نیز به دقت بخوانند:

((میگویند تاجر از افریقا بار اول به چین میرفت، تاجر میخواست تحفه به شهزاده چین با خود ببرد. او با تاجر دیگری افریقایی - که به چین رفته بود، شهزاده را ملاقات کرده بود و از ذوق اش آگاهی داشت– پیرامون تحفه به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشــوره پرداخت. تاجر معرفت داشــته با شــهزاده چینی، گفت: ((در منزل شهزاده تصاویر بزرگی از اژدها نصب شده اند و شهزاده با این تصاویر عشق مفرد دارد.)) تاجر اژدهای بزرگی دریافت نمود و آن را با خود برد، تا تحفه گونه تقدیم شـهزاده نماید. تاجر با دیدن تصـاویر بزرگ و گوناگون اژدها در قصـر شـاهی و تحفه اورده خود نهایت خوش بود. وقت شـهزاده چینی برای دیدن تحفه تاجر افریقایی امد و با اژدهای بزرگی رو برو شـد. از دیدن اژدها با شـهزاده ضـعف طاری گشـت و بی حال شـد. تمام اهل دربار تاجر را مورد عتاب و سـرزنشـی قراردادند و به او گفتند: ((شـهزاده ما با تصـاویر اژدهای عشـق میروزد و شـما اژدهای زنده را به او اورده اید)). اگر همسـایه گان ما اراده دارند اژدهای اصـلی برخاسته از قلب اسیا (افغانستان) را به چشـم سر مشــاهده کنند و از بازی کردن را با آن خوش شــان میاید، اغاز نمایند و این عملیه را نیز در معارض ازمون قرار دهند اگر از دیدن اژدهای اصــلی مواجه به ضـعف شـدند و یا خود شـان در این اتش سـوختند، باز نگویند، که کسی به انها هوشدار نداده بود؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان از خم و پیچ خطرناک تاریخ میگذرد

دا لیکنه د (وفا) جریدې د پنځم کال په (۳۳–۳٤) مې ګڼه کې د (۱۳۷۵ل) کال د ورې میاشتې پر (۲۵) مه نېټه خپره شوې ده.

تاریخ نویسان نامدار افغانستان را بر اساس موقعیت حساس جغرافی، سیاسی و ستراتیژیک آن از مناطق بسیار پُر ارزش اسیای مرکزی وانمود میسازند و این کشـور راگذرگاه فاتحان وکشـور کشـایان؛ دروازه شـبه قاره هند؛ حلقه اتصال کشورهای منطقه و ظرف ذوب اقوام گوناگون نام داده اند.

هیچ فردی از افراد یک جامعه مادرزاد ترســو و یا هم دلاور به دنیا چشـــم نمیگشـــاید، بل هر یکی از این افراد در نتیجه عوامل و عملیه های پیچیده اجتماعی و ارزشـــهای حاکم بر جامعه شـــان ویژه گیهای ترس و دلاوری راکسـب مینمایند. موقعیت حسـاس و سـتراتیژیک افغانسـتان و روحیه قربانی افغانها با هم روابط گســـــت ناپذیری دارند. افغانها روحیه قربانی را از موقعیت ستراتیژیک کشور و ارزشهای عنعنی و تاریخی شان اموخته اند.

در طول قرون متمادی کشـور کشـایان و فاتحان زیادی بر افغانسـتان یورش اورده اند، ولی با مقاومت بی مانند مردمان این سـرزمین مواجه شـده اند و با هر یورش حملـه اوران قهرمـانـانه مقـابلـه نموده انـد و در نتیجه این گونـه یورشهای اجنبیان و مقابله های افغانها و عشق فراوان با ازادی روحیه قربانی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

را در ایشان پرورانیده است. موقعیت ستراتیژیک افغانستان اتحاد شوروی را به سوی خودکشاند اما روحیه قربانی و ازادمنشی افغانها یورش این‌کشور را به عقب زد. یورش اتحاد شوروی و کارکردهای حکومت دست نشانده آن ویرانیها و خرابیها فراوانی را از خود به جا گذاشت.

در دوران سلطه خونین چارده ساله‌کمونستها، خلقیها و پرچمیها تمام اقشار اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، مذهبی و فرهنگی‌کشور خود را دشمنان طبقاتی شان میپنداشتند و با انا به دشمنی و ستیزه پرداختند. حزب دموکراتیک برای خوشنودی بیگانه‌گان و زمینه سازی برای حکومت انان، افغانهای خود را زیر نامهای مرتجعین، فیودالان، سرمایه داران، نشنلستهای تنگ نظر و عظمت طلب، جواسیس، جبره خواران امپریالیزم، ضد انقلاب و ضد شوروی‌گرفتار و شکنجه نمودند و نیست و نابودکردند. خانه ها را ویران نمودند باکشتارهای بیحد و حصر شان لشکری از یتیمان و بیوه‌گان را درکشور به وجود اوردند. ارزشهای ملی و مذهبی را عنعنه های فرسوده و پیش پا افتاد و انمود ساختند و بستهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی افغانستان را از تهداب در هم و برهم نمودند.

در دوران زمامداری مرارت بار و خونین‌کمونستها افغانها افزون از تحمل زیانهای مادی و معنوی فراوانی بالاثر دسایس و تفرقه افکنی، دستگاهای جاسوسی، کی. جی. بی، اکسا، کام، خاد و وار در بین اقوام با هم برادر افغان تعصبات ملی لسانی، مذهبی و حتی منطقه یی را دامن زدند و اقشار متعصبی را برای پیشبرد. این‌گونه برنامه های ضد ملی و ضد میهنی به‌کار گماشتند.

با تاسف بایستی یاد اور شدکه بقایای شبکه های یاد شده و شماری ازکوته اندیشان متعصب همراه باگروهی از بیسواد هنوز هم به تعصبات گوناگونی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دست میزنند و ارزومند استند افغانهای با هم برادر را زیر نامهای گوناگون از هم جدا سازند و دشواریهای را در راه اعاده صلح به این کشور جنگزده به وجود اورند.

در دوران چارده سال سلطه فلاکتبار شان، کمونستها شعار میدادند: کارگران وطن ندارند. نگاهدای عفت و عصمت زن ناشی از اخلاق فیودالی است، فیودالان دشمنان مردم و استثمارگر اند. این گونه شعار های میان تهی در واقعیت امر مبارزه یی بود با ارزشهای جامعه افغانی، انها کوشش میکردند با چنین تلاشهای شهای ارزشهایی ملی راکم ارزش جلوه دهند ارزشهایی که افغانها در طول تاریخ برای حفظ و نگهداشت آن قربانیهای فراوان داده بودند، مانند: ملکیت خصصوی، ناموس و عشق با میهن.

در این دوران تمام قهرمانان ملی کشور به نام فیودالها کوبیده شدندو بر تمام قربانیها و جانبازیهای آنان در راه حفظ تمامیت میهن و نشر و اشاعه اسلام خط بطلان کشیده شد. جنگ داخلی در کشور اغاز گردید، میلیونها افغان مجبور به فرار از میهن دشند و هزاران هزار انسان میهن دوست اواره دیار بیگانه و در دام عرب و عجم افتادند. تمام خرابیها، ویرانیها، در به دریها و اواره گیها محض برای این بر کشور و مردم آن تحمیل گردیدند تا گروه حلق- پرچم از ((افغانستان کشور سوسیالستی)) بسازند.

همزمان با وقوع رخداد کودتای کمونستی، در حالی که تمام قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی کشور به دسترس کمونستها و حزب حاکم شان قرار گرفت، اما با آن هم افغانها برای حفظ حیثیت ملی، میهنی و اسلامی شان علیه سلطه گروه خلق- پرچم شوویدند و به مقاومت خود به خودی اغاز کردند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت افغانستان شمول افغانها رژیم کمونستی را به نابودی و در هم کوبی نزدیک ساخته بود که در اواخر سال ۱۹۹م نیروهای ارتش سرخ بر کشور هجوم اوردند و این هجوم مقاومت افغانها را رنگ و رخ تازه یی بخشـــید. مقاومت روز تا روز شـــدت اختیار میکرد و نیرومند تر میگردید، در یک چنین شـرایط افغانها در مقابله با نیروهای مجهز با عصـری ترین سـلاحهای روز، نیازی به کمکهای و پشـتیبانی سـیاسـی، اقتصـادی و نظامی احسـاس کردند.

هجوم نیروهای ارتش سرخ اتحاد شوروی بر افغانستان، افغانها را با شماری ازکشــورهای خارجی نزدیک ســاختند، زیرا این کشــورها نیز مانند افغانها خواهان سقوط رژیم کمونستی و شکست نیروهای ارتش سرخ در افغانستان بودند. در این نقطه افغانها با شـماری ازکشـورهای خارجی اهداف مشـترکی داشــتند. برای تامین این هدف مشــترک ضــد اتحاد شــوروی افغانها روحیه قربانی و جانبازی وکشورهای خارجی امکانات اقتصادی و سیاسی و نظامی در اختیار داشتند.

افزون از یک هدف مشـــترک که همانا جبهه گیری ضـــد شـــوروی بود، در بخشهای دیگر اهداف افغانها و خارجیها کمک دهنده از هم تفاوتهایی نشان میدادند. هدف افغانها ازادی افغانســتان و فروپاشــی رژیم کمونســتی بود و برای براورده شـــدن این هدف از هیچگونه قربانی دریغ نمیکردند و با ایمان راســخ در این راه ایســتایی مینمودند و امیدوار بودند که نیروهای تجاوزگر اجنبی مواجه به شکست خواهند شد و رژیم دست نشانده نیز سقوط خواهد کرد و انها خواهند توانســت حکومت دلخواه شــان را در کشــور اســتقرار بخشند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

با براورده شـــدن این مامول میلیونها اواره دوباره به میهن شـــان برگشـت خواهندکرد و به همکاری کشــورهای دوســت و ملل متحد بازســازی افغانســتان ویران شـــده اغاز خواهدگردید. مجرمین جنگ به پنجه قانون سپرده خواهند شد؛ خساره جنگ از اتحاد شـوروی گرفته خواهد شد. از وارثان شهدا و مجاهدین راه ازادی گرامیداشتی به سطح ملی صورت خواهند گرفت، اقوام با هم برادر افغان در فضای مصوونیت، برادری و برابری با هم زنده گی شان را از سر اغاز خواهندکرد و باکشورهای خارجی نیز روابط شان را بر اساس معاونت و مخالفت در دوران جهاد عیار خواهند ساخت.

اما بر عکس شـــماری ازکشـــورهای کمک دهنده دوران جهاد اهداف ویژه ملی خودشـان را نیز داشـتند، امریکا میخواسـت رقیب سـرسـختش اتحاد شـــوروی را - که در دوران جنگ ســـرد در راس بلاک کمونســـتی موقعیت داشـــت– در افغانســـتان چنان درگیر وبال پیچ نمایدکه بالاخره از پا بافتد و انتقام شـــکســـت در جنگ ویتنام را ازش بگیرد. چین نیز اهدافی داشـــت و میخواست باگرفتاری اتحاد شوروی در افغانستان، از محاصره آن کشور و ســیاســت توســعه طلبی آن رهایی یابد، بنا بر همین علل افغانها را در جهاد کمک کرد.

شــماری ازکشــورهای غربی و عربی بالاثر این حادثه چاههای پترول شـرق میانه را مواجه با خطر دیدند و همچنان مشـــاهده کردندکه بیلانس نظامی، سیاسی و اقتصادی در جهان برهم خورد بنا برآن درکنار افغانها قرارگرفتند. کشـورها، احزاب، موسـسـات و اشـخاص گوناگون، جنگ افغان– شـوروی را نامهای جنگ کفر و اســـلام، نبرد برای ازادی و مبارزه میان دموکراســـی و دیکتاتوری قلمداد میکردند، شـماری آن را مقاومت ملی و یا نهضـت ازادی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نام میگذاشتند اما هر یکی از این نیروها بر اساس نظرها و اهداف ویژه ملی شان از افغانها حمایت و پشتیبانی میکردند.

کشورهای کمک دهنده پاکستان را در خط مقدم جبهه جلوگیری از نفوذ اتحاد شوروی میپنداشتند. بنا بر گفته جنرال ضیاءالحق افغانها نه تنها برای ازادی خود شان میرزمیدند، بل از کشور همسایه نیز دفاع مینمودند. در اغازین روزهای جهاد افغانها یقین کامل داشتند که انها به حمایت و پشتیبانی همسایه گان شان زیر قومانده واحد و منسجم مبارزه میکنند و کمکهای نظامی کشورهای دوست نیز مانند نهضتهای ازادیبخش سایر نقاط جهان، با رهبری واحد افغانها صورت خواهند پذیرفت. در این مورد میتوان از مقاومت مردمان کمبودیا به گونه مثال یاد کرد.

جریان مقاومت مردمان کمبودیا و افغانها با هم همگونیها و ویژه گیهای مشابه داشتند. رشد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افغانستان و کمبودیا در مراحل همگونی قرار داشت در هر دو کشور ارزشهای مذهبی و عنعنات ملی ریشه های عمیق دارند، افغانها مسلمانان راستین و کمبودایان بودایان راسخ العقیده استند. سیستم شاهی در هر دو کشور موسسه قابل پذیرش به همه گان است.

همسایه گان افغانستان مسلمانان و همسایه گان کمبودیا بوداییان اند. در دهه هفتاد سده روان میلادی حزب دموکراتیک خلق در افغانستان و خمرهای سرخ Khmer Rouge در کمبودیا به کودتاهای نظامی دست یازیدند. مردمان هر دو کشور بر ضد کمونستها قیام مسلحانه نمودند. هر دو کشور در معرض تجاوز نیروهای کشورهای همسایه شان قرار گرفتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحـاد شــوروی بر افغـانســتـان تجـاوز نظـامی نمود، جنـاح خلق حزب دموکراتیک را به زور سبکدوش و جناح پرچم را به قدرت رساند. همینسان ویتنـام بر کمبوديـا هجوم اورد یـک گروه حزب را بـه جـای گروه دیگر آن براريکه قدرت نشاند.

با تجاوز نیروهای شــوروی بر افغانســتان و تجاوز نیروهای ویتنام بر کمبود، مقاومت در هر دو کشـور شکل سراسری و کشـوری را به خود گرفت. پنج میلیون اواره افغان به کشــورهای ایران و پاکســتان پناه بردند و پناه گزینان کمبودیایی در کشور مجاورش تایلیند پناه گرفتند.

حکومت تایلند به اواره گان کمبودیایی پناه داد ولی ســازماندهی کارهای مهاجرین را به UNHCR سپرد. همچنان در مسایل داخلی گروههای مقاومت که برضد ویتنام و رژیم کمونست میرزمیدند از هر گونه مداخله احتراز نمود. در راس سه گروه مقاومت کمبودیایی شهزاده سهانوک پادشاه سابق کمبودیا قرار گرفت و هر ســه گروه او را بـه حیث رهبر شــان پذیرفتند. زیرا او شـخصـیت شـناخته شـده ملی و بین المللی بود و تمام کمکهای اقتصـادی و نظامی از مجاری یی که به رهبری شـهزاده سـهانوک منتهی میشـد، صـورت میپذیرفت. بر اســاس موجودیت زعامت واحد قومنده و تلاشــهای پیگیر و ســودمند ملل متحد، مقاومت مردم و کشــور جنگ زده کمبودیا بالاخره در ســال ۱۹۹۲م به پیروزی رسـید و زیر رهبری شـهزاده سـهانوک در کشـور کمبودیا صلح و امنیت تامین شد و عملیه باز سازی ان کشور اغاز گردید. بر عکس پالیســی عدم مداخله تایلندی ها در امور گروههای مقاومت کمبودیا ســازماندهی تمام امور مهاجرین او مجاهدین افغان با امر جنرال ضــیاءالحق رهبر نظامی پاکســتان به حکومت نظامی جمهوری اســلامی پاکســتان تعلق گرفت. بر اســاس امر رهبری نظامی این کشــور، مســایل اقتصــادی و نظامی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجاهدین افغان را شـبکه نظامی ای اس ای و مسـایل سـیاسـی گروههای مقاومت افغان را وزارت خارجه پاکسـتان رهبری میکردند و سـازماندهی مسایل مهاجرین به کمیشنری های مهاجرین افغان سپرده شدند.

یک شـخص مسـول نظامی همان وقت میگفت: ((دوسـیه سـهم گرفتن فعال محمد ظاهر شاه پاچا سابق افغانستان، در جهاد این کشور بسته شد)) افغانها از رهبری واحد و قوه واحد محروم نگاهداشته شدند. مجاهدین و مهاجرین افغان به چندین گروه تقسـیم شـدند. تمام کمک های نظامی، سـیاسـی و اقتصادی با مهاجرین و مجاهدین به جای خود افغانها توسط پاکستان صورت میپذیرفت. (در باره این داستان دراز شخص موظف همان وقت ای اس ای دگروال محمد یوسـف در کتابهایش Silent soldier و Bear Trap سـخنهای جالبی دارد. او بر پهلو های گوناگون جهاد روشـنی می افگند و قصـه های جالب و خواندنی ان دوران را محفوظ میدارد). شـک نیسـت که تراژیدی ملی افغانها از ارزیابی نادرسـت و انالوژی اتحادی شـوروی اغاز یافت اما شماری از کشورهای همسایه نیز درباره جامعه افغانی ارزیابی های نادرستی داشـتند و دارند و داسـتان غم انگیز افغانها را غم انگیزتر و طولانی تر ساختند. اتحادی شوروی و کشورهای مسلمان همجوار افغانستان پالیسی ها و ارزیابیها نادرسـت و دور از واقعیت شـان راکماکان ادامه میدادند و اهداف شاه در تعقیب چنین پالیسی ها با هم یکسانی داشتند. اتحاد شوروی میخواسـت هویت مسـتقل افغانسـتان را محوه و نابود سـازد و بالاخره این کشور را هضم نماید. شوروی های ایدیولوژی کمونستی و کارگر شان چراغ جادویی میپنداشتند که در راه رسیدن به این هدف از ان کار گیرند. شوروی ها در افغانسـتان حزب دموکراتیک را بنیاد گذاری نمودند، حزب را به ایدیولوژی کارگری مجهز سـاختند و فکر میکردند که به قدرت رسـاندن این

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حزب به زودی افغانستان را ان خود خواهند ساخت. شورویها در ارزیابی نادرست شان ناکام ماندند، زیرا آنها نمیفهمیدند و یا این‌که خود خوا را نمیفهماندند–که در جامعه مساوات طلب، مسلمان و ضد رژیم دست نشانده و ضد حاکمیت اجنبی ها، ایدیولوژی کمونستی–که با مذهب اشتی ناپذیر است - حاکمیت دست نشاندگان و حکمفرمای خارجیان - جای موجود نیست. شوروی ها بسیا دیر با ارزیابی نادرست شان متوجه گردید، و ان زمانی بود که هیچ‌گونه تلاش سودی نداشت و بسیار ناوقت شده بود. شوروی ها بر اساس همین ارزیابی نادرست شان در افغانستان با شکست مواجه گردیدند و امپراطوری بزرگ شوروی از هم پاشید، اما در نتیجه همین ارزیابی های نادرست شوروی ها، افغانستان با ماتم سرا مبدل گشت و افغانها تا امروز در شراره های اتش میسوزند که روسها افروخته اند. به تاسف فراوان باید یاد اور شد که کشورهای برادر همسایه نیز از تراژیدی ملی افغانها به سود کشورهای شان سود بردند. اینان نیز واقعیت های مشخص تاریخی، اجتماعی و سیاسی جامعه افغانی را درک نکردند، بل با نظرداشت به منافع کشورهای خود شان به مسله افغانستان برخورد نمودند. کشورهای همسایه عقاید مشترک دینی و مذهبی با افغانها را وسیله نمودند و به این وسیله به امحا و نابودی هویت افغانستان پرداختند، مطابق به میل شان تنظیم ها و احزاب را از مهاجرین افغان سازمان دادند، رهبران و قوماندانان تنظیمها را محافل حاکمه این کشورها گزیدند. و همکون با خواسته های شان گروههای را تسلیح و تجهیز نمودند که خود ساخته این کشورها بودند و تنها همین گروهها را رسمیت بخشیدند بر اساس برنامه ها و پالیسی های ریخته شده در کشورهای همجوار شماری از گروهها، عناصر ملی افغان را - که نماینده‌گی از توده های وسیع اعتدال، پسند مردم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانســتان میکردند– زیر نامهای کمونســت، خلقی، پرچمی، جاســوس، دستوری، خرابکار، نشنلست، غرب زده، ملحد، مشرک، نیمچه مسلمان، مخالفت حکومت اسلامی در افغانستان و صدها نام دیگر متهم کردند و مهر زدند، به همکاری و عملیات مشترک شبکه های ویژه کشورهای همسایه شکنجه و ترور شدند. و شماری را چنان ترساندند که مجبور به فرار شوند و در کشورهای دیگر پناه بگیرند. اکثریت قاطع افغانهای اعتدال پسند را از گرفتن سهم فعال در مسایل کشور شان محروم ساختند. انحصار مطلق، دیکتاتوری و اختناق بر افغانها تحمیل گردید. مسایل ملی، گذشته تاریخی، هویت و فرهنگ ملی، موسسات اجتماعی، سیاسی و عنعنی افغانستان زیر سانسور قرار گرفتند. از سلطان بزرگ غزنه سلطان محمود بت شکن گرفته، تا فاتح پانی پت احمدشاه درانی و قهرمانان دیگر اسلام و افغانستان -که کارنامه های فراموش ناشدنی از خود به یادگار گذشته بودند– نامهای گرامی همه شـــان به زباله دان تاریخ تحویل داده شـــد. به حیث یک دولت State مستقل و ازاد، عناصر اساسی و ترکیبی افغانستان مانند: حدود جغرافیایی، Geographical bounderies، مردم People، حکومت Government، حاکمیت ملی Sovereignty آن از یاد برده شـــدند. افکار و فعالیت های ناهمگون با سطح افغانستان به مشاهده رسیدند و اغاز یافتند. شماری از روز اول شعار : ((هر ملک، ملک ما ست که ملک خدای ماست)) سر دادند و موزه های منزل دور و دراز جهان گیری را به پا نموده، به ســفر طولانی اغاز کردند. اینان همســـان ما ایدیولوژیهای افاقی و بین المللی شـــان به ارزوی از بین برداشتند، سرحدات بین کشورهای اسلامی، فعالیت ها و وسعت نظری شان را به ســرحدات کشــور کوچک افغانســتان محدود نمی ســاختند و بجای مسلمان افغان در تلاش و جستجوی ((مسلمان ناب)) بر امدند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از سوی دیگر به شماری تنها خودشان، به شماری تنها خانواده شان را به بازی ها تنها گروه و قوم شان، به شماری تنها محل و منطقه شان به بازی ها تنها نژاد و زبان به شماری تنها فرقه مذهبی شان با بازی ها ایدیولوژی، حزب و رهبر حزب شان افغانستان جلوگیر میشد. بر اساس برهمی و درهمی افکار و فعالیت های ناهمگون بالا و پایین دولت افغانستان مفهومش را از دست داد و بر افغانستان بیچاره قصه فیل و نابینایان صورت گرفت، میگویند: روزی چهار تن از نابینایان به منظور معلوم کردن وجود فیل نزدیک فیلی امدند. یکی از این چهار دستش را بر پای فیل گذاشت او فیل را حیوانی مانند پای تصور کرد. دومی دم آن را به دست گرفت او میاندیشند که فیل چیزی مانند دم خواهد بود. سومی خرتمش را لمس کرد و فکر نمود که تمام وجود فیل همین خرتوم است، چهارمی بر یک پهلوی آن دستش را گذاشت، در تصور او همان یک پهلوی فیل تمام وجود فیل بود. هر چهار شان در باره وجود فیل تصور خودی شان را در اذهان خود ساختند ولی هر چهار شان وجود فیل را ندیدند.

کشورهای همسایه، با رهبران و قوماندانان گروههای مختلف تنظیمی چنین کردند، بر هر یک از رهبران و هر قوماندان و هر عضو این گروهها پیرامون وجود افغانستان تصور های جداگانه یی دادند. هر یکی از اینها را به واقعیت و حقانیت تصور های داده شده تلقین کردند. باواگذاری، پول، اسلحه، مقام و امتیازات دیگر عملیه فکر و عمل درباره افغانستان ازاد از میان برداشته شد و پالیسی تفرقه افگنی اتحادی شوروی تعقیب گردید. اتش نفاق و بدبینی بین افغانها مشتعل گردید، جنگ همه گان بر ضد همه اغاز یافت. یکی گلوی دیگری را میفشرد، افزون بر جهاد ضد کمونیزم، زد و خوردهای درونی میان تنظیمها نیز به شدت ادامه داشت.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانی که درباره دولت مستقل افغانستان میاندیشیدند و یا از افغانستان صاحب نام و نشان با داشتن هویت ملی و ازاد حرفی بر لب میاوردند، نخست به نام نشنلست تهمت باران میگردیدند و پس از آن محکوم به خواب ابدی بگشتند.

پس از سقوط رژیم کمونستی کابل، همسایه‌گان افغانستان بر اساس پالیسی ((داد و گرفت)) به گروههای مسلح امتیازات بیحد و حصری دادند و اینهم به خاطری که افغانستان را تحت سیطره و نفوذ شان نگاه دارند، برنامه ها و اهداف کشورهای همسایه درباره افغانستان از مردم پوشیده نیست. همگون با سیاست عملی، انان که امتیاز میدهند، در برابر این گونه امتیازها از امتیاز گیرنده خواهشاتی نیز میداشته باشند.کشور های همسایه امتیاز میدادند و گروههای مسلح در مقابل امتیازات عملیه فکر ملی و اندیشه های پیرامون افغانستان مستقل و با هویت راخنثی مینمودند.

در نتیجه امتیازات بی حد و اندازه همسایه‌گان و رقابتهای درونی گروههای مسلح به جای حفظ و نگهداشت منافع ملی افغانستان و روحیه نگاهداشت منافع ملی کشورهای همسایه را از خود ساختند. اگر یکی از این گروهها به هویت ملی و حیثیت ازاد افغانستان میاندیشید، نه تنها امتیازهای را از دست میداد، بل اشخاص مسوول این گروه با خطرات فراوانی مواجه میگشتند. از ترس محروم شدن از امتیازات فراوان و خطرهای گوناگون یکی از گروهها - چنان که به یک افغان لازم است– جرئت فکر و عمل افغانستان ازاد و صاحب هویت ملی راکرده نتوانست.

تصویر بالایی روابط گروههای مسلح و جنگجو باکشورهای همسایه و هحمایتگران شان، حکایت تبر و درخت را در حافظه هر انسان تداعی

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینماید. اورده اند: ((درختی که تازه توسط تبر قطع شده بود به تبر گفت: اگر دسته ات از چوب من نمیبود، تو هیچگاه به قطع نمودنم موفق نمیشدی.))

با دریغ فراوان بایستی یاد اور شد که از دوران زمامداری کمونستها تا این دم، افغانها شکل تبر دسته خارجیها را به خود گرفته اند و هویت ملی کشور شان را از ریشه نابود میسازند. انسانان با ضمیر به این واقعیت اعتراف میکنند که در عملیه پروپاشی امپراتوری کمونستی، رهایی توده های وسیع و ملیونی محکوم کشورهای بلاک کمونستی از پنجه های خونین ارتش سرخ، جلوگیری از جنگ اتومی و حفظ برتری کشورهای غرب در برابر بلاک کمونستی، افغانها نسبت به هر ملت دیگر دنیا بیشتر قربانی دادند و این عملیه با فداکاری و ریختاندن خونهای سرخ و گرم هزاران هزار افغان ارزان و اسان به پیروزی رسید. سوگمندانه باید گفت که پس از خروج نیروهای ارتش سرخ از دلچسپی امریکا و کشورهای همپیمانش کاسته شد و افغانهای به ماتم نشسته را به کشورهای همسایه به گروها مسلح تنها رها کردند، که همه این گروهها تا دندان با سلاحهای غربی مسلح بودند.

امریکا و همپیمانانش که داد از علمبرداری صلح، دموکراسی و حقوق بشر میزنند، پس از براورده شدن اهداف شان، برای رفتن از صحنه بهانه ساده یی را به پیش کشیده، گفتند: ((افغانها یک قوم جنگجو است، همه وقته به جنگهای درونی مصروف میباشند. افغانها تنها در مقابل هجوم نیروهای خارجی با هم متحد میشوند و پس از رفع خطر خارجی دوباره به جنگهای درونی و داخلی میپردازند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانها برضـد تجاوز نیروهای شـوروی به جان یک دیگر شـان افتادند. تامین صلح در این ملت جنگجوکار دشورایست. انها بایستی به حال طبیعی شان گذاشـته شـوند، هرگروهی که غالب شـد، از راه زور صـلح را برقرار خواهد کرد.))

شماری ازکشورها به شمول امریکا برای اعاده صلح در افغانستان به حرف Lip Service اکتفاکردند. امریکا پیتر تامســن را به حیث ســفیر موقت برای گروههای جهادی فرســتاد. به تاریخ اول جنوری ســال ۱۹۹۲م روســیه و امریکا موافقه‌کردندکه پس از آن با رژیم کابل و گروههای جهادی کمکی نمیکنند. اما در موضوع به وجود امدن حکومت موقت در افغانستان چیزی نگفتند. تا اواخر سال ۱۹۹۱م اکثریت قاطع افغانها امید داشتندکه تامسن از طریق به میان امدن یک حکومت موقت راههای تامین ســلح، دموکراســی و بازســازی را در افغانســتان اماده خواهد ســاخت. اما برعکس از ســخنان و مصــاحبه های او برمیامد، که امریکا با خروج نیروهای شــوروی و ســقوط رژیم کمونستی تنها بینی خمیری برای خود میسازد و خود را از سحنه خارج مینماید.

در این مرحله حســاس افغانها با این پرســش ســهمناکی روبرو شــدند: مبادا شـطرنج باز، یکه تاز میدان سیاسـت جهان (امریکا) افغانها و افغانسـتان را به کشور همسایه اش– در مقابل خدماتش– تحفه ننموده باشد؟

افزون بر آن پیرامون مواقف کشــورهای غربی و امریکا در قبال مســاله افغانستان پرسشهای‌گوناگونی در ذهن افغانها سر بالاکردند. بعضیها سوالی را مطرح میکردندکه ایا سـیاسـت کشـورهای غربی تنها و تنها به منافع ملی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شان استوار است و یا این که منافع و مصالح کشورهای دیگری را زیر نظر دارند؟

به ارتباط معضله های افغانستان و کویت به این پرسش همیشه چنین پاسخی ارائه میگردید: افغانها با اتحاد شوروی سردمدار جهان کمونیزم دست و پنجه نرم کردند. قربانیهای بزرگی را کسانی که درباره دولت مستقل افغانستان میاندیشیدند و یا از افغانستان صاحب نام و نشان با داشتن هویت ملی و ازاد حرفی بر لب میاوردند، نخست به نام نشنلست تهمت باران میگردیدند و پس از آن محکوم به خواب ابدی بگشتنند.

پس از سقوط رژیم کمونستی کابل، همسایه گان افغانستان بر اساس پالیسی ((دادو گرفت)) به گروههای مسلح امتیازات بیحد و حصری دادند و اینهم به خاطری که افغانستان را تحت سیطره و نفوذ شان نگاه دارند، برنامه ها و اهداف کشورهای همسایه درباره افغانستان از مردم پوشیده نیست. همگون با سیاست عملی، انان که امتیاز میدهند، در برابر این گونه امتیازها از امتیاز گیرنده خواهشاتی نیز میداشته باشند.کشور های همسایه امتیاز میدادند و گروههای مسلح در مقابل امتیازات عملیه فکر ملی و اندیشه های پیرامون افغانستان مستقل و با هویت راخنثی مینمودند.

در نتیجه امتیازات بی حد و اندازه همسایه گان و رقابتهای درونی گروههای مسلح به جای حفظ و نگهداشت منافع ملی افغانستان و روحیه نگاهداشت منافع ملی کشورهای همسایه را از خود ساختند. اگر یکی از این گروهها به هویت ملی و حیثیت ازاد افغانستان میاندیشید، نه تنها امتیازهای را از دست میداد، بل اشخاص مسوول این گروه با خطرات فراوانی مواجه میگشتند. از ترس محروم شدن از امتیازات فراوان و خطرهای گوناگون یکی از گروهها -

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چنان که به یک افغان لازم است- جرئت فکر و عمل افغانستان ازاد و صاحب هویت ملی راکرده نتوانست.

تصویر بالایی روابط گروههای مسلح و جنگجو باکشورهای همسایه و هحمایتگران شان، حکایت تبر و درخت را در حافظه هر انسان تداعی مینماید. اورده اند: ((درختی که تازه توسط تبر قطع شده بود به تبر گفت: اگر دسته ات از چوب من نمیبود، تو هیچگاه به قطع نمودنم موفق نمیشدی.))

با دریغ فراوان بایستی یاد اور شد که از دوران زمامداری کمونستها تا این دم، افغانها شکل تبر دسته خارجیها را به خود گرفته اند و هویت ملی کشور شان را از ریشه نابود میسازند. انسانان با ضمیر به این واقعیت اعتراف میکنند که در عملیه پروپاشی امپراتوری کمونستی، رهایی توده های وسیع و ملیونی محکوم کشورهای بلاک کمونستی از پنجه های خونین ارتش سرخ، جلوگیری از جنگ اتومی و حفظ برتری کشورهای غرب در برابر بلاک کمونستی، افغانها نسبت به هر ملت دیگر دنیا بیشتر قربانی دادند و این عملیه با فداکاری و ریختاندن خونهای سرخ و گرم هزاران هزار افغان ارزان و اسان به پیروزی رسید. سوگمندانه باید گفت که پس از خروج نیروهای ارتش سرخ از دلچسپی امریکا و کشورهای همپیمانش کاسته شد و افغانهای به ماتم نشسته را به کشورهای همسایه به گروها مسلح تنها رها کردند، که همه این گروهها تا دندان با سلاحهای غربی مسلح بودند.

امریکا و همپیمانانش که داد از علمبرداری صلح، دموکراسی و حقوق بشر میزنند، پس از براورده شدن اهداف شان، برای رفتن از صحنه بهانه ساده یی را به پیش کشیده، گفتند: ((افغانها یک قوم جنگجو است، همه وقته به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنگهای درونی مصـــروف میباشـــند. افغانها تنها در مقابل هجوم نیروهای خارجی با هم متحد میشـــوند و پس از رفع خطر خارجی دوباره به جنگهای درونی و داخلی میپردازند.

افغانها برضـد تجاوز نیروهای شـوروی به جان یک دیگر شـان افتادند. تامین صلح در این ملت جنگجوکار دشورایست. انها بایستی به حال طبیعی شان گذاشـته شـوند، هرگروهی که غالب شـد، از راه زور صـلح را برقرار خواهد کرد.))

شماری ازکشورها به شمول امریکا برای اعاده صلح در افغانستان به حرف Lip Service اکتفا کردند. امریکا پیتر تامســن را به حیث ســفیر موقت برای گروههای جهادی فرســتاد. به تاریخ اول جنوری ســال ۱۹۹۲م روســیه و امریکا موافقه کردند که پس از آن با رژیم کابل و گروههای جهادی کمکی نمیکنند. اما در موضوع به وجود امدن حکومت موقت در افغانستان چیزی نگفتند. تا اواخر سال ۱۹۹۱م اکثریت قاطع افغانها امید داشتند که تامسن از طریق به میان امدن یک حکومت موقت راههای تامین ســلح، دموکراســی و بازســازی را در افغانســتان اماده خواهد ســاخت. اما برعکس از ســخنان و مصــاحبه های او برمیامد، که امریکا با خروج نیروهای شــوروی و ســقوط رژیم کمونستی تنها بینی خمیری برای خود میسازد و خود را از سحنه خارج مینماید.

در این مرحله حســاس افغانها با این پرســش ســهمناکی روبرو شــدند: مبادا شـطرنج باز، یکه تاز میدان سیاست جهان (امریکا) افغانها و افغانستان را به کشور همسایه اش- در مقابل خدماتش- تحفه ننموده باشد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افزون بر آن پیرامون مواقف کشــــور های غربی و امریکا در قبال مســـاله افغانستان پرسشهای گوناگونی در ذهن افغانها سر بالا کردند. بعضیها سوالی را مطرح میکردندکه ایا سیاست کشورهای غربی تنها و تنها به منافع ملی شان استوار است و یا اینکه منافع و مصالح کشورهای دیگری را زیر نظر دارند؟

به ارتباط معضله های افغانستان و کویت به این پرسش همیشه چنین پاسخی ارائه میگردید: افغانها با اتحاد شوروی سردمدار جهان کمونیزم دست و پنجه نرم کردند. قربانیهای بزرگی را قبولدار شدند. در عملیه فروپاشی امپراتوری اتحاد شوروی موثریت شان راثابت ساختند، ولی با دریغ باید گفت که در کشور افغانها چاههای نفت نبودند، امریکا و کشورهای غربی در افغانستان به اصطلاح دالر ساخته نمیتوانستند، اما بالمقابل کویت که با کمونیزم دست پنجه نرم نکرده بود و حتی بینی یکی از اتباع آن خون نشده بود، اما چون چاههای نفت داشت و منافع امریکا و کشورهای غربی با این چاهها گره خورده بود، غربیها محض بر اساس نداشتن منافع مادی افغانهای آغشته به خون را تنها گذاشتند و به خاطر نگهداشت چاههای نفت کویت هزاران هزار جوان و دختر را به دشتهای سوزان کویت روان کردند و بدین سان منافع مادی خود را محفوظ نگه داشتند.

شـــماری از افغانها در برابر این گونه بهانه تراشیهای غربیها که: ((افغانها جنگجو و ستیزه گر استند)) میگفتند: ((ایا غربیها نمیدانندکه اقوام با هم برادروار زنده گی نمیکردند؟ و ایا پیش از کودتای کمونستی افغانستان در اسیا نمونه صلح و امنیت نبود؟ ایا افغانستان مستقل دموکراسی و شوراهای انتخابی نداشت؟ ایا افغانها قربانی جنگ سرد بین غرب و شرق نشدند؟ ایا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

گروههای مســلط و حاکم بر افغانســتان به کمکهای اقتصــادی و نظامی کشورهای غربی و امریکا به وجود نیامده اند؟))

ایا شبکه های جاسوسی، دپلوماتها، موسسات خیریه و حتی ژورنالستهای این کشــورها از رهبران و قوماندانان این گروههای مســلح حمایت نکردند و از بعضــیها ببر کاغذی نســاختند؟ ایا اینها در افغانســتان به تعصــبات قومی، لســانی، نژادی و ایدلوژیک دامن نزدند؟ ایا پرســونل همین کشــورها به گروههای مســلح افغانی اموزش و پرورش نظامی ندادند؟ ایا به اســلحه همین کشورها تا حال افغانهای بیدفاع و اطفال معصوم کشته نمیشوند؟

ایا اینها تا امروز گروههای را به رســمیت نمیشــناســد که به عوض افغانها کشــورهای همســایه افغانستان به ایشــان معرفی داشــته بودند و امروز به زور سرنیزه بر افغانستان و افغانها مسلط استند. پرسش مهمتر از همه این که چرا امریکا و کشــورهای غربی از اغاز جهاد تا امروز از گروههای حمایت نکردند، که به اســتقلال و تمامیت افغانســتان اعتقاد راســخ دارند، به حقوق بشری، دموکراسی و ازدی مجادله میکنند؟

فرضــاً اگر رژیم نظامی پاکســتان بر اســاس اجندای مشــخص اینده اش در افغانستان، به زعامت واحد سیاسی طرف قبول افغانها اجازه نمیداد، امریکا میتوانســت جنرال ضــیاءالحق را به دو دلیل عمده زیرین وادار بســازد که زعامت واحد ســیاســی افغانها را بپذیرد: ((نخســت این که پس از افغانســتان، پاکســتان با خطر عاجل نیروهای ســرخ مواجه بود و دوم این که تنها و تنها کشــورهای غربی بودند که برای جلوگیری از پیشــرفت ارتش ســرخ کمکهای اقتصادی و نظامی را در اختیار داشتند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بایستی یاد اور شد که در رابطه به جهاد افغانها داستان روابط پاسکتان با کشورهای غربی نهایت پیچیده و سری و قابل به تحقیق فراوان و دقیق تواند بود، اما به اختصار میتوان گفت که در دوران جهاد و قربانی افغانها، بسیاری از کشورها برای گرفتن ماهی آب را گل الود نمودند و برعکس ضرب المثل معروف ((چیزی را که میکاری آن را درو خواهی کرد)) (As، you sow، so you reap) امریکا و کشورهای همکار آن در افغانستان فراوان کشت کردند، اینها رفتند و کار شاقه درو انها را به دوش افغانهای بیچاره گذاشتند.

در اپریل ۱۹۹۲ تلاشهای صلحجویانه نماینده خاص منشی عمومی ملل متحد برای افغانستان در اثر کودتا و ائتلاف شاخه یی از پرچمیها، جمعیت اسلامی، شورای نظار، جنبش ملی- اسلامی و حزب وحدت سبوتاژ گردیده، افغانها از دیکتاتوری کمونستی رهایی یافتند، اما بیدرنگ شکار دیکتاتوری سیاه دگری شدند.

با تحمیل دیکتاتوری قومی خلاق تمام ارزشهای ملی و اسلامی و ارزوهای مردم افغانستان بازار چور، چپاول، غارت، عصمت دزی، ادم ربایی، غصب داراییهای عامه و خصوصی گرم گردید و بالاثر درگیریها و جنگهای قدرت طلبی، مداخله های خارجی فزونی گرفت، بر شمار اواره گان افزوده شد و جریان دیگری از داستانهای المناک زنده گی غم انگیز افغانهای به ماتم نشسته آغاز گردید.

تجارب تلخ چند سال اخیر در عمل به اثبات رساند که گروههای انحصار طلب مسلح زیر چتر ایدیولوژیهای ویژه شان تنها و تنها خود و گروههای شان را بر افغانها تحمیل مینمایند. انان هویت ملی و تمامیت ارضی افغانستان را با خطر جدی مواجه ساخته اند، میهن و ناموس افغانها را به بازی گرفته اند

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بر افغانیت و حقوق بشری افغانها تمسخر میکنند. عدالت اجتماعی، سیاسی و اقتصـادی بین اقوام با هم برادر افغان را دسـت کم میگیرند، بقای سیاسـی شـان را تنها و تنها درجنگ، سـتیزه جویی و ایجاد نفرت و تفرقه افگنی بین اقوام افغانی جستجو مینمایند.

برزخهای خونین افغانها به جای مرهم نمک میپاشـند، ناموس وطن شـان را مجبور به ترک میهن و اواره دیار بیگانه میکنند و سـرهای بلند افغانها را به در بیگانه گان خم میسازند. نام بردن از افغان و افغانستان راگناه بزرگ تلقی میدارند، اندیشه ملی راگناه بزرگ میپندارند و برای خوشی دیگران سرهای برادران افغان شان را میبرند.

اینان در بین افغانها چنان ترس و رعبی را پخش میدارند، که کسـی جرئت گرفتن نام افغانستان مستقل، ازاد و با هویت ملی راکرده نتواند.

افغانها سـخنان کتابی زیادی شـنیدند. حزب دموکراتیک خلق در باره طبقات اجتماعی، ماده گرایی و دیکتاتوری کارگری، کارگر وطن ندارد، رژیم کارگری به سـرحدات ملی کشـورها معتقد نیسـت، جنبش بین المللی کارگری به سـرد مداری برادر بزرگ شـوروی بر تمام جهان غلبه حاصـل میکند، شـعار های فراوان دادند. اما اینها فراموش کرده بودند که در جامعه مسـلمان، مسـاوات طلب و ضـد سـلطه اجنبی برای ترویج ایدیولوژی کمونسـتی جای پای وجود ندارد، انها درک کرده نتوانسـتند که افغانها با هویت ملی و افغانسـتان ازاد و مسـتقل از حد زیاد علاقه دارند و در این جامعه عنعنه یی هر فردی از جامعه بر اساس تاریخچه خانواده و همینسان حیثیت و مقام خانواده او در هر ارشی اجتماعی ارزیابی میشـود و چهره شـناخته شـده خانواده به حیث زعیم کشـور مورد پذیرش قرار میگیرد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جای شک نیست که با سقوط رژیم کمونستی و روی کار آمدن نیروهای جهادی و تنظیمی فکتور بیدینی کمونیزم از میان برداشته شد، اما با وجود سلطه گروههای اسلامی در جامعه افغانی فکتورهای حساسیت با دیکتاتوری، انحصار، جیره خواری و حاکمیت اجنبی و همینسان عشق با میهن و نبود زعامت ملی تا هنوز هم پا بر جا و محسوس است. وجود این فکتورها با ساختار اجتماعی و روان افغانها همسویی نشان نمیدهد. بر اساس واقعیتهای موجود در جامعه افغانی تا زمانی این فکتور ها وجود داشته باشند، تا آن وقت در افغانستان چانس اعاده صلح و امنیت از نظرها دور خواهد بود.

به همه گان اشکار است که جامعه افغانی به تناسب کشورهای اسلامی دیگر اکثریت بزرگی از مسلمانان حنفی مذهب دارد و در درازنای تاریخ این کشور، مسلمانان سنی و اهل تشیع با هم در صلح و صفا زنده گی کرده اند. مادران شماری از شهزاده گان افغانستان اهل تشیع بودند و چون درانیها به شماری از شخصیتهای نامدار مردم اهل تشیع نیز القاب سرداری تفویض گردیده بود.

این هم یک واقعیت تاریخی است که افغانها در راه اشاعه و ترویج دین مبین اسلام نسبت به هر ملت دیگر بیشترینه قربانیها را متحمل گشته اند. نیاکان توده های ملیونی مسلمانان هند، بنگه دیش و پاکستان بالاثر تلاشهای مداوم علما صوفیا و اندیشمندان اسلامی افغان به دین مقدس اسلام مشرف گشته اند. اما همسایه گان ما به مشخصات ویژه اسلامی افغانها نیز خود شان را آگاه ساخته اند.

جامعه اسلامی افغانی نه مانند جامعه ایرانی سلسله مراتب مذهبی دارد و نه افغانستان مانند پاکستان بالاثر رقابتها، کشمکشها و خونریزیها بین مسلمانان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و جوامع هند و سـکهـــ به میان امده اسـت و نه جامعه افغانی چون جوامع کشـورهای اسـیای مرکزی دوران طولانی رقابت مذهبی با عیسویت راپشت سرگذاشته است و همینسان افغانستان مانند جمهوریهای اسیای میانه مدت زمان زیادی را زیر سلطه کمونستهای اتحاد شوروی سپری کرده است.

همه گان میدانند که تراژیدی در حال جریان افغانســتان بعدهای داخلی و خارجی دارد، اما در این داســتان المناک به جای عوامل داخلی، عوامل خارجی نیزومند تر و چشــمگیر تر اند. این همه مشــکلات و دشــواریهای جمعی و فردی افغانها از منافع متکی بر اهداف ملی کشورهای دور و نزدیک ذیدخل در این تراژیدی ناشی میشوند.

داستان غم انگیز تراژیدی افغانها از سوی اتحاد شـوروی و گروههای خلق- پرچم اغاز یافت و توسط کشورهای دیگر همسایه، تنظیمها و احزاب ساخت شــان تا هنوز هم به شــدت تمام ادامه دارد. کشــور های ذیدخل در مســاله افغانســتان تنها بر اســاس منافع ملی شــان ســاخته گروههای گوناگون را سازماندهی کردند، این گروهها را به ایدیولوژیهای سیاسی اراستند. امتیازات فراوان اقتصادی، سیاسی و نظامی را در اختیار شان گذاشتند، گروهها را به روحیه مخالفت و دشـمنی بین هم و مانع شـدن به قدرت رسیدن یک دیگر اموزش و پرورش دادند.

امروز برای رهبران، قوماندانان و اعضــایاین گروهها خارج از چهارچوب مشــخص ایدیولوژی شــان، پذیرفتن واقعیتهای موجود در جامعه افغانی؛ مشاهده تراژیدی امروزین کشور و مردم مظلوم آن، از دست دادن امتیازات نظامی، سیاسی و اقتصادی، از بین بردن روحیه جنگی، اندیشیدن پیرامون

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

صـــلح و ابادی رضـــامند گشـــتن به موقف کمتر از امارت حزبی کار نهایت دشورا مینماید.

راههای حل:

در بخشهای گذشته نظر گذرایی داشتیم بر عوامل داخلی و خارجی تراژیدی ملی افغانستان آکنون با پرسش درشتی روبرو استیم که ایا راه برون رفت از این بحران نهایت هولناک، غم انگیز و در عین حال پیچیده وجود دارد؟

چنان که اشکار است در پاسخ به این پرسش شاید از سوی اشخاص مختلف نظرهای گوناگون ارائه شـــود و در نظرها شـــاید وجوه مشـــترک و یا از هم متفاوتی به مشـاهده خواهد رسـید، اما هر افغان به حیث تبعه این کشـور حق دارد که درباره راه حلهای این مشـــکل و دریافت راههای برون رفت از این بحران باندیشـــد و درباره ابعاد داخلی و خارجی بحران نظر بدهد، راههای حل را نشان دهد.

راههای حل خارجی:

اگر کشور های ذیدخل، هر یک شان میخواهند به مساله افغانستان از زوایای منافع ملی شـان نگاه کنند و این مسـاله را بر اسـاس منافع ملی خود شـان حل مینمایند در این صـورت تمام این کشـورهای دخیل با شـماری از پروسـشـهای اساسی رو به رو میشوند.

پرسش اول:

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا منافع ملی تمام کشــورهای ذیدخل در بحران افغانســـتان، با هم همگونی دارند؟ اگر منافع ملی شـان همسـان اسـتند پس چرا بین هم جو نمایند و حل واحد سیاسی را به پیش نمیکشند؟

اگر چه کشـورهای ذیدخل ظاهراً از روابط حسـنه دپلوماتیک بین شـان حرف میزنند و بر تراژیدی افغانها یکسـان اشـک میریزند، اما اهداف شـان را همه گان میدانند. به افغانها در عمل ثابت شــده اســت، که اهداف و منافع کشـورهای ذیدخل در مسـاله افغانسـتان از هم دیگر در مباینت قرار دارند و علت اسـاسـی همین تواند بود که گروههای سـاخت همین کشـورها محض به خاطر به سـر رسـانی اهداف و حفظ منافع کشـور حامی شـان با یک دیگر به جنگ و سـتیزه میپردازند و کشـورهای ذیدخل نیز تنها گروه مورد نظرش را از لحاظ سیاسی، اقتصادی و نظامی حمایت میکند.

افغانها تمام گروههای جنگی اشـکار و پنهان کشـورهای ذیدخل در افغانسـتن را میشـــناســـد و میفهمند که کیها، کیانند و کی به نام افغان، افغانهای دیگر را میکشند و کیها به منظور نگهداشت قدرتش به جای افغانستان ازاد و مستقل، برای حفظ منافع ملی کشورهای ذیدخل راه هموار میکنند و تلاش میورزند.

پرسش دوم:

اگر منافع کشورهای ذیدخل در افغانستان از هم فرق میکنند و هر یک از این کشـورهای برای نگهداشـت منافع خود گروهها سـاخته اند. ایا هر یک از این کشــورها برای رســانیدن به قدرت گروه مورد نظرش تلاش نکرده اســت، و اکنون نیز به چنین تلاشها نپرداخته اند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واضح است که هر یک از این کشورها به تلاش پرداخته اند و اکنون نیز برای رسیدن به هدف مصروف همین کار استند.

ایا از تلاشهای انها نتیجه مثبتی به دست امده است، اشکار است اگر تلاش یکی از اینها نتیجه مثبتی میداد، اکنون بایستی در تمام افغانستان حکومت گروه مورد نظر همان کشور میبود و تمام افغانستان را باید زیر تصرفش میداشت.

پرسش سوم:

تا جایی که معلوم است، تلاشهای یک کشور نیز نتیجه مثبتی نداده است، ایا در کشورهای دخیل یک کشور هم اماده آن است که نیروهای نظامی خود را به افغانستان بفرستند و این کشور را به زور فتح نماید، و تمام کشور را زیر تسلط خود بیاورد؛ تنها دوستان و گروه مورد نظرش را در افغانستان به قدرت برساند؛ ایا اتحاد شوروی به این کار دست نزد، و تجربه اتحاد شوروی چه نتیجه یی به دست داد؟ نتیجه آن به همه یی کشورهای دخیل در قضیه روشن است، به تفصیل و بیان اضافی نیازی ندارد.

این همه تلاشهای کشورهای دخیل برای گروههای مورد نظر شان به ناکامی انجامیده است و یکی از اینها به تجاوز بر افغانستان دل خوش نمیکنند، در این صورت به کشورهای دخیل چهار راه باقی میماند و اینان بایستی پیرامون این راهها خوبتر باندیشند.

یا تجارت ناکام دیرینه و پیشینه شان را تکرار خواهند نمود و یا افغانستان را در بین شان تقسیم خواهند کرد یا افغانستان را در حالت ملوک الطوایفی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

میگذارند و یا هم افغانها را خواهند گذاشت که زیر نگرانی ملل متحد به حل مشکل خود بپردازند.

تجربه پیشینه و ناکام:

اگر کشورهای دخیل بار دیگر به تجربه ناکام پیشینه شان کمر بسته باشند که آنهم جور امد و متفق ساختن گروههای مسلح است– و قدرت سیاسی افغانستان را تنها به همین گروهها محدود مینمایند– پس در راه موفقیت نسخه های پیشین شان بایستی بر چند نکته دیگری نیز فکر کنند و این نکات جدید شروطی نیز دارند.

ـــ هر یک از کشورهای دخیل باید از منافع ملی شان بگذرند و مانند برادر بایستی فیصله کنند: ((ما کشورهای برادر فیصله میکنیم، که دوست هر یک ما دوست همه ماست ما اختلاف سیاسی، ایدیولوژیک و مذهبی را بین هم کنار میگذاریم و سر امروز با دوستان هر یک ما، مانند دوستان خود روش دوستانه اختیار میکنیم؛ ما سر از امروز در افغانستان از حمایت و پشتیبانی گروههای مذهبی، اتنیک، زبانی و قوم ویژه زیر نامهای گوناگون دست میکشیم و به عزم راستین قدرت سیاسی افغانستان را به دوستان خود محدود میداریم.)) اگر کشورهای دخیل در مسایل افغانستان حاضر به از خودگذری استند و میتوانند از منافع شان بگذرند و افغانها این معجزه را در عمل مشاهده کنند سر از همین اکنون مژده صلح سراسری در افغانستان به انها داده میشود و افغانها به این از خودگذری انها سر احترام فرود میاورند.

اگر کشورهای ذیدخل حاضر به چنین قربانی نیستند و صرف در حرف قدرت سیاسی افغانستان را بین دوستان و همبسته گان شان محدود میسازند و مردم افغانستان را از حق تعیین سرنوشتش محروم مینمایند و تنها بر اساس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

منافع ملی شان در آمد و شد استند و بالا و پایین میدوند. در چنین صورت حال مصلحت مینماید، که اینان به جاهای شان ارام بنشینند و بر این تجربه پیشین ناکام نه من بعد وقت خود شان را و نه هم از افغانهای مظلوم و بیچاره را ضایع نمایند. نسخه های به ازمون گرفته شده پیشین نه سودی رسانده میتواند و نه هم به درد سر اضافی افغانها میارزد: ((ازموده را ازمودن خطا است)).

ایا همبسته گان و دوستان انها چندین بار با هم اتحاد نکردند و حکومتهای موقتی نساختند؟ ایا در حضور فرستاده گان سران همین کشورها در پشاور، اسلام اباد و جلال اباد قراردادها نبستند؟ ایا در حضور نمایندگان کشورهای و گردهماییهای یاد شده به گروههای همبسته و دوست شان چوکی و مقام تعیین نگردید؟ پس چرا با هم جور نیامدند، نتیجه آن چه شد؟ چنان که مشهود است نتیجه آن بیش از طولانی شدن بحران المناک و اندوهبار افغانها چیزی دیگری نبود.

تقسیم افغانستان:

افغانستان موقعیت حساس جغرافی دارد بنا بر همین حساس بودن موقعیت جغرافی و ستراتیژیک کشورهای دخیل مجبور میشوند پیرامون تقسیم افغانستان نیز به ارزیابی بپردازند در شمال افغانستان، کشورهای تاجکستان، ازبکستانو ترکمنستان موقعیت دارند؛ در غرب با ایران، در جنوب و شرق با پاکستان و در شمال شرق با چین همرز میباشد.

جز از چین همه همسایه گان بامردمان ساکن در افغانستان مشترکات، اتنیک و زبانی دارند. اقوام ساکن در افغانستان از سده ها به اینسو درکشور شان زنده گی مشترک میکنند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقعیت حساس جغرافی افغانستان و داشتن مشترکات نژادی و زبانی با همسایه‌گان به هیچ‌کشور همسایه اجازه نخواهد داد که افغانستان ساحه نفوذ یکی از همسایه‌گان آن باشد و یا هم تحت تسلط مستقیم و غیر مستقیم یکی از انها قرار گیرد.

کشورهای کوچکی که در همسایه‌گی افغانستان واقع استند، توان نفوذ و تسلط را ندارند، اما اگر از دو همسایه بزرگ افغانستان: ایران و پاکستان یکی هم خواهان تسلط و نفوذ باشد، همسایه بزرگ دیگری مانع این‌کار میشود و برضد ان ایستاده‌گی میکند. از سوی دیگر چون‌کشورهای همسایه شمالی افغانستان از دوران روسیه تزاری تا فروپاشی اتحاد شوروی تجارب تلخ محکومیت را پشت سر گذاشته و طعم زهر اگین ان را چشیده اند، از همین سبب در منطقه با سیاست سلطه جویی و وسعت طلبی هر کشور بزرگ یا برادر بزرگ Big brother از خود حساسیت نشان میدهند، افغانها نیز در این خصوصیت- حساسیت در برابر برادر بزرگ- با کشورهای کوچک همسایه شمالی خود وجوه مشترکی دارند.

افزون بر آن تمام همسایه‌گان افغانستان مسلمان استند و یکی از اینها به نام مذهب افغانستان را زیر سیطره خود اورده نمیتوانند - اگر یکی از برادر ان بزرگ بخواهد، زیر نام مذهب در افغانستان نفوذ و سلطه خود را وسعت و استحکام بخشد- آن دیگری ممانعت میکند، زیرا هر دو مسلمان استند و در مسلمان بودن یکی از دیگری خود راکم نمیداند. اکنون بحران افغانستان از چوکات مذهب پا فراتر گذاشته است تنها در سلطح سیاسی مطرح است، زیرا یکی از جمهوریهای اسلامی به خاطر نگهداشت منافع ملی خود به همراهی هند و روسیه از اداره کابل پشتیبانی میکند؛ جمهوری اسلامی دیگر

zia.zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برای حفظ منافع ملی خودش همراه با عربستان سعودی و شماری از کشورهای اسلامی و کشورهای غربی از مخالفین اداره کابل حمایت مینماید.

قبول میکنیم، معجزه یی میشود تمام کشورهای همسایه باوجود مقاومت شدید افغانها و علیرغم تمام قوانین بین المللی، اصول پذیرفته شده ملل متحد و عکس العملهای شدید کشورهای منطقه و جهان به تقسیم افغانستان مفق میشوند و بین هم به موافقه میرسند. پیش از همه اینان مجبور میشوند جغرافیا و دموگرافی به اینها نشان میدهد که در افغانستان تمام اقوام با هم یک جا میزیند. در اکثر مناطق افغانستان قوم مشخصی زنده گی نمیکند پس از مطالعه دموگرافی و جغرافیا انها مجبور میشوند افغانستان را بر اساس مناطق بین هم تقسیم نمایند. در این صورت هندوکش را بین شمال و جنوب افغانستان مرز قرار میدهند، اگر اینها افغانستان را بر اساس مناطق تقسیم میکنند. در چنین حالتی اقلیتهای قوسیی که در هر دو طرف هندوکش زنده گی میکنند، در مناطق شان میمانند و یا این که با اکثریتهای قومی شان در دو طرف هنندوکش یک جا میشوند؟

اقلیتهای قومی میفهمند که در صورت ماندن با اکثریتهای قومی دیگر برای همیش زیر تاثیر اکثریت خواهند بود و یا گذشت زمان اقوام کوچک هویت شان را از دست میدهند. فرض میکنیم، اقوام افغانستان فیصله مینمایند که جهت پیوستن بااکثریت شان به مناطق اصلی شان میروند. بر اساس همین فیصله پشتونهای ساکن در افغانستان مرکزی و شمالی به جنوب هندوکش میایند و تاجیکها، هزاره ها، ازبکها و ترکمنهای ساکن در جنوب به شمال افغانستان مرکزی میروند، رفتن از یک منطقه به منطقه دیگری کار اسانی نیست، بل جار و جنجالهای فراوان اجتماعی، کلتوری، اقتصادی و سیاسی و روانی را به وجود میاورد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا در شـــمال افغانســـتان به نامهای تاجیکها، ازبکها و ترکمنها خانیهای کوچکی ســاخته میشــوند و یا این‌که در ان ســوی آمو دریا با جمهوریهای، تاجکســتان، ازبکســتان و ترکمنســتان یک جا میشــوند. در هر دو صــورت مســاله تعیین ســرحدات ســربالا میکند. مرزهای ســر زمینهای زیر ســیطره خانهای مســتقل چگونه تعیین خواهند گردید؟ اگر با جمهوریهای اســیای مرکزی یک جا میشوند، جمهوریهای در شمال افغانستان چگونه سرحدات شان تعیین میدارند.

در شـــمال افغانســـتان نیز تاجک، ازبک، ترکمن، هزاره و عرب (اقلیتی از عربها نیز در شمال افغانستان زنده‌گی میکند) با هم امیخته میزیند. اینان نیز به مناطقی خواهند رفت‌که اکثریت قومی شان در ان زنده‌گی میکند و یا این که در محله های مســکونی فعلی شــان میمانند؟ در افغانســتان مرکزی هزاره های شــیعه و ســنی با هم یک جا زنده‌گی میکنند و یا از هم جدا میشــوند. هزاره های شیعه حکومت مستقل میسازند و یا با ایران یک جا میشوند؟ اگر اینها حکومت مســتقل میســازند عاید ملی این حکومت در مناطق‌کوهســتانی چه خواهد بود؟ از ســوی دیگر مناطق هزاره جات از چهار طرف توســط سنیها احاطه شده است و با ایران مرز مشترکی ندارند.

اگر هزاره ها با ایران یک جا میشوند، در آن صورت ایران با هزاره جات تنها ارتباط هوایی خواهدا داشــت و یا این‌که ایران برای یک جا نمودن هزاره جات با خود، ســنیهای مناطق غربی افغانســتان را هم با خود مدغم خواهند ساخت و از این راه با هزاره جات مرزهای مشترک ایجاد خواهدکرد.

در مناطق غربی افغانســتان اکثریت از پشــتونهای اســت‌که زبان شــان را از دست داده اند و به زبان دری حرف میزنند، ایا پشتونهای دری زبان از خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت مستقلی خواهند ساخته و یا این‌که زیر اثر حکومت ایران زنده‌گی اختیار میکنند و یا هم به مناطق دیگر پشتون نشین میروند؟

در جنوب افغانستان از هم‌گسستن پشتونها، بلوچها، پشه ییها و نورستانیها چگونه صورت خواهد پذیرفت. پشتونهای افغانستان به‌گونه مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خواهند زیست و افغانستان مستقل خود شان را خواهد ساخت و یا این‌که زیر نام پښتونستان یا پښتونخوا با پشتونهای سرحد، بلوچستان و مناطق قبایل ازاد یک جا میشوند. این افغانستان پښتونستان و پښتونخوایی به وجود امده یا پاکستان یک جا خواهد ماند یا نی؟

بلوچهای افغانستان با بلوچیهای پاکستان و ایران یکجا خواهد شد و بلوچستانی را خواهند ساخته و یا اینکه خانی مستقلی را تشکیل میدهند؟ پشه ییها و نورستانیهای افغانستان دولت مستقل خواهند ساخت و یا با حوزه فرهنگی خود شان- که تا دره های کشمیر امتداد دارد- یکجا میشوند.

پس از تقسیم افغانستان ایران و پاکستان مرزهای شان را چگونه تعیین خواهند نمود؟ مساله نقل و انتقال این همه اقوام ساکن در افغانستان چگونه انجام خواهد پذیرفت و موضوع معاوضه جایدادها و دشواریهای ناشی از این تقسیم چه سان حل و فصل خواهند گردید؟

ما فرض میکنم که پشتونها با پشتونها، تاجیکها با تاجیکان، ازبکها با ازبکان، ترکمنها با ترکمنان، نورستانیها و پشه ییها با واحدهای فرهنگی شان پیوستند کشورهای همسایه نیز سرحدات شان را تعیین کردند و این معجزه نیز به خیر

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

و خیریت سروسامان پذیرفت پس از آن کشورهای همسایه افغانستان پیرامون ابیات زیرین علامه محمد اقبال لاهوری نیز خوبتر باندیشند:

اسیا یک پیکر آب و گل است

ملت افغان در آن پیکر دل است

از گشاد او گشاد اسیا

از فساد او فساد اسیا

اگر پیشگویی نابغه شرق علامه محمد اقبال لاهوری درست باشد، فساد - را که همسایه گان افغانستان بنا بر خواسته های ملی شان با تقسیم و جدایی اقوام افغانستان در قلب اسیا اغاز کرده اند– اثر های ناگوار این فساد بیشتر از پیش متوجه کشورهای همسایه افغانستان است، در کشورهای همسایه افغانستان نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زندگی میکنند.

ایا پشتونها، بلوچها، سندی ها و پنجابی ها در پاکستان واحد زندگی خواهد کرد و یا اینکه زیر نامهای افغانستان (یا پښتونستان)، بلوچستان، سند، دیش و پنجابستان کشورهای جداگانه میسازند؟ مسله اهل تشیع و تسنن در پاکستان چگونه حل خواهد شد؟ ایا پارسی ها، ازری ها، کرد ها، ترکمن ها، عرب ها و بلوچهای ایران با هم یکجا در ایران زندگی خواهد نمود و یا انیکه ازری ها با ازربایجان، کردها با کردستان، عرب ها با عرب، ترکمن ها با ترکمنستان و بلوچها با بلوچستان می پیوندند و تنها پارسی ها در کشور بنام ایران باقی می مانند؟

در ایران نیز مسله شیعه و سنی چگونه حل خواهد شد؟ در جمهوری های اسیای مرکزی نیز اقوام و فرق مذهبی گوناگون زیست دارند. ایا این همه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اقوام و فرق مذهبی در جمهوری های مسکونی شان می مانند و یا اینکه بر اساس بخشبندی اقوام مرزهای شان را سر از نو تعین میدارند.

فسادکه از قلب اسیا (افغانستان) سر بر اورده است به قول علامه اقبال فساد تمام اسیا است و این فساد تنها به همسایه گان افغانستان محدود نمی ماند، بلکه این فساد در شرق تا اندونیزیا، در غرب تا ترکیه و الجزایر و در شمال تا جمهوری های فدراسیون روسیه پخش خواهدگردید. از سوی دیگر در جوامع شرقی مذهب موضوع نهایت جدی بشمار میاید، مردمان یک نژاد نیز بر اساس مذهب از همدیگر جدا شده اند، مردمان یک نژاد نیز تصرف مذهبی یکدیگر را قبول ندارند و اکنون نیز بین مردمان یک نژاد نزاعهای مذهبی در جریان است. در اسیا اقوام زیادی موجود استندکه از نگاه نژاد و زبان یکی اند اما مذاهب شان از همدیگر فرق میکنند، به گونه مثال مردمان پنجاب پاکستان و پنجاب هند از یک تبار اند و زبان واحدی دارند، اما پنجابیهای پاکستان مسلمان استند و پنجابیهای هندوستان سک و هندو. همینسان بنگالی های، بنگله دیش و بنگالی های، بنگال هندوستان از یک نژاد استند و زبان شان نیز مشترک است، اما بنگالی های هندوستان هندو و بنگالی های بنگله دیش مسلمان. در چنین حالت اقوام واحد ولی دارنده مذاهب جداگانه با هم یکجا زیست خواهندکرد و یا اینکه بر اساس مذهب کشورهای جداگانه میسازند؟

ایا پس از تقسیم افغانستان و پایان یافتن عملیه دور و دراز تعیین مرزهای کشورهای از هم پاشیده پیشین و نو برخساته یی بر اساس نژاد و مهذب، جنگ و خونریزی صورت نخواهد پذیرفت؟ در بین اقوام و مذاهیت جنگها رخ نخواهد داد؟ جلو این تراژیدی در رگ انسانی راکیها خواهندگرفت؟ ابر قدرتها و یا هم نیروهای نظامی زمینی، هوایی و دریایی شان. تقسیم افانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فساد بزرگی خواهد بود که کشورهای بزرگ جهان در کار جلوگیر از پخش و نشر آن عاجز خواهند ماند.

باری اگر قومی اراده با هم یک جا زیستن را از خود نشان دهد و یا هم اقوام یک کشور بخواهند از هم جدا شوند، این گونه اقوام یا مانند جرمنی دیوار مستحکم برلین را در یک شب و یران مینمایند ویا هم مانند چکوسلواکیا دو گروه قومی آن کشور بر اساس رای مردم کشور واحد را زیر نامهای دو کشور مستقل چک و سلواکیا از هم جدا میکنند و یا هم مانند مردم یوگوسلاویا که کشور شان را به جنگ و زورگویی تقسیم میکنند کشورهای جدیدی را بر اساس قوم و مذهب میسازند.

اگر کشورهای همسایه افغانستان به پیشگویی علامه اقبال محض به حیث یک شعر مینگرند، در آن صورت حکایت زیرین چینایی ها را نیز به دقت بخوانند: ((میگویند تاجر از افریقا بار اول به چین میرفت، تاجر میخواست تحفه به شهزاده چین با خود ببرد. او با تاجر دیگری افریقایی -که به چین رفته بود، شهزاده را ملاقات کرده بود و از ذوق اش آگاهی داشت– پیرامون تحفه به مشوره پرداخت. تاجر معرفت داشته با شهزاده چینی، گفت: ((در منزل شهزاده تصاویر بزرگی از اژدها نصب شده اند و شهزاده با این تصاویر عشق مفرد دارد.))

تاجر اژدهای بزرگی دریافت نمود و آن را با خود برد، تا تحفه گونه تقدیم شهزاده نماید. تاجر با دیدن تصاویر بزرگ و گوناگون اژدها در قصر شاهی و تحفه اورده خود نهایت خوش بود. وقت شهزاده چینی برای دیدن تحفه تاجر افریقایی امد و با اژدهای بزرگی رو برو شد. از دیدن اژدها با شهزاده ضعف طاری گشت و بی حال شد. تمام اهل دربار تاجر را مورد عتاب و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرزنشی قراردادند و به او گفتند: ((شهزاده ما با تصاویر اژدهای عشق میروزد و شما اژدهای زنده را به او اورده اید)). اگر همسایه گان ما اراده دارند اژدهای اصلی برخاسته از قلب اسیا (افغانستان) را به چشم سر مشاهده کنند و از بازی کردن را با آن خوش شان میاید، اغاز نمایند و این عملیه را نیز در معارض ازمون قرار دهند اگر از دیدن اژدهای اصلی مواجه به ضعف شدند و یا خود شان در این اتش سوختند، باز نگویند، که کسی به انها هوشدار نداده بود؟

افغانها را به حال شان گذاشتن:

افغانها را به حال خود شان گذاشتن با این پرسش ارتباط عمیقی دارد، که ایا معضله افغانستان منطقه یی است و یا هم بین المللی؟ در ارتباط به همین پرسش کشورهای دخیل و اکثریت بزرگ افغانها -که خاهان حل بین المللی معضله جاری افغانستان اند- به دو دسته تقسیم شده اند:

مواقف اتحاد شوروی و روسیه:

افغانها به یاد خواهند داشت که در نخستین روز کودتای ثور، رژیم خلق - پرچم و اتحاد شوروی معضله افغانستان را مساله داخلی افغانها وانمود کردند و هر دو به کشورهای خارجی توصیه نمودند که از مداخله در ((امور داخلی افغانها)) بپرهیزند پس از تجاوز نیروهای نظامی شوروی بر افغانستان، نیز رژیم خلق- پرچم و اتحاد شوروی هر دو با مطرح ساختن مساله به اصطلاح اینها ((داخلی افغانها)) در ملل متحد و شورای امنیت سخت مخالفت کردند. امریکا، کشورهای غربی و همسایه گان افغانستان را همیش به عنوان مداخله گران تقبیح مینمودند، بر پهلوی داخلی مساله افغانستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیشتر تاکید میورزیدند فیصله های شورای امنیت و مجمع عمومی ملل متحد را مداخله در امور افغانستان میپنداشتند. موسسات کمکهای بشری ملل متحد و کشورهای غربی و متخصصین مسایل افغانستان را باداشتن بسته گی باشبکه های جاسوسی غرب متهم میکردند و حتی به ارمکورای فقیدکه به وضع حقوق بشری در افغانستان را به ملل متحده گزارش میداد تهمت میبستند - که گویی او عضویتحزب نازی المان را داشت– تا دیر زمانی اتحادی شوروی از حیثیت منطقه یی و بین المللی مساله افغانستان گریز میکرد اما بالاخره مجبور شد که حیثیت بین المللی این مساله را بپذیرد، با ملل متحد و ایالات متحده امریکا موافقه کرد که نیروهای خود را از افغانستان خارج سازد و از طرفداری رژیم کابل دست بردارد.

همزمان با فروپاشی اتحاد شوروی، تمام کادرهای حزب کمونست در روسیه و جمهوریهای دیگر در همان یک شب لباسهای سرخ کمونستی شان را عوض نموده، قباهای ایدیولوژیهای ملی، دموکراسی، ازادی و حقوق بشر را در بر کردند و در یک شب چنان ضد کمونیزم شدند، که گویی این علبمرداران ازادی و دموکراسی مادرزاد ضد کمونیزم به دنیا امده اند و این غمخواران حقوق بشر عمری را برضد دیکتاتوری کمونستی سپری کرده اند. مردمان زیادی دوباره سیستمهای سیاسی و ایدیولوژیک روسیه تزاری و اتحاد شوروی معلومات فراوانی دارند و میفهمندکه در هر دو سیستم، روسها و اقوام زیر تسلط شان به زور سر نیزه از نعمتهای ازادی، حقوق بشری اندیشه ملی محروم نگه داشته شده بودند. پس چه معجزه یی به وقوع پیوست که کمونستهای تلقین شده دیروزی در یک شب دموکرات و هوا خواه دموکراسی، ازادی حقوق بشر شدند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واقعیت امر این است که هیچ معجزه یی صورت نپذیرفته است، بلکه زمانی کرملین با این واقعیت روبر شد که در شرایط پیشرفته کنونی تکنالوژی معاصر نمیتواند، امپراتوری بزرگ شوروی را زیر چتر کمونیزم نگه دارد. کرملین درک کرده بود که سیستم ایدیولوژیکی کمونستی با تخنیک،اقتصاد و تولید جهان غرب همسری کرده نمیتواند و بسیار عقب مانده است، بنا بر آن کرملین بالاثر فشارهای داخلی و زیانهای ناشی از جنگهای افغانستان و ناتوانی در رقابت باکشورهای خارجی مجبور گردید تا سیاستش را عوض نماید.

اکنون شماری از افغانها میپرسند در صورتی که اتحاد شوروی از هم پاشیده است، پس چرا روسیه و شماری از جمهوریهای همبسته به آن در امور داخلی افغانستان مداخله میکنند؟

پاسخ به این پرسش به بحث درازی نیاز دارد و میتوان آن را در تسلسل روشهای سیاسی و ایدیولوژیک روسیه تزاری و اتحادی شوروی جستجو کرد، این روشهای سیاسی و ایدیولوژیک را رهبران امروزین روسیه از گذشته به ارث برده اند این موضوع به بحث طویلی نیاز دارد اما میتوان آن را به اختصار در نکات زیرین بیان داشت:

۱- گروهی که امروز در راس قدرت سیاسی روسیه قرار دارند، بقایای سیستمهای توسعه طلب روسیه تزاری و اتحاد شوروی است و روشهای سیاسی و ایدیولوژیک از همان سیستمهای پیشین را به ارث برده اند. هر دو سیستم به دیکتاتوری استوار بودند. در دسیسه بازی،کشتن و بستن، استفاده از هر وسیله ناجایز، تجاوز بر کشورهای دیگر و محکوم نمودن ملتها، پیشینه درازی دارند.

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

در هر دو سیستم گروه حاکم، به حکمروایی و مردم به پذیرش حکم روسها به حکومت داری و واقوام دیگر به اطاعت روسها عادت و تلقین شده اند.

با وصف فروپاشی اتحاد شوروی سابق، کادرهای حزبی کمونستها، ارگانهای دولتی پیشین، سیستم دولتی پیشین، طرز حکومتداری پیشین همه به جا مانده اند. به شمول جمهوریهای اسیای مرکزی در اکثر جمهوریها نیروهای نظامی روسیه اقامت دارند. قدرت دولتی جمهوریها در دست کمونستهاست.

کارهای دولتی بر اساس سیستم اداری اتحاد شوروی سابق اجرا میگردند، بر اساس پلانهای مرکزی ساختن نهادها اکنون نیز سکتورهای تولیدی و اقتصادی شماری از جمهوریها با روسیه بسته گی دارند. در هر جمهوریت تعدادکثیری از روسها سکونت دارند، زبان رسمی و اموزشی پاره یی از جمهوریتها هنوز هم زبان روسی است و فرهنگ روس بر بخشهای گوناگون زنده گی شمار زیادی از جمهوریتها تسلط کامل دارد.

۲- از موقفهای سیاسی گروه بر سر اقتدار در روسیه و احزاب ملی و کمونست این جمهوریت اشکارا بر ملا میگردد که روسها تا هنوز هم فروپاشی امپراتوری اتحاد شوروی سابق، ازادی و هویت ملی جمهوریهای اتحاد شوروی را از ته دل قبول ندارند.

در اغاز شماری از جمهوریتهای اتحاد شوروی سابق زیر چتر دولتهای ازاد مشترک المنافع Commonwealth of Sovereign State باجمهوریت روسیه بسته گی پیداکردند. رهبر حزب ملی افراطی روسیه چندین بار گفته است، که حزب وی نه تنها امپراتوری روسیه تزاری را دوباره احیا و بازسازی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواهد کرد، بل کوشش خواهد نمود که برنامه های عملی ناشده زار روس را در اروپا و اسیا عملی خواهد کرد.

رهبر حزب کمونســـت روســـیه پس از پیروزی در انتخابات پارلمانی اعلام داشــت که حزب وی مســاله احیای اتحاد جمهوریتها اتحاد شــوروی از هم پاشــیده را دوباره به پارلمان روســیه پنیش خواهد کرد و پس از دادن صــبغه قانونی به این کار، حزب کمونســـت روســـیه فعالیتش را درباره احیای اتحاد شوروی خواهد گرفت.

افزون بر آن گروه بر ســر اقتدار نیز ارزو دارد تا در یک چوکات ســیاســی نوین، جمهوریهای اتحاد شوروی سابق را در فدراسیون روسیه بزرگ گردهم اورنـد، خفـه نمودن جنبش رهـایی بخش مردم چیچنیـا و یـک جـا نمودن جمهوریت بیلاروس با روسیه ما در حرکتهای نمایانی در راه اعاده امپراتوری روسیه شمرده میشوند.

۳- همان گونه که در جایی بیش از این به آن اشـاره رفت، حاکمان روسـیه به پیروزی از سیاست زارها و اتحاد شوروی سابق جمهوریهای اسیای مرکزی را جز قلمرو تاریخی کشور شان میشمردند و بر اساس تسلسل این سیاست به ارث برده نه تنها دفاع از این جمهوریها را وجیبه ملی خود میشـــمارد، بل به حیث برادر بزرگ به بهانه خطر به این جمهوریها مداخله در امور داخلی کشـورهای همسـایه را نیز به خود مجاز میدادند. روسـها در کشـور همسـایه افغانســـتان بـه خاطر اهداف گوناگون بـه مـداخلـه دوام میدهند، بـه پیروی ســـتراتیژیک دریافت فرصـــت مناســـب برای تحکیم تســـلط ســـیاســـی بر جمهوریهای اسـیای مرکزی روسـها امریکا، کشـورهای غربی و جمهوریهای دیگر را قانع ساخته اند، که روسیه نیز در بخش جلوگیری از تروریزم، قاچاق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مواد مخدر و پیشروی گروههای افراطی مذهبی و گروههای ملی با انها موقف همسان دارند و در این راه به سطح بین المللی و منطقه یی با این کشورها به هر گونه همکاری اماده است. روسها امریکا و کشورهای غربی را میترسانند که اگر نیروهای نظامی روسیه از جمهوریهای جنوبی اتحاد شوروی سابق دفاع نکنند و در اسیای مرکزی به موجودیتش خاتمه دهند و از نفوذ گروههای افراطی مذهبی در داخل افغانستان جلوگیری ننماید پس در ان صورت گروههای افراطی شماری از کشورهای اسلامی به ویژه افغانستان در جمهوریهای اسیای مرکزی نفوذ میکنند؛ مردمان این جمهوریها را علیه رژیمهای مسلط شان تحریک مینمایند و مانند تاجکستان و چیچنیا تمام منطقه را به بحران سیاسی مواجه میسازند.

چنان که بر همه گان معلوم است روسیه تزاری و اتحاد شوروی از کهنگاهان با افغانستان روابط داشتند اما پس از تجاوز نظامی آن کشور شمار زیادی از کارمندان نظامی و ملکی آن کشور به افغانستان امدند و همزمان با فعالیتهای همه جانبه کی.جی.بی تجارت روسها درباره افغانستان و افغانها به پخته گی رسیدند.

روسها افزون از کادرهای کمونستی، درباره سران و قوماندانان گروههای جهادی و شخصیتهای سیاسی و اجتماعی و قبیله یی و محلی افغانستان نیز معلومات کافی کسب کرده اند. انان بنا بر همین معلومات شان میدانند که در افغانستان کی کیست؟ (Who is who?).

روسها در افغانستان یک مشت افغانان اجیر خصلتی را میشناسند که به خاطر هوس قدرت شخصی و گروهی شان و همینسان به خاطر چوکی، حکمرانی و منافع شخصی و خانواده گی و تعصبات نژادی و زبانی خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـان و وطن شـان را بسـیار رایگان میفروشـند. اکنون روسـها هم با این گونه اشخاص مصروف داد و ستد استند.

روسها این واقعیت را درک کرده اند که با به وجود امدن حکومت منتخب به اراده مردم در افغانستان صلح و امنیت به این کشور راه مییابد. پس از اعاده صلح و امنیت کار بازسازی افغانستان اغاز میگردد وپیهم با اغاز این عملیه پرسشی در ذهن هر افغان سر بالا میکند، که کشور شان راکیها ویران کرده است؟ با به میان امدن این پرسش، حکومت منتخب افغانها مجبور میشود که خساره زیانهای ناشی از جنگ را از وارث اصلی اتحاد شوروی (روسیه) بخواهد.

این خسارات: کشتارها و معیوبیتها، تکالیف جسمی و روانی افغانها، ویرانی و بربادی دهکده ها، روستاها، شهرها، تباهی محیط زیست، حیوانات اهلی ووحشی و تاراج داراییهای معنوی و مادی افغانها را در بر میگیرد. در این صورت روسها به این منطق ساده-که روسیه اتحاد شوروی نیست- حکومت قانونی افغانستان را قانع ساخته نمیتواند همه افغانها آگاهی دارندکه نیروهای نظامی و افراد ملکی روسها به افغانستان امده بودند و همین روسها افغانستان را با تراژیدی بی پایان مواجه ساخته اند.

اکنون بسیاری از افغانها میگویند: ((اتحاد شوروی به روسیه امپراتوری بزرگی را همراه با داراییهای فراوان مادی و معنوی به میراث گذاشت، اما به افغانها چه داد، تباهی و بربادی بزرگ و بس .))

بر اساس قوانین قابل پذیرش بین المللی هر حکومت قانونی افغانستان میتواند ازکشور متجاوز خساره جنگ تحصیل کرده بر افغانها را بخواهد. اکنون از جنگ دوم جهانی پنجاه سال گذشته است، در مدت پنجاه سال در جاپان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چندین حکومت بر سـر اقتدار امدند و سـقوط کردند، اما امروز هم مردمان چین، کوریا و کشـورهای بحر ارام از جاپان تقاضـای جبران خسـاره و عفو جنگ تحصیل کرده از سوی ان کشور را مینمایند.

حکومت فدرالی المان پس از جنگ جهانی دوم خسـاره جنگ تحصیل کرده جرمنی مازی را پرداخت، جاپان نیز پیرامون مساله خواستن معافی و پرداخت زیانهای ناشی از جنگ به فکر جدی اغاز نمده است.

در ارتباط به روسیه و افغانستان پرسش اساسی را بایستی این گونه مطرح کرد- جنگی که در شـرایط کنونی بر سـر قدرت در افغانسـتان ادامه دارد به سـود روسـیه اسـت و یا به زیان آن؟ اگر مسـاله زیان را برای مدتی یک سـو میگذاریم و تحویل انکشـاف بعدی اوضـاع مینمایم، اگر در شـرایط فعلی مسـاله سـود و زیان را باهم مقایسـه کنیم، در نتیجه آن گفته شـده میتواند که جنگهای درون گروهی جاری افغانها به سـود روسـیه تمام میشـود، دلایل و عوامل این سود رسانی با یک دیگر ارتباط منطقی دارند.

چنان که پیش از این در جایی به آن اشـاره رفت، روسـها در باره تمام گروههای مذهبی، سیاسی و اجتماعی افغانها و همینسان پیرامون مشران آن تجارب فراوان و معلومات پنهان و اشکار به دسترس دارند. روسها بر اساس همین معلومات و تجارب خوبتر میفهمند که در شـرایط فعلی افغانسـتان یک گروپ نژادي و یا هم گروه جنگ افروز نظامی بر گروههای دیگر نظامی، جنگ افروز نژادی و زبانی به زور و جبر حکومت کرده نمیتواند از سـوی دیگر روسـها درباره ویژه گیهای شـماری از سـران گروههای جنگ طلب و جنگ افروز معلومات کافی دارند و روان شـماری از گروههای جنگ افروز نظامی را نیر میفهمند که انان در هوس قدرت چنان غرق اند که برای تسـلط

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زبانی و نژادی شـــان تا اخرین رعق میجنگند و برای پیشـــبرد جنگ طولانی کمر بســـته کرده اند، روســـها با اســـتفاده از ویژه گی هوس قدرت گروههای جنگ طلب میخواهند جنگ جاری در افغانســـتان تا زمانی ادامه پیدا کند تا روسها به اهداف شان برسند.

اهداف روسها در افغانستان و جمهوریهای اسیای مرکزی کاملاً مشهود اند، پس از فروپاشی اتحاد شوروی روسیه اصرار میورزد تفهیم نماید که ((روسیه اتحاد شوروی نیست و مسوولیتهای تباهی، بربادی و کشتار ها در افغانستان به روسـیه ارتباطی ندارند.)) ایا یک حکومت قانونی و منتخب در افغانسـتان جرئت ان را خواهد داشـت، که بگوید: ((روسـیه اتحاد شـوروی نیسـت.)) هرگز نی!

زیرا این یک مساله ملی است و جز از پارلمان منتخب ملت کسی دیگری در باره ان حق فیصـــله را نخواهد داشـــت. حکومت منتخب قانونی درک کرده میتواند که روسها به خانه افغانها تجاوز کرده اند، افغانها را در خانه خود شان کشته، زخمی و معیوب ساخته اند، مجبور به ترک خانه و کاشانه نموده اند و خانه شـــان را تباه و برباد نموده اند. روســـها از اداره کابل در مقابل مقدار اندک از جنگ افزارها و چاپ و ارســـال بانکنوت ها فتوه: ((روســـیه اتحاد شوروی نیست)) و یا به سخن دیگر مسولیت پرداخت خساره جنگ بدوش روســـها نیســـت)) را بســـیار ارزان و بهای ناچیز بدســـت میاورند، روســـها ارزومند اســـتند که گروهای جنگ افروز و جنگ طلب تا اندازه به کشـتار ها، جنگ ویرانکاری بپردازد و افغانســـتان را پارچه پارچه نمایند که افغانها و جهان فجایع روســـها را فراموش کنند و به تعبیر به جای کفنکش امروزی به کفنکش دیروزه دعا نمایند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وجود گروههای افراطی مذهبی در افغانستان و جنگهای قدرت طلبی جاری در این کشور دلیل منطقی و نمونه خوبی برای روسها گردیده است.

روسها به امریکا و کشورهای غربی دلیلی را به پیش میکشند که در شرایط امروزی به تناسب گروههای مذهبی افراطی، روسیه و جمهوریهای دوست آن کشور به نفع امریکا و کشورهای غربی اند، تنها روسیه و نیروهای نظامی مستقر آن در جمهوریهای جنوب میتوانند در برابر نفوذ و ویرانگریهای گروههای مذهبی افغانستان - به داخل این جمهوریهای ایستاده گی نمایند از سوی دیگر در جمهوریهای جنوب به رژیمهای مسلط و مردمان این جمهوریها حالات ناگوار و نامیمون و گجسته در افغانستان را به گونه نمونه و مثال میاورند، و انها را میترسانند که اگر روسها مانند افغانستان از جمهوریهای اسیای میانه نیروهایش را خارج سازد، از رژیمهای مسلط در این جمهوریها و مرزهای ان دفاع نکند در نتیجه نا ارامیهایی مانند افغانستان در این جمهوریها نیز رخ خواهند داد؛ حکومتهای مرکزی از بین خواهند رفت و جنگ همه برضد همه اغاز خواهد شد و گروههای مذهبی سیاسی، نژادی و زبانی تا زمانی با هم به ستیزه گری و جنگ خواهند پرداخت، تا وضع داخلی جمهوریها بد تر و خرابتر از افغانستان شود.

به یک سخن جنگ جاری قدرت طلبی و سیطره جویی در افغانستان روسها را از پرداخت غرامات جنگی باز نگه میدارد؛ کشورهای غربی و امریکا را در برابر قضایای افغانستان بی تفاوت میسازد به جمهوریهای جنوبی اتحاد شوروی سابق وضع افغانستان مثال اورده میشود و انان را به ان میترسانند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

با استفاده از بی تفاوتی امریکا و کشورهای غربی در قبال قضایای افغانستان در واقعیت روســـها از نفوذ این کشـــور ها در این منطقه جلوگیری مینماید. جمهوری اسلامی ایران و هند را در این برنامه با خود همراه ساخته است.

از برکت کارکردهای اداره کابل در همراهی با ایران و هند، روســـها برای دوباره سازی روسیه و به پا ایستایی اقتصادی و تخنیکی و بالاخره بازسازی خود و تبارز یک کشـــور نیرومند فرصـــتهای لازم کمایی میکند و همدرین فرصت کافی روسـیه برای رسـیدن به اهدافش شـانس های مناسـب بدسـت میاورد. اکنون خواننده گان عزیز خود قضـــاوت فرمایدکه جنگهای جاری قدرت خواهی در افغانستان به سود روسیه است یا به زیان ان و هم که چرا روسها تامین صلح در افغانستان را به ضرر شان میپندارند و هم کیها اندکه در شرایط فعلی به روسها به جای زیان فایده میرسانند؟ پیش از ارایه پاسخ به این پرسـشـها بایسـتی از واقعیت خودخواه را آگاه سـاخت که روسـیه تزاری و اتحاد شوروی با مردمان اسیایی پیشینه دراز اشنایی و تجارب پخته و دیرینه درباره این توده ها داشـتند و این همه شـناختها و تجارب را روسـیه کنونی از اسـلافش به ارث برده اسـت. روسـیه به حیث وارث اصـلی روسـیه تزاری و اتحاد شــوروی بازیگر ماهر بازیهای شــطرنج ســیاســی اســت، فهمیدن به چالهای این بازیگر و ان را شکست دادن کار اسانی نیست.

روسیه در حرف خواهان حل قضـایای افغانستان از مجاری هیئت صـلح ملل متحده اســـت، اما در عمل جنگ ویرانگر و بربادکن در افغانســـتان را دامن میزند. ارزومندیم که این بازیگر ماهر از اداره کابل به حیث مهره شـــطرنج استفاده نکند!

موقف جمهوری اسلامی ایران:

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقف جمهوری اسلامی ایران در رابطه به قضایا و بحران افغانستان از تاریخ کهن و رقابتهای منطقه یی و بین المللی این کشور مایه میگیرد.

ایرانیها در مجموع ملت وطندوستی اند، با میهن شان عشق میورزند برای همیش به امپراتوری کهن و تاریخ دیرین سال آن و ایرانی بودن شان مباهات میکنند.

بنا بر داشتن همین روحیه در دوران پادشاهی محمد رضا شاه پهلوی درباره امپراتوری کهن ایران، فرهنگ ایرانی و اتحاد اقوام فارسی زبان بحثهای گرمی صورت میپذیرفت، در نبشته ها و اثار شماری از دانشمندان و نویسنده گان آن وقت ایران، افغانستان زیر نام خراسان جز امپراتوری ایران میشمرده شده است، دانشمندان، علما و نخبه گان افغانی، ایرانی معرفی گردیده اند.

از برگزاری مراسم تاجپوشی شاهنشاهی، محمد رضا شاه پهلوی چنین استنباط میگردید که رژیم شاهی ان وقت ایران خوابهای احیای دوباره امپراتوی ایران رامیدید، از نبشته ها و بیانیه های بعضیها هویدا بودکه ایران از سده های متمادی هویت ملی افغانستان ازاد و مستقل را از ته دل نپذیرفته است.

همدرین دوران به تشویق و حمایت ایران گروهی کوچکی در افغانستان سازماندهی شد و این گروه نیز در افغانستان مساله ((خراسان)) را دامن میزد. این مساله را گرم مساخت و تبلیغ میگردد و این گروه به جای افغانستان از نام ((خراسان)) حظ میپرد و اکنون نیز همان گروه به فعالیتهای ناکامش کماکان ادامه میدهد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

در دوران جهاد شـــمار زیادی از افغانها به جمهوری اســـلامی ایران هجرت کردند، مردم ایران و حکومت ان تا حد توان شـــان با این مهاجرین کمکها نیز کردند اما در ارتباط به جهاد افغانســـتان، جمهوری اســـلامی ایران نیز مانند رژیم نظامی پاکســـتان (پاکســـتان هفت گروه تنظیمی ســـنیها را ســـاخت و سازماندهی کرد) تنها از شیعیان افغانستان هشت گروه مسلح جهادی ساخت و این گروهها را به ایدیولوژی انقلاب اسلامی ایران و سلاحهای ایرانی مجهز ساخت.

ایرانیها همین گروههای اهل تشـــیع افغانســـتان را به خاطر تحکیم حوزه های نفوذ ایران در افغانستان به مناطق شیعه نشین افغانستان فرستادند.

گروههای اهل تشـــیع طرفدار ایران در مناطق شـــان همزمان با جهاد، افراد و اشخاصی که نظر ملی داشتند و یا سران قوم بودند همه شان را یکی پی دیگر نیست و نابود ساختند، مسایلی تبعیضی را دامن زدند و احصائیه های را به پیش کشیدند که شمار اهل تشیع افغانستان در آن از انچه است چندین برابر افزونتر نشـــان داده شـــده بود. تمام خواســـته های این گروههای از ســـوی جمهوری اسلامی ایران قاطعانه حمایت میشد.

به تاریخ ۱۶ اپریل سال ۱۹۹۲م حکومت ائتلافی اقلیتها بر ضد قوم اکثریتی افغانستان در کابل تشکیل گردید و شمارهای زیرینی را به پیش کشیدند. ((قدرت پښتونها برای ابد در افغانستان خاتمه یافت به خراسان خوش امدید.)) بالاثر این شـــعارها و شـــمارهای همانند به آن افغانســـتان در چهار راهی خطرناک جنگهای قومی و زبانی قرار گرفت. همدرین اثنا جمهوری اسلامی ایران افزون از حمایت و پشتیبانی اهل تشیع، با رهبر گروه جمعیت اسلامی، اتحادیه کشورهای فارسی زبان ایران، تاجکستان و افغانستان را نیز ساخت و

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلام داشـــت، با پخش و نشــر خبر به وجود امدن این اتحادیه و پیرامون سیاستهای یک جانبه جمهوری اسلامی ایران در اذهان شمار زیادی از افغانها شکوک و پرسشهای فراوانی سربالا کردند.

ایا انقلاب جمهوری اسـلامی ایران برای تمام مسـلمانان اسـت یا این‌که تنها مسلمانان شیعی مذهب را دربر میگیرد؟ اگر انقلابیست برای تمام مسلمانها پس چرا جمهوری اسـلامی ایران در دوران جهاد افغانسـتان تنها هشت‌گروه جهادی اهل تشیع را سـازماندهی‌کرد و از خواسته های انان حمایت نمود و کمر شـان را بسـت؟ در حالی‌که در افغانسـتان سـنیها اکثریت دارند، شـمار زیادی از اهل تسـنن نیز به ایران مهاجرت نموده بودند اما بالمقابل حتی یک گروه جهادی از سـنیها را سـازماندهی نکرد. ایا از اغاز سـیاسـت جمهوری اسلامی ایران در برابر افغانستان یک طرفه نبود؟ ایا روال سیاست جمهوری اسـلامی بین سـنیان و شـیعیان افغانسـتان تفرقه تخریش، بدبینی و نفاق ایجاد نمیکند و باعث رقابتهای ذات البینی گروهها نمیگردد؟

ایا رقابتهای‌کشورهای سنی مذهب دیگر در افغانستان و به میان امدن جنبش طالبان عکس العمل سیاستهای یک جانبه جمهوری اسلامی ایران نیست؟

از سـده های متمادی افغانسـتان به حیث یک‌کشـور مسـتقل و ازاد و دارای هویت ملی روی نقشـه‌گیتی عرض وجود‌کرده اسـت و ملتی به نام افغان در ان زنده‌گی میکند، که خانه مشترک گروههای‌گوناگون لسانی و قومی است و به سطح بین المللی به حیث‌کشور مستقل افغانها شناخته شده است.

ایا افغانسـتان تنها به دری زبانان تعلق دارد؟ ایا شـمول افغانسـتان در اتحادیه سـه‌گانه‌کشـورهای فارسـی زبان ایران، افغانسـتان و تاجکسـتان‌کدام جواز منطقی دارد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر افغانستان که زادگاه اقوام و گوینده گان زبانهای گوناگون است تنها به فارسی زبانان تعلق دارد، ایا در نتیجه این گونه سیاست یک جانبه گوینده گان زبانهای دیگر در افغانستان از ازادی کشور شان و همینسان هویت ملی شان محروم ساخته نمیشود؟ ایا افغانها اجازه خواهد داد که گروهی کشور شان را به ایران، گروهی دیگری به پاکستان سومی به تاجکستان، چهارمی به ترکمنستان و پنجمی به ازبکستان مانند سقاطمیت ببخشند.

ایا حمایت وپشتیبانی جمهوری اسلامی ایران از اداره کابل تداوم سیاست اتحاد کشورهای فارسی زبان نیست؟

هر جنبش انقلابی مانند انقلاب اسلامی ایران در چارچوب یک ایدیولوژی مشخص، برنامه های ویژه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی میداشته باشد و به شیوه انقلابی تلاش برای عملی ساختن برنامه ها نیز صورت میگیرد. اگر بخشهای از سیاست داخلی و خارجی رژیم گذشته به سود رژیم انقلابی باشد آن بخشها را همگون با ایدیولوژي خود رنگ میدهد و بخشهای که به سود ان نباشد، رژیم انقلابی در ان تغییری وارد میاورد. انقلاب ایدیولوژیکی در سرحدات همان کشور محصور باقی نمیماند، بل نهضتهای انقلابی از مرزهای همان کشور مشخص پا فراتر میگذارد و در بین گروههای مشابه مذهبی، ایدیولوژیک، قومی، نژادی و زبانی ساکن در کشور های همجوار نیز سرایت مینماید.

با پیروزی انقلاب اسلامی در ایران به شماری از سیاستهای کهن رنگ جدید داده شدند و سیاستهای نو نیز به پیش کشیده شدند؛ بر اساس همین سیاستهای نو بین شماری از کشورهای عربی، غربی و ایران مخالفتها و رقابتها رونما گشتند. ایرانیها کارمندان سفارت امریکا را گروگان گرفتند،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا در ایران نفوذ سیاسی و منافع اقتصادی خودش را از دست داد، خطر صدور انقلاب ایران به شماری ازکشورهای عربی وکشورهای دیگرکه نفوس شیعی داشتند- پیشتر و بیشتر از پیش مشهودگردید. د

در منطقه حساس شرق میانه ایران با شماری از رژیمهای عربی رقابت، مخالفت و دشمنی اغازکرد. و در تمام منطقه بیلانس منافع اقتصادی و مساله نفوذ سیاسی امریکا و غرب با خطرات جدی مواجه گشت.

از اغازین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی، ایارن از یک سو با امریکا و کشورهای غربی و از جانبی هم با رژیمهای دوست غرب، مانند: عربستان سعود،کشورهای خلیج ترکیه، پاکستان و مصر اشکار و پنهان به رقابت و مخالفت مصروف است و بر اساس همین مخالفتها و رقابتها، جمهوری اسلامی ایران به فعالیتهای صلح ملل متحد در افغانستان نیز به دیده شک مینگرد.

بایستی قبول کردکه جمهوری اسلامی ایران با نظرداشت به شرایط داخلی و خارجی قضیه افغانستان با مشکل بزرگ سیاسی Political dilemma مواجه ساخته است. ایران خود میداندکه در جامعه سنی مذهب افغانستان به قدرت رسیدن شیعیان کمتر و حتی هیچ شانسی ندارد، اگر ایران در افغانستان برای به قدرت رسیدن اهل تشیع به مبارزه میپردازد، در این صورت اکثریت اهل تسنن افغانستان و همزمان به ان کشورهای سنی مذهب جهان در مقابل جمهوری اسلامی ایران میرسد اگر از حقوق اهل تشیع دفاع میکند، ایران میفهمد ه تا هم اکنون در افغانستان برای پذیرش و حفاظت و تفویض حقوق کدام مرجعی موجود نیست فرض کنیم در افغانستان حکومت و مرجع قانونی به میان میاید در ان صورت بر مساله اقوام و فرق مذهبی موضوع داخلی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشــور اســت و حکومت قانونی کشــور ازاد و مســتقل گاهی هم به کشــور دیگری اجازه نمیدهد که در امور داخلی ان کشور مداخله نماید.

اگر حکومت قانونی افغانســتان با جمهوری اســلامی بپذیرد که مســاله حقوق اهل تشیع افغانســتان را بر اســاس ســلســله مراتب مذهبی امام بپذیرد، در ان صــورت حکومت افغانســتان نیز حق خواهد داشــت، از حقوق اهل تســنن ساکن در ایران از جمهوری اسلامی ایران بپرسد. در نتیجه سیاست متکی بر حقوق فرق مذهبی نه تنها مناسبات برادران شیعی و سنی ساکن در افغانسان را به دل بدی و کدورت مبدل میســازد، بل باعث جار و جنجالها و مخالفتهای مزیدی بین کشورهای سنی مذهب و جمهوری اسلامی ایران نیز میگردد.

شکی نیست که دری زبانان باشنده گان افغانستان اند، دری زبان افغانهاست، و مانند زبان پشتو حیثیت رسمی دارد و زبان اموزش و پرورش است.

در پهلوی ان از این واقعیت نیز نمیتوان چشــم پوشــید که در افغانســتان، یک جا با دری زبانان پشــتونها، ازبکها، ترکمنها، بلوچها، نورســتانیها و گروههای لســانی دیگری نیز زنده گی میکنند و از قرون متمادی افغانســتان خانه مشترک همه اقوام و گروههای لسانی بوده است. ایا یک گروه لسانی میتواند ان دعوه یی کند و یا افغانســتان را به یک گروه زبانی منســوب دارد. این جرئت را جز از گروه لســانی جمعیت اســلامی هیچ گروه دیگری کرده نمیتواند.

ایا اتحاد کشــور های فارســی زبان از یک ســو، و اهداف گســترده انقلاب اسلامی از سوی دیگر دو رخ متضاد سیاستهای جمهوری اسلامی ایران را بر ملا نمیسازند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

از این واقعیت نمیتوان انکارکرد که شـــرایط داخلی افغانســـتان، اهداف گســترده انقلاب اســلامی و ســیاســت اتحادکشــور فارســی زبان، جمهوری اسلامی ایران را با تضاد عمیق رو به رو ساخته است.

اگر جمهوری اسلامی ایران بر اساس سیاست اتحادکشور های فارسی زبان در افغانســـتان تنها به حاکمیت جمعیت اســـلامی اصـــرار میورزد. در راه استحکام و نجات ان میکوشـد به همان اندازه پیرامون انقلاب اسـلامی ایران در اذهان مردم شکوک سر بالا میکنند و همزمان با ان این شک افغانها -که جمهوری اســـلامی ایران مانند رژیم شـــاهی ایران را هویت ملی و حیثیت مستقل افغانها از ته دل قبول نمیکند– به یقین مبدل میشود و روابط برادرانه و همســـایه گی نیک بین افغانســـتان و جمهوری اســـلامی ایران به مخالفتها و جار و جنجالها مبدل میگردد و کشـورهای خارجی دیگر نیز به این دشـمنیها و جنجالهای این دوکشور اسلامی دامن خواهند زد و این دوکشور برادر را برای همیشه در دشمنی نگاه خواهند داشت.

اکنون بر اســاس تضــاد، واقعیتهای داخلی افغانسـتان از یک سـو سـیاسـتهای منافع ملی ایران از سوی دیگر برای جمهوری اسلامی ایران دو راه باز است:

نخســـت این که جمهوری اســـلامی ایران هویت ملی افغانســـتان را از ته دل میپذیرد؛ حیثیت بین المللی مســـاله افغانســـتان را تســـلیم میدارد و به حل سیاسی مساله افغانستان زیر سرپرستی ملل متحد به نفع افغانها گردن مینهد؛ از طرفداری جمعیت اســـلامی و شـــیعیان دســـت بردار میشـــود؛ دوم این که جمهوری اسلامی ایران بر اساس سیاستهای متضادش به حل منطقه یی قضیه افغانستان و هم به این اندیشه که افغانها به حال شان گذاشته شوند، اصرار خواهد ورزید.

Collected by: zia ur Rahman zia
zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقف حکومت کنونی پاکستان:

بایستی بدانیم که سیاست حکومت پاکستان به ارتباط افغانستان به خانم بوتو صدراعظم کنونی از رژیم نظامی سابق پاکستان به میراث رسیده است. از سوی دیگر این سیاست به میراث رسیده به امروزیان، با ماضی، حال و اینده پاکستان به ارتباط مساله افغانستان قبلاً سخنانی گفته شده است. اکنون پس از نظر گذرایی به ماضی و حال پاکستان مسایل زیرین را زیر بحث قرار میدهیم:

۱- ایا حکومت بینظیر بوتو توان ان را دارد که در سیاست رژیم نظامی گذشته در رابطه به مساله افغانستان تغییری وارد اورد؟

۲- ایا بینظیر بوتو در صورت وارد اوردن تغییر و یا تبدیل نکردن سیاست رژیم نظامی با مشکلات رو به رو است یا نی؟

از لحاظ ماضی پاکستان امتزاجیست از عنعنه ها، ارزشها و موسسات مذهبی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی سه دوره اسلامی و سلطه دوران هند بریتانوی British India اکنون نیز اثرات این سه دوره مشخص بر زنده گی مردمان این کشور مشهود است.

در مناطق مختلف هندوستان کهن مردمان مختلف ساکن بودند که با داشتن زنده گی مشخص، اقتصادی، دارای موسسات و نظریات مشخص مذهبی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نیز بودند و همسان با ماحول environment هندی همان وقت این همه نظریه ها، موسسات و عقاید گونه های محافظه کارانه یی Conservative از خود کرده بودند. جامعه ان وقت هند بر اساس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقاید مذهبی هندوها از روی فرقه های ارثی مذهبی Caste system به چهار فرقه بالایی پایانی تقسیم شده بودند.

برعکس محافه کاری Conservatism هندوییزم، اسـلام از لحاظ معنوی و اجتماعی دین فعال Dynamic اسـت. و این دین فعال بار نخسـت در زمان سـلطان محمود غزنوی با فرهنگ محافظه کار هند رو به رو گشـت و تا دوران احمدشاه درانی در درازنای هشتصد سال بالاثر تبلیغ علمای دینی و صوفیای افغانستان و اسیای مرکز در هند گسترش یافت.

علت اساسی گسترش اسلام در هند را میتوان در تضادهای درونی طبقاتی اجتماعی ان وقت هند جستسو کرد. اسلام تفاوتهای مذهبی بین فرق مذهبی بالایی و پایانی را از بین برد، بر اساس روحیه مساوات اسلامی از همه بیشتر فرق پایانی مذهبی به دین مقدس اسـلام روی اوردند، انها مانند ترکها مغل و افغانها پشتوانه استوار تاریخی نداشتند ایشان مجبور بودند در مقابل هندوها به هویت قومی شـان زیر نام هویت اسـلامی رنگ مذهبی بدهند و خودها را به نام ملت مسلمان معرفی کنند.

انگلیسها قدرت سیاسی را از مسلمانها گرفتند و در دوران حکومت انگیسها اداره، اموزش و پرورش، اقتصاد، سیاست و نظام ارتشی هند همه رنگ غربی یافتند در این دوران فضـای صـلح امیز زنده گی بین مسـلمانان و هندوها به رقابتهای مذهبی، نفرت و مخالفتها مبدل گشـتند و این مخالفتها راهی به فسادها و کشت و خو ن و جنگهای مذهبی بازکرد و در نتیجه همین جنگها، فسادها و کشتارها پاکستان عرض وجودکرد. در سال ۱۹٤۷م شبه قاره به دو کشـور پاکسـتان و هند تقسـیم گردید با وصـف ازادی و جدایی از هم، کشـیده گیها و مخالفتها و رقابتهای تاریخی و مذهبی بین این دو کشـور هنوز

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به جایش باقیست. بنا بر همین دشمنیها پاکستان و هند در سالهای ۱۹٤۸م، ۱۹٦٥م و ۱۹۷۱ م دو بار بر مساله کشمیر و بار اخیر بر معضله پاکستان شرقی با هم جنگیدند، در جنگ اخری پاکستان شرقی از پاکستان غربی جدا گردید و کشور ازاد و مستقلی به نام بنگله دیش اعلام گردید.

از مطالعه تاریخ سیاسی مشترک پاک و هند Pak—Indian معلوم میگردد که با وصف ازادی پاکستان همان گونه که - ایران هویت ملی افغانستان را از ته دل قبول نکرده است– هندوستان نیز هویت ملی پاکستان را از ته دل قبول ندارد.

پس از تقسیم، بخشهای شرقی و غربی پاکستان در مرزهای شرقی و غربی هندوستان موقعیت داشتند این دو بخش از همدیگر خیلی دور افتاده بودند و از یک دیگر کافی بعد مسافه داشتند. افزون از این که این دو بخش زیر تهدید هند واقع بودند، به تهدید فعالیتهای کمونستی چین ان وقت و اتحاد شوروی نیز مواجه بودند. پس از تقسیم حکمداران پاکستان برای نگهداشت مرزهای جغرافیایی هر دو بخش و داشتن هویت مستقل از هندوستان به تلاش پرداختند. نگهداشت مرزهای جغرافیایی دور و دراز هر دو بخش پاکستان به نیروهای نظامی و ارتش نیرومند نیاز داشت و این ارتش اموزش دیده نیازمند صلاحها، مهمات و کمکهای اقتصادی نیز بود.

جنگ سرد در جریان بود و در دوران جنگ سرد هندوستان به اتحادی شوروی و پاکستان به امریکا نزدیک گردیدند. در دوران جنگ سرد، امریکا وکشورهای غربی برای جلوگیری از نفوذ اتحاد شوروی و چین به موقعیت ستراتیژیک جغرافیایی و هویت اسلامی پاکستان نیاز داشتند و پاکستان محتاج سلاحها، مهمات دفاعی و کمکهای اقتصادی و سیاسی امریکا و

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

غربیها بود. همدرین وقت در مرزهای هند و چین درگیریها صــورت گرفتند، روابط اتحاد شوروی و چین خراب گردیدند و اتحاد شوروی در مقابل چین از هندوستان پشتیبانی کرد. در اسیایی جنوبی بین هند و چین رقابتهای سرد مداری وپخش نفوذ اغاز گردید و در خلال این رقابتها بین این دوکشـــور رقابتهای ازدیاد در تولید اسلحه نیز اغاز گردید، هند در مقابل چین نیروهای نظامی خود را افزایش داد و ســلاحهای معاصـر نیز تولیدکرد و همینسـان از اتحاد شوروی نیز به دست اورد. پاکستان در مقابل هند نیروهای نظامی اش را ازدیاد بخشید ازکشورهای غربی و امریکا سلاح پیشرفته معاصر به دست اوردکه در نتیجه آن دفاع از مرزهای جغرافی و ایدیولوژیک پاکســـتان و هویت آن در وجود ارتش این‌کشور تبارزکرد و همین علت بودکه در تاریخ کوتاه به میان امدن پاکستان نیروهای نظامی این‌کشور به بهانه اشـفته حالی سیاسی در درون‌کشـور سه‌کودتای نظامی انجام دادند و حکومت درازی کردند امروز نیز در امور نظامی و سـیاسـی این‌کشـور ارتش دسـت درازی دارد.

چنان‌که پیش از این در جایی به ان اشـــاره رفت در اثر درگیریها اختلافها بین هندوها و مسـلمانان در درون جامعه هند، مسـلمانان شبه قاره هند نیازمندی یک‌کشور جداگانه یی را احساس‌کردند و براساس همین احساس نظریه دو ملت Two nations به پیش‌کشیده شد. طبق نظریه طرفداران این اندیشه، در هندوســـتان دو ملتی زیر نامهای هندو و مســـلمان زنده‌گی دارند، مذاهب، تاریخ سیاسی و زنده‌گی اجتماعی این دو ملت از همدیگر تفاوتهای دارند و مسـلمانان هند به حیث یک ملت جداگانه حق ســاختار کشــور جداگانه یی دارند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این اندیشه از بین قشر درسخوانده مسلمانان هند سر بالا کرد. قشر درسخوانده از آن حمایت کرد شخصیتها و روشنفکران نامور مسلمان مانند علامه اقبال و محمد علی جناه در راس اندیشه گران قرار گرفتند.

حزب مسلم لیگ Muslim league party به رهبری محمد علی جناح بانی پاکستان این اندیشه را به جنبش کشور جداگانه به نامه پاکستان مبدل ساخت. در این دوران شماری از گروههای اسلامی از مسلم لیگ جانبداری کردند و برخی مخالف آن بودند، در شمار مخالفین حزب جماعت اسلامی به رهبری مرحوم مودودی نیز شامل بود.

پس از تاسیس پاکستان، این کشور موسسات اجرائیه Executive judiciary اداری، نظامی، اموزشی و پرورشی، مطبوعاتی و دیگر را از سیستم سیاسی British India به ارث برد و محمد علی جناح بانی پاکستان در خطابش به کمیسیون قانون ساز Constituent assembly نخستین قانون اساسی این کشور گفت: ((پاکستان دولت روحانیون Theocratic state نیست و پس از این مسلمانها به مساجد، هندوها به درمسالها و سکها به گوردواره ها، عیساییها به کلیساها خواهند رفت او به ازادی تمام مذاهب تاکید کرد.

یکسال پس از تاسیس پاکستان، محمد علی جناح وفات کرد، در دوران زنده گی وی مسایل هویت پاکستان و سیستم سیاسی ان حل نگردیدند و از وفات او تا هم اکنون به موضوعات ((هویت)) پاکستان و سیستم سیاسی او تبصره های جداگانه ادامه دارد.

میگویند هندوستان مهد مذاهب گوناگون است، اما حزب سیاسی هند کانگرس Indian congress party صبغه مذهبی نداشت و پس از ازادی، هندوستان به حیث دولت غیر مذهبی Secular state اعلام گردید. اما

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس پاکستان که برای مسلمانان هند به حیث دولت جداگانه عرض وجود کرده بود از انتخاب نام جمهوریت اسلامی Islamic republic راه دیگری نداشت.

به خاطر این که هویت پاکستان را از هند جدا نگه دارند از جدایی اقوام مختلف از پاکستان جلوگیری نمایند، پاکستان را به جهان اسلام نزدیک سازند، به این کشور به جای هویت ملی، هویت اسلامی دادند و برای تثبیت این هویت پاکستان را وارث اصلی دوران اسلامی هند و به حیث بخش جدایی ناپذیر جهان اسلام معرفی داشتند. شخصیتهای نامور افغانستان، اسیای مرکزی و جهان اسلام را محض به حیث قرمانان مسلمانان به گونه قهرمانان پاکستان پذیرفتند.

پاکستانیها برای بقای کشور شان مجبور استند به جای هویت ملی از هویت اسلامی ان پشتیبانی نمایند تا اخر به این پشتیبانی پابندی نشان دهند.

پاکستانیها این واقعیت را کاملاً درک کرده اند اگر انها به جای هویت اسلامی به ایدیولوژی ملی و هویت ملی پاکستان روی میاورند، در این صورت در اذهان اقوامی که با اقوام ساکن در هند روابط نژادی و زبانی دارند پرسشی سر بالا خواهد کرد که ((ما چرا از هندوستان جدا شدیم؟)) و اقوام دیگر پاکستان خواهد گفت که ((ما چرا در پاکستان میمانیم؟)) و این هر دو پرسش وجود پاکستان را با خطر مواجه میسازد.

جای شک نیست که با نظرداشت به گذشته و شرایط امرزوی ((هویت)) اسلامی محور اساسی برای اتصال اقوام گوناگون پاکستان است و بقای این کشور را بایستی در هویت اسلامی ان جستجو کرد، اما در این نیز شکی نیست که در پاکستان نیز مانند شماری از کشورهای اسلامی پیرامون مودل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هویت اسـلامی آن کدام تعریف و نظر جامعی که برای تمام موسـسـات عنعنه یی - مذهبی Traditional religious، مذهبی - سیاسی Political religo احزاب، گروهها و فرق یکسان قابل قبول باشد تا کنون به میان نیامده است، بلکه از زمان ((تصـور پاکسـتان)) تا هم اکنون تمام موسـسـات سـیاسـی، عنعنه یی– مذهبی، مذهبی - سـیاسـی، فرق مذهبی، احزاب و گروههای پاکسـتان درباره ((هویت اسلامی)) و مودل اسلامی ان کشور تعریفهای جداگانه و نظریه های از هم متفاوت دارند.

این گونه نظریه ها و تعریفها چیز تازه یی نیســـت، بل این گونه نظریه های متفاوت پیش از تاسـیس پاکسـتان نیز وجود داشـتند و شـماری از احزاب و گروههای مذهبی به پذیرش– تصـور پاکستان علاقه اقبال و نهضـت پاکسـتان محمد علی جناح– اماده گی نداشـتند و برای ایشـان تصـور پاکسـتان علامه اقبال و پاکســـتان محمد علی جناح ((تصــور واقعی اســلامی)) و ((هویت اســلامی پاکســتان)) معلوم نمیشـدند و جوه مخالفتهای بر ضـد ان اشـکار بودند، با وصـف ان که علامه محمد اقبال مفکر و شـاعر بزرگ جهان اسـلام بود و محمد علی جناح بانی پاکستان شخصیت نامور، قانوندان و سیاستمدا مسلمانان هند بود.

یک وجه مخالفت این تواند بود که این دو شـخصـیت بزرگ به جای مدرسـه در موسسات علمی مشهور اروپا درس خوانده بودند.

به این دو شخصیت بزرگ ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) اشکار بود به هر دو اصول واقعی اسلام و تاریخ سیاست و حکومت اسلام نیز معلوم بود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر دو هویت اسلامی و مودل حکومت اسلامی کشور جداگانه مسلمانان را در چوکات ویژه گیهای مشترک محافظه کاری conservatism مسلمانان شبه قاره هند، قوت فعال ومتحرک اسلام و پیشرفتهای جهان غرب میدیدند.

هر دوی شان مخالف تنبلی و محافظه کاری بودند، هر دو در مسلمانان شبه قاره خواهان زنده نمودن قوت اسلام متحرک و فعال بودند و بر اساس قوت متحرک و فعال اسلام و پیشرفتهای علمی عربی پیشرفت مادی و معنوی اسلام را میخواستند. انها هر دو درکشور جداگانه مسلمانان (پاکستان) با قدرت و انحصار دولت مذهبیون theocratic state مخالفت میکردند و به ساختار جمهوریت اسلامی مردم، برای مردم و به رای مردم اصرار میورزیدند.

پس از وفات محمد علی جناح بانی پاکستان بر سر ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) پاکستان بین مدرسه religious school و مکتب school یا هم قشر درسخوانده و علمای مذهبی تبصره ها و مشاجره ها فزونی گرفتند.

احزابی که از قشر درسخوانده تشکیل یافته بودند از ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) علامه محمد اقبال و محمد علی جناح بانی پاکستان شروع به دفاع کردند، اما بالمقابل قشر مذهبی چون گذشته بر این گونه ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) به اعتراض پرداختند.

این گونه مشاجره ها، مخالفتها و جار و جنجالها زمینه یی برای کودتای نظامی فیلد مارشال محمد ایوب خان فراهم ساخت، وی زیر نام جلوگیری از هرج و مرج سیاسی در پاکستان تمام فعالیتهای سیاسی را در این کشور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ممنوع قرار داد و در دوران حکومتش به انکشـــاف و پیشـــرفت اقتصـــاد پاکستان به عملیه صنعتی شدن و نیرومندی نیروهای مسلح روی اورد.

با وصـــف آن که مرحوم ایوب خان به قشـــر درســـخوانده نزدیک بود، لیکن دیکتاتوری نظامی او و همینســـان و جلوگیری از فعالیتهای احزاب ســـیاســـی، قشـــر درسخوانده را برضـــد او فعال نمود و برای گروههای مذهبی نیز مودل حکومت اســـلامی پاکســـتان ایوب خان قابل پذیرش نبود، در نتیجه گروههای مذهبی و احزاب ســـیاســـی با هم ائتلاف کردند و به اشـــتراک هم حکومت ده ســـاله ایوب خان را خاتمه بخشـــیدند. همزمان با ســـقوط حکومت ایوب خان مرحوم جنرال یحیی خان کسب قدرت کرد، اما او برای بار نخست در تاریخ پاکستان انتخابات ازادی را بر گزار ساخت.

در انتخابات حزب عوامی شـــان روان شـــیخ مجیب الرحمن اکثریت بزرگ کرسیهای پارلمان پاکستان را به دست اورد و حزب مردم شاد روان شیخ مجیب الرحمن بنگالی بود و در پاکستان شرقی اکثریت بزرگی داشت، بنا بر همین اساس احزاب سیاسی و گروههای مذهبی و ارتش (که هشتاد در صد از پنجابیها تشکیل یافته است) و بیروکراسی پاکستان اجزاه ندادند تا قدرت ســـیاســـی تمام پاکســـتان را حزب عوامی مجیب الرحمن تصـــاحب کند، که در نتیجه آن بنگالیها شـــوریدند، هند مداخله نظامی کرد و بنلگه دیش مســـتقل و ازاد تاســـیس گردید. حزب مردم شـــاد روان ذوالفقار علی بوتو حکومت تشـــکیل داد، اما همدرین زمان با تاســـیس بنگله دیش ((هویت اســـلامی)) پاکســـتان نهایت صـــدمه دیده بود. پاکســـتان شـــکســـت خورده بود، در اسیای جنوبی موقعیتش را از دست داده بود و دشمنی آن با هند از حد گذشته بود، بوتو با نظرداشـــت به شـــرایط نوین پاکســـتان، اصـــلاحات ســـیاســـی اقتصـــادی و اجتماعی تازه یی را اغاز کرد. این رخداد تازه پاکســـتان را به جای اســـیای

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنوبی به شمول افغانستان به کشورهای اسیای مرکزی و اسیای میانه نزدیک ساخت، روابط پاکستان و چین گسترده شد با امریکا و کشورهای غرب روابطش به سردی گرایید.

این بار نیز احزاب سیاسی و نیروهای مذهبی بر ضد اصلاحات شاد روان ذوالفقار علی بوتو به پا خاستند، بار دیگر ((هویت اسلامی)) و ((مودل حکومت اسلامی)) موضوع داغ مشاجره ها و بحثها و اعتصابهای گروههای مذهبی گردید از همین کشمکشها مرحوم جنرال ضیاءالحق سود برد و در سال ۱۸۷۷م دست به کودتا زد.

شاد روان ذوالفقار علی بوتو را به دار بست و بار نخست در تاریخ پاکستان حاکم نظامی، سیاسی پاکستان به جای مکتب از مدرسه پشتیبانی کرد و مکتب را بر مدرسه برتری داد.

در نخستین روزهای کودتا، اعدام شاد روان ذوالفقار علی بوتو، دستگیری فعالین و رهبران حزب مردم و منع فعالیتهای سیاسی ان حزب جنرال ضیاء را در تحرید قرارداد.وی در همین حالت انزوا به سر میبرد که در همسایه گی ان در افغانستان کودتای ثور صورت پذیرفت، این کودتا و تجاوز اتحاد شوروی ویرا از تجرید برون اورد و بهترین شانس طلایی بدسترس او گذاشت.

جنگ سردی که بر ضد اتحاد شوروی و کمونیزم ادامه داشت در اندکترین مدت جنرال ضیاء را به حیث بازیگر نامور ستیج سیاسی منطقه، قهرمان بزرگ جهان اسلام، ((مرد حق و مرد مومن)) نمودار ساخت. جنرال ضیاء با استفاده از این شانس طلایی شماری از گروهها و تنظیمهای مذهبی - سیاسی افغانستان و پاکستان و همینسان نظامیان موظف برای افغانستان را

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

باهم نزدیک ســاخت و برنامه گســترده یی را پیرامون ((هویت اســلامی)) افغانســتان، مودل حکومت اسـلامی اینده افغانسـتان روابط اینده پاکسـتان و افغانستان - در اختیار انان گذاشت و دستور عملی نمودن ان را صادر نمود.

در این برنامه اســهام گروههای مذهبی– ســیاســی پاکســتان به ویژه جماعت اسلامی و تنظیمهای جهادی افغان کاملاً اشکار بود. در این برنامه هویت ملی و تاریخی افغانستان، ویژه گیهای اجتماعی، سیاسی و مذهبی جامعه افغانی و منافع ملی افغانها یکسره فرو گذاشته شده بودند.

گروههای مذهبی– ســیاســی پاکســتان به جهاد افغانها لباس مذهبی– ایدیولوژیکی در بر کرد.

((هویت اســلامی)) افغانســتان، مودل حکومت اســلامی اینده افغانســتان را همگون با ویژه گیهای مذهبی و تاریخی مســلمانان هندوســتان و همینســان هویت اسلامی پاکستان و مودل حکومت اسلامی پاکستان عیار کرد.

چوکات مذهبی - ایدیولوژیک برنامه های نظامیان پاکســتان برای افغانســتان تنها و تنها برای عملی نمودن، در اختیار تنظیمهای جهادی گذاشــته شــدند. این برنامه گســترده تنها بر اســاس منافع ملی پاکســتان عیار گردیده بود و از لحاظ شرایط عینی افغانستان کاملاً برنامه تقلیدی و مصنوعی بود.

در این برنامه به منافع علیای افغانها نیروهای ملی - اســلامی، حامیان دموکراســی که خواهان زعامت واحد ملی اســلامی در افغانســتان اســتند کوچکترین جایی داده نشده بود. عناصر ملی - اسلامی افغانها کوبیده شدند، شخصیتهای صاحب نام افغانستان از صحنه سیاسی دور نگه داشته شدند و قصداً در مسایل ملی برای شان سهم داده نشد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنا بر عقیده تحلیلگران مسایل سیاسی افغانستان، چون این پلان گسترده از منافع ملی پاکستان مایه میگرفت و باشرایط عینی و ویژه گیهای ملی افغانستان همسویی نشان نمیداد، پس همین صبغه تقلیدی ان را بایستی کاستی بزرگ ان شمرد.

بر اساس همین ساختار تقلیدی برنامه ((هویت اسلامی)) واحد، تاریخی و پذیرفته شده افغانها و مودل حکومت اسلامی واحد ان اشکال گوناگون هویتها و مودلها را به خود گرفت.

در نتیجه همین تعداد مودلها و هویتها هر تنظیم جهادی افغانها تنها در چوکات تنظیم خود به جهاد ادامه داد و هر تنظیم پیرامون ((هویت اسلامی)) افغانستان اندیشه و نظریه تنظیمی خود را به پیش کشید و هر تنظیم درباره سیستم حکومت اسلامی بر مودلی پافشاری میکرد که تنظیمش گزیده برد.

با تاسف فراوان باید گفت که پس از سقوط رژیم کمونستی تا امروز به حمایت کشورهای بیگانه بر سر ((هویت اسلامی)) و مودل حکومت اسلامی بین تنظیمها جنگهای خانمانسوزی در جریان است و تاهم اکنون هر گروه جنگ افزوز تلقین شده تنها نظریه ((هویت اسلامی)) و مودل ((حکومت اسلامی)) تنظیم خود را به زرو بر تنظیمها و ملت مسلمان افغان تحمیل میدارد.

پس از بررسی مختصر پیشینه تاریخی پاکستان و برنامه گسترده جهاد افغانستان اکنون با این پرسشی مواجه میشویم که ایا حکومت موجوده حزب مردم میتواند در باره افغانستان پالیسی وضع کرده جنرال محمد ضیاءالحق را عوض کند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما این پرسش را در ارتباط به حکومت و دولت پاکستان گونه زیرین به بررسی مینشینیم: ((شاگردان علوم سیاسی باور دارند که دولت و حکومت دو مفهوم از هم جداگانه یی دارد، بنا بر اساسات دانش سیاسی حکومت دولت نیست بل حکومت یکی از عناصر چهارگانه دولت به شمار میاید، اما عنصر است مهم و سیاسی که در کشور های گوناگون اشکال گوناگون میداشته باشد)).

بر اساس قانون اساسی پاکستان حکومت پارلمانی در آن کشور موسسه پذیرفته شده است، حزب و یا احزاب که در پارلمان اکثریت کسب میکنند، حکومت حزبی و یا ایئتلافی میسازند. در پاکستان احزاب و گروههای گوناگون سیاسی و مذهبی - سیاسی فعالیت دارد و مانند این همه احزاب فعال در پاکستان حزب مردم نیز منشور مشخص دارد و بر اساس این منشور حزب مردم پاکستان به تصور و هویت اسلامی پاکستان همگون به اندیشه های علاقه اقبال و محمد علی جناح بانی پاکستان مینگرد.

رهبران و اکثریت اعضای این حزب درسخوانده گان مکتب استند و بر اساس برنامه این حزب اعضای حزب به هویت اسلامی پاکستان، دموکراسی، حقوق زنان و ازادی مذهبی سایر اقلیت های مذهبی باور دارند، بنا بر اساست اندیشه این حزب نظر ان در باره رژیم سیاسی افغانستان نیز روشن است، در این رابطه میتوان به سخنان محترمه بینظیر بوتو رهبر این حزب استناد کرد. بینظیر در ملاقات که در سال ۱۹۹۲م با تن چند از افغانها در اسلام اباد داشت، گفته بود: ((حزب مردم با حمایت و پشتیبانی مردم پاکستان، پاکستان شمول گردیده است، از همه حقوق مردم دفاع میکند خواهان حکومت است که از سوی مردم و برای مردم باشد. حزب ما به ازادی، دموکراسی و حقوق بشری باور راستین دارد... در این بخش اسیا، نظریات سیاسی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجتماعی و اقتصادی کشورها در محدوده جغرافی شان محصور نمی ماند، بل به کشور های مجاور نیز سرایت مینمایند و به زنده گی مردمان کشورهای همسایه نیز تاثیر میگذارد. بحران افغانستان نیز بر کشورهای این منطقه اثری داشته است... اگر در افغانستان دموکراسی و ازادی حکمران و حکومت طبق میل مردم به میان اید ما باور کامل دارم، که اینگونه حکومت در کشورهای مجاور از احزاب حمایت خواهد کرد که باور راستین به دموکراسی، ازادی و حکومت مردمی داشته باشند. لابدیست که اینگونه حکومت در پاکستان از حزب مردم پشتیبانی خواهد نمود. برعکس اگر در افغانستان حکومت روی کار اید که بر انحصار و دیکتاتوری عقیده داشته باشد ما باور داریم که اینگونه حکومت در پاکستان بجای حزب مردم از احزابی پشتیبانی میکند که طرفدار دیکتاتوری و انحصار اند... حزب ما با امدن شاه سابق با افغانسان مخالفتی ندارند. اگر وقت اش امد ما موضوع باز گشت. شاه سابق با افغانستان را مطرح خواهیم ساخت...)).

میگویند روابط خارجی هر کشور عکاسی شرایط داخلی همان کشور را مینماید، بر اساس همین فورمول پالیسی حزب مردم در باره افغانستان با شرایط امروزین پاکستان ارتباط میگیرد. با وصف آن که انتخابات گذشته پاکستان مکتب در برابر مدرسه اکثریت بزرگی بدست اورد، و حزب مردم حکومت فدرالی تشکیل داد، اما حکومت این حزب با سطح دولت پاکستان با یک سلسله مسایل داخلی و خارجی ناشی از حکومت نظامی یازده ساله جنرال ضیاءالحق روبرو است. بشمول مساله افغانستان مسایل زیاد دیگری به این حکومت از گذشته به میراث مانده است. چنانکه پیش از این در جای گفته امد در دوران حکومت نظامی جنرال محمد ضیاءالحق، ارتش پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به حیث محافظ مرزهای جغرافی و ایدیولوژیک پاکستان در زنده‌گی سیاسی ان کشور به حیث رکن موثر مبدل گشت.

رژیم نظامی دروازه های پاکستان را به روی کمک های حکومت ها و تنظیم های عربستان سعودی، کشورهای خلیج و شرق میانه باز نگاهداشت، کمک های مالی حکومت و موسسات کشورهای یاد شده در پاکستان در گسترش مدارس کمک کرد، مدرسه قوی و فعال گردید و ارتش یا محافظ مرزهای ایدیولوژیک و جغرافی پاکستان توانست مدرسه و احزاب سیاسی - مذهبی پاکستان را با هم نزدیک سازد. چوکات سیاسی - مذهبی جهاد افغانستان و برنامه های نظامی، سیاسی و اقتصادی آن را ساختند. هفت تنظیم جهادی با رسمیت شناخته شدند، به سلاح ها و پول عرب و عجم تمویل و تجهیز گردیدند، و همین گروههای تنظیمی را بر سر زنده‌گی سیاسی مردم افغانستان مسلط گردانیدند. و امرزو نیز بجای حکومت حزب مردم تنظیم های یاد شده با نظامیان و گروههای مذهبی - سیاسی روابط دارند. در این هفت تنظیم به چهار آن مقام تنظیم های درجه اول داده شد، به اینها به تناسب سه تنظیم دیگر جهادی اسلحه و پول زیاد داده میشود و امروز مدرسه به جای مکتب بین چهار تنظیم درجه اول نقش مشاور میانجی و مصلح را بازی مینمایند. علت این کار نیز مشهود است و ان این که مکتب پاکستان در تاسیس تنظیم های مذهبی - سیاسی افغانی نی کدام نقش از خود به جا گذشته است و نه هم نظریات مشابه دارند و نه هم نفوذ بر انها دارند.

سخنان محترمه بینظیر بوتو نهایت به جا مینماید که گفته بود: ((اگر در افغانستان حکومتی حاکم باشد که به دیکتاتوری و انحصار عقیده داشته باشد، ما باور داریم که چنین حکومتی در پاکستان به جای حزب مردم از احزاب حمایت خواهد کرد که برای دیکتاتوری و انحصار مبارزه میکنند)).

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اکنون در ارتباط به ((حکومت)) حزب مردم و واقعیتهای ((دولت)) پاکستان، پیرامون مساله افغانستان بعضی پرسشهای مطرح میگردند:

ـ ایا ارتش یا محافظ مرزهای جغرافیایی و ایدیولوژیک پاکستان اختیار مساله افغانستان را به حزب مردم واگذار نموده اسد و یا اینکه هنوز هم چون گذشته به تیوری و عمق ستراتیژیک Strategic Depth .

- ایا حکومت حزب مردم، در چوکات مذهبی و ایدیولوژیک چهار تنظیم مذهبی - سیاسی درجه اول دوران نظامی تغیر وارد اورده میتواند؟
- اگر حکومت حزب مردم تلاشی برای تغییر وارد نمودن کند، افزون از این چهار تنظیم، ایا در داخل پاکستان گروههای مذهبی– سیاسی، مدرسه، بعضی حکومات اسلامی و گروههای مذهبی– سیاسی کشورهای خارجی هم در مقابل ان ایستاده گی نمیکنند؟
- ایا حکومت حزب مردم در برابر این تبلیغ گروههای مذهبی– سیاسی که ((حکومت حزب مردم خطر بزرگی برای اسلام و پاکستان است)) توان مقاومت دارد؟

همینگونه پرسشهای دیگری نیز در رابطه به سیاست حکومت حزب مردم و واقعیتهای ((دولت)) پاکستان مطرح استند، اما جوابهایی به این پرسشها تا هنوز ارائه نگردیده اند.

همانسان که محترمه بینظیر بوتو به گروهی از افغانها گفته بود– که حزب او مخالف امدن پادشاه سابق افغانستان نیست و در وقتش به این موضوع توجه خواهدکرد، سال پار حکومت وی سیاست حزب مردم را در این رابطه در عمل به اثبات رساند.

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

این واقعیت به همه یی افغانها و اعضای حزب مردم چون افتاب روشن است که شاه سابق افغانستان پس از کودتای کمونستی و تجاوز ارتش سرخ بر این کشور از جهاد برحق افغانها حمایت نموده و مردمان پاکستان را ستوده است اما رژیم مرحوم جنرال ضیاءالحق از بازگشت شاه سابق و نقش او در جهاد افغانستان به شدت جلوگیری مینمود. این گونه مخالفتها نیز اشکار و روشن بود، حکومت نظامی او به نماینده پادشاه برای دید و بازدیدها باافغانها اجازه ورود به پاکستان را نمیداد. اما بالمقابل رهبری حزب مردم مانند اکثریت بزرگ افغانها حل معضلات افغانستان را در وجود پادشاه سابق مشاهده مینماید از همین جا بود که حکومت حزب ((مردم) زنجیر مخالفت طویل المدت رژیم نظامی راگست و به نماینده ویژه پادشاه سابق جنرال عبدالولی ویزه ورود به پاکستان را صادر نمود و به او اجازه داد تا با افغانها در مورد پهلوهای گوناگون مساله افغانستان به بحث و مذاکره بپردازد.

ورود نماینده پادشاه سابق به پاکستان نخستین نشانه تبدیلی سیاست پاکستان در قبال مساله افغانستان است. اگر این کوشش از یک سو به جهانیان نشان داد که مردم افغانستان همه گروههای جنگ افروز را مسترد کرده اند و در حل قضایای افغانستان از تلاشهای پادشاه سابق حمایت میدارند، از سوی دیگر بقایای رژیم نظامی جنرال ضیاء و گروههای مذهبی، سیاسی پاکستان و تنظیمهای مذهبی- سیاسی داخل افغانستان را به شدت منزجر ساخت و در راس همه یی مخالفتها جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت علل مخالفت شدید جمهوری اسلامی ایران در برابر شاه سابق افغانستان کاملاً مشهود است و این مخالفت از ترس ناشی میشود به پندار جمهوری اسلامی ایران اگر بنا بر خواست مردم افغانستان شاه سابق افغانستان دوباره به کشورش عودت کند و مشکلات مردم و کشور را حل نماید، صلح و ثبات پایدار را به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مردم افغانستان ارمغان اورد، در این صورت مردم ایران نیز خواهان عودت پسر شاه سابق ایران محمد رضا شاه پهلوی میشوند و راهی برای بازگشت او نیز باز میگردد. به تاسی از همین ترس بود زمانی که نماینده ویژه پادشاه سابق افغانستان به پاکستان امد رژیم ایران دست و پاچه شد و غرض جلوگیری از ورود پادشاه افغانستان معین وزارت خارجه ایران بشاغلی بروجردی متحرک گشت چندین بار به کابل مزارشریف و ننگرهار امد و رفت نمود، گروههای مذهبی- سیاسی افغانستان را علیه پادشاه سابق افغانستان تحریک نمود، به رژیم کابل وعده های کمکهای مالی داد و ظیفه ترور طرفداران فعال شاه افغانستان را به باند تروریستی اداره کابل سپرد، چندین بار به اسلام اباد رفت و مخالفت جمهوری اسلامی ایران را با بازگشت شاه سابق افغانستان اشکار ساخت و بر ضد تلاشهای حزب مردم پاکستان در ارتباط به بازگشت شاه سابق- اتحاد مثلث ایران، هند و روسیه را قویتر و فعالتر نمود.

با وصف این که ایران و پاکستان هر دو جمهوری اسلامی اند، اما کاربردها و شیوه های کار شان در امور سیاسی، اندیشه و روابط منطقه یی و بین المللی و همینسان اهداف شان در افغانستان از همدیگر تفاوتهای به هم میرساند.

به گونه مثال جمهوری اسلامی پاکستان با امریکا و کشورهای دوست ان بسیار نزدیک است اما بالمقابل ایران مخالف سرسخت امریکا و دوستان اوست، باوجود این همه اختلافهای اندیشه یی و سلیقه یی حکومت حزب مردم با پیروی از سیاستهای حکومات گذشته پاکستان در برابر جمهوری اسلامی ایران از احتیاط فوق العاده کار میگیرد. زیرا از زمان به وجود امدن پاکستان رژیم شاهنشاهی ایران در ساحه های نظامی، سیاسی و اقتصادی همواره با این کشور همکار و مددگار بود. در مساله کشمیر از موقف پاکستان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمایت نموده است، در راه برقراری روابط حسن همجواری بین افغانستان و پاکستان وظیفه میانجی را به عهده داشته است و در پاکستان رشته های دوستی و زیست باهمی بین اهل تشیع و سنیها را استوار نگه داشته است. بنا بر همین علت است که روابط بین ایران و پاکستان حسنه و نیک مانده است از سوی دیگر حکومت حزب مردم آگاهی دارد که جنگ سرد پایان یافته است و امریکا در منطقه به اهمیت موقعیت ستراتیژیک نظامی و سیاسی کشورهای منطقه کمتر بها میدهد. سیاست امریکا در قبال قضایای افغانستان شکار تذبذب شده است، روابط بین کشورهای هند و پاکستان نیز روز تا روز خرابتر میشوند. در چنین اوضاع و احوال به حکومت حزب مردم پاکستان نهایت دشوار خواهد بود که روابطش را با جمهوری اسلامی ایران– با وصف داشتن اختلافهای سیاسی و اندیشه یی– بر سر موضوع افغانستان خراب نماید. در قضیه کشمیر حمایت ایران را از دست بدهد، همکاری موجوده بین شیعیان و سنیهای پاکستان را به دشمنی مبدل سازد و این دوست و همکار عنعنه یی خود را به هندوستان نزدیک نماید.

ما د پهلوی این همه چشمداشتها حکومت حزب مردم پاکستان از موقعیت بسیار مهم افغانستان در رابطه به استحکام و ضرورت روابط تجاری بین پاکستان و جمهوریهای اسیای میانه آگاهی کامل دارد و پاکستان این موضوع را نیز درک کرده است تا زمانی در افغانستان زیر سیطره یک حکومت نیرومند مرکزی صلح سراسری تامین نشود، تا ان زمان تجارت پاکستان از راه افغانستان به اسیای مرکزی امکان پذیر نیست و همینسان اموال و کالاهای اسیای مرکزی به بنادر گوادر و کراچی رسیده نمیتوانند.

حکومت حزب مردم پاکستان آگاهی دارد که از نابه سامانی جاری افغانستان و دوام ان جمهوری اسلامی ایران سود زیادی به دست میارود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به تاریخ ۱۳ ماه می سال روان میلادی ایران و ترکمنستان خط اهن بین بندر عباس و جمهوریهای اسـیای مرکزی را افتتاح نمود، طرحریزی و به بهره برداری سـپردن این پروژه جمهوریهای اسـیای مرکزی را با بندر عباس ایران وصل کرد، که هدف اساسی ان تجارت بین ایران و جمهوریها اسیای مرکزی و انکشـاف تجارت بحری بین این کشـور و سـایر کشـورهای جهان است که در نتیجه ان بنـادر بحری پاکسـتان (گوادر و کراچی) در بخش تجارت با جمهوریهای اسیای مرکزی از راههای کوتاه افغانستان محروم میکردند.

طوالت بحران جاری افغانسـتان هر دو کشـور افغانسـتان و پاکسـتان را به زبانهای سـیاسـی و اقتصـادی فراوان مواجه میسـازند، حکومت حزب مردم پاکسـتان این همه را به چشـم سـر مشـاهده میکند ولی این حکومت بنا بر رعایت پالیسی محتاط عنعنه یی و ترس از منزجر ساختن احساسات شیعیان کاری به فرجام رسانده نمیتواند.

افزون از این نکات ضعیفی که حکومت حزب مردم دارد، جمهوری اسلامی ایران یقین کامل دارد که گروههای مذهبی- سـیاسـی افغانسـتان و پاکسـتان و همینسـان بقایای رژیم جنرال محمد ضـیاءالحق با موقف سـیاسـی حکومت حزب مردم مخالفت دارند افزون بر ان سیاست فعال ضد پاکستانی، روسیه و هند نیز از ایران پشـتیبانی مینماید، بنا بر همین عوامل جمهوری اسـلامی ایران به تناسـب حزب مردم پاکسـتان بر وضـعیت بالا دسـتی دارد. و بسـیار فعال است و حکومت حزب مردم را مجبور ساخته است، که به خواستهای تنظیمهای مذهبی- سیاسی افغانستان و به صورت مشخص اداره یاغی شده آن از پاکسـتان و طرفدار ایران و جمهوری اسـلامی ایران گردن نهد و به سـهمگیری فعال شـاه سـابق افغانسـتان و اغاز ابتکار عمل تازه خود در مورد بار دیگر خاموشی اختیار نماید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اگر حکومت حزب مردم پاکستان بخواهد یا نخواهد، بالاثر فشارهای داخلی و منطقه یی خلاف اصول حزبی خود به جای حل بین المللی مساله، خواهان حل منطقه یی بحران افغانستان میگردد. و بار دیگر در تلاشهای ناموفق با هم نزدیک ساختن گروههای مسلح مذهبی افغانستان شامل میشود، اما از این واقعیت انکار نمیتوان کرد که حکومت حزب مردم از ته دل خواهان حل بین المللی مساله افغانستان است و در افغانستان به جای مدرسه از مودل حکومت اسلامی و ((هویت اسلامی)) مکتب حمایت میکند، اما ناگزیری حکومت بیچاره حزب مردم را وادار میسازد که حرفی بر لب نیاورد.

عملیه مداخله ها:

بر اساس نظریات منطقیان هیچ علتی تنها و یکی نمیباشد، هر علت اشکال پیچیده گوناگونی دارد و هر علت پیچیده، معلولهای پیچده ا ربه بار میاورد و به نوبه خود معلوم پیچیده عمین علت پیچیده خودش شکل علت پیچیده یی را به خود اختیار میکند. و علت معلولهای پیچیده دیگری میشود تا زمانی جلوگیری از عملیه علت پیچیده صورت نپذیرد، تا آن زمان عملیه های علت و معلول پیچیده دوام میداشته باشد، زمانی از علت جلوگیری میشود همزمان با آن دوام عملیه معلول نیز خاتمه میپذیرد.

اگر بر اساس این کلیه منطق، سیاستهای متضاد روسیه، ایران و پاکستان را به حیث عامل پیچیده بپذیریم، پس معلول پیچیده یی که بر اساس این عامل پیچیده به میان امده است و ارتباط منطقی بین این دو عملیه گسست ناپذیر به اساسنی شناخته شده و از هم دیگر فرق شده میتواند که کدام علت اساسی و کدامین آن فرعی است.

zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به گونه مثال بر اساس علت پیچیده سیاستهای متضاد این کشورها حکومت مرکزی در افغانستان از بین رفت و بر اساس نبود حکومت مرکزی در سراسر افغانســـتان ملوک الطوایفی و نابه ســـامانی خطرناک پدید آمد، بالاثر عملیه پیچیده تا به سـامانی در تمام افغانسـتان گروههای بی مسـوولیت در سـراسـر افغانستان مسلط گشتند، امیران و قوماندانان گروههای مسلح در مناطق زیر تسلط شـان، اداره چپان ملکی و نظامی و قضـات گردیدند، اکنون هر سـخن شان قابل پذیرش و هر فیصله شان حیثیت قانونی را دارد.

در مناطق زیر حکمفرمایی گروههای مسـلح تجاوز بر حقوق بشـری مرد و زن افغان کار عادی و معمول روزانه گشته است، در این مناطق تریاک کشت میشود، مواد مخدر تولید میگردد و به کمک قاچاقبران بین المللی از راههای کشـورهای همسـایه به مارکیتهای بین المللی به ویژه امریکا و اروپا رسـانیده میشود.

بر اساس گزارشهای ملل متحده ، افغانستان پس از برما دومین کشور جهان اســت که میزان تولید و مواد مخدر در آن در ســـطح نهایت بالا قرار دارد. تروریستهای که از سـایر نقاط جهان میایند در افغانسـتان اموزش میبینند پس از اموزش و پرورش تروریســـتی، برای از بین بردن مخالفان ســـیاســـی و پیدانمودن هرج و مرج در شـــماری از کشـــورهای نشـــانی شـده به اجرای وظایف تروریســـتی گماشـــته میشـــوند. قاچاق ســـلاح ها و مواد انفلاقی در جریان اسـت و بسـیار اسـان و ارزان بدسـترس گروههای تروریسـتی در کشورهای همسایه گذاشته میشوند، اگر به صورت مشخص بگویم پاکستان که با افغانســتان ســرحد طولانی دارد اما امروز در واقعیت مرزی بین این دو کشور به مشاهده نمیرسد، پاکستان جز کلچر کلاشینکوف گریده است. در اثر مداخلات خارجی و نبود حکومت مرکزی آن روز دور نیســـت که

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان افزون از مارکیت بین المللی قاچاقبران جهان، جایگه مصوون ادم ربایان، و اردوگاه بزرگ تروررستان، مرکز بزرگ فروش سلاحهای قاچاق شده، کشنده جمعی و اتومی از جمهوریتهای شوروی سابق نیز گردد و از همین مرکز مردمان شماری ازکشورها محکومت به مرگ دسته جمعی گردند.

از انچه بر اساس کلیه منطقیان در سطور گذشته تذکر دادیم معلوم میشودکه علت پیچیده داستان غم انگیز کنونی افغانستان، مداخله های متضاد و متکی بر منافع ملی کشورهای مداخله گر است، همین مداخله های اجنبی افغانستان را از حکومت واحد مرکزی محروم ساخته است و نبود حکومت مرکزی نابه سامانیها و هرج و مرج را در سراسر کشور حکمفرما ساخته است و بر اساس این همه نابه سامانیها تراژیدی ملی و انفرادی افغانها کماکان ادامه دارد. تا زمانی مداخله های اجنبی به حیث علت پیچیده ادامه دارند و نبود حکومت مرکزی به حیث معلول پیچیده محسوس است تا آن زمان این تراژیدیها به سطح ملی و انفرادی در جریان خواهند بود.

زمانی مداخله های اجنبی قطع میگردند و حکومت قوی مرکزی به میان میاید پس از آن عملیه های فرعی تراژیدیهای ملی و انفرادی افغانها از بین خواهند رفت و جریان با هم مرتبط علت و معلول آن نیز مقطع خواهد گشت.

اکنون پرسشی سر بالا میکندکه توان قطع مداخله های خارجی و تشکیل حکومت مرکزی قوی راکی خواهد داشت؟ اگر درباره هر قدر باندیشیم باز هم جز از ملل متحد راه دیگری را نمیتوان سراغ کرد. زیرا توان قطع مداخله ها را تنها موسسه بیرطرفی چون ملل متحد دارد، اما به شرطی که اعضای

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایمی شورای امنیت به ویژه ایالات متحده امریکا از تلاشهای نماینده خاص سر منشی ملل متحد درباره افغانستان پشتیبانی نماید.

حل سیاسی از مجاری ملل متحده:

برای این‌که افغانها را به جای فکر پیرامون های اجنبی و معلول پیچیده نبود حکومت واحد مرکزی، به مســـایل فرعی دیگری مصـــروف نگه دارند بار دیگر برای تلقین نمودن افغانها و جهانیان، همان نســـخه های پارینه تکرار میشـوند، گفته میشـود که در حل سـیاسـی مسـله افغانسـتان ملل متحد ناکام گردیده اســـت، جز از کشـــورهای منطقه به ویژه همســـایه‌گان وگروههای مسلح اینان حل مسله افغانستان ناممکن است. دروغ پراگنی در باره ناکامی ملل متحد بین افغانها روز تا رزو بیشـــتر میگردد، حتی افغانهای‌که تا دیروز از نقش ملل متحد در حل مسله افغانستان پشتیبانی میکردند امروز زیر تاثیر همین پروپاگند ها و دروغ بافی ها امده اند. ازین جمله اشـــخاص بعضـــی ها بار ملامت ناکامی را بر ملل متحده میگزارند و شـــماری هم بیجای آن را محمود مستیری بیچاره حمل مینمایند.

چنان‌که گفته میشـــود ایا واقعاً ملل متحد در حل قضـــایای افغانســـتان به ((ناکامی)) مواجه شـده اسـت؟ اگر ملل متحد ناکام شـده باشـد، جز از همین موســـســـه جهانی موســـســـه دیگر جهانی یا منطقه یی وجود دارد‌که در حل مسایل افغانستان تلاشهای موفقانه به فرجام برساند؟

واقعیت امر این اسـت‌که نه ملل متحد ناکام شـده اسـت و نه غیر از موسـسـه ملل متحد موسسه بیطرف مسوول دیگری اصلاً وجود دارد؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کسانی که ملل متحد را میشناسد و از ماهیت و صلاحیتهای ماموریتهای صلحجویانه نماینده گان آن آگاهی دارند، برای انان پذیرش این نکته اندکی دشوار مینماید، البته به جای ناکامی این نکته را خواهند پذیرفت که ملل متحد در حل مساله افغانستان با دشواریهای پیچیده و فراوان روبر است و این مشکلات را برای جلوگیری از تاسیس یک حکومت نیرومند مرکزی، مداخله گران اجنبی ایجاد کرده اند و نماینده ملل متحد با این گونه مشکلات دست به گریبان است.

ملل متحد نه خود حکومتی است و نه از خود نیروهای نظامی دارد نه هم پولی. این موسسه مجموعه نماینده گان کشورها است، به کمکهای پولی کشورهای جهان فعالیت مینماید. درباره تمام مسایل کشمکشها و دشواریهای جهانی بر اساس خواسته های شورای امنیت و در شورای امنیت نیز پنج عضو دایمی و در شرایط کنونی نماینده دایمی امریکا اقدام ضعیف و یا نیرومند مینماید. به ښاغلی مستیری و یا هر نماینده ویژه ملل متحد حدود ((صلاحیت و ماهیت)) ماموریتش تعیین شده است و او نیز در داخل چهار چوبه ماموریت خود پیرامون حل قضایای افغانستان تا سرحد گفت و شنودها و ملاقاتهای کارش را به پیش میبرد او گامی را از پیام اوری پیام بری فراتر گذاشته نمیتواند.

نه مانند مساله عراق-کویت نیروهای نظامی امریکا و همدستانش را در عقبش میبیند و نه هم مانند بوزنیا نیروهای NATO را در کنار خود دارد.

ښاغلی مستیری و هر نماینده دیگر به جمع خرچ زبانی Lip Viceser ایالات متحده امریکا بیشتر از دیگران خوبتر میفهمند،انان مداخله گران را میشناسد از تراژیدی در حال جریان افغانها آگاهی کامل دارند انها همه چیز را میبینند

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

و میشـــنوند و به هر چیز میفهمند، اما با دســـت خالی هیچ چیزی از اینها ساخته نیست. دست نماینده ملل متحد راکه خالی دیدند دوستان دیرینه نیز با وی مخالف شدند. سخن اصلی در جای دیگر و نزد بادار یکه تاز امروزین جهان اســـت، اگر یکبار این کشـــور بزرگ جهان به نماینده ملل متحد تنها اشـــاره یی کند خواهیم دید که همین نماینده ضـــعیف همراه با افغانســـتان به اصطلاح کوه قاف را به شانه اش بلند خواهد ساخت.

ایا محمود مســـتیری و یا هر نماینده خالی دســـت دیگر مداخله گران را از مداخله ها و جنگجویان را از جنگها روی گردان ســـاخته میتواند؟ همه کس میداند که او صـلاحیت و توان سـخنان و مباحث جدی را ندارد و صـلاحیت محدود ماموریتش او را مجبور میسازد که مانند ملنگ به هر در و دروازه یی ایتساده شود پیشنهادهای قطع مداخلات خارجی را تقدیم نماید و لستهای حکومت موقتی را جمع اوری نماید.

میگویند شـــبی در یک کوچه دو نفر میدویدند یکی صـــاحب خانه و دیگری هم دزد. هر دو صـدا میزنند، نمانیش که دزد اسـت. رهروان کوچه هر دو را میدیدند، هر دو صـدا میزدند، صـداهای هر دو را میشـنیدند، ولی تا اخیر نه فهمیدند که در این دو دزد کیست و صاحب خانه کیست؟

اکنون همین قصـــه در افغانســـتان در جریان اســـت، افغانها نیز میگویند که در امور کشـور شـان مداخله میشـود و مداخله گران وهمراهان شـان نیز میگویند که در مسایل افغانستان مداخله میشود.

فرض میکنیم افغانی میگوید که در افغانســـتان روســـها مداخله میکنند، در این صـــورت روســـها حاجت به جواب گفتن ندارند، با شـــنیدن این ســـخن بر همراهان روسها حالت مخصوصی طاری میشود و فوراً میگویند: ((ببخشید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شما روسها را با شورویها مغالطه میکنید.)) شما بین روسها و شورویها فرق کرده نمیتوانید، روسها شورویها نیستند، شورویها مداخله‌کردند با شکست مواجه شدند و راه شان را گرفتند و رفتند.

روسها از قرون متمادی دوستان صمیمی و دلسوز افغانها استند و در تمام این دوران نه در افغانستان مداخله‌کرده اند، نه مداخله خواهندکرد و نه میکنند، مداخله راکشورهای دیگر میکنند ولی شما بر روسها تهمت میکنید!

خیر اگر روسها مداخهل‌گر نیستند پس این مداخله ها از سوی جمهوری اسلامی ایران صورت خواهدگرفت؟ با شنیدن نام ایران دوستان و همراهان ایران حرفت را از دهنت خواهندگرفت و با فصاحت و بلاغتی مخاطبت خواهد ساخت‌که تکیه خانه را فراموش خواهی‌کرد، همراهان ایران چنین درفشانی میکنند: ((جاسوسان امریکا و پاکستان چنین تبلیغاتی را به راه میاندازند و این‌گونه عناصر معلول الحال میخواهند مناسبات دوستانه و برادوار بین جمهوری اسلامی ایران و دولت اسلامی افغانستان را خراب سازند، جمهوری اسلامی ایران دولت همکیش و هم مذهب افغانهاست، این کشور میلونها افغان را درکشورش پناه داده و تا امروز ایران مانندبرادر و دلسوز درکنار افغانها قرار دارد و شب و روز در تلاش است تا در افغانستان صلح دایمی استقرار یابد و ذکر و فکر دیگری جز تامین صلح در افغانستان ندارد...))

اگر محض به سهو بگویی‌که اگر جمهوری اسلامی ایران مداخله نمیکند پس کشور پاکستان مداخله‌گر است! با مجرد شنیدن حرف پا لانه زنبور را تور دادی، در این صورت چیزهایی را خواهی شنیدکه در قطی عطار و خورجین

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملا نصــــرالدین یافت نخواهد شـــد و خواهد گفتن: ((عمال پنهانی خاد، کی.جی.بی، سی.ای.ای و را (شبکه جاسوسی هندوستان) و غرب زده ها چنین شــایعه پراگنی میکنند، که ســنگر مســتحکم اســلام و مهد مســلمانان پاکنهاد (پاکستان) را بدنام سازند. پاکستان سنگر پولادین اسلام است که چون کوه استوار از جهاد افغانها پشتیبانی کرد و برای افغانها خطرات فراوان خارجی و زیانهای بی حد و حصری را قبول دار گشت، به میلونها افغان پناه داد و جهاد افغانستان را به پیروزی رساند، انانی که کشور خدا داد پاکستان را مداخله گر میگویند این گونه افراد و عناصــر اســلام دشــمن و احســان فراموش واجب القتل و مباح الدم استند...)) اگر از زنبور ها خود را به یک دو نجاد دادی و حین دویدن از دهنت بر آمد، اگر پاکستان مداخله نمیکند، پس ازبکستان کشوریســت که در امور داخلی افغانســتان مداخله مینماید، همدرین حالت دویدن صــدایی باریکی را خواهی شــنید که میگوید: ((ما نمیگفتیم که حقوق ازبکان برای همیش پامال شده بود و اکنون نیز فاشیستها حقوق ازبکها را زیر پا میکنند، ازبکستان تنها با برادران ازبک خودکمکهای بشری مینماید و دشمنان معلوم الحال اقلیت ها کمک های برادرانه و بشری را مداخله مینامند)).

کشورهای مداخه گر همه در افغانستان همراهانی دارند اگر نام کشور مداخله گر را به زبان اوردی یاران همان کشـــور چنان ملامتت خواهند کرد که بار دیگر نامش را به زبان اورده نخواهد توانســت. البته تنها کشــوری رویه قاره زمین وجود دارد - به شــرط که جمهوری اسلامی ســودان راپور ندهد– که نه در افغانســتان همراهانی دارند نه هم کســی بر این جزیره دعوه مداخله کرده است، اگر بر این کشــور دعوه مداخله کنی در آن صــورت هم کوفت دلت را کشـــیده خواهی بود و هم ســـرت در امان خواهد ماند. در این صـــورت به

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اطمینان گفته میتوانی که تنها و تنها مملکت قوی شوکت مزنبق در افغانستان مداخله میکند و بس، کشورهای دیگر همه ((بازان سفیدی)) استند. اگر بشاغلی مستیری و یا نماینده دیگری ملل متحد از این کشف اطلاح حاصل کرد، قابل جایزه شناخته خواهی شد، زیرا بالاخره مملکت اصلی مداخله گر را نشان دادی! البته جایزه این کشف علمی را مساویانه بخش خواهیم نمود، نصف آن از شما و نصف دیگر از من خواهد بود و اگر کشور سردمدار جهان امروز را خبر ساختی، ساعت هر دوی مان تیر خواهد بود.

در کچکول محمود مستیری فورمول های گو ناگون حکومت موقت جاه دارند و در هامش Fote note هر یکی از فورمول ها پرسش های کوتاه نیز به چشم میخورند.

محمود مستیری بیچاره هر یکی از فورمول ها و در هامش ان پرسشها را به دقت بازخوانی میکند. پس از خوانش اه سرد میکشد و دستش را به کچکول اش میبرد و کچکول را به گردن کرده، این سو و ان سو به دوش اغاز مینماید.

فورمول نخست:

سران احزاب و تنظیمهای مسلح کبوتران سفید صلح) و حمایتگران خارجی شان (بازان سفید) یک واقعیت انکار ناپذیر سیاسی و نظامی اند، بر اساس گفته های کبوتران سفید صلح اینان جهاد کرده اند، اینان قربانی داده اند، اینها مشکلات و تکالیف فراوانی قبولدار گشته اند.

در دشتها و کوهها اینها گشته اند نیروهای اتحاد شوروی را اینها از کشور خارج نموده اند، رژیم کمونستی را اینها مواجه به سقوط نموده اند، اینها تنظیمها و احزاب دارند، اینان پول و اسلحه دارند تنها اینان قوت و نیروی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلح دارند. اگر سران تنظیمها، احزاب و طالبان گردهم ایند و سران این گروهها حکومت موقت بسازند، این گونه حکومت به ((بازان سفید)) قابل قبول خواهد بود مردم افغانستان نیز آن را خواهد پذیرفت و به برکت همین حکومت نیرومند مرکزی صلح و ارامش هر چه زودتر بر قرار خواهد گشت...

هامش:

انان راست میگویند ولی اینها چندین بار در حضور ((بازان سفید)) حکومتها نساخته اند و چندین بار چوکیهای حکومتها را بین هم تقسیم نکرده اند، چندین بار با هم یک جا نشده اند، باز مخالفتها بین شان بروز نکرده است، و برای کسب و حفظ قدرت با همدیگر نه اویخته اند و یک دیگر شان را از گریبان نگرفته اند و مردم بی دفاع افغانستان را نکشته اند؟ ایا هر یک از اینها محض به خاطر هوس قدرت امروز پهلوی این و فردا پهلوی ان ایستاد نشده اند؟ امروز این جا و فردا آن جا در رفت و امد نبوده اند ایا اینها از ایدیولوژی شان تحصیل و انحصار حزبی میگذرند. جز خود شان به گروههای سیاسی و اجتماعی دیگر نیز حق و اجازه فعالیت سیاسی میدهند؟

ایا اینها بر علاوه خودشان زبان، نژاد، منطقه، حزب و ایدیولوژی شان به هویت ملی و تاریخی افغانستان، تمامیت ارضی، ملت واحد افغان، حکومت طبق میل و اراده مردم و بالاخره ازادی و حاکمیت افغانستان مخلص اشتند ایا اینها به کشورهای دیگر ایدیولوژیهای شان را صادر نمیکنند و در کشورهای نشانی شده با گروههای همکاری نمیدارندکه از هر راه ممکن رسدین به قدرت سیاسی میخواهند؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایا ((بازان سفید)) به خاطر منافع ملی افغانها از مناطق ملی خود شان میگذرند، تضاد درونی شان را از بین برده اند و همه شان برای خیر افغانستان پالیسی اماده ساخته اند و پرسشهای دیگری از این قبیل.

فورمول دوم:

بر اساس این فورمول سران گروههای مسلح لستهای نامهای اشخاصی که موافقه میاید، نمیانده ویژه ملل متحد از این اشخاص حکومت موقت میسازد. بر اساس همین فورمول در سال ۱۹۹۲م احزاب، تنظیمها و موسسات گوناگون لستهای افراد و اشخاص را تهیه دیدندو به بناغلی بینن سیوان MR Benon sevan سپردند. او بر اساس همین لستها به تلاش پرداخت تا حکومت موقتی را تهیه بیند، اما برضد پروگرام او کودتا صورت گرفت او و عملیه حکومت موقتی اش یکسره از میان رفتند.

سال پار اداره کابل بار دیگر لست مشاری از اشخاص را به بناغلی مستیری سپرد اما از لست و نامهای موجود در آن معلوم گردید، که در آن سیزده تن از همدستان و همراهان دلسوز اداره کابل بودند در این لست نسبت به همه یی تنظیمها و طالبان سهم اداره کابل بیشتر بود. این لست را تمام جوانب مسترد کردند و دوباره به کچکول مستیری بیچاره راه یافت.

هامش:

اشخاصی که از سوی سران تنظیمی و حزبی معرفی میشوند، ایا انیها اشخاص حزبی و تنظیمی خواهند بود یا اشخاص مستقل و یا این که تعدادی هم تنظیمی و شماری مستقل؟ اگر اشخاص حزبی باشند پس فرق بین پیر و عصای پیر در چیست؟ در ان صورت تمام پرسشهای که پیرامون حکومت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موقتی ســران تنظیمها مطرح میشــوند درباره حکومت اینان نیز ســر بالا میکنند. اگر این گونه افراد و اشــخاص به جای تنظیمها از منابع ملی افغانها دفاع کنند ایا در چنین حالتی انها حمایت تنظیمهای شــان را از دســت نمیدهند؟ ایا سـران تنظیمها اشـخاصـی را خواهند گزید که در وفاداری شـان جزیی ترین شکی در ذهن خطور کند؟ اگر به اصطلاح حکومت وسیع البنیاد ساخته میشود و در این حکومت به تنظیمها، احزاب و اشخاص مستقل جا داده میشود، در این حکومت تناسب بین تنظیمها و اشخاص مستقل چگونه خواهد بود، کیها علبه خواهند داشــت، اشــخاص مســتقل و یا تنظیمها؟ اگر تنظیمها اکثریت غالب داشته باشند ایا در چنین حکومتی اشخاص مستقل تا اخیر در اقلیت باقی نمیمانند، اگر در اقلیت میمانند پس انان به حیث یک اقلیت درباره منافع ملی کشـور چه ابتکاری از خود نشـان داده میتوانند؟ اگر شــمار اشــخاص مســتقل افزون باشــاد، ایا تنظیمها و احزاب به دوام چنین حکومتی اجازه خواهند داد؟

اگر تناسـب میان تنظیمها و اشـخاص مسـتقل مساوی باشـد، در این صـورت حکومت وسـیع البنیاد بالاثر مخالفتهای درون تنظیمی از یک سـو و در اثر رقابتها و مخالفتهای تنظیمی و اشــخاص مســتقل از ســوی دیگر به مرکز دسیسه نمودن علیه یک دیگر مبدل نخواهد گشت و تمام مدت به ریسمان کشی سپری خواهد شد.

فورمول سوم:

در ســال ١٩٩٤م در شــهر کویته پاکســتان شــماری از افغانها و هیئت ملل متحد شــانزده روز با هم جلســات داشــتند. در جلســات پیرامون جوانب گوناگون مشکلات و دشواریهای مساله افغانستان سـخنها گفته شـده و در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره دریافت راه حلها بحثها و گفت و شـنودهای دقیق صـورت پذیرفت در فرجام این گردمهایی تشـکیل حکومت موقت از شـخصـیتهای مسـتقل و تاسـیس قوای امنیتی برای شـهر کابل به بنـاغلی محمود مسـتیری سـفارش گردید.

بر اساس این فیصله طویل به بناغلی محمود مستیری سفارش گردیده بود که طبق میلش لستی از شخاص مستقل تهیه نماید و این نامها را به سران تنظیمی و حزبی و همینسـان حکومتهای دخیل خارجی نشـان خواهد داد و پس از اخذ موافقه اینان حکومت اشـخاص مسـتقل تشـکیل خواهد گردید، این حکومت و قوای امنیتی یک جایی وارد کابل میشـوند. تمام گروههای جنگی از کابل خارج سـاخته میشـوند، قوای امنیتی و ححکومت موقت هر دو یک جا به انجام وظایف محوله شـان میاغازند. قوای امنیتی از افغانها تشـکیل میشود اگر در حکومت موقت شخصی از تنظیمها شامل میشود از تنظیمش استعفی خواهد داد، دوره موقت از یک تا دو سال تعیین گردید.

در این دوران حکومت موقت جمع اوری اسـلحه (اگر کسـی میفروخت ملل متحد از آن خواهد خرید) تامین صلح، عودت و اسکان مهاجرین، بازسازی افغانستان، تسوید مسوده های قانون اساسی و قانون انتخابات، سازماندهی تدویر لویه جرگه و کارهای دیگری را به فرجام میرسـاند، کارهایی که به حکومت منتخب مربوط میشـود، حکومت موقت آن را به فرجام رسـانده نمیتواند. زیر نظارت ملل متحد انتخابات ازاد و بیطرف صورت میگیرد، در این انتخابات هیچ عضو حکومت موقت کاندید شده نمیتواند و در انتخابات تمام احزاب، تنظیمها و اشخاص شرکت خواهند ورزید...

هماش:

(c) ketabton.com: The Digital Library

سفارشنامه این گردهمایی نیز به کچکول محمود مستیری راه یافت و این بار نیز محمود مستیری کچکولش را به گردن کرده به دید و بازدیدها اغاز نمود، اگر این ملنگ جهان دیده خودش را هوشیار میپندارد، در ((کبوتران سفید و بازان سـفید)) نیز ادمهای هوشـیار یافت میشـوند که این ملنگ کچکول به گردن را صـد بار به دریا خواهند برد و تشـنه لب دوباره برخواهد گرداند. شـاید شـاغلی مسـتیری از قصـه ((صـد لغمانی یک پغمانی)) اطلاع ندارد، رویه یی که با یک ملنگ صورت میگیرد، بعضیها به او جاب درست میدهند و شماری هم به لهجه زشتی او را مرخص میسازد، چنین معامله یی با محمود مستیری نیز صورت گرفت.

((مردمان هوشیار)) برایش به دو گروه تقسیم شدند؛ یکی گروه چرب زبان و دومی گروه زشـت لهجه، چرب زبانان برایش میگفتند: جگ را دیگران بر ما تحمیل کرده اند، ما از نا ارامیی که در افغانسـتان موجود اسـت خواب نداریم، ما سرگردان میگردیم تا شخص مانند شما را دریابیم، قبول ریاست و حکومت در افغانستان معنی آن را دارد که کسی تاج خار را بر سرش بنهد و ما این تاج خاردار را محض به خاطر مردمان معصوم افغانستان بر سر نهاده ایم، ما همیش گفته ایم ((که مردم ما را به قدرت رسـانیده اند و این قدرت امانت مقدس مردم اسـت)) و اکنون نیز میگوییم: ((در حقیقت مالک هر شی خداست= این امانت چند روز نزد ماست)) (در این جا به ترجمان گفته شـد که با جای ((چند روز))، ((چند سـال)) ترجمه کن!) ما هر لحظه اماده انتقال قدرت استیم و بر ما منت خواهی گذاشت که این تاج پر خار را از سر ما دور کنی، اما انتقال این ((امانت مقدس)) افغانهای معصـوم چند شـرط کوچکی نیز دارد. ما باور کامل داریم که براورده سـازی این شـروط برای شخص خیرخواهی چون شما کار دشواری نیست. ما وظیفه تامین امنیت در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهر کابل را به دوش خود میگیریم، طالبان را راضی بسازید ما راضی استیم. حالا به تمام جهان به بانگ رسا اعلام میتوانی کرد که معضله انتقال به فرجام رسید و زمان انتقال را خودت تعین کن!

اما پس از این محمود مستیری با ((شیر ببر)) رو به رو گشت، محمود مستیری بیچاره دستش را به کچکولش نبرده بود که مورد عتاب شیر ببر واقع شد و غرش کنان برایش گفت: ((خوب میشناسمت که با روبا ها همراه شده یی از این هم آگاهی داریم که قباله های روبا ها را با خود اورده یی!

گمان میبری که ما ساده ایم، استادانت شاگردان ما استند. ما خوب آگاه استیم، که ترا کی فرستاده است و خودت چه میخواهی هدفت اوردن کیاست؟

یک سخن را خوب بشنو این قدرت را ما به زور شمشیر به دست اورده ایم و به شمشیر از ان حفاظت مینماییم اگر کسی این قدرت را از ما میگیرد، به میدان بیایند...

میگویند وقتی مستیری به اسلام اباد رسید، شب همان روز خواب دید، که او پیش و شیر ببر با شمشیر سبز در دست عقبش میدوید. کار خواب است، با یک خیز از دریا ها میگذرد بالای جنگلها و کوهها پر میزند ولی ((شیر ببر)) هنوز او را تعقیب نموده بالاخره گیرش مینماید وقتی شمشیر را بر سرش حواله نمود، چیغی از دهنش بیرون میشود و راست در بسترش مینشیند، در این اثنا هم عرقهایش را پاک میکند و شکر خدا را به جا میاورد.

میگویند: او صبح همان روز به صوب نامعلومی رفت و ناپدید گشت ناپدید شدن غیر مترقبه مستیری مورد سوال واقع گردید، به اصطلاح مردم پکتیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهلها نواخته شدند و اوازه ناپدید شدن مستیری به همه جا پخش گردید پس از ناپدید بودن زیاد باری از سویدن اوازش بلند شد.

میگویند: این خواب او را به اندازه یی ترسـانده بود که من بعد نامی از گردهمایی کویته و سفارشنامه آن را بر لب نیاورد.

چگونه حکومت:

اگر از مذاق بگذریم بایسـتی یاد اور شـویم که محمود مسـتیری از جوانب گوناگون مسـاله افغانسـتان اطلاع دارد برای او معلومسـت که کیها مداخله میکنند، چرا مداخله مینمایند، چطور مداخله میدارند و به کدام اندازه ماخله میکنند و کیها را بر مسـند قدرت در کابل نگه میدارند. وی نسـبت به هر شـخص دیگری به مداخله های مداخله گران و بزکشـی جاری بر سـر قدرت بین ((کبوتران سفید) متوجه است ولی...

او میفهمد، که افغانها در کشور شان وحشتها، دهشتها و سلوک غیر انسانی رژیم تحمیل شـده و دسـت نشـانده را به چشـم سـر مشـاهده و به چشـم و پوست تجربه کرده اند و ((بازان سفید)) اکنون به راه شورویها راه میروند و میخواهند تجربه حکومت دسـت نشـانده را تکرار نمایند. اینان نیز مانند شـورویها حکومت دسـت نشـانده را ((حکومت دوسـت)) مینامند بر چنین حکومت دسـت نشـانده مصـرف میکنند و سـلاح برای شـان میدهند؛ همراهانی را برای شان تدارک میبینند که کشتهء امتیاز و مقام و چوکی استند و زیر نام این گونه حکومت دوست داستان غم انگیز افغانها را بیشتر از پیش طولانی تر میسـازند... اما او این خطهء اسـیا ((حکومت دوسـت)) و دسـت نشـانده را خوبتر از هم تمیز کرده میتوانند. افغانها میفهمند که ((حکومت دوسـت)) دسـت نشـانده نمیباشـد، به اراده مردم به میان میاید، مردم از ان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پشـــتیبای میدارند، با مردم کشـــور عشـــق میورزد، در برابر مردم احســـاس مسولیت میداشته باشد. از تمامیت ارضی، استقلال و حاکمیت ملی و منافع ملی کشـــور حمایت میکند. بر اســـاس منافع ملی کشـــور خود باکشـــورهای دیگر مراوده مینماید، در پهلوی منافع ملی کشـــور خود منافع دیگران را نیز از نظر دور نمیدارد. احترامی که به ازادی کشـورش میداشـته باشـد، ازادی و تمامیت ارضـــی کشـــور دیگر را نیز احترام میگذارد مردمان خودش را در جنگها و جنجالهای بی جا مصـــروف نمیســـازد، اجازهء مداخله در امور دیگران را به خود نمیدهد و نه مداخله دیگران به خود نمیدهد و نه مداخله دیگران را در امور کشورش میپذیرد.

افغانها به ماهیت حکومت دست نشانده خوبتر میفهمند، دست نشانده گان از ســـوی دیگران تحمیل میشـــوند. به نیروی پول و اســـلحه دیگران اســـتوار میباشـند، پروای ازادی و تمامیت ارضـی کشـورش را ندارند منافع فردیش را از منافع ملی بالاتر میشمرند.

برای بقای خود ازکشت و خون ملت لذت میبرد و مدام در خدمت دیگران قرار میداشـته باشـد، دسـت نشـانده به مرض اجیر بودن مبتلا میباشـد و مانند سـپاهیان اجیر کسـی که اجرتش را افزود نماید درکنار او قرار میگیرد، امروز برای این و فردای برای ان میجنگند ولی...

ښـــاغلی محمود مســـتیری نیز مانند بســـیاری از افغانها میفهمند که در قرن بیســـتم درکشـــور های گوناگون جهان رژیمهای گوناگونی تجربه شـــدند و امروز به مردمان همه یی این کشـورها خوب و بد تمام سـیسـتمهای سـیاسـی معلوم است و این را نیز میفهمند که در این مدت کوتاه افغانها درکشور شان تجارب و نتایج دموکراسی، جمهوریت، سـوسـیالیزم و حکومت مجاهدین را

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به چشــم ســر شــان مشــاهده کردند او مانند افغانها این را نیز درک میکند که تکنالوژی پیشــرفته تنابهای دنیا را کوتاه ســاخته اســت جهان شــکل یک ده جهانی را به خودگرفته است و هرکس درگرد و پیش خودکسان دیگری را میشناسند، اکنون جهان در محله گذار به قرن بیست و یکم قرار دارد و با فرا رسیدن قرن بیست و یک افراط، دیکتاتوری، انحصار، ترور، تسلط، تحمیل دســت نشــانده گان، مداخله ها، نفوذ، دســایس مداخله در امور دیگران، محض جســتجوی منافع خودی بســیار زورد از بین میروند او مانند افغانها باور کامل دارد که ســده بیســت و یکم، ســده دموکراســی، ازادی، حقوق بشــری، انکشــاف اقتصــادی، تجارت، همســایه گی نیک صــلح، همکاری، دوستی و برادری است.

افغانها به ویژه گیهای روشــن ســده بیســت و یکم باورمند اســتند از موقعیت مهم جغرافیایی کشور شان آگاه استند و همینسان اهمیت وجود اقوام مختلف باهم برادر را درکشــور شــان نیز فراموش نمیکنند.کشــور افغانها بر اســاس همین دو فکتور مهم نقش بســیار ســودمندی را در راه همکاری همه جانبه و به حیث حلقهء اتصــال در میان کشــورهای منطقه بازی کرده میتواند. افغانها از ته دل میخواهند که تمام مرزهای ســیاســی خود را با تمام همســایه گان و کشــورهای منطقه به ســرحدات صــلح و همکاری مبدل ســازند. البته برای تامین این ارمان مقدس افغانها در دورهء موقت به ((حکومت دوســت)) نیاز دارند و این گونه حکومت بایستی به جای تحمیل حزب و ایدیولوژی، برتری لســانی و نژادی و امتیازات شــخصــی، به تامین تمامیت ارضــی افغانســتان، حقوق اساسی مردمان کشور، منافع علیا و استقلال کشور توجه مبذول دارد و چنان حکومت دوســتی باشــد که در این کشــور جنگ زده صــلح و امنیت تامین بدارد؛ روحیه برادری را بین تمام اقوام کشور متسحکم بسازد، حیثیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملی افغانها را اعاده نماید و مرزهای افغانســتان را به مرزهای صــلح و همکاری مبدل سازد.

افغانها میپذیرند که مداخله گران برای پذیرش یک ((حکومت دوست)) از ته دل اماده نیســتند و به میان امدن یک ((حکومت دوســت)) در افغانســتان مشکلات فراوان دارد، اما بایستی پذیرفت که هر مشکلی راه حلی نیز دارد و مشکلات ایجاد شده را همین انسانها از بین میبردارند و این کار را اکنون هم میکنند و در اینده نیز خواهند کرد.

افغانها میفهمند که کشــورهای همســایه در دوران جهاد با انها کمکها کرده اند. به شــمار زیادی از افغانها در کشــورهای شــان پناه داده اند و در ازادی افغانستان نقشی از خود به جا گذاشته اند، افغانها با همسایه گان شان نه اراده مخالفت را دارند، نه هم قوت مخالف و نه مخالت به سود افغانها است.

کشور افغانها ویران شده است و این کشور جنگدیده نیازی به بازسازی دارد و این کار بدون همکاری همســایه گان ناشــدنی و غیر ممکن به نظر میرســد. بار دیگر تکرار میشــود که نه افغانها اراده مخالفت دار ند و نه مخالفت با همسایه گان به سود افغانها است.

نتیجه گیری:

با تاسف گفت که مداخله گران خارجی افغانها را از یک زعامت واحد محروم نگه داشــته اند. نبود این زعامت واحد مانع عمده بر ســر راه تشــکیل یک حکومت نیرومند مرکزی میشــود و عدم وجود حکومت مســتحکم مرکزی باعث نابه سامانیها شده است و در نتیجه همین نابه سامانی و پریشان حالی داســتان غم انگیز افغانها جریان دارد. تا زمانی مداخله های خارجی قطع

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نشـــوند و زعامت ملی به میان نه اید و زعامت ملی برای دوره موقت حکوم دوســـت را تهداب گذاری نکند تا ان زمان این نابه ســـامانی، پریشـــانی حالی موجود خواهد بود و در نتیجه آن این تراژیدی ملی و انفرادی کماکان ادامه خواهد داشت.

افغانها باور کامل دارند (از این بخش محمود مســـتیری بیچاره هیچ اطلاعی کسـب نکرد، اگر میکرد باز هم خواب هیبتناک میدید و ناپدید مگشـــت) که این گونه حکومت دوســـت را جز از پادشـــاه ســـابق شـــخص دیگری تهداب گذاری کرده نمیتواند و نه توان استحکام ان را دارد.

علل این واقعیت افتابی، خود روشـن اند، وجود شـاه سـابق حیثیت موسـسـه عنعنه یی و ملی افغانها را دارا میباشـــد. در ســـیاســـت داخلی و خارجی افغانســـتان تجربه چهل ســـاله دارد، از ســـاختار اجتماعی و روانی مردمان افغانســـتان از آگاهی کامل برخوردار اســـت، نه حزبی دارد و نه هم انحصـــار ایدیولوژیکی، از نگاه قومی به پشتونها تعلق دارد اما زبان او دری است، تنها او به حیث یک ریش سفید میتواند افغانستان به جا ایستاده را به سوی صلح دایمی، دموکراســـی، اســـتحکام، برادری بین اقوام افغـانی و همکـاری بـا کشـورهای منطقه و همسایه ها رهنمونی کند، زیرا او دوستی را میپذیرد ولی اماده نوکری نیست.

با وصـف این که شـماری از ((کبوتران سـفید و بازان سـفید)) حامیان زعامت ملی شاه سابق و طرفداران حکومت دوست را عناصر خطرناکتر از کمونستها قلمداد کرده اند، و کشـــته اند و اکنون نیز به این عملیه ادامه میدهند، اما با انهم اینها راه حلی را به قضیه کشور دریافت کرده نمیتوانند.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

البته محمود مستیری آگاهی دارد که یا ((بازان سفید)) از منافع و سیاستهای متضاد شان میگذرند و همگون به مشخصات ملی و اجتماعی افغانها، منافع ملی افغانها را میپذیرند و به حل سیاسی ملل متحد گردن مینهند و یا این که ایالات متحده امریکا مجبور خواهد شد انچه را خود کشت کرده است، آن را بدرود.

میگویند: شخصی ذهناً قبول کرده بود که او دانهء جواری است و مرغ آن را میخورد، او که مرغ را میدید به لرزه درمیامد. دوکتور پیش روی او مرغ را حلال کرد، پخت و خورد، به مریض گفت: ((مرغ انسان را خورده نمیتواند بالمقابل انسان مرغ را میخورد، تو دانهء جواری نیستی، تو انسان استی و مرغ ترا خورده نمیتواند.))

مریض با شنیدن سخنان دوکتور خوشنود گردید ور اهی شد، اما از دروازه شفاخانه دوباره بر گشت و به دوکتور گفت: ((دوکتور جان! مرا فهماندی که من دانه جواری نیستم، ولی مرغ را چطور خواهی فهماند که من انسان استم و دانه جواری نیستم)).

محمود مستیری بیچاره تنها این سخن را نمیفهمد که ((کبوتران سفید و بازان سفید)) را چه سان بفهمانند و یا این که چه وقت ایالات متحده امریکا دستارش را به سرش میبندد و به عصا چوبش دست میبرد و همدستان دیگر او پشت سرش قطار ایستاده میشوند و به لهجه Cow boy میگوید: کفایت کرد دیگر بس است Enough is enough .

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

ما همه بررسیهای مربوط به کشور را با درنظرداشت به اساسات دین مقدس اسلام، ساختار اجتماعی مردم افغانستان، ارزشهای ملی و روان مردم کشور خود اراسته ایم؛ هیچگاه بر مسایل دشواریهای کشور بر اساس نبشته های دیگران فکر نکرده ایم. اتحادیه ما از نخستین روزهای کارش بدین باور بود، که در پهلوی پیشبرد مبارزه و جهاد علیه مهاجمین، بایست در باره اینده کشور، نگاه داشت تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و طرز حکومت اینده، جلوگیری از خلای قدرت و بسی مسایل دیگری که جوامع انسانی را تا سرحد نابودی مواجه به دشواریها میسازد، خردمندانه اندیشید. مسایل مربوط به کشور خود را بدون هرگونه مداخله و نفوذ اجنبی خود مان بر اساس روشهای پذیرفته سنتی ملی حل و فصل باید کرد.

اتحادیه ما باورمند بود که نخستین دشواری مسایل مربوط به کشور ما، که همیش در خم و پیچ سیاستهای کشورهای منطقه و ابر قدرتها راهش را گم میکرده است از نبود زعامت واحد ملی ناشی میشود، زعامتی که قابل قبول به همه اقشار و قبایل و اقوام افغانستان باشد، مردم به شخصیت او اعتماد کنند؛ ایشان را بشناسند و اعتقاد راستین به پاکیزه گی، میهندوستی و مردم پروری او داشته باشند. به نظر اتحادیه ما تمام این مشخصات و ویژه گیها در

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت پادشاه سابق افغانستان اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سراغ میتواند شد. ایشان شایسته‌گی زعامت ملی افغانها را دارا بودند و اکنون نیز دارند.

اتحادیه ما طی ده سال فعالیت خود همواره و پیهم مساله زعامت ملی را در تحلیلهایش مطرح نموده، این زعامت را در وجود اعلیحضرت محمد ظاهرشاه وجاهت ملی و بین المللی داشته. حیثیت موسسه یی را دارد، که تمام باشنده‌گان افغانستان در وجودش، موجودیت خود را درکشور شان حس کرده میتوانند. از مهربانیها، دلسوزیهای اعلیحضرت و همینسان از ارامش، امنیت، ازادیها و احترام به‌کرامت انسانی و حقوق بشری دوران سلطنت پر میمنت شان خاطره های فراموش ناشدنی دارند. افزون بر ان اعلیحضرت خود شان نیز بالاثر عشق و علاقه یی‌که باکشور و مردم خود دارند، طی دوران جهاد بر حق از موقف ملت مجاهد افغانستان و مجاهدین افغانستان پیرسته پشتیبانی سیاسی نموده اند و از هیچ‌گونه تلاش ممکن در زمینه دریغ نه ورزیده اند. با بروز جنگهای خانمانسوز سه سال اخیر فعالیتهای شان را سریعتر کردند؛ پیشنهادی را برای خاتمه جگ و برون رفت‌کشور از بحران طرحریزی‌کردندکه با استقبال اکثریت قاطع مردم افغانستان و حلقات سیاسی جهان مواجه‌گردید.

اکنون‌که با سفر هیئت خاص اعلیحضرت به منطقه‌گامهای نخستین اما استوار در ارتباط فعالیتهای عملی اعلیحضرت در زمینه برداشته شده است. امیدوار استیم‌که این پروسه با دلگرمی پی چویی خواهد شد و مساعی پادشاه سابق افغانستان در راه استقرار صلح و امنیت درکشور و اعاده حیثیت ملی و بین المللی افغانستان مثمر ثمر واقع خواهدگردید.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

استقبال گرم، صمیمانه و شایسته افغانها از هیئت اعلیحضرت گواهی میدهد که اعلیحضرت پادشاه سابق و نام گرامی شان هنوز هم در دلهای مردم حق شناس افغانستان جایگاهش را محفوظ نگه داشته است.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان این گام نخستین را روزنه به سوی فرداهای روشن پنداشته از بارگاه ایزد متعال متمنی است که هر چه زودتر صلح و ارامش، قطع جنگ و برادرکشی به افغانستان برباد رفته به ارمغان بیاورد.

ما چنان که گفته امدیم به زعامت پادشاه سابق یقین کامل و استوار داریم و پشتیبانی بیدریغ خود را از پیشنهادها و فعالیتهای شان اعلام میدارم و به استعانت پروردگار یکتا با کار خسته گی ناپذیر در راه موفقیت آن خواهیم کوشید.

و من الله التوفیق

پروفیسور عبدالرسول امین

رئیس اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نولسمې پېړۍ په اواخرو او د شلمې په اوايلو کې استراليا ته د تلليو افغانانو په باب ځينې نوي ټکي

دا ليکنه د (وفا) جريدې د څلورم کال په (۲۹-۳۰) مې ګڼه کې د (۱۳۷٤ل) کال د زمري مياشتې پر (۲۵) مه نېټه خپره شوې ده.

ډېر لږ افغانان په دې واقعيت خبر دي، چې له نولسمې پېړۍ نه د شلمې پېړۍ تر ديرشمو کلونو پورې پوره درې زره افغانان استراليا ته راغلي دي او د استراليا په ودانۍ او اقتصادي پرمختګ کې يې له حده زيات زحمتونه ګاللي دي. دلته د استراليا تاريخپوهانو د دغو افغانانو د ژوند په ټولو اړخونو ژورې څېړنې کړې دي، کتابونه او مضمونونه يې ورباندې ليکلي دي او دغه ليکوالو د نولسمې او شلمې پېړيو افغانان د دې هېواد له تاريخ څخه نه جلاکېدونکې برخه ګڼي. د دې هېواد د تاريخپوهانو له جملې څخه د ليکوالې Christine stevens (کرستين ستوينز) د کتاب د سريزې د يوې برخې لنډ اقتباس د ذکر وړ دی. دغه ليکواله د خپل کتاب Tin mosques and chantown د سريزې په پای کې چې د هغه اثر په استراليا کې د افغان کوچيانو بشپړ تاريخ ګڼل کېږي، ليکي: ((... دوی (افغانان) رښتيني قهرمانان وو. دوی يوازېني خلک وو چې د لومړي ځل لپاره د استراليا د لويې وچې پراخه منځنۍ برخې ته ورننوتل او دغه پراخه برخه يې کشف کړه. دوی د دغې پراخې سيمې د کشف او رسېدو په لاره کې لويه کارنامه سرته رسولې ده. د دوی د زړوروتيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د دوی د بارو‌ړونکو اوښـانو څخه پرته شـاید چې د اسـترالیا د لویې وچې منځنۍ برخې ته د رسېدو، په دغه برخه باندې د اروپایانو د مېشته‌کېدو او د دغه سیمې د پرمختګ کارونو نور پنځوس کلونه هم اخیستي وای.

د استرالیا د اقتصاد بنسټ، مال څړونو او کانونو د افغان کوچیانو او د دوی د اوښانو په برکت وده وکړه او پراختیا یې وموندله. سره له دې هم د استرالیا تاریخ په نولسـمه پېړۍ‌کې د افغان کوچیانو او د دوی د ترانسـپورتي اوښـانو خدمتونه هېر کړې دي او له یاده یې ویسـتلي دي. زما په نظر د اسـترالیا لپاره د افغانانو خدمتونه یو ملي پور دی او دغه ملي پور ته په تېره یوه پېړۍ او د یوې پېړۍ څخه په زیاته موده کې استرالیایانو پوره توجه نه ده کړې.))

په ۱۸۳۹م کال کې انګرېزانو د لومړي ځل لپاره پر افغانسـتان یرغل وکړ. په دې وخت کې د پېښور، بلوچستان او نږدې پرتې نورې سیمې هم په مستقیمه یا نامســتقیمه توګه د افغانســتان په قلمرو کې شــاملې وې او انګرېزانو زیار وویست چې له سکانو څخه د پنجاب تر نیولو وروسته د افغانستان په شمول دغه ټولې ســیمې د برتانوي هند تر اداري لاندې راولي. څه وخت چې په لومړي افغان– انګلیس جنګ کې انګرېزانو ماتې وخوړله او شــاه شــجاع مړ کړلی شــو، نو انګرېزان مجبور کړلای شــول چې امیر دوســت محمد خان د افغانســتان د پاچا په توګه ومني او د دې ســیمو واکمني امیر دوســت محمد خان ته پرېږدي.

په ۱۸٦۳م کال کې امیر دوســت محمد خان وفات شــو او د ده تر مړینې وروســته د شــهزادګانو ترمنځ کورنۍ جګړې پیل شــوې. په ۱۸۸۰م کال کې امیر عبدالرحمن خان پاچا شو او د هغه په ۱۸۹۳م کال کې انګرېزانو سره د ډیورنډ معاهده لاســلیک کړه. په دې موده کې د اســترالیا د لویې وچې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنوب کې د بحرالکاهل پر غاړه پرتې سیمې د انګرېزانو مستعمرې شوې وې او د دې سیمو اصلي اوسېدونکي استرالیایي بومي خلک یا د انګرېزانو سره د جګړو په نتیجه کې له منځه تللي وو او یا نورو سیمو ته تبنتېدلي وو. په جنوب کې مېشت انګرېزانو هڅې کولې چې د دې لویې وچې منځنۍ، لویدیزې، شمالي او ختیځې سیمې کشف او بیا یې تر کنترول لاندې راولي. د ۱۸۴۰ م کال راهیسې څو ګروپونه د دغو سیمو د معلوملو په نیت ولېږل شول او د دې ګروپونو ټولې هڅې له ناکامۍ سره مخامخ شوې. د دې ناکامیو اصلي علت دا و چې د استرالیا پراخه منځنۍ سیمه وچ ډاګونه وو او د ګروپونو په دغو اوږدو سفرونو کې اسونو او غوایانو د لوږې او تندې مقاومت نه شو کولای. سره له دې چې د ۱۸۴۰ م کال راهیسې له عربو او هند څخه څو اوښان استرالیا ته په بېړیو کې راوستل شول، لاکن د دغو اوښانو څخه هم د ځینو عواملو په وجه په زړه پورې استفاده و نه کړلای شوه. په لومړي افغان–انګلیس جنګ کې George James landells (جارج جیمز لینډیلز) د انګرېزانو په پوځ کې لوژستیکي ماموریت درلود او د دغه ماموریت په وجه هغه د افغانانو او د افغانستان د ټولو سیمو د ترانسپورتي حیواناتو په باره کې پوره معلومات درلودل. د جګړې په پای کې هغه تقاوت شو او وروسته ورته د ختیځ هند کمپنۍ په استرالیا کې د اسونو د اخیستلو او هند ته د لېږلو دنده ورکړه. په ۱۸۵۸م کال کې د استرالیا د ملبورن Melbourne په ښار کې د جارج جیمز لینډلز پواسطه د افغانستان په سیمو کې د اوښانو د اخیستو او د افغانانو د راوستلو پرېکړه وشوه. په دې وخت کې لینډلز په لاهور کې و چې هغه ته د ملبورن پرېکړه لیک ورسېده. په دې لیک کې ورته هدایت ورکړل شوی و، چې هغه دې افغانان او اوښان د ۱۸۶۰م کال په لومړۍ نیمایي کې ملبورن ته راورسوي. څه موده وروسته لینډلز

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېښور ته ولاړ. د ژمي موسم و او په دې موسم کې د افغانستان له سړو سیمو څخه کوچیان د پېښور، بلوچستان، کشمیر، سند او د هند نورو تودو سیمو ته راغلي وو. جارج جیمز لینډلز په پېښور کې څلورویشت اوښان واخیستل او درې افغانان، دوست محمد خان، احسان خان او بلوخ خان یې د معاش په مقابل کې له اوښانو سره یوځای د استرالیا د تګ لپاره راضي کړل. لینډلز درې افغانان او څلورویشت اوښان د کراچۍ له بندر څخه په Chinsurah (چینسورا) نومي بېړۍ کې د استرالیا پر لور رااروان کړل او هغوی تر اوږد بحري سفر څخه وروسته د کال ۱۸۶۰م د جون په میاشت کې د ویکتوریا د ایالت پایتخت ملبورن ته راورسېدل. دلته د Burke (برک) په مشرۍ شل کسیز ګروپ جوړ شو او د دغه ګروپ سره د دوست محمد خان او احسان خان دواړه له راغلیو اوښانو سره د ۱۸۶۰ کال د اګست د میاشتې په شلمه نېټه د استرالیا له لوېې وچې څخه د تېرېدو په نیت د Gulf (خلیج) پر لور روان شول. احسان خان او د ګروپ ځینې ملګري په Menindee (میننډي) کې باتې شول او دوست محمد خان له برک او نورو سره یوځای د Coopercreek (کوپرکریک) سیمې ته ولاړ. له دغه ځای څخه برک د څلورو نفرو سره یوځای د خلیج پر لور روان شول او دوست محمد خان له څلورو نفرو سره په کوپر کریک کې پاتې شو. څو ورځې وروسته احسان خان او ورسره ملګري له میننډي څخه کوپر کریک ته راغلل او دغه دواړه ګروپونه پوره څلور میاشتې په کوپرکریک کې پاتې شول، چې د ګرمۍ، د اوبو د قلت او د خرابې غذا به وجه د ګروپ ټول غړي د اسهال، ضعف او سترتیا په ناروغتیاوو اخته شول. د خلیج پر لور سفر ډېر ګران و او د څلورو میاشتو تر تېرېدو وروسته د برک او د هغه د ملګرو مرګ یقیني ګڼل کېده او په نتیجه کې هم څرګنده شوه چې هغوی مړه شوي وو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۸۶۱م کال جون په میاشت کې دوست محمد خان، احسان او د دوی د کروپ نور ملګري د ناروغتیا په حالت کې د کوپر کریک څخه میننډي ته راغلل. دلته دواړه افغانان روغ شول، لاکن څه موده وروسته یو اوښ په دوست محمد خان حمله وکړه او د هغه ښي لاس یې ورمات کړ. د میننډي څخه هغه د ملبورن روغتون ته یوړل شو. دلته ډاکترانو ډېر کوښښونه وکړل لاکن د هغه لاس ښه نه شو. واپس میننډي ته راغی، دوست محمد خان د درویشت کلونو په عمر و چې د هغه لاس تر پایه فلج پاتې شو. هغه وطن ته تګ غوښت لیکن د سفر د لګښت لپاره پیسې ورسره نه وې او د ډېر عریضو باوجود د ویکتوریا د ایالت له خوا نه ورته خپل حق ورکړل شو او نه ورسره مرسته وشوه. هغه ډېر ځوان و او دغه ځوان افغان د وطن په ارمان له خپل هېواد څخه په زرګونو میله لرې د استرالیا په خاوره کې مړ شو او په میننډي کې خاورو ته وسپارل شو.

اوس د دوست محمد خان قبر د میننډي د تاریخ برخه ګرځېدلې ده او ډېر سیلانیان د دغسې سیمې د تاریخي ځایونو د لیدلو په ترڅ کې د دوست محمد افغان د قبر زیارت هم کوي. د احسان خان او بلوڅ په باره کې پوره معلومات نه شته لاکن د ځینو لیکوالو په حواله دغه دواړه افغانان د دوست محمد خان تر مړینې وروسته خپل وطن ته ولاړل، استرالیا ته د دغو درې افغانانو راتګ او د افغانستان څخه وارد شویو اوښانو دا خبره اثبات کړه چې د نورو خلکو په تناسب افغانان هم زړور و او هم زیارکښ او همدا شان وارد شوي اوښان، لکه د افغانستان د مختلفو سیمو په شان د استرالیا په دښتو، غرونو او ځنګلونو کې هم د بارونو د وړلو راوړلو لپاره ډېر ښه چلېدل.

همدا عوامل و چې د استرالیا ایالتي حکومتونو او تجارتي کمپنیو افغانان او د افغانستان اوښانو ته ترجیح ورکوله او استرالیایانو دې هېواد ته د افغانانو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتګ لپاره کوښښ کاوه چې په نتیجه کې په نولسمه او د شلمې پېړۍ په لومړۍ نیمایي کې ډېر شمېر افغانان استرالیا ته راغلل او د ځینو لیکوالو په قول د دغو افغانانو شمېر تر درې زره نفرو پورې اټکل کېږي او د ښاغلي پوهاند حمیدالله امین په قول د دغو افغانانو شمېر د درې زره تر اته زره پورې رسېږي. پوهاند امین د استرالیا په سیډني ښار کې اوسېږي او هغه په دغو افغانانو باندې د دوکتورا د تېزس لپاره کار کوي. د دغه د وینا له مخې د دغو افغانانو اولاده د استرالیا په مختلفو ښارونو او سیمو کې ژوند کوي. د دوست محمد خان په قبر غونډه: د تېر جون په میاشت کې د ملبورن په نوبل پارک کې ډاکتر غلام فاروق مېرني مېلمستیا کړې وه او د ده په کور کې یو شمېر نامتو افغانان راټول شوي و. بحث روان و چې په خبرو کې خبره د استرالیا پخوانیو افغانانو ته ورسېده او په خبرو کې یو افغان وویل: ((دا د هر ژوندي ملت ملي وظیفه ده، چې خپل ویاړلي مشران یاد کړي، په هغوی راټول شي، د هغوی کار نامې ونمانځي او د خپلو تېرو مشرانو کار نامې راتلونکو نسلونو ته انتقال کړي. دوست محمد خان لومړنی افغان دی چې په ۱۸٦۰ م کال کې د امیر دوست محمد خان په پاچاهۍ کې استرالیا ته راغلی دی، دلته یې کار کړی دی او دلته د امیر دوست محمد خان د مړینې څخه یو کال مخکې مړ او همدلته خاورو ته سپارل شوی دی. دا د نویو راغلو افغانانو ملي دنده ده چې د هغه په قبر راټول شي او د هغه او د نورو پخوانیو افغانانو یادونه او نمانځنه وکړي. په هر کال کې دغه غونډې به په استرالیا کې ټولو اوسېدونکو افغانانو ته د یو بل د پېژندنې او په اینده کې د افغانانو ترمنځ د اتحاد او یووالي زمینه برابره کړي او هم به د خپلو پخوانیو افغانانو اولاده پیدا کړي او دوی به د ځان ملګري کړي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا نظر د افغانانو خوښ شـــو او ټولو فیصـــله وکړه چې په دې باره کې به د استرالیا د نورو ایالتونو له افغانانو سره خبرې کېږي، مشوره به ورسره کېږي او تر مشورې وروسته به په مناسب وخت او نېټه ټاکل کېږي او بیا به په دغه ټاکلې نېټه د دوست محمد خان په قبر غونډه کېږي.

لومړی به Sydney (سیډني) کې د ښاغلي شاه محمود ساپي سره تلیفوني تماس ونیول شـــو او هغه ته یې د ملبورن د افغانانو د تصـــمیم جریان ووایه، ښـاغلي ساپي دغه نظر او تصـمیم خوښ او تایید کړ او هغه په سـیدني کې د مېشـتو افغانانو د خبرېدو وعده هم وکړه. تر دې وروسـته د ملبورن افغانانو خپل منځي تماسـونه پیل کړل او دلته محترمې نوریا صـالحي، شېرکشـتیار، انجنیر نیازمند، مســتوفي محمد اســحق ابراهیمي، عبدالقدوس ننګرهاري، عبدالخالق فضــل، یارمحمد زماني، اقبال موســی غازي، جنرال وزیري، یاور بارکزي، اسـیایي او نورو افغانانو خپل منځي مشــورې وکړې او محمد معین باجوړي له افغانانو سره د پرله پسې تماسونو دنده پر غاړه واخیسته.

د جون پر پنځلسمه نېټه ښـاغلو ډاکتر غلام رسـول اکبر، ډاکتر مېړني او معین باجوړي ســیدني ته ولاړل او د دغه ځای افغانانو له ملبورن څخه د راغلو افغانانو په ویاړ لوېې مېلمســتیاوې شـروع کړې. د جون پر شـپاړسـمه نېټه پوهاند حمیدالله امین مېلمســتیا کړې وه او دغې مېلمســتیا ته ښـاغلو پاینده محمد بابکرخېل ده ســبزي او د هغه د کورنۍ غړي، انجنیر عبدالســتار یوسـفزي او د هغه د کورنۍ غړي، شـاه محمود سـاپي، شـاه ولي منګل او د هغه د کورنۍ غړي، احسـان اذري، اسـتاد سـورګل او یو شـمېر نور افغانان راغلي وو. په مېلمسـتیا کې د دوسـت محمد خان پر قبر د غونډې موضـوع یاده شوه او له خبرو څخه داسې څرګندېدله چې دغه ټول له مخکې خبر وو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددغه ځای ټولو افغانانو د دوست ممد خان پر قبر د غونډې ملاتړ وکړ. د سیډني اوسېدونکو افغانانو پرېکړه وکړه چې:

اول: دوست محم خان د افغان په نوم استرالیا ته راغلی دی، د افغان په نوم یې ژوند کړی دی، د افغان په نوم مړ او تراوسه د افغان په نوم یادېږي. دوست محمد خان د هرې شخصي ایډیالوژۍ، شخص، ګوند او مشخص نژاد، ژبې، فرقې او سیمې څخه پورته د ټولو افغانانو مشترک میراث دی او دا د استرالیا د ټولو افغانانو وظیفه ده چې د دوست محمد خان پر قبر په غونډه کې به ګډون کوي.

دویم: د جولای د میاشتې لومړۍ اوونۍ عمومي رخصتي وه، دغه اوونۍ د غونډې مناسب وخت دی او د جولای پنځمه نېټه د غونډې لپاره وټاکل شوه. د دې غونډې په اړه دې د ملبورن او سیډني محلي راډیوګانې په پښتو او دري ژبو اعلانونه وکړي او په غونډه کې ګډون کوونکي افغانان دې په خپلو ملي جامو کې راشي.

د ملبورن ډېرو افغانانو د دوست محمد خان پر قبر په غونډه کې د ګډون فیصله کړې وه، لاکن د جولای په دریمه نېټه په ملبورن کې دوه افغانان په طبیعي مرګ مړه شول او د دې ځای افغانانو ونه کړای شول چې په دغه غونډه کې په ګڼ شمېر ګډون وکړي. سره له دې هم د جولای پر څلورمه نېټه د ملبورن څخه معین باجوړي او د هغه د کورنۍ غړي، ډاکتر غلام رسول اکبر او د هغه د کورنۍ غړي، ډاکتر مېړنی او د هغه د کورنۍ غړي، محمد اسحق ابراهیمي، د نوریا صالحي د کورنۍ غړي، د عبدالخالق فضل د کورنۍ غړي، اقبال موسی غازي، عبدالقدوس ننګرهاری او نور د Broken Hill (بروکن هیل) پر لور روان شول. په بروکن هیل کې د سیډني (ادلید) او ملبورن څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتیا افغانان راټول شول او په دې غونډه کې د افغانستان د مختلفو سیمو پښتنو، تاجکو، ازبکو، هزاره، نورستانیو، بلوڅو او شیعه او سني ګډون درلود. له پروګرام سره سم د جولای پر پنځمه نېټه د بروکن هیل په جومات کې چې پخواني افغان فیض الله جوړ کړی دی، د ګهیځ لمونځ وشو او په نهه بجو په دې جومات کې د قران مجید ختم پیل او د ګهیځ پر یوولس بجو پای ته ورسېد. دې جومات ته د ملبورن افغانانو څو جلده مبارک قران هم هدیه کړل.

د جولای پر درېیمه نېټه پوهاند حمیدالله امین بروکن هیل ته د افغانانو د راتګ او په میندي کې د دوست محمد خان پر قبر د غونډې په اړه د دغه ځای د محلي راډیو او ټلوېزیون سره مرکې کړې وې او د دغو مرکو په وجه د بروکن هیل د ښار اوسېدونکي د افغانانو له راتګ څخه خبر وو. د قران مجید ختم روان و چې د دغه ځای د راډیو نماینده جومات ته راغی او له پوهاند حمیدالله امین سره یې مرکه پیل کړه. مصاحبه روانه وه چې د بروکن هیل د ښار څخه شپېته کلنه ښځه او دوه نارینه د جومات دروازې ته راغلل. دغې ښځې د افغانانو په لیدلو ژړا شروع کړه او به مخ یې د اوښکو باران روان شو او په ژړغوني اواز یې په انګلیسي وویل: ((زه افغانه یم او دغه دواړه زما کشران وروڼه دي.)) څومره چې دې ښځې د افغانانو لونګو او پټکو ته کتل هومره د هغې ژړا زیاتېدله. د دې ښځې ژړا دومره ډېره شوه چې د بروکن هیل د راډیو نماینده ورسره ژر مصاحبه شروع کړه. هغې په ژړغوني اواز ددغه نماینده سوالونو ته په ځواب کې وویل:

((زما اصلي نوم رضیه دی او خلک راته روزن وایي، دغه زما وروڼه دي د یو ورور نوم مې رحمت الله دی او د کشر ورور نوم مې امین الله دی، بروکن هیل ته د افغانانو د راتګ د خبر په اورېدو مې خوب وتښتېد په دې انتظار وم

zia_zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې خپل افغانان به‌کله وینم. نن د دوی په لیدو دومره خوشاله یم چې د خپل احساس د څرګندولو لپاره هېڅ مناسب الفاظ نه شم پیداکولای. د دوی په لیدو راته خپل پلار را په یاد شو. دوی زما د پلار غوندې پټکي ترلي او جامې یې اغوستي دي. زما نیکه فیض الله دلته راغلی و. زما نیکه دا جومات جوړ کړی دی. اوس دا جومات په موزیم بدل شوی دی او د دې ښار د ښاروالۍ په تصرف کې دی. زما مور هندوستانۍ وه، زه او دغه ورونه د یو پلار او مور اولاد یو. زما د پلار نوم زیدالله خان و دلته په بروکن هیل کې ډېر افغانان اوسېدل. دلته د Ghantown یا د Afghan Town (افغان ټاون په ګان تون بدل شوی دی) په نوم لوی کامپ و. دلته تجارت و، د اوښانو کاروانونه وو، جومات و او په دې کامپ کې پوره ګڼه ګوڼه وه. زه لس کلنه وم چې زما پلار مړ شو. ډېر سخت بنیادم و، تل یې کارکاوه پنځه وخته لمونځ یې نه قضا کاوه او هر سحر یې قران لوست. ډېرې لږې خبرې یې کولې، ماته یې یوازې په ښار او کامپ کې د ګرځېدو اجازه نه راکوله. زما نیکه افغان و او د افغانستان څخه راغلی و. د ځینو اقتصادي، تجارتي، سیاسي او اجتماعي عواملو په وجه دغه لوی کامپ مات شو. افغانان تیت شول او د استرالیا نورو ځایونو ته ولاړل، موږ دلته باتې شو او تراوسه په دې ښار کې بې هویته ژوند کوو. د افغانانو په حیث مو خپله ژبه او خپل کلتور ببخي له لاسه ورکړی دی.))

افغانان د ورځې په یوولس نیمو بجو د جومات څخه د ښار په منځ کې پروت لوی پارک ته راغلل، درۍ وغوړول شوه او ټولو په ملي جامو کې دایروي شکله جرګه جوړه کړه. د قران مجید تر تلاوت وروسته مجلس شروع شو او محترم حاجي حیدري (سدني) د مجلس د رییس او ښاغلو محمد معین باجوړي (ملبورن)، حاجي اقبال (سدني) او انجنیر عبدالقدوس ابراهیمي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ادلید) د جرګې د منشیانو په توګه وټاکل شول. محترم حاجي حیدري د دې تاریخي غونډې په اهدافو او اهمیت پوره رڼا واچوله او دغه غونډه یې د استرالیا د ټولو افغانانو لپاره نېکمرغه ګام وګاڼه. د ده د وینا نه وروسته افغانانو په نوبت خبرې پیل کړې او هر یو خپل وړاندیز جرګې ته وړاندې کاوه او هر وړاندیز د بحث نه وروسته منظورېده او درې واړه منشیانو منظور شوی وړاندیز لیکه. د دې جرګې اوږد بحث او پیشنهادونه په لاندې ډول خلاصه کېدای شي:

اول: موږ ټول په دې افتخار کوو چې د تاریخ په اوږدو کې افغانانو د بل هر قوم په تناسب د اسلام د خپرطدو او دفاع په لاره کې د هر چا څخه زیاتې سرښندنې کړې دي او بې مثاله قربانۍ یې ورکړې دي. همدا افغانان وو چې د مرکزي او جنوبي اسیا ډېر ولسونه یې د اسلام په مقدس دین مشرف کړي دي، مونږ ټول په دې تاریخي واقعیت ویاړ کوو چې زموږ ویاړلو مشرانو په نولسمه پېړۍ کې استرالیا ته د اسلام مقدس دین راوړ افغانانو د بل هر قوم نه مخکې په دې خاوره کې اذان وکړ، د بل هر قوم نه مخکې یې په دې خاوره لوی خدای(ج) ته سجده کېښوده او د هر چا نه مخکې یې د استرالیا په پراخه ځمکه جوماتونه جوړل کړل.

دویم: دغه ایالتي انجمنونه به په خپلو ایالتونو کې د پخوانیو افغانانو درک معلوموي، ادرسونه به یې راټولوي او تماسونه به ورسره نیسي. دغه ایالتي انجمنونه به د اوسنیو راغلو افغانانو د مشکلاتو په باره کې د ایالتي حکومتونو له مسوولو مقاماتو سره تماسونه نیسي. د استرالیا د عمومي انجمن لپاره به ایالتي نماینده ګان ټاکي، د مرکزي انجمن له خوا د افغانانو ترمنځ د اتحاد پالیسي به عملي کوي او د هر کال د جولای د میاشتې په لومړنۍ هفته کې د دوست محمد خان په قبر باندې د غونډې سره به هر راز مرستې کوي او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرکزي انجمن په شـــمول به ټول ایالتي انجمنونه دغه غونډه د افغانانو د ملي مېلې په نوم نمانځي او دې ملي مېلې ته به پخواني افغانان، د اســـترالیا اوسېدونکي مسلمانان، استرالیایان او د استرالیا د حکومت مسوول اشخاص رابلل کېږي.

دریم: د اسـترالیا د افغانانو د انجمن رسـمیت به مرکزي انجمن اخلي او دغه مرکزي انجمن به د ایالتي انجمنونو ترمنځ د رسـمیت او اقتصـادي مرسـتو په اخیسـتو کې مرسـته کوي. د مرکزي انجمن او د ایالتي انجمنونو ترمنځ دکار وېش او ارتباط په موضـــوع به د ایالتي نماینده ګانو تر ټاکلو وروســـته خبرې کېږي.

دې جرګې رضــــیه د پخوانیو افغانانو د نماینده په توګه وټاکله. جرګه لا روانه وه چې دوه نجونې پارک ته راغلې او دواړه د افغانانو ترڅنګ کېناســـتلې. د یوې نوم دونا او د بلې نوم مریم شـمروز و. دواړه د رضـیې وربرې وې. ژبه او لباس یې بدل وو، لیکن د دوی له خبرو څخه داســـي څرګندېدله، لکه چې هم دا اوس یې د اوښـــانو کاروان پرېښــــودی وي او د غلزي بابا د لوی ټبر څخه همدا اوس استرالیا ته رارسېدلې وي. هم هغه دکوچیو لوړ قد، هم هغه دکوچیو ښـکلې خبرې، هم هغه دکوچیو سـترګې، هم هغه دکوچیو زړورتیا او هم هغه د افغانانو کوچیو حیا، جومات او پارک ته د پخواني افغان خانزاده خان لمی هم راغله خو ډېر ژر ولاړه.

ټول افغانان له پارک څخه د میننډي پر لور روان شول. میننډي د بروکن هیل څخـه یو ســـــل او دولس کیلومتره لرې پروت دی د مـازیګر پر پنځو بجو راورسېدل او ټول افغانان د دوسـت محمد خان په قبر چې د میننډید وړوکي ښـار څخه یو کیلو متر باهر جوړ شـوی دی، راټول شـول. د دوسـت محمد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان قبر د میندي د ښــاروالۍ له خوا په ۱۹۵۲م کال کې جوړ شــوی دی، کتاره ترینه راچاپیره شوې ده او په سر باندې په ولاړه لوحه د هغه نوم، دهغه د مړینې نېټه او د قبر د جوړېدو تاریخ په انګلیسي ژبه لیکل شوی دی.

د هغه په قبر د قران مجید مبارک ایات تلاوت شــو او د تلاوت نه وروســته ښاغلي پاینده محمد بابکرخېل ده سبزي وویل: ((دوست محمد خان لومړی مســـلمان افغان دی چې د اســـترالیا په خاوره یې د لومړي ځل لپاره لوی خدای(ج) ته سجده ایښودې ده. دی شهید دی، ډېر ځوان او د مسافرۍ په حالت کې مړ دی. دې شهید د یو سل او دېرش کلونو له تېرېدو وروسته د افغانستان د ټولو قومونو او سیمو خلک په خپل قبر راټول کړل. د ده په دې ځانله ځای کې پروت قبر په پټه خوله د دغه مســـلمان افغان د شـــهادت، شهادت ورکوي.))

د مازیګر په شپږو بجو د افغانانو دغه تاریخي لومړۍ غونډه پایته ورسېده او هر افغان د مړه دوست محمد خان خاطره ژوندۍ له ځان سره یوړه، دا به په راتلونکو کلونو کې معلومېږي چې ایا افغـانـان بـه پـه راتلونکو کلونو کې د دوست محمد خان په قبر غونډې کوي او که نه؟

ایا د دوی فیصله نه ماتېدونکی تصمیم دی او که محض د خولې تشې خبرې؟

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په افغانستان کې د سياسي ګوندونو رول

دا ليکنه د (خپلواکي) مجلې د لومړي کال په (۱) ګڼه کې پر (۱۳۸۳ل)کال خپره شوې ده.

لومړۍ خبرې: په هرې ولسواکې ټولنې کې داسې مهمه موضوع چې د ملت د ژوند په مختلفه اړخونو اغېزه کوي، لومړی د دغې موضوع په چارو پوه اشخاص ټاکل کېږي، چې د موضوع په ټولو اړخونو فکر وکړي، وروسته موضوع د ليکنې په بڼه، يا د سيمينارونو او نورو وسايلو په واسطه د عمومي نظر غوښتنې لپاره د نظر خاوندانو او خلکو ته وړاندې کېږي. څه وخت چې د موضوع په اړوند نظريې راټولې کړلای شي، بيا د قانون په شکل نفاذ مومي.

سره له دې چې په هېوادکې د سياسي ګوندونو قانون رسماً نافذ شوی او د دې قانون له مخې د ډېرو ګوندونو وجود هم منل شوی دی، اما په دې مهمې موضوع کې چې د افغانانو د ژوند سره ژورې اړيکې لري د افغان منورينو نظريو او د خلکو تجربو ته پوره ځای نه دی ورکړل شوی. بايد چې د افغانانو د څوکلنو تجربو او د افغاني ټولنې د ځانګړو خصوصياتو له مخې د ګوندونو د قانون د نافذکېدو نه مخکې دا پوښتنې مطرح شوی وای چې:

الف: د افغانستان لپاره د ډېرو ګوندونو وجود ګټور دی او که د څو لږو ګوندونو؟

ب: د ګوندونو د قانون د نافذکېدو ځنډېدلو ته ضرورت دی؟ او داسې نورې پوښتنې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو ولسواکه ټولنو په پرتله په افغانستان کې د ګوندونو تاریخچه لنډه ده، بیا هم د دغې لنډې مودې په دوران کې افغانانو په خپل هېواد کې د مختلفو رژیمونو د ګوندونو سره پوره تجربه لري او د دغو تجربو له امله افغانان د ګوندونو په هکله مختلف نظر لري.

د افغانستان د مطالعاتو مرکز د هغو ټولو موضوعګانو سره چې د افغانستان د وجود او د افغانانو د ژوند سره مستقیمه رابطه لري په دقت څاري او د دغو موضوعګانو په اړه د نظر د خاوندانو نظریې معلوموي او بیا دوی نظریې افغانانو ته وړاندې کوي. په تېرو څو ورځو کې د مطالعاتو مرکز د څو تنو هغو افغانانو سره چې هم د خپلې ټولنې په خصوصیاتو پوره پوه دي او هم د افغانستان په تېرو تجربو، حال او راتلونکي باندې د نظر خاوندان دي د ګوندونو په اړوند لنډې مرکې کړي او د دغو مرکو څو ټکي د خلاصې په توګه وړاندې کېږي. البته دغو منورینو د خپلو نومونو د څرګندولو څخه ډډه کړې ده.

د دوی د نظر لنډیز: د افغاني ټولنې په اړوند د دوی نظر تقریباً ورته ټکي درلودل. د دغو مشابهه ټکو له مخې چې وایي: د نړۍ مختلفه سیاسي ټولنې ډېر مختلف او څه مشابهه ځانګړې خصوصیات لري، په واقعیت کې د هرې ټولنې سیاسي شعور د دغې ټولنې د ځانګړو تاریخي، اقتصادي، اجتماعي، کلتوري، تعلیمي او علمي او همدا شان د نورو پېچلو فکتورونو له امله په ځینو ټولنو کې سیاسي ګوندونه په شعوري لحاظ پرمختللي دي او د خپل هېواد د ((دولت)) او ((ملت)) لوړې سطحې ته رسېدلي دي. معکوس د ځینو وروسته پاتې هېوادونو سیاسي ګوندونه د دولت او ملت د پورته شعوري سطحې څخه د رهبرۍ د ځان غوښتنې، سیمه ییزې، ژبنۍ، ایډیالوژیکي، نژادي او یوازې د ګوند لپاره د هر ډول امتیاز د اخیستو ډېرې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښته سطحې ته راټيټ شوي دي. همدغه ځان غوښتنه او ځان ځاني اساسي عوامل دي چې د وروسته پاتې هېوادونو ګوندونو خپل دولتونه او ملتونه د هر ډول بدمرغيو او ستونزو سره مخامخ کړي دي.

د دوی د نظر يو لنډيز:

په شلمه پېړۍ کې د افغانستان سياسي ګوندونه د افغاني ټولنې د ځانګړو خصوصياتو، د نړيوالو جريانونو او د ځينو ګاونډيو هېوادونو د روابطو په رڼا کې ژورې تحليلي څېړنې ته اړتيا لري او دا څرګندول غواړي چې د افغاني ټولنې د وروسته پاتې کېدو داخلي او خارجي عوامل څه دي؟ ايا په وروسته پاتې کېدو کې داخلي عوامل لوی رول لري او که خارجي او داخلي عواملو يو شان رول لوبولای دی؟

شلمې پېړۍ په افغانستان کې د مطلق العنانه او د بلون خوښوونکو شهزادګانو دورې ليدلي. ځينو مطلق العنانه شهزادګانو او ورسره تړل شويو درباريانو، محافظه کارو او مذهبي علماوو او عنعنوي، قومي او محلي مشرانو يا د خپلو سياسي، اقتصادي، اجتماعي او مذهبي قدرت د ساتلو په خاطر يا د افغاني ټولنې د محدوده عنعنوي روابطو له امله، يا د نړيوالو نويو سياسي او اقتصادي جريانونو څخه د بې خبرۍ په وجه او يا د ځينو ګاونډيو هېوادونو د فشار او مداخلو د مجبوريت په نتيجه کې په افغانستان کې د بدلون او سياسي پرمختګ په مقابل کې د مخالفت سخت دريځ غوره کړی دی. له بلې خوا هغه واکمن شهزادګانو چې د منورينو د ګروپونو په مرتسه په افغانستان کې په ارتقايي ډول د بدلون او سياسي پرمختګ لپاره هلې ځلې پيل کړي، دوی هم د افغاني ټولنې د محافظه کارو قشرونو او ګروپونو له لاسه يا د باندنيو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمســه په خپله د افغانانو له خوا د مخالفت او بغاوتونو ســره مخامخ شــوي دي.

وايي: ((هېڅ شــی دومره واقعیت نه لري څومره چې بدلون په خپله یو منل شــوی واقعیت دی.)) په افغانســتان کې د بدلون پلویان د بدلون په نړیوال جریان پوهېدل او یو شــمېر کســانو زیار ویســت چې د افغاني ټولنه د نړیوال سیاسي، اقتصادي، اجتماعي او علمي بدلونونو د بهیر سره ملګرې کړي.

له بده مرغه محافظه کارانو په افغانســتان کې بدلون ته لار نه ورکوله او همدا شان د بدلون پلویانو نه د عنعنوي افغاني ټولنې علمي تحلیل او نه یې د ټولنې د عیني شــرایطو ســره ســم د بدلون لپاره هر اړخیزه ســتراتیژي او نه تاکتیکي ټاکلی پروګرام او پلان درلود. محافظه کارانو هر نوی بدلون غانده او د بدلون په پلویانو یې د کفر ټاپې لګولې او دوی یې د افغاني ټولنې د عنعنوي، مذهبي او تاریخي دودونو دښــمنان معرفي کول. له بلې خوا د بدلون پلویانو محافظه کاران د افغاني ټولنې د وروســته پاتې کېدو اســاســي عاملین ګڼل چې په نتیجه کې د محافظه کارانو پر ضد مساله د افغاني ټولنې د ځینو منل شویو ارزښتونو پر ضــد تر ســرحده راورســېده او په ټولنه کې د محافظه کارانو او بدلون غوښتونکو ترمنځ د افراط منفي بنسټ کېښودل شو.

سوړ جنګ په دوران کې لویدیز بلاک د محافظه کارانو او سوشلستي بلاک د چپ افراط تر شا ودرېدل. د ایډیالوژۍ او سوشلستي بلاک پالیسیو منطقي پیوند درلود.

شوروي اتحاد د ((مشر ورور)) دنده پر غاړه دلوده او کشران چپي ګوندونه د کریملن پورې تړل شــوي وو او د افغانســتان د چپي ګوند (وروســته دغه ګوند په ګوندونو او ګروپونو وویشــل شــو) په شــمول د نړۍ یو شــمېر چپي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوندونو د کريملن څخه ايډيالوژيکي الهام، ګوندي دســـتور او اقتصـــادي مرستې اخيستې اوکشرانو په پټو سترګو د کريملن هر سياسي دستور ته عملي بڼه ورکوله. د لويديز بلاک پاليسي او سياسي روابط د دې زړې فارمولې پر اساس چې ((ستا د دښمن دښمن ستا دوست او ستا د دښمن دوست ستا دښمن دی)) روانه وه. لويديز بلاک هغو ټولو ګوندونو، ګروپونو او اشخاصو ته چې د ازادۍ، ديموکراســـۍ او ارتقايي پرمختګ لپاره يې هلې ځلې کولې، شاکړه، د دوی پر ځای يې د محافظه کارانو ملاتړ ته ملا وتړله، د چپي افراط پر ضد يې ښي لاس افراط منځته راوړه او تقويه يې کړ، د ازادۍ، ديموکراسۍ او اعتدال يون يې له حده زيات ضعيف کړ. د دواړو بلاکونو له خوا سياسي لوبه چپي او ښـــي افراط ته وســـپارل شـــوه، چې په نتيجه کې ملي ګوندونه، ګروپونه او اشـخاص د بې شـميره سـتونزو سـره مخامخ کړلای شـول او لا تراوسه د ستونزو دغه اوږده پروسه په افغانستان کې روانه ده.

چپ افراط: لکه چې مخکې ورته لنډه اشـــاره وشـــوه د چپ افراط د ايډيالوژۍ، ملګرتيا او مالي مرســـتو مرکز معلوم و اوکشـــرانو د مشـــر ورور سياسي دستور په پټو سترګو عملي کاوه. کشرانو د مشر ورور دښمنان خپل دښـــمنان او دوســـتان يې خپل دوســـتان ګڼل. په افغانســـتان کې د کشـــر ورور سياسي فعاليتونه د مشر ورور (شوروي اتحاد) د ملي ګټو په محور څرخېدل او کشر ورور ته د افغانستان د ملي ګټو د دفاع حق نه و ورکړل شوی. چپي ګوند د شـوروي اتحاد په ماډل جوړ شـوی و، د ګوند جوړښـت او فعاليت د احرام بڼه درلوده، په مختلفه ولايتونو کې ګوندي تشـــکيلاتو وجود لره، د ګوند رهبري په کابل کې وه، مرکزي رهبرۍ خپل مختلفه تشـــکيلات لرل، د ټولو تشکيلاتو په سر کې د ګوند عمومي سکرتر ولاړ و او په واقعيت کې هغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګون ســیاســي او ایډیالوژیکي واکمني پر غاړه لرله. ګوند د زنځیر حیثیت درلود او د ګوند ټولې کړۍ له پورته څخه اداره کېدلې.

سوشلستي ایډیالوژي ، کارګري دیکتاتوري، طبقاتي مبارزه، د شوروي اتحاد ســره دوســتي، انقلابي بدلون، دګوند رهبرۍ ته وفاداري او د نشــنلزم، فیوډالیزم، شونیزم، امپریالیزم، ارتجاع او داسې نور شعارونه دګوند شعارونه وو. د دې پوچو شــعارونو د مخالفت په تور ډېر افغانان ونیول شــول، مړه شول، د خپل هېواد څخه وشړل شول او د پردیو هېوادونو پنجو ته وسپارل شول. له بده مرغه ډېر شمېر افغانان د طبقاتي دښمنانو په تور د ایډیالوژۍ د خیالي رب النوع په پښو کې حلال شول او برعکس د ((مشر ورور)) په پښو کې د ګلونو ګېډۍ ایښودل کېدلې.

ښــي افراط: د خپلو ځانګړو تاریخي او عنعنوي خصــوصــیاتو او شــرایطو له امله افغانســتان یوه مســلمانه ټولنه ده او دې ټولنې د هند، مرکزي اســیا او ایراني ټولنو غوندې د نورو مذهبونو پر ضــد مذهبي مخالفت او رقابت نه درولد او په افغاني مســلمانه ټولنه کې د ټولو ګاونډیو اســلامي ټولنو په پرتله مذهبي افراط، تعصب، کرکه او دښمني د نشت تر حده لږه وه، دلته سونیانو، اهل تشــیع او نورو مذهبي ګروپونو او افرادو د ســولې په فضــا کې ګډ ژوند کاوه.

محافظه کار قشــر د افغاني ټولنې د ځانګړو تاریخي خصــوصــیات په چوکاټ کې دننه په ټولنه کې اجتماعي، سیاسي او مذهبي نفوذ درلود، لاکن دې قشــر د افغاني ټولنې د اجتماعي جوړښــت په بنســټ ولاړې د مســاوات طلبه اجتماعي روحي او روابطو پر ضــد د افراط څخه کار نه شــو اخیســتلای، په افغاني ټولنه کې ښــي افراط په ډیموکراســۍ د دورې څخه شــروع کېږي او په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان کې د شوروي اتحاد له خوا د چپي افراطي ګوند د بنسټ ایښودو سره جوخت ښي لاسی ګوند منځته راغی او دي.

ګوند هم د چپي افراطي ګوند غوندې د افغانانو د ټولنې د واقعي خصوصیاتو پر ځای په باندنیو هېوادونو اتکاء وکړه او د ځینو باندنیو اسلامي هېوادونو د مذهبي ګوندونو څخه یې ایډیالوژیکي نظریه واخیسته او د باندنیو هېوادونو مالي او سیاسي مرستې یې ترلاسه کړې. د افغانانو له بده مرغه د سوشلستي بلاک له خوا چپ افراط او لویدیز او ځینې اسلامي هېوادونو د مذهبي ګوندونو او د وهابي مذهب د پیروانو له خوا ښي لاسی افراط ورځ پر روځ تقویه کېده. د دواړو بلاکونو د ملاتړ له امله افغانستان د چپ او ښي لاسي افراط د ټیمونو د سیاسي بزکشۍ میدان شو او دواړو ټیمونو د خپلو باندنیو پلویانو (لویدیز بلاک او سوشلستي بلاک) د مالي، ایډیالوژیکي، سیاسي او ګوندي ملاتړ په اتکاء په افغانستان کې د سیاسي تسلط لپاره د بزکشۍ لوبه شروع کړه او په نتیجه کې د کال ۱۹۸۷ د سرطان په میاشت کې د شوروي اتحاد د بزکشۍ ټیم بریالی شو. د ثور د کودتا او شوروي اتحاد د یرغل پر ضد لویدیز بلاک د پاکستان، سعودي عربستان او ځینو اسلامي هېوادونو په همکارۍ اوه ګوندونه جوړ کړل چې ددغه وخت په اصطلاح څلور افراطي او درې اعتدال خوښوونکي ګوندونه ګڼل کېدل. ایران هم خپل افراطي ګروپونه درلودل. لویدیز بلاک، ګاونډیانو او ځینو عربي او اسلامي هېوادونو د ملي ګوندونو پر ځای او د معتدله ګوندونو په تناسب ښي لاسي افراطي ګوندونه او ګروپونه تقویه کول. دوی ته یې پرېمانه اقتصادي او نظامي مرستې ورکولې، نړیوالې ټولنې ته یې په رسمیت وروپېژندل، په بله وینا د افغانستان خلک یې دوی ته د یرغمل په توګه وروسپارل.

د افراط خصوصیات:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ظاهرکې ښي او چپ افراط دوه جلا عملي ښکاري اما د سیاسي علومو د فارمولې له مخې دواړه افراط یو شان ګډ خصوصیات لري او د دغو خصوصیاتو له مخې یو شان عمل کوي او د یو شان عمل په وجه دواړه افراط د یوې سیکې دوه مخونه ګڼل کېږي. دواړه خپلې مشخصې ایډیالوژۍ، مشخص سیاسي ګوندونه، باندني روابط او ملاتړ لري او د ګوندونو په سر کې ولاړ امیر یا عمومي سکرتر ته اطاعت او وفاداري لومړی شرط دی. د ګوند ټول ارګانونه د پورته نه کښته اداره کېږي. د ګوندي ډسپلین پر اساس ټول کښته ارګانونه د پورته ارګانونو او په مشخص ډول ((د لارښود)) او امر په پټو سترګو منل کېږي او عملي بڼه ورکول کېږي. ټول امتیازات یوازې د ګوند غړو ته ورکول کېږي. د ګوند د غړو نه غیر نور ټول هېوادوال د خپل هېواد به چاروکې د برخې اخیستو څخه محرومېږي او د مخالف ګوند او ګروپونو او حتی د اشخاصو د مرګ ژوبلې، تهدید او سپکاوي څخه ډډه نه کوي. افراطي ګوند ترپایه زیار باسي چې د هېواد سیاسي واکي په خپل لاس کې وساتي او د مشرتابه نه نیولې د ګوند هر غړی په دې واقعیت پوهېږي چې سیاسي قدرت د بایللو سره یوځای دغه ګوند اقتصادي او نظامي قدرت هم له لاسه ورکوي او د مشرتابه نه نیولې د ګوند هر غړی د خلکو د محاکمې سره مخامخ کېږي او له دوی څخه د ټولو داخلي جرایمو، خارجي ارتباطاتو او د خارج څخه د ورکړل شویو مالي مرستو پوښتنې کېږي. د افراط په اړوند د سیاسي علومو یو نامتو پوهاند وایي: ((څوک چې په توره ژوندکوي هغه په توره له منځه ځي)). افغانانو په خپل هېوادکې د افراط د عملیو پیل او پای په خپلو سترګو لیدلي، په خپل وجود باندې د تجربو څخه پوره خبر دي او اوس هم د افراط د بقا یا د ماضي او حال څخه په بنسټیزه توګه هم خبر دی او په اینده کې هم د دغې افراطي بقایا د منفي رول په اړوند ډېر شکونه لري.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی د نظریو لنډیز:

دلته د نظر د خاوندانو نظریې په ډېره لنډه توګه وړاندې کېږي.

وايي: تېرو تجربو عملي ښودلې ده چې افغاني ګوندونو هېڅکله د افغانستان د ملي ګټو او د یو واحد ملت په اړوند فکر نه دی کړی، دوی تل د ګوند د مشرتابه، د ګوند په ایډیالوژۍ او د خپل ګوند په سیاسي، اقتصادي او نظامي قدرت مین پاتې شوي او د ګوند له محدودې سطحې څخه د افغانستان د دولت او د ملت سطحې ته نه دي پورته شوي. دې افراطي ګوندونو هېڅکله په افغانستان کې د ښهري په باره فکر نه دی کړی او په دې نه پوهېږي چې افغانستان د ټولو هېوادوالو ګډ کور دی او کار به اهل کار ته سپارل کېږي. په عمل کې یې اثبات کړې چې دوی ټول امتیازات د ځانونو لپاره غواړي او د افغانستان نور ټول ښهریان یې تل محروم ساتلي دي.

د دې افراطي ډلو له لاسه افغاني ټولنه په ایډیالوژیکي، سیاسي، اتنیکي او سیمه ییز لحاظ ټوټې ټوټې شوې ده او په اوسنیو شرایطو کې به د ډېرو ګوندونو موجودیت دغه ټوټې ټولنه لاپسې ټوټې ټوټې کړي. د افغانستان د چارو د دې پوهانو په نظر باید چې تر یو وخته د ګوندونو موضوع ځنډول شوې وای، تر څو چې افغانان د دولت او ملت په لوړو مفاهیمو پوه کړای شوي وای. د دې نظریې پلویان د ډېرو ګوندونو د وجود او د افراط د بقایا په باره کې شکونه لري او دوی د رحمان بابا د دې شعر په مصداق چې:

هر څه ولاړ شي عادت نه ځي له سړي نه

خدای دې نه کاندي په بدو چارو سر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک د افراطي ګوندونو د بقایا او د ډېرو ګوندونو د وجود په هکله خوشبین نه دي.

د دویم نظر پلویان په دې عقیده دي چې اوس په افغانســـتان کې د ګوندونو قانون نافذ شـوی او افغانان د انجام شـوي عمل سـره مخامخ دي. د دوی په نظر ډیموکراســـي د ګـونـدونو د وجود نـه غیر نـه چلېږي او د کـال ۱۹۶٤ اساسي قانون يې ښـه بېلګه ده. اسـاسـي قانون نافذ شـو اما د ګوندونو قانون وځنډول شو او د دغه ځنډ د خلا څخه چپ او شي افراط ګټه واخیسته. دغو دوارو غیر قانوني ګوندونو دغه قانوني خلا ډکه کړه او ددغه افراطي ګوندونو له لاســـه افغانســـتان تباه شـــو او افغانان د یوې اوږدې غمیزې ســـره مخامخ کړلای شـــو، چې اوس هم دوام لري. د دوی په نظر ګوندونه د خلکو لپاره د سیاسي مکتب حیثیت لري د هر ګوند غړی خلکو ته ځي او خلکو ته د خپلو ګوندونو خارجي او داخلي ســـیاســـي نظر او د هېواد اقتصـــادي او اجتماعي پروګرامونه وړاندې کوي. خلک د هر ګوند پروګرامونه اوري، فکر ورباندې کوي او بیا په خپله خوښـه هغه ګوند ته رایې ورکوي، د کوم ګوند پروګرام چې د هغوی خوښ وي. د دې نظر پلویانو په وینا په اوسنیو شرایطو کې د افغانانو اکثریت بې سـواده دی، ګوندونه ډېرې نیمګړتیاوې لري اما د تېرو رژیمونو د افراطي حکومتونو څخه خلکو دا تجربه تر لاسه کړې ده چې په افغانستان کې د ګوندي ډیموکراســـۍ ســـربېره بلـه لار نـه شـــتـه او د وخت په تېرېدو به ډیموکراسي د افغانانو سیاسي شعور دومره پیاوړی کړي چې دوی به په خپله د ملي او سیمه ییزو او اتنیکي ګوندونو ترمنځ توپیر وکړلای شي.

د دریيم نظر پلویان د افغاني ټولنې د خصـــوصـــیاتو په ارتباط او د ګوندونو د ترخو تجربو له امله دومره بدبین دي، چې دوی په افغانســـتان کې ګوندي دیموکراســـي نه غواړي. وايي چې د لویدیز د ټولنو او افغاني ټولنې ترمنځ له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

حده زیات توپیر وجود لري، ډیموکراسي یو بوټی نه دی چې د لویدیز څخه دې راوړل شي او په افغانستان کې دې نهال شي، افغاني ټولنه د ډیموکراسۍ لپاره د جرګو بهترین میکانیزم لري او دغه میکانیزم د افغاني ټولنې د ډیموکراسۍ اساسي بنسټ دی، که د کلیو نه نیولې تر مرکز پورې د جرګو میکانیزم منظم او فعاله کړلای شي، دا به په افغاني ټولنه کې د ډیموکراسۍ پر لور ډېر موثره او عملي ګام وي.

یادونه:

زموږ په اند دا د افغاني منورینو او د نظر د خاوندانو ملي دنده ده چې په افغانستان کې د سیاسي-مذهبي ګوندونو په رول تحقیقي لیکنې وکړي او دغه لیکنې د نشر لپاره د خپلواکۍ مجلې ته راولېږي، هیله ده چې دغه تحقیقاتي لیکنې به اکاډمیکې او تحقیقي وي، د قلم عفت به په کې ساتل شوی وي، ځکه چې علمي او تحقیقي لیکنې نه د چا په خدمت کې وي او نه د چا په مخالفت کې او ټوله لیکنه د اکاډمیک تحقیق او د واقعیتونو پر بنسټ ولاړه وي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغاني ټولنه، ارزښتونه او د جرګې موسسه

دا لیکنه د (خپلواکي) مجلې د دویم کال په (۳-٤) مې ګڼه کې پر (۱۳۷٤ل) کال خپره شوې ده.

لومړنۍ خبرې:

هره ټولنه ډېر متلونه او پخې خبرې لري، خو له هغو څخه ځینې د پخو خبرو مقام ته رســـېږي او لږې پخې خبرې هم د متلونو بڼه غوره کوي. هغه متلونه او پخې خبرې چې د ژوند پر واقعیتونو ولاړې وي، ژوندۍ پاتې کېږي او د یوې مشــخصــې ټولنې له یو نســل څخه بل نســل ته د کلتوري میراث په توګه انتقال مومي. افغاني ټولنه هم ډېرې پخې خبرې او ډېر متلونه لري او د دې مضـــمون پیل هم له یو متل څخه کوم. لکه چې وایي: ((څوک چې ځان نه پېژني هغه جهان هم نه پېژني)). په ظاهره خو دا یو ساده او تکرار شوی متل برېښــي، اما په واقعیت کې دا ســاده او تکرار شــوی متل د ژوند پر واقعیت ولاړ دی او د افغاني ټولنې د بېګانه ګۍ له احســاس ســره ژور اړیکي او ژور مفهوم لري. که چېرې له ((ځان)) څخه افغان ټولنه او له ((جهان)) څخه نورې ټولنې قیاس کړو نو بیا موږ له خپلو ځانونو څخه دا پوښتنې کولای شو، چې ایا موږ افغانانو لومړی ځان پېژندلی دی او که جهان؟ ایا موږ په خپله ځان پېژني او که د نورو له عینکو څخه ځان ته ګورو؟ د متل د مفهوم له مخې لومړی ځان پېژندل کېږي او وروســته جهان. لیکن زموږ د ټولنې په ارتباط د دغه متل مفهوم ســـرچپه غوندې ښــکاري، څکه چې موږ د ځان له پېژندنې څخه مخکې د جهان د پېژندنې په باره کې هڅې کړي او په خپله د ځان د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندلو پر ځای خپل ځان د نورو له عینکو څخه ګورو او د پردیو د فارمولو پر اساس ژوند کول غواړو.

د رواني بېګانه ګۍ د پروسې عوامل هم زیات او هم پېچلي دي او اوږد بحث ته ضـرورت لري. په لنډ ډول له دې سـرچپه پروسـې څخه د زېږېدلي بېګانه ګۍ د احســاس په باره کې د یو شــمېر پوهانو نظریې په لاندې توګه خلاصــه کېدای شي:

۱– په افغاني ټولنه کې د بېګانه ګۍ احســـاس د دې هېواد له جغرافیایي موقعیت او تاریخي تکامل څخه سرچینه اخلي.

۲– د دې هېواد سیاسي رژیمونو په افغانانو کې د بېګانه ګۍ احساس منځته راوړی او پیاوړی کړی دی.

۳– په افغانســتان کې مختلف قامونه په مختلفو ســیمو کې ژوندکوي او دغه قامونه تراوسـه د ملي شعور لوړې پوړۍ ته نه دي رسېدلي او تراوسـه هر قام ته خپله سیمه وطن او خپل قام ملت ښکاري.

٤– افغاني ټولنه د رووســته پاتې نابرابره اقتصــادي ژوند له کړاوونو ســره مخامخ و او دغو کړاوونو د افغانانو د بېګانه ګۍ په احســاس کې لوی رول درلود.

۵– د دې ټولنې اقتصادي، سیاسي، اجتماعي او کلتوري موسسو پوره وده نه وه کړې او د دغو موسسو نشتوالي یا لږې ودې د بېګانه ګۍ احساس پیاوړی ساته.

٦– د بېګانه ګۍ احســاس د افغاني ټولنې له بې ســوادۍ ســره ژورې اړیکي لري، د بېګانه ګۍ احساس د دې ټولنې د بې سوادۍ زېږنده ده.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- په تعلیمي نصــاب کې لویه خلا موجوده وه. د دغه نصــاب له مخې افغان محصــــل د نورو ټولنو د ژوند په مختلفو اړخونو پوهېده، اما هغه د افغاني ټولنې په برخه کې بېخي ګونګ و. د دې هېواد تعلیمي نصــاب د بېګانه ګۍ د احساس د راپیداکېدو او خپرېدو اساسي عامل و.

۸- د ښار او کلیوال ژوند ترمنځ له حده زیات توپیر موجود و. په ظاهره خو د کابل ښــار د افغانســتان د پایتخت په لحاظ د ټولو افغانانو د کلتور نماینده ګي پر غاړه درلوده، اما په واقعیت کې کابل په افغانســــتان کې د یوې جلا جزیرې حیثیت درلود. د کابل ښـار د ټولو امتیازونو او نور افغانسـتان د ټولو محرومیتونو مرکزونه وو او د دې ښار سیاسي سیسـتم له کابل څخه د اروپا او له نورو افغانســــتان څخه د افریقا ماډلونه جوړ کړي وو. د پایتخت بېګانه ګي په افغانانو کې د بېګانه ګۍ افراطي احساس منځته راوړ.

۹- د ځینو په نظر افغانستان ته څېرمه پراته نور هېوادونه، بین المللي شرایط او خارجي ایډیالوژیکانې د بېګانه ګۍ د احساس اساسي عوامل دي او داسې نور.

سره له دې چې د بېګانه ګۍ د احساس په روانه عملیه څه ناڅه خبرې شوې دي او ځینو څېړونکو د ځینو عواملو په تناســب په ځینو مشــخصــو عواملو ټینګار هم کړی دی، لیکن بیا هم زموږ د ټولنې په اړوند دغه ټول عوامل له یو بل څخه نه جلا کېدونکې ریښــې لري او د دغو پېچلو عواملو په نتیجه کې د بېګـانـه ګۍ احســــاس منځته راغلی دی او اوس د ټولنې په بې تعلیمه او تعلیمیافته دواړو قشــرونو کې یو شــان لیدل کېږي. د بېګانه ګۍ د احســاس په ټولو اړخونو کړېـدل او د دغو پېچلو عواملو د خپلمنځي اړیکو تحلیلول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږده موضـوع ده، شـايد چې په دې مضـمون کې د موضـوع په ارتباط ځينو عواملو ته ځای پر ځای لنډه اشاره وشي.

د تاريخ په اوږدوکې ډېر خارجي ليکوال او سيلانيان د افغانسـتان سـيمې ته راغلي او د دې سيمې په قامونو، نژادونو او د دوی د ژوند په مختلفو اړخونو يې ليکنې هم کړي دي. د دغو ليکنو لږه برخه د دې سـيمې د ولسـونو د ژوند واقعي يا واقعيت ته نږدې عکاسـي کوي او ډېره برخه يې د ليکوالو د لږو معلوماتو يا د قياس، يا د تقليد او يا د سياسي او مذهبي تعصب له مخې شـوې ده او هم دې ليکوالو د خپلو ناسـمو ارزيابيو په وجه په افغانانوکې د بېګانه ګۍ احساس راپيداکړی دی. څرګند مثال يې بني اسرائيلو ته د افغانانو منسوبول دي.

دلته د شـلمې پېړۍ په وروسـتۍ نيمايي کې د افغانانو، غرب او د شـوروي اتحاد د ليکوالو په ليکدود او د هغوی په ميتو لنډې خبرې کېږي.

لويديز ليکوال:

انګرېزانو د خپلو څېړونکو، ډپلوماتانو، نظامي پرسونل، سيلانيانو، جاسوسانو او محلي راپورچيانو په وسـيله د افغاني ټولنې په باره کې پراخه څېړنې کړې دي، چې تراوسـه د لويديزې نړۍ د نورو هېوادونو ليکوال د هغوی په اثارو اتکاکوي او د باوري ماخذونو په توګه ورځنې اسـتفاده کوي. د انګرېزانو ليکنې په مختلفو مرحلو پورې اړه لري. په لومړۍ مرحله کې هغه اثار منځته راغلي دي چې د هند په نيمه وچه د انګرېزانو اداري او سـياسـي پولې افغانستان ته نه وې رارسېدلې او د افغانانو او انګرېزانو ترمنځ جګړې نه وې شـوې. په دې مرحله کې انګرېزانو په واقعي بڼه د افاني ټولنې د پېژندګلو هڅې کولې او د دوی د ليکوالو ميتود هم پـه واقعيتونو ولاړ و او د افغـاني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولنې د ځانګړو خصوصیاتو په باره کې یې سمه ارزیابي کوله. د دې اثارو له جملط څخه په ۱۸۰۸م کال کې به پېښــور کې د شــاه شــجاع دربار ته د الفنسټون په مشرۍ د برېټانیې د ختیز هند د کمپنۍ د هیئت راتګ او وروسته د افغاني ټولنې په مختلفو اړخونو کتاب لیکل یې ښه مثال دی.

پر ۱۸۳۹م انګرېزانو پر افغانســتان یرغل وکړ او د لومړۍ افغان–انګلیســي جګړې نه وروسته د افغانانو په باره کې د انګرېزانو د لیک میتود هم بدل شو او د خپلو سیاسـي اهدافو لپاره یې د افغاني ټولنې منفي ارژیابۍ ته ملا وتړله. دغو منفي ارزیابۍ اغېزه له ورایه ښــکاري. د مثال په توګه وایي: په افغان اعتماد کول ډېر ګران کار دی. یو افغان به دې ډېر نږدې دوســت یا وفادار نوکر وي، خو کله چې ستا او د دغه افغان د قام ترمنځ شخړه پیدا شي، نو بیا دغه افغان نه ســتا دوســتۍ ته ګوري او نه وفا دارۍ ته او ســبا ته دې د ســر دښــمن دی: ډېر پاکســتانیان هم د افغانانو په باره کې دغه مثال درته وایي. اما هغوی په دې نه پوهېږي چې د دوو ارزښــتونو د ټکر په حالت کې یو افغان کوم ارزښت ته ترجیح ورکوي. په دې کې هېڅ شـک نه شـته چې یو افغان د بل هر قام د وګړي په تناســب د دوســتۍ او وفادارۍ په ارزښــت ډېر ښــه پوهېږي او داسې ډېرې کیسې شـته چې افغان د خپل دوسـت او بادار لپاره ډېرې قربانۍ ورکړې دي، اما یو افغان په دې هم پوهېږي چې د هغه وجود او هویت د قام له وجود او هویت څخه جلا هېڅ اهمیت نه لري او څه وخت چې د افغان د شخصي دوستۍ او وفادارۍ او د هغه د قام د وجود او هویت ترمنځ ټکر پیداکېږي، نو بیا هغه د خپل ځان پر ځای د قام په ننګ ودرېدو ته وردانګي.

د شلمې پېړۍ په وروستۍ نیمایي کې د لویدیزو هېوادونو یو شمېر ټولنپوهانو (سوشیالوجستانو) وګړ پوهان (انتروپالوجستان) ارکیالوجستان، تاریخ پوهان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د اجتماعي علومو مختلف څېړونکي افغانستان ته راغلل او دوی د هېواد په مختلفو سیموکې یې څېړنې وکړې. د دوی د څېړنو میتود علمي و او د افغاني ټولنې په مختلفو اړخونو یې علمي تبصرې او تحلیلونه کړي دي، خو بیا هم دوی خارجیان وو؛ په خارج کې روزل شوي وو او د هر خارجي لپاره دا یو مشکل کار دی چې هغه دې د افغاني ټولنې په اجتماعي جوړښت، اجتماعي اړیکو او اجتماعي روحیاتو پوره پوه شي او یا دې د دې ټولنې د پېچلو ارزښتونو، کودونو او عنعنو احساس داسې وکړي، لکه څنګه چې یو افغان یې کولای شي.

افغان لیکوال:

په افغاني ټولنه کې یو مشخص سیاسي سیستم تسلط درلود او د دې سیستم پر اساس ځینې نامتو پوهان په دربار پورې تړل شوي وو او هغوی محض د دربار په حکم لیکنې کولې. تر دغه سیستم لاندې زموږ مشران لیکوال مکلف وو چې د دربار په ګټه او طرفداری لیکنې وکړي او یا داسې لیکنې وکړي چې اقلاً د سرکار قچرې را ونه توروي. ډېرې لیکنې عندي بنې لري. یا لیکوالو افغاني ټولنه او د دې ټولنې سیاسي سیستم دومره ستایلی دی چې د دوی د لیکنو له مخې په افغاني ټولنه او د دې ټولنې پر سیاسي سیستم د سر د ویښته هومره عیب هم نه شته او ځینو داسې خپله ټولنه او سیاسي سیستم ټکولای دی چې هر ښه اړخ یې هم بد معرفي کړی دی.

د شلمې پېړۍ په وروستۍ نیمايي کې زموږ د مشرانو پوهانو او لیکوالو یوې برخې د افغانستان د مختلفو قامونو د شجرو، ژبو، تاریخ او ادبیاتو څېړنې کړي او یا یې د نورو ژبو اثار ترجمه کړي دي. دوی په خپلو رشتوکې د قدر وړ زیار ایستلی دی او هر یو له خپل استعداد او وس سره سم ګټور مواد د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونو، رسالو او مضمونونو په شکل ملي او بین المللي ټولنو ته وړاندې کړي دي. په دوی کې د ځینو پوهانو علمي څېړنې د معاصر علمي میتود پر اساس شوي دي او ځینو محض مواد راټول کړي او د علمي میتود نه غیر یې د خپلې خوښې او ناخوښې له مخې د موضوع په اړون محض عندي تحلیلونه کړي دي.

د نورو علومو په تناسب ټولنپوهنه، وګړپوهنه، معاصر اقتصاد او اجتماعي روحیات نوي علوم ګڼل کېږي او د دې علومو د میتودونو پر اساس د مختلفو ټولنو د ژوند څېړنو رواج هم وروسته منځته راغلی دی. له همدې امله زموږ د مشرانو لیکوالو په څېړنو کې داسې اثار چې هغوی دې په کې د سوشیالوجي، انتروپالوجي، معاصر اقتصاد، اجتماعي روحیاتو او د نورو معاصرو علومو د میتودونو پر اساس د افغاني ټولنې هر اړخیز علمي تحلیلونه کړي وي، د نشت برابر دي.

د زده کړې او روزنې د انکشافي پروګرامونو پر اساس یو شمېر ځوان افغانان د لوړو زده کړو لپاره لویدیزو هېوادونو ته ولېږل شول او ځینو د سوشیالوجی، انتروپالوجی، معاصر اقتصاد او نورو اجتماعي علومو په څانګو کې د لوړو شهادتنامو سره خپل هېواد ته راغلل او له دوی څخه ځینو د دموکراسۍ د دورې د پیل نه د ثور ترکودتا پورې د افغاني ټولنې به مختلفو اړخونو ابتدایي څېړنې شروع کړې او د خارجي علماوو پر ځای یې د خپلې ټولنې په ظاهره ساده اما په واقعیت کې د پېچلي اجتماعي جوړښت، اجتماعي روابطو، اجتماعي فعالیتونو، اجتماعي روحیاتو، ارزښتونو، کودونو، نورمونو او عنعنو څېړنو ته ملا وتړله. له بلې خوا د جمهوریت په دوره کې د افغان ځوان نسل د بېګانګۍ احساس ته پاملرنه وشوه او د دې دورې مسوولو اشخاصو ځینو افغان پوهانو ته ((د افغانستان پېژندنې)) په نوم د کتاب د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک وظیفه ورکړه او ټینګار یې وکړ چې دغه کتاب به د افغانستان په پوهنتونونو او د لوړو زده کړو په نورو موسسو کې د زده کړې د نصاب د یوې مهمې برخې په حیث تدریس کیږي. د کتاب د لیک او تدریس په پروګرام لاس پورې شوی و، چې د غوبي کودتا هر څه په ښکر ووهل او د بېګانه ګۍ د احساس د مخنیوي پر ځای یې ټول هېواد د بېګانه وو په لاس کې ورکړ.

شوروي لیکوال:

د کمونستي بلاک او په مشخص ډول د شوروي اتحاد څېړونکو او لیکوالو د هرې ټولنې څېړنه د ایډیالوژۍ او ګوندي فارمولو پر اساس کوله او د ټولو ټولنو لپاره یې یو شان افاقي فارمولې استعمالولې. دوی له ورکړل شویو فارمولو څخه د انحراف اجازه نه درلوده او شوروي لیکوالو نه شو کولای چې د یوې ټولنې د مشخصو واقعیتونو د څېړنو په نتیجه کې دې کمونستي ایډیالوژي او یا ګوندي اهداف د تضاد سره مخامخ کړي. د افاقي کمونستي فارمولې له مخې هره ټولنه د تولیدي وسایلو او اقتصادي پرمختګ له امله د یوې مرحلې نه بلې مرحلې ته تیریږي او د هرې مرحلې مشخص زیربنایي بدلون د دغې ټولنې سربنایي، اقتصادي، سیاسي، اجتماعي او کلتوري روابطو ته تغییر ورکوي او دغه ټولنه پرمخ ځي.

د دوی په نظر د کار د ساده تولیدي وسایلو په وجه لومړی کمیون یا ابتدایي ټولنه منځته راځي او په دې دوره کې د تولید وسایل او تولیدي منابع ګډ ملکیت ګڼل کیږي. د غلامۍ په دوره کې د غلامانو د کار له امله د تولید وسایل او ورسره اقتصادي تولید انکشاف کوي او په دې مرحله کې ټولنه په پورته او کښته طبقه ویشل کیږي او د بادار او غلام پورته او کښته طبقې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړېږي او د استثمارکوونکي او استثمار شوي یا د پورته اوکښته طبقو ترمنځ مبارزه پیلېږي. په فیوډالي دوره کې د زمکې لرونکي فیوډال او بزګرو ترمنځ طبقاتي روابط او مبارزه لا پسې زیاتېږي او د سرمایه دارۍ په دوره کې د سرمایه دارو اوکارګرې طبقې ترمنځ د استثمار عملیه او مبارزه شدت مومي، چې په نتیجه کې د سرمایه دارو استثمارګره طبقه ماتې خوري او د دې طبقې تر ماتې وروسته سوشلستي دوره شروع کېږی چې په دې دوره کې د دولت طبقاتي ماشین د کارګرې طبقې نمایندګونو ته په لاس ورځي او د دولت د ماشین په واسطه پورته طبقه او د دې طبقې ټولې بقایا ټکوي او په دې مرحله کې د ټولنې ټول تولیدي وسایل دګوند او له ګوند څخه د جوړ شوي دولت په لاس کې پرېوزي، خصوصي ملکیت له منځه ځي. د ټولنې غړي وګړي اد خپل استعداد او کار په مقابل کې اجوره اخلي او هم په دې دوره کې بې طبقې کمونستي دورې ته لار اوارېږي چې په بې طبقې کمونستي مرحله کې په ټولو تولیدي وسایلو او زېرمو ګډ ملکیت عملیه شروع کېږي او هر څوک د خپل ضرورت له مخې اجوره اخلي او په پای کې د دولت طبقاتي ماشین د څرخې او نورو زړو شیانو سره یوځای په موزیم کې ایښودل کېږي.

د شوروي اتحاد پوهانو د دغې افاقي فارمولې په چوکاټ کې د افغاني ټولنې د تاریخ تکامل په باره کې یو لړ څېړنې کړې دي او د دوی د دغې افاقي فارمولې له مخې افغاني ټولنې هم د نړۍ د نورو ټولنو په شان له کمیون څخه د غلامۍ دورې ته او د غلامۍ له دورې څخه د فیوډالۍ دورې ته رارسېدلې ده. (د کمیون او غلامۍ د دورو له بحث څخه تېرېږو او دلته یوازې د فیوډالۍ پر موضوع ډېر لنډ ګرېږو) سره له دې چې معاصرو نامتو ټولنپوهانو، وګړپوهانو (بشر شناسو) تاریخ پوهانو، اقتصاد پوهانو او د سیاسي علومو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهانو د کارل مارکس او د هغه د پیروانو له خوا د تکامل په تړله نظریه او په مشخص ډول د د فیوډالیزم د تکامل او تحلیل په ډېرو اړخونو مستند علمي انتقادونه کړي دي او دغه افاقي تحلیلونه یې ناقص ګڼلي دي، که بیا هم موږ د دغو انتقادونو او نیمګړتیاوو باوجود د لویدیزې نړۍ د فیوډالیزم په باره کې د مارکس او د هغه د پیروانو نظر او تحلیل صحیح هم وګڼو، سره له دې هم د لویدیزې نړۍ د فیوډالي دورې او د افغاني ټولنې د مشخصاتو ترمنځ لوی توپیر شته. لویدیزو ټولنو د خپلو مشخصو جغرافیایي، اقلیمي، اقتصادي، تاریخي او مذهبي، اجتماعي، کلتوري او سیاسي شرایطو پر اساس تکامل کړی دی او د فیوډالي دورې ته رارسېدلي دي. د دې لویې وچې زراعت په بارانونو کېږي، عیوسي مذهب لري او دغه مذهب په یو وخت کې له یوې ښځې سره د نکاح اجازه ورکوي، فیوډال په خپله سیمه کې د سیاسي، اقتصادي، قانوني او اداري چارو خپلواکي درلوده، هغه د پاچا مشاور او د جګړو په دوران کې د پاچا په طرفدارۍ د خپلې سیمې د ولس سرلښکر و. د فیوډال زمکه یا جاګیر نه وېشل کېده او دغه جاګیر د کورنۍ له یو غړي څخه بل غړي ته انتقالېده او په ځینو ټولنو کې بزګران هم خصوصي ملکیت ګڼل کېدل، په زمکې پورې تړل شوي وو او د جاګیر له خرڅلاو او انتقال سره جوخت یې نوي فیوډال د ملکیت بنه غوره کوله. په لویدیزو ټولنو کې شخصي او خصوصي ملکیت ته قانوني تحفظ ورکړل شوی و او د پاچا په شمول هېچا د بل جایداد او ملکیت به زور نه شو اخیستلای.

برعکس افغاني ټولنه په مرکزي اسیا کې پرته ده او د دې هېواد په سلو کې اته اتیا برخه غرونو او شاړو دښتو نیولې ده او په سلو کې دولسمه برخه یې د زراعت وړ ده. د دې زراعتي زمکې لویه برخه د لویو او وړو ویالو په واسطه اوبه کېږي. د ټور ترکودتا مخکې د ټولنې د اقتصادي ژوند ډېره برخه په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت او مالدارۍ ولاړه وه او د دغه اقتصـــاد تر څنګه د ســـرمایه دارۍ د اقتصـاد پروسه هم په ابتدایي بڼه رامنځته شوې ده. افغاني ټولنه مسلمانه ده، خپل مشخص اسلامي او ملي ارزښتونه لري او په دې ټولنه کې ملي او مذهبي ارزښتونه دومره له یو بل سره اخښـل شوي دي چې ډېر خلک یط له یو بل څخه جلاکولای شي. په دې ټولنه کې بډایان یا د ډېرو زمکو خاوندان د یوې ښـــځې پر ځای دوه او درې اوکله څلور ښـــځې کوي، طبیعي ده چې د یوې ښځې په تناسب د ډېرو ښځو اولاد هم ډېر وي. د اسلامي قانون له مخې د پلار زمکه یا د پلار په ژوند یا د هغه له مړینې نه وروســـته د کورنۍ د غړو ترمنځ ترکه کېږي او په عمومي ډول په افغاني ټولنه کې ترکه د ښـــځو او لوڼو پر ځای د زامنو ترمنځ وي. د مثال په توګه که یو ســـړی زر جریبه زمکه لري او د ډېر ښځو څخه لس زامن لري، نو د ترکې په صورت کې د دغه سړي هر یو زوی ته ســـل جریبه رســـېږي او د هغه تر لســـمو پورې دغه زمکه دومره وېشل کېږي چې به دویم یا په درېیم پښت کې د دغه خان یا د کمونستانو په اصـــطلاح د فیوډال له اولادې څخه د وړې خانان جوړېږي. له بلې خوا په افغاني ټولنه کې شخصي او خصوصي ملکیت قانوني تحفظ نه درلود او نه د دې ټولنې په سیاسي سیستم کې خان، بای او ارباب ته په خپله سیمه کې د سـیاسـي، اقتصـادي، قانوني او اداري چارو د چلولو واک ورکړل شـوی و، بلکې د زمکې لرونکي حیثیت، وقار او قدرت دربار ته په وفا دارۍ پورې تړل شوی و. د وفا دارۍ په صورت کې هغه له خپلې زمکې او نورو امتیازونو څخه ګټه اخیستله او د هغه په وفادارۍ باندې د شک په صورت کې دربار د هغه زمکه او نور جایداد ضـــبطاوه او هغه او د هغه د کورنۍ غړو ته یې مختلفې جزاګانې ورکولې. د افغاني ټولنې د تاریخ په حواله دربار ډېر قوي قومي مشـــران محض د ډار په وجه بندیان کړي، یا یې وژلي او یا یې نورو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیمو ته تبعید کړي دي. دربار سیاسي قدرت هغه چاته ورکاوه چې هغه دغه سیاسي قدرت او شخصیت د دربار مهرباني ګڼله او دربار ورځنې سیاسي قدرت په اسانه واپس اخیستلای شو. په بل عبارت سیاسي قدرت او شخصیت یې هغه چاته ورکاوه چا چې تر شاه قومي یا سیمه ییز ملاتړ او قوت نه درلود.

د یورپ په فیوډالي دوره کې قبیله یي روابط بېخي له منځه تللي وو او دغه روابط یوازې د فیوډال او بزګرو ترمنځ وو او د اروپا د فیوډالیزم د دورې د بزګرانو برعکس د افغاني ټولنې بزګران مستقل هویت او شخصیت لري. دوی د لویدیزو ټولنو د بزګرانو غوندې نه په زمکې پورې تړل شوي دي او نه د خان، بای او ارباب خصوصي ملکیت ګڼل کېږي. دوی په خپله خوښه بزګري او په خپله خوښه بزګري پرېږدي او په نورو کسبونو لاس پورې کوي.

په لنډه توګه ویلی شو، چې د افغانستان د رواني کشالې اساسي عامل دغه افاقي څېړنه ده او د دې څېړنې په وجه په ځینو افغانانو او په مشخص ډول په ځینو ځوانانو کې د بېګانه ګۍ عملیې وده وکړه او هم د دې عملیې په نتیجه کې زموږ ملي تراژیدي شروع شوه.

ټولنیز ارزښتونه:

د پوهانو په نظر بنیادم طبیعي او اجتماعي دواړه خصوصیات لري او د هغه ټولنیزو نورمونو او ارزښتونو هم د هغه له طبیعي غریزو او غوښتنو او اجتماعي مشخصاتو څخه سرچینه اخیستې ده. بنیادم خپلې ډېرې طبیعي غریزې او غوښتنې د ټولنې د اجتماعي ارزښتونو، دودونو او عنعنو تر کنټرول لاندې راوستلې دي او د هرې ټولنې غړو وګړو ورته له خپلو ځانګړو شرایطو سره سم د ټولنې د اجتماعي موسسو په چوکاټ کې مجرا ورکړې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، لکه څنګه چې بنیادم د اجتماعي خصوصیاتو په درلودلو او انکشاف په برکت د ارتقا د اوږدې پروسې په ډګر کې نور ژوي تر شا پرېښودل همدغه شان مختلفې انساني ټولنې د خپلو مادي او معنوي شرايطو او خصوصياتو په لحاظ د ارتقا له مختلفو پړاوونو څخه تېرې شوې دي او د انسانانو د طبيعي غريزو او غوښتنو د ورته والي او مشابهت باوجود د هرې ټولنې ځانګړو مادي او معنوي مشخصاتو او شرايطو دغې ټولنې ته له نورو انساني ټولنو څخه جلا او مشخصه بڼه ورکړې ده.

دځينو لرغونپوهانو (ارکيالوجستانو) او تاريخپوهانو په نظر افغانان پنځه زره کلن او د ځينو په قول پنځوس زره کلن تاريخ لري او نامتو تاريخ پوهانو او ټولنپوهانو د افغانستان سيمې ته د تېرېدو او راتېرېدو د لويې لارې، د فاتحانو مضبوط سنګر، د هند د فتحه کېدو دروازه او د مختلفو قومونو د ټاټوبي او د مختلفو قامونو او ولسونو په يو او بل کې د ويلې کېدو د لوښي او نورو نومو نه ورکړي دي. دې ستراتيژيکې سيمې ته مختلف قامو نه، يرغلګر پوځونه او د خپل وخت لوی مذهبونه راغلي او له دې ځای څخه نورو سيمو ه تېر شوي او راتېر شوي دي. له ډېرو قامونو څخه ځينې قبيلې او خلک هم دلته پاتې شوي، مېشت شوي او يو تربله سره خلط شوي او د وخت په تېرېدو يې په دې سيمه ځلانده تمدنونه جوړ کړي او د تاريخ په اوږدو کې د دې خاورې د اوسېدونکو قامونو تمدنونو د چاپېره ولسونو د تمدنونو به څنځير کې د اتصال د کړۍ په حيث مهم مقام درلودلی دی.

د اسلام د مقدس دين نه مخکې په دې سيمه قبيله يي، محلي، هندويزم، بوديزم او زردشتي مذهبونه تېر شوي او د دوی په نتيجه کې د لرغونو مختلفو اما مختلفو قامونو عنعنه يي دودونو او مذهبي ارزښتونو د افغانستان د ولسونو د ژوند په ځانګړو اړخونو ډېرې ژورې اغېزې کړې دي. په زغرده

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل کېدای شی چې د افغانستان د عنعنه یي ټولنې دودونه او ارزښتونه د یو قام ژېږنده نه ده او نه په یوه لنډه موده کې د دې ټولنې غړو وګړو ته د منلو وړ ګرځېدلي دي، بلکې زموږ د عنعنه یي ټولنې ولسي دودونه او مذهبي ارزښتونه د یوې اوږدې عملیې په نتیجه کې منځته راغلي او زموږ د هېواد مختلفو قامونو په ډېر لږ توپیر یو شان منلي دي.

افغانستان ته د ویلې کېدو لوښی ځکه وایي چې دلته له بومي خلکو برسېره اریایي قبیلو، تور او سپین هونز، یونانیانو، عربو، مغلو او نورو قومونو ګډه ژوندکړی او د دغه ګډ ژوند له امله یو نژاد په بل او بل په بل ژبني او کلتوري اغېزې کړي او هم یې تر خپل منځ مشخص قبیله یي مهارتونه، د تخنیکي وسایلو استعمال او اجتماعي او کلتوري دودونه او مذهبي ارزښتونه یو او بل ته ورکړي او اخیستي دي.

زموږ په ټولنه کې چې کومو دودونو او ارزښتونو د دې ټولنې په ژوندي پاتې کېدو او پرمختګ او د ټولنې د غړو وګړو د اړیکو ترمنځ د هماهنګۍ او اجتماعي روحیاتو د پیاوړتیا په لار کې ګټوره نتیجه ورکړې، دغه ارزښتونه د ټولنې له خوا منل شوي، عملي شوي او په درووند نظر ورته کتل شوي دي او هغه عملونه چې د ټولنې د منل شویو نورمونو پر ضد شوي، د دې ټولنې غړو دغو عملونو ته انحراف، بد اخلاقي او د ټولنې پر ضد عملونه ویلي دي.
زموږ د دودونو او ارزښتونو له مخې د افغاني ټولنې د ژوند په ټولو اړخونو کې د ښه او بد عمل ترمنځ واضح فرق شته او د نورو انساني ټولنو غوندې دې ټولنې هم د ښه عمل نمانځلو او د بد عمل د رټلو او مخنیوي لپاره د خپلو اجتماعي او مذهبي موسسو په چوکاټ کې دننه مختلف معیارونه او کړنلارې ټاکلي دي او د ټولنې هر غړی له دغو اجتماعي نورمونو سره سم چې زموږ د ټولنې د ژوندي، عملي او اخلاقي قانون بنې لري، د ښه عمل په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو او د بد عمل په نه کولو مکلف ګڼل کېږي. دودونه او ارزښـــتونه د شرایطو له بدلون سره سم څه ناڅه بدلون مومي او د دوی ساتل او پرېښودل د بدلو شویو شرایطو لاندې له ګټې او تاوان سره ارتباط لري. هغه دودونه او ارزښـتونه چې د ټولنې غړو وګړو ته ګټه رسـوي، هغوی سـاتل کېږي او هغه چې تاوان رسوي هغوی پرېښودل کېږي.

د افغانستان سیمه د ستراتیژیک موقعیت په لحاظ د تېرېدو او راتېرېدو لویه لار د هاو د دې سـیمې ولسـونو تل د هر یرغلګر په مقابل کې پرله پسـې اورېدې دفاعي جګړې کړي او دغو جګړو په دوی کې له وطن سره د مینې او ازادۍ روحیه دومره ژوندۍ او قوي ساتلې ده، چې حتی دوی د افغانستان د مرکزي حکومت تسلط ته هم په اسانه غاړه نه ږدي. له بلې خوا د افغانستان مرکزي حکومت هم په اقتصـادي، نظامي او اداري لحاظ دومره قوي نه و، چې د دې هېواد سـیاسـي پولو دننه ټول قامونه دې د مرکزي حکومت د ادارې لاندې راوستلای شي او ټول قامونه په پرتله د پښـتنو قبیله یي ژوند د دوی د قبیله یي جوړښـت، قبیله یي روابطو، قبیله یي فزیکي قوت، سـاده اقتصـادي ژوند، د پښـتونولۍ د عنعنه یي کودونو او د ازادۍ د روحیې په لحاظ ډېر دوام کړی دی او دوی د مرکزي حکومت ادارې او قوانینو ته په خپلو چارو کې د مداخلې او بندیز په نظر ګوري. په لنډه توګه ویلی شو، چې د افغانســتان ټول قامونه خپلې ډېرې مســالې د خپلو عنعنه یي دودونو او ارزښتونو سره سم د جرګو او مرکو له لارې فیصله کوي او د دې هېواد ټول ولسونه جرګه یوه منل شوې تاریخي موسسه ګڼي.

د جرګې موسسه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغاني ټولنې د نورو اجتماعي موسسو غوندې د جرګې موسسې د دې هېواد د مختلفو قامونو له ولسي دودونو او مذهبي ارزښتونو څخه سرچينه اخيستې او له ډېرې لرغونې دورې څخه يې تراوسه د دې خاورې د ولسونو د ژوند په ټولو اړخونو کې مهم او ډېر فعال رول لوبولی دی. که پخوا اريايانو کليوالي جرګې ته سبها او د لويانو يا خاصانو ملي جرګې ته سميتي ويلې، که نورو قامونو ورته نور نومونه ورکړي او که اوس د دې هېواد په مختلفو قامونو کې د مجلس، اجلاس، جلسه او شورا په نومونو شهرت لري او که د ځينو څېړونکو په نظر د جرګې موسسه د افغانستان په ټولو قامونو کې يوه پېژندل شوې، تجربه شوې او منل شوې عنعنه يې موسسه ده او د دې هېواد ټول ولسونه د دې موسسې د جوړښت او ترکيب او په جرګه‌کې د فعالو او موثرو اشخاصو د هويت، حيثيت او شخصيت سره پوره بلد دی.

د جرګې موسسه د افغاني ټولنې ټول واحدونه، کورنۍ، قبيلې، د محل اوسېدونکو او ملت سره او هم د دې ټولنې د اجتماعي، کلتوري، اقتصادي، سياسي او نظامي ټولو چارو سره ژور ارتباط لري او د ولس د ژوند ټول اړخونه احتواکوي. زموږ په ټولنه‌کې هره جرګه او مرکه د مسالې د اهميت په لحاظ دايرېږي او هم د هرې مسالې په ارتباط د اشخصو شمېر، حيثيت او جرګه ځای معلوم وي. د کورنۍ د مسالې لپاره د کورنۍ مشر يا مشران، د قبيلو ترمنځ د مسالې لپاره د قبيلو مشران د محل د مسالې لپاره د محل مشران او د ملي مسالې لپاره د ټول هېواد د مختلفو ولسونو مشران او متنفذ اشخاص په ټاکلو ځايو کې راټولېږي چې د معمول له مخې مرکې يا وړوکې جرګې به هوجرو او ډېرو کې، د قبيلې، قبيلو او محل د جرګې په ټاکلو جرګه ځايو کې او لويې جرګې د هېواد په پايتخت کې دايرېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپله سیمه کې هر څوک هر چا ته معلوم وي، چې څوک څوک دی؟ زموږ به ټولنه کې مشرتوب زموږ له عنعنه یي خصوصیاتو سره ارتباط لري او هر څوک په یوه سیمه یا په یوه قبیله کې د مشرتوب دعوه نه شي کولای او نه د محل او قبیلط خلک د هر چا مشرتوب مني او نه ورته غاړه ږدي. د جرګې اشخاص معمولاً د سیمې خانان، ملکان، بابان، اربابان، سپین ږیري، پیران، سیدان او ملایان دي. مشر د خپل محل یا قبیلې د مشرتابه د کورنۍ غړی وي، د ده کورنۍ ویاړلې تاریخچه لري، خلکو ته د هغه د مشرانو خصوصیات معلوم وي او خلک د هغه د کورنۍ په لحاظ د هغه مشرتوب مني، شخصیت ته یې په درونه نظر کتل کېږي او ساهو کورنۍ او ساهو شخص یې ګڼي او درناوی یې کوي. له دې برسېره د هغه د مشرتابه تر شا ولسي قوت ولاړ وي، د زمکې څښتن وي، هوجره یا مهمانخانه چلوي، مېلمه دوست وي، د خپل ولس د غړو او نورو خلکو ترمنځ د ارتباطي او نماینده شخصیت موقف لري، د ولس ترمنځ امنیت ساتي، ولسي شخړې اواروي، د سولې او جګړې په دوران کې لارښوونه کوي، مستعد، پوه او زړه ور وي او د ولس عنعنه یي نورمونو کودونو او مذهبي ارزښتونو ته عملي بڼه ورکوي او په ټولو ولسي چارو کې پوره مهارت لري. ولسي ژوند او ولسي روابط یو مشر دې ته مجبوروي چې د محل یا قبیلې د غړو یا د نورو ولسونو له مشرانو سره تر خپله وسه ښه روابط وساتي او د ولس د منل شویو کودونو په چوکاټ کې دننه ولسي چلند وکړي.

مشخص اقتصادي تکامل د ټولنې په بنسټیز جوړښت کې بدلون راولي او د دغه بدلون له راتګ سره د وروسته پاتې ټولنې سیاسي سیستم په ملي دولت بدلېږي او ورسره د ټولنې ټولې اجتماعي موسسې او اجتماعي روابط هم بدلون مومي او ملي کلتور هم ملي بڼه غوره کوي. تراوسه افغانستان په واقعي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مفهوم د ملي دولت مرحلې ته نه دی رسېدلی او د ملي سیاسي سیستم د نشتوالي له امله موږ تراوسه یو داسې ملي کلتور ته چې افغان شموله ملي بڼه ولري او ټولو ولسونو ته دې یو شان د منلو وړ وي، وده نه ده ورکړې. همدا وجه ده چې زموږ په وروسته پاتې ټولنه کې تراوسه د کلتوري روزنې او زده کړې عملیه په کورنیو پورې محدوده ده او تر اوسه د کورنۍ د غړو د روزلو او د ټولنې په کودونو، دودونو او ارزښتونو باندې د پوهېدو اساسي واحد کورنۍ ګڼل کېږي. هوجره یا مهمانخانه د مشرتابه د کورنۍ د غړو د اجتماعي کېدو، په ولسي روابطو د پوهېدو او د اجتماعي او سیاسي موقف د ساتلو اساسي مرکز دی. دلته کښېنته، مساوي او پورته خلک راځي، دلته له مختلفو قشرونو سره د راشه درشې په سلوک پوهه پیداکېږي، د هر چا خبرې اورېدل کېږي او د جرګې او مرکې د منلو شویو اصولو پر اساس د مخالفینو نظر هم په سړه سینه زغمل کېږي.

زمکه او جایداد د مشرتوب مهم بنسټ ګڼل کېږي او منل شوی مشر د نورو په تناسب د ډېرې زمکې په درلودلو په خپلو سیالانو یا د خپلې قبیلې د مساوي غړو ترمنځ د اول فرد حیثیت پیداکوي. مشر د وینې او سیمې په ارتباط د یو مشخص واحد غړی وي او په مشخصه سیمه کې ژوندکوي. سره له دې چې د مشرتابه د کورنۍ د خصوصي ملکیت برخه معلومه وي، لیکن تراوسه د خصوصي ملکیت پروسې زموږ د هېواد لوی اکثریت ګروپې او سیمه ییز شعور ته دې مات کړي او تراوسه هر مشر ځان په دغه شعور پورې منسوب ګڼي او ((زما)) پر ځای ((زموږ)) اصطلاح په شعوري ډول استعمالېږي. د مثال په توګه څه وخت چې یو مشر نورو سیمو څخه راغلو مېلمنو ته خپل قام او یا ولس ساحه او زمکه وربښیي، لومړی هغه ((زموږ)) د قبیلې یا ولس د سیمې حد، بیا ((زموږ)) د ټبر د واحدونو بریدونه (حدود)

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروســـته ((زموږ)) د کورنۍ او په پای کې ((زما)) برخې ته اشـــاره کوي او ((زموږ)) پرځای ((زما)) اصـــطلاح یوازې د خپلې محدودې برخې لپاره استعمالوي. سـره له دې چې زموږ په ټولنه کې د فرد خصـوصـي ملکیت یو منل شـوی واقعیت دی، خو بیا هم زموږ د هېواد په ډېرو سـیمو کې د زمکې خرڅلاو ته په سـپک نظر کتل کېږي او په عنعنه یي توګه د زمکې خرڅلاو ته د پلار او نیکه د هډوکو د خرڅلاو نوم ورکوي. له دې برســېره د زمکې د خرڅلاو مساله ډېر محدودیتونه لري او که د ځینو مجبوریتونو په صورت کې یو شـــخص زمکه خرڅوي د نومړي ده زمکه او جایداد د هغه ورونه اخلي او ورپسې یې د تره زامن او نږدې خپلوان د اخیستو حق لري او که دوی یې نه اخلي، نو بیا نورو ته د خیستو حق ورکول کېږي.

که له یوې خوا د زمکې اضـــافي تولید پ هوجره او مهمانخانه لګېږی او د هوجرې موسسه د مشرتابه د روابطو او حیثیت د ساتلو اساسي مرکز دی او د خلکو په اصـــطلاح چا چې هوجره او جرګه نه وي لیدلي، هغه د افغانانو په اجتماعي جوړښـــت او اجتماعي روابطو او اجتماعي روحیاتو هم نه پوهېږي، له بلې خوا د قام او د زمکې قباله درلودل په مشـــرتابه کې دې شـــعور ته هم وده ورکوي چې د یو مشـــر د کورنۍ او د زمکې واحد د هغه د کهول او د کهول د زمکې د واحدونو برخه ده او د هغه د کهول او د کهول د زمکې واحدونه د هغه د ټبر او د ټبر له واحدونو ســـره ارتباط لري. د هغه ټبر او د ټبر د زمکې واحدونه د هغه د قبیلې او د هغه د قبیلې واحدونه او سیمه د قام په واحدونو او ســیمو پورې پراخېږي او په نتیجه کې د قام واحد او د ســیمو واحدونه د افغانســـتان د نورو قامونو او د ټول هېواد د خاورې نه جلا کېدونکې برخې ګڼل کېږي. هم د دې شـــعور په برکت د افغانســـتان مختلفو قامونو او ولســونو د مشـــرتابه کورنۍ ((زما)) د وړوکي خصـوصـي ملکیت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه ((زموږ)) د هیواد پراخه مفهوم پوهطږي او همدا علت دی، که چیرې یو مشر د خپلې سیمې زمکې او ولس د نورو قامونو او ولسونو لاس لاندې نه غواړي، همدا شان هغه ته افغانان او افغانستان د نورو د لاس لاندېکېدل او یا غلامول له حده زیات ګران کار ښکاري، ځکه چې د افانانو د مذهبي او ملي عنعنو له مخې زمکه، ښځه او وطن د ناموس لوړ مقام لري. ناموس ته یې د تقدس درجه ورکړې ده او د افغانانو د واقعي دودونو او ارزښتونو ساتندوی دي. د مشرتابه د کورنۍ غړي هېڅکله د خپلو مقدساتو سره لوبه نه کوي.

د هرې جرګې تر رابللو مخکې جرګه ځای، د جرګې نوعیت، موضـــوع، اهداف او په جرګه کې د ګډون کوونکو هویت، مقام او د نمایندګۍ حیثیت څرګند وي. زموږ په عنعنه یي ټولنه کې د قومي او روحاني مشرتابه په سر کې قومي مشـــران او روحاني شـــخصـــیتونه ولاړ دي. ځکه چې زموږ په ټولنه د هرې مهمې جرګې د ترکیب، کړنلارې او پرېکړو لپاره د قام فزیکي قوت او د روحاني شخصیتونو مذهبي نفوذ دوه مهم عنصره ګڼل کېږي او د یو عنصر د نشـتوالي له امله بل عنصـر جرګه د بریالیتوب پړاو ته نه شـي رسـولای. په مهمو جرګوکې قومي مشـران د خپلو قامونو او ولسـونو او پیران، سـیدان او ملایان د مذهبي موسسې نمایندګي کوي. په جرګه کې د هر مشر حیثیت او نفوذ د هغه د قبیله یي او ولسي ملاتړ په بنسټ ولاړ وي او د مذهبي شخص نفوذ د هغه له مذهبي حیثیت څخه سـرچینه اخلي. قومي مشـران د جرګې د پرېکړې د عملي کېدو فزیکي قوت تشـکیلوي او روحاني شـخصـیتونه د مذهبي نفوذ له استعمال څخه کار اخلي او د دغو دواړو موسسو نمایندګان هر یو په خپل وار خپل موقف او حیثیت پر اســاس د جرګې په اهمیت، جریان، پرېکړو او د پرېکړو په عملي کېدو مشخص تاثیر لري.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جرګې د منل شـــویو عنعنه یي اصـــولو له مخې قومي مشـــران په حقوقي او جنايي دواړو جرګو کې په خپل دې موقف چې: کوټک په دورو لپاره وهې او خبره به د خدای لپاره کوې. پوره پوه وي. جرګه مار د هويت، حيثيت او شـخصـيت څښـتن وي او په جرګو کې يې د رښـتيا د ويلو، اعتماد سـاتلو، د جرګې په چارو د پوهې او په قضـيو کې د بېطرفۍ امتحان ورکړی وي. جرګه مار په دې پوهېږي چې په جرګه کې مدعي او مدعي عليه حاضر وي او دواړه خواوې له خپلو حقوقو څخه د دفاع د کولو د جرګې په پرېکړه د قناعت د نه کولو په صـــورت کې د بلې جرګې د راغوشـــتلو او يا په جرګه کې د نورو اشخاصو د شاملولو پوره حق لري. هغوی په دې هم پوهېږي چې د جرګې د بحث په موضـــوع د ســـيمې خلک او د جرګې نور ګډون کوونکي پوره معلومات لري چې د مســـالې واقعي عوامل څه دي، اصـــلي واقعيت څه شـــی دی، څوک په حق او څوک په ناحق پورې نښـتی دی او په مسـاله کې څوک پر او څوک وړ دی. که په قضيه کې د مشرتابه د کورنۍ يا قام غړی هم دخيل وي، د جرګې د نورمونو له مخې مشر ځان مکلف ګڼي، چې جرګې تر پايه په ده باندې د اعتماد کولو په وجه خپله بېطرفي او ازاد قضاوت ټينګ وساتي او د بې ځايه دفاع او وکالت، بډې اخيســـتو او طرفدارۍ څخه ډډه وکړي. د جرګې د نورمونو پر ضـــد عمل د هغه شـــخصـــيت ته لوی تاوان رســـوي او ســـيمې په ولس کې د دروغجن، پلوي بې اعتماده او رشـــوت خور په نومونو شهرت پيداکوي، د مشرتابه لپار خصوصيات له لاسه ورکوي او په نتيجه کې د ده د مشرتابه مقام د هغه نږدې تربور ته انتقال مومي.

په افغاني ټولنه کې د تربګنۍ متقابل رقابت د فردي او ډله ييز قدرت د انحصـار پر ضـد فعاله عمليه ده او دغه عمليه تل زموږ د ټولنې په اجتماعي او ســياســي جوړښـــت کې د برابرتيا د اعاده کولو او خوندي ســـاتلو لپاره عمل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. همدا شـان د متقابل رقابت پروسـه زموږ د ټولنې په اجتماعي روابطو کې د انحصـاري قدرت او اختيار او خپل سـرۍ پر ځای د ولسـي کېدنې پروسې ته چې موږ ورته ډله ييز او يا د جرګې سيستم وايو، وده وروي. زموږ په ټولنه کې د متقابل رقابت او د ترېور په طرفدارۍ د خلکو د ملاتړ او وفادارۍ د تغيير ډار مشر دې ته مجبوروي چې تر خپله وسه دې په ولسي کودونو ټينګ ودرېږي او د خپل سرۍ پر ځای دې د جرګې له پرېکړو سره سم چلند وکړي.

جرګه تل د ملا د قران مجيد مبارک ايت پر تلاوت پيلېږي او زموږ د ټولنې په دې ولسي يا د دموکراسۍ په عمليې کې د ولسي او مذهبي مشرانو او د سيمې له خلکو برسېره مدعي او مدعي عليه هم حاضر وي. په جرګه کې دواړه ډلې د قضيې په اړون منطقي مستند بحث کوي، د مسالې په مختلفو اړخونو رڼا اچوي او دواړه خواوې له خپلو حقونو څخه دفاع کوي او جرګه مار د دواړو ډلو خبرې په ډېر دقت اوري. زموږ په جرګو کې د ازادۍ او په ازادۍ باندې د بنديز حد معلوم دی. د تعامل له مخې به جرګه کې د نظر د ازادۍ او په نظر باندې د بنديز د اصـولو ټينګ مراعت کېږي. که له يوې خوا په جرګه کې ګډون کوونکي او مدعي او مدعي عليه دواړه د خپلو نظريو د څرګندولو د ازادۍ پوره حق لري، نو له بلې خوا هغوی د داسـې الفاظو له اسـتعمال څخه چې د سـپکاوي، تحقير، پيغور، تحکم، راپارونې او تبعيض رنګ لري، پوره ډډه کوي او د جرګې ترپايه د دغه شان الفاظو د نه استعمال مراعت کېږي.

د سـردارمحمد داود خان د جمهوريت د دورې په وروسـتنيو کلونو کې د کونړ ولايت او د خوسـت د لويې ولسـوالۍ په مرکزونو کې د محلي جرګو بنسـټ کېښـودل شـو. دې جرګو تجربوي بڼه درلوده او قومي او مذهبي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشـــران يې غړي وو. دوی ته په دغو مرکزونو کې د حکومت له اداري او قضايي پرسونل سره د حقوقي، جنايي او سياسي قضيو په حل کې د مرستې وظيفه او واک ورکړل شـوی و. د دغه وخت حکومت اراده کړې وه چې به دغو دوو مرکزونو کې د تجربې نه وروســته د محلي جرګو ســيســتم نورو ولايتونو ته هم وغځوي، رواج يې کړي او د محلي جرګو له لارې د محل خلکو ته د خپلو سيمو په اداري او قضـايي چارو کې د برخې اخيسـتو لاره اواره کړي.

د ۱۹۷۷ م کال په وروستی نيمايي کې استاد حکيم تنيوال او زه د يونسکو له خوا د پښتنو ټولنيز– اقتصادي جوړښت د پروژې د ريسرچ په اړوندکون او خوســت ته ولاړو او د پروژې د موادو د راټولولو او ليکلو په ترڅ کې مو د دغو دواړو مرکزونو د محلي جرګو له غړو سره خبرې هم وکړې چې د دغو جرګو د پراخه هر اړخيزو فعاليتونو په باره کې زما شـخصـي تاثرات په لاندې ډول خلاصه کېدای شي:

۱ – افغانستان د مرکزي حکومت سيستم درلود. (درلود ماضي فعل دی او زه د ماضي ټکی ځکه استعمالوم چې اوس په افغانستان کې نه مرکز شته او نه د حکومت کولو ســيســتم). په ټولو ولايتونو کې لو رتبه ملکي او عســکري مامورين او صـاحب منصبان د مرکز له خوا مقررېدل. د کونړ او خوست لوړ رتبه مامورين او قاضـــيان هم له نورو ســـيمو څخه راغلي خلک وو او په مشـــخص ډول د کابل اوسـېدونکي مامورين د خوســت او کونړ د خلکو د اجتماعي جوړښــت او قبيله يي روابطو او دودونو ســره بېخي نا اشــنا وو. په اکثره حقوقي مسـايلو کې به يا اسـناد نه وو او يا به جعلي اسـناد جوړېدل او په جنايي قضــيو کې به په پيســو اخيســتل شــوي شــاهدان تېرېدل، خو بيا هم مامورينو او قاضــيانو به وربانديې ســترګې پټولې او ډېرې فيصــلې به په جعلي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسنادو او د کرايي په شاهدانو کېدلې. له بده مرغه د افغاني ټولنې سره د بېګانه ګۍ احساس، رشوت او سفارش زموږ اداري او قضايي سيستمونه د فساد په رنځ اخته کړي وو. عدالت د رشوت په تله تلل کېده. چا چې په تله کې د ډېرو پيسو د اچولو توان درلود هغه وړ او مقابل لورى يې پړ و او د قوي سفارش څښتن بريالى ګڼل کېده. ځينو د مدعي او مدعي عليه نه يو شان رشوت اخيست او ځينو قاضيانو له ځينو قضيو څخه لنګه غوا جوړه کړې وه، دوى بډې اخيستې، ليکن فيصله يې نه کوله او د دې لنګې غوا شيدې به يې راتلونکو قاضيانو ته هم پرېښودلې.

د کونړ خلکو د حکومت شرعي، قانوني او اصولي اجراتو ته خپل محلي تعريف ورکړى و. د دوى د تعريف له مخې د شرعي ټکي معنا ده چې لومړى مدعي او مدعي عليه دواړه د شريعت په نوم محکمې ته راوله او دلته دواړه ډلې په شر اخته کړه او محکوم يې کړه. قانوني ټکي معنا ده چې بيا دغه دواړه ډلې د دوى د شرارت او محکوميت په ناوړه انجام پوره قانع کړه او د اصولي ټکي مقصد دا دى چې د شرارت او محکوميت په ناوړه انجام له قانع کېدو وروسته له دواړو ډلو څخه ډېرې پيسې حصول کړه.

۲- د کونړ او خوست د تجربوي جرګو مشران، قومي او مذهبي مشران وو او د دې جرګو ټولو غړو په قومي او ولسي چارو کې پخه تجربه لرله. دوى د قومي مشرانو په حيث د خپلو قامونو په دودونو، ارزښتونو او عنعنو پوره پوهېدل، خپل خلک يې پېژندل او خلکو ته هم دوى او د دوى کورنۍ معلومې وې. د جرګې غړو ته پړ او وړ معلوم دى او دوى د جرګې غړي له نورو سيمو څخه د راغليو مامورينو او قاضيانو غوندې په رشوت، سفارش، جعلي اسنادو او د کرايي په شاهدانو نه شي تېر ايستلى، د قضيې دواړه ډلې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجبوریدلې چې د خوســـت په اصـــطلاح ((نرخ)) او د کونړ په اصـــطلاح ((ترې)) ته غاړه کیږدي او د جرګې پرېکړه ومني.

۳– د مامورینو او قاضـــیانو د ((ملات)) مفهوم د دغو ســـیمو د قبیله یي دودونو او اجتماعي روحیاتو سـره تضـاد درلود، ځکه چې خلکو ته د ملات مفهوم د زور، تحکم او ماتې معنا لرله او د محکمې له خوا د ملامتیا اعلان او اوازې د ملامت شـــخص، شـــخصـــیت او د هغه د کورنۍ حیثیت ته لویه صـــدمه رســـوله او هغوی یې د ماتې خوړلې ډلې په حیث د ولس له پیغور او ســپکاوي ســره مخامخ کول. له همدې امله په کونړ کې ځینې ســاده حقوقي مســـالې د ملامتیا حکم نه وروســـته په جنایي قضـــیو یا په مرګ ژوبله بدلې شوې دي.

برعکس د تجربوي جرګو کړنلارې هم ســـاده او هم عملي وې. د مهمو حقوقي او جنایي قضـــیو د حل لپاره د جرګې غړي د مدعي او مدعي علیه کورنیو ته تلل، د قضیې په ټولو اړخونو ورسره پټ او ښکاره ګړېدل، مذهبي علماوو د اسـلامي احکامو پر اسـاس او قومي مشـرانو د اجتماعي دودونو او واقعیتونو له مخې د دواړو ډلو پام په دنیا او اخرت کې د شخړو ناوړه عواقبو ته راګرځاوه، دواړو ډلو ته یې واقعیتونه ویل، پړ یې پړ او وړ یې وړ باله او د مشرانو د جرګې په خاطر یې د تېرېدو، ښښلو او روغې، جوړې هیلې کولې. د مدعي او مدعي علیه کورونو ته د مشـــرانو ورتګ، د مشـــرانو هیلې منل او د مشـــرانو د جرګې درناوی په واقعیت کې د دواړو ډلو درناوی ګڼل کېده. د تجربوي جرګو هره پرېکړه له اسلامي روحیې د ولس د ارزښتونو، نرخونو او ترو سـره سـمه کېدله او د جرګې پرېکړه نه ملامتیا وه، نه زور، نه تحکم او نه ماتې، سپکاوی او پیغور ګڼل کېده، بلکې تر پرېکړې وروسته دواړو ډلو به په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاړ ویل چې هغوی د مشـرانو په خاطر یو او بل ته تېر شـول او د جرګې په احترام یې خپلو کې سره روغه جوړه وکړه.

د دغو جرګو له پرېکړو څخه سـرغړول ډېر ګران کار و، ځکه چې د هرې پرېکړې په سـند به د جرګې غړو هم د شـاهدانو په حیث امضـاګانې کولې، پرېکړه به رسمي کېدله، دوسیه به بندېدله او د مامورینو او قاضیانو لنګه غوا به هم وچېدله او له پرطکړې څخه د سرغړولو په صورت کې سر غړوونکي د جرګې د غړو په عکس العمل او د سـر غړولو په ناوړه نتایجو هم په خپله پوهېدله.

لویه جرګه:

له قومي او محلي جرګو سره د لویې جرګې توپیر په دې کې دی چې به قومي او محلي جرګو کې سیمه ییز مشـران ګډون کوي او په لویه جرګه کې د هېواد د ټولو ولسونو او قشرونو مشران او نماینده ګان د لویې ملي موضوع لپاره راټولطږي او د حل لار ورته پیداکوي. په تاریخي لحاظ زموږ په هېواد کې ډېرې لویې جرګې دایرې شوې او ډېرو لویو شـخصـیتونو په کې ګډون کړی دی او دغه لویې جرګې یا د منل شـویو مشـرانو له خوا او یا د پاچا له خوا رابلل شـوې دي. په دواړو صـورتونو کې د هرې لویې جرګې د رابللو نه مخکې د جرګې په جوړښـت، د جرګې په ملي اهمیت او په لویه جرګه کې د قومي او مذهبي مشـرانو د شـخصـیت، حیثیت، نفوذ، واقعي نماینده ګي او د لویې جرګې د پرېکړو د عملي کېدو په باره کې پوره توجه شوې ده، چې دلته د ډېرو لویو جرګو له جملې څخه ځینې د مثال په توګه وړاندې کېږي.

پر ۱۷۰۷م کال میرویس خان د کندهار په مانجه کې لویه جرګه راوغوښـتله او د دې لویې جرګې لویه ملي مساله د ایران له صـفوي سـلطنت څخه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د ازادۍ او خپلواکۍ موضوع وه. په دغه وخت کې میرویس خان نه پاچا او نه امیر و، بلکې هغه د غلجو د مشرتابه قبیلې هوتک و او په هوتکو ې د یوې منل شوې مشرتابه کورنۍ منل شوی مشر و او د دغه مشر کورنۍ او د هغه شخصیت، حیثیت هویت او د نفوذ ساحه ټولو قامونو او ولسونو ته څرګنده وه. د قام د لوی مشر په وینا په دغه لویه جرګه کې د مختلفو قامونو او ولسونو منل شویو نامتو قومي او مذهبي مشرانو د ابدالیانو، غلجیانو، تاجیکو، هزاره او نورو... په نمایندګۍ ګډون وکړ او په جرګه کې د هېواد د خپلواکۍ په ستراتیژۍ او تاکتیکونو هر اړخیز بحثونه وشول، د جرګې به دوران کې د ملي مسالې د اهمیت په لحاظ خپ لمنځي قومي او ولسي شخړې هېرې شوې، ټول مشران د خپل هېواد د هویت او استقلال په لارکې هر ډول ځاني او مالي قربانۍ ته چمتو ودرېدل او په ګډه یې د ملي خپلواکۍ لپاره هلې ځلې شروع کړې؛ د خپلواکۍ نهضت یې د بریالیتوب پړاو ته ورساوه، لیکن میرویس خان تر پایه د پاچا، امیر او نورو القابو پر ځای د مشر په نوم اکتفا وکړه او محض د مشر په توګه یې د خپل ملت مشرتابه ته دوام ورکړ.

د نادرشاه افشار تر وژلو وروسته د افغانانو عمومي قوماندان نورمحمد خان لجي او قوماندان احمد خان ابدالي د غلجو، ابدالیو، تاجکو او نورو له عسکرو سره کندهار ته راغلل او نورمحمد خان غلجي د جرګې غوښتنه وکړه. د ۱۷٤۷م کال جرګه کې د پښتنو، تاجکو، بلوڅو... او نورو قامونو مشرانو ګډون وکړ. په بحث او پرېکړې لپاره وړاندې شوه. د مشرتابه مقام ته نورمحمد خان غلجی، محبت خان پوپلزی، جمال خان بارکزی، موسی خان اسحق زی او نصرالله خان نورزی کاندید وو. پوره اته ورځې د مشرتابه د ټاکلو موضوع دوام وکړ او هر کاندید د خپلې کورنۍ او قبیله یي فزیکي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت او اهمیت په لحاظ خپل ځان د مشــرتابه د مقام مســتحق ګڼله او جرګه اوږده او جنجالي وه. بالاخره په نهمه ورځ د جرګې غړو صابرشاه کابلي ته د انتخاب واک ورکړ او صـابرشـاه په جرګه کې ناست زلمی احمدخان ابدالي د افغانانو د مشـرتابه او د افغانسـتان د خپلواکۍ د اعاده کېدو لپاره وټاکه او هغه په خپل لاس احمدخان ته د غنمو تاج ور په ســر کړ او د احمدشــاه ابدالي په نوم یې اعلان کړ. د دې جرګې دا لاندې څو ټکي د یادونې وړ دي:

پیر صــابرشــاه کابلی یو روحاني شــخصــیت و او هغه له کندهار او د افغانانو قبیلو ســـره د وینې ارتباط نه درلود. د تعامل له مخې افغانان تل په لویو خپل منځي قامي شخړو او قضـیو کې منل شـوي روحاني شـخصـیت ته د پرېکړې واک ورکوي. صابرشاه ته د افغانستان د مشرتابه د انتخاب د واک له ورکولو څخه دا واقعیت په خپله څرګندېږي چې افغانان په خپل دین مین ملت دی. د روحاني شخصیت په پاکۍ، پوهه، تجربه او بیطرفۍ پوره باور لري او روحاني شـخصـیتونه د خپلې عنعنه یې ټولنې نه جلا کېدونکې برخه ګڼي. له بلې خوا د روحاني پیرانو دربار د قامونو او ولسونو د درناوي مرکز وي. دلته د قبیلو او ولسونو مشران، مذهبي علما او هر ډول خلک راځي او ځي، هر ډول خبرې کېږي، هر ډول معلومات تبادله کېږي او د دربار د مرکزیت په لحاظ روحاني شخصیت هم د سیمې په ټولو قبیله یي، ولسي او ملي سیاسي جریانونو او په مشخص ډول د نامتو کورنیو د نامتو شخصیتونو د شخصیت استعداد، نفوذ او سیاسي تمایلاتو په باره کې کره معلومات لري. د ځینو لیکوالو په اثارو کې دا خبره تکرار راغلې ده چې د احمدخان د سدوزو قبیله وړوکې وه او د دغې وړوکې قبیلې له فزیکي قوت څخه نورو قبیلو ډار نه کاوه، نو ځکه صـابرشـاه احمدخان د مشـرتابه لپاره وټاکه. شـاید چې ځینو لیکوالو دغه تعبیر د بارکزو شـهزادګانو د خوشـالۍ په خاطر کړې وي، د دوی په نظر حاجي جمال خان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بارکزی ځکه ونه ټاکل شـــو، چې د هغه قبیله لویه وه او نورې قبیلې له هغه د ده د قبیله یې فزیکي قوت څخه ډارېدلې.

سره له دې چې د قامونو ترمنځ په عملي سیاست کې د لویو قبیلو د فزیکي قوت د انحصار ډار یو واقعیت دی، اما د احمدخان په اړوند دغه نظریه سمه نه ښـــکاري، ځکه چې په ټولو ابدالیانو کې د احمدخان کورنۍ ډېره اوږده تاریخچه درولده او د ده کورنۍ د خپل وخت په ملي ســـیاســـت کې عملي امتحان ورکړی و او د عملي ملي سیاست په لحاظ د هغه کورنۍ په افغانستان او په خواوشا نورو هېوادونو کې منل شوې او پېژندل شوې کورنۍ وه، بلکې د هغه کورنۍ د قام د مشرتابه نه بورته د دربار سطحې ته رسېدلې وه. له دې برســـېره په خپله زلمی احمدخان یو مســـتعد ســـیاســـي مشـــر، تجربه شـــوی عسکري جنرال، سوفي او شاعر شخصیت و او د خپل وخت له سیاسي او عســـکري تجربو ســـره یو ځای کندهار ته راغلی و. ټول پوهېدل چې د جمال خان بارکزي په تناسب د نورمحمد خان غلجي قبیله یې قوت زیات و. په دې لویه جرګه کې د قبیلې د فزیکي قوت پر ځای د شخصیت موضوع مطرح وه او دغه شـــخصـــیت یوازې د صـــابرشـــاه غوندې روحاني شـــخصـــیت لیدلی او پېژندلی شـو او هغه دغه شـخصـیت او د افغانسـتان د خپلواکۍ د اعاده کېدو توان یوازې د زلمي احمدخان په وجود کې لیده. د صابر شاه انتخاب په عمل کې اثبات کړه، چې زلمی احمدخان له احمدشـــاه کېدو وروســـته ډېر ژر د ((بابا)) لوړ مقام ته ورســـېد، د افغانانو په زړونو یې پاچاهي کوله او د خپل هېواد په تاریخ کې ژوندی او ابدي پاتې شو.

د ۱۸٤۱م کال د نومبر پر لومړۍ نېټه د کابل په ښـــار کې لویه جرګه خپل ځانګړې خصـوصـیات لرې. په دغه وخت کې د برېټانوي هند او سـکهانو له یرغلګر پوځ سـره یوځای شـاه شـجاع په کابل کې دی او امیر دوسـت محمد

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان له تخت نه غورځېدلی دی. په دې جرګه کې د قامونو نامتو مشـــران او مذهبي علما د انګرېزانو پر ضـد د ملي پاڅون، د غازيانو د مشرتابه او د شاه شجاع په باره کې له ډېرو مهمو سوالونو سره مخامخ دي. دا هغه وخت دی چې د انګرېزانو په پراخه امپراتورۍ کې لمر نه ډوبېږي او د دوی د نړيوال نظامي قوت د هيبت نه په وجود ويښـــته نېغ ودرېږي او غازيان هم په دې واقعيت پوره پوه دي. په دې جرګه کې د غلامۍ او خپلواکۍ ترمنځ فيصـــله حتمي ده. يا به غازيان د انګرېزانو غلامي مني او يا به د خپلواکۍ لپاره هر ډول قربانۍ ته چمتو کېږي. بالاخره د قربانۍ فارموله ومنل شـوه او د پاڅون لپاره ترتيبات ونيول شـول. په دې جرګه کې غازيانو د افغانانو له منل شـوې عنعنې سـره سـم وزير اکبرخان د امير دوسـت محمد خان څلورويشـت کلن زلمی زوی د مشـــر په توګه وټاکه. وزيراکبر خان نوی له بخارا څخه راغلی و او له غازيانو څخه يو هم دا اعتراض ونه کړ چې غازيان له انګرېزانو ســـره په غزا بوخت وو او وزير اکبر خان په بخارا کې ناســـت و. غازيان خپلواک افغانان وو او هغوی د افغانستان د مشرتابه عنعنه يې موسـسه پېژندله. په دې کې هېڅ شک نه و چې شاه شجاع د لوی احمدشاه لمسی او د افغانستان د تاج او تخت وارث و، اما غازيانو هغه معاف نه کړ، ځکه چې هغه لاس پوڅی و. د انګرېزانو د يرغلګر پوځ په مرســـته راغلی و، تحميل شـــوی و او دغه شـــهزاده د افغانانو د خپلواکۍ په ناموس تېری کړی و او افغانان يې د نورو غلامانو کول غوښـتل. د جګړې په ډګر کې د غازيانو او انګرېزانو دوه جګړه ماري ډلې مخامخ شوې. بله ډله هېڅ نه وه. نه مشران بهر جوړ شوي وو او نه يې عرب او عجم تر شا ولاړ وو. په نتيجه کې انګرېزانو ماتې وخوړله، شاه شـــجاع په مرګ محکوم شـــو او خپلواکو غازيانو په خپلو قربانيو د خپلواک ملت خپلواکي وګټله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ نړیواله جګړه روانه وه، د جرمنیانو او ترکانو جرګه کابل ته راغلې وه او دې جرګې کوښښ کاوه چې د افغانستان په مرسته او ملګرتیا د برېتانوي هند پر ضد د جګړې نوی محاذ پرانیزي. د دغې جرګې له راتګ سره د افغانستان دربار، شهزادګان، بیروکراتان، قومي او ولسي مشران او روحاني او مذهبي شخصیتونه په درې ډلو ووېشل شول. انقلابي ډلې د افغانستان د بشپړې ازادۍ او خپلواکۍ لپاره د انګرېزانو پر ضد د جګړې پلوي کوله، دویمې ډلې د انګرېزانو طرفداري کوله او درېیمه ډله د افغانستان د بې طرفۍ طرفداره وه. لومړی ځل امیر حبیب الله خان د درې ډلو د غوښتنو او د خارجي هېوادونو د لوی فشار سره مخامخ شو. امیر حبیب الله د افغانستان د عیني شرایطو او د نړیوالې جګړې د جریان او نتایجو له امله د بې طرفۍ سیاسي غوره کړ او افغانستان یې بې طرفه هېواد اعلان کړ. هغه د افغانستان د بې طرفۍ په اړوند په ۱۹۱۵م کال لویه جرګه راوغوښتله او د جرګې ټولو نامتو شخصیتونو د افغانستان د بې طرفۍ پالیسي تایید کړه. په واقعیت کې هم د دې جرګې پرېکړه د افغانستان د راتلونکو حکومتونو د بې طرفۍ د سیاست اساس وګرځېد او هم د دغې پرېکړې په تعقیب افغانستان په دویمه نړیواله جګړه کې بې طرفه پاتې شو، د سړې جګړې په اوږده موده کېږې په نړیوالو مسالو کې د فعالې برخې اخیستو، د ازاد قاوت او په نظامي ډلو ټپلو کې د ګډون د نه کولو اصول ټینګ وساتل، افغانستان د سیمې لومړنی بې طرفه هېواد و چې پر ۱۹۵۵م کال د باندونګ (اندونیزیا) د ناپېیلو یا بې طرفه هېوادونو په لومړۍ غونډه کې د دغه نړیوال نهشت بنسټ اېښودونکی غړی شو. زموږ د هېواد د بې طرفۍ دري شپېته کلن عنعنه یې سیاست د خلق–پرچم د رژیم د تحمیل د شوروي اتحاد د یرغل او د خارجیانو له خوا د افغانانو لپاره د جهادي مشرتابه د ټاکلو په نتیجه کې له منځه ولاړ.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۹٦٤م کال د سپتمبر په میاشت کې د اساسي قانون د تصویب لپاره لویه جرګه جوړه شوه، په دې لویه جرګه کې د ولسي جرګې د یوولسمې دورې غړیو، د مشرانو جرګې غړیو، د پاچا انتصابي وکیلانو چې څلور ښځې هم په کې شاملې وې؛ دکابینې غړیو، د سترې محکمې غړیو، د اساسي قانون د مسودې د جرګه ګۍ غړیو او د مشورتي کمېسیون غړیو برخه درلوده، په دې لویه جرګه کې ٤٥٢ تنو ګډون کړی وو.

دا لویه جرګه د افغانستان د خپلواک پاچا له خوا د خپلواک هېواد پایتخت کابل کې د خپلواکو افغانانو د نوي اساسي قانون د تصویب په خاطر رابلل شوې وه. په دې لویه جرګه کې د افغانستان نامتو قامي او ولسي مشرانو، روحاني او مذهبي شخصیتونو، ملکي او نظامي لوړ رتبه مامورینو، ښځو، تعلیمیافته او پوهو اشخاصو د هېواد د ټولو قشرونو نماینده ګي کوله. د نوي اساسي قانون موده د جرګې د بحث موضوع وه. په اته ورځنۍ لویه جرګه کې د اساسي قانون هره ماده لوستل کېده او د بحث وړ هره ماده تر ازاد بحث او نظر وروسته منظورېدله. د نوي اساسي قانون له نافذېدو وروسته لویه جرګه د اساسي قانون برخه شوه او د اسلامي اصولو، افغاني عنعنو او نړیوال سیاسي، اقتصادي او اجتماعي نویو جریانونو سره سم په هېوادکې د دموکراسۍ او ازادۍ دوره پیل شوه. د دولت اجرائیه، مقننه او قضاییه قواوې یو له بلې څخه جلا شوې، د خلکو حقوقو او وظایفو ته قانوني بڼه ورکړل شوه، دګوندونو او مطبوعاتو ازادي او فعالیت ومنل شو او د افغانستان په تاریخ کې د لومړي ځل لپاره خپل سره او مطلقه پاچاهي په قانوني او مشروطه پاچاهۍ بدله شوه او د دې اساسي قانون له مخې د پاچاهي کورنۍ یو غړی هم دکابینې، پارلمان او سترې محکمې غړیتوب ته دکاندیدېدو حق نه درلود.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې لويې جرګې لـه ګـډون کوونکو څخـه لوی اکثريت د دولســـمې او ديارلســـمې دورې په انتخاباتوکې له خپلو انتخاباتي حوزو څخه د وکيلانو په حيث وټاکل شـول او د دغو وکيلانو مطلق اکثريت قامي او ولسـي مشـران او روحاني او مذهبي شـــخصـــيتونه او ملي عناصـــر وو. دوی د خپلې ټولنې اجتماعي جوړښـــت، اجتماعي روابط او خپل تاريخي رســـالت پوره پېژنده. دوی د څو وکيلانو غوندې چې ((روح او جسد دواړه يې په شوروي شيطان خرڅ کړي وو)) د نورو هېوادونو مـدحې نـه کولې، بلکې د خپلو خلکو د غوښـتنو نماينده ګي يې کوله، د افغانانو، افغانسـتان او نړيوال پرابلمونه يې په ګوته کول، د ولس او حکومت ترمنځ يې د ارتباطي وســـيلې رول لوباوه، په خپلو حوزوکې يې د دولت د انکشافي پروژو له عملي کېدو سره مرسته کوله او په ولسي جرګه کې په مهمو موضوعګانو باندې د دوی ويناوې مستقيماً له راډيو څخه خپرېدلې او ورځپاڼو نشـرولې. سـره له دې چې افغانسـتان ډېری سـياسـي، اقتصـادي او اجتماعي سـتونزې درلودې، اما زموږ ټولنه زموږله داخلي او خارجي شرايطو سره سمه د ارتقا د اصولو پر اساس مخ پر وړاندې روانه وه او د سـياسـي، اقتصـادي او اجتماعي سـتونزو له منځه وړلو لپاره اساسي پلانونه په نظرکې نيول شوي وو.

ولې د جرګې د نوم مخالفت کېږي؟

زموږ د رواني ملي تراژيدۍ د ډېرو عواملو په باره کې زياتې پوښـتنې کېږي او د دغو پوښـــتنو په لړکې ځيني خلک دا پوښـــتنې هم کوي چې ايا زموږ دغه ملي تراژيدي په شـعوري توګه تحميل شـوې اوکه په لاشـعوري توګه؟ ولې د افغانانو د جرګې د عنعنه يې موسـسـې پر ضـد دومره شـديد مخالت روان دی که له اوږده بحث څخه تېر شو، نو د دې دواړو پوښتنو ځواب په يوه سياسي فارموله کې پروت دی. عملي سياست دغه فارموله حکم کوي چې:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سیاست په عملي ډګر کې هېڅوک په هېڅ د خدای لپاره مفته سرمایه ګذاري نه کوي، بلکې د دې سیاسي فارمولې له مخې د لاس باندې (څوک چې سرمایه ګذاري کوي) او لاس لاندې (پر چا چې سرمایه ګذاري کېږي) سیاسي ډلو ترمنځ ((د راکړې ورکړې)) خبره ډېره اهمیت لري او دغه عملیه (د څه راکړه او څه واخله) د عملي سیاست پر محور چاپېره ګرځي. دغه عملیه نه د ریاضي پېچلې فارموله او نه مغلقه فلسفه ده، بلکې یوه ساده او تجربه شوې نسخه ده او د عملي سیاست په ډګر کې دا نسخه داسې عملي کېږي؛ لاس باندې ډله لاس لاندې ډلې ته وایي: ته به زما د هر حاکم اطاعت کوې او د خپل هېواد د واکمنۍ واګې به زما په لاس کې راکوې او زه به تا سیاسي قدرت ته رسوم. اقتصادي او نظامي قوت به درکوم او تا ته به شان او شوکت دربښم: کله چې لاس لاندې ډله د لاس باندې ډلې دا نسخه ومني، نو بیا بېچاره لاس لاندې ډله هغه څه کوي څه چې ورته لاس باندې ډله د کولو حکم کوي. لاس باندې ډله ورته ستراتیژي او دغې ستراتیژۍ ته د رسېدو تاکتیکونه ټاکي. ستراتیژي د لاس لاندې ډلې د هېواد د واکمنۍ واګې په لاس کې نیول دي او تاکتیکونه د لاس لاندې ډلې د ټولنې هغه ټول ملي ارزښتونه او عنعنې، ملي او جتماعي موسسې او ملي قشرونه له منځه وړل دي، هغه چې د لاس باندې ډلې د ستراتیژي پر ضد یا مقاومت کوي او یا خنډ واقع کېږي. لاس باندې ډله هوښیاره وي. هغه په دې پوهېږي چې د بل هېواد د واکمنۍ د واګې په لاس کې نیول اسانه ستراتیژي نه ده، ځکه چې د یو مستقل هېواد خلک د بل هېواد لپاره د خپلې واکمنۍ او خپلواکۍ څخه نه تیرېږي او په اسانه ځانونه نه تسلیموي. د دې لپاره چې په خلکو کې د واکمنۍ او خپلواکۍ روحیه ضعیفه کړي، لاس باندې ډله لومړی د دغې روحیې ترشا ولاړ اساسي مذهبي ارزښتونه، ملي عنعنې او موسسې او ملي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشرونه ځان ته معلوموي او بيا لاس لاندې ډلې ته د دغو ارزښتونو، عنعنو، موسسو او قشرونو د مسخه کېدو، ړنګېدو او له منځه وړلو حکم کوي او لاس لاندې ډله د دغه حکم د تعميل نه د سر د وينښته په اندازه هم د سرغړونې جرئت نه شي کولای، هو به هو هغه څه کوي څه چې ورته حکم کېږي.

د شوروي اتحاد ستراتيژي د نړۍ د هېوادونو رالاندې کول وو چې په دغه ستراتيژۍ کې افغانستان هم شامل و. هسې خو دغسې ستراتيژۍ ته يې د رسېدو لپاره زيات تاکتيکونه پکارول ليکن دا تاکتيکي شعارونه چې کارګران وطن نه لري او يا د نړۍ کارګرانو يو شئ له حده ډېر زيات استعمالېدل، د لاس لاندې خلق–پرچم ګوند مشرانو د خيال کارګرانو، بزګرانو او روشنفکرانو په نمايندګۍ د لاس باندې شوروي اتحاد ((د راکړې ورکړې)) ټول شرطونه منلي وو او په افغانستان کې سياسي قدرت ته له رسېدو وروسته يې د دغو شرطونو د عملي کېدو لپاره ملا وتړله.

د خلق–پرچم ګوند غړو د افغانستان د ولسونو د زرګونو کلونو ملي دودونو او مذهبي ارزښتونو ته د خرافاتو او پوچو عقيدو نومونه ورکړل. د افغانستان د وياړن سياسي تاريخ يې د طبقاتي مبارزو مجموعه اعلان کړه او د دې سرلوړي هېواد ټول تاريخي ملي شخصيتونه يې د استثمارګرو طبقو په سر کې ولاړ استثمارګر معرفي کړل او زموږ د ټولنې د عنعنه يي جرګو اساسي او مهم عناصر، قامي او ولسي مشران او روحاني او مذهبي شخصيتونه يې د فيوډالانو، مرتجعينو، استثمارګرو او د طبقاتي دښمنانو په نومونو ونيول، بنديان يې کړل، د پلار او نيکه زمکې يې ترېنه واخيستلې او يو شمېر يې شهيدان کړل. ((د راکړې ورکړې)) له موافقې سره سم کې.جي.بي په ټول قوت د افغاني ټولنې د جرګې د عنعنه يي موسسې د مسخه کېدو او ړنګېدو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملیه پیل کړه او د دې شبکې د غړو په حکم پر ۱۹۸۵ کال د خلق–پرچم ګوند د محلي جرګو قانون نافذ او په کابل کې یې مسخه شوې لویه جرګه راوبلله. د جوړښت او فعالیت په لحاظ دغه محلي جرګې د شوروي اتحاد د سویتونو (د شوروي اتحاد د کاګرو نماینده شوراګانې) کاپي وه او په مسخه شوې لویه جرګه کې د افغاني ټولنې د منل شویو قامي او ولسي مشرانو او روحاني او مذهبي شخصیتونو پر ځای ((بې وطنه کارګرانو، بې قبیلې بزګرانو، خرڅ شویو مامورینو او نظامي صاحب منصبانو او بېګانه شویو روشنفکرانو)) برخه واخیسته او په کابل کې په ځینو مېشت سپین ږیرو هم د افغانستان له مختلفو ولایتونو د زیارکښانو په نومونو نماینده ګي وکړلای شوه.

ځینو جهادي ګوندونو هم د ځینو باندنیو هېوادونو په لمسون د افغاني ټولنې د جرګې د موسسې د ړنګېدو، د قامي او ولسي مشرانو او د ملي روحاني او مذهبي شخصیتونو او د ملي عناصرو په ټکولو پسې کلکه ملا تړلې ده. د دغو ډلو غړي د جرګې له نوم څخه کرکه کوي، جرګه ورته یوه لویه بلا ښکاري او د جرګې پر ځای د شورا نوم ورته خوند ورکوي.

ډېر افغانان دا پوښتنې کوي چې ولې لوړی شوروي اتحاد د افغانانو د جرګې د عنعنه یي موسسې مسخه کول غوښتل او ولې نور خارجي هېوادونه یې له منځه وړل غواړي؟ که له تفصیلي بحث څخه تېر شو او لنډې خبرې ورباندې وکړو؛ په واقعیت کې د افغانستان په باب ټول خارجي هېوادونه یوه ستراتیژي لري او هغه د افغانستان کې د افغانستان په باب ټول خارجي هېوادونه یوه ستراتیژي لري او هغه د افغانستان رالاندې کول دي. لکه څنګه چې ورته اشاره وشوه د جرګې عنعنه یي موسسه زموږ د ملي دودونو او کودونو، زموږ د ولسي دموکراسۍ، زموږ د ملي هویت، د اسلام د مقدس دین په لارکې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانانو د بې ســـارې قرباني، د افغانانو د وياړلو ملي قهرمانانو د ملي او اسلامي کارنامو سره ژورې تاريخي اړيکي لري. هغه خارجي هېوادونه چې په خپله د افغانانو پواســطه د افغانســتان د رالاندې کولو خوبونه ويني هغوی په دې پوهېږي چې په افغاني ټولنه کې د جرګې د عنعنه يي موســـسې د ژوندي پاتې کېدو په صورت کې د دغه هېواد قامي او ولسي مشران او ملي، روحاني او مذهبي شـخصـيتونو ژوندي پاتې کېږي، افغانان به د خپل قام او وطن سـره مينه کوي، خپل ملي هويت به ورته ياد وي، په خپلو ملي اتلانو به افتخار کوي او ځانونه به د هر چا سـيال او برابر ګڼي. څو چې په افغانانو کې د ځان، د اســلام د مقدس دين لپاره د قرباني وياړ، له قام او وطن ســره مينه، په ملي اتلانو وياړ او له نورو قامونو سره د سيالي او برابري احساس ژوندی وي، تر هغې په افغانانو بانـدې خارجي ايډيالوژي، خارجي لاس پوڅي او خارجي تلســلط تحميلول بېخي ناشـوني کار دی. خارجي هېوادونه فکر کوي چې د جرګې د موسسې د ړنګېدو په صورت کې په افغانانو کې د مذهبي ارزښتونو، ملي عنعنو، ملي هويت، ملي اتلانو او د ملي تاريخ احســـاس له منځه ځي، د وخت په تېرېدو د دې ملت ځوان نســـل له خپل ځان څخه بېګانه کېږي او وروســته د بېګانه وو تســلط ته اماده کېږي. هم دغه خوب لومړی شــوروي اتحاد ليده او اوس يې نور خارجيان ويني.

که شـــوروي اتحاد او د هغه زېږنده خلق – پرچم ګوند په ګډه زموږ عنعنه يي خپلواک سـياسـي سـيسـتم رامات کړ، زموږ د هېواد ټول دولتي ارګانونه يې د کمونستي سيستم د تحميل په لار کې استخدام کړل، د دغه ناپاک هدف لپاره يې په مليونونو افغانانو په خپل وطن کې شـــهيدان کړل، په مليونونو يې اواره کړل، کلي او بانډې او ښـــارونه يې له خاورو ســـره برابر کړل، بيا هم افغانانو دغه ټول بړونه، کړاوونه، بربادي او وحشـــتونه ځکه زغمل چې هغوی ته د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل هېواد د دښمنانو خبرې پوره څرګندې وې او افغانان د دين او دولت د دښمنانو په مقابل کې هر ډول قرباني خپله ملي او ديني فريضه ګني او د قربانۍ په دوران کې د يو افغان په څېره کې هم د ګيلې او شکايت نښې نښانې نه ليدل کېږي.

د افغانستان په روانه تراژيدۍ کې د روسانو او هندوانو اهداف په ډاګه څرګند دي. روسيه د شوروي اتحاد د امپراتورۍ د وارث په حيث له افغانانو څخه په افغانستان کې د روسانو د ماتې بدل اخلي، د افغانانو د جنګ د تاوان له ډاره او د خپلو غير انساني ظلمونو او وحشتونو د پټولو په هڅه د جګړو د اور لمبو ته لمن وهي. هند د روسيې زوړ ملاتړی دی، څه چې روسان کوي، هند يې ملاتړ کوي او هند د اسلامي هېوادونو د قوت مخنيوی خپله دنده ګني.

البته اوس د ځينو ((ورونو)) هېوادونو په باره کې ډېرې پوښتنې کېږي. وايي: ولې ((دغه ورونه هېوادونه)) د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو خپلواک سياسي سيستم، ملي اقتصاد، علمي، اجتماعي او کلتوري موسسې او دولتي ارګانونه له بنسټ څخه رنګول غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو ملي دودونه، ملي عنعنې، ملي ارزښتونه او ملي شخصيتونه او قشرونه له منځه وړل غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو په لاس د افغانانو تاريخي، مذهبي او اجتماعي خصوصياتو ته د خپلو ټولنو د مشخصو مذهبي او اجتماعي خصوصياتو مصنوعي رنګ ورکول غواړي؟ ولې ((دغه ورونه)) هېوادونه د ځينو ((ورونو)) ګوندونو له لارې د لرغوني خپلواک افغانستان خپلواکي تر خپلو واکمنيو لاندې راوستل غواړي؟ او داسې نور.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اهمیت په لحاظ یو ځل بیا تکرارېږي، هغه سیاسي، اجتماعي او اقتصادي سیستمونه چې د خپلې مشخصې ټولنې له مشخصو خصوصیاتو سره نه شلېدونکې ریښې او پیوند لري او د نویو شرایطو سره د تطابق ظرفیت، دغه وطني ټولنیز سیستمونه د خلکو له خوا منل کېږي، پرګڼې یې تر شا ودرېږي، تکامل کوي او د بریالیتوب د مختلفو پړاوونو په لور مخ پر وړاندې روان دي.

برعکس هغه سیستمونه چې د نورو ټولنو له مشخصاتو څخه سرچینه اخلي، د نورو ټولنو تقلید کوي، وطني خصوصیات نه لري او یا د نورو له خوا په زور او یا په چل تحمیلېږي. دغه ډول سیستمونه حتماً د خپلې مشخصې ټولنې د خلکو د اجتماعي جوړښت، اجتماعي اړیکو او اجتماعي روحیاتو سره ټکر کوي او د خلکو له شدید مقاومت سره مخامخ کېږي. دغه تقلیدي یا تحمیل شوي سیستمونه لویه تراژیدي منځته راوړي؛ ټول ولس ربړوي او ټوله ټولنه په لوی رنځ اخته کوي. سره له دې چې د دغه لوی افت عمر لنډ وي او خلک یې ډېر ژر د تاریخ کندې ته ورغورځوي، لیکن د دغه لوی افت هر اړخیز ناوړه تاثیرات تر اوږدې مودې پورې پاتې کېږي او د ټولنې بیا رغونه ډېر وخت غواړي. د دغو تقلیدي سیستمونو ښه مثال زموږ په هېواد کې د تېرو اوه لس کلونو راهیسې روانه ملي تراژیدي ده، چې د تراژیدی لومړی پړاو پای ته رسېدلی او دویم پړاو یې ان شاالله مخ په ختمېدو روان دی.

افغانستان د جرګو وطن دی، جرګه زموږ وطني موسسه ده او دغه موسسه زموږ د پلرني هېواد د ټولو ولسونو د ژوند له ټولو اړخونو سره ژورې ریښې لري. دا یوه تجربه شوې او منل شوې عنعنه یې موسسه ده، افغانان یې تر شا ولاړ دي او د جرګو په دې هېواد کې ټولو مسالو او قضیو د دې موسسې له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لارې حل موندلی دی. د جرګې موسسه یوه ځایي او وطني دموکراسي ده او د دې وطني دموکراسۍ د منل شویو ارزښتونو، عنعنو، کودونو او دودونو په وجه په افغاني ټولنه کې یو فرد په بل فرد، یوه کورنۍ پر بله کورنۍ، یو قام پر بل قام او یو نژاد پر بل نژاد خپله فردي او ګروپي دکتاتوري نه شي تحمیلولی، بلکې د دې وطني دموکراسۍ له منل شویو اصولو سره سم زموږ په ټولنه کې د هر فرد، هرې کورنۍ، د هر قام او هر قشـر د انسـاني او اجتماعي حقوقو پوخ تضمین شته او تحفظ یې کیږي.

تر روانې تراژیدۍ وروسته راتلونکی افغانستان د جرګو یو داسې پراخ بنسټ سیاسي او اجتماعي سیستم ته ضرورت لري چې په هغه کې زموږ د ټولنې مذهبي ارزښتونه او ملي عنعنې باید حتماً خوندي وي، خلکو ته په ټولو محلي او ملي چاروکې د فعالې برخې اخیستلو پوره ازادي وي، قانوني بڼه ولري، له دولتي ارګانونو سره مرستیال فعال قوت وي، له نویو واقعیتونو او فکتورونو د جذب او هضم ډینامیک ظرفیت ولري، د افغانستان د وروڼو ولسونو ترمنځ د دموکراسۍ او ورورولۍ روحیه لا پیاوړې او تقویه کړي. د ټولو هېوادونو او په مشخص ډول د وروڼو اسلامي ملکونو او افغانستان ترمنځ روابط د دوستۍ او برابرۍ پر اساساتو ودروي او زموږ ټولنه د یوویشتمې پېړۍ د پرمختګ له کاروان سره ملګرې کړلای شي. افغانان هیله کوي چې وروڼه هېوادونه دې له دې ځپل شوي ملت سره د وطني دموکراسۍ په جوړېدو، ټینګېدو او په پښو د ودرېدو په عملیه کې صادقانه مرسته وکړي او بس. همدا به یې په افغانانو لوی احسان وي.

ماخذونه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱– رفیع، حبیب الله: جرګې او د افغاني جرګو اجتماعي او رواني ارزښتونه، د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې خپرونه، ۵۲ مخونه، ۱۳۷٤ل کال، پېښور.

۲– فیض زاده، محمد علم خان: جرګه های بزرګ ملی افغانســـتان (لویه جرګه ها) و جرګه های نام نهاد تحت تســلط کمونســتها و روســها، ۳۹٤ مخونه، ۱۳٦۸ل کال، لاهور.

۳– لویه جرګه ها مظهر دموکراسـي در افغانســتان: پوهنوال محبوبه، نشـریه اتحادیه نویسنده ګان افغانستان ازاد، ۸٤ مخونه، ۱۳۷۳ل کال، پېښور.

٤– ثابت، عبدالجبار: د لویې جرګې تاریخي او حقوقي ماهیت او د افغانستان د روان جنجال په حل کولو کې یې احتمالي رول، د ازاد افغانســـتان حقوقو پوهانو د اتحادیې له خپرونو څخه، ۳۰ مخونه، ۱۹۹۰ م کال، پېښور.

۵– مهربان، عبدالله: تاریخ جرګه های ملی در افغانسـتان، منتشـره جبهه ملی پدر وطن جمهوری دموکراتیک افغانســـتان، ۲۷٤مخونه، ۱۳٦۱ل کال، کابل.

٦– لویه جرګه جمهوری دموکراتیک افغانســـتان، ۲۵۹ مخونه، ۱۳٦٤ل کال، کابل.

۷– د پښــتنو ټولنیز– اقتصــادي جوړښــت: لیکوال ورباندې نه دی لیکل شـــوی، د افغانســـتان د علومو اکاډمي، د پښـــتو څېړنو د بین المللي مرکز خپرونه، ۲۹۰ مخونه، ۱۳٦۲ل کال، کابل.

8– William A. Haviland: Cultural Anthropology: New York، 1975.

۹– زما یادښتونه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعلامیه اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد

دا ليکنه د (خپلواکي) مجلې د دويم کال په (۱-۲) مې گنه کې پر (۱۳۷٤ل) کال خپره شوې ده.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازادکه در اغازین روز سال روان خورشیدی دهمین سال تاسیسش را تجلیل کرد، در جریان سالهای جهاد ملت ما علیه اجانب از سوی شماری از درسخوانده گان، قلم به دستان و منورین افغان در دیار هجرت اساس گذاری گردید.

اتحادیه نویسنده گان افغانستان ازاد اساساً نهادیست فرهنگی اما چون در برهه خاص زمان تاسیس گردید و ان وقتی بود که میهن ما را قوای بیگانه اشغال نموده بود و مردم ما علیه بیگانه گان به پیکار و مبارزه برحق برخاسته بودند؛ بنا بر همین ضرورت بود که اتحادیه ما تمام نیروی خود را وقف مساله افغانستان، پیروزی جهاد، تقویه پهلوهای فکری و اندیشه یی جهاد و مسایل مربوط به مهاجرین کرد و مبارزه سرسخت علیه بیگانه گان و بیگانه پرستان را اساس کار خود گذاشت. تحلیلها، تفسیر ها و نظریات اتحادیه ما که زیاده تر در نشرات موقوف و غیر موقوف اتحادیه و همینسان در رسانه های گروهی جهان بازتاب یافته است، همه از واقعیتهای موجود در جامعه افغانی مایه گرفته است. ما همه بررسیهای مربوط کشور خود را با در نظرداشت به اساسات دین مقدس اسلام، ساختار اجتماعی مردم افغانستان، ارزشهای ملی و روان مردم کشور خود اراسته ایم؛ هیچگاه بر مسایل و دشواریهای کشور خود بر اساس نبشته های دیگران فکر نکرده ایم. اتحادیه ما از نخستین روزهای کارش بدین باور بود که در پهلوی پیشبرد مبارزه و جهاد علیه مهاجمین، بایست درباره اینده کشور نگاه داشت تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و طرز حکومت اینده، جلوگیری از خلای قدرت و بسی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسـایل دیگری که جوامع انسـانی را تا سـرحد نابودی مواجه به دشـواریها میسـازد، خردمندانه اندیشـید. مسـایل مربوط به کشـور خود را بدون هرگونه مداخله و نفوذ اجنبی خود مان بر اساس روشهای پذیرفته سنتی و ملی حل و فصل باید کرد.

اتحادیه ما باورمند بود که نخسـتین دشـواری مسـایل مربوط به کشـور ما، که همیش در خم و پیچ سـیاسـتهای کشـورهای منطقه و ابر قدرتها راهش راگم میکرده است از نبود زعامت واحد ملی ناشی میشـود؛ زعامتی که قابل قبول به همه اقشـار و قبایل و اقوام افغانسـتان باشـد، مردم به شـخصـیت او اعتما کنند؛ ایشـان را بشـناسـند و اعتقاد راستین به پاکیزه گی، میهندوسـتی و مردم پروری او داشته باشند. به نظر اتحادیه ما تمام این مشخصات و ویژه گیها در شخصیت پادشاه سابق افغانستان اعلیحضرت محمد ظاهرشاه سراغ میتواند شد. ایشان شایسته گی زعامت ملی افغانها را دارا بودند و اکنون نیز استند.

اتحادیه ما طی ده سـال فعالیت خود همواره و پیهم مسـاله زعامت ملی را در تحلیلهـایش مطرح نموده، این زعـامـت را در وجود اعلیحضـرت محمـد ظاهرشـاه خلاصـه کرده اسـت، زیرا به نظر اتحادیه ما اعلیحضـرت محمد ظاهرشـاه وجاهت ملی و بین المللی داشـته، حیثیت موسـسـه یی را دارد، که تمام باشنده گان افغانستان در وجدش موجودیت خود را در کشور شان حس کرده میتواند. از مهربانیها، دلسـوزیهای حضـور اعلیحضـرت و همینسـان از ارامش، امنیت، ازادیها و احترام به کرامت انسـانی و حقوق بشـری دروان سـلطنت پر میمنت شـان خاطره های فراموش ناشـدنی دارند. افزون بر ان اعلیحضـرت خود شـان نیز بالاثر عشـق و علاقه یی که با کشـور و مردم خود دارند، طی دوران جهاد برحق از موقف ملت مجاهد افغانسـتان و مجاهدین افغانسـتا پیوسـته پشـتیبانی سـیاسـی نموده اند و از هیچ گونه تلاش ممکن در زمینه دریغ نه ورزیده اند. با بروز جنگهای خانمانسـوز سـه سـال اخیر فعالیتهای شـان را سـریعتر کردند؛ پیشـنهادی را برای خاتمه جنگ و برون

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رفت کشـــور از بحران طرحریزی کردند که با اســـتقبال اکثریت قاطع مردم افغانستان و حلقات سیاسی جهان مواجه گردید.

اکنون که با ســفر هیئت خاص اعلیحضـــرت به منطقه، گامهای نخســتین اما استوار در ارتباط فعالیتهای عملی اعلیحضرت در زمینه برداشته شده است ما امیدوار استیم که این پروســه به دلگرمی پی چویی خواهد شـد و مساعی پادشـاه سـابق افغانسـتان در راه اسـتقرار صـلح و امنیت در کشـور و اعاده حیثیت ملی و بین المللی افغانستان مثمر ثمر واقع خواهد گردید.

استقبال گرم، صـمیمانه و شـایسته افغانها از هیت اعلیحضرت گواهی میدهد که اعلیحضـرت پادشاه سابق و نام گرامی شـان هنوز هم در دلهای مردم حق شناس افغانستان جایگاهش را محفوظ نگه داشته است.

اتحادیه نویســنده گان افغانســـتان این گام نخســـتین را روزنه یی به ســـوی فرداهای روشـــن پنداشــته از بارگاه ایزد متعال متنی است که هر چه زود تر صــلح و ارامش، قطع جنگ و برادرکشـی به افغانســتان برباد رفته به ارمغان بیاورد.

ما چنان که گفته امدیم به زعامت پادشــاه ســابق یقین کامل و اســتوار داریم و پشــتیبانی بیدریغ خود را از پیشــنهادها و فعالیتهای شــان اعلام میدارم و به اســـتعانت پروردگار یکتا با کار خســـته یی ناپذیر در راه موفقیت آن خواهیم کوشید.

ومن الله التوفیق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړې

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځناورو فارم

یا د روسي کمونیزم هینداره

داکتاب (د ځناورو فارم یا د روســي کمونیزم هینداره) چې (جارجل ارول) لیکلی او پوهاند رســول امین ژباړلی دی، پر (ل) کال چاپ او خپور شــوی دی.

دیباچه

د کتاب تر لوستلو مخکې دا ولولئ!

لکه څنګه چې د کتاب له عنوان څخه څرګندېږي، دا وړوکی کتاب نه یوازې د روســي کمیونیزم د وحشــي څېرې واقعي هینداره ده، بلکې له بلې خوا په انګلیســي ســیاســي ادب کې د روســي کمونیزم د نظر او عمل ترمنځ د لوی تضاد په هکله د ملندو وهلو لوی شاهکار هم ګڼل کېږي.

(مارج ارول دا سیاسي شهکار په خپل نوي سبک ببخي د سمبولونو په شکل لیکلی دی. کېدی شــي چې د لیکوال د لیک په طریقه او ســمبولونو یوازې هغه خلک پوه شــي چا چې د اســتبداد پر ضــد د ځناورو له خولې او یا د ځناورو په کردار کې زړې کیسې اورېدلي یا لوستلي وي او ورسره د شوروي اتحاد د کمونست ګوند د تاریخ سره هم اشنا وي. که چېرې داکتاب ځیني ښاغلي لوستونکي د لیکوال د لیک په سبک او سمبولونو پوه نه شی، شاید

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی دکتاب دل وســت څخه هومره خوند نه خلي څومره خوند چې په دې شهکارکې پروت دی.

د دې لپاره چې دغه ډله ښاغلي لوستونکي دکتاب په هدف پوه شي او خوند ترې واخلي، دلته په ډېر لنډ ډول د ليکوال ســوانح، دکتاب ســبک او ((د ځناورو فارم)) د مختلفه ځناورو ســمبوليک‌کردار او خصــوصــيات معرفي کېږي.

ليکوال: پر ۱۹۰۳م کـال اريک او تهر بلاير پـه بنګـال کې د يو انګرېز صـاحب منصب په‌کورکې وزېږېد. پرکال ۱۹۱۱ د انګلستان سوسيکس ليليه ښوونځي ته ولېږل شو. د وړکتون څخه دغه ځيرکه زده‌کوونکی طبيعي شاعر و. تر زده‌کړې وروسته اريک په‌کال ۱۹۲۲م‌کې په برماکې د برتانيې د پوليســو مامور وټاکل شــو. په‌کال ۱۹۲۸م‌کې هغه له دې دندې څخه استعفی وکړه او بېرته انګلستان ته ستون شو.

انګلســتان ته د تګ راهيســې دغه زلمي د مختلفه اخبارونو د خبريال په توګه کار پيل‌کړ او په لنډه موده‌کې يې د ((جارج رول)) په نوم له ډېرو مضــامينو برســېره مختلف ناولونه،کيســې او ســوانح وليکلې د ســياســي نظر په لحاظ جارج ارول لومړی نارشست او ورپسې سوشلست شو. په‌کال ۱۹۳۷م‌کې د خبريال په حيث د اسپانيې دکورنۍ جګړې په دوران‌کې دغه هېواد ته ولاړ او د خبريال برسېره يې د جمهوريت غوښتونکو په مرسته په بارسيلوناکې د کمونســتانو پر ضــد جګړه‌کې برخه واخيســته. جارج ارول په اســپانيه‌کې د شوروي اتحاد د طرفدارکمونستانو سياسي اخلاق يا په بل عبارت د سياسي قدرت د لاس ته راوړلو لپاره هر ډول بد اخلاقي له نږدې څخه وليدله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې تجربې په نتیجه کې جارج ارول د روسیې د تاریخ برسېره په مشخص ډول د شوروي ټیپ کمونستي ایډیالوژۍ، د کارګرانو په نوم د بلشویک یا کمونستي ګوند د یکتاتورۍ د نظریې او عملي اړخونو د کمونستي ګوند د صحنې د لوبغاړو سوانح، بلکې د کال ۱۹۱۷م تر اکتوبر وروسته د شوروي اتحاد د ټولو مهمو سیاسي پېښو ژوره مطالعه پیل کړه. د اسپانیې د کورنیو جګړو عملي تجربو او د شوروي اتحاد د سیاسي مطالعې جارج ارول په دې متیقین کړ، چې د شوروي اتحاد د کمونستي ګوند تزاري امپراتورۍ ته د سوشلزم په نوم نوی رنګ ورکړ. د اکتوبر نه مخکې د ګوند مشرانو د تزاري امپراتورۍ مستعمرو ته د خپلواکۍ او د روسیې ولس ته د هر ډول ازادیو وعده ورکړې وه. اما د اکتوبر نه وروسته د مستعمرو او د روسیې ولسونو په عمل کې ولیدل چې دغه ټولې ودې محض د سیاسي قدرت د نیولو او د مستعمرو او د روسیې د خلکو د غولولو لپاره وې. دوی د تزاري امپراتورۍ اسیایي او یوروپي مستعمرې د کمونستي رژیم نه جلاکېدونکې برخې اعلان کړې. نوي رژیم د ((نوې ټولنې)) او ((نوي انسان)) د جوړولو په پلمه د مستعمرو د اوسېدونکو ولسونو تاریخ، مذهب، فرهنګ او اجتماعي، سیاسي او اقتصادي روابط له منځه وړ پیل کړل او د دوی د ژوند په ټولو اړخونو کې د شوروي کونې او روسي کونې عملیه په شدت روانه شوه، دغه تزار ځپلي ولسونه لاپسې د کمونست ګوند د ډسپلین، اطاعت، وفادارۍ او د کمونست ګوند د جاسوسي شبکو د زنځیرونو د مختلف بې شمېره کړیو پواسطه د کریملین پورې داسې وتړل شول چې د غلامۍ برسېره د انساني او مدني حقوقو څخه هم محروم شول. د کمونست ګوند مشرانو د روسیې او مستعمرو د ولسونو د ټولو اجتماعي قشرونو او سیاسي ګوندونو او ګروپونو پر ضد د یو ګوند جنګ د ټولو پر ضد اعلان کړ. تر اکتوبر وروسته ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

قشرونه، ګوندونه، ګروپونه او متنفذ اشخاص د فیوډالانو، مرتجعینو، تنګنظره او عظمت طلبه نیشنلستانو، بورژوا، خارجي اجنټانو، رویژنستانو، افراطیونو، ورانکارو، غلو، غولېدلو، د عملي او مترقي، ایډیالوژۍ پر ضـــد، د کارګري ګوند پر ضد، د رهبرۍ پر ضد، د دولت پر ضد او دا شان په نورو سلګونو تورونو یو یو وټکول شول.

د کال ۱۰۲۹م نه تر کال ۱۹۳۹م پورې د عمومي تصـــفیې یا ((ســـتالین د مور غضـــب)) په دوران کې د زمکې د اشـــتراکي کوونې او د کارګري ګوند د دکتاتورۍ د قایمولو په پلمه خپلې مطلقه دکتاتورۍ ته د لار خلاصولو په هڅه مرګ ژوبلې دسته جمعي بڼه غوره کړه، لکه څنګه چې د هر دکتاتور ګند یا د دکتاتور شـخص ځانګړنه ده چې د یوې مشـخصـې ایډیالوژۍ په نوم د خپل تصور سره سم د ټولنې او انسان د ((سمون)) لپاره قالب جوړوي او په دغه قالب کې د بېلابېلو ټولنو اوسېدونکي انسـانان ور اچوي. دکتاتورانو ته تل د خدای مخلوق ټول انســـانان د موم یا ربړ څخه جوړ شـــیان ښـــکاري. د کمونست ګند د دکتاتورۍ په سر کې ولاړ لوی دکتاتور ستالین هم د کارګري ګوند دکتاتورۍ په نوم د خپل تصـــور ســـره ســـم خپل قالب جوړ ک او د شـوروي اتحاد د بېلابېلو ټولنو خلک چې په اجتماعي، سـیاسـي، اقتصـادي، مذهبي، فرهنګي، نژادي او ژبني لحاظ یې له یو بل سـره توپیر درلود، دغه قالب ته ورګوزار کړل، طبیعي وه چې د شـــرایطو په لحاظ ځینې انســـانان د ســتالین د قالب لپاره لنډ او ځینې ترېنه اوورېده وو. لنډ او اوږده دواړوه د ده د شـخص قالب په اوږدوالي او پلنوالي کې سـم نه برابرېدل. ده لنډ بنیادمان دومره راکښـــل چې په لکونو انســـانان د ده په قالب کې وشـــلېدل، د لکونو اوږدو انسانانو سرونه، پښې، لاسونه او د بدن نور غړي د دې لپاره پرې کړل چې بې سرونو، بې پښو، بې لاسو او بې غړو انسانان د ده تصور په قالب کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابر کړي. د ده قالب په بې شـــمېره زور ورکوونکو کوټو، د بیګار په بې شمېره کمپونو، زندانونو، د جاسوسۍ شبکو په دفترونو تر وروستي مرکزونو او اعدام ځایونو کې پروت و. په دې قالب کې د دوی په اصـــطلاح ((د انقلاب وارثان)) په لکونو کارګران او بزګران هم وشـــلېدل او په زرګونو د کمونست ګوند د غړو او نامتو خربي مشرانو غړي هم پرې کړلای شول.

څه وخت چې د ده د تصـــور په قالب کې د تزار د دورې بقایا قشـــرونه او اشـــخاص مات ګوډل شـول، نو ده د ((سـوشـلسـتي انسـان)) یا ((د نوي انســـان)) د جوړېدو لپاره په نویو موادو فکر وکړ او خپله ټوله توجه یې نویو موادو ته ورکړه. دغه نوي مواد د شوروي اتحاد نوی نسل او ماشومان وو. ده د نوي نســـل لپاره نوی قالب جوړ کړ او دغه ټول مواد د ده د تصـــور په قالب کې ور واچول شـول ((نوی انسـان)) راووت. اوس د ده د تصـور ((د نوي نســـان)) د مغزو څخه ټول انســـاني ارزښـــتونه ((د زړو چټیاتو)) په نوم پرېمینځل شـوي وو او هغه د نویو ارزښـتونو په ګانه ښـکلی شـوی و. د نویو ارزښـتونو په حکم ((نوی انسـان)) د ګوند د دکتاتور لپاره له حده زیات مطیع او وفادار، فعال جاسوس او پروپاګندچي، پوخ دروغجن او استفاده کوونکی، تکړه قاتل او ډار اچوونکی یا په لنډ عبارت د ټولو انســـاني ارزښـــتونو یا د دوی په اصطلاح ((د زړو چټیاتو)) څخه بېخي پاک انسان و.

جارج ارول د شـــوروي اتحاد غولوونکې ایډیالوژي او د عمل په ډګر کې دمنحرفه انسـاني ټولنې د جوړولو او د منحرفه ټولنې تولید منحرف انسـان د انسـاني ارزښـتونو پر ضـد د لوی خطر په حیث درک کړ. ده د ژور درک په نتیجه کې په کال ۱۹۴۴م کې ((د ځناورو فارم)) او په کال ۱۹۴۹م کې د ((۱۹۸۴)) په نومونو دوه لوی شـاهکارونه انسـاني ټولنې ته لوی سـوغاتونه ورکړل. د ده لومړنی شـهکار د شـوروي کمونسـتي ګوند عملي برخې سـره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارتباط لري، په دې کې ليکوال په ډېره ماهرانه توګه د اکتوبر نه وروسته د مخکنيو ورکړل شويو وعدو هېرونه، دګوند د مشرانو ترمنځ رقابت، دګوند مشر مطلق دکتاتور کېدل، په ګوند کې د ممتازه طبقې منځ ته راتلل، د ممتازه طبقې په ګټه قوانين بدلول، د کارګرانو نا انساني استثمار، بيګار ته د وقار درجه ورکول، حقايق معکوس ښودل، خلک محض په پروپاګندو قانع کول، غولول، چل، وحشت، قتل او نور ناوړه عملونه تشريح کوي.

د ليک سبک: لکه څنګه چې د جارج ارول (۵۰- ۱۹۰۲) د سوانح څخه څرګندېږي، ده د شوروي اتحاد دکتاتوري رژيم برسېره د مختلفه تمدنونو او په مشخص ډول د شرقي تمدن د دکتاتوريانو پر ضد د ليکل شويو (لکه کليه او د منه) او شفاهي کيسو په اړه هم پوره معلومات درلودل. د دې کيسو له مخې څه وخت چې يو ظالم دکتاتور خپل ظلم او استبداد له حده زيات کړی دی او د خلکو څخه يې د استبداد پر ضد د شکايتونو او د واقعيتونو د ويلو حق هم سلب شوی دی، نو د استبداد د لاندې ځينې خلک هم لاس تر زنې غلي نه دي ناست، که چېرې دوی به د دکتاتور له ډاره د ده د ظلم پر ضد په ښکاره اواز نه شو پورته کولای، نو بيا به دوی د استبداد پر ضد مجادلې ته د کيسو له لارې مجرا ورکوله. د دې لپاره چې خلکو ته د ظلم پر ضد پيغام ورسوي او هم د دکتاتور تور راونه پاروي، دوی تل خپلې کيسې د تېرو زمانو څخه او يا د لرې واقعې يا افسانوي ځايونو څخه شروع کولې او د خپلو کيسو د ويلو لپاره يې يا د لرې ځايو د خلکو نا اشنا نومونه يا ښاپېري او ديوان، يا ځناور، يا مرغۍ او يا نور مخلوق انتخابوه.

((د ځناورو فارم)) هم د لوی استبداد پر ضد کيسه ده او دا لوی ښهکار هم د تېرو دکتاتورانو پر ضد د زړو کيسو په سبک ليکل شوی دی. د ((مانور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارم)) چې وروســـته ((د ځناورو فارم)) په نوم بدلیږي او یا نور ګاو ندي فارمونه او یا نور ځایونه د شوروي اتحاد څخه ډېر لرې په انګلستان کې پراته دي. جرج ارول د تېرو زړو کیســـو په پیروي خپله کیســـه د فارم د مختلفو ځناورو لکه د خوګانو، اسـونو، سـپیو، مېږو، چرګو او نورو د وینا او عمل په رڼا کې پرمخ بیايي او د ده په کیسـه کې د ټولو انسـانانو او ځناورو نومونه هم لکه جونز او سـنوبال هم انګلیسـي نومونه دي. دا لوی فنکار تر پایه په خپله کیسـه کې د دکتاتورۍ او اسـتبداد اصـلي مرکز د شـوروي اتحاد ځایونو او خلکو نوم هېڅ نه اخلي او نه ورته اشاره شوې ده.

د سمبولیک نومونو او پیښو لنډه تشریح

۱- جونز: د روسیې وروستني تزار الکزاند ته اشاره ده او د جونز په کړ کې د دغه امپراتور د ضعف خصوصیات تشریح شوي دي.

۲- زوړ میجر: د کمونستي ایډیالوژۍ لومړنی بنسټ اېښودونکی دی. میجر د خوب له لارې لرغونی کمیون، طبقاتي تضاد، د انسان او ځناور په مفهوم د پورته طبقې له خوا د کارګرو اســـتثمار، د ځناورتوب اصـــول یعنې کارګري ایډیالوژي، بغاوت د ((انقلاب)) په مفهوم او د بغاوت ترانه ترانه تشـــریح شـــوې ده. د میجر تر مړینې وروســـته د بغاوت لپاره جدي فعالیت شـــروع کیږي.

۳- پیښـــــه: د کتاب په دویم څپرکي کې د ځناورو بغاوت د اکتوبر د ((بغاوت)) په مفهوم تشریح شوی دی. د اکتوبر د پیښې په اړه په کې راغلې دي. کله چې په کال ۱۹۱۷م د فبرورۍ په میاشت کې د پترزبورګ ښاریانو د کال ۱۹۰۵ د خونړۍ یکشنبې کلیزه نمانځله، دغه نمانځنه ناڅاپه په خود

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بخودي اعتصــاب بدله شــوه او د بغاوت بنه يې غوره کړه. د لومړۍ نړيوالې جګړې څخه ستړو او ستومانو د پترزبورګ عسکرو د ښاريانو په طرفدارۍ اعلان وکړ. بغاوت لاپسې خپور شو، الکزاندر استعفا ورکړه، موقتي حکومت وتاکل شو. په دې مرحله کې بلشويسک د کمونست ګوند د سياسي قدرت لپاره فعاليت زيات کړ او ډېر په اساسنه بريالی شو.

۳- سنوبال او ناپولن: دا دواړه ځوان خوګان د دې کتاب اصلي کرکترونه دي او جارج ارول د دې دوو کرکترونو په واسـطه د کمونسـت ګوند دننه د تراتسکي (سـنوبال) او سـتالين (ناپولن) ترمنځ د سـخت رقابت، مخالفت او دښمني تشريح کوي.

د پترزبورګ په يوه يهودي کورنۍ کې زېږېدلی تراتسکي (۱۸۷۹- ۱۹٤۰) او د ګرجســتان په عيســوي ناداره کورنۍ کې زېږېدلی ســتالين (۱۸۷۹- ۱۹۵۳) دوه مختلفه شـخصـيتونه وو. دواړه د ځوانۍ راهيسـې کمونسـتان وو، ليکوال، فصيح، په ايډيالوژۍ، سياسي او نظامي چارو پوه تراتسکي بين المللي شـهرت درلود او په ابتداکې اداره چې خپل سـره او په ډسـپلين مين ستالين د محلي شهرت څښتن و.

د کمونست ګوند له خوا د قدرت نيولو سره سم تراتسکي د سرو عسکرو د جنګ د وزير او په کال ۱۹۱۸ کې ســتالين د مليتونو د کميســار په حيث وټاکل شــو، چې يو د ســرو عســکرو په تنظيم او بل د مليتونو په نوي اداري چارو بوخت شول. په کال ۱۹۱۸ کې کورنۍ جګړې پيل شوې، د کمونست ګوند پر ضد د سپين ګارډ حملې روانې شوې، کازان ونيول شو او سپين ګارډ د ماســکو د نيولو پر لور راروان و. تراتســکي کازان ته ولاړ او دلته يې په لومړي محاذ کې د مخالف قواوو د مرميو د باران لاندې د ســرو عکســرو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاربښوونه کوله. یو کال وروسته کورنۍ جګړو شدت پیداکړ او دا ځل تراتسکي د پترزبورګ (لیننګراد) دفاع وکړه. کال ۱۹۲۰ کې کمونست ګوند د تراتسکي بریالیتوب ونمانځه او ده ته ((د سور بیرغ نښان)) ورکړل شو. د کورنۍ جګړو د پیل نه تر کال ۱۹۴۵ پورې د ستالین په شمول د کمونست ګون ټولو غړو تراتسکي، ((د لینن پسې په دویمه درجه)) د انقلاب لارښود)) د سرو عسکرو جوړونکې او د بریالیتوب پلار)) باله او برعکس د کورنۍ جګړو په دوران کې د دغه وخت په لیکل شوي تاریخ او یادښتونو کې د ستالین د نوم ذکر نه دی راغلی.

په شروع کې د تراتسکي او ستالین رقابت شخصي بڼه درلوده. دواړه د کمونست ګوند د مشرتابه لپاره کاندید وو، دواړو دغه شخصي رقابت ته د سیاسي مخالفت بڼه ورکړه. د تراتسکي د مفکورې له مخې ((تر څو چې پرله پسې انقلاب)) ونه شي او مخصوصاً په یورپ کې ((انقلاب)) منځته را نه شي، کیدای شي چې د شوروي اتحاد ((انقلاب)) یا د سقوط سره مخامخ شي او یا انحرافي بڼه غوره کړي.)) له بلې خوا ستالین د تراتسکي ((د پرله پسې انقلاب)) د مفکورې پرضد په یو هېواد کې د سوشلزم ټینګښت بیا په بل هېواد کې د ((انقلاب هڅې)) نظریه وړاندې کړه. د دوی رقابت د اختلاف له حده تېر شو او دښمني یې د سیاسي بیرو نه نیولې د ګوند کښته صفونو ته ورسېده. تراتسکي به ستالین ته غبي، قهرجن، شواړ او خپل سرى ګورجي وایه او ستالین تراتسکي د ماجراجو، د ((انقلاب)) سره لوبې کوونکی، تروریست، زوړ منشویک او د بورژوا فکره په نومونو باله.

په کال ۱۹۲۴م کې د لینن تر مړینې وروسته د دسیو پلار دکتاتور ستالین د تراتسکي د مشرتابه د مخنیوي لپاره د کمونست ګوند د سیاسي بیرو دوه غړي زینوویف اکامینوف د ځان ملګري کړل او د ګوند د عمومي سکرتر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

واکي يې په خپل لاس کې ونيولې. تر دې وروســـته ډېر ژر په يو هېوادکې د ســوشــلزم ټينګښــت ګوند او دولت ته د وفادارۍ شــعار اعلان شــو. په کال ۱۹۲۵م کې د ((پولادي ډســپلين)) په نوم د ســياســي بيرو او ګوند څخه وويستل شو او په کال ۱۹۲۹م کې د شوروي اتحاد څخه تبعيد شو. ورپسې ســتالين د تراتســکي ټول ملګري د ګوند او دولت د اورګانونو څخه خارج کړل.

تر تبعيد وروسته د ستالين په حکم د دولت ټولو ارګانونو د تراتسکي پر ضد منظمه پروپاګنده پيل کړه، لکه څنګه چې تراتسکي د کورنۍ جګړو په دوران کې د ســتالين رول د نشــت برابر ګڼه اوس ســتالين د تراتســکي نوم د کورنۍ جګړو په دوران کې د نشــت برابر کړ. د ســتالين په حکم د تراتســکي نوم د ګوند، نظامي کمېټې او د پترزبورک د شــورا د کمېټې د تاريخونو او د تعليمي نصــاب څخه بېخي وويســتل شــو. د ســتالين په حکم نوي تاريخونه، نوی تعليمي نصاب وليکل شو او د کورنۍ جګړو په دوران کې تراستکي فعاليت ته د کمونســت ګوند د مرکزي کمېټې وروســته جمعي فعاليت نوم کېښــودل شــو. اوس د تراتســکي پر ضــد پروپاګنده کې د شــوروي اتحاد د ټولو دولتي مطبوعاتو د تراتسکي له نوم سره د غدار، ورانکاري، دسيسه کار او د ګند، ايډيالوژۍ، دولت او د شـــوروي اتحاد د ولســـونو پر ضـــد د خارجي اجير نومونه ور اضافه کړل.

د کال ۱۹۳٦ م څخه تر کال ۱۹۳۹م پورې د ((ســور غضــب)) د ســاتول لاندې ملکي او نظامي بې شمېره غړي د پرله پسې پټو او ښکاره محاکمو په نتيجه کې پټ او ښـــکاره اعدام شـــول. د دې محاکمو له جملې څخه درې محاکمې ډېر شهرت لري؛ د کال ۱۹۳٦ په محاکمه کې د دولت دري دېرش لوړ رتبه ملکي مامورين، د کال ۱۹۳۷ د محاکمې په دوران کې يو مارشـــال

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یو شـــمیر د لوړ رتبه جنرالانو ډله او د کال ۱۹۳۸ په محاکمه کې د کمونســت ګوند د ســیاســي بیرو او د مرکزي کمېټې یو ویشــت نامتو غړي محاکمه او اعدام شول. په دې محاکمو کې د تراتسکي او ستالین پرته د لینن د دورې ټوله ســیاســي بیرو، د مرکزي کمېټې یو شـــمېر نامتو غړي، یو صدراعظم، د صدارت څو مرستیالان، د بین المللي کمونیزم دوه رییسان، د کارګرې اتحادیې رییس، یو مارشـــال، یو لوی درســـتیز، لوړ رتبه جنرالان، نظامي عمومي سیاسي رییس، د ټولو مهمو قشلو لوړ رتبه قوماندانان، په اسیا او یورپ کې د شوروي اتحاد ټول سفیران او د دغه وخت د سیاسي پولیسو دوه مشران د محاکمې پر ځای کې ودرېدل.

د ټولو پر ضد دا تورونه لګېدلي وو چې ((مجرمین)) د تراتسکي په لمسون ستالین وژل غوښت، سرمایه داري یې راوستله، د هېواد اقتصادي او نظامي بنســټ یې ړنګوه او د شـــوروي زیارکښ کارګرانو ته یې د زهر ورکولو نیت درلود. ټولو وهل شـــویو کمونســتي ســیســتم د پولیســو په اصـطلاح په خپله خوښه اعتراف وکړ چې د ((انقلاب)) د پیل راهیسې دوی د برتانیې، فرانس، جاپان او جرمني د جاسوسي شبکو غړي وو او دوی نازي جرمني او جاپان سره پټه موافقه کړې وه چې شوروي اتحاد به تجزیه کوي او د دغو هېوادونو ته به د شـــوروي اتحاد ځینې ســیمې ورکوي.)) د محاکمو په دوران کې د ستالین په حکم د جاسوسي شبکو او د ګوند د غړو مارشونه روان وو او ټولو به یو شعار ورکاوه چې ((دا لېوني سپي اعدام کړي.))

دلته ((د سور غضب)) د ساتول د لاندې ((د خپلې خوښې)) د اعتراف څخه دوه مثالونه وړاندې کېږي. درې ((مجرمینو)) هولزمات، داوید، او برمات یورین ((په خپله خوښه)) اعتراف کې وویل: ((موږ او تراتسکي د ډنمارک په یوه هوټل کې ولید او دلته مو د ســـتالین د قتل فیصــــله وکړه.)) د دوی د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

محاکمې او اعدام څخه وروسته ثابته شوه چې په دغه نوم هوټل د محاکمې نه لس کلونه مخکې تړل شوی و او لویه مغازه ترېنه جوړه شوې وه. همدا شان پیاتاکوف ((په خپله خوښه)) اعتراف وکړ چې، ((زه د تراتسکي ارتباطي غړی یم. زه د نازي جرمني په یوه الوتکه کې د ناروې پایتخت اوسلو ته ولاړم، دلته مې د تراتسکي سره وکتل، ده ته مې راپورونه ورکړل او له دغه ځایه مې د ده هدایتونه راوړل.)) وروسته څرګنده شوه چې کومه نېټه تورن اوسلو ته د تګ ښودلې وه له دغه نېټې څخه څلور میاشتې مخکې او دوه میاشتې وروسته د جرمني یوه الوتکه هم د اوسلو په هوایي ډګر نه وه کښېنته شوې.

د محاکمو په دوران کې د ستالین دا فرمان چې ((دکور د یو غړي جرم دکور د ټولو غړو جرم ګڼل کېږي او که چېرې د کورغړي مجرم غړی یا غړي پولیسو ته ور نه کړي، نو په دې صورت کې به دکورنۍ ټولوغړو ته سخته سزا ورکول کېږي.)) په شدت عملي کېده. د دې فرمان له ډاره ډېر زامنو، لوڼو، مېرمنو، وروڼو، خویندو او پلرونو د خپلو پلرونو، مېړونو، وروڼو او زامنو پر ضد ((د جرم)) شهادت ورکړ. ځینو ((مجرمانو)) په دې هیله چې خپله کورنۍ د مرګ څخه وژغوري ((په خپله خوښه په خپلو جرمنو اعتراف کاوه)) او د دوی د ((اعتراف)) وروسته دولتي څارنوال د ((هر غدار)) لپاره اعدام غوښتنه کوله او مرګ ته چمتو ((مجرمان)) به سم له لاسه ((د سور غضب)) د ساتول لاندې ټوټې ټوټې کېدل.

کال ۱۹۳۹ کې عممي تصفیه یا ((سور غضب)) لړ سوړ شو. د دغه کال د مارچ په میاشت کې ستالین وویل: ((د پخو اسنادو او د ډېرو مجرمینو د اعترافاتو څخه اثبات شوې ده چې تراتسکي د انقلاب راهیسې د خارج اجیر جاسوس و او اوس هم د خارجي جاسوسي شبکو سره یوځای د شوروي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد پر ضد دسیسې کوي. دې غدار جاسوس ته د مرګ سزا ټاکل شوې ده.))

کال ۱۹۳۹ یا ((د سور غضب)) په شروع کې تراتسکي د ناروې څخه لاتین امریکا مکسیکو ته ولاړ. دلته په ده باندې څو ځله د قتل حملې وشوې او د ده ټول ماشمان په ډېر مرموز ډول یو یو مړ شو. کال ۱۹٤۰ د اګست په شلمه نېټه د لوی دکتاتور اوږد لاس جاسوسي شبکې په تېره تبر تراستکي د هغه په کور کې په سر وواهه او د هغه ماغزه یې د کتاب په پاڼو وشیندل. کله چې ستالین خپل دښمن له منځه یوړ، نو اوس هغه د تراتسکي څخه ((د تراتسکیزم)) نوې لویه ټاپه جوړه کړه او تل یې دغه نوې ټاپه د نورو ټاپو سره یوځای په خپلو داخلي او خارجي مخالفینو لګوله او اوس هم ترېنه استفاده کوي.

٤ – سکیولر: سکیولر د ستالین د دورې د پروپاګندې او تبلیغاتو لوی ماشین ته اشاره ده. د لوی دکتاتور په حکم دغه لوی ماشین د اکتوبر نه مخکې او وروسته ټولې واقعي پېښې په معکوس شکل وړاندې کوي. د شوروي اتحاد لیکل شوي قوانین د کمونست ګوند د ممتازه طبقې او د لوی دکتاتور په ګټه تعبیروي (ښه مثال یې په دې کتاب کې د اوه احکامو تعبیر دی، چې په پای کې دا حکم چې ((ټول ځناور مساوي دي.)) په دې حکم چې ((ټول ځناور مساوي دي اما ځینې د ځینو په تناسب ډېر مساوي دي.)) بدلیږي.) د شوروي اتحاد ولس د تراتسکي د (((جرمونو)) او ((غدارۍ)) په باره کې قانع کول غواړي او د ستالین نظر او عمل د شوروي اتحاد د خلکو او نړۍ د کارګرانو د ژوند د مشکلاتو د حل او د راتلونکي کارګرې ټولنې د هوسا ژوند لپاره د عملي اساساتو په حیث معرفي کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- بوکسر، کلو ور او بنجامین: دا دریواړه د شوروي اتحاد د مختلفه کارګرانو د ژوند مختلفه سمبولونه دي:

۱) کارګر او وفادار بوکسر د شوروي اتحاد د هغو کارګرانو نماینده اصلي کرکټر دی چې په ((انقلاب)) عقیده لري. دی به بغاوت کې زخمي کېږي او ((د ځناورو قهرمان لومړی درجه نښان)) اخلي، د خپل صحت څخه بې پروا شپه او ورځ کار کوي اما څه وخت چې د ځوانۍ د کار انرژي له لاسه ورکوي، نو بیا د یوې استهلاک شوې متاع یا د یو استثمار شوي کارګر په توګه په قصاب خرڅېږي.

۲) کارګره کلو ور کار کوي، د خپل صحت خیال ساتي او بوکسر ته هم د صحت د ساتلو توصیه کوي. د ممتازه طبقې او دکتاتور په ګټه د قوانینو یا ((اوه احکام)) تغیر ته متوجه ده، خو په پټه خوله د نورو څخه د احکامو د تغیر په باره کې پوښتنه کوي. د بوکسر معکوس کلو ور د سنوبال په باره کې د سکیولر سره هیڅ استدلال نه کوي او ترپایه ژوندی پاتې کېږي.

۳) د فارم د ټولو ځناورو په تناسب هوښیار، دقیق او پټه خوله بنجامین د ((بغاوت)) په ماهیت او د ((بغاوت)) وروسته د ممتازه طبقې او دکتاتور په ټولو غولونکو تاکتیکونو پوهېږي اما دی په دې مسایلو د هیچا سره خبرې نه کوي. د بوکسر غوندې د نږدې ملګري په مرګه خفه دی، خو هر څه په پټه خوله د ځان سره ساتي، هر څه زغمي او ترپایه د ټولو غمونو باوجود ژوندی دی.

٦- سپي: سپي د ستالین د دورې د جاسوسي شبکو یا خفیه پولیسو سمبول دی. ستالین جاسوسي شبکې له حده زیاتوي، جاسوسانو ته له حده زیات امتیاز ورکوي، شوروي اتحاد ته پولیسي دولت بنه ورکوي، د پولیسو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پواسطه خپل ((سور غضب)) عملي کوي، خپل ټول مخالفین د دوی پواسطه له منځه وړي او د جاسوسي شبکو له ډاره د شوروي اتحاد ولس د مرګ له ډاره د اطاعت پرته بله هیڅ لاره نه لري.

۷- موسز: موسز د مذهبي موسی سمبول دی، د سیاسي قدرت تر نیولو وروسته کمونستي ګوند دوه فیصلې وکړې؛ د لومړۍ فیصلې له مخې د ګوند او دولت ټول ارګانونه به په ټول قوت په ماشومانو یا په نوي نسل تمرکز کوي. دوی به د ایډیالوژۍ په چوکاټ کې دننه د ټولو ملي عنعناتو پر ضد روزي او د دویمې فیصلې له مخې تر څو چې ((نوی سوشلستي انسان)) روزل کېږي، تر هغې به ځینو مذهبي مشرانو ته هر ډول امتیازات ورکوي چې د دوی پواسطه راتلونکې کمونستي ټولنې ته لاره خلاصه کړي.

۸- چرګې، بتې او نور د بزګرانو نماینده ګي کوي.

۹- مېږې: مېږې د ګوند د سیاسي بیرو او د مرکزي کمېټې د هغو غړو سمبول دی چې ستالین به د دوی پواسطه خپل ګوندي مخالفین تهدیدول او یا به یې د دوی وېناګانې وربانديې ګډوډولې.

۱۰-کوترې: دوی په خارجي هېوادونو کې د ستالین د پروپاګندچیانو او اجنټانو سمبول دی.

۱۱- مولي: د شوروي اتحاد دکتاتوري رژیم څخه د ناراضي خلکو تېښتې او په نورو هېوادونو کې پناه اخیستلو ته اشاره ده.

۱۲- د فوکس ووډ او پنجفیلډ فارمونه د خواشا سرمایه داري هېوادونو سمبول دی. د یوې خوا سرمایه داري هېوادونه د کارګري بغاوتونو څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډارېږي او له بلې خوا رقيب هېوادونه د شوروي اتحاد سره د تجارتي ګټو په هيله د تجارت د ټينګولو لپاره هلې ځلې کوي.

۱۳– ليکوال په وروستني لسم څپرکي کې د کمونستي ګوند د نظر او عمل ترمنځ تضـــاد، د دکتاتور په ګټه د قوانينو بدلېدل، په ګوند کې د ممتازه طبقې منځته راتګ د کارګرانو اســـتثمار او تزاري امپراتورۍ ته د ســـوشـــلســـتي امپراتورۍ د رنګ ورکولو په باره کې په زړه پورې نتيجه ګيري کوي.

مننه: ښـاغلو جهاني او ثابت د مترجم سـره پوره مرسـته کړې ده او د دوارو څخه ډېره مننه کېږي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ څپرکی

د مانورفارم Man or Farm خاوند مســـتر جونز Mr—Jones د چرګانو کوډلې وتړلې، خو هغه دومره نشـــه و چې د بوتل بندول يې له ياده ووتل. دهغه په لاس کې لانټين اخوا دېخوا ټوپونه وهل او د لانټين په رڼا کې يې د کور دغولي اړيکي وا چاوه. خپل بوټونه يې په درب د دروازې تر شـــاه وغورځول. په اشپزخانه کې د پروت بيرل نه يې د بيرو وروستنی ګلاس په سر راواړوه او بيا نېغ بسترې ته ولاړ. مېرمن يې پر بستره ويده وه او په خوب کې خرېده.

کله چې د خوب کوټه تياره شوه، د فارم په ټولو کوټو کې د ځناورو شور او د مرغيو د ځانګونو پرکهار پيل شو. د ورځې داګونګسی روان و چې تېره شپه زوړ ميجر عجيبه خوب ليدلی او غواړي چې خپل خوب نورو ځناورو ته هم ووايي. ټولو ځناورو دا فيصـله کړې وه، څه وخ چې مسـتر جونز يوې خواته ولاړ، نو هغوی به د زوړ ميجر د وينا د اورېدو لپاره د انبار په لويه کوټه کې ســـره راټولېږي. د فارم ټولو ځناورو د زوړ ميجر ډېر درناوی کاوه او هر ځناور دې ته چمتو و چې د هغه د وينا د اورېدو په خاطر يو ساعت بې خوبي په ځان تېره کړي.

له مخکې نه ميجر د انبار د لويې کوټې د کنج په يو اوچت ځای د بوســـو په بســـتره کې ډوب پروت و. د ده د بســـترې له پاســـه يو لانټين په موږي کې ځوړند و. په دې وخت کې دولس کلن و، جود يې غټ شـوی و، خو د پخوا غوندې د ځوانی قوت په کې نه و پاتې. خو له ورايه له قاره ډک هوښـــيار او مهربان خوګ ښکارېده. له ټولو ترمخه د انبار لويې کوټې ته درې سپي بلوبل Blue bele ژيســـي Jessie او پنچر Pincher رانوتل، په دوی پســـې خوګان راغلل او د راتلو سره سم د اوچت ځای مخامخ په بوسو کې پرېوتل. چرګانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکرکیو په درشـــلوکې ځای ونیو، کوترې پورته لرګو ته والوتلې او مېږې د خوګانو تر شاه پرېوتلې او د پرې وتو سره سم یې په شخوند لاس پورې کړ. دکراچۍ دوه اسـونه بوکسـر Boxer اوکلوور Clover یوځای رانوتل. د دې لپاره چې بوسوکې پټ پراته واړه څناور تر پښو لاندې نه کړي، ډېر ورو ورو تلله او په ډېر احتیاط یې خپل لوی او ببر سومان ایښودل.

کلوور پوخ عمر ته رسـیدلې قوي اسـپه وه، خو تر څلورم بیانځ تر زېږولو وروسته په کې اوس د ځوانۍ هغه پخوانی خوند نه و پاتې. بوکسر د وجود نه ډېر لوی څناور و. قد یې تقریباً اتلس لویشتې و او د دوو عادي اسونو قوت یې درلود. د شونډک د لاندې د سپینې کرښې له کبله څه ناڅه ساده غوندې معلومېده دا هم څرګنده وه چې دی لومړۍ درجه ځیرک څناور نه و، خو د کړو وړو او دکار د زیات قوت په وجه ورته د فارم ټولو څناورو په درانه نظر کتل.

تر اسونو وروسته سپینه اوزه موریل Muriel او زوړ خر بنجامین Benjomin د یو بل پســې راغلل. بنجامین په فارم کې له ټولو نه زوړ او ډېر بد خویه څناور و. هغه ډېرې لږې خبرې کولې، که چېرې به یې خبرې هم وکړې، نو د ده هره تبصره به د بدبینۍ نه ډکه وه. د مثال په ډول هغه به داسې ویل: ((خدای راته لکۍ د دې لپاره راکړې چې مچان پرې وشـړم. که لکۍ یې نه وای راکړې، نو مچان به هم نه وو.)) په ټول فارم کې منجامین یوازینی څناور و چې ده په ټول ژوندکې نه و خندلي. که چېرې به چا ترېنه وپوښـتل چې ته ولې نه خاندې، نو هغه بد ورته تل دا ځواب ورکاوه چې ((ما په ټول عمر کې د خندا وړ هېڅ شـی نه دی لیدلی.)) سـره له دې چې منجامین به ښکاره اعتراف نه کاوه مګر هر چاته څرګنده وه چې هغه په ټول فارم کې یوازې د بوکسـر مخلص دوسـت و. دواړه به تل یوځای د باغچې نه وراندې کور ته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نږدې په وړوکي مالځړکې خوا په خوا څرېدل، خو یو تر بل یې هېڅ خبرې نه کولې.

ایله دواړه اســـونه پرېوتي و چې د بتې بچې د انبار لویې کوټې ته رانوتل. له دوی نه مور ورکه شوې وه، ټول د کوټې دننه کتار ودرېدل او په ((څیو څیو)) یې شــروع وکړه. دوی د یو ځای نه بل ځای ته منډې وهلې او د کېناســتلو لپاره یې داسې ځای پلټه چې د پښــو لاندې نه شــي. کلوور د خپلو مخکینیو اوږدو پښـــو څخه د دوی چاپېر دېوال جوړ کړ د بتې بچې د کلوور د پښــو دننه دېوال کې راټول شول او ډېر ژر خوبو یوړل.

مولي Mollie د مستر جونز نازولې، ښکلې مکر بېعقله سپینه اسپه وه. مستر جونز وربانديې تل د ښکار دامونه وړل. څه وخت چې هغه په ډېر ناز او مکېز انبار ته رانوتله، نبات یې په خوله کې وو او په خوند خوند یې وربانديې شخوند واهه. په دې ورځ هغې د څټ په ویښتو کې سرې پټۍ تړلې وې، دې په کوټه کې دننه په مخکې کتار کې ځای ونیو او په دې امید چې ځان ته د نورو پام راوګرځوي، مولي د څټ د سپینو ویښتو او په ویښتو کې تړلې شویو سرو پټیو سره لوبې شروع کړې.

تر ټولو وروسته پیشو رانوتله، د خپل عادت سره سم هغې د تود ځای په لټه اخوا دېخوا کتل او په پای کې د بوکســر او کلوور ترمنځ غونجه پرېوتله. ډېر ژور خوب یوړله او په خوب کې په خرار شروع وکړه. په خواږه خوب ویدې پیشکې تر پایه د میجر د وینا یو ټکی هم وانهورېده او نه پر دې پوه شوه چې زوړ میجر څه وویل.

د کورنۍ کارغه موســز Mosses نه پرته چې د لویې دروازې تر شــاه په خپله جاله کې ویده و، نور ټول څناور حاضــر شــوي وو. کله چې میجر د ښو د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې وکتل چې د فارم ټول څناور راغلي دي او هر يو په خپل ځای پروت دی او ټول د ده د وينا انتظار باســـي، نو ميجر لومړی خپله غاړه تازه کړه او بيا يې په خبرو پيل وکړ:

((ملګرو! پوره باور لرم چې تاسـو به زما په تېرې شـپې په عجيبه خوب خبر يئ. مخکې لـه دې چې د خوب پـه بـاره کې درتـه وګړېږم. د خوب تر ويلو دمخه درته يوه بله مهمه موضوع ويل غواړم.))

(ملګرو! زه فکر کوم چې يو څو مياشتې وروسته به زه ستاسو په منځ کې نه يم. مخکې له دې چې زه مړ شـم، دا خپله وظيفه ګنم چې تاسـو ته خپله هغه پوهه چې ما د اوږد ژوند د تجربې په نتيجه کې حاصـله کړې ده، منتقله کړم. ما په دې فارم کې اوږد ژوند تېر کړ، زه تل په غوجل کې ځانله پروت يم او په غوجل کې د ځانله پرېوتو په وجه زه د فکر کولو لپاره ډېر وخت لرم. په زغرده درتـه ويلی شـــم چې زه د ژونـد پـه مـاهيت او پـه زمکـه بـانـدې د اوســـېدونکو څناورو په برخه کې له هر چا نه ښـــه پوهېږم. زه غواړم چې د خوب د ويلو ترمخه تاسو ته په دې موضوع څه خبرې وکړم.))

ملګرو! زموږ د ژوند ماهيت څه دی؟ راځئ چې د داسـې ژوند مقابله وکړو، زموږ ژوند د ستونزو او شـاقه کارونو څخه ډک او ډېر لنډ دی. کله چې موږ پيدا شـــو، موږ ته دومره خوراک راکول کېږي چې په دې خوراک مو ايله په بدن کې ســاه غړېږي. کله چې موږ د کار وړ شــو او کار کولای شــو، نو موږ مجبور يو چې د خپل قوت او توان تر وروستۍ شـېبې پورې کار وکړو او کله چې زموږ څخه نوره ګټه نه شي اخيستل کېدای، نو بيا ټول په ډېره بې رحمۍ حلالېږو. تر يو کلنۍ وروســته په انګلســتان کې يو څناور هم د خوشـالۍ او ارامۍ په مفهوم نه پوهېږي. په انګلسـتان کې يو څناور ښـــاد او ازاد نه دی،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکې دا يو ځرګند حقيقت دی، چې دلته د ځناور ژوند خواري او غلامي ده.))

((ايا دا د طبيعت حکم دی؟ ايا زموږ وطن دومره غريب دی چې د دې زمکې اوسېدونکو ځناورو ته ښه ژوند نه شي برابرولای؟))

((ملګرو! واقعيت داسې نه دی، زر ځله درته ويلی شم چې واقعيت داسې نه دی. د انګلستان زمکه حاصل خېزه ده او اقليم يې هم ډېر ښه دی، د انګلستان حاصر خېزه زمکه د دې وړ ده چې د اوسنيو اوسېدونکو ځناورو په تناسب نورو ډېرو ځناورو ته پرېمانه خوراک برابر کړي. يوازې دا زموږ فارم يو درجن اسونو، شلو غواوو او په سلګونو اوزو ته خوراک ورکولای شي، چې د دې فارم ټول ځناور به يو داسې هوسا او با وقاره ژوند ولري چې اوس يې موږ هېڅ تصور هم نه شو کولای. نو موږ بيا ولې په داسې ناوړه شرايطو کې ژوند کوو؟ د دې مسلې عامل دا دی چې زموږ د کار او زيار د توليد شتمني راځخه انسان پټوي.))

((ملګرو! زموږ د ټولو کشالو علت درته په لنډه خلاصه کوم او هغه دا چې زموږ د ژوند ټولې کشالې راته د انسان له لاسه راپېښې دي. زموږ اصلي دښمن انسان دی او بس. زموږ د ژوند ټولې کشالې له دغه دښمن سره نه جلاکېدونکې اړيکې لري. تاسو انسان له صحنې وباسئ. زه ډاډ درکوم څه وخت چې دغه دښمن له منځه ولاړ، نو د ده سره يوځای زموږ د لوږې او شاقه کارونو ټول عوامل هم په خپل له منځه ځي.))

((انسان يوازينی مخلوق دی چې توليد نه کوي، خو خوراک کوي. انسان شيدې نه ورکوي، انسان هګۍ نه اچوي، دی يوې نه شي راکښلای او نه دومره چټک زغاستلای شي چې سوی دې په منډه ونيسي. عجيبه ده چې بيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم د ټولو ځناورو بادار انسان دی، ټول ځناور په کار اچوي، انسان د ځناورو د تولید ډېره برخه په خپل جیب کې اچوي او د ځناورو له تولید څخه دومره لږه برخه بېرته ځناورو ته ورکوي، چې دوی محض د لوږې مړه نه شي. زموږ د کار په قوت زمکه یوې کېږي، زموږ ســرې دغه زمکې څربوي، بیا هم په موږ کې یو داســې ځناور نه پیداکېږي چې هغه دې د خپل پوســتکي نه پرته د نورو شیانو خاوند هم وي!)).

((ماته مخامخ پرتو غواوو! تاسو تېر کال څو زره ګلینه شیدې ورکړې؟ په دغه شـیدو تاسـو د خپلو خوسـو یو قوي نسـل روزلای شـو، سـتاسـو شـیدې څه شــوې؟ د دغو شــیدو هر څاڅکی زموږ د دښــمنانو د ســتوني نه تېر شــوی دی.))

((تاســو چرګو ســږ کال څومره هګۍ واچولې؟ له دغو هګیو څخه څومره چرګوړي راوتلي دي؟ د دغو هګیو ډېره برخه د دې لپاره بازار ته ولاړه چې جونز او د هغه مزدوران پرې پیسې وګټي.))

((کلوور؛ هغه څلور بیانې چې تا زېږولي وو، څه شول؟ دغه بیانې چې باید ستا د زوړ عمر د ســاتنې او خوشــالتیا تکیه وای، هر یو د یو کلنۍ په عمر خرڅ شـو، افسـوس چې ته به له هغوی څخه یو هم په خپل ټول ژوندکې په سترګو ونه ګورې، تاته د څلورکرته بلاربېدو او په زمکه کې د شــپه او ورځ د کار په بدله کې له ډېرې لږې ځیرې او د اخور نه پرته نور څه درکړل شوي دي؟))

((او ســره له دې هم چې موږ د خوارۍ او تکلیف ډک ژوند تېروو بیا هم موږ ته دا موقع نه راکول کېږي چې خپل ژوند به طبیعي صــورت تر پایه ورسوو. زه د خپل ځان په باره کې شکایت نه لرم، ځکه چې زه یو د نېکمرغه ځناورو څخه یم. زه اوس دولس کلن یم او تراوســه مې د څلور ســوه څخه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيات بچي زيږولي دي او د يو خوګ طبيعي ژوند هم دومره دی. په صراحت درته وايم چې يو ځناور هم د انسـان د بې رحمه چړې څخه نه خلاصـېږي. تاسو واړه خوګان چې زما مخامخ پراته يئ، په يو کال کې دننه به تاسو قصاب خانې ته يوړل شئ، دلته به تاسو ډېرې بغارې ووهئ خو ستاسو د بغارو سره سره به ستاسو ژوند ته خاتمه ورکړل شي. موږ ټول ځناورکه غواوې يو او که خوګان، که چرګان يو او که مېږې، بلکې زموږ څخه هر يو ځناور حتماً د دغه بوګنوونکي سرنوشت سره مخامخ کېدونکی دی. همدا شان اسونه او سپي هم څه ښه ورځ نه لري.))

((بوکســره؛ کله چې ســتا لوی او قوي غړي خپل قوت او توان له لاســه ورکړي، په هم هغه ورځ دې جونز په قصــاب پلوري، ته به د قصــاب په بې رحمه چاړه حلالېږې او ستا غوښې به د ښکاري سپو لپاره پخېږي، په سپو هم دغه ورځ راتلونکې ده. کله چې دوی زاړه او بې غاښو شول، جونز به د دوی د ورمېږونو پورې لوی کاڼي وتړي او په ډنډونو کې به يې غرق کړي.))

((ملګرو! ايا دا د لمر په شـــان روښـــانه واقعيت نه دی، چې زموږ د ژوند ټ،لې خواري او بدبختي د انسان د ظلم او استبداد له لاسه دي؟که غواړئ چې تاسو په خپله د خپل کار د توليد خاوندان شئ، بيا نو پورته شئ او د دغه ظالم انسان نه ځانونه خلاص کړئ. که د انسان نه مو ځانونه خلاص کړل، نو زه زړی درکوم چې په يوه شپه کې به د ټولو شتمنيو او ازاديو خاوندان تاسو شئ.))

((څه بايد وکړو؟ د انسانانو د نسل د غورزولو لپاره پرله پسې او نه ستړي کېدونکې مبارزه وکړي. ملګرو! تاســو ته زما يو پيغام دی او دغه پيغام دی ((انقلاب)) زه اوس نه پوهېږم چې دغه ((انقلاب)) به کله راشي، کېدی شي

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دغه ((انقلاب)) یا په یوه هفته کې راشي او یا په سلګونو کلونو کې، لکه څنګه چې زه د خپلو پښو د لاندې دا بوس په خپلو رڼو سترګو وینم همدا شان زه پوخ باور لرم چې ژر یا وروسته دغه ((انقلابي عدالت)) خامخا راتلونکی دی.))

((ملګرو! په دې لنډ او د ستونزو نه په ډک ژوند کې د انقلاب نه پرته په بل هېڅ شي فکر ونه کړئ. د دې لپاره چې راتلونکي نسلونه خپلو مبازو ته د انقلاب د بریالیتوب پورې دوام ورکړي، نو زما دغه پیغام راتلونکو نسلونو ته هم ورسوئ.))

((ملګرو! په خپله اراده او تصمیم کې هېڅ تزلزل پیدا نه کړئ، پام کوئ چې د انسانانو استدلال مو بې لارې نه کړي. کله چې درته انسانان وایي چې د انسان او څناورو ګټې مشترکې دي او یا د څناورو او انسان خوشبختي یو شی دی، دا ټول دروغ دي. دا پوچې خبرې دي، پام کوئ چې غوږ ورته ونه نیسئ، ځکه چې انسان د خپلو ګټو پرته د بل هېڅ مخلوق د ګټو خیال نه ساتي راځئ چې د انسان پر ضد مبازه کې موږ ټول څناور په خپل منځ کې مکمل اتحاد او ملګرتیا وساتو او باید چې موږ په یو اواز دا چیغه پورته کړو چې ټول انسانان زموږ دښمنان دي او ټول څناور د یو بل ملګري او عزیزان دي.))

کله چې میجر بیانیه ورکوله په دې وخت کې درې غټې مږې د خپلو سورو څخه راوتلې وې او په وروستیو پښو ولاړې د هغه خبرو ته یې غوږ نیولی و. ناڅاپه ورباندې د پیشو نظر ولګېد. هغوی په یو ترات په منډه په خپلو سورو ورننوتلې او په ډېره چټکتیا یې څانونه د مرګ له کومې خلاص کړل. په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېه کې د ځناورو شور پورته شو او ميجر د شور د غلي کېدو په خاطر خپله مخکني پښه پورته کړه.

((ملګرو! هغه ويل: ((دلته ستاسو سره فيصلې ور يوه مهمه موضوع طرح کوم. ايا وحشـــي ځناور لکه مږې. ســـوي او نور زموږ ملګري دي او که دښمنان؟ ايا مږې ملګرې دې؟ راځئ چې دا موضوع رايې ته وړاندې کړو او زه غونډې ته د دوی سوال د وړاندې کېدو وړانديز کوم.))

ډېره ژر رايې واخيستل شوه او ټولو په مطلق اکثريت فيصله وکړه چې ملګرې دي. په ټوله غونډه کې درې سپي او يوه پيشو مخالف وو، اما وروسته د رايې د شـــمېرلو څخه څرګنده شـــوه چې دوی هم دواړو خواوو ته خپلې رايې ورکړې وې. ميجر خپلو خبرو ته دوام ورکړ.

((ملګرو! لږ نور څه هم ويل غواړم او شـــايد چې دا زما د تېرو خبرو تکرار وي. د انســان او د هغه د لارو چارو پر ضــد د دښــمنۍ وظيفه هېره نه کړئ. هر څه چې په دوو پښـــو ګرځي هغه زموږ دښـــمن دی. هر څه چې په څلورو پښـــو ځي او يا ځانګو نه لري هغه زموږ ملګری دی. پام کوئ چې حتی د انسان پر ضد د جګړې په دوران کې هم تاسو د انسان غونډې ښکاره نه شئ او هر کله چې تاســو په انســان بريالیتوب مومئ بايد د انســان فســاد خپل نه کړئ. د انســان ټول عادتونه خراب دي او تاســو په کلکه د انســان د عادتونو څخه ځانو نه وســـاتئ. د انقلاب وروســـته دې هېڅ ځناور په کور کې نه اوسېږي، په بستره دې نه ويده کېږي، جامې دې نه اغوندي، شراب او تمباکو دې نه څښـــي، پيســـو ته دې نه نږدې کېږي او تجارت دې نه کوي. يو ځناور دې په بل ځناور ظلم نه کوي، ضـعيف يو او که قوي هوښـيار يو او که سـاده،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ټول څناور د يو بل ورونه يو. پام کوئ چې يو ورور بل ورو مړ نه کړئ، ټول څناور مساوي دي.))

((ملګرو! اوس درته د تېرې شـپې خوب وايم. زه درته د دې خوب تشـريح نه شـم کولای، څکه چې دا د داسـې نړۍ خوب دی چې د زمکې په سـر به ټول انســان له منځه تللی وي او يوازې څناور به د دې زمکې اصــلي وارثان وي. ډېر وخت کېږي چې يو شـی زما نه هېر شـوی و او تېره شـپه راته دغه شـــی په خوب کې راياد شـــو. زه لا وړوکی خوګ وم چې زما مور او نورو خوګانو به يوه زړه ترانه ويله او دوی ټول يوازې د دې ترانې په اهنګ او درې مخکنيو ټکو پوهېدل. په ماشـــومتوب کې زه هم د دې ترانې په اهنګ پوهېدم لاکن ډېره موده کېږي چې د ترانې اهنګ مې له ياده وتلی و. د تېرې شـپې په خوب کې راته هېر اهنګ بيا را په ياد شـو. د خوب مهمه برخه دا ده چې په خوب کې راته د زړې ترانې ټول الفاظ هم راپه زړه شول. زه پوره باور لرم چې ډېر پخوا ټولو لرغونو څنـاورو هم دا ترانـه ويلـه خو لـه بـده مرغـه ورپسې نسلونو دغه ترانه هېره کړه.))

((ملګرو! زه به اوس درته دا ترانه ووايم، تاســو پوهېږئ چې زه اوس زوړ يم او اواز مې هم بغن دی خو چې زه درته د دې ترانې اهنګ يو ځل در زده کړم بيا يې تاســو په خپله ښــه ويلی شـــئ. د دې ترانې نوم دی: د انګلســـتان څناورو.))

((وړ ميجر غاړه تازه کړه او ورپسې يې ترانه شروع کړه. لکه څنګه چې هغه ويلي وو چې اواز مې بغن دی، برعکس هغه ترانه په ډېر خوند وويله او د دې ترانې خوږ اهنګ د فارم ټول څناور په مستۍ راوستل، د ترانې الفاظ دا دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځناورو د ایرسنډ او انګلستان
ځناورو د هر ملک او ټول جهان
د راتلونکي طلايي وخت په باره کې
واورئ زما د خوشالیو ډک زیری
ژر یا وروسته هغه ورځې دي راتلونکې
چې غورځیږي مستبد انسان له تخته
او دا زموږ پر حاصل خیزو ښکلو زمکو
به یوازې ځناور ګرځي راګرځي.

»»»

زموږ د پوزو پېزوانونه به نور نه وي
او انسان به مو په خولو کې
ملونه نه شي اچولای
زنګ وهلي به پراته وي
ټول ملونه رکابونه
نور به نه وي شړکهارې د غمچینې

»»»

که غنم دي که اوربشې که جودر دي
که وانښه دي که لوبیا که چغندر دي
که شوتل دي او که هر څه شتمني دي
دا به زموږ وي، ټول به زموږ وي
د دې ورځې تصور تاسو ته ګران دی.

»»»

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پټي د انګلستان به ټول سمسور وي
او اوبه به یې لا نورې هم روڼې وي
خوږ نسیم به پرې چلېږي
په دې ورځ به موږ ازاد یو
د دې ورځې په خاطر به ټول جنګېږو
که څو مره شو تر هغه سباوون مخکې

»»»

که آسونه که غواګانې پېل مرغان دي
که څه بتې او یا نور ټول حیوانان دي
باید یو شي په تلاش د ازادۍ کې
څناورو د ایرلېنډ او انګلستان
څناورو د هر ملک او ټول جهان
د راتلونکي طلايي ژوندون لپاره
ماته څیر شئ او دا زما زېري خپاره کړئ

»»»

ترانې دفارم په ټولو څناورو کې زبردست جوش راپیداکړ. میجر لا ترانه پای ته نه وه رسولې چې تقریباً ټولو څناورو د میجر سره یوځیا ترانه زمزمه کوله. ساده څناورو اهنګ او ترانې څو ټکي زده کړي وو. د خوګانو او سپیو غوندې هوښیار څناورو په څو دقیقوکې ټوله ترانه په یاده یاده کړه. د څو کرته تکرار وروسته په ټول فارم کې ((د انګستان څناورو)) د ترانې لړزوونکی اهنګ خپور شو. غواګانو په رمبارو، اوزو په بغ بغ، سپیو په سرنګېدو اسونو په شنېدو او بتو په قاقا سندره ویله. له ډېرې خوشالی څخه د فارم ټولو

zia 2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځناورو پنځه کرته دغه ترانه تکرار کړه. که چېرې د دوی د ترانې په ویلو کې مداخله نه وای شوې، ښایي چې دغه ترانه به ټوله شپه روانه وای.

له بده مرغه مستر جونز راویښ شو هغه د بسترې نه راودانګل او فکر یې کاوه چې ګوندې د کور غولي ته ګیدړه رانوتې ده. هغه د خوب په کوټه کې ولاړ ټوپک ته لاس کړ او په تیاره کې په شپږم نمبر کارتوس ډزې وکړې. د ټوپک ګولۍ د انبار دکوټې په دېوال ورننوتلې او د ډز سره د ځناورو پټه غونډه ډېره ژر خپره شوه او ټول ځناور په یوه منډه د ویده کېدو ځایونو ته وتښتېدل. مرغیو خپلو جالو ته ودانګل او نورو ځناورو په سوکې ډوب پرېوتل او په یوه شیبه کې ټول فارم ویده شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

درې شپې وروسته زوړ میجر په خوب کې په ارامه ساه ورکړه او د هغه مړی د باغچې تر څنګ ښخ شو. دی د مارچ د میاشتې پر لومړنیو ورځو کې مړ شو.

د زوړ میجر تر مړینې وروسته د راتلونکو درې میاشتو په دوران کې ډېر جدي فعالیت روان و، ځکه چې د میجر وینا اوس د فارم هوښیار ځناورو ته د ژوند په اره کې بالکل نوې جهان بیني ورکړې وه، سره له دې چې هوښیار ځناور هم په دې نه پوهېدل چې د میجر د وړاندوینې له مخې دغه انقلاب کله راتلونکی دی او نه د دې داسې کومې نښې نښانې لیدلې چې ګوندې دغه انقالب به د دوی په ژوندکې راشي. خو بیا هم دوی دا خپله وظیفه ګڼله چې د راتلونکي انقلاب لپاره لار هواره کړي. خوګان د فارم تر ټولو ځناورو هوښیار وو، ځکه نو د فارم د ټولو ځناورو د تدریس او تنظیم کار یوازې د خوګانو پر اوږو پربوت. د ټولو خوګانو په جمله کې سنوبال Snowball او ناپولن Napolean دوه مشهور ځوان خوګان وو او دوی دواړه مستر جونز د خرڅولو لباره ډېر ښه ساتلي وو. په ټول فارم کې ناپولن د برک شیر Berk shire د خوګانو د نسل څخه یوازې خوګ و. دې د وجود نه لوی، سخت مزاجه چپ او خپل سری حیوان و. د ده په مقابله سنوبال ژوندی زړې، فصیح او ځیرک خوګ و، مګر سنوبال دناپولن غوندې د دروند شخصیت څښتن نه و، له دوی برسېره د فارم نور ټول نر خوګان ارګجه پورکز Porkers وو. په دوی کې سیکولر لنډې او څورب خوګ و. ده ګرد غمبوري، رپنده سترګې چست حرکتونه او چیغنده اواز درلود. په خبرو کې ډېر تکړه و. کله چې به یې د ځینو مشکلو مسایلو د تشریح په باره کې استدلال کاوه، هر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت به يې يوې او بلې خوا ته ټوپونه وهل او دا دده مخصـوصـه طريقه وه، هما شـــان به يې خپله لکۍ ژر ژر تاووله راتاووله چې دې‌کار د نورو د قانع کولو لپاره يو ډول تشـويقي جنبه درلوده. د فارم نورو ځناورو د سـيکولر د استدلال په برخه‌کې تل دا اعتراف‌کاوه چې سيکولر د خپل استدلال په قوت له تور څخه سپين او له سپين څخه تور جوړولای شي.

دې درېواړه خوګـانو تـل زيـاد اليســـت چې د وړ ميجر وينـاګـانو تـه د ((حيوانيت)) په نوم د يوې مکملې ايډيالوژۍ سيستم ورکړی، د مستر جونز د ويده‌کېدو وروســـته خوګانو په هفته‌کې څو شـــپې په لوی‌ګودام‌کې پټې غونډې دايرولې او دلته به يې نورو ځناورو ته ((د ځناورتوب)) د اصــولو تشريح ورکوله. د غونډو په پيل‌کې دوی د ځينو ځناورو د ساده‌ګۍ، حماقت او بې علاقګۍ سره مخامخ شول، ځينو ځناورو به ويل چې موږ مستر جونز ته د وفادارۍ وظيفه په غاړه لرو او دې ځناورو په خپلو خبرو‌کې تل جونز د بادار په نوم باله. يا به يې په ځينو غونډو‌کې خبره داســـې پيل‌کوله ((مســـتر جنز موږ ته خوراک راکوي، که چېرې هغه نه وي نو موږ خو به له لوږې مړه شـو.)) ځينو به دا پوښـتنې‌کولې ((هغه انقلاب)) چې زموږ تر مرګ وروسـته راځي نو ولې اوس پرې ځـانونـه زهير کړو؟)) کـه چېرې دغـه ((انقلاب)) خامخا راتلونکی دی، نو د ((انقلاب)) لپاره زموږ‌کار او زيا‌کول او يا نه‌کول بـه پـه ((انقلاب)) څـه تـاثير وغورځوي؟)) خوګـانو بـه تـل نورو ځناورو تـه قناعت ورکاوه چې دغه ډول فکر‌کول ((د ځناورتوب)) د روحيې پر ضـــد يو عمل دی، خو دوی به تل د دا ډول سوالونو په مقابل‌کې د مشکلاتو سره مخامخ‌کېدل. سـپينې اسـپې مولي به له ټولو نه زيات بېعقله پوښـتنې‌کولې. د هغې لومړۍ پوښــتنه د ســنوبال نه دا وه ((ايا د انقلاب نه وروســـته به نبات وي؟)) ســـنوبال د هغې ســـوال ته په قهرجنه لهجه ځواب ورکړ، ((نه! تر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

انقلاب وروسته به نبات نه وي. موږ په فارم کې د نبات د جوړولو وسایل نه لرو. د انقلاب نه وروتسه به د فارم ټول جودر او وچ واښه ستا د ضرورت پر اساس ستا په اختیار کې وي.)) ایا د انقلاب نه به وروسته ماته د خپل څټ په ویښتو کې د پیټو د تړلو اجازت وي؟)) مولي بله پوښتنه وکړه.

((ملګرې! په دغه پټۍ چې ته ورباندې دومره مینه یې او ورپسې مرې، په واقعیت کې دغه ستا د غلامۍ نښه ده. ایا ته په دې نه پوهېږې چې ازادي ډېر ارزښت لري او که په څټ کې یوه پټۍ تړل؟)) سنوبال ورته ځواب ورکړ. په ظاهر کې مولي د سنوبال ځوابونه ومنل اما په زړه کې قانع نه و.

خوګانو د کورني کارغه موسز د دروغو پر ضد ډېره سخته مبارزه کوله. موسز یو چوغلګر، هوښیار او خبرلوڅ مارغه و او ده به تل جونز ته د جاسوسۍ کار کاوه. موسز به تل ویل چې هغه په یو مرموز ځای کې د نباتاتو د غر په باره کې معلومات لري او کله چې څناور مړه شي، د مړینې نه وروسته ټول څناور دغه غر ته ځي.د نباتو په غر کې ټوله اوونۍ رخصت دی، دلته کال دولس میاشتې شنه شوتل ولاړ وي او د دې غر په لمنو کې د زغرو په تېلو کې پاخه د نباتو او د کېکونو بوټې ولاړ دي. نورو څناورو د موسز نه نفرت کاوه، ده به تل دروغ ویل او ټک کار یې نه کاوه، خو سره له دې هم ځینو څناورو د نبات په غره عقیده پیداکړې وه. خوګانو به تل د نورو څناورو په منځ کې دا تبلیغ کاوه چې موسز دروغ وایي او دنباتو د غره په نوم هېڅ غر وجود نه لري.

دکراچۍ دوه اسونه بوکسر او کلوور د خوګانو وفادار شاګردان وو، دوی په یوه مسله باندې په خپله فکر او غور نه شو کولای، دوی خوګان د استادانو په توګه منلي وو. هر څه چې به ورته خوګانو ویل دوی په پټو سترګو منل او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوګانو خبرې به يې په خپل ساده استدلال نورو ځناورو ته هم رسولې. دواړه به تل د ګودام په پټو غونډوکې حاضر وو او د هرې غونډې په پای کې به دوی ((د انګلستان ځناورو)) ترانه شروع کوله.

د ټولو ځناورو د توقع خلاف ((انقلاب)) ډېر ترمخه او ډېر په اسانه د بريالیتوب پړاو ته ورسېد. سره له دې چې مستر جونز یو سخت مزاجه بادار او لايق بزګر و، خو په تېرو څوکلونوکې هغه په بده ورځ اخته شوی و. هغه په محکمه کې په یوه دعوا ډېرې پیسې وبايللې او د پیسو د بايللو په وجه يې زړه غورځولی و. هغه اوس ډېر شراب څښل او د خپل صحت د ساتلو نه بې پروا شرابي شوی و. ټوله ورځ به د اشپزخانې په ارام کرۍ ناست و، اخبار به يې لوست، شراب به يې ګوټل او کله کله به يې په بيروکې د لمدې ډوډۍ پوټي موسز ته اچول. د ده نوکرام هم تنبل او بېمانه شوي وو. د فارم ټول پټي چټي او وحشي وښو نيولي وو، د کورونو چتونه بېخي زنګ شوي وو، د فارم غاړې او څنډې په بد حالت وې او په فارم کې ټول ځناور په ټوله ورځ نيم ګېډي وږي ولاړ وو.

د جون مياشت راورسېده او اوس د فارم د وښو د رېبلو وخت و. د شنبې پر ورځ د دوبي د اختر ورځ وه، په دې ورځ مستر جونز وليګډن ته تللی و او په ريدلاين Redloin کې دومره نشه شو چې د يکشنبې د نيمې ورځې پورې بېرته رانغی. د ده نوکرانو سهار د وخته غواګانې ولوشلې او بې له دې چې د ځناورو په خوراک چرت خراب کړي، دوی هم د سويو ښکار ته ولاړل. کله چې مستر جونز بېرته راغی هغه نېغ د ناستې د کوټې په نرم پالنګ باندې د ويده کېدو لپاره ننوت. د ((نړۍ اخبار)) په نوم ورځپانه يې په مخ پرته وه او ځای پر ځای ويده شو. همد شان په ماښام کې هم ځناور وږي پاتې شول.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو څناورو د لوړې مقاومت نه شو کولای، يوې وړې غوا د لوی انبار ورته ښکرونه اړم کړل. دروازه يې ماته کړه او ټول څناور په منډه انبار ته ننوتل په انبار کې يې د غلې په کندوانو خولې خښې کړې او په پرتو غلو دانو تالان ګډه شو. په دې وخت کې مستر جونز له خوبه راويښ شو او هغه د څلورو مزدورانو سره غمچينې په لاس په منډه د انبار کوټې ته ورغلل او په هره خوا يې د غمچينې ګوزارونه شروع کړل. وږو څناورو د لوږې او د غمچينو د وهلو زغم نه درلود. سره له دې چې څناورو ترمخه هيڅ پلان نه درلود، خو بيا هم ټولو څناورو په يوه اتفاق په ګډه په جونز او د هغه په نوکرانو ورودانګل، ناڅاپه څناورو د هرې خوا نه جونز او د هغه نوکران د لغتو لاندې ونيول او ډېر ژر وضعه د جونز او د هغه د نوکرانو د کنټرول څخه ووتله. د دې نه مخکې دوی د څناورو د داسې عکس العمل سره نه وو مخامخ شوي، دوی چې به مخکې څنګه غوښتل هم هغه شان به يې څناور په خپله خوښه وهل او ځورول. اوس د څناورو ناڅاپي پاڅون او بلوا څخه ټوکه نه وه، د څناورو ناڅاپي پاڅون دوی ډېر زيات ووېرول، څو شېبې وروسته د دوی دفاعي هلې ځلې ختمې شوې او پنځه واړه په يو تراټ د انبار کوټې نه وتښتېدل. پنځه واړه د لوی سرک په طرف د کراچۍ په لار چارنال زغاستل، برياليي څناور ورپسې وو او په يوه دقيقه کې يې فارم له ساحې څخه په يوه منډه وويستل.

د جونز مېرمنې دا هر څه د خوب د کوټې نه په خپلو سترګو ليدل. هغې په ډېره وارخطايۍ د خپل سامان ځينې شيان د قالينې په خورجين کې ورومنډل او ډېره غلې په بله لار د فارم نه ووتله. موسز له خپلې ځالې نه راټوپ کړ. په زور چيغې يې ووهلې او نيغ د جونز د مېرمنې پسې وتښتېد. تر دې وروسته برياليو څناورو جونز او د هغه څلور نوکران د فارم نه بيديال لوی سرک ته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسول او ورپسې يې د فارم هغه لويه دروازه چې پنځه پنجرې يې لرې پورې کړه. سره له دې چې ځناور ورباندې هېڅ پوه نه شول، اما په واقعيت کې د ځناورو انقلاب په بريالیتوب ترسره شوی و، ځکه چې اوس جونز او د هغه نوکران شړل شوي وو او د مانور فارم اوس يوازې د ځناورو په تصرف کې و.

په لومړنيو څو دقيقو کې د ځناورو په خپل بريالیتوب هېڅ باور نه کېده. خو بيا هم د دې لپاره چې ځانونه په دې متيقين کړي چې د فارم دننه انسانانو ځانونه نه وای پټ کړي، ټول په يو تراټ د فارم دننه او د فارم د ټولو سرحدونو چاپېره وګرځېدل او بيا يې په يوه منډه ځانونه د فارم مېنې ته راورسول چې دلته د جونز د ظلم او استبداد د دورې ټولو بقاياوو ته د تل لپاره خاتمه ورکړي. دوی د غوجل وروستۍ ګوټ ته پرتې د ملونو کوټې ماتې کړې او له دغو کوټو څخه يې د اسونو د وسپنې ملونه، کيزې، د ځناورو پېزوانونه او مهارونه، د سپو زنځيرونه او هغه تېرې چړې چې مستر جونز به ورباندې خوګان او ورې خصي کول را وويستلې او دغه ټول شيان يې څاه ته کښته وغورځول، د غوجل ترڅنګ د خزلو اور بلېده او ځينې کيزې ترسرې او د ځناورو د خوراک توبرې يې د خزلو اور ته وغورځول. همدا شان د جونز د استبداد ځورونکې بقايا متروکې او غمچينې هم دې اور ته ګوزار شوې او څه وخت چې ځناورو وليد چې غمچينو اور واخيست او سرې لمبې يې پورته شوې، ټولو ځناورو د ډېرې خوشالۍ نه پورته پورته ټوپونه شروع کړل. سنوبال هغه پټۍ چې د بازار په ورځ به ورباندې جونز او د هغه نوکرانو د اسونو د څټ ويښته او لکۍ سنګارولې هم دې اور ته وارتولې.

((ملګرو! پټۍ د جامو حيثيت لري او جامې د انسان نښه ده، بايد ټول ځناور بربنډ وګرځي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنوبال په جګ اواز وویل:

کله چې بوکسر د خپل استاد خبرې واورېدې هغه ژر ولاړ او د دروځو وړوکې خولۍ یې هم راوړه او د خزلو اور ته یې وغورځوله. دا هغه خولۍ وه چې ده به د دوبې په ګرمۍ کې د مچانو له لاسه په سر کوله. څو چې مچان یې غوږونو ته ورنه نه وځي.

څناورو په ډېر لږ وخت کې د مستر جونز د استبداد ټوله بقایا له منځه یوړه. د ناپولن په بلنه ټول څناور د انبار لوېې کوټې ته ولاړل او دلته هغه هر څناور ته یو په دوه خوراک او هر سپي ته دوه دانې بسکټ ورکړل. د خوراک نه وروسته ټولو څناورو په ګډه ((د انګلستان څناورو)) ترانه پرله پسې اوه ځله وویله. په دغه شپه کې ټول څناور یوځای څنګ په څنګ ویده شول او د لومړي ځل لپاره یې داسې خوږ خوب وکړ چې مخکې له دې هغوی هېڅکله داسې خوږ خوب نه و کړی.

دوی د معمول سره سم سهار د وخته راویښ شول. ناڅاپه ورته خپل بریالی انقلاب ور په زړه شو او ټول څناور یوځای څړ ځای ته په ځغاسته ورغلل. دلته بالځړ ته نږدې یوه وړوکې غونډۍ وه او له دې غونډۍ له سر نه ټول فارم ښکارکېده، دوی په یوه منډه د غونډۍ څوکې ته وختل او د سباوون په روښانه رڼاکې یې چار چاپېره په ځیر ځیر کتل. هو، اوس فارم د دوی ملکیت و او چار چاپېره هر څه چې د دوی په نظر راتلل دغه ټول د دوی ملکیت دی. څناورو د خوشالۍ له ډېره جوشه پورته هوا ته ټوپونه وهل، هغوی د سباوون په پرخه کې منډې رامنډې وهلې، دلته او هلته یې شنو وښو ته خولې اچولې، د څړبې زمکې لوټې یې په پښو میده کولې او د خاورې مست بوی یې بویوه. دوی د ټول فارم چکر ولګاوه او په ډېر غور یې په پټه خوله د فارم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کرلې زمکو، د وښـــو د پټو، باغچو، ډنډونو او چاپېره ولاړو بوټو معاینه وکړه. دوی د معاینې په دوران کې هر شـــي ته په داســـې حیرت کتل لکه چې دغه شی دوی له دې مخکې هېڅ نه وي لیدلای، همدا شان د دوی هېڅ باور نه کېده چې ګوندې دغه پراخه کرونده به اوس د دوی خپل ملکیت وي.

د فارم تر لیدنې وروسته ټول څناور د مستر جونز مېنې ته راغلل او دوی په کتار د دغې مېنې د دروازې مخکې غلي ودرېدل. سره له دې چې اوس دغه مېنه د دوی ملکیت و، خو بیا هم دوی دغې ته د ننوتلو څخه ډارېدل، سنوبال او ناپولن سکوت مات کړ. دوی رامخکې شول، د مېنې دروازې ته یې اوږې ورکړې او په یوه شېبه کې یې د مېنې دروازه ورماته کړه او د ماتېدو سره ټول څناور په یو کتار مېنې ته ورننوتل. له دې ډاره چې په مېنه کې پروت سامان ګډوډ نه شي، ټولو څناورو د مېنې دننه په ډېر احتیاط چلند کاوه، دوی د پښـــو په څوک د یوې کوټې نه بلې کوټې ته تلل او د خبرو پرځای یې د یو بل په غوږ کې پس پسی کاوه. دوی د مستر جونز په مېنه کې د بنکو څخه د ډکو توشکونو، د څان د لیدنې ښیښو، د اسونو د ویښتو نه ډک پالنګونو او سرفو، د بروسل قالینو او دناستې په کوټه کې د ملکې وکټوریا چوکاټ شوی لوی عکس ننداره په ډېره حیرانتیا کوله.

کله چې دوی جونز د مېنې د پوړو څخه راکښـــته کېدل، مولي د څناورو په ډله کې نه ښکار کېده، بلکې د مېنې دننه یې څان پټ کړی و. څینې څناور په مولي پســـې وګرځېدل، ګوري چې هغه د جونز د ویده کېدو په کوټه کې پاتې شوې ده او د جونز د مېرمنې په سینګار مېز پروت نیلي پټی-یې په خپلو اوږو اچولی دی. ښیښې ته ولاړه ده په ښیښـه کې څان ته ګوري او په ډېره ساده توګه په خپله د خپلې ښـــکلا ســـتاینه کوي. څینو څناورو د هغې دغه عمل وغانده. دوی بېرته اشـــپزخانې ته ولاړل، دوی په اشـــپزخانه کې د خوګانو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوړندې غوږنې د پخولو لپاره د ځانونو سره بيديا ته راوړې. يوازې د بوکسر په اشـــپزخانه کې د جونز د بيرو ډک برل په خپلو ســـومانو چيت پيت کړ. له دې پرته په کوټو کې په پرتو ټولو شيانو هيڅ غرض ونه شو.

له دې ننداريې په پای کې يو ځل بيا ټول ځناور د مســـتر جونز د مېنې په مخکې راټول شـــول دلته ټولو دا فيصـــله وکړه چې د مســـتر جونز مېنه دې د ځناورو د فارم د موزيم په حيث خوندي وســـاتل شـــي او تر دې وروســـته به هيڅ ځناور په دې مېنه کې نه اوســـېږي. ټولو په يو اواز دا فيصـــله ومنله او له دې فيصلې وروسته د ځناورو غونډه خپره شوه.

تر سبا ناري وروسته سنوبال او ناپولن د ځناورو غونډه راوبلله. ((ملګرو! ((سـنوبال غونډې ته ويل،)) اوس پوره شـپږ نيمې بجې دي او ټوله ورځ راته مخکې پرته ده. نن موږ د وښـــو لوګډوو، د لوګډېدو نه دمخه ســـتاســـو پام يوې بلې موضـــوع ته راګرځول غواړم،)) ((درې مياشـــتې مخکې د جونز ځامنو د زړې لهجې د زده کړې يو کتاب ډېران ته غورځولی و. موږ خوګانو دغه کتاب پيداکړ او موږ ټولو په تېرو درې مياشـــتو کې له دغه کتاب څخه ليک لوست زده کړي دي.))

ناپولن تور او سپين رنګ راوغوښت او بيا ټول ځناور د لوی سړک په طرف د فارم د لويې دروازې پر لور روان شول. په ټولو خوګانو کې د سنوبال ليک ډېر ښـــه و، هغه د مخکې پښـــې په ګوتو د ليک برش ونيو. لومړی يې د لويې دروازې د تختې څخه ((د مانور فارم)) پخوانی ليک پاک کړ او د دې پر ځای يې ((د ځناورو فارم)) وليکه. تر دې وروســـته دغه فارم پر همدې نوم مشهور شو.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې وروســـته ټول ځناور د فارم ودانیو ته ولاړل. ســـنوبال ا ناپولن زینه راوغوښتله، دوی زینه د لوی ګودام دېوال ته ودروله، دلته سنوبال او ناپولن نورو ځناورو ته د تشریح په ترڅ کې وویل:

((ملګرو! موږ. خوګانو کړای شـــول چې په دې تېرو درې میاشـــتو کې د ((ځناورتوب)) ټول اصـول په ((اوه حکمونو)) کې خلاصـه کړو. اوس دا اوه حکمونه په دې دېوال لیکل کېږي. له دې وروسته به دغه لیکل شوي احکام هم ســـتاســـو او هم د راتلونکو ځناورو د ژوند لپاره د نه بدلېدونکو قوانینو حیثیت لري.))

د یو خوګ لپاره په زینه باندې د ځان د موازنې ساتل څه اسان کار نه و، خو بیا هم د ځینو مشـکلاتو سـره سـنوبال په زینه پورته شـو، یو څو پوړۍ کښـته سـکیولر ورته د رنګ بوتل نیولی و او په اخره پوړۍ ولا سـنوبال د لیک کار شـــروع کړ. هغه په قیر دېوال دغه اوه احکام په ډېر روښـــانه ســـبینو تورو ولیکل. دغه توري د دېرش ګزه فاصـــلې څخه هم په اســـانه لوســـتل کېدل. احکام دادي:

اوه احکام

۱- هر څه چې په دوو پښو ځي، دښمن دی.

۲- هر څه چې په څلورو پوښو ځي یا څانګونه لري، ملګری دی.

۳- هېڅ ځناور به جامې نه اغوندي.

٤- هېڅ ځناور به پر بستره نه ویده کېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- هېڅ څناور به شراب نه څښي.

٦- هېڅ څناور به بل څناور نه وژني.

۷- ټول څناور مساوي دي.

په املاکې د دوو وړوکو غلطیو پرته دغه اوه احکام ډېر سوتره ولیکل شول. سـنوبال د نورو څناورو د پوهېدو په خاطر دغه اوه احکام څو ځله په اوچت اواز ولوستل. د لوستلو نه وروسته ټولو څناورو د مکملې موافقې او تائید په توګه خپل سرونه وخوځول او په څناوروکې هوښیار څناورو دغه ټول احکام ډېر ژر په یادو یادکړل. سنوبال د لیک د بورس د غوځولو وروسته وویل:

((ملګرو! وړاندې د وښــو د ځمکې پر لور! راځئ چې کار وقار وګڼو راځئ چې دا په عمل کې اثبات کړو چې موږ څناور د جونز او د هغه د نوکرانو په تناسب چټک کار کولای شو.))

په دې وخت کې هغه درې غواوې چې د څه وخت راهیسې نارامه معلومېدې په پای کې په رمباړو سـر شـوې. په تېرو څلورویشـتو سـاعتونوکې هغوی نه وې لوشـل شـوې. تیونه یې د شـیدو څخه داسې ډک شوي وو، نږدې و چې وچوي. د لږ فکرکولو وروسـته خوګانو سـتلونه راوغوښـتل او خوګانو دغه درې واړه غواوې ولوشــلې.ددې لوشــلو څخه معلومه شــوه چې د خوګانو مخکې پښـې د لوشـلو لپاره مناسبې وې. د غواوو د ټینګو شـیدو څخه پنځه ستلونه ډک شول او په ستلونوکې پرتو شیدو ته ټولو څناورو په ډېره مینه او علاقه کتل.

((په شــیدو به څه کوو؟)) یو څناور پوښــتنه وکړه. ((کله کله به جونز زموږ د خوراک د پوټیو سره شیدې ګډولې)) یوې چرګې وویل: ((ملګرو! په شیدو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ فکر مه کوئ، د شـــیدو چاره به وشـــي!)) ناپولن چیغه کړه او په خپلهد شـــیدو د ســـتلونو نږدې ودرېد.)) په دې وخت کې لو ډېر مهم دی. ملګرو ســـنوبال به درته لارښـــوونه وکړي او زه به یو څو دقیقې وروســـته درپســـې درشم.))

((ملګرو! په وړاندې د وښـو پر لور! واښـه ستاسـو د لو انتظار باسـي.)) ټول څناورکتار د لو لپاره ولاړ خوکله چې دوی مابښـــام د وښـــو له پټیو ســـتړي ستومانه بېرته راغلل. ګوري چې شیدې غیب شوي دي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریيم ځپرکی

ځومره په ډېر زیار او د خولو په تویولو څناورو وچ وابښه ځای پر ځای کړل! دوی د خپل‌کار او زیار په برکت ډېر حاصـــل ترلاســـه کړ. دا ځل د دوی د توقع نه پورته لو په بریالیتوب ترســـره شـــو او زمکې هم ډېره غله وکړه. په ځینو وختونوکې به‌کار سـخت و، ددې علت دا و چې په فارم‌کې دکار ټول وسـایل د څناورو پر ځای د انسـانانو دکار لپاره جوړ شـوي وو او دغه ډول وسـایل د څناورو دکار په لارکې لوی خنډ و. څناورو دغه وسـایل ځکه نه شـو اسـتعمالولای چې دوی باید د اسـتعمال په وخت‌کې پر وروسـتیو دوو پښو نېغ ودرېدلي وای. سره له دې مشکلاتو بیا هم خوګانو دموره هوښیارتیا درلوده چې دوی به د هر مشـکل د حل لار پیداکولای شـوه. د بلې خوا د فارم اسـونه د فارم د ټولې زمکې د لوېشـت لوېشـت سـره بلد وو چې په واقعیت‌کې دوی د جونز او د هغه د نوکرانو په تناسـب د درمن (درمند) د جوړولو او په ښـاخې‌باندې د درمن د بادولو په‌کار ښـه پوهېده. خوګانو په خپله ټک‌کار نه‌کاوهن خو د نورو څناورو په لارښـوونه او څارنه‌کې بېخي تکړه وو. خوګانو د نورو څناورو په تناسب ډېره پوهه درلوده. طبیعي وه چې دغه خوګان دې د نورو څناورو مشـرتوب په لاس‌کې ونیسـي. بوکسـر او کلوور به ټوله ورځ د کراچۍ د راکښـلو په درمند دګرځېدو او د درمند د بادولو په‌کار مصروف وو. په دې ورځوکې خپلواک اصونو ملونو او واکو ته هېڅ ضـرورت نه درلود. دکار پر وخت به یو خوګ د ټولو څناورو تر شـا روان و، دې خوګ به نورو څناورو ته ویل: ((مګلرو! ښـي طرف ته وګرځئ، ملګرو! چپ طرف ته وګرځئ، ملګرو! شـاته وګرځئ، ملګر! اخوا وګرځئ، ملګرو! دېخوا وګرځئ.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیلیو او چرګو هم ټوله ورځ په غرموکې اخوا دېخو منډې رامنډې وهلې او تر خپله وســه یې زیار ویســت، چې د غلې دانې او د وښــو ډنډرې په خپلو مښوکوکې درمند ته یوسي. د معمول سره سم د فصل او وښو لو او دردمند جوړېدو د جونز او د هغه د نوکرانو ډېر وخت نیوه، برعکس څناورو دغه ټول کارونه په دوو ورځوکې ترســره کړل. د فارم په تاریخ کې د فارم زمکو دومره غله نه وه کړې. دا لومړی ځل و چې د غلې یوه دانه او د وښـــو یو ډنډر ضـایع نه شو، ځکه چې چرګو او هیلیو د خپل تېز نظر په برکت د پټو نه د غلې هره دانه او د وښــو هر ډنډر راټول کړ او دوی د فصــل یوه دانه او یو ډنډر ضــایع کېدو ته پرې نه ښــود. همدا شــان د فارم په تاریخ کې دا لومړی ځل و چې د لو او د درمند په وخت کې یو څناور هم یوه خوله خوراک پټ ونه خوړ.

په ټول دوبي کې د فارم نه د ستړي کېدونکي کار ډېر په بیړه روان و. څناورو دا تصور نه کاوه چې د فارم کارونه به دومره په بیړه ترسره شي. اوس دوی د کار په کولو او د وخت نه مخکې د هر کار ســرته رســولو په وجه ډېر زیات خوشـــاله وو. اوس واقعاً د خوړو هرې مړۍ دوی ته له حده زیات خوند ورکاوه، اوس دغه ټول خواړه دوی خپل خواړه ګڼل. دغه ټول خواړه دوی په خپلو متو او په خپل زیار پیداکول او اوس دغه خواه ورته د مخکې لانجه مار بادار له خوا د خیرات په توګه نه ورکول کېدل، اوس د بې ارزښـــته او مفت خور انسان د تګ وروسته د فارم هر اوسېدونکي څناور ته د خوراک هر شی پرېمانه ښکاره کېده، سره له دې چې څناورو د ساعت تېرۍ مخکې تجربه نه درلوده، خو بیا هم دوی اوس د ســاعت تېرۍ د هرې شــېبې نه ډېر خوند اخیست.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره له دې هم څناورو به کله کله د يو لړ مشکلاتو سره مخامخ کېده. د مثال په توګه په فارم کې د غلې د ټکولو او پاکولو ماشين نه و، کله چې دوی د کال په وروســتنۍ موده کې غنم درمند کړ، لومړۍ ورباندې وګرځېدل او بيا يې د خولو په پوکي بوس تربنه پاک کړ دا ښځي لرغونې طريقه وه، خو بيا هم د خوګانو د هوښـيارتيا په برکت او د بوکسـر د جسـمي طاقت په زور غنم پاک شـول. د فارم ټولو څناورو د بوکسر د قوت اوکار ډېر صـفت کاوه، بوکسـر د جونز په وخت کې هم ســخت کارونه کول خو اوس ده د درې اســونو کار يوازې په خپله کاوه، کله به داســې ورځې هم راتلې چې د فارم ټول کار به د بکســر په قوي اوږو پرېوت، په کوم ځای کې چې به ډېر ســخت يا ډېرکار و بوکسـر به د سـهار نه تر ماښـام دلته بوخت و او ټول روځ به يې ټېل وهل او راکښل کول. بوکسر د فارم د يو چرګ څخه داسې خواهش کړی و. ((ما هر ســهار د نورو څناورو نه مخکې راويښــوه. زه غوارم چې د ورځې د منظم کارد شـروع نه مخکې ځينې مهم کارونه ((د خپلې خوښـې کار)) د روجې پر اسـاس مخکې ترسـره کړم.)) بوکسـر د هرې کشـالې د حل او د هر نيمګړې کار د پوره کولو لپاره يو ځواب ورکاوه او هغه دا چې ((زه به لاپسـې سـخت او ډېرکار کوم.)) په بل عبارت د ډېر او ســخت کار کولو ځواب د بوکســر تکيه کلام ګرځېدلی و او کله چې به خوګانو نور څناورکار ته هڅول نو دوی به ورته د بوکسر د ډېر او سخت کار روحيه د نمونې په توګه ستايله.

د فارم هر څناور د خپل استعداد سره سم کار کاوه. د مثال په ډول چرګو او هيليو د درمندونو په وخت کې د پټو نه تيت و پرک غنم دانې راټولولې چې په پنجه کې له دغو دانو څخه د غلې پنځه پيمانې نوره سـپما هم وشـوه. اوس هېڅ څناور غلا نه کوله او يو څناور هم په خپله ځيره مرورتيا او خفګان نه ښکاره کاوه. پخوا د څناورو ترمينځ جګړې، يو بل چيچل، يو بل خوړل او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو بل پر ضد کینه درلوده، د ورځني ژوند عادي خصوصیات ګنل کېده، خو اوس دغه ټول شیان له منځه تللي وو یوازې کار وقا ګنل کېده او هېڅوا د خپل کار نه غاړه غړوله.

دا یو واقعیت و چې مولي سهار د وخته نه شوه پاڅېدلای، کله چې به مولي کار ته راغله، نو هغې په دې پلمه چې په سوم کې یې کاڼي ننوتي دي، خپل ورسپارل شوی کار ډېر د وخته پرېښود او په خپله مخه به تلله. د فارم د پیشو رویه هم څه عجیبه غوندې وه. د کار شروع سره به هغه په ساعتونو ورکه شوه خو څه وخت چې به د ماښام په مهال کې کار خلاص شو او ځناور به خوراک ته راټولېدل نو هم په دې وخت به پیشو راپیدا شوه او د راتګ سره به یې داسې ښودل لکه چې هېڅ نه دي پېښ شوي. پیشو د پلمو په جوړولو کې ډېره تکړه وه، هغې به هر ځل دمره ښه پلمه جوړوله او دغه پلمه به یې په دومره احساساتي لهجه بیانوله چې د فارم هر ځناور به د هغې په ارادو او ښه نیت د زړه له کومي باور کاوه. ((د انقلاب)) راهیسې به زوړ بنجامین کې هېڅ بدلون نه لیدل کېده. بنجامین په ((انقلابي)) دوره کې هم د پخوا غوندې په کرار اما په سرزوری خپل کار ه دوام ورکاوه، هغه د هر کار کولو څخه غاړه نه غړوله خو د بوکسر او یا نورو ځناورو غوندې د اضافي او د خپلې خوښې د کارونو داوطلب هم نه و، بنجامین د ((انقلاب)) او د ((انقلاب د نتایجو په باره کې هېڅ ونه ویل. که چېرې یو ځناور به ورځنې دا پوښتنه وکړه چې ((ایا تاسو د جونز په شړلو او د ((انقلاب)) په راتګ ډېر خوشحاله نه یاست؟)) نو بنجامین به دغه سوال ته تل دا ځواب ورکاوه چې ((د خرو عمر ډېر اوږد وي او تاسو تراوسه په فارم کې یو خر هم مړ نه دی لیدلی)) نور ځناور مجبور وو چې د بنجامین په اسرار امیزه ځواب قناعت وکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فارم کې د يکشنبې ورځ عمومي رخصت و او په دې ورځ به د نورو ورځو په تناسب سباناری پوره يو ساعت ناوخته کېده. د رخصتۍ پر ورځ به د سبا ناري وروسته د فارم ټول ځناور د ((تيوري)) درسونو ته حاضرېدل او د ((تيوري)) د درسونو څخه يو ځناور هم غير حاضري نه شوه کولای. د ((تيوري)) درسونو د غونډو مراسمو کې به لومړی د فارم بيرغ پورته کېده. د دې بيرغ ټوکر يو زوړ شين مېز پوښ و او دغه مېز پوښ سنوبال د جونز د مېرمنې په کوټه کې موندلی و. سنوبال په دغه مېز پوښ په سپين رنگ د ځناورو سوم او ښکر رسم کړی و او د هرې يکشنبې په سهار به دغه مېز پوښ د فارم د خونې په باغ کې د بيرغ په ولاړه جنډه پورته کېده. د سنوبال د تشريح له مخې د بيرغ شين ټوکر د انګلستان د شنو پټو او د بيرغ سوم او ښکر د راتلونکي ((حيواني جمهوريت)) نمايندګي کوي. سنوبال به تل په خپلو خبرو کې په دې تاکيد کاوه چې دغه ((حيوانی جمهوريت)) هله منځته راځي کله چې د انسانانو نسل له منځه ولاړ.

د بيرغ د پورته کېدو او د تيوريکي درسونو وروسته به بيا ټول ځناور د فارم د لوی ګودام په مينه کې د عمومي غونډې لپاره راټولېدل. دغه غونډه د ((مجلس)) په نوم بلل کېده. په ګودام کې به ټول ځناور ډلې ډلې په کتار ولاړ وو. په دې مجلس کې به د راتلونکې هفتې د کار پلان جوړېده او هم د بحث لپاره نوي پيشنهادونه وړاندې کېدل. په هر مجلس کې يوازې خوګانو د راتلونکې هفتې د کار پلان اعلاناوه او نوي پيشنهادونو په وړاندې کولو هېڅ فکر نه شو کولای اما هغوی په دې ښه پوهېدل چې خپله رايې څنګه ورکړي. د مجلس په ټولو بحثونو کې سنوبال او ناپولن له ټولو نه زياته جدي او فعاله برخه اخيستله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بحثونو څخه تل څرګندېدله چې هېڅ وخت دوی دواړو په یوه موضـــوع موافقه نه کوله. که یو به پیشـنهاد وکړ، نو بل به حتماً د پیشـنهاد پر ضـد دریځ نیوه. که چېرې به یو داسې پیشنهاد وکړ چې دغه پیشنهاد به د بحث او تنقید وړ هم نه و. نو بل به خامخا په دغه شان پیشنهاد بحث او تنقیدکاوه. د مثال په توګه کله چې سنوبال مجلس ته دا پیشنهاد ((د باغچې شاته وړوکی مالګڼ دې د هغو ځناورو لپاره چې زاړه شـوي او د کار نه پرېوتي دي د اسـتراحت ځای په حیث وټاکل شي.)) وړاندې کړنو په دې موضوع هم ناپولن د شور نه ډک بحث او تنقیـد وکړ. هغـه د ځنـاورو د هرې طبقې د ((تقـاعـد عمر)) پوښـتنې شـروع کړې. ((غونډه)) به تل د ((انګلسـتان د ځناورو)) د ترانې په ویلو پای ته رسېده او تر غرمې وروسته وخت د ساعت تېرۍ د وخت په نوم اعلان شو.

د خوګانو مرکز د ځناورو د ســامان پخوانۍ کوټه وه. د ماښــام په وخت کې ځناورو په دې کوټه کې د اهنګرۍ، نجارۍ او نوروکسـبونو دکتابونو مطالعه کوله. د مطالعې کتابونه د جونز د اوســېدو دکوټې څخه راوړل شــوي وو. ســنوبال د فارم ټول ځناور په ((بېلابېلو کمېټو)) کې تنظیمول او هغه دکمېټو په جوړولو او په دې کمېټو کې د ځناورو د تنظیمولو لپاره نه ستړې کېدونکې هلې ځلې کولې. ســـنوبال د چرګو لپاره ((د هګیو د تولید کمېټه)) د غواوو لپاره ((د پاکو لکیو د ساتلو اتحادیه)) د وحشي ملګرو لپاره ((له سره د زده کړې کمېټه)) (د دې کمېټې څخه د مږو او ســویو اهلي کول و) د مېږو لپاره ((د سـپینو وړیو د تولید نهضـت)) د ځناورو د سـواد لپاره ((د لیک لوسـت کورســـو نه)) او دا شـــان نورې مختلفه کمېټې او اتحادیې جوړې کړې. په مجموعي لحاظ د سنوبال ډېرې پروژې له ناکامۍ سره مخامخ شوې. د مثال په توګه له ټولو نه مخکې د وحشـــي ځناورو د اهلي کولو هلې ځلې ډېر ژر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناکامه شوي. سره له دې چې د وحشي ځناورو په اهلي کولو ډېر کار وشو، خو بیا هم د وحشي ځناورو د پخوا غوندې وحشي چال چلند ته دوام ورکړ. که چېرې به خوګانو د وحشي ځناورو سره ښه سلوک کاوه، نو وحشي ځناورو به له دغه سلوک نه ناوړه استفاده کوله او که چېرې به ورسره سخت سلوک کېده، نو بیا به دوی ((له سره د زده کړې کمښتې)) غوندې ته نه راتلل او هم به یې دغه سلوک د ځناورو دملګرتیا او ورورولۍ د روحیې پر ضد عمل ګاڼه. وحشي مږه له ټولو نه مخکې ((له سره د زده کړې کمېټه)) کې شامله شوه او تر څو ورځو پورې یې د ټولو وحشي ځناورو نه زیاته په دې کمېټه کې فعاله برخه واخیستله. خو یوه ورځ هغه د بام پر سر ناسته ولیدل شوه چې د چنچڼو سره په ډېره نرمه لهجه خبرې کوي. مږې چنچڼو ته ویل، ((ملګرو! اوس موږ ټول ځناور ملګري یو زه یې درته عمل کې ثابتوم. که ستاسو له ډلې نه هره چنچڼه غواړي هغه کولای شي چې دلته راشي او زما په سینه بېخې بېغمه کېني.)) سره ددې هم د مږې نرمې لهجې په چنچڼو مثبت تاثیر ونه کړ، هغوی د پخوا په شان د مږې نه لرې ناستې وې او تر پایه یې د مږې او ځان ترمنځ فاصله ساتله.

د لیک لوست کورسونه په ډېر بریالیتوب پرمخ روان وو او د منې د موسم پورې تقریباً د فارم هر ځناور د خپل استعداد په اندازه څه نا څه سواد زده کړ. خوګانو خو د مخکې نه پوره لیک لوست کولای شو. سپي په لیک لوست کې تکړه وو، خو هغوی د ((اوه احکامو)) د لوست نه پرته د بل شي په لوست کې علاقه نه درلوده. موریل د سپيو په تناسب په لوست کې ښه معلومېده. هغې د فارم د خزلو له ډېران څخه د جونز د اخبارونو ټوټې راټولې کړې وې او د ماښام په وخت کې هغې نورو ځناورو ته د دغو اخبارونو د ټوټو نه درس ورکاوه. زوړ بنجامین د خوګانو غوندې د لوست ډېر ښه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

استعداد دلود، خو هغه هېڅکله دا سرخوږی نه کاوه چې خپل طبيعي استعداد په کار واچوي. بنجامين به ويل ((زما په فکر هېڅ شی د لوست لپاره ارزښت نه لري)) کلوور ټوله الفبا په يادو زده کړې وه، خو هغې ليکل شـــوي ټيکي يوځای کولای او لوستلای نه شول. بوکسر تر پايه د ((ډي)) له توري څخه پرمختګ ونه کړلای شو. کله چې بوکسر په خپلو لويو سومونو په خاوره کې د ای، بي، ســـي او ډي توري وليکل، بيا به ورت څوړ غوړ‌ونه ودرېد او په ځير ځير به يې ليکل شـويو تورو ته کتل. کله کله به بوکســر د تندي له پاسه پيکی اخوا دېخوا غورځاوه راغورځاوه او په ټول قدرت به يې په خپل حافظه فشار اچاوه. چې د ډي پسې تورې هم زده کړي، بوکسر څو ځله د ای، ايف، جي، ايچ توري هم زده کړل خو چې کله به يې دا توري زده شـــول نو بيا به ورځنې د ای، بي، سي، ډي توري هېر شول، په پای کې بوکسر فيصله وکړه چې دنورو تورو د زده کړې څخه تېر شي او يوازې د څلورو لومړنيو تورو په يادولو قناعت وکړي، د دې لپاره چې خپله حافظه تازه وســـاتي بوکســـر به معمولاً هره ورځ دغه څلور توري يو يا دوه ځله په خاوره ليکل.مولي د هغو شـــپږو تورو پرته چې د دې په نوم کې راتلل، د نورو ټولو تورو د زده کړې څخه بېخي انکار وکړ، مولي د وړوکو لرګو څخه د خپل نوم شـپږ توري جوړ کړي وو او د نوم د لرګو ټوټې يې په ګلونو ســـينګار کړې وې. هغه به ددې سينګار شويو ټوټو چاپېره تل خوشاله ګرځېده راګرځېده.

لکه څنګه چې د فارم د اوســـېدونکو بې عقله ځناورو يعنې مېږو، چرګو او هيليو د درســـونو څخه څرګنده شـــوه دوی ((اوه احکام)) هم په يادو ياد نه کړلای شـــول او تر پايه د ای د توري څخه پرمخ نه ولاړ، له ډېر فکر او غور نه وروســـته ســـنوبال د پخ ذهنو ځناورو داســـانتيا په خاطر دا اعلان وکړ چې ((دغه اوه احکام)) په يوه وجيزه کې چې ((څلور پښـيز ښـه دي او دوه پښـيز

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خراب دي)) خلاصــه شــول. د ســنوبال د اعلان له مخې دا نوې وجيزه ((د حيوانيت)) د ټولو اصــولواســاسي بنسټ دی او هر څوک چې دا اســاسي اصــول زده کړي هغه حتماً د انســان د ناوړه اغېزې څخه په امن پاتې کېږي. دفارم اوســېدونکو مرغيو د ســنوبال په دې وجيزه او احتجاج وکړ ځکه چې مرغيو هم دوه پښــې درلودې او دوی هم د نوې وجيزې له مخې چې ((دوه پښــيز خراب دي)) د رټل شــويو ځناورو په جمله کې راتلې. اما سنوبال ورته اثبات کړه چې د دوی احتجاج او اعتراض منطقي نه دی.

(ملګرو!) ســنوبال ورته ويل، ((مرغۍ په خپلو ځانګونو هېڅ شــی نه شــی نيولای، بلکې دوی د خپلو ځانګونو په قوت يوازې الوتنه کوي او بس. موږ دمرغيو ځانګونه د پښو په صفت پېژنو، د انسان او د ځناورو ترمنځ د توپير اصــلي او اســاسي نښــه د انســان لاســونه دي. انســان يوازې د دې شــيطاني وسيلې پواسطه تل د شيطانۍ او ورانکارۍ کارونه ترسره کوي.))

مرغۍ د ســنوبال په لويو او ګرانو لغتونو پوه نه شــوې، خو هغوی د ســنوبال تشريح ته سرونه وخوځول له دې وروسته پخه ذهنه ځناور د نوې وجيزې په يادولو بوخت شول. د کودام په دېوال د ((اوه احکامو)) له پاسه نوې وجيزه ((څلور پښــيز ښــه دي او دوه پښــيز خراب دي)) په غټو ټکو وليکل شــوه. ډېرو ځناورو نوې وجيزه په يادو يادکړه لاکن د ټولو ځناورو په تناســـب دا وجيزه د فارم د مېږو له حده زياته خوشــه شــوه. کله چې په مېږې په پټو کې راپېدې شــوې، دوی به په رمباړو کې ((څلور پښــيز ښــه دي او دوه پښــيز خراب دي)) څو ساعته پرله پسې تکراروله او د دې د وجيزې په تکرار هېڅ نه ستړې کېد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن د سنوبال د کمبېټو په جوړولو او تنظیم کې هېڅ علاقه نه اخیستله او د ده په نظر د لویانو د زده کړې او روزنې پر ځای د ماشومانو یا د ځوان نسل زده کړې او روزنې ډېر اهمیت درلود. د فارم د وښــو تر لو ډېر ژر وروسته دوه ســپیو، ژیي او بلوبل نهه چاغ کوکري وزېږول او کله چې دغه کوکري د میاندو د تیوو رودلو وروسته لږ څه لوی غوندې شول، ناپولن دغه کوکري د غوجل بالاخانې ته یوړل. هغه د کوکرو تعلیمي چارې په خپله غاړه واخیستلې او دغه کوکري یې یو داسې پټ ځای کې د تعلیم لاندې ونیول چې ډېر ژر د فارم نور ځناورو د دغو کوکرو موجویدت هېر کړ.

د شیدو د ورکېدو اسرار هم کشف شول. د فارم ځناورو ته څرګنده شوه چې دغه ورکې شوې شیدې به هره ورځ خوګانو د ډوډۍ وروسته څښلې. اوس په باغ کې منې پخې شوې او د ونو نه شمال غورځولې منې دونو دلاندې په وښــو هره خوا تیتې پرتې دي. ځناورو فکر کاوه چې دغه منې به د ټولو ځناورو ترمنځ په مساوي ډول وېشل کېږي، اما د دوی د هیلو برعکس امر وشو چې ځناور دې دغه توی شوې منې راټولې کړي او د خوګانو د خوراک لپاره دې غوجل ته راورسوي. د فارم ځینې ځناور د دې حکم په اورېدو خفه شول خو دوی ته خفګان هېڅ ګټه ونه کړه. ځکه چې د سنوبال او ناپولن په شــمول ټولو خوګانو دا فیصــله کړې وه چې د باد غورځولې منې دې یوازې خوګان وخوري. یوه ورځ خوګانو پټه غونډه وکړه او په دې غونډه کې سکیولر وګمارل شــو چې د شــیدو او منو په باره کې دې نورو ځناورو ته تفصــیلات ورکړي.

((ملګرو!)) ســکیولر چیغه کړه. ((تاســو هېڅ داســې تصــور ونه کړئ چې ګوندې موږ ستاســو ملګري خوګان دغه منې د خود غرضــۍ یا د شــخصــي امتیاز په وجه خورو، زه پوره باور لرم چې تاســو د خپلو ملګرو خوګانو په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره کې هېڅکله دا فکر او تصــــور نه کوئ، زه درته د یو ملګري په صـــفت رښــتیا وایم چې ســتاســو رښــتیني ملګري ډېر خوګان شــیدې څښــل او منې خوړل نه خوښــوي، چې ســتاســو مخامخ ولاړ دا رښــتیني ملګري هم په دغه جمله کې وګڼئ. د منو د خوراک څخه اصــلي او یواځینی هدف دا دی چې د دوی په قوت ستاسو د رښتیني ملګرو خوګانو روغتیا ساتل کېږي.))

((ملګرو! ســاینس ثابته کړې ده چې شــیدې او منې څه داســې مواد لري چې دغه مواد د خوګانو د روغتیا او هوســـاینې لپاره ډېر مهم او ضـــروري ګڼل کېږي، تاســــو ټولو ته څرګنده ده چې موږ خوګان ذهني کارګران یو او ددې فارم ټوله اداره او تنظیم زموږ پر غاړه دی. تاســـو ټولو ملګرو ته څرګنده ده چې موږ یوازې ستاسو د خوشالتیا او هوسا ژوند لپاره شپه او ورځ ذهني کار کوو.)) ملګرو! موږ یوازې ستاسو د ښېګنې لپاره دغه شیدې او منې خورو. که چېرې موږ دغه شـــیدې او منې و نه خورو، نو موږ ناروغه کېږو او چې ناروغه شــو، نو بیا موږ د ذهني کارګرانو په څېر ســتاســو په خدمت کې ناکامه شو ایا تاسو پوهېږئ چې زموږ د ناکامۍ په نتیجه کې څه پېښېږي؟ زه یې درته وایم. که چېرې موږ ناکامه شـــو، نو جونز بېرته دلته راځي، بیا درته وایم چې جونز بیا راځي.!))

ســکیولر د خوګانو څخه د دفاع په دوران کې د خپل عادت ســره ســم اخوا دېخوا ټوپونه وهل او خپله لکۍ یې تاووله او راتاووله او په پای کې یې وویل: ((ملګرو! زه پوه باور لرم او په پوره ډاډ ویلی شم چې تراوسه په تاسو ملګرو کې یو څناور هم داســې نه شـــت چې هغه دې زموږ فارم ته د جونز بیا راتګ وغواړي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د فارم ټولو څناورو د جونز بېرته راتګ نه غوښت او کله چې سکيولر د شيدو او منو موضوع د جونز د بيا راتګ په ارتباط څناورو ته تشريح کړه، نو تر دې وروسته څناورو نور هېڅ ونه ويل، د سکيولر د استدلال څخه د ټولو څناورو ته د خګانو د صحت اهميت ښخي روښانه شو. ټولو څناورو په يوه خوله فيصله وکړه چې تر دې وروسته د فارم د غواوو شيدې، باد غورځولې په زمکه پرتې منې او د باغ په ونوکې پخې منې او نوره ټوله مېوه به يوازې د خوګانو د روغتيا د ســـاتلو په خاطر د دوی د خوراک لپاره خوندي ســـاتل کېږي.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څپرکی

د دوبي په وروستيو شپو ورځوکې د ځناورو د فارم ((د انقلاب)) خبر په خواوشا سيموکې خپور شو. تر دې پېښې وروسته سنوبال او ناپولن دواړو هره ورځ دکوترو سيلونه خواوشا سيمو ته لېږل او دوی به دکوترو سيلونو ته دا هدايت ورکاوه چې دګاونډيو فارمونو د ځناورو په صفونوکې ورننوځي، د دغو فارمونو ځناورو ته د ((انقلاب)) کيسه وکړي او هم ورته ((د انګلستان ځناورو ترانه)) ورزده کړي.

شړلی مستر جونز به تل د ويلنګډن په شراب خانه‌کې ناست و او دچا چې د ده د خبرو د اورېدو حوصله درلوده هر يو ته به يې دا شکايت‌کاوه چې ((زما سره ډېره زياته ظالمانه بې انصافي شوې ده. زه د خپل فارم د چټي ځناورو د ډلې له لاسه د خپل فارم څخه وشړل شوم او دغه چټې ځناورو د خپل ملکيت څخ محروم‌کړ.)) د اصولو له مخې د خواوشا زميندارو تش په خوله د مستر جونز سره خواخوږي ښکاره‌کوله، اما په لومړنی مرحله‌کې هېڅا د هغه سره عملي مرسته ونه‌کړه، دهر فارم خاوند به په زړه‌کې ويل چې بايد هغه دې د جونز تر بدې ورځې څخه يوازې خپله ګټه ترلاسه‌کړي. خو د نېکه مرغه د ځناورو فارم ته د نږدې پراتهوو دوو فارمونو خاوندان تل د يو بل سخت مخالف وو. دغه فارمونه د فوکس ووډ Fex wood او پنچفيلډ Pinchfield په نومونو بلل‌کېدل. د فوکس وود څښتن مستر پيلکينګټن Pilkinjton يو بې پروا زميندا و، ده به تل د هر موسم سره سم خپل وخت يا دکبانو په نيولو او يا د وحشي ځناورو په ښکار تېروله. د ده فارم ډېر لوی و خو له يوې خوا دی بې پروا و او له بلې خوا يې د فارم د روزلو طريقه ډېره زړه وه، ځکه نو د فارم ډېره برخه وحشي وښو او ځنګل نيولې وه. د فارم

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرځایونه له استعمال څخه وتلي وو او د دغه لوی ارم غاړې څنډې بېخي په بدو شـــرایطو کې وې. له بلې خوا د پنچفیلډ فارم څښتن مســـتر فریدرک Frederick سخت کاري او ځیرک سړی و. د فریدرک د لوی دعوې جلاب او په تجارتي معاملو کې د خپلې شخصي ګټې لپاره د لوی ماهر په نوم شهرت درلود. ســـره له دې چې پنچفیلډ فارم وړوکی و لاکن فریدرک دغه وړوکی فارم ډېر ښه ساته.

د دواړو فارمونو خاوندانو د یو بل څخه دومره بد راتلل چې دوی د خپلو مشترکو ګټو ددفاع په خاطر هم د یو بل سره اتفاق ته نه حاضرېدل. د خپل منځي کرکې او نفرت ســـره ســـره د دواړو فارمونو خاوندان د ځناورو د ((انقلاب)) څخه ډېر زیات ډارېدل او دې اندېښـــمن خاوندانو ټل زیار ویســـت، چې د خپلو فارمونو ځناورو د ځناورو د فارم له ((انقلاب)) څخه بېخي ناخبره وســـاتي. د ((انقلاب)) په لومړۍ مرحله کې دوی دواړو د دې مفکورې پورې چې ((ځناور د فارم اداره په خپله کولای شـــي.)) خندل، دواړو به ټل دا پروپاګنده کوله چې د دغه فارم ټول نظم په لس پنځلس ورځو کې بېخي له منځه تلونکی دی. دوی هېڅکله دا زغم نه شـــو کولای چې دغه فارم د ((د ځناورو فارم)) په نوم یاد کړي، بلکې ټل یې په خپلو خبرو او پروپاګنده کې دغه فارم ((د مانور فارم)) په نوم باله. دواړو به خلکو ته ویل چې د ((مانور فارم)) ځناور خپل منځ کې په ابدي جګړو اخته شـــوي دي او دغه ځناور به ډېر ژر د لوږې مړه شـــي. خو ورو ورو کله چې فریدرک او پیلکینګټن ته څرګنده شـــوه چې د فارم ځناورو د لوږې مړه نه شـــول، نو وروســـته هغوی د ځناورو پرضـــد پروپاګنډې ته هم تغیر ورکړ. دوی اوس دا پروپاګنده پیل کړه چې د ځناورو په فارم کې خطرناک ګناهونه او بدکارۍ رواني دي. د فارم ځناور یو بل خوري، د اســـونو نعلونه په اور کې رډي او بیا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تک ســـرو نعلونو په داغولو یو بل ته جزا ورکوي او همدا شـــان د فارم نر ځناور په ګډه ټولې ښـځینه ځناورې استعمالوي. فریدرک او پیلکینګټن به د پروپاګنډې په پای کې د اوســـبلو ډک په غمجنه لهجه وویل ((دا انقلاب نه دی، بلکې د طبیعت د قوانینو پر ضد بغاوت دی.))

ځینو خلکو د پیلکینګټن او فریدرک پـه پروپاګنـدو بـاور نـه کـاوه لاکن د انسانانو د شړلو نه وروسته د دې عجیبه فارم په باره کې دا خبر چې ځناور د دغه فارم د چارو اداره په خپلو چلوي، په مبهم او تحریف شـوې بڼه خپرېده. دکال په اوږدو کې په ټوله سیمه د بغاوت څپه روانه وه، کورنې غویان وحشي شـــول او ناڅاپه یې د یو یو جغر نه مات کړل. مېږو د شـــپول نه ودانګل او خواو شا ولاړ شوتل یې وخوړل، غواګانو د شیدو ستلونه په لغتو چپه کړل او د ښکار اسونو سوارکاران په زمکو وویشتل او یوازې خپلو اخورو ته به ولاړ وو.

((د انګلســـتان ځناورو)) د ترانې اهنګ او الفاظ هرځای ته ورســـطدل او په حیرانوونکې توګه دغه ترانه ډېره چټکه خپره شـــوه. د دې ترانې په اورېدو انسانانو خپل قهر او غضب داسې ایست ((دغه ترانې محض چټیات دي موږ په دې نـه پوهېږو چې دغـه چټي ځنـاورو ولې دغـه چټي ســـــندرې او ترانې وایي؟))

په هر فارم کې چې به یو ځناور د دې ترانې په ویلو او یا زمزمه کولو ونیول شـــو، نو انســـانانو به دغه ځناور په هغه ځای په لختو او غمچینو واهه. د انسانانو د مخنیوي سره سره د ځناورو ترانه په شاته تلونکې سندره شوه. د کورونو په انګړ کې تورو مرغیو په شپېلو او په ونو کې کوترو په ((کوکو)) دغه ترانه ویله چې په پای کې دغه ترانه د اهنګرانو د کار ځایونو له پاســـه او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلیسـا د زنگونو ترڅنګ په ډېر جګ اواز وویل شـوه. کله چې انسـانانو دغه ترانه په جګ اواز واورېده، نو دوی به په زړه کې ډېر سـخت ډارېدل ځکه چې دې ترانې انسـان ته د خپل راتلونکي زوال او فنا په حقله د خطر زنګ واهه. د اکتوبر په لومړنیو ورځو کې د غنمو لوګله شو په ځینو پټوکې د غنمو د دانو درمندونه ولاړ وو او په ځینو ځایونو کې د غنمو ګېډۍ درمند شـوې وې. په دې وخت کې په هوا د کوترو سـیل راغی، د کوترو سـیل څو ځله د ((ځناورو فارم)) له پاسه چاپېر وګرځېد او وروسته په هیجاني ډول د فارم په انګړ کې کېناست. د کوترو د کېناستو سره جوخت جونز د خپلو نوکرانو او د فوکس ووډ او پنجفلډ د ځینو کارګرانو سـره د فارم په لویه دروازه رانوت. جونز ټوپک په لاس د ټولو په مخکې چټک راروان و، نورو په خپلو لاسـونو کې کوتکې نیولې وې، دوی ټول د کراچۍ په لار د فارم د ودانیو پر لور چټک راتلل. دا ځل دوی د فارم د بیا نیولو په اراده راغلل.

د پخوا راهیسـې هر وخت د فارم د بیا نیولو د یرغل پیش بیني کېده او د دې پیش بینۍ پر اسـاس له مخکې نه هر اړخیزه دفاعي امادګي نیول شـوې وه. سنوبال د مستر جونز په مینه کې د جولین سسیزر Jvlios Caesar د عسکري عملیاتو په باره کې یو زوړ کتاب پیدا کړی و. سنوبال ټل دغه کتاب لوست او د دې کتاب د مطالعې په وجه د فارم د دفاعي عملیاتو مسـوولیت هم د سـنوبال پر غاړه و، سـنوبال ډېر ژر احکام جاري کړ او په څو دقیقو کې دننه هر ځناور په خپل سنګر کې ځای پر ځای شو.

کله چې انسـانان د فارم ودانیو ته راورسېدل، سنوبال لومړنۍ حمله پیل کړه، پنځه دېرش کوترې د انسانانو له پاسه اخوا دېخوا الوتې او د هوا نه په انسانانو ورغوټه کېدې. انسـنان لا د کوترو په دفاع بوخت و چې بتو د بوټو له جارګي نه حمله پیل کړه، په یوه منډه یې ځانونه وروسـول او د انسـانانو په پنډیو یې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپلې تیرې مبنوکې ورښخې کړې. د سنوبال د جنګي تاکتیکونو له مخې دا لنډه نښته یوه وړوکې جنګي مناوره وه. سنوبال غوښته چې په دې وسیله د انسانانو په صفونو کې ګډوډي پیداکړي، خو انسانانو د کوتکو په وسیله بتې په ډیره اسانۍ وشړلې. دا ځل سنوبال د جنګ د دویم تاکتیک پر اساس دویمه حمله شروع کړه. سنوبال مخکې شو او موریل، بنجامین او ټولې میږې ورپسې شوې. ټولو ځناورو څلورو خواو نه پر انسانانو حمله وکړه. په دې یرغل کې ځناورو د لغتو او ښکرونو څخه پوره کار واخیست. بنجامین به د انسانانو چاپېر ګرځېده او هر یو ته به یې د لغتې کلک ګوزار ورکاوه. دا ځل هم انسانانو د کوتکو او مېخ لرونکو بوټونو د درلودلو په وجه د ټولو ځناورو پر ضد قوي ثابت شول. سنوبال ناڅاپه کړیکه وکړه. دغه کړیکه د پر شاه راتللو اشاره وه، ټولو ځناورو ((شاګرز)) وکړ او په یوه منډه د ودانۍ غولي ته په لویه دروازه وتښتېدل. انسانانو په دې بریالیتوب د خوشالۍ چیغې پورته کړې، لکه څنګه چې مخکې یې فکر کړی و، هم هغه شان یې د دښمنانو ماتې او تېښته په خپلو سترګو ولیده. ځناورو اخوا دېخوا ګډې وډې منډې شروع کړې او انسانانو هم دګډوډۍ په حالت کې تښتېدونکي ځناور تعقیب کړل. سنوبال دغه ګډوډي غوښتله درې اسونو، درې غواګانو او ټولو خوګانو د ((غواوو څپر)) کې د مخکې نه پټ سنګرونه نیولي وو. څه وخت چې انسانانو د ګډوډۍ په حالت کې د ودانۍ غولي ته رانوتل ناڅاپه ټول ځناور د دوی تر شا راپورته شول او ډېر ژر یې د انسانانو ترمنځ رابطه قطع کړه. سنوبال د حملې اشاره ورکړه او ده په خپله نېغ په جونز ورمنډه کړه. جونز ټوپک راپورته کړ او په سنوبال یې ډز وکړ. د ټوپک چرې د سنوبال په ملا ورننوتلې. د چرو د سورو څخه غوټۍ غوټۍ وینه راووتله. وینې د زخمي سنوبال په ملا لیکې جوړې کړې. په دې ډز یوه مېږه هم ځای پر ځای مړه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوه. سنوبال په دېز تم نه شو او په يوه شېبه يې د جونز په پنډيو پنځلس تېرې ورګوزار کړې. جونز د غوشـيانو په ډېران راګوازر شـو، ټوپک يې له لاسـه والوت او وړاندې ترېنه وولوېد. په دې جګړه کې د بوکسـر ننداره د ټولو نه خطرناکه او بوګنوونکې وه، د جګړې په دوران کې به بوکسر په وروسته دوو پښـو نېغ ودرېد او د مخکینو دوو پښـو په نعل شـویو لویو سـومانو به يې د پلک په څېر ګوزار کاوه. هغه د فوکسـوډ فارم د اسـتبل يو ځوان هلک په کوپړۍ وواهه او په يوه لغته يې پرمخې په ختو کې بې هوښـه وغورځاوه. کله چې څو تنو انسـانانو دا پېښـه ولیده، ډېر ژر يې خپل سـوټي وغورځول او تېښتې ته چمتو شول. انسانان له ډاره ډېر وارخطا شول. په يوه شېبه کې ټولو ځناورو هغوی د غولي چاپېره وځغلول. د ځغاسـتې په دوران کې د انسـانانو جامې څيرې شوې، په لغتو ووهل شـول، وچيچل شول او د پښـو لاندې ښـه وسـولېدل. په ټول فارم کې داسې ځناور نه و چې په خپله طريقه يې د انسـان نه بدل وانه خيست، د فارم وحشي پیشو هم د بام نه ناڅاپه د پادوان په اوږو راودانګل، په مرۍ يې خپلې تېرې نوکې ورخښـې کړې او ښـې چيغې يې ورنه وويستلې.

کله چې د غولي درازه برسـېره شـوه ټول انسـانان په يوه منډه د غولي نه وتښـتېدل او په يوه منډه د سـړک پر لور د فارم د لويې دروازې نه ووتل او د وتلو سره يې لويه دروازه له ځانونو پسې پورې کړه. د تېښتې په دوران کې د فارم بتو په ټوله لار د هغوی پنډۍ په تېرو مښوکو چيچلې او د حملې نه پنځه دقيقې وروسته انسانان په کومه لار چې راغلي وو په هغه لاره ووتل او د شرم نه ډکه ماتې يې وخوړه.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکســـر ببېرته غولي ته راغی او دلته يې کوښــــښ وکړ چې په ختو کې پړمخې پروت هلک د خپل سوم په وسیله په ډډه راواړوي، خو بې هوښه هلک هېڅ ونه خوځېد.

بوکسر د ځان سره وویل: ((دا خو مړ دی! ما دی نه واژه، زه نه وم خبر چې زما نعلونه نوي دي. دا به څوک ومني چې ما دا هلک قصداً نه دی وژلی؟!! د سنوبال له زخمونو څخه وينې څڅېدلې او چيغه يې کړه.

((ملګرويه! احساساتي کېږه مه! جنګ دی، زموږ لپاره يوازينی ښه انسان مړ انسان دی.))

د بوکسر سترګې له اوښکو څخه ډکې وې او داسې يې وويل: ((زه نه غواړم چې څوک دې خپل قيمتي ژوند څخه محروم کړم. د انســـان وژل هم نه غواړم.))

((مولي څه شوه؟)) يو ځناور په تعجب پوښتنه وکړه، مولي نه ښکارېده، هغه واقعاً ورکه شــوې وه، د دوی ســره دا وېره وه چې انســانانو مولي ته تاوان نه وي رســولی او يا يې د ځان ســره بيولې نه وي، خو په پای کې څرګنده شــوه چې مولي د جونز د ډزو له ډاره غوجل ته تښتــــېدلې وه او هلته پټه ولاړه وه او له ډېره ډاره يې سـر د اخور په وښـو کې منډلی و او نور بدن يې لړزېده. د مولي تر لټون وروسته ځينې ځناور بېرته غولي ته راغلل. ګوري چې په غوجل کې بې هوشـه هلک نه شـته، ځناورو ته معلومه شـوه چې دغه هلک بې سـده شوی و او څه وخت چې په سد شو نو هغه هم په يو ترپ وتښتېد.
ټول هيجاني ځناور په غولي کې راغونډ شـول، لومړی هر ځناور په جګ اواز د خپلې تورې او مېړانې لاپې ووهلې او بيـا يې ډېر ژر دغـه لوی بريـاليتوب تجليل کړ. د تجليل په سر کې فارم بيرغ پورته شو او د ((انګلستان ځناورو)) ترانه څو ځله وويل شوه. مړه مېږه يې په ډېر درناوي خاورو ته وسپارله او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغې قبر یې د ګلونو بوټی نیال کړل. سنوبال د مړې مېږې په قبر په یوه لنډه ویناکې څناورو ته وویل: ((کله چې د څناورو فارم د دفاع ته ضرورت فلري، موږ ټول څناور باید په دغه وخت کې هر ډول سربښندنې ته چمتو اوسېږو.))

ټولو څناورو هم دلته ((د څناورو لومړی درجه قهرمان)) په نوم د عسکري نښان د جوړولو لپاره عمومي فیصله وکړه چې دغه اوله درجه نښانونه سنوبال او بوکسر ته ورکړل شول. دغه نښانونه د مسو څخه جوړ شوي وو او دوی به دغه نښانونه د یکشنبې پر ورځ او د نورو رخصتیو پر ورځ ځړول. همدا شان مړې مېږې ته هم پس له مرګه ((د څناورو دویمه درجه قهرمان)) نښان ورکړل شو.

په دې غونډه کې د جګړې د نامه په ټاکلو اوږد بحث وشو او په پای کې دې نتیجې ته ورسېدل چې دا جګړه د غواوو د ځېر له سنګر څخه بریالۍ شوې ده، نو ځکه یې نو باید ((د غواوو د څېر جګړه)) وبولو.

د مسټر جونز ټوپک په خټو کې وموندل شو. د دې ټوپک کارتوس د جونز په کوټه کې موجود وو. د فیصلې له مخې ټوپک د فارم د بیرغ د جنډې لاندې د توپ په څېر کېښودل شو، داسې هم فیصله وشوه چې په دې ټوپک به په کال کې یوازې دوه ځله ډزې کېږي. یو وار د اکتوبر پر دولسمه د ((غواوو د څېرو جګړې)) کالیزه او بل وار به ((د دوبي منځ ورځ)) یا د ((انقلاب)) کالیزه ورباندې نمانځل کېږي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

په ژمي کې د مولي له لاسه تکليف نور هم زيات شو، هر سهار به ناوخته له خوبه پاڅېدله، ناوخته به کار ته راتله او هره ورځ به يې د ناوخته پاڅېدلو لپاره پلمې جوړولې. خوراک يې ډېر کاوه، خو د کار پر وخت به يې ځان په ناجوړۍ اچاوه او په يوه او بله پلمه به يې ځان له کاره خلاصاوه، هر وخت چې به يې په ټکسيو ځان له کاره خلاص کړ، نو بيا به د فارم د اوبو ډنډ ته تلله او هلته به يې په اوبو کې د خپل مخ ننداره کوله. يوه ورځ مولي د کور په غولي کې خوشاله خوشاله چکر واهه. د چکر په دوران کې خپله لکۍ يې په مکېز مکېز تاووله راتاووله او ورسره يې د وچو وښو په ډنډرو شخوند واهه چې کلوور ته په مخه ورغله او د ليدو سره يې مولي يو خواته بوتله او پټ يې ورته وويل:

((مولي! زه درته يوه جدي خبره کوم. تاپسې د څو ورځو راهيسې دا ګونګوسې روان دی چې ته د انسانانو سره پټ روابط لرې. ما په دې ګونګوسي باور نه کاوه، خو نن سهار مې ته په خپلو سترګو د فارم په څنډه ولاړه وليدلې چې تا له هغو ځايه فوکسووډ فارم ته کتل. زه ستا څخه لږه لرې ولاړه وم، خو زه پوره باور لرم، بلکې ما په خپلو سترګو وليد چې د پيلکتيګټن د نوکرانو څخه يو د ونو د جارګي اخوا ولاړ و، هغه تاته څه خبرې کولې او تا ورته اجازه ورکړې وه چې هغه ستا شونډک در وموښي. مولي! د دې کار څخه ستا مقصد څه دی؟ ((دا سمه نه ده! زه هلته هېڅ نه وم، ما دا کار نه دی کړی!)) مولي چيغه کړه او ورسره پورته پورته غورځېدله او ځمکه يې په سومانو وهله.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((مولي! ته خو يو ځل نېغ راته وګوره! ايا ته به قســـم وخورې چې ته هلته نه وې ولاړه او دغه سړي ستا شونډک نه مښه؟)) کلوور ترېنه پوښتنه وکړه.

((دا دروغ دي! دا په ما تور لګول دي!)) مولي تکرار وکړ، اما مولي کلوور ته مخامخ نېغ نه شو کتلای، يوه شـېبه وروسـته مولي پښې سپکې کړې او په يوتراټ ورشو ته وتښتېده.

کلوور تر يوې شـــېبې په ســـوچ کې ډوبه ولاړه وه او غير له دې چې نورو ځناورو ته څه حال ووايي. د مولي اســـتبل ته ولاړه او په خپلو ســـومانو يې بوس اخوا ديخوا کړل. ګوري چې دلته د بوسو د لاندې د نباتو د وړوکو ټوټو ډېری او ورسره د بېلو بېلو رنګونو د پټيو څو ګېډۍ هم پرتې دي. پوره درې ورځې وروسته مولي ورکه شوه او څو اوونۍ د هغې درک معلوم نه شو. يوه ورځ د فارم کوترو خبر راوړ چې مولي د ويلنيګډن اخوا د يو هوټل په مخکې د يوې دوه ارېزه کراچۍ د ســـور او تور رنګ تيرونو ترمنځ ولاړه وه، د کراچۍ ترڅنګ يو چاغ ســـور مخی ســـړی ولاړ و. دې ســـړي تنګ پتلون اغوســـتی و، پايڅې يې تړلې وې او د هوټل خاوند برېښـــېده. ده د مولي شونډک ورمښه او په خوله کې يې نبات ورکول. د مولي ويښته غيچې شوي وو او د تندي د وربل چاپېره يې تکه ســـره پټۍ تړلې وه. د کوترو د خبر له مخې دلته مولي ډېره خوشاله ښکاره کېده.

دا د مولي په باره کې لومړنی او ورستی راپور و او له تر دې وروسته ځناورو د مولي نوم په خوله وانه خيست.

د جنوري مياشـــت ډېره ســـړه وه او کنګل وله ځمکه د تيرې غوندې ســـخته کړې وه، همدا علت و چې اوس په ځمکه کار نه کېده، خوګانو په لوی ګودام کې ډېرې غونډې دايرې کړې او هغوی د راتلونکي موســـم لپاره خپل پلانونه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډو ته وړاندې کړل. دا يو منل شوی واقعيت و، چې د فارم د ټولو څناورو په تناسب خوګان ډېر هوښيار وو. ((د څناوروتوب)) د مساواتو د روحيې پر اساس خوګانو د ډيموکراسۍ اساسات منلي وو. د دې اساساتو له مخې دوی د فارم اړوند پروګرامونه، پلانونه، پاليسي او وړانديزونه د څناورو غونډې ته وړاندې کول او د هرې پرېکړې لپاره يې د مجلس اکثريت ترلاســـه کول، ضروري باله. د خوګانو غوښتنې به هر وخت د ټولو څناورو له خوا په مطلق اکثريت تصــويبېدلې. که چېرې د ســـنوبال او ناپولن ترمنځ مخالفت نه وای، ښايي د خوګانو ځينو پروګرامونو په زړه پورې نتيجې ورکړې وای، دوی به په هره موضوع کې د يو بل ډېر سخت مخالفت کاوه. که چېرې يو به د اوربشو د کر وړانديز وکړ، نو بل به حتماً د جودرو د کر وړانديز کاوه. که چېرې يو به وويل چې په هغه يا دغه ځای کې دې ګوپي وکرل شـــي، نو بل به حتماً ويل چې دغه ځمکه يوازې او يوازې د کبلو د کر لپاره وړ ده او د کبلو پر ته بل هيڅ شی نه کوي. دواړو خوګانو په غونډه کې ملګري درلودل، په هره غونډه کې د دوی ترمنځ بحث تودېده او يو په بل به يې شديد تنقيدونه کول. سنوبال ماهر نطاق او نامتو خبر لوڅ و او ده به تل په هره غونډه کې د ښـه فصـاحت او بلاغت په برکت اکثريت ترلاسه کاوه. په ځينو غونډو کې ناپولن هم د رايې او ملاتړ په جلبولو کې ښه و. ده به په غونډو کې د مېږو څخه رايې اخيستلې. کله چې به د بحث په دوران کې سنوبال د يوې موضوع د تشريح په باره کې يوې حسـاسـې مرحلې ته ورسېد، نو دلته به يو وار مېږو رمباړې پيل کړې او ((څلور بولي ښـــه دي، دوه بولي خراب دي)) يې ويل. مېږو به تل اوچتې رمباړې وهلې او د سنوبال وينا به يې ګډوډوله. سنوبال د مسټر جونز په مينه کې ((د بزګرۍ او مالدارۍ انکشـــاف)) په نامه کتاب وموند او له څه مودې راهيســـې يې د دغه کتاب ژوره مطالعه کوله. د دې کتاب د مطالعې په برکت

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنوبال د فارم د اصلاحاتو لپاره ډېر نوي نوښتونه او پلانونه درلودل. هغه په ډېر عالمانه توګه د ځمکې د زېم ايستلو، د وچو وښو د کوټه کولو او د اوبو څخه د ځګ د تصفيه کولو خبرې کولې. همدا شان يې په کراچۍ کې پټو ته د سرې د وړلو د کار او زياره مخنيوي لپاره پلان جوړ کړی و، چې د هغه له مخې د فارم ټول څناور مکلف وو چې هر وخت مستقيماً پټو ته ولاړ شي او د پټو په بېلابېلو ځايونو کې دې پچې او غوشايي وکړي. له بلې خوا ناپولن غونډو ته خپل پلان نه وړاندې کاوه. د سنوبال د خبرو په دوران کې به يط د ځان سره غلي ويل ((ستا پلانونه به هيڅ مثبته پايله ونه لري.)) د ناپولن د کړو وړو څخه داسې ښکارېدله لکه د يو مناسب وخت انتظار چې يې کاوه. سنوبال او ناپولن تر هر څه زيات د يادې ژرندې د جوړولو په باب سخته شخړه وکړه.

د فارم ودنۍ ته نږدې په اوږد مالځر کې يوه وړوکې غونډۍ وه او دا غونډۍ د ټول فارم اوچته نقطه وه. کله چې سنوبال د دې غونډۍ اوچته برخه ښه وکتله وروسته يې د څناورو په غونډه کې خپل راپور داسې اعلان کړ.

((ملګرو! زه د يوې ژورې سروې په پای کې دې نتيجې ته ورسېدم، چې د فارم د غونډۍ اوچته برخه د بادي ژرندې د جوړېدو لپاره ېخي مناسب ځای دی. زه پوره باور لرم چې په دغه ځای کې جوړه بادي ژرنده به ټول فارم ته د برق د ورکولو لپاره د يو قوي ډاينمو د چلولو توان ولري. دغه برق به په شپه کې د ټولو څناورو غوجلې، استبلونه او د ويده کېدو ځايونه رڼا کړي. دا برق به په ژمي کې د څناورو د اوسېدو ځايونه تاوده او په اوړي کې ساړه ساتي. دا برق به د فارم برقي اره، د بوسو او چغندرو پرې کوونکي ماشينونه او د فارم د غواوو د لوشلو ماشين هم وچلوي. دغه ماشينونه به يوازې د څناورو لپاره کار کوي. څه وخت چې دې ماشينونو کار پيل کړ، نو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دغه وخت وروسته به تاسو ټول بې غمه په مالځړونو کې ځرېږئ او تاسو به د خپلو ذهنونو د انکشاف په خاطر د مطالعې، مباحثې او مفاهمې لپاره ډېر وخت ولرئ.))

له دې نه مخکې د فارم ځناورو دا ډول خبرې نه وې اورېدلې. د ځناورو فارم ډېره زړه بنه درلوده او په فارم کې موجوده یو څو ماشینونه هم ډېر زاړه وو. کله چې سنوبال ځناورو ته د خپل پلان له مخې د عجیب و غریب ماشینونو د عکسونو په باره کې تشریح ورکوله، په غونډه کې د ټولو ځناورو خولې د حیرانتیا څخه وازې پاتې وې.

سنوبال په څو اوونیو کې د بادي ژرندې پلانونه سرته ورسول. د دې پلانونو جزیات د مستر جونز له درې کتابونو ((په خپل کور کې یو زر زر مفید شیان کول.))، ((هر سړی په خپل ختګر دی.)) او ((د مبتدیانو لپاره د برق زده کړه)) څخه اقتباس کړي وو. سنوبال د هغه څپر لاندې مطالعه کوله، کوم چې د چرګوړو د ماشین لپاره جوړ شوی و. د دې څپر فرش په توږل شویو هوارو لرګیو پوښل شوی و او ده به پر دې هوار فرش د خپلو پلانونو رسمونه ایستل. سنوبال به په ساعتونو د دې څپر لاندې به د مخکې پښې په ګرت کې تباشیر نیولی و، یوه خوا او بله خوا یې چټک حرکتونه کول. په هوار فرش یې پرله پسې رسمونه ایستل او کله کله به په هیجاني حالت کې سرنګېده. څه موده وروسته د هغه پلانونه د ماشین په پېچلو پرزو او د ځمکې د غابور ماشینونو په رسمونو تبدیل شول، سره له دې چې دغه پېچلي رسمونه د نورو ځناورو د فهم او درک څخه بېخي اوچت وو، خو بیا هم دغو رسمونو ټول ځناور دومره د تاثیر لاندې راوستلي وو چې هره ورځ به ټول ځناور د دغو رسمونو د ننداري لپاره دلته راتلل. چرګو او هیلیو د ننداري پر وخت له دې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاره چې په فرش باندې د تباشــير نښــې او رســمونه د پښــو لاندې وران نه کړي، په ډېر تکليف ګرځېدلې راګرځېدلې.

ناپولن د لومړۍ ورځې نه د بادي ژرندې پر ضـــد خپل مخالفت اعلان کړی و. همدا علم و چې يوازې ده د سنوبال په رسمونو کې هيڅ علاقه نه ښودله. د ســخت مخالفت ســره ســره يوه ورځ ناڅاپه ناپولن د ســنوبال د پلانونو د ليدو لپاره څپر ته راغی. هغه لومړی د څپر چاپېر په درندو ګامونو وګرځېد. د هر پلان جزيات يې بـه ډېر غور وکتل. دغـه جزيات يې څو ځلـه پـه پوزه سونږکړل. بيا د لږ وخت لپاره ودرېد د هر پلان ټول جزيات يې د بنو لاندې په ځير ځير کتل او په ټولو جزياتو يې ژور فکر کاوه. ناڅاپه يې پښه پورته کړه او د ســـنوبال په پلانونو يې متيازې وکړې او له دې وروســـته چوپ چاپ د څپر څخه بهر ووت.

په ټول فارم کې د بادي ژرندې په موضوع ډېر ژور اختلاف راغی. سنوبال دا خبره منله چې د بادي ژرندې جوړول ګران کار دی او ډېر زيار غواړي. ده به ويل:

((موږ مجبور يو چې د دېوالونو د جوړېدو لپاره دکانونو څخه توږل شـــوې تيږې راوړو. بيا د ژرندې بادوانونه جوړ کړو او ورپســـې د ډاينمو او کلک کېبلونو ضـرورت وپوره کړو.)) څنګه دا شيان ترلاسـه کېدای شي؟ سنوبال دې ســوال ته هيڅ ځواب نه ورکاوه. خو ويل به يې چې دا ټول کار په يو کال کې ترســـره کېږي. ده پـه غونډه کې اعلان وکړ. ((د ژرنـدې تر جوړېدو وروسته به په فارم کې د ځناورو دکار دومره انرژي وسپمول شي، چې ځناور به په يوه اوونۍ کې درې ورځې کار کوي او په مقابل کې به پوره د يوې اوونۍ اجوره اخلي.)) هم په دې غونډه کې ناپولن د ســنوبال پر ضـــد دا اســتدلال

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندې کړ چې ((د دې وخت لوی او مهم ضـــرورت د خوراکي شـــیانو او موادو پرېمانه تولید دی. موږ باید چې خوراکي شیان ډېر تولیدکړو او په دې وخت کې له هر څه نه لومړی تولید ته پاملرنه وکړو. که چېرې څناور د ډېرو خوراکي شـیانو د تولید پر ځای خپل قیمتي وخت د بادي ژرندې په جوړېدو ضـایع کړي، نو په دې صـورت کې په ټول څناور د لوږې مړه شـي.)) د فارم ټول څناور د دې دوو شـعارونو پر اسـاس. ((که څوک غواړي چې په اوونۍ کې درې ورځې کار وکړي او د یوې اوونۍ اجوره مکمله واخلي، نو سـنوبال ته دې رایې ورکړي.)) او ((که څوک غواړي چې اخور یې ډک وي، نو ناپولن ته دې رایې ورکړي.)) په دوو ډلو ووېشـــل شـــول. په ټول فارم کې بنجامین یواځینی څناور و چې د یوې ډلې طرفداري یې هم ونه کړه هغه په دې دواړو شعارونو چې یا به بادي ژرنده د څناورو د کار او زیار سپما وکړي او یا به په اخور کې د خوراک شـــیان پرېمانه شـــي، هېڅ باور نه درلود. بنجامین به پټ ویل ((که ژرنده وي او یا نه وي په دواړو حالاتو کې به د څناورو ناوړه ژوند د پخوا غوندې دوام لري.))

د ناپولن او سـنوبال ترمنځ د بادي ژرندې په موضـوع د مخالفت سـربېره د فارم د دفاع په موضــوع هم شـدید مخالفت وجود درلود، اوس د فارم ټولو څناورو دا احسـاس کاوه چې انسـانان ((د غواوو څپر)) په جګړې کې د ماتې د خوړلو په نتیجه ک؟ې حتماً یو ځل بیا د فارم د نیولو او د مسټر جونز د بیا راوســـتلو لپاره په فارم قاطع یرغل کوي. د څناورو په نظر د انســـانانو د بل قاطع یرغل اسـاسـي علت د دوی د ماتې د اوازې خپرېدل دي. اوس د دوی د ماتې خبر په خواوشـا سـیمو کې خپور شـوی دی او د دې خبر په اورېدو د ګاونډیو فارمونو څناور یاغي شـــوي دي. انســـانان د دې لپاره چې د خپلو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

فـارمونو د ځنـاورو د بغـاوت مخنيوی وکړي، شـــــايد چې هغوی ډېر ژر د ځناورو په فارم يوه بله قاطع حمله وکړي.

کله چې په غونډه‌کې د فارم د دفاع موضـوع طرح شـوه، سـنوبال د ناپولن د يو بل پر ضد سخت موقف ونيو، ناپولن وويل: ((ملګرو! زما په نظر تر هرڅه مخکې د فارم د دفاعي کمېټې تقسـيم کړي. موږ بايد د جګړې وسـلـه حتماً ترلاسـه کړو او د فارم ټول ځناور دې د وسـلې اسـتعمال او جنګي تاکتيکونه زده کړي. که چېرې موږ د انسـانانو پر ضـد موثره دفاع وکړه او لومړی مو په دې فارم کې ((انقلاب)) کامیابه کړ، نو زه پوره باور لرم چې په راتلونکي کې موږ د له دې فارم څخه نورو ګاونډيو فارمونو ته ((انقلاب)) صادرولای شو. اما برعکس که چېرې موږ د خپل فارم څخه دفاع ونه کړلای شـوه، نو په دې صــورت کې موږ حتماً ماتې خورو او د ماتې په نتيجه کې زموږ ((انقلاب)) د تل لپاره ناکامه کېږي.))

سنوبال د ناپولن د نظر په مخالفت کې وويل: ((ملګرو! زموږ فارم د ګاونډيو فارمونو له خوا محاصـــره شــــوی دی. تر هرڅه مخکې موږ بايد چې دغه محاصره حتماً ماته کړو. موږ بايد چې ډېرې کوترې خواوشا فارمونو ته ولېږو او د دغو کوترو اصــلي دنده به دا وي، چې د ګاونډيو فارمونو اوســېدونکي ځناور ((بغاوت)) ته راوپاروي. کله چې موږ له دغو فارمونو څخه انســانان وشــړل او ((انقلابونه)) مو بريالي ســرته ورســول، نو له يوې خوا موږ د محاصـرې له حالت څخه خلاصېږو او له بلې خوا يوازې په دې صـورت کې زموږ د فارم واقعي دفاع کېدلای شي او بس.))

ځناورو لومړی د ناپولن او بيا د ســنوبال دلايل واورېدل، د دواړو خوګانو دلايل قوي ښکاره کېدل. کله چې ناپولن غونډې ته خپل دلايل وړاندې کړل،

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ټولو څناورو د ده استدلال ته سرونه خوځول او کله چې سنوبال خپل دلایل وویل، نو بیا ټولو څناورو د ده استدلال ته سرونه خوځول شروع کړل. څناورو تر پایه دا پرېکړه ونه کړه، چې په دوی کې د کوم خوګ دلایل سم دي.

بلاخره د سنوبال د پلانونو د تکمیل ورځ راورسېده. کله چې د یکشنبې د غونډې لپاره د فارم ټول څناور لوی ګودام ته راغلل، سنوبال ودرېد او د غونډې رایې ته یې د بادي ژرندې د کار د پیل کېدو او نه پیلېدو موضوع وړاندې کړه. سره له دې چې مېږو د هغه وینا څو ځله په رمباړو ګډه وډه کړه، خو بیا هم هغه د بادي ژرندې د جوړېدو څخه پوره دفاع وکړلای شوه.

ناپولن د سنوبال پر ضد ودرېد او په ټيټ غږ یې غونډې ته وویل: ((مګلرو! د بادي ژرندې جوړېدل یو چټي کار دی. زه ستاسو له ټولو ملګرو څخه هیله کوم چې د دغه چټي کار لپاره خپله رایه ور نه کړئ.))

تر دې لنډې وینا وروسته ناپولن ډېر ژر په خپل ځای پرېوت. ده یوازې دېرش ثانیې خبرې وکړې. ناپولن د خپلې وینا د مثبتې اغېزې په باب هېڅ چرت ونه واهه.

کله چې سنوبال د ناپولن لنډه وینا واورېده، نو هغه نېغ ودرېد، لومړی یې په ډېر قهر مېږې تهدید کړې، هغوی یې د بې ځایه رمباړو وهلو څخه منع کړې او بیا یې خپله احساساتي وینا داسې پیل کړه:

((ملګرو! کله چې زما پلانونه سرته ورسېږي او بادي ژرنده جوړه شي، نو زه ورته په ډاډ ویلای شم چې د فارم ټول څناور به هوسا ژوندکوي او له ټولو سختوکارونو څخه به یې اوږې سپکې شي. اوس زما تصور بوسو، وښو او د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټيپرو پرېکوونکو ماشـــينونو څخه ډېر پورته تللي دي. زه د خپلو پلانونو له مخې تاسو ته دا زېرى درکوم چې د بادي ژرندې برق به له يوې خوا ستاسو د فارم يوې، غابنورې، لرونه، د فصل د راټولولو او ګېډۍ کولو ماشينونه او د درمندونو د ټکولو او ميده کولو ماشـــينونه چلوي. له بلې خوا به دغه برق ستاسو د فارم ټولې غوجلې رڼا کړي، د دې برق په برکت به ستاسو لپاره په ژمي کې تودې اوبه او په ژمي کې سړې اوبه موجودې وي او تاسو به د ژمي په سړو کې په هر غوجل کې برقي منقلونه لګولي وي.))

تر دې وخته پورې د ژرندې په موضوع ټول څناور په دوو ډلو وېشل شوي وو اما په دې غونډه کې سنوبال د خپل فصاحت او بلاغت په قوت د څناورو لوى اکثريت ترلاسه کړ او د هغه د وينا په پاى کې په غونډه کې حاضر څناور په دې ښه پوهېدل چې اوس د غونډې رايې په کومه خوا ځي. هم په دې شېبه کې ناپولن ودرېد، ســـنوبال ته يې په ترڅ وکتل او بيا يې په ډېر لوړ غږ سونګېدنه شروع کړه. له دې ترمخه د فارم يو څناور هم د ناپولن څخه دغه شان سونګېدل نه و اورېدلي.

د دې عجيبه سونګېدنې سره جوخت د لوى ګودام د باندې د سپو د غپا اواز راغى. دغه ډېر خطرناک غپېدل وو، نه لوى سپي چې کړى يې په غاړه وې په يو تراټ په دانګونو ګودام ته رانوتل او د رانوتلو ســـره يې نېغ په ســـنوبال ورمنډه کړه. د دې لپاره چې د ســـپو د خولې اچولو څخه ځان بچ کړي، سنوبال له خپل ځايه ټوپ وواهه او د سترګې د رپ سره د ګودام د دروازې څخه ووت. هغه مخکې او سپي ورپسې په منډه ورخلاص وو. د دې پېښې په ليدو حيران او وډار شو، څناورو چوپ چاپ د لوى ګودام د لويې دروازې نه د سنوبال د منډې او د سپو د تعقيب ننداره کوله. د ګودام او سړک ترمنځ په اوږد مالځړ ســـنوبال دومره چټکه منډه وهله څومره منډه چې يو خوګ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهلی شي. ګرندي سپي د هغه پنډيو ته نږدې شول. په دې وخت کې سنوبال وښـويېد او ننډهر کوونکو ځناورو دا فکر وکړ چې ګونډې سـپو په خوله کې ونيو. تر ښـويېدو وروسـته سـم له لاسـه ډېر ژر راپورته شـو او خپله منډه يې پسې چټکه کړه. بيا ورپسې سپي ورور سېدل او يو سپي د هغه لکۍ ته خوله واچوله. د خولې له اچولو سـره سـنوبال خپله لکۍ په ډېره چټکتيا تاو کړه او د سـپي د خولې د اچولو څخه يې لکۍ خلاصـه کړه. تر دې وروسـته سنوبال لا پسې چټک شو. د ده او د سپو ترمنځ څو انچه واټن پاتې و، چې سنوبال د بوټو په منځ کې په يو لوی سوري کې ښکته پرېوت او تر دې وروسته سنوبال هېڅ ونه ليدل شو.

ډار شوي ځناور ډېر غلي ګودام ته بېرته ننوتل. يوه شېبه وروسـته نهه سپي په دانګونو بېرته راغلل. د سـپيو په ليدو ټول ځناور حيران شـول، ځکه چې يو ځناور هم په دې نه پوهېده چې دغه خطرناک مخلوق له کومه ځايه راپيدا شو. اما ډېره ژر دغه معامله حل شــوه. ځناورو ته څرګنده شـــوه چې دا هم هغه کوکري دي، چې ناپولن د دوو ســـپيو څخه اخيســـتي وو او په خپله يې په يو ځانله ځای کې د تربيې لاندې ونيول، تراوسـه دغه سـپي پوره لوی شـوي نه وو، خو بيا هم دوی د خپل عمر په تناســـب ډېر غټ او د خطرناکه لېوانو غوندې معلومېدل. څه وخت چې دغه ســـپي راغلل د راتګ ســـره ناپولن ته نږدې ودرېدل او ټولو ځناورو په خپلو سترګو وليدل چې دغه سپي ناپولن ته داسې لکۍ وهي، لکه څنګه چې د دوی مياندو او پلرونو مستر جونز ته لکۍ وهلې.

ناپولن مخکې او سپي ورپسې روان شول. هغه د ګودام دننه هغه اوچت ځای ته پورته شول، کوم ځای چې يو وخت ور ميجر د فارم ځناورو ته خپل خوب ويلی و. له دغه ځايه ناپولن اعلان وکړ: ((ملګرو! سـر له نن يکشـنبې سـهار

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

غونډې له منځ ولاړې. دا غونډې یو چټي او غیر ضـروري شـی دی او دغه چټي شـی زموږ قیمتي وخت ضـایع کوي. په راتلونکي کې به د خوګانو یوه ((مخصـوصـه کمېټه)) د فارم ټولې چارې چلوي او ددغې کمېټې ریاسـت به زما پر غاړه وي. تر دې وروسته به موږ خوګان پټې غونډې کوو او د دغو پټو غونډو فیصلې به تاسو ته ابلاغ کېږي. تاسو ټول ځناور به د یکشنبې پر سهار راټولېږئ، د فارم بیرغ ته به سـلامي ورکوئ. ((د انګلسـتان ځناورو)) ترانه به وایئ او د ټولې اوونۍ دکار اوامر به اخلي. پام کوئ چې تر دې وروسته په یوه موضوع هم بحث او مباحثه ونه کړئ.))

له یوې خوا د سـنوبال د شـړلو له امله د فارم ټولو ځناورو ته لویه صـدمه رسـېدلې وه او له بلې خوا د ناپولن دې اعلان د هغوی په زخمونو مالګه ودوړوله. که چېرې د فارم ځناور د مخکې نه په سـم اسـتدلال اموخته وای، شاید چې هغوی د دې اعلامیې پر ضد احتجاج کړی وای. د سنوبال پر شړلو او د ناپولن د نوي اعلان په اورېدو د بوکسـر غوندې یو سـوړ ځناور ته هم صدمه ورسېدله. بوکسر خپل غوږونه ځوړ ونیول. څو ځله یې په تندي پروت وربل اخوا دېخوا وغورځاوه او د سـم اسـتدلال لپاره یې له حده زیات فکر وکړ، خو له بده مرغه چې مغزو یې تر پایه ورسـره مرسـته ونه کړه، ټولو ځناورو لـه جملې څخه یوازې څلور ځوان خوګانو پـه ډاګه خپـل خفګـان څرګند کړ. دغه څلور خوګان په لومړي کتار کې ناسـت وو. څلور واړو یو ځای د نوي اعلان پر ضـد کړیکې پیل کړې. څلور واړه یو ځای راپورته شـول او څلور واړو یو ځای په خبرو شـروع وکړه. د ناپولن تر څنګ پراته سپي د خوګانو د کړیکو په اورېدو راپورته شول. دوی خوګانو ته وغرېدل او د دوی د ډارېدونکي غرېدو لـه وېرې خوګان غلي او چوپ چاپ پـه خپلو ځایونو کېناسـتل. تر دې وروسـته مېږو په جګ اواز رمباړې شـروع کړې او

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلس دقیقې یې په رمباړو ((څلور پښیز ښه دي او دوه پښیز خراب دي)) تکرار کړه او د دې دستوري رمباړو په وجه د ګودام دننه بحث ته خاتمه ورکړل شوه.

ناپولن د ((انقلاب د تکاملي پړاو)) د نوي تنظیم د شریح لپاره سکیولر فارم ته ولېږه. دلته سکیولر د فارم ځناورو ته په ویناکې وویل: ((ملګرو! زه پوره باور لرم چې د فارم ټول ځناور د ملګري ناپولن له دې قرباني څخه د زړه له کومې مننه کوي چې ده نور اضافي کارونه هم په خپلو مبارکو اوږو واخیستل.))

((ملګرو! تاسو هېڅ داسې تصور ونه کړئ چې ګوندې مشرتوب د ساعت تېرۍ شی دی. برعکس مشرتوب یو ډېر درود مسولیت دی. تاسو په دې پوهېږئ چې زموږ د فارم یو ځناور هم د مګلري ناپولن غوندې په دې اصولو چې ((ټول ځناور مساوي دي)) کلکه عقیده نه لري.))

((ملګرو! زه پوره ډاډ لرم چې ستاسو دیموکرات ملګری ستر ناپولن د زړه نه دا غواړي چې تاسو دې په خپله د فارم چارې وچلوئ، خو باید موږ له دې واقعیت څخه هم هېڅ انکار ونه کړو، که چېرې موږ په ځینو وختونوکې د فارم د چارو په برخه کې غلطې پرېکړې وکړې، نو ایا تاسو د دغو غلطو پرېکړو په انجام پوهېږئ؟ د مثال په توګه تاسو ته څرګنده شوه او اوس وربانده ښه پوه شوي یاست چې سنوبال زموږ فارم لوی مجرم دی. که چېرې د ژرندې د موضوع په رایې شمېرنه کې تاسو سنوبال ته رایه ورکړې وای، نو په واقعیت کې به تاسو د سنوبال غوندې د یو لوی مجرم د پرېکړې تاییدکړی وای. دا حقیقت باید ومنو چې اوس سنوبال د یو لوی مجرم پرته بل هېڅ حیثیت نه لري.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ځناور سکيولر ته وويل: (((زه شاهد يم چې ((د غواوو څپر)) په جګړه کې سنوبال په ډېر زړورتوب وجنګېد.))

((ملګرو! يوازې زړورتوب کفايت نه کوي، بلکې زموږ په فارم کې له ټولو څخه مهم شرط وفاداري او اطاعت دی. موږ ټول خوګان دا عقيده لرو چې ((د غواوو څپر)) د جګړې په باره کې سم معلومات نه دي راټول شوي. ډېر ژر به تاسو ته روښانه شي چې په دې جګړه کې د سنوبال د زړورتوب په برخه کې څومره مبالغه شوې ده.))

((ملګرو! موږ يو پولادي ډسپلين ته اړتيا لرو. زموږ د نن ورځې شعار دا دی: که چېرې تاسو يو ناسم ګام پورته کړ، نو زه باور لرم چې زموږ دښمنان بېرته راځي، ايا تاسو دې فارم ته د جونز بيا راتګ غواړئ؟))

يو ځل بيا د سيکولر استدلال ته چا ځواب ور نه کړ. ټولو ځناورو د زړه نه د جونز بيا راتګ نه غوښت. ټولو ځناورو په يو اواز دا پرېکړه وکړه که چېرې د يکشنبې د سهار بحثونه د جونز بيا راتګ ته لار هواروي، نو دغه غونډې دې د تل لپاره له منځه يوړل شي. د سيکولر د خبرو تر اورېدو وروسته بوکسر څه ناڅه فکر وکړلای شو. ده د ځناورو په استازۍ د عمومي احساس اظهار په لاندې شعار وکړ او دا شعار يې څو ځله تکرار کړ:

((که دا د ملګري ناپولن نظر وي، نو بيا خو دا نظر بېخي سم دی. مګلری ناپولن تل ربښتيا وايي. زه به د ملګري ناپولن د پاک هدف په خاطر لاپسې سخت کار کوم.))

اوس د ژمي موسم تېر شو او د پسرلي د کرکيلې وخت راورسېد. د سنوبال د بادي ژرندې د پلانونو څپر وتړل شو. هر ځناور فکر کاوه چې د پلانونو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسمونه به د ځېر د فرش څخه حتماً پاک شوي وي. اوس د هرې یکشنبې د سهار په لسو بجو ټول ځناور لوی ګودام ته راتلل او دلته یې د خوګانو څخه د یوې اوونی د کار امرونه اخیستل.

د ناپولن په امر د زوړ میجر کوپړی د قبر څخه راوکښل شوه. د دې کوپړی پورې یو پوټی غوښه او پوستکی نه وو پاتې، د کوپړی لپاره د فارم د بیرغ جنډې تر څنګ یو اوچت ځای جوړ شو او ناپولن په خپله دغه ځای ټوپک ته نږدې د زوړ میجر کوپړی په ډېر درناوي کېښوده. ناپولن د کوپړی د ایښودو په مراسمو کې دا حکم وکړ:

((تاسو ټول ځناور مکلف یاست چې د بیرغ تر پورته کېدو وروسته په کتار ودرېږئ. لومړی به د ملګري زوړ میجر د کوپړی احترام کوي او بیا به په کتار لوی ګودام ته ننوځي!))

تر دې وروسته ځناور د پخوا غوندې په ګودام کې ګډ وډ نه شو کېناستلای. اوس ناپولن، سیکولر او میني موس minimvs (دې خوګ په سندرو او شاعری کې ځانګړی استعداد درلود) د ګودام دننه د یو اوچت ځای په لومړی کتار کې کېناستل، نهه سپو به د ناپولن خواو شا په نیم دایره شکل ځای نیوه او د فارم نور خوګان به د هغه تر شاه په کتار کې ناست وو. له دوی پرته د فارم نور ټول ځناور مکلف وو چې د ګودام دننه ناپولن ته مخامخ په کتار ودرېږي. ناپولن به له دغه اوچت ځای څخه راپورته کېده او په ډېر ځیږ اواز به یې د اوونی د کار امرونه لوستل. په پای کې به ټولو ځناورو یو ځل ((د انګلستان ځناورو)) ترانه ویله او بیا به ټول ځناور د خپلو کارونو پسې خوربدل.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سـنوبال تر شـړلو وروسـته د دریېمې یکشـنبې په سـهار ناپولن غونډې ته وویل: ((له درې اوونیو راهیسـې د خوګانو ځانګړې کمېټې پټې غونډې وکړې او په دې غونډوکې د بادي ژرندې د تکمیل په پلانونو هر اړخیز غور وشـو. د دې پلانونو له مخې اټکل شـوی دی، چې د فارم بادي ژرنده به په راتلونکو دووکلونوکې بېخي سرته ورسېږي. په بل عبارت دا ژرنده به تاسو حتماً په دووکلونوکې جوړوئ. د ژرندې جوړېدل له تاسو څخه اضـافي کار او ډېر سـخت زیار غواړي. ممکنه ده چې زما په امر د اضـافي کار په دوران کې ستاسو خېره هم لږه شي.))

د دې اعلان په اورېدو ټول څناور هک پک شول، ناپولن په دې غونډه کې د خپل نظر د ناڅاپه تغیر په باره کې هېڅ ونه ویل. اما په دغه شـپه د خوګانو د ځانګړې کمېټې نطاق سـکیولر د ناپولن اعلان نورو څناورو ته داسې تشریح کړ:

((ملګرو! له پیل څخه ملګري ناپولن د باي ژرندې د جوړېدو هېڅ مخالفت نه دی کړی، بلکې ملګري ناپولن لومړنی شـخص دی، چې د بادي ژرندې د جوړېدو مفکوره یې وړاندې کړې ده. هغه پلان چې سـنوبال د چرګورړو د ماشین د څپر په فرش رسم کړی و اصلاً غدار او غل سنوبال د ملګري ناپولن د مغزو تخلیق دی.)) یو څناور پوښـتنه وکړه: ((که بادي ژرنده د سـتر لاربښـود ملګري ناپولن تخلیق وي، نو بیا ولې هغه د بادي ژرندې پر ضـد په دومره سختو الفاظو مخالفت کاوه؟))

د دې سـوال په اورېدو سـکیولر د یو پوخ مکار غوندې لومی اخوا دېخوا وکتل او بیا یې ورته داسـې ځواب ورکړ: ((ملګرو! دا خو د ملګري ناپولن هوښیارتیا وه، هغه خو په ظاهره داسې ښکاره کېده لکه چې د بادي ژرندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخالفت کوي. دا خو د مګلري ناپولن یوه عالمانه مناوره ده. ملګري ناپولن غوښت چې د دغه ظاهري مخالفت په وجه د سنوبال غونډې د یو خطرناک کرکټر څخه هم ځان خلاص کړ یاو هم د دې خطرناک کرکټر له شــر او بدې اغېزې څخه ټول فارم وژغوري. سنوبال د دې پلان د عملي کېدو په لاره کې یوازې اسـاسـي خنډ و، اوس دغه اسـاسـي خنډ له منځه تللی دی او مور پوره ډاډه یو چې اوس به د ژرندې پلان د هغه د بې ځایه مداخلې پرته په ارامه فضا کې ترسره شي.)) ((ملګرو! دې ته تاکتیک وایي! دا د ملګري ناپولن تاکتیک و!))

د تشــریح په دوران کې ســکیولر پورته پورته دانګونه وهل، لکی یې تاوولـه راتاووله او د ځان ســره موســکېده. هغه د ((تاکتیک)) ټکی څو ځله تکرار کړ. بېچاره ځناور تر پایه د ((تاکتیک)) په مانا او مفهوم پوه نه شــول. د سکیولر فصاحت او بلاغت او ورسره دریو سپو غورېدو ټول ځناور مجبور کړل چې دغه تشریح ومني او تر دې وروسته د سنوبال د شړلو او د بادي ژرندې په هکله سوال ونه کړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم څپرکی

ســـره له دې چې په دغه کال د فارم ټولو څناورو د غلامانو غوندې کار وکړ، خو بیا هم هغوی په خپل کار او زیار ډېر خوشاله معلومېدل. څناور په دې ښه پوهېدل چې اوس د دوی کار د پخوا غوندې د انســـانانو د یوې تنبلې او غلې ډلې په خدمت کې نه دی، بلکې اوس هغوی هر څه د خپلې ګټې او د خپل فارم د راتلونکو څناورو په خاطر کوي.

څناورو په ټول پســـرلي او دوبي کې په یوه اوونۍ کې شـــپېته ســـاعته کار کاوه. ناپولن د دغه کال د اګست په میاشت کې دا اعلان وکړ: ((تر دې وروسته د فارم ټول څناور مکلف دي چې د یکشنبې د ورځو تر ماسپښین وروسته هم کار وکړي. ما د یکشـــنبې د رخصـــتیو ورځو ته ((د خپلې خوښـــې کار)) نوم ورکړی دی. د دغو ورځو کار واقعاً د خپلې خوښـــې کار دی. خو که تاســـو د څناورو څخه یو څناور د خپلې خوښـــې د کار څخه پټ شـــي او په دغه ورځ غیر حاضـــري وکړي، نو زما په حکم به دغه څناور ته د نیمې ورځې څېره ورکول کېږي.))

((تاسو ته څرګنده ده چې د تېر کال په تناسب سږ کال د غلې حاصل لږ دی. په هغو دوو پټیو کې چې موږ د دوبي په پیل کې ګازرې کرلې وې، دغه دواړه پټي د مني په فصـــل کې ونه کرل شـــول، د نه کر علت دا دی چې دغه دواړه پټي د مني د کر لپاره ښه نه وو، یوې شوي. ستاسو د خبرتیا لپاره د اوس نه درته دا وړاندوینه کوم چې د فارم لپاره به راتلونکی ژمی ډېر سخت وي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بادي ژرندې د کار په شروع کې يو لړ ناځاپي مشکلات پېښ شول. سره له دې چې د ژرندې د ودانۍ لپاره د فارم دننه د تيږو يو ښـــه کان او په ځينو ګودامونو کې پرېمانه شـګې، سـمنټ او نور ټول مواد موجود وو اما لومړنی مشکل چې څناورو حل نه کړلای شو، دا و چې دوی د ژرندې د دېوالونو په اندازه دغه لوی پرښـــې څنګه ماتې کړي. د دغو لويو پرښـــو د ماتېدو کار د پلکونو او اړمونو پرته ممکن نه و. له بلې خوا د فارم څناورو ته د پلکونو او اړمونو د اسـتعمال کار ډېر سـخت و، ځکه چې يو څناور هم د پلک او اړم د استعمال لپاره په وروستيو دوو پښو نېغ نه شو ودرېدلای. د څو اوونيو د بې نتيجې کوښـښـونو وروسته بلاخره يو څناور په مغزو کې دا سمه مفکوره چې ((د زمکې د جاذبې قوې څخه دې استفاده وشي.)) راپيدا شوه او ډېر ژر په دې مفکوره عمل پيل شو.

د تيږو د کان په پورتنۍ برخه کې تيت و پرک ډېرې لويې پرښـــې پرتې وې. څناورو دغه پرښې په پېړو رسيو وتړلې. غواوو، اسونو، ګډ وو، بلکې هر هغه څناور چې دغه رسۍ نيولای شوه په خورا ډېر تکليف دغه پرښې ډېر په کرار د کان مخ ځوړ ځای ته راکښلې چې په ځينو خطرناکو شېبو کې به خوګانو هم کله ناکله د رسۍ په نيولو کې برخه اخيستله. کله چې به څناورو يوه پرښـه د کان څوکې ته راورسوله، بيا به يې له دغه ځايه پرښـه په مخ ځوړ پرېښـوده. په ډېر سرعت به دغه پرښـه په مخ ځوړ راراوانه شوه او څه وخت چې به د کان تل ته راورسېدله، نو ده لويه پرښـه به ټوټې ټوټې شـوې وه. تر دې وروسته د ماتې پرښـــې د چلولو کار ډېر اســـان و. اســـونو په يوه کراچۍ کې بنجمين او موريل پـه بلـه کراچۍ کې او مېږو يوه يوه تيږه د ژرنـدې د ودانۍ ځای تـه وړلې. د دوبي تر پايه د تيږو لويه ذخيره راټوله شـــوه او د تيږو د ذخيرې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروســـته د خوګانو د نګرانۍ او څارنې د لاندې د ژرندې د ودانۍ کار پيل شو.

د پرښو د ماتېدو کار ډېر سخت او د ستونزو ډک و. کله چې به يوه پرښه د کان ســر ته راکښــل کېده، دې يوې پرښــې به تل پوره د يوې ورځې ســترې کېدونکې زيار غوښـــت. په ځينو ورځو کې به غورځول شـــوې پرښـــې نه ماتېدلې.

د بوکسر نه پرته د ژرندې د ودانۍ کار ناممکن و. يوازې د ده قوت د فارم د نورو ټولو ځناورو برابر و کله چې به يوه پرښـــه په مخ ځوړ وښـــوېدله، نو ور سره به د رسۍ پورې نښتي ځناور هم راوښوېدل. د ښويدو په دوران کې به ځناورو د وارخطايۍ او نا اميدۍ چيغې شـــروع کړې. په دې خطرناک وخت کې به بوکسـر ځان اړم کړ. په ټول قوت به يې رســۍ ټينګه کړه او دغه ښويدونکې پرښه به يې پر ځای ودروله. کله چې به ځناورو وليد چې بوکسر د خپل قوت په برکت دوی له مرګ ژغوري، هغه د کان دننه کښته پورته ساه سوځېدلې منډې رامنډې وهي، زيار باسي، د درندو تيزږو د راکښـلو په وجه د هغه ســـومان په خاوره کې ننوځي او د وجود نه يې خولې څاڅي، نو هر ځناور به د بوکسر د قوت او زيار ډېره ستاينه او صفت کاوه.

((بوکســـره! ته د خپلې روغتيا پروا نه کوې، زه درته د يوې نږدې ملګرې په صـفت اخطار درکوم چې دغه د دېوانو کار او دغه زيات فشـار به دې ډېر ژر مړ کړي.)) کلوور ورته وويل: بوکســـر ورته په ځواب کې وويل ((زه دومره وخت نه لرم چې ستاسو په چټي خبرو وخت ضـايع کړم، زه د ټولو کشـالو د حل لپاره يو شعار لرم، چې زه به لاپسې سخت کار کوم او ملګری ناپولن تل رښتيا وايي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکسر یو ځل بیا د یو چرګ څخه دا هیله وکړه: ((ملګریه! ما هر سهار د نورو ځناورو څخه د نیم ساعت پر ځای پنځه څلوېښت دقیقې مخکې ویښوه.))

د ژرندې د جوړېدو کار ډېر په بیړه روان و او د بېکارۍ وخت ډېر لږ و، خو بوکسر به په دې ډېر لږ بېکاره وخت کې هم کار کاوه. هغه به یوازې کان ته تللو، دلته به یې ماتې تیږې راټولولې او د نورو ځناورو د کومک نه پرته به یې دغه تیږې د ژرندې ځای ته چلولې. سره له دې چې ځناورو د ژرندې په ډېر سخت کار بوخت وو، خو بیا هم د ټول دوبي په موده کې د دوی خوراک بد نه وو. د ځناورو خوراک د جونز له وخت څخه تراوسه پورې دومره توپیر نه و کړی. د ډېر کار او زیار سره سره ځناور خوشاله وو. دوی اوس د پنځه پراذیت او بې فایدې انسانانو پر ځای یوازې د خپلو خېټو لپاره کار کاوه. اوس د انسانانو په تناسب په ډېرو برخو کې د ځناورو د کار میتود ډېره موثره او ګټوره نتیجه ورکوله او د دغه میتود په برکت د ډېرو کارونو سمپا کېدله. د مثال په توګه ځناورو د وښو د للون کار دومره مکمل کاوه چې دغه شان پاک للون د انسانانو لپاره ناممکن و. په فارم کې غلا او پټ خوراک نه کېده. اوس دا ضرورت نه و چې ځناور دې د مالځړ ځایو او د کر د زمکو ترمنځ د کټارو په ودرېدو د اړیکي په اچولو او د دروازو په جوړېدو د کار انرژي خرڅه کړي.

بیا هم د دوبي په پای کې د فارم دننه د ځینو شیانو لکه د سپیو لپاره بسکټ، د اسونو د نعلونو لپاره اوسپنه، د غوړو، مېخونو، تارونو او د داسې نورو شیانو د اړتیا احساس شروع شو. له دغو شیانو څخه یو هم په فارم کې نه تولیدېده، له دغو شیانو برسېره دا احساس هم کېده، چې د مني د فصل لپاره به تخمونو، مصنوعي سرې او د کر اوزارونه هم شدید ضرورت پیداکېږي. له

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی برسېره د بادي ژرندې ماشين الات له ټولو مهم ضرورت ګڼل کېده، څنګه به دا شيان لاس ته راوړل کېږي؟ يو څناور هم د دې وړ نه و چې دې سوال ته ځواب ورکړي او يا د راتلونکو مشکلاتو د حل په باره کې تش تصور قدرې هم وکړلای شي.

کله چې د يکشنبې په سهار څناور د امرونو د اخيستلو لپاره راټول شول، ناپولن ورته دا ابلاغيه واورروله:

ما د يوې نوې پاليسۍ فيصله کړې ده. زه غاړم چې د ((څناورو فارم)) دې د ګاونډيو فارمونو سره تجارتي اړيکي ټينګ کړي، البته دا تجارتي اړيکي يوازې د تجارتي ګټو په خاطر نه ټينګېږي، بلکې زه غواړم چې د دې تجارتي راکړې ورکړې پواسطه هغه مشخص مواد چې د فارم لپاره عاجل ضرورت دی، لاس ته راوړم. تاسو بايد په دې ښه پوه شئ چې به دې حساسه مرحله کې د ژرندې د اړتيا وړ شيان له بل هر څه نه لوی او مهم ضرورت دی، ما عاجل تصميم نيولی دی. چې به دې حساسه مرحله کې د وښو يو ټوپ او د غنمو د فصل يوه برخه خرڅه کړم. سره له دې هم که چېرې ډېرو پيسو ته ضرورت پيداکېږي، نو زه دغه ضرورت د ويلنګډن په مارکېټ کې د هګيو خرڅلاو له لارې پوره کولای شم. تاسو د فارم ټولې چرګې بايد ځانونه دې قربانۍ ته چمتو کړئ. دا قرباني به د چرګو له خوا د ژرندې د ودانۍ لپاره يو مخصوص کومک وي. تاسو چرګې له نن څخه داکوښښ وکړئ چې د دې مخصوص کومک په خاطر غټې او ډېرې هګۍ واچوئ. پام کوئ چې يوه هګۍ درنه خوسا او ماته نه شي.))

د دې اعلاميې په اورېدو يو ځل بيا په څناورو کې نا ارامي خپره شوه. څناورو د يو بل نه دا پوښتنه شروع کړه: ((ايا د جونز تر شړلو وروسته په لومړنۍ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتمینه غونډه کې دا پرېکړې ونه شوې، چې څناور به له انسانانو سره هېڅ ډول روابط نه ټینګوي. تجارت به نه کوي، پیسې به نه استعمالوي؟)) دا پرېکړې ځینو څناورو ته یادې وې اما ځینو څناورو فکر کاوه چې ګوندې دغه پرېکړې شوې وې. هغو څلور خوګانو چې د ناپولن په امر د غونډې له منځه تګ پر ضد یې احتجاج غږ پورته کړ. د دوی دا احتجاج د اواز په اورېدو سپیو ورباندې راغرم وهلې او ډېر ژر یې د دغو خوګانو اواز غلې کړ. په دې شېبه کې مېږو بیا د عادت سره سم ((څلور بولي ښه دي او دوه بولي خراب دي)) په رمبارو شروع وکړه چې د څو شېبو ګډوډۍ وروسته حالت بېرته عادي شو. ناپولن د څناورو د غلي کېدو لپاره مخکنۍ پښه پورته کړه او څ وخت چې ټول څناور چوپ شول هغه خپلې وینا ته داسې دوام ورکړ:

((ما د مخکې نه ټول ترتیبات نیولي دي. زما د ترتیباتو له مخې تاسو څناور د انسانانو سره د مستقیم او غیر مستقیم تماس د نیولو حق نه لرئ. زما په عقیده ستاسو او د انسانانو ترمنځ تماس یو ناوړه عمل دی. ما اراده کړې ده چې د تماس د چارو ټول بار په خپلو اوږو واخلم، ما او د ویلنګډت تجار مستر ویمپر Whymper موافقه کړې ده چې دغه تجارت به د څناورو د فارم او خارجي نړۍ ترمنځ د ارتباط وظیفه اجرا کوي هغه به د هرې دوشنبې په سهار دلته راځي او زما نه به لازم هدایتونه اخلي.))

ناپولن خپله وینا په کرغېړن او چیغنده اواز د دې شعار په ویلو چې ((ژوندی دې وي د څناورو فارم)) پای ته ورسوله او ((د انګلستان څناورو د ترانې تر ویلو رووسته ټول څناور خواره شول.

تر دې اعلامیې وروسته سکیولر د څناورو د قانع کېدو لپاره د فارم دننه وګرځېده او څناور یې داسې مخاطب کړل.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! زه درته پوره ډاډ درکوم چې د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد نه کومه فیصله شوې ده او نه کوم وړاندیز. کېدی شي چې دا ستاسو محض یو تصور وي او یا دا هغه دروغ وي چې د ((انقلاب)) په شروع کې غذار سنوبال خپرول.)) د سکیولر د خبرو په دوران کې یو څناور ډېر ضعیف شک ښکاره کړ چې ګوندې دغه پرېکړې شوې دي اما سکیولر په ډېره چالاکۍ د ټولو څناورو څخه دا پوښتنې وکړې: ((ایا د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد فیصلې ستاسو خوب لیدل نه دي؟که دا ستاسو خوب لیدل نه وي، ایا تاسو د دغه شان پرېکړو کوم ثبت شوې ثبوت وړاندې کولی شئ؟ یو څناور هم د سکیولر پوښتنو ته ځواب نه شو ورکولای، ځکه چې د دغو پرېکړو ثبت شوي ثبوت وجود نه درلود. په پای کې ټول څناور قانع شول چې د تجارت او د پیسو د استعمال پر ضد پرېکړې د دوی د یو غلط تصور او خیال پرته بل هېڅ مفهوم نه لري.

د ناپولن د ترتیباتو سره مستر ویمپر فارم ته تګ راتګ شروع کړ. مستر ویمپر یو برېتور، لنډ، مکار او چالاک شخص و. دې لوی مکار د بل هر چا څخه مخکې دا احساس کړی و چې د څناورو فارم به حتماً یو تجارتي دلال ته ضرورت پیداکوي او یوازې دی به دلالۍ له لارې ډېره ګټه ترلاسه کړي. په لومړنیو ورځوکې څناورو هغه د تګ راتګ څخه ترهه کوله او هر څناور تر خپله وسه کوښښ کاوه چې د ویمپر سره مخامخ نه شي، خو کرار کرار څناورو د نورو شرایطو سره ځانونه عیار کړل. هغوی په دې ننداره چې اول ځل یو څلور بول دوه بولي ته امرونه کوي، خوشحالېدل او افتخار یې ورباندې کاوه. اوس دوی په دې واقعیت پوره پوهېدل چې د انسانانو سره د دوی روابط د پخوا په شان نه دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څناورو او انسانانو ترمنځ سرچپه روابط ټینګ شول اما د څناورو د فارم پر ضد د انسانانوکرکه او نفرت د پخوا نه لا پسې زیات و، انسانانو د فارم هر انکشاف او بریالیتوب ته د نفرت په نظر کتل. ټولو انسانانو کلکه عقیده درلوده چې دغه فارم د افلاس او د ژرندې پروګرام د ناکامۍ سره مخامخ کېدونکی دی. کله چې به انسانان په شر انجانوکې راټول شول، دوی به دلته د رسمونو پواسطه یو بل ته اثباتوله چې دغه ژرنده به یا حتماً راولېږي اوکه رانه ولېږي، نو دغه شان جوړه ژرنده تر پایه د کارکولو وړ نه ده. د دې بدنیتۍ سره سره څناورو د خپل فارم چارې د یو موثر تنظیم لاندې چلولې او انسانانو زړه نا زړه د دغه موثر تنظیم ستاینه کوله. د ستاینې یوه نښه دا وه چې انسانانو د ((مانور فارم)) پر ځای اوس دغه فارم ((د څناورو فارم)) په نوم باله. انسانانو د مستر جونز د ادعا څخه لاس واخیست. مستر جونز مجبور شو چې د خپل فارم د بیا نیولو څخه نا امیده او مایوسه بل ځای ته ولاړ شي او دلته د تل لپاره مېشت شو. د ویمپر پرته د ((څناورو فارم)) او خارجي نړۍ ترمنځ نور تماس او ارتباط وجود نه درولد، لاکن د ویمپر د تګ راتګ وروسته داګونګسې شروع شوې چې ناپولن یاد فوکسووډ فارم د خاوند مستر پلینګټن او یا د پنجفیلډ فارم د خاوند مستر فریدرک سره یو تجارتي تړون لاسلیک کوي. ناپولن په یو وخت کې د دواړو فارمونو د خاوندانو سره تجارتي تړونونه لاسلیک کول نه غواړي. ناڅاپه خوګان د مستر جونز مېنې ته ولاړ او دلته یې هستوګنه شروع کړه. یو ځل بیا څناورو ته په زړه شوه چې په لومړۍ پرتمینه غونډه کې د مستر جونز په مېنه کې د اوسېدو پر ضد پرېکړه شوې وه، یو ځل بیا سکیولر د دې موضوع تشریح او د څناورو د قانع کېدو لپاره ولېږل شو. هغه څناورو ته وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! تاسو ته اوس ښخې په اثبات رسېدلې ده چې ستاسو رښتيني ملګري خوګان د دې فارم د ذهني کارګرانو وظيفه اجرا کوي. تاسو پوهېږئ چې ستاسو د ذهني کارګرانو د استراحت لپاره يو ټاکلی ځای ډېر ضروري دی. زموږ د ((ستر لاربښود)) سکيولر به ناپولن د ستر لاربښود په نوم باله، لوړ مقام، لوی حيثيت او د ده د قيمتي ژوند حفاظت اوس دې ته ضرورت لري چې زموږ ستر لاربښود دې تر دې وروسته د غوجل پر ځای په يو مجهز کور کې تشريف ولري.))

ځينو ځناورو د دې خبر په اورېدو چې خوګان د مستر جونز د مېنې په اشپزخانه کې ډوډۍ خوري، د هغه د ناستې کوټه د ساعت تېرۍ د ځای پحيث استعمالوي او د دغې مېنې په بسترو څملي ډېر خفګان ښکاره کړ. بوکسر چې دا خبر واورېد، نو خپل شعار يې ((ناپولن تل رښتيا وايي)) په جګ اواز تکرار کړ. کله چې کلوور دا خبر واورېد هغې د ځان سره فکر شروع کړ او د يوې شېبې فکر نه يې د ځان سره وويل: ((ما ته په بستره باندې د ويده کېدو پر ضد فيصله تراوسه ياده ده.)) کلوور ډېر ژر د ګودام دېوال ته ولاړه او کوښښ يې وکړ چې د ګودام په دېوال ليکل شوي اوه احکام ولولي، خو چې هر څه يې وکړ ويې نه شو لوستلای او په پای کې يې د دې کار لپاره موريل راوستله.

((موريل! دغه څلورم حکم راته ولوله. ايا دغه حکم په بستره باندې د نه ويده کېدو امر نه کوي؟

موريل تر ډېر کوښښ وروسته حکم داسې ولوست: ((هيڅ ځناور به په هغه بستره نه ويده کېږي، چې روجايي ورابندې هواره وي. کلوور د اول ځل لپاره د ((روجايي)) نوم واورېد او هغه د دې نوم په اورېدو حيرانه غوندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـوه. هغې ته دا هيڅ ياد نه و چې په څلورم حکم کې د ((روجايي)) شـرط ليکل شـوی و. د دې شـرط په اورېدو هغه تر يو وخته هک پک ولاړه وه او وروسـته يې د ځان سـره دا فکر وکړ. کېدی شـي چې د روجايي شـرط په لومړي ورځ ليکل شوی وي او دغه شرط زما له ياده وتلی وي.

هم په دې وخت کې سـکيولر د دريو سـپيو سـره دغه ځای ته راغی او د روجايي په موضوع يې رڼا واچوله:

((ملګرو! ممکنه ده چې تاسو د دې خبر په اورېدو چې موږ خوګان په بستر ويده کېږو، حيران شـوي غوندې ياسـت. موږ ذهني کارګران په بسـترو ولې ويده نه شـو؟ زه تاسـو ته ډاډ درکوم چې زموږ په لومړنی پرتمينه غوډه کې نه د بسترو پر ضد څه فيصله شوې ده او نه دغه شان فيصلې وجود لري.))

((ملګرو! راځئ چې په دې ځانونه پوه کړو چې بسـتره څه ته وايي، بسـتره د ويده کېدو ځای ته وايي، که چېرې موږ د بسـترې تعريف وکړو، که په يوه غوجل کې پاسـته واښه پراته وي او په دغه وښو يو ځناور ويده کېږيو، نو دې ته هم بسـتره ويلی شـو. بسـتره نه بلکې ((روجايي)) د انسـانانو ايجاد دی او ماته ډېره ښه ياد دي چې دغه فيصله د بسترې پر ځای ((د روجايي)) پر ضد وشوه. موږ د دې فيصلې د روحيې سره سم له ټولو بسترو څخه ((روجايي)) لرې کړي دي او اوس موږ ټول په دغه بې روجايي بسـترو باندې محض د کمپلو ترمنځ ويده کېږو. واقعاً چې دغه مسـتريح بسـترې دي، اما دومره مستريح نه دي، لکه څومره چې موږ خوګان مستريح بسترو ته اړتيا لرو.))

((ملګرو! تاسـو په خپله پوهېږئ چې موږ خوګان سـتاسـو د هوسـا ژوند او خوشـالۍ لپاره څومره ذهني کار کوو؟ زه پوره باور لرم چې تاسـو به د خپل فارم د ذهني کارګرانو په ارام هيڅ رخه نه کوي. ايا تاسو ملګري د خپلو ذهني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارګرانو په نا ارامۍ خوشالیږئ څه؟ ایا تاسو غواړئ ستاسو ذهني کارګران دې ستړي ستومانه او نا ارامه خپلو وظیفو ته دوام ورکړي؟ ایا تاسو غواړئ چې د دې فارم ذهني کارګران دې په خپلو وظیفو کې ناکامه شي او جونز دې بېرته راشي؟ زه پوره باور لرم چې ستاسو د ملګرو څخه یو ملګری هم د جونز بېرته راتګ نه غواړي.))

ډېر ژر څناورو سکیولر ته ډاډ ورکړ چې هغوی په بسترو باندې د خوګانو په ویده کېدو هېڅ اعتراض نه لري. همدا شان څو ورځې وروسته چې دا اعلان وشو چې د دې وروسته به خوګان په سهار کې د نورو څناورو نه یو ساعت ناوخته راپاڅېږي، ټولو څناورو د دې اعلان پر ضد هېڅ شکایت او مخالفت ونه ښود.

څناور د مني په موسم کې ستړي اما خوشاله ښکاره کېدل. د وښو او غنم دانو د یوې برخې د خرڅلاو له کبله د ژمي د خوراک ذخیره لږه وه. سخت کال راتلونکی و، خو بیا هم د ژرندې جوړېدل د څناورو د ټولو مشکلاتو د جبران یوازېنی امید و. اوس ژرنده نیمه جوړه وه، څه موده اسمان پرله پسې شین و او په دې موده کې ټولو څناورو د ژرندې د تکمیل لپاره سخت زیار ویست. څناورو تصمیم نیولی و چې په دې موده کې ډېرې تیږې ذخیره کړي او د ژرندې دېوالونه سرته ورسوي.

بوکسر به هره شپه دلته راتلو او د سپوږمۍ په رڼا کې به یې یو یا دوه ساعته ((د خپلې خوښې کار)) کاوه. د بې کارۍ په وخت کې به نور څناور هم دلته راتلل، د ژرندې چاپېر به ګرځېدل او په خپلو متو جوړ د ژرندې د دېوالونو د عمودي جوړښت ستاینه کوله او ټ،ل د خپلې ژرندې په جوړېدو د زړه له تله خوشاله وو. د ټولو څناورو د جملې نه یوازې زوړ بنجامین د ژرندې په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

باره‌کې هېڅ ډول علاقه نه ښـــودله. هغه د خپل زوړ عادت له مخې د دې مرموزې تبصرې پرته چې ((خره اوږد عمر لري)) نور هېڅ نه ويل.

د نومبر د مياشتې د راتگ سره د جنوب لويديز ساړه بادونه شروع شول. د ژرندې د ودانۍ‌کار له دې امله چې اوس د ډېر رطوبت په وجه سمنټ نه شو کلکېدلای، ودرېد. يوه شـــپه ډېر شـــديد توپان راغی، دې توپان د فارم ځينې ودانۍ راوغورځولې. د لوی‌گودام د بـام پخې خښــــتې يې والوځولې. څه وخت چې د ســـهار په مهال‌کې ځناور د خپلو غوجلو څخه راووتل،گوري چې د فارم د بيرغ جنده وراندې پرته ده او د باغچې ترڅنگ ولاړه لويه ونه لکه د مولۍ له بېخه ويستل شـوې ده. ناڅاپه د ځناورو نظر په ړنگ شـوې ژرنده پرېوت او د ړنگ شـــوې ژرندې په ليدو د ټولو ځناورو د خولې نه د ((اخ)) او مايوســـۍ چيغې ووتلې، ټولو يو ځای د ژرندې په لور منډه کړه. ناپولن چې د دې نه مخکې هېڅ چا په منډه نه و ليدلی په دې منډه‌کې د ټولو ځناورو نه مخکې په منډه روان و.

هو، د دوی د ټولو هلو ځلو ثمره له بېخه راولېدلې وه او هغه تيږې چې دوی په ډېر تکليف ماتې‌کړې او دلته راوړې وې خواوشـــا تيت و پرک پرتې وې. ټول ځناور د ژرندې چاپېر هک پک ودرېدل او په ډېره خواشـينۍ يې تيت و پرک اوگډوډ د پرتو تيږو ته په ځير ځير کتل ناپولن په‌کرارکرار اخوا دېخوا قدم واهه. لکۍ يې شـــخه نېغه ولاړه وه او يوې او بلې خوا ته يې اړوله را اړوله.کله به يې ځمکه بويوله اوکله به ډېر ژور فکرکې ډوب و. ناڅاپه د ناپولن مغزو ته څه خيال راغی او ډېر ژر په ځای ودرېد. په ډېر جگ اواز يې هک پک ځناور داسې مخاطف کړل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ايا تاســو پوهېږئ چې زموږ د فارم اصــلي دښــمن او د دې لويې فاجعې مسـول شـخص څوک دی؟ ايا تاسـو پوهېږئ چې څوک د شـپې په تياره کې راغی او زموږ ژرنده يې تباه او بربادکړه؟ زه به درته د فارم اصـلي دښـمن او د دې فاجعې مسوول شـخص دروښيم. زموږ اصـلي دښـمن او د دې فاجعې واقعي مسوول شخص غدار سنوبال دی. دغه خاين داکارکړی دی. کله چې دغه غدار له دې فارم څخه وشړل شو له دغې ورځې راهيسې دغه خاين شپه او ورځ کوښــښ کوي چې زموږ د ټولو څخه بدل واخلي او د دې فارم د هوسـا ژوند لپاره زموږ پلانونه شـنډکړي. دغه غدار پرون شـپه په تياره کې راغی او زموږ د يو کال کار او زيار يې له منځه يوړ.))

((زه دلته او په دې وخت ستاسو پر وړاندې دغه غار ته د مرګ سزا اعلانوم. که چېرې ستاسو څخه هر چا دغه غدار ((د ځناورو عدالت)) ته مړ راوړ دغه شـخص ته د ((ځناورو قرمان دويمه درجه نښـان)) او نيمه ټوکرۍ منې جايزه ورکوم اوکه چا دغه خاين ژوندی راوسـت دغه شـخ ته ((د ځناورو قهرمان لومړۍ درجه نښان)) او پوره يوه ټوکرۍ منې انعام ورکول کېږي.))

کله چې ځناورو دا واورېدل چې دغه لوی جرم سـنوبال کړی دی او سـنوبال د فارم اصلي دښمن دی، نو دوی ټولو ته له حده زياته صدمه ورسېدله. ټولو ځناورو د سنوبال پر ضد د نفرت چيغې پورته کړې او هر ځناور د سنوبال د وژلو او يا د ژوندي نيولو په تکل کې شـــو. ناپولن د ژرندې څخه لږ ليرې د يو خوک د پښـو منډونو ته اشاره وکړه او ويې ويل: ((تاسو ورته ښه وګورئ چې دغه منډونه د هغه سـوري په لور تللي دي چې غدار سـنوبال په‌کې پټ شوی دی. دغه منډونه چې تر څوګزه پورې تاسو يې وينئ او وروسته تاسو ته نه ښـکاري خو زه د خپل اصـلي دښـمن پلونه د هغه د بوی څخه پېژنم. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو د منلونو څخه دا هم څرګندېږي چې دغه خاین د فاکسوو فارم له خوا د دې ورانکارۍ لپاره رالیږل شوی دی.))

((پام کوئ چې د ژرندې د جوړېدو په کار کې هیڅ ډول ډیل رانه ولئ. موږ د نن سهار نه د ژرندې د بیا جوړېدو کار شروع کوو. که اوړی وي او که ژمی. که اسمان شین وي او که وریځ وي، موږ به دغه ژرنده بیا جوړوو او په عمل کې به دغه بدبخت غدار ته دا ثابتوو چې هغه په دومره اسانۍ زموږ د کار د لارې خنډ کېدلای نه شي.))

((زموږ پلانونه هیڅ ډول تغیر نه مني. زموږ پلانونه به حتماً پرمخ درومي او ترپایه به دغه پلانونه عملي کېږي.))

((مخ پر وړاندې! ژرندې دې وي زموږ بادي ژرنده! ژوندی دې وي د څناورو فارم.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم څپرکی

ژمی ډېر سخت و، د طوفاني موسم پسې ګرې ګری او واوره وورېدل او وروسته دومره ډېره پرخه پرېوته چې د جنورۍ د میاشتې پورې کنګل مات نه شو. څناور پوهېدل چې خواوشا اوسېدونکي انسانان د هوی د فارم چارې په ډېر غور څاري. که چېرې هغوی په ټاکلي وخت ژرنده جوړه نه کړي، نو انسانان به د دوی د ناکامۍ له امله د خوشالۍ جشنونه وکړي. همدا علت و چې څناورو تر خپله وسه د ژرندې د بیا جوړېدو لپاره ډېر زیات زیار وویست.

یوازې د رخې له مخې انسانانو تر پایه په دې باور نه کاوه چې دغه ژرنده سنوبال ړنګه کړې ده، انسانانو به ویل: ((ژرنده ځکه ړنګه شوه چې د دغې ژرندې دېوالونه ډېر نري جوړ شوي وو)) اما څناور پوهېدل چې قضیه دغه شان نه وه. بیا هم څناورو فیصله وکړه چې دا ځل به د اتلس اینچونو پر ځای درې فوټه پلن دېوالونه جوړوي. د پلنو دېوالونو د جوړېدو لپاره ډېرو تیږو ته اړتیا وه. له بلې خوا تر ډېرې مودې پورې د تیږوکان له واورو نه ډک پروت و او په دغه کان کې د تیږو د ټولولو کار ډېر ګران و. د وچو سړو په موسم کې کار څه نا څه پرمختګ وکړ، لاکن په دغو وچو سړو کې کار ته دوام ورکول یو ظالمانه عمل و. اوس څناور د پخوا غوندې امیدوار نه وو، په دې موسم کې د څناورو ساړه کېدل او تل به وږي وو. د لوږې په مقابل کې یوازې بوکسر او کلوور حوصله له لاسه ور نه کړه، د لوږې په موده کې سکیولر د خدمت خوند ((او د کار درناوښت)) په باره کې په زړه پورې ویناګانې کولې، لاکن څناورو د سکیولر د وینا ګانو پر ځای یوازې د بوکسر د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت او د هغه له دې شعار څخه چې ((زه به لاپسې سخت کار کوم)). ډېر الهام اخيست.

د جنورۍ په مياشت کې د خوړلو شيان لږ شول او ورسره د غنمو ځيره هم لږه شوه. په دې مياشت کې ناپولن اعلان وکړ چې که د غنمو ځيره لږه شوې ده، نو د دې پر ځای به ډېر الوګان ورکول کېږي. له دې اعلان وروسته ډېر ژر څناورو ته څرګنده شوه چې د ژمي په سړو کې خوګانو د فارم الوګان ښه نه و پوښلي، الوګان سړو وهلي وو، خوسا شوي و او ډېر لږ الوګان د خوراک وړ وو. اوس څناورو د بوسو او چغندرو پرته د خوراک لپاره بل هيڅ شی نه درلود او په فارم کې لوږه ورځ په ورځ په زياتېدو وه.

د قحط په ورځو کې ناپولن دا فرمان خپور کړ:

((د فارم ټول څناور بايد د شاوخوا انسانانو څخه دې لوږه او قحطي پټه وساتي. د ژرندې د جوړېدو په پيښه انسانان بيا زړور شوي او هغوی يو ځل بيا ((د څناورو فارم)) پر ضد پروپاګنده پيل کړې ده. انسانان وايي چې د فارم څناور په قحطۍ او ناروغتيا ګانو اخته شوي دي. هره ورځ څناور له لوږې او ناروغتيا څخه مري. څناور خپل ترمنځ جګړې کوي، څناور يو بل سره خوري او حتی کله کله خپل بچي هم خوري.))

((زه په دې ښه پوهېږم که چېرې د قحطۍ او لوږې د واقعيتونو څخه خواوشا اوسېدونکي انسانان خبر شي، نو دغه کار به ((د څناورو فارم)) پر ضد د انسانانو پروپاګندې ته مستند مواد ورکړي او په نتيجه کې به زموږ فارم د ډېرو ناوړو عواقبو سره مخ شي. ما تصميم نيولی دی چې د انسانانو د پروپاګندې د مخنيوي لپاره د ښاغلي ويمپر څخه استفاده وکړم او انسانان بېخي سرچپه وپوهوم. ما يو څو اعتمادي خګانو او مېږو ته امر وکړی دی

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ګودام خالي کندوان او بېلرونه د شــګو نه ډک کړي، له پاســه دې ورباندې غله او نور خوراکي شــيان واچوي او دغه کندوان او بېلرونه دې د ګودام په مخ کې کېږدي، زما دغه اعتمادي ځناور به د ويمپر د راتګ په وخت کې د هغه نږدې ولاړ وي او دوی به يو بل ته په جګ اواز وايي چې د فارم د ځناورو ځيره ډېره شوې ده.))

د دوشــنبې پر ورځ ويمپر راغی. له مخکې نه ورته ناپولن تيار ولاړ و. ناپولن هغه په يوه او بله پلمه د ګودام مخې ته بوتلو. دلته ويمپر په خپلو ســترګو د غلې او خوراکي موادو څخه ډک کندوان او بېلرونه وليدل. تر دې وروســته غوليدلي ويمپر تل خواوشــا انســانانو ته دا راپوروونه ورکول چې د ځناورو په فارم کې د خوراکي موادو هيڅ ډول قلت، قحطي او لوږه نه شته.

د ټول احتياط ســره ســره د جنوری د مياشــتې په پای کې د بل ځای څخه د غلې د اخيستلو ضرورت راڅرګند شو، په دې ورځو کې ناپولن ډېر لږ په نظر راتللو. هغه ټول وخت په خپله کوټه کې تېراوه. کله چې به ناپولن د فارم د مېنې څخه باهر ته راته اوس نو په ډېر تشــريفاتي ډول ښــکاره کېده. دی به شپږو سپيو بدرنګه کاوه او دغو سپيو به ډېر نږدې د ده چاپېره منډې وهلې. د فارم کوم ځناور چې به ناپولن ته ډېر نږې کېدل غوښتل، د بدرنګې سپي به ورته غرېدل او دغه ځناور به مجبورېده چې د ناپولن څخه ليرې ودرېږي. په دې موده کې هغه د يکشنبې د سهار غونډو ته هم نه راتللو او دغو غونډو ته يې خپل امرونه تل د سکيولر او کله د نورو خوګانو په خوله اعلانول.

د يوې يکشنبې د سهار په غونډه کې سکيولر دا اعلان وکړ: ((ملګرو! د دې لپاره چې زموږ فارم ســقوط ونه کړي، زموږ ســتر لاربنــود ملګري ناپولن د ويمپر په واســطه يو قرارداد منلی دی چې د دې قرارداد له مخې به فارم هره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووني څلور سوه هګۍ ورکوي او د دې هګیو پیسې به د راتلونکي دوبي پورې یانې چې شرایط ښه شي، د غلې او نورو خوراکي موادو په اخیستو لګېږي. هغو چرګو چې اوس هګۍ اچولي دي، دوی دې دغه هګۍ ډېر ژر موږ ته وسپاري.))

سره له دې چې ناپولن مخکې چرګو ته د قرباني ورکولو خبر ورکړی و اما چرګو د دې اعلامیې تر وخته ددغه شان قرباني په عملي اړخ باور نه کېده. ټولو چرګو د دې قرارداد پر ضد احتجاج اوازونه پورته کړل او د دوی د احتجاج دلایل دا وو: موږ اوس د پسرلي د چرګوړو د را ایستلو په هګیو ناستې یو. هوا ډېره سړه ده که چېرې تاسو په دې سړو کې زموږ نه هګۍ واخلئ نو د سړو نه زموږ مرګ حتمي دی.))

مستر جونز د شړلو راهیسې د لومړي ځل لپاره په فارم کې ((بغاوت ته ورته)) پېښه وشوه. د دې بغاوت لارښوونه درې چرګوکوله او د دوی په لارښوونه د فارم ټولو چرګو د ناپولن د اجباري غوښتنو د شنډولو لپاره بېخي نوی میتود په کار واچوه. دوی د هګیو د اچولو مخکني ځایونه پرېښودل اوس به د هګیو د اچولو لپاره پورته الوتنې او د لرګو دپاسه به یې هګۍ اچولې. دغه هګۍ به کښته راپرېوتلې او ټولې هګۍ به د فرش له پاسه ټوټې ټوټې کېدې. ناپولن هم د دوی پر ضد کلک اقدام وکړ. ده سمدلاسه د ټولو چرګو ورځنۍ خیره قطع کړه او فرمان یې صادر کړ، که د فارم هر ځناور چرګو ته پټې دانې ورکړي، نو دغه ځناور ته به د مرګ سزا ورکول کېږي. ناپولن د فارم ټولو سپیو ه ماموریت ورکړ چې د هغه د امر د تعمیل ټینګه څارنه وکړي. چرګو تر پنځه ورځو د لوږې مقاومت وکړ لاکن په شپږمه ورځ یې د ناپولن حکم ته غاړه کېښوده. دوی ټولې د هګیو د اچولو لپاره خپلو ځایونو ته ولاړې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې اعتصـــاب کې نهه چرګې د لوږې څخه مړې شـــوې او د دوی مړي د فارم په باغچه کې ښخ شول. ډېر ژر د خوګانو او سپیو پروپاګنده شروع کړه چې دغه چرګې ټیغکي وژلي دي. ویمپر ترپایه له دې اعتصاب خبر نه شو. د قرارداد ســـره ســـم په اوونۍ کې یو ځل فارم ته واګون راته او دلته د واګون چلوونکي ته څلور سوه هګۍ ورکول کېدې.

په ټوله موده کې هېچا سنوبال په سترګو ونه لید اما په دې ټوله موده کې پرله پسې داګونګوسې روانې وې چې هغه یا په فوکسروډ او یا د پخفیلډ په فارم کې پټ شـــوی دی. اوس ناپولن دا هڅه کوله چې د ګاونډیو فارمونو ســـره روابط ښـــه کړي. د دې علت دا و چې لس کاله مخکې د فارم غوزان وهلی شـــوي وو او د دغو غوزانو چارتراش د فارم دننه کوټه کې پراته وو او ویمپر ناپولن ته مشـوره ورکړې وه چې دغه چار تراش یا په مستر پلکنګیټن او یا په مستر فریډرک خرڅ کړي. له ډېر مودې راهیسې دې دواړو وغوښت چې د ناپولن څخه چارتراش واخلي، اما په دغه ټوله موده کې ناپولن دغه فیصـــله نه شوه کولای چې دغه چارتراش په کوم یو خرڅ کړي. ناپولن تل زړه نا زړه و. کله چې به هغه تصـمیم ونیو چې چارتراش په فریډرک خرڅ کړي، نو د ده په امر به فوراً دا پروپاګنده چالان شـوه چې سـنوبال په فوکسـووډ کې پټ شـوی دی او کله چې به هغه پلکنیګمنن ته نږدې شـو، نو بیا به دا پروپاګنده شـروع شوه چې سنوبال د پنجضیلډ په فارم کې اوسېږي.

یو ځل بیا د پسرلي په سر کې د سنوبال د خطر اعلان وشو. په ټول قوت دا پروپاګنده روانه شـوه چې سـنوبال هره شـپه په تیاره کې راځي او دلته هر ډول ورانکاري کوي. هغه د فارم غله پټوي، د شـیدو سـتلونه اړوي، هګۍ ماتوي، په کرل شـــویو تخمونو ګرځي او په خپلو داړو د فـارم د مېوه لرونکو ونو پوستکي شکوي. په فارم کې چې به هره شی خراب شو، نو خوګانو او سپیو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به فوراً دې پروپاګندې ته زور ورکړه چې دغه کار ســـنوبال خراب کړی دی. که د فارم کرکۍ به ماته شوه او یا به د اوبو لار بنده شوه، خوګانو او سپیو به ویل چې دغه کړکۍ سنوبال ماته کړې ده یا دغه لار سنوبال بنده کړې ده.

یوه ورځ د ګودام کلي ورکه شـــوه ټولو ځناورو عقیده دلوده چې دغه کلي سنوبال پټه کړې ده او په کوهي کې یې غورځولې ده، تر څو ورځو پورې دغه پروپاګنده روانه وه یوه ورځ دغه کلي د غلې د بوجۍ لاندې پیدا شوه. د کلي په پیداکېدو ټ،ل ځناور حیران شول او هر ځناور به د بل نه په پټه دا پوښتنه کوله. که د ګودام کلي ســـنوبال پټه کړې وه، نو بیا ولې د غلې د بوۍ لاندې پیدا شـوه؟ بیا هم د سـنوبال د خطر له غمه ټول ځناور دومره نارامه وو چې دوی به ټوله شـــپه په غوجلو کې په ارام خوب نه شــو کولای یوه ورځ ټولو غواګانو دا اعلان وکړ: هره شـپه سـنوبال زموږ غوجل ته پټ راځي او موږ په خوب کې لوشـــي. په دغه ژمي کې د فارم مږو له حده زیات ورانی او خرابي کوله. دوی پسې ګونګوسې کېدې چې دغه مږې د سـنوبال سـره پټ ارتباط لري او د سنوبال په لمسون یې ورانې او خرابي ته ملا تړلې ده.

ناپولن د سـنوبال د فعالیتونو د تحقیق فرمان صـادر کړ او هغه د څو ورځو نه وروسـته د خپلې کوټې نه راووت. د هغه اصـلي سـاتونکي د فارم سـپي تربنه چاپېره ځغلېدل او نور ځناور د احترام په توګه د هغه تر شـاه د یو څو ګامونو په فاصـــله کې روان وو. هغه د فارم د ټولو ودانیو د دقیقې پلټنې دوره پیل کړه. څو قدمه وروسـته به هغه ودرېده او د سـنوبال د پښـو د منډ، د تعقیب لپاره به یې ځمکه څو ځله بوی کوله او هر ځل چې به هغه ځمکه بوی کړه فوراً به یې ویل: ((زه ســـنوبال د هغه د پښـــو د منډونو څخه معلوملای شـــم.)) هغه د ټولو ودانیو دننه ټول ګوټونه، لوی ګودام، د غواوو څپر، د چرګو کوټې او د ترکاریو ټول پټي بوی کړل. په کوم ځای کې چې به هغه خپل

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـــونډک کېښـــود د څو ځله بوی کولو وروســـته يې په جګ او چغنده اواز وويل: ((د ســنوبال د نوم په اورېدو به ټول سـپي وغرمبېدل او ټولو به خپلې تېرې دارې چينګې کړې.

اوس د سنوبال له نامه څخه ځناور ډارېدل. دوی دا فکر کاوه چې سنوبال په ځمکه او هوا کې خپور شوی دی. په سترګو نه ښکاري، خو هر وخت د فارم ځناورو ته تکليف ورکوي. د دې ورځې په ماښـــام ســـکيولر ځناورو ته د راټولېدو اعلان وکړ. ماښام ځناور راټول شول، سکيولر غونډې ته راغی، خو دا ځل د هغه د څېرې نه د يو خطر اثار څرګندېدل. هغه په عصـــبي لهجه ځناورو ته وويل:

((ملګرو! زه دلته راغلی يم چې تاســـو ته يو جدي راپور درکم. موږ يو ډېر خطرناک شی کشف کړی دی. دغه خطرناک شی دا دی چې غدار سنوبال خپل ځان د پنجفيلډ فارم په څښتن خرڅ کړی دی. غدار ســنوبال او د دغه فارم څښـــتن غواړي چې زموږ په فارم حمله وکړي او فارم راڅخه په زور ونيسي. زموږ د مستنده معلوماتو له مخې کله چې دغه حمله شـروع کېږي، غدار سنوبال به د يرغلګرو لارښوونه کوي.))

((ملګرو! موږ له دې خطرناکې دسيسې څخه زيات بل خطرناک شی کشف کړی دی. موږ او تاســو فکر کاوه چې ګوندې د ســنوبال بغاوت به د هغه د غرور او د شخصي قدرت د نيولو په نتيجه کې شوی وي. موږ او تاسو غلط فکر کاوه. ايا تاســـو پوهېږئ چې د دغه بغاوت اصـــلي علت څه و؟ د دغه بغاوت اصلي علت اوس موږ ته د هغه اسنادو څخه چې د سنوبال څخه پاتې شوي او موږ ته په لاس راغلي دي، ښځي روښانه شوې ده. د دغو اسنادو د مطالعې څخه دا واقعيت ښځي په ډاګه شـو چې غدار ســنوبال د شـروع نه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونز پټ جاسوس و. دغه اسناد د ډېرو نورو شيانو په باره کې هم موږ ته مفصل معلومات راکړي دي.))

((ملګرو! ايا موږ او تاسو په خپلو سترګو ونه ليد چې دغه غدار د ((غواوو ځپړ)) په جګړه کې ميدان پرېښود او وتښتېده؟ اوس له دغو اسنادو څخه ثابته شوه چې جونز هغه ته هدايت ورکړی و چې هغه دې له ميدانه وتښتي او موږ ته دې ماتې راکړي. دغه غدار غوښتل چې موږ تباه او برباد کړي، خو له نېکه مرغه د هغه کوښښونه کامياب نه شول.))

د سکيولر د دې خبرې په اورېدو چې سنوبال د جونز جاسوس و، ټول ځناور هک پک شول. د ځناورو په نظر که رښتيا سنوبال د جونز جاسوس وي، نو بيا خو د ژرندې د رنګېدو په تناسب دا د هغه ډېر لوی جرم دی، ټولو ځناورو سرونه وخنډل، يو بل ته يې وکتل او د ډېرو ځناورو باور نه کېده چې سنوبال به دومره ټيټ شخصيت وي. ډېرو ځناورو ته په زړه شو او ځينو ځناورو فکر کاوه چې هغوی ته ياد دي چې ((د غواوو ځپړ)) په جګړه کې سنوبال د ټولو ځناورو نه مخکې په يرغلګرو انسانانو حمله وکړه او تر هرې حملې وروسته به يې ځناور راټولول او بلې حملې ته به يې تشويقول. ټولو ځناورو په خپلو سترګو ليده چې جونز هغه زخمي کړ، خو بيا هم هغه خپلو حملو ته دوام ورکاوه. ځناورو د سنوبال د جاسوسۍ خبره نه شوه منلای.

بوکسر چې په غونډه کې به يې هېڅ پوښتنې نه کولې هغه هم د دې نوي کشف په اورېدو حيران شو. هغه پرېوت، سترګې يې پټې کړې او د ډېر کوښښ وروسته يې خپل تيت فکر راټول کړ، هغه سکيولر ته وويل:

((زه خو په دې هېڅ باور نه کوم چې سنوبال دې د جونز جاسوس وي. ما په خپلو سترګو ليده چې هغه د ((غواوو ځپړ)) په جګړه کې په پوره زړورتيا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګېده. ایا تر دغې جګړې وروســـته مور ټولو هغه ته ((د ځناورو قهرمان لومړۍ درجه نښان)) ور نه کړ؟))

((ملګرو! ((ســکیولر جواب ورکړ.)) ســنوبال ته د دغه نښــان ورکول زمور لویه تېروتنه وه، هغه پټ اسناد چې زمور لاس ته راغلي دي په دې اسنادوکې هر څه واضـح لیکل شـوي دي. د دې اسـنادو له مخې اوس دا حقیقت ښځي څرګند شــوی دی چې ســـنوبال تل زیار ویســـت چې مور د تباهۍ تر حده وغولوي.))

((خو سنوبال په دغه جګړه کې زخمي شو، سره له دې چې د هغه د وجود نه ویني بهیدې خو ترپایه یې جګړې ته دوام ورکړ.)) بوکسر وویل:

((دغه زخمي کول د جونز او سـنوبال ترمنځ د پټې دسیسـې یوه برخه وه.)) سکیولر په چیغه خپله وینا داسې پیل کړه:

((ملګرو! زه درته په ټولو مسـایلو رڼا نه شـم اچولای، ځکه چې له یوې خوا مور ته ((د ستر لاربښوود ملګري ناپولن)) له خوا اجازه نه شته چې په داسې عمومي غونډوکې دې د دغه شـان مهمو اسـنادو اسـرار ووایو او له بلې خوا تاسـو دغه شـان مهم اسـناد هم نه شـئ لوسـتلای. لکه چې مخکې مې درته وویل چې د جونز ډز او د سنوبال زخمي کول د دسیسې یوه مهمه برخه وه. دغه ډز د سـنوبال د تېښـتې لپاره یوه اشـاره وه. جونز غوښـتل چې جاسـوس سر سري زخمي کړي، هغه وتښتي او میدان دښمن ته پرېږدي. ایا هغه په دغه حسـاسـه مرحله کې ونه تښـتېد او میدان یې دښـمن ته پرې نه ښود؟ نږدې وه چې دغه غدار جاسـوس په خپل شـوم پلان کې کامیاب شـي، خو زمور سـتر لاربښـود ملګرى ناپولن د هغه دغه شـوم پلان شـنډ کړ. ایا تاسـو ته یاد نه دي کله چې جونز سـره د نوکرانو غولي ته راننوت هم په دغه حسـاسـه مرحله کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپه سنوبال د جنګ میدان پرېښود او نور څناور هم ورپسې وتښتېدل؟ ایا تاسو ته په زړه نه دي چې دغې تېښتې په څناورو کې څومره ګډوډي او ډار پیداکړ؟ ایا موږ داسې فکر نه کاوه چې ګوندې موږ جنګ وبایله او ماتې مو خوړلې ده؟ ایا تاسو په خپلو سترګو ونه لید چې په دغه حساسه مرحله کې زموږ زړور ملګري ناپولن ناڅاپه میدان ته راودانګل او د جونز په پنډیو یې دارې ورتېنګې کړې؟ ایا تاسو وانه ورېدل چې په دغه جګړه کې یوازې ملګري ناپولن ((مرګ په انسانیت)) شعار پورته کړ؟ زه پوره باور لرم چې تاسو ملګرو ته به دغه هر څه یاد وي.))

له عادت سره سم سکیولر د وینا په دوران کې یوه او بله خوا ټوپونه وهل او لکۍ یې تاووله راتاووله. کله چې هغه د خپلې حافظې په قوت د جنګ صحنه ترسم کړه، نو څناورو ته په زړه شوه چې واقعاً سنوبال د جنګ په ډېره حساسه مرحله کې میدان پرېښود او وتښتېد. بیا هم د بوکسر باور نه راته، هغه وویل:

((زه په دې عقیده نه لرم چې سنوبال په شروع کې جاسوس یا غدار و، کېدی شي چې ((د انقلاب)) نه وروسته په هغه کې بدلون راغلی وي. زه اوس هم عقیده لرم چې ((د غواو څپر)) په جګړه کې هغه زموږ ډېر ښه ملګری و.))

((ملګرو! دا زموږ د ستر لارښود ملګري ناپولن قاطع امر دی چې سنوبال د شروع نه د جونز جاسوس و. زموږ ((په انقلاب)) لا فکر نه و شوی چې دغه غدار جونز ته جاسوسي کوله.)) سکیولر دغه جملې په کرار اما په ټینګه لهجه څو ځله تکرار کړې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((واه! دا نو ښېخي نوې خبره ده: که دغه د ملګري ناپولن امر وي، نو بيا خو حتماً رښتيا خبره ده.)) بوکسر وويل:

((ملګرو! واقعي روحيه هم دا شـان وي، څه چې موږ ته سـتر لارښـود امر کوي بايد هغم هغه شـان اطاعت وکړو.)) ټولو ځناورو وليد چې سـکيولر په خپلو تنګو او رېنده سترګو بوکسر ته بد بد کتل. يوه شېبه وروسته سکيولر روان شـو، د يو څو قدمونو وروسـته ودرېد، بېرته يې مخ راوګرځاوه او د يو قومندان په لهجه يې ځناور مخاطب کړل:

((زه تاسـو ټولو ځناورو ته اخطار درکوم چې تر دې وروسـته دې د فارم ټول ځناور خپلې سـترګې او غوږونه خلاص وساتي. موږ پوره اسـناد لرو چې په دې وختونو کې د سنوبال پټ جاسوسان زموږ په صفونو کې رانوتي دي. په موږ کې پټ شـوي دي او هغوی د غدار او جاسـوس سـنوبال په ګټه کار کوي.))

څلور ورځې وروسـته ناپولن امر وکړ چې د فارم ټول ځناور دې د هغه د اوسېدو د کور په غولي کې راټول شي. تر غرمې وروسـته ټول ځناور راټول شـول. ناپولن له کوټې څخه راووت. هغه دواړه مډالونه ((د ځناورو قهرمان لومړۍ درجه نښـان)) او ((د ځناورو قهرمان دويمه درجه نښـان)) ځړولي وو. دغه دواړه مډالونه هغه په خپله خپل ځان ته ورکړي وو. نهه لويو سپيو د ده چاپېره دانګونه وهل او ټول داسـې خطرناکه غړمبېدل چې ټول ځناور يې وډار کړل. د ناپولن د بدغوني او د سـپيو د غړمبېدو نه ځناورو د يوې خطرناکې پېښې احساس وکړ.

ناپولن راغی او د ځناورو مخامخ بدغونی ودرېد او ټولو ځناور يې سرسـري له نظره تېر کړل. تر دې وروسـته په ډېر جګ اواز وسـونګېد. د ده د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سونګېدو به اورېدو سپیو ناڅاپه منده کړه دوی مخامخ ولاړ څلور خوګان یې د غوړونو څخه ونیول، خوګانو له درد او ډار څخه په کوړنجار شروع وکړه. سپیو دوی په راکښلو د ناپولن پښو ته راوستل، د خوګانو د غوړونو څخه وینې بهیدې او سپیو څټلې. سپیو د وینو څټلو څخه دومره خوند اخیست، نږدې و چې د خوند نه لېوني شي. له دغو سپیو څخه درې سپیو په بوکسر ورودانګل او د سپیو په دغه حرکت ولاړ څناور هم حیران شول. کله چې بوکسر ولیدچې درې سپي د ده پر لور راځغلي، هغه ډېر ژر د ښي پښې لوی سوم پورته کړ او په هوا یې یو سپی په سوم وواهه، سپی یې پر ځمکه راګوزار کړ او له پاسه یې ورباندې سوم ټینګ کړ. سپي د لاندې څخه کوړنجار شروع کړ او دوه نورو سپیو لکۍ په پښدیو کې ورننه ایستلې او په یو تراټ وتښتېدل. بوکسر ناپولن ته وکتل. د ده د کتلو مقصد دا و چې دغه سپی د سوم لاندې مړ کړ یاوکه پرې یې ږدي. د ناپولن غونې لاپسې خراب شو هغه په سخته لهجه بوکسر ته د سپي د پرېښودو امر وکړ. بوکسر د سپي نه سوم پورته کړ. زخمي سپی په کوړنجار ګوډ ګوډ روان شو.

تر څو شېبو وروسته شور او ځوږ غلی شو. له ډاره رېږدېدونکي خوګان ولاړ وو او د هغوی د جرم سزا د هغوی په تندیو لیکل شوې معلومېدله. کله چې ناپولن د یکشنبې غونډې له منځه یوړې، دې څلور واړه خوګانو د هغه د فیصلې پر ضد احتجاج وکړ. ناپولن څلور واړه خوګانو ته د غونډې پر وړاندې د خپلو جرمونو د اعتراف امر وکړ. رېږدېدونکو خوګانو خپل اعتراف داسې پیل کړ:

((موږ د سنوبال پټ جاسوسان یو. موږ د هغه سره پټ ارتباط لرو. موږ د هغه سره یوځای ژرنده ړنګه کړې ده. موږ او سنوبال موافقه کړې وه چې د څناورو فارم فریدرک ته حواله کړو. موږ ته سنوبال اعتراف وکړ چې هغه د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شروع نه د جونز پټ جاسوس دی.)) کله چې دوی اعتراف پای ته ورساوه، سپیو له مریو ونیول او د سترګو په رپ کې یې ورمېږونه ور مات کړل.

((ستاسو څخه نور څناور اعتراف کوي او که؟)) ناپولن په خطرناکه او قهرجن اواز چیغه کړه. د دې اواز په اورېدو هغو درې چرګو کومو چې د هګیو د خرڅلاو پر ضــد بغاوت کې مشــرتوب او پارونه کوله مخې ته راغلې او ((په خپله خوښه)) یې اعتراف وکړ:

((موږ ته ســنوبال په خوب کې راغی. هغه موږ ولمســولو چې د ناپولن د امر مخالفت او د هغه پر ضــد بغاوت وکړو.)) دوی هم د خوګانو په لاړ ولېږل شــوې. بیا یوه بته رامخې ته شــوه او په خپل اعتراف کې یې وویل: ((تېرکال د لو پر وخت زه ســنوبال وغولولم. ما د هغه په لمســون د غنمو شــپږ وږي پټ کړل او دغه وږي مې د شپې پټ وخوړل.))

بیا یوه مېږه رامخکې شوه او هغې وویل:

((ما د سنوبال په لمسون د څښاک د اوبو په ډنډ کې متیازې کړي دي.))

تر دې وروســته دوه نورې مېږې مخې ته راغلې او هغوی په خپل اعتراف کې وویل:

((موږ د ســـنوبال په لمســـون ملګري ناپولن ډېر نږدې ملګری یو زوړ مږ وژلی دی. دغه مږ ریزش کړی و. هغه غوښتل چې په موږ سـپور شي اما موږ دواړه ورځنې تښتــــېدلو. موږ د یو لوی اور چاپېره څغلېدو او هغه راپســـې منډې وهلې. دغه زوړ مږ وټوخېد او د ټوخي ســـره پر ځمکه راپرېوت او ځای پر ځای مړ شو.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((د خپلې خوښې د اعتراف)) څخه وروسته دغه ټول څناور ووژل شول او د ((اعتراف)) او وژنې لړۍ تر هغې روانه وه چې د ناپولن د پښــو مخې ته د مړو ډېرۍ ودرېدله او په هواکې د مړو د وينې بوی خپور شــو. د جونز تر شړلو وروسته دا لومړی ځل و چې په فارم کې د څناورو په پوزو د وينې بوی ولګېد.

کله چې د ((اعتراف)) او مرګ ســلســله پای ته ورســېده خوګان او ســپي د قهرمانانو غوندې ودرېدل اما نور ټول څناور له دغه ځاي غلي روان شــول. ټول له ډاره رېږدېدل او د دې صــحنې د ليدو له امله د دوی حالت ډېر خراب و. دوی په دې نه پوهېدل چې ايا د سنوبال او د سنوبال سره د ارتباط غداري دوی ته لويه صــدمه ورســوله اوکه دغه ظالمانه مرګ ژوبلې؟ ډېرو څناورو د جونز په دوره کې د دغه شــان وژلو او وينو تويولو صــحنې ليدلې وې لاکن څناورو ته څکه لويه صدمه ورسېدله چې دغه وژل او د وينې تويول د انسانانو پر ځای اوس په خپله څناورو وکړه. تر هغې ورځې چې جونز فارم پرېښود تر دې ورځې پورې يو څناور بل څناور نه و وژلی.

ټول څناور په ډله د فارم غونډۍ ته ولاړل. دلته نيمه جوړه ژرنده ولاړه وه، د دې ژرندې نږدې ټول څناور يو بل ته داســې جوخت پرېوتل لکه چې له ډاره يخنۍ اخيستې څناور يو بل ته د نږدې او جوخت پرېوتلو په وجه ځانونه ګرموي. دلته کلوور، موريل، بنجامين، غواګانې، مېږې، بتې، چرګې او نور ټول څناور راټول شــول. په دې څناوروکې يوازې مږې په نظر نه راتللې. د دې علت دا و، کله چې ناپولن څناورو ته د راټولېدو امر وکړ د دې امر په اورېدو د فارم ټولې مږې په ســورو ورننوتلې او تر پايه يې ځانونه غيب کړل. تر يو وخته پورې د راټولو شــويو څناورو څخه يو څناور هم خبرې نه کولې. يوازې بوکسـر ولاړ و او اخوا دېخوا يې ډېر نارامه قدم واهه. په شـړک به يې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپله توره اوږده لکۍ په يو او بل ډوډي وهله او کله کله به يې له ډېرې حيرانتيا په وجه د خولې نه شـــنار هم ووت. حيران بوکســـر څو ځله ســـر وښوراوه او په پای کې يې وويل:

((زه پرې هېڅ پوه نه شـــوم! ما هېڅ نه منل چې زموږ په فارم کې دې داســې شـيان پېښ شـي. دا به خامخا زموږ د غلطيو او تېروتنو نتيجه وي. زه يو حل لرم او هغه دا چې ((موږ بايد لا پســې ســخت کار وکړو.)) له نن څخه به زه هر سهار يو ساعت مخکې راپاڅېږم.))

تر دې وروسته بوکسر په يو تراټ د تيږو کان ته ولاړ. تيږې يې راټولې کړې. له دې تيږو نه يې دوه بارونه جوړ کړل او د ماښـــام د تيارې ترمخه يې دغه دواړه بارونه د يو بل پسې ژرندې ته راکښل.

کلوور ته نږدې ځناور چوپ چاپ پراته وو او د غونډۍ له ســـر نه يې خواو شا سيمې او ((د ځناورو فارم)) دننه تر لوی سړک پورې اوږد پروت مالڅړ د وښـو پټي، د غوزانو ونې، د څښـاک د اوبو ډنډ په ايوه شـويو پټيو کې نوي راټوکېدلې شـــنه اوګن غنم او د فارم د ودانيو تک ســـره بامونه چې د دوو د کښـــونو څخه يې لکه د مار تاو راتاو تور لوګي وتل، ليدل. دا د پســـرلي د ماښـــام يوه زړه راکښـــوونکې منظره وه. په دې وخت کې د ډوبېدونکي لمر طلايي وړانګو د فارم شـــينيلې او بوټو ته تک ســـور طلايي رنګ ورکړی و. ځناورو له دې ښکلې منظرې څخه خوند اخيست او هر ځناور ((خپل فارم)) ته په حيرانتيا کتل. دلته هر ځناور دا فکر کاوه چې دغه فارم د ده ((خپل فارم)) دی او د دې فارم هره لوېشته ځمکه يې خپله ده.

کله چې کلوور کښته د غونډۍ لمنو، فارم ته او د فارم خواوشا سيمې ته وکتل د هغې ســترګې د اوښــکو څخه ډکې شــوې. مغزو ته يې تېر يادونه څېې څېې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلل. په چورت کې ډوبه ولاړه او له ځان سره یې داسې فکرونه وهل پیل کړل:

((کله چې مور د انسانانو د نژاد د راغورځولو او د له منځه وړلو لپاره هلې ځلې شروع کړې، له دغو هلو ځلو څخه زموږ هدف خو دا خونړۍ صحنې، ډار او قتل عام نه و! کله چې زوړ میجر په لومړنۍ شپه په راتلونکي ((انقلاب)) خبرې کولې هغه خو موږ ته د ځناورو راتلونکې ټولنه داسې ترسیمې کړه چې په دغه ټولنه کې ټول ځناور به د لوږې وهلو او وژلو څخه ازاد وي! ټول ځناور به مساوي وي! هر ځناور به د خپل استعداد سره سم کار کوي او د کار په مقابل کې به ډېره ځیره اخلي. زورور به کمزوري داسې ساتي لکه ما چې د میجر د وینا په شپه د بتو بچي ساتل. زه نه پوهېږم چې په موږ ولې دا بدې ورځې راغلې؟ اوس یو ځناور هم د خپل نظر د څرګندولو جرات نه لري! اوس دغه خطرناک او غړمبېدونکي سپي هر ځای چکرې وهي! دغه وحشي سپي زموږ په ملګرو په وچ زور او وحشت ((اعتراف)) کوي او د ((اعتراف)) څخه وروسته یې زموږ پر وړاندې ټوټې ټوټې کوي! موږ ورته په رڼو سترګو ګورو اما له ډاره هېڅ نه شو ویلای! موږ د ناپولن مشرتوب منو، خو بیا هم ما او زما ملګرو د ناپولن څخه د دغه خونړي قتل عام توقع نه درلوده! موږ خو د دې بدې ورځې لپاره د ((انقلاب)) راوستل نه غوښت! موږ خو د دې بدې ورځې په خاطر ځانونه د جونز د ټوپک په ګولیو وژل نه غوښت! موږ خو د دې بدې ورځې لپاره بادي ژرنده نه جوړوله!))

کلوور چې د خپلو احساساتو د څرګندولو لپاره مناسب الفاظ پیدا نه کړلای شول، نو هغې ((د انګلستان ځناورو)) ترانه شروع کړه او نورو ځناورو هم ورسره په ترانه ویلو پیل وکړ. دوی ترانه پرله پسې درې ځل تکرار کړه. دا

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل ترانه په دومره غمجنه لهجه په خوند وويل شـــوه چې د دې ترمخه دغه ترانه دومره غمجنه او خوندوره نه وه ويل شـوې، دوی د ترانې درېيم تکرار ايله ختم کړی و چې ســکيولر او دوه ســپي د فارم غونډې ته راورسـېدل او سکيولر د راتګ سره وويل:

((زه تاســو ته د يو مهم شــي د اعلان لپاره دلته راغلی يم. زموږ ((د ســتر لاربنود ملګري)) ناپولن په امر ((د انګلستان ځناورو ترانه له منځه ولاړه او د نن ورځې نه د دې ترانې ويل منع شـــول. د ملګري ناپولن په امر که له نن څخه وروســته د فارم هر ځناور د دې ترانې د ويلو په جرم ونيول شـــو، نو دغه ځناور به د ډېر سختې سزا سره مخامخ شي.))

د ســکيولر د اعلان په اورېدو ټول ځناور هک پک شــول. ((ولې؟)) موريل چيغه کړه.

((ملګرو! ((د انګلســـتان ځناورو)) ترانه د ((انقلاب)) لپاره ترانه وه. موږ دغه ((انقلاب)) کړی دی او اوس زموږ ((انقلاب)) يو بشـــپړ تکاملي پړاو ته رسېدلی دی. نن غرمه تاسو په خپلو سترګو وليدل چې زموږ ((ستر لاربنود ملګري)) ناپولن ټولو خارجي جاسـوسـانو او د فارم دښـمنانو ته ماتې ورکړه. سـتاسـو په مخکې دغو غدارانو ((په خپله خوښــه)) په خپلو جرمونو اعتراف وکړ. او هر غدار ته د مرګ ســزا ورکړل شـــوه. د غدارانو اعدام زموږ د ((مشـــرتابه)) له خوا د تصـــفيې وروســـتنی عمل دی او اوس زموږ فارم د جاسوسانو او دښمنانو د چټل وجود څخه بېخي پاک شوی دی.))

((ملګرو! تاسو ته څرګنده ده چې موږ ((د انګلستان ځناورو)) په ترانه‌کې د يوې هوسـا ټولنې هيله‌کوله. اوس دغه هوسـا ټولنه جوړه شـوې ده او تر دې وروسته موږ دې زړې ترانې ته هېڅ اړتيا نه لرو.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر غرمې وروســـته د خونړۍ صـــحنې په ليدو ټول څناور دارېدلي وو. خو د دې اعلان په اورېدو څناور راوپارېدل او هغوی غوښـــتل چې بيا د احتجاج اواز پورته کړي. مېږې پوه شوې او هغوی ډېر ژر ((څلور بولي ښه دي او که دوه بولي خراب)) په رمباړو شـروع وکړه. تر څو دقيقو پورې رمباړې روانې وې او دې رمباړو بحث ته هم خاتمه ورکړه.

تر دې اعلان وروسـته ((د انګلسـتان څناورو)) ترانه بېخي وانه ورېدل شـوه. د دې ترانې پر ځای يو خوګ شـــاعر چې مينيموس Minimus نومېده يوه بله ترانه جوړه کړه. دا ترانه داسې شروع کېده:

د څناورو فارمه ! د څناورو فارمه!

ته به زما له خوا هېڅکله زيان ونه وينې!

د بيرغ تر پورته کېدو وروســته دا ترانه د هرې يکشــنبې په ســهار يو ځل ويد کېده اما ډېر ژر ټولو څناورو ته څرګنده شوه چې د دې ترانې الفاظ او تال ((د انګلستان څناورو)) د ترانې غوندې خوندور نه وو.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم څپرکی

کله چې د اعدامونو ډار لږ سوړ غونډې شو، څو ورځې وروسته شبږم حکم چې ((هېڅ ځناور به بل ځناور نه وژني.)) ځينو ځناورو ته ياد شو او يا دوی فکر کاوه چې دوی ته ياد دی، يو ځناور هم د خوګانو او سپيو په مخکې د دې خبرې جرات نه کاوه خو هر ځناور دا احساس کاوه چې د فارم دننه اعدامونه د شپږم احکم پر ضد عمل و.

((بنجامينه! لطفاً شپږم حکم راته ولوله ((کلوور ترېنه خواهش وکړ.

((زه نه غواړم چې په داسې مسايلو کې ګوتې ووهم.)) بنجامين د خپل زوړ عادت سره سم د شپږم حکم د لوست څخه انکار وکړ. کلوور ژر ولاړه او موريل يې راوستله. موريل ورته دغه حکم ولوست. شپږم حکم داسې وو ((هېڅ ځناور به بل ځناور نه وژني، خو بې له علته. وروستنۍ برخه د ځناورو له حافظې څخه وتلې وه. د شپږم حکم په لوست د ځناورو پوره باور راغی چې ناپولن دغه حکم نه دی مات کړی، بلکې هغه غداران چې د سنوبال په دسيسه کې شريک وو د دوی د اعدام لپاره ((علت)) موجود و.

د تېر کال په مقايسه ځناورو په ټول روان کال کې لاپسې سخت کار وکړ. دا ځل د ژرندې يو په دوه پلن دېوالونه پورته کول او په ټاکلي وخت ژرنده سرته رسول، بېخي ګران کار و. د کار په دوران کې به ځناورو فکر کاوه چې اوس دوی ډېر کار کوي. اما د جونز د ورځو نه هم خراب خوراک ورته ورکول کېږي، سکيولر به د هرې يکشنبې په سهار د کاغذ يوه اوږده ټوټه د پښې په پنجې کې نيولې وه او د ځناورو غونډې ته به يې د ډېر توليد د ارقامو ليست لوسته. ده به کوښښ کاوه چې غونډې ته د ارقامو څخه اثبات کړي چې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

جونز د دورې په تناسب د فارم د هر ډول خوراکي خوادو تولید په سلوکې دوه سوه یا درې سوه یا پنځه سوه اضافه شوی دی. څناورو هم د سکیولر په ارقامو باندې د شــک کولو لپاره هیڅ دلیل نه درلود،ځکه چې ((د بغاوت)) نه مخکې شرایط د څناورو څخه بېخي هېر شوي وو. په دې هم نه پوهېدل چې په فارم کې څومره خوراکي مواد تولیدېدل؟ ځینو څناورو تش په دې امید ژوند کاوه چې ګوندې په راتلونکي کې به د دوی خوراک څه ناڅه ښه شي!

اوس د ناپولن ټول امرونه د ســکیولر او کله کله د نورو خوګانو پواســط اعلانېدل. د څناورو تر اعدام ن وروســته تر پنځلس ورځو پورې ناپولن ښکاره نه شو. پوره پنځلس ورځې وروسته هغه د فارم د مېنې څخه راووت او د راوتلو پر وخت ټولو څناورو په خپلو سترګو ولید چې نهه سپي د هغه چاپېره ځغلي او یو تور چرګ یې په مخکې په مارش روان دی او دناپولن د ترومچي دنده اجراکوي. کله چې به د څناورو په غونډو کې دې تور چرګ اذان وکړ، نو د دې پسې سمدلاسه ناپولن به وینا پیل کوله.

د څناورو په منځ کې داګونګسې هم روان و چې د څناورو د اعدام د ورځې راهیسې ناپولن د نورو څناورو څخه جلا شوی دی، اوس هغه په یوه کوټه کې بېخي ځانله اوسېږي. یوازې ډوډۍ خوري، دګرد نر په لوښو کې ورته سالون ته ډوډۍ راوړل کېږي او ډوډۍ د خوراک په وخت کې یې تل دوه سپي ساتنه کوي.

سکیولر د یکشنبې د سهار په غونډه کې وویل:

((ملګرو! د خوګانو د مخصوصې کمېټې په وړاندیز او د ستر لارښود مګلري ناپولن په منظورۍ لاندینۍ پرېکړې تاسو ته اعلانېږي:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اول: تر دې وروسته به د ستر لاربنود ملګري ناپولن د زېږېدنې مبارکه ورځ د فارم د ټوپک په ډزو نمانځل کېږي.

دويم: د دې فارم هر څناور مکلف دی چې د ناپولن له نوم سره د هغه ټول رسمي القاب ((زمونږ ستر لاربنود ملګری ناپولن حتماً واخلي. د القابو پرته ((د ستر لاربنود ملګري ناپولن)) نوم اخيستل د دغه ((ستر مقام)) توهين دی. زمونږ ((د ستر شخصيت سپکاوی غداري ده او هر يو څناور چې دغه غداري وکړي هغه به د يو غدار په صفت محاکمه کېږي او د فارم سپي به دغه غدار ته د مرګ سزا ورکوي.))

پر دې القابو سربېره خوګانو ناپولن ((د ټولو څناورو پلار)) د انسانيت پر ضد لوی غضب، د مېږو د شپول ساتندوی، د بتو د بچو زړه سواندی ملګری)) داسې په نورو درندو القابو نمانځه، سکيولر به د هرې وينا په شروع کې ويل:

((زمونږ ستر لاربنود ملګري ناپولن د نړۍ د ټولو څناورو څخه ډېر هوشيار او زړه سواندی شخصيت دی. زمونږ ستر لاربنود ملګری ناپولن د نړۍ د ټولو څناورو سره او مخصوصاً د هغو څناورو سره چې تراوسه د انسانانو په فارمونو کې د ناپوهۍ او غلامۍ ژوند تېروي، له حده زياته مينه لري.))

کله چې سکيولر به په خپله ويناکې د ناپولن هوښيارتيا، زړه سواندۍ او له مينې ډک زړه ته اشاره کوله، نو لومړی به د ده سترګې د اوښکو څخه ډکې شوې او بيا به يې په مخ رنې اوښکې رارواني شوې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د ځناورو د فارم د ټولو بریالیتوبونو، نېکمرغیو ســرلوړیو او نمانځلو افتخار یوازې د ناپولن امتیاز وګڼل شــو. د مثال په توګه که یوې چرګې به د بلې چرګې سره خبرې کولې، هغې په خبرې داسې شروع کولې:

((ما د ستر لارښود ملګري ناپولن د مبارک مشرتابه په برکت په تېرو شپږو ورځو کې پنځه غټې هګۍ واچولې...))

که دوه غواوې به د اوبو د ډنډ پر غاړه ولاړې وې د اوبو د څښلو نه مخکې به یوې غوا بلې ته ویل: ((د ستر لارښود ملګري ناپولن د مبارک مشرتابه په برکت اوس د څښلو اوبه ډېرې خوندورې شوې دي...))

شــاعر خوګ میمنوس د ((ملګري ناپولن)) په نوم شــعرکې د فارم د ټولو ځناورو او مخصـوصاً د خوګانو احساسات ډېر ښـه څرګندکړي دي. شعر دادی:

نو روح مې سره لمبه شي

او ستا روښنايي ځلېدونکې سترګې

د لمر په څېر په شنه اسمان کې برېښي

ای ناپولن ملګری!

یوازنی ښښوونکی

د هغو ټولو نعمتونو چې ستا مخلوق يې غواړي

ته مړوې د ځناورو خېټې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ کې دوه دوه ځلې

تا ځناورو ته پاک بوس ورکړي

او دوی هم رغړي او رارغړي باندې

لوی که وړوکي دي دا ټول ځناور

خپلو غوجلو کې ارام ويدېږي

ته يې ساتنه او پالنه کوې

ای ناپولن ملګری

که موږ خوګانو وي ربښتيا مور شيدې رودلې

مخکې له دې چې لوی شو

يا ستا په سيوري کې بوتلو غوندې وپړسېږو

موږ به تر هر څه پخوا ستا لپاره

درس د اخلاص او د وفا زده کوو

بلې! هر خوګ د زېږېدنې پر وخت

بايد په زوره غږ کړي

ای ناپولن ملګری!

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_2zia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن د دې شـــعر منظوري ورکړه او د ده په امر دا شـــعر د لوی ګودام په دېوال د اوه احکامو مخامخ په لويو ټکو وليکل شـو. سکيولر په سـپين رنګ د ناپولن د نيم مخ لوی عکس رسـم کړ او دغه عکس هم د دې شعر له پاسـه وځړېد.

په دې موده کې ناپولن د ويمپر پواسطه د فريدرک او پلکينګټن سره په پېچلو خبرو اترو بوخت و. تراوســـه د چارتراش لرګي نه وو خرڅ شـــوي او د دې دواړو څخه فريدرک د دې د لرګو د اخيسـتو ډېر لېواله ښـکاره کېده. هغه د لرګو معقول قيمت نه ورکاوه، بلکې دغه لرګي يې ډېر په ارزانه بيه غوښـــتل. په دې وخت کې خوګانو او سـپيو بيا نوی ګونګسی خپور کړ چې فريدرک او د هغه نوکران غواړي چې د څناورو فـارم بـانـدې يرغـل وکړي. د ژړنې بيا جوړېدو هغه په قهر کړی دی. دا ځل غواړي د فارم ژرنده بېخي ورانه کړي. غدار سنوبال تراوسه د پنجفيلډ دننه پټ ګرځي راګرځي.

د دوبي په مينځ کې څناورو د دې خبر په اورېدو چې د ســـنوبال په لمســـون درې چرګو د ناپولن د قتل دسيسه کړې ده، حيران شول. د خوګانو او سـپيو د وينا له مخې دغو چرګو ((په خپله خوښــــه)) د ناپولن د قتل د دســـيســـې ((اعتراف)) نه وروسـته سـم له لاسـه اعدام شـوې. د دې دسيسـې ترکشـف وروســـته د ناپولن د حفاظت احتياطي تدابير لا پســـې ټينګ شـــول. د خوګانو مخصوصې کمېټې څلورو سپيو ته امر وکړ چې ټوله شپه دې د کوټې په څلورو ګوټونو کې ويښ کېني او ټوله شـــپه دې د ناپولن کلک حفاظت وکړي. همدا شان د دښمنانو له خوا ناپولن ته په ډوډۍ کې د زهرو ورکولو ډار بېخي زيات شـــو. د زهرو د ورکولو د مخنيوي په خاطر ناپولن بل اعتمادي خوګ پينکې ته وظيفه ورکړه چې د خوړلو نه مخکې دې د هغه ټول خوراکي شـــيان معاينه او وڅکي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوې یکشنبې د سهار په غونډه کې سکیولر وویل:

((ملګرو! زموږ ستر لارښود ملګري ناپولن تصمیم نیولی دی چې د فارم چارتراش په مستر پلکنیګتن خرڅ کړي او غواړي چې د ځناورو فارم او ((فاکسووډ فارم)) ترمنځ د ځینو تولیدي شیانو د تبادلې تړون لاسلیک کړي.))

((ملګرو! تاسو ته څرګنده ده چې زموږ مشرتابه او پلکینګتن تراوسه یو بل نه دي لیدلي، زموږ د فارم او فوکسووډ فارم ترمنځ خبرې غیر مستقیم د مستر ویمپر پواسطه روانې دي، خو بیا هم زموږ د ستر لارښود ملګري ناپولن او مستر پلیکنکټن ترمنځ روابط ډېر صمیمانه دي. زموږ ستر لارښود ملګری ناپولن په دې واقعیت ښه پوهېږي چې پلکینګتن یو انسان دی او تاسو د انسان په حیث د هغه نه نفرت کوئ. زموږ مشرتابه امر کړی دی چې تاسو د ده پر ځای فریډرک د ډېر ډار اوکرکې وړ شخص وګڼئ او د دغو دواړو ترمنځ د ښه او بد انسان فرق ته حتماً قایله شئ.))

د دوبي په وروستیو شپو ورځوکې د بادي ژرندې سرته رسېدل نږدې شو. هم په دې موده کې په فارم باندې د یوې ناڅاپي حملې ګونکسي لاپسې زیات شو. د یکشنبې په سهار سکیولر غونډې ته وویل:

((ملګرو! غدار فریډرک غواړي چې د شلو وسلوالو نوکرانو سره زموږ په فارم ناڅاپي حمله وکړي. د دې مقصد په خاطر هغه د دې سیمې قاضیانو او پولیسو ته رشوت هم ورکړی دی. قاضیانو او پولیسو ورته پوره ډاډ ورکړی دی که چېرې دغه یرغلګر ((د ځناورو فارم)) باندې حمله کوي او زموږ فارم په وچ زور نیسي، دوی به ورته هېڅ نه وایي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګرو! ظالم فریدرک په پنجفیلډ فارم کې زموږ په ورونو ځناورو له حده زیات ظلمونه کوي. د دې ظالم یو زیارکښ زوړ اس د غمچینو لاندې مړ کړ.))

دې ظالم په زیارکښو غواو خواړه بندکړل او ډېرې غواوې یې له لوږې مړې کړې!

دې ظالم یو زیارکښ سپی ژوندی تنور ته وغورځاوه او زموږ دغه ورور یې په سور تنور کې وریت کړ.

دا ظالم هر ماښام د زیارکښو چرګانو په ککروکې تېرې چړې تړي او په جنګ یې اچوي. زموږ د ورونو د چرګانو د سرونو څخه وینې بهېږي او دا ظالم له دغو وینو د تویېدو څخه خوند اخلي.))

کله چې ځناورو د پنجفیلډ فارم په ورونو ځناورو باندې د ظلمونو کیسې واورېدې، له ډېره قهره د دوی وینو جوش وکړ. غالمغال یې جوړ کړ او ټولو په یوه اواز وویل:

((موږ له دغه فارم څخه ظالم انسان شړل غواړو!

موږ د ستر لاربښود ملګري ناپولن څخه په پنجفیلډ فارم د حملې اجازه غواړو!

په وړاندې– د زیارکښو ورونو ځناورو د ازادۍ په لور!))

سکیولر په راپارېدلو ځناورو نظر واچاوه، د ځان سره ومسکېد او بیا یې د ځناورو د دلاسا کېدو لپاره وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! تل د ستر لاربنود ملګري ناپولن په عملي ستراتيژۍ او تاکتيک ټينګه عقيده ساتئ! تل د بې باکه او بې سنجشه عمل څخه ډډه وکړئ! پام کوئ چې د ستر لاربنود د قوماندې پرته په خپل سر هيڅ عمل ونه کړئ!))

په دې موده کې سکيولر کوښښ کاوه چې د فريدرک پر ضد د ځناورو پاربدلي احساسات ژوندي وساتي. د يوې يکشنبې په سهار ناپولن د ټولو تشريفاتو سره غونډې ته راغی او د فريدرک پر ضد يې لنډه وينا وکړه.

((فريدرک يو ټيټ او رذيل شخص دی. زه شرميږم او دا زما د شخصيت توهين دی چې د فريدرک غوندې ټيټ شخص سره ارتباط وساتم او يا په دغه رذيل دې د فارم چاتراش خرڅ کړم.))

زه تاسو هغو ټولو کوترو ته چې د انسانانو په فارمونو کې د ځناورو ترمنځ د ((انقلاب)) پيغام خپروئ، امر کوم چې له نن څخه وروسته به تاسو د ((فاکسووډ فارم)) دننه پښه نه ږدئ. زما په امر ((مرګ په انسانيت)) شعار له منځه ولاړ او تاسو کوترو ته امر کوم چې له نن څخه وروسته د ((انقلاب)) لباره ((مرګ په فريدرک)) شعار استعمال کړئ.))

((ما په تېر دوبي کې د غدار سنوبال يوه بله دسيسه کشف کړه. دغه غدار به د شپې فارم ته راته او دلته به يې د غنمو د تخمونو سره د وحشي وښو تخمونه ګډول. همدا علت دی چې سږ کال د فارم د غنمو فصل د وحشي وښو نه ډک دی. د سنوبال په دسيسه کې يوه بته هم شريکه وه. کله چې دې بتې سکيولر ته ((په خپله خوښه)) د خپل جرم ((اعتراف)) وکړ، نو بيا يې ډېر ژر ((خودکشي)) وکړه.))

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د فارم ټول ځناور په دوو ډلو وېشــل شــوي وو، لوی اکثریت دا عقیده درلوده چې ســنوبال ته ((د ځناورو قهرمان لومړی درجه نښـان)) هېڅ نه دی ورکړل شـــوی، بلکې دا یوه انســـانه ده چې د ((غواوو ځپر)) تر جګړې وروســته په خپله ســنوبال د ځان په باره کې خبره کړې ده. دې ځناورو پخه عقیده دلوده چې د ((غواوو ځپر)) د جګړې په دوران کې غدار ســـنوبال د جنګ میدان پرېښـــود او د دې تېښـــتې په وجه د فارم ټولو ځناورو ډارن سنوبال په ګډه وغانده.

دویمه ډله ځناور بېخي لږ وو. برعکس دوی د سنوبال په تېښه او ډار باور نه کاوه. یوه ورځ سکیولر دوی راوغوښتل او په ډېر قهر یې ورته وویل:

((تراوســـه موږ ډېره حوصـــله وکه چې ګوندې تاســـو به ټول زاړه عادتونه پرېږدي او د نوو ((انقلابي)) شـــرایطو ســـره ســـم به ځانونه هم بدل کړي. ستاسو دغه شان فکر دوه عوامله لري. یا ستاسو حافظې خرابې شوي دي او یا د غدار سنوبال په لمسون تخریب کوي. که چېرې ستاسو حافظې خرابې دي، نو بیا دا واقعیت ومنئ چې خرابې حافظې تل خراب او غلط فکر کوي. که تاســو د تخریب اراده لرئ نو په دې صــورت کې موږ د ورانکارو په جزا هم ډېر ښه پوهېږو. حوصله هم یو حد لري. تاسو ته دا زما وروستی اخطار دی.))

د مني د لو او درمندونو د سترې کېدونکي کار او زیار سره سره د ژرندې د جوړېدو کار په بیړه روان و. سره له دې چې ځناورو د کار تجربه نه درلوده. د کار ټول اوزار د انسانانو د کار لپاره جوړ وو. ((سنوبال تل خندونه اچول)) او دا شــان نور ډېر مشــکلات هم موجود وو، خو بیا هم ژرنده د ځناورو د پرله پسې کار او زیار په برکت په ټاکلي وخت سرته ورسېدله. اوس د ژرندې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماشـــینرۍ د ځای پر ځای کېدو وخت راورســـېد او د ویمپر پواســـطه د مشینرۍ د اخیستو خبرې هم پیل شوې. د ډېر کار او زیار له کبله څناورو تل ډېر زیات ســـتړي ښـــکاره کېدل، خو بیا هم دوی د خپلې ژرندې په جوړېدو ډېر افتخار کاوه. دوی به هره ورځ شاهکار چاپېره گرځېدل او د لومړي ځل په تناسب دا ځل ورته خپله ژرنده ډېره ښکلې ښکاره کېده. سربېره پر دې دا ځل د ژرندې دېوالونه د مخکنۍ ژرندې د دېوالونو په تناســب یو په دوه پلن وو. دوی پوخ باور درلود چې دغه پلن دېوالونه د چاودېدونکو موادو پرته بل هېڅ شـی له منځه نه شـي وړلای. واقعاً چې دوی ډېر زیار وویسـت او په ډېرو مشـکلاتو یې بریالیتوب وموند. په رښـتیا دوی ډېره سـتړیا ولیدله او تل سـتړي، سـتومانه وو. خو یوازې په دې فکر کولو چې د ژرندې د بادبانونو او ډاینمو تر گرځېدو وروسـته به د دوی په ژوندکې په زړه پورې بدلون راشـي، دغه سـتړیا به له منځه تلله او برعکس دوی به د ژرندې چاپېره د خوشالتیا نه پورته پورته ټوپونه وهل او چیغې به یې ایســتلې. ناپولن په پوره تشـــریفاتو د ژرندې د لیدو لپاره راغی او د ژرندې د معاینې وروسته یې وویل:

((زه شخصاً په دې لوی بریالیتوب تاسو ټولو څناورو ته مبارکي درکوم او نن دا اعلان کوم چې ما د دې ژرندې نوم ((د ناپولن ژرنده)) کېښود.))

دوه ورځې وروسـتـه ناپولن د فارم ټول څناور لوی گودام ته راوغوښـتل او په دې فوق العاده غونډه کې یې وویل:

((ما د فارم ټول چارتراش په فریدرک خرڅ کړل. ســـبا ته د فریدرک کراچۍ د دې چارتراشو د وړلو لپاره راځي. په تېرې ټوله موده کې زما او د پلکنیګټن دوســـتۍ محض ظاهري بڼه درلوده برعکس پـه دغـه ټولـه موده کې مـا د فریدرک سـره ډېر پټ روابط سـاتل. له نن څخه زموږ او د فوکسـووډ ترمنځ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول روابط قطع شول او په دې برخه کې ما پرون پلکنيګټن ته پيغام ورلېږلی دی. زه ((انقلاب)) خپرونکو کوترو ته امر کوم چې د نن نه دې پنجفيلډ فارم ته نه ځي او ((مرګ په فريدرک)) شعار دې ((مرګ په پليکنګټن)) په شعار بدل کړي.))

((زه درته ډاډ درکوم چې د ځناورو په فارم باندې د فريدرک د حملې کيسې بېخي غلطې وې او دا چې د پنجفيلډ فارم په ځناورو باندې فريدرک ظلمونه کړي دي، دا خو بېخي پوچې خبرې دي. دا پروپاګنډه سنوبال او د هغه طرفدارانو د دې لپاره کوله چې زما او فريدرک ترمنځ دوستانه اړيکي خراب کړي. اوس دا خبره په اسنادو اثبات شوې ده، چې سنوبال په ټول ژوند کې پنجفيلډ فارم ته نه دی تللی، بلکې برعکس دغه غدار له ډېرې مودې راهيسې په فوکسووډ فارم کې اوسېږي او په دې فارم کې د پلکينګټن دغه ځيره خور د مزو ژوند کوي.))

د ناپولن په دې اعلان ټول ځناور حيران شول او يوازې خوګانو د ده ځيرکتيا او هوښيارتيا په هکله وويل:

((ملګرو! د پليکنګټن سره ظاهري ملګرتيا زموږ د ستر لارښود ملګري ناپولن يو ((عالمانه انقلابي تاکتيک)) و. د ستر لارښود ملګري ناپولن دې تاکتيک فريدرک مجبور کړ چې د هر چارتراش قيمت دولس روپۍ نور هم جګ کړي. زموږ د مشرتابه نبوغ دا واقعيت وښود چې فريدرک هم په دې تاکتيک تر پايه پوه نه شو. د دې علت دا دی چې زموږ مشرتابه په دې برخه کې د فريدرک په شمول په هېچا باور نه کاوه.))

((ملګرو! فريدرک غوښتل چې زموږ لارښود ملګري ناپولن ته د کاغذ په يوه پاڼه چې د چک په نوم بلل کېږي د پيسو د ورکړې وعده ليکلې ورکړي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ((زمونږ ستر لاربنود ملګري ناپولن)) پنځه روپيز لوټونه ورځخه وغوښتل او دا شرط يې هم ورباندې کېښود چې پيسې به د چارتراشو تر وړلو مخکې نغدې ورکوي. اوس فريدرک دغه نغدې پيســې ورکړې دي او فکر کوم چې دغه پيسې د ژرندې د مشينرۍ د اخيستو لپاره بېخي کفايت کوي.))

ډېر ژر چټک چارتراش يوړل شــول او د چارتراشــو تر وړلو وروســته ناپولن د بانک د لوټونو د معاينې په خاطر په لوی ګودام کې د ټولو ځناورو فوق العاده مجلس داير کړ، ناپولن د لوی ګودام په اوچت ځای د بوســو په بســتره غځېدلی پرېوت او په دې ورځ يې دواړه (نښانونه ځړولي وو. د موسکا ډکه خوله يې چينګه نيولې وه. ترڅنګ يې په يو چيني لوښي کې د فريدرک لوټونه سـر په سـر ايښـودلې وو. ټول ځناور کتار ولاړ وو او هر يو لوټونو ته په ځير ځير کتل. بوکسر د لوټونو د بوی کولو لپاره خپل شونډک وراوږد کړ او د ده په تنفس دغه نازک سپين شيان د چيني لوښي څخه والوت او شاوخوا تيت و پرک پرېوتل.

په فارم کې درې ورځې وروســته لويه هله ګوله پيدا شــوه. ويمپر تک زيړ په بايسـکل سـپور په ځغاسـته فارم ته راغی، بايسـکل يې يوې خواته په غولي کې وغورځاوه او په منډه نيغ د ناپولن کوټې ته ولاړ، څو شـېبې وروسـته د ناپولن د کوټې څخه غال مغال راپورته شـو او د پېښـې خبر په ټول فارم کې د ځنګل د اور په شـان خپور شـو. د ټولو ځناورو په خوله دا يوه خبره وه چې ((د بان کلوټونه جعلي دي! فريدرک چارتراش مفت واخيستل.))

ناپولن ډېر ژر د ځناورو غونډه راوغوښــتله او غونډې ته يې په قهرجنه لهجه وويل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه غدار فریدرک په مرګ محکوموم. زه غواړم چې دغه غدار ژوندی ونیسم او په جوش اوبو کې یې ژوندی وخوټوم.))

((له ډېر مودې راهیســـې دغه خاین زموږ په فارم ناڅاپي یرغل کول غواړي، هره شپه د فریدرک او د هغه د نوکرانو د حملې انتظار کوي. دا اوس نه ورته چمتو اوســـئ. زه امر کوم چې د فارم په ټولو لارو پیره داران ودروئ. زه غواړم چې د پلکینګټن سره بیا ښــه روابط ټینګ کړم. زه امر کوم چې ډېر ژر دې څلور کوترې فوکســـووډ ته ولاړې شـي او زما له خوا دې پلکینګټن ته د ښو روابطو د ټینګېدو هیله او د روغې جوړې پیغام ورسوي.

سبا سهار حمله پیل شوه. څناورو سبا ناری‌کاوه چې پیره داران په یو ترات راغلل او څناورو ته یې د فارم د لویې دروازې په لار د فریدرک او د هغه د نوکرانو د رانوتلو خبر ورکړ. ټول څناور په ډېره زړورتیا مخې ته ورغلل. دا ځل څناورو ته د ((غواوو څپر)) د جګړې غوندې بریالیتوب اسان نه ښکاره کېده. دا ځل پنځلس تنه د شـــپږو ټوپکو ســـره راغلل. کله چې انســـانان د پنځوس ګامو نو په فاصـــله څناورو ته رانږدې شـول، نو فوراً یې ډزې شــروع کړې. څناورو د ډارونکو چاودنو او د ټوپکو د ســوزونکو کولیو مقابله ونه کړلای شوه. ناپولن او بوکسر ډېر کوښښ وکړ چې څناور د یوې کلکې حمله لپاره راټول کړي، اما انسانانو ډېر ژر دوی په شا وتمبول او د میدان څخه یې په تېښـــته مجبول کړل. څناورو د فارم په ودانیو کې پناه واخیســـته او د دې ودانیو د چاودنو او ســـوریو څخه یې غلي غلي بهر ته کتل. دښـــمنانو ډېر ژر مالځړ او ژرنده ونیوله. تر یوې شــپې پورې ناپولن داســې معلومېده لکه چې هر څه یې بایللي دي. چوپ چاپ یې کښـــته پورته قدم واهه، لکي یې شـــخه پورته نیولې وه او کله به یې په یو او کله به یې په بل اړخ وهله. هغه د امید سترګې د فوکسووډ فارم پر لور نیولې وې او د ځان سره به یې ویل: ((که په

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې حساسه مرحله کې پلکینګتن او د هغه نوکران زمو مرستې ته راغلل، نو زمونږ بریالیتوب یقیني دی.)) هم په دې وخت کې هغه څلور کوترې چې یوه ورځ مخکې فوکسوود ته لېږل شوې وې راغلې. یوې کوترې د پلکینګتن له خوا د کاغذ یوه وړوکې ټوټه په مکوښه کې نیولې وه. په دې کاغذ باندې په پنسل دا عبارت چې ((تا څناورو سره هم دا جوړېږي.)) لیکل شوي وو.

فریدرک او د هغه نوکران ژرندې ته نږدې ودرېدل. څناورو د دوی څار کاوه. د ژرندې په خوا کې د دښمنانو د راټولېدو له کبله په څناورو کې ډار پیدا شو. د فریدرک دوه نوکرانو یو جبل او یو پلک په لاس کې ونیوه دوی غوښتل چې ژرنده له بنسټ څخه چپه کړي.

((ناممکنه ده!)) ناپولن چیغه کړه. ((دا ځل مونږ د ژرندې دېوالونه دومره پلن جوړ کړي دي چې دوی یې هېڅ نه شي چپه کولای! زه پوره باور لرم چې په یوه اوونۍ کې هم دغه دېوالونه رانسکورولای نه شي. ملګرو! پام کوئ چې ونه ډارېږئ.)) اما بنجامین په ډېر دقت د انسانانو حرکتونه څارل، د فریدرک دوه نوکرانو په جبل او پلک د ژرندې بنسټ ته نږدې سوری جوړوه، بنجامین په ډېره حیرانتیا خپل سر اخوا دېخوا ښوروه راښوروه. بنجامین نورو څناورو ته وویل: ((ما هم دغه فکر کاوه! تاسو ورته ښه وګورئ چې هغوی څه کوي. هغوی یوه شېبه وروسته په دغه سوري کې چاودېدونکي مواد اچوي.))

ډار شوي څناور منتظر ولاړ وو او له ډاره د باندې نه شو راوتلای. یو څو دقیقې وروسته یې ولید چې د ژرندې له خوا څخه انسانانو یوه او بله خوا منډه واخیسته. او یوه شېبه وروسته یو لوی ډز وشو. ددې کنوونکي ډز په اورېدو کوترې هوا ته والوتې، ټولو څناورو سترګې پټې کړې او یوازې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناپولن پرته نورو ټولو په ځمکه پروت وکړ. کله چې د ځمکې نه راپورته شول د ژرندې له پاســه یې تک تور لوګي توره وریځ ولیده. شــمال دغه وریځ په کرار کرار یوړه. ګوري چې ژرنده بېخي له منځه تللې ده.

دې بوګنوونکې منظرې په ټولو ځناوروکې لوی هیجان پیداکړ. د دې ټیټ او دکرکې وړ عمل پر ضد لوی قهر د دوی ډار او نا امیدي له منځه یوړل. د انســانانو نه د بدلې چیغه پورته شــوه، غیر له دې چې د ناپولن څخه د امر د اخیســتو انتظار وکړي، ټولو ځناورو مخامخ په دښــمنانو حمله وکړه. په دوی باندې لکه د ږلۍ ګولۍ وربېدلې اما دوی د دغو ســـوزوونکو ګولیو هېڅ پروا نه کوله. دا ځل ډېره سـخته جګړه ونښـته. انسـانانو ورباندې پرله پسـې ډزې کولې خو دوی پـه ډېره زوورتیا ورنږدې کېدل. کلـه چې ورتـه بېخي نږدې شــول، نو انســانانو په کوتکو او په درندو بوټونو وهل پیل کړ. یوه غوا، درې مېږې او دوه بتې ځای پر ځای مړې شوې او تقریباً ټول ځناور زخمي شول. سره له دې چې ناپولن د ځناورو د شا نه د عملیاتو قومانده ورکوله، خو د ده د لکۍ سر هم په ګولۍ والوت. انسانان هم ټپي شول.

بوکسر د درې انســانانو سـرونه په سومانو ورمات کړل. یوې غوا د یو انسـان خېټه په ښکرونو سوری کړه او ژیسـي او بلو بیل د یو انسـان پرتوګ ټرانګې ټرانګې کړ. ناپولن امر کړی و چې د ده نه ساتونکي سپي دې د بوټو د لاندې پټ ودرېږي. دې سـپیو په انسـانانو ناڅاپه حمله وکړه او د دې ناڅاپي حملې له ډاره په انســانانوکې ګډوډي راغله. د فارم ځناورو انســانان د هرې خوا نه محاصره کړل او د دې محاصرې د خطر له ډاره فریدرک نوکرانو ته د تېښتې غږ وکړ. یوه شــېبه وروســته ډارن انســانانو د خوږ ژوند د ژغورلو په خاطر منډې پیل کړې. ځناورو د فارم تر څنډو تعقیب کړل. کله چې انسانان مجبور

(c) ketabton.com: The Digital Library

شول چې د اغزنو بوټو له لارې ځانونه وباسي، دلته هم ځناورو ته وروستنۍ کلکې لغتې ورکړې.

ځناورو جګړه وګټله، خو ټول ډېر زيات ستړي او په سرو وينو لمبېدلي ښکاره کېدل. ټول په کرار ګوډ ګوډ فارم ته راستانه شول. کله چې دوی په وښو باندې د ملګرو د خواره واره مړي وليدل، د ځينو ځناور له سترګو څخه اوښکې راوبهيدې څو شېبې د ژرندې پر ځای باندې ويرژن چوپ چاپ ودرېدل، هو! ژرنده يا په بل عبارت د دوی د کار او زيار د شاهکار ټولې نښې نښانې له منځه تللې وې! دا ځل د ژرندې بنسټونه الوتي وو. د ژرندې د بيا جوړېدو لپاره د تيت و پرک پرتو تيږو څخه استفاده کول ګران کار و. د چاودېدونکو موادو قوت دغه تيږې سلګونه ګزه وړاندې غورځولې وې او اوس داسې معلومېده لکه چې په دغه ځای ژرندې هيڅ وجود نه درلود. د جګړې په دوران کې سکيولر په مرموز ډول پټ شوی و، اما کله چې ځناور فارم ته رانږدې شول، هغه لکۍ تاووله راتاووله او ډېر خوشاله په ټوپونو ټوپونو ځناورو ته راغی. په دې وخت کې د فارم د ودانيو له خوا د ټوپک ډز وشو او د دې ډز په اورېدو بوکسر پوښتنه وکړه.

((دا ډزې د څه لپاره دي؟))

((دا زموږ د بريالیتوب د تجليل ډزې دي.)) سکيولر په چيغه ځواب ورکړ.

((د کوم بريالیتوب؟)) د بوکسر د لینګو څخه سرې وينې روانې وې، يو نعل يې ورک، يو سوم يې چاودلی او يو درجن ګولۍ يې د وروستنيو پښو په لينګيو کې پرتې وې.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((کوم بریالیتوب ملگری! ایا موږ د ((ځناورو فارم)) د مقدسې خاورې څخه یرغلگر دښمن ونه شاړه؟)) سکیولر وویل.

((موږ پوره دوه کاله د فارم په ژرنده کار وکړ! اما د ښمنانو زموږ دغه ژرنده له منځه یوړه! بوکسر ځواب ورکړ.

((ملگری! هیڅ پروا نه کوي! موږ به بله ژرنده جوړه کړو. که موږ یې وغواړو دغه شان شپږ ژرندې جوړولای شو. ایا دا نه منې چې موږ څومره لوی کار کړی دی؟ دا ځمکه چې اوس وربانديې دواړه ولاړ یو دښمن راڅخه نیولې وه. دا ځمکه موږ او تاسو د ستر لارښود ملگري ناپولن د مشرتابه په برکت بېرته لاس ته راوړې ده!))

((هم هغه ځمکه مو بېرته گټلې ده، کومه ځمکه چې موږ مخکې درلوده»» بوکسر وویل:

((دغه زموږ بریالیتوب دی!)) سکیولر چیغه کړه. ټول ځناور گوډ گوډ غولې ته ننوتل. د بوکسر د لینگو د پوستکي د لاندې گولیو سوزېدونکی درد پیل کړ. بوکسر په چورت کې ولاړ هغه ته د بنسټ څخه د ژرندې د بیا جوړېدو کار ډېر دروند او گرام کار معلوم شو. هغه په تصور کې خپل ځان په دغه دروند او گران کار یو ځل بیا بوخت ولید. د اول ځل لپاره د ده په مغزو کې دا خبره راغله. ((زه اوس یولس کلن یم، شاید چې زما د متو او غړو پخوانی قوت نه وي پاتې.))

کله چې ځناورو د شین بیرغ پورته کېدل، پر له پسې د ټوپک اوه ډزې او د بریالیتوب په مناسبت دناپولن د مبارکۍ وینا واورېدلې، نو له دې وروسته د دوی باور وشو چې واقعاً د فارم ځناور لوی بریالیتوب ترلاسه کړی دی.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوکسـر او کلوور د مړو څناورو مړي په کراچۍ کې راکښـل. ناپولن د کراچۍ څخه مخکې او نور څناور د کراچۍ تر شاه روان وو. په جګړه کې مړه څناور په ډېر درناوي خاورو ته وسپارل شو.

پوره دوه ورځې ((د لوی بریالیتوب)) جشن تجلیل شو. سندرې ویل کېدې، د خوګانو ویناوې روانې وې، پرله پســـې ډزې کېدې هر څناور ته یوه منه، هرې مرغۍ ته دوه انس غنم او هر سـپي ته درې بسـکټ ورکړل شـول. دا جګړه د ((بادي ژرندې جګړه)) په نوم اعلان شـــوه. ناپولن د نوي ((شـــین بیرغ نښــان)) د جوړولو امر وکړ. ډېر ژر دغه نښــان جوړ شــو. او ناپولن د ټولو څناورو په نمایندګۍ دغه نوی نښـــان څان ته ورکړ. په دې عمومي خوشالۍ کېد د جعلي لوټونو مسله ښخې هېره شوه.

څو ورځې وروسـته خوګانو د جونز په یوه زېرخانه کې د وسـکي شـرابو لوی صـــندوق وموند. په دغه شــپه د فارم د مېنې څخه په جګ اواز د ســندرو غږ راغی. ټولو څناور د خوګانو د خولې څخه ((د انګستان څناورو)) د ترانې په اورېدو حیران شـول.د سـپوږمۍ شـپه وه. څناورو د شــپې په نهه بجو ناپولن ولید چې د مېنې د شـا دروازې نه راووت، هغه د مسـټر جونز یوه زړه شپو په سـر کړې وه، د غولي چاپېره یې منډې ووهلې او بیا بېرته په دروازه ننوت. د دې شــپې په ســهار د فارم د مېنې د ننه ښخې چوپه چوپتیا وه او یو خوګ هم بیدیا په نظر رانغی. د ســـهار پوره نهه بجې وې چې ســـکیولر د مېنې بیدیا ولیدل شــو. دی ډېر خفه راروان و، ســترګو یې چخې نیولې وې، لکۍ یې د څان پســې راکښــله او د وضــعې نه ډېر ســخت ناروغ معلومېده. ده د فارم څناور راټول کړل او هغوی ته یې په ژړغوني اواز وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((((ملګرو! ما تاسو ته يو خطرناک خبر راوړی دی! زموږ ستر لاربښود ملګري ناپولن د ځنکدن په حالت کې دی!))

د دې خبر په اورېدو ځناورو وير او انګولا شروع کړه. د فارم د مېنې د دروازې بيديا بوس خپاره شول او د دې بوسو له پاسه ځناورو د پښو د ګوتو په څوکو ډېر په کرار تګ راتګ کاوه. د هر ځناور سترګې د اوښکو نه ډکې وې. يو ځناور به د بل ځناور څخه يوازې دا پوښتنه کوله: ((که زموږ ستر لاربښود م شو، نو موږ به څه کوو.)) ډېر ژر داګونګوسې چې غدار سنوبال د ستر لاربښود ملګري ناپولن په خوراک کې زهر اچولي دي، خپور شو. سکيولر پوره په يوولس بجو راووت او هغه بيديا خفه ولاړ ځناورو ته يې وويأ:

((ملګرو! له دې دنيا نه د تلونکي ستر لاربښود ملګري ناپولن وروستنی فرمان دا دی: ((که د فارم هر ځناور شراب وڅښل نو تاسو هغه ته د مرګ سزا ورکړئ.))

د ماښام خواو شا ناپولن لږ ښه شو. سکيولر سهار بې خوبه ځناورو ته د هغه د روغتيا زېری وکړل. اوس ناپولن بېخي تکړه و او د شپې له خوا هغه په خپل کارونو پيل وکړ. د دوشنبې ورځ وه، ويمپر فارم ته راغی ځناورو واورېد چې ناپولن ويمپر ته به ويلنګډن کې د شرابو د تقطير رهنما کتابونو د اخيستو فرمايش ورکړ.
يوه اوونۍ وروسته ناپولن دا امر وکړ: تاسو باغچې ته نږدې وړوکی مالځړ چې د تقاعد شويو ځناورو د مالځړ په نوم پرېښودل شويدی، ټول ايره کړئ، ځکه چې د دې مالځړ د وښو تخمونه بېخي زاه شوي دي او زه اوس غواړم چې تاسو په دغه مالځړ کې نوي او تازه تخمونه وکرئ: اما ډېر ژر ټولو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځناورو ته څرګنده شــوه چې ناپولن په دغه وړوکي مالځړکې د وښــو د تازه تخمونو پر ځای وربشې وکرلې.

یوه شپه غجیبه پېښه وشوه. د یو ځناور پرته نور ټول ځناور په دې شپه پوره پوه نه شول. د شپې په دولس بجو د لوی ګودام د هغه دېوال څخه چې ((اوه احکام)) پرې لیکل شــوي وو، د یو شــي د ماتېدو لوی اواز تر غوږو شــو، د دې اواز پــه اورېدو ټول ځنـاور د خپلو غوجلو څخـه پـه منـډه راووتـل. د سپوږمۍ شپه ده. ځناور ګوري چې د ګودام د دېوال په بېخ کې یوه زینه ټوټې ټوټې پرته ده. د دې ماتې زینې په خواکې سـکیولر خور وور بې سـده پروت دی. د ده تر څنګ یو لاټین، یو د رنګ برش او د ســپین رنګ یو نســکور لوښی هم پراته دي. د سکیولر چاپېره سپي کړې ولاړ دي. کله چې سکیولر په سـد او د تګ وړ شـو، سـپیو ډېر ژر هغه د کړۍ دننه د فارم مېنې ته بدرګه بوت. د زوړ بنجامین نه غیر نور ځناور د دې پېښــې په علت پوه نه شـــول. زوړ بنجامین پوه شو، سر یې وښوروه، خو په خوله یې هېڅ ونه ویل.

تر دې پېښې څو ورځې وروسته موریل د ((اوه احکام)) دېول ته ودرېدله او هغې غوښـتل چې دغه احکام له سره ولولي. موریل د احکامو په لوست پیل وکړ. ډېر ژر ورته څرګنده شـوه چې د فارم ځناورو یو بل حکم هم غلط زده کړی دی. ځناورو پنځم حکم داسې زده کړی و چې ((هېڅ ځناور به شراب نه څښــي.)) اما په دې حکم کې دوی دوه ټکي بېخي هېر کړي وو، په دېوال باندې لیکل شـوي اصـلي پنځم حکم داسـې و چې ((هېڅ ځناور به - له حده زیات- شراب نه څښي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم څپرکی

د بوسکر د چاودلي سوم د جوړېدو موده ډېره اوږده شوه، د بریالیتوب د تجلیل په سبا څناورو د بادي ژرندې د بیا جوړېدو کار پیل کړ. بوکسر یوه ورځ د کار څخه غیر حاضري نه کوله او دا یې هم خپل سپکاوی ګاڼه چې نور څناور دې د هغه د سوم په دردونو او تکلیف خبر شي.

((کلوور! دسوم دردونه ډېر تکلیف راکوي!)) بوکسر به هر ماښام کلوور ته پټ اعتراف کاوه. کلوور به ځینې بوټي په خوله کې ژویل، لېټۍ به یې ترېنه جوړه کړه او هره شپه به یې د لېټۍ پټۍ د هغه په چاودلي سوم ایښودله.

((بوکسره! دومره سخت کار مه کوه. پام دې وي چې داسې ځیګر ډېره موده کار نه کوي. ((کلوور! او بنجامین دواړو به هره شپه وربانديې ټینګار کاوه. بوکسر به د دوی خبرو ته غوږ نه ایښود او په ځواب کې به یې ورته ویل:

((زه په ژوندکې یوه ارزو لرم. مخکې له دې چې تقاعد واخلم باید بادي ژرنده جوړه وویم.))

کله چې د څناورو د فارم لومړني قوانین جوړ شول. دې قوانینو د خوګانو او اسونو د تقاعد عمر دولس کلونه، د غواوو لس کلونه، د سپیو نه کلونه، د میږو اوه کلونه او د چرګانو او بتو عمر پنځه کلونه وټاکل. قوانین د زوړ عمر تقاعد ته د ډېرې ځیرې حق ورکړی و اما په عمل کې تراوسه په ټول فارم کې نه یو څناور تقاعد کړی و او نه د تقاعد ځیره ورکړل شوې وه. یو ځل بیا د تقاعد تاوده بحثونه شروع شول. کله چې د باغچې ترڅنګ د وړوکي مالځړ په وربشو وکرل شو، نو ډېر ژر داګونګوسی خپور شو، چې د لوی مالځړ د یوې څنډې نه کتارې تاوېږي او دغه څنده د تقاعد شویو څناورو د څر لپاره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېښودل کېږي. دا هم ويل کېدل چې د ژمي په موسم کې به تقاعد شوي اسونه د ورځې پنځه پاوه وربشې او پنځلس پاوه وچ واښه ځيره اخلي او د عمومي رخصتيو په ورځ به يوه ګاژره او يو منه هم ورکول کېږي. بوکسر په راتلونکي دوبي کې دولس کلون کېده.

ژوند ډېر سخت و، دغه ژمی د تېر ژمي غوندې ډېر سوړ اما د تېر ژمي په تناسب په دې ژمي کې خواړه ډېر لږ وو، خوګانو او سپيو پرته د نورو ټولو څناورو ځيره يو ځل بيا لږ شوه. سکيولر د ځيرې د لږوالي د ضرورت تشريح په ترڅ کې وويل:

((ملګرو! د ځيرې ټينګ مساوات ساتل او ټولو څناورو ته مساوي ځيره ورکول ((د څناورتوب)) د دې اصل چې هر څناور ته به د هغه د استعداد او کار به مقابل کې ځيره ورکول کېږي، پر ضد عمل دی. زه هېڅکله نه غواړم چې د ځيرې لږوالي ته ((د لږوالي)) اصطلاح استعمال کړم، بلکې زه ((د څناورتوب)) د واقعي اصولو د روحيې سره سم دې ته د شرايېو سره ((د ځيرې د سمون)) اصطلاح استعمالوم. تاسو ته به خوراک لږ ښکاري، خوکه تاسو خپل اوسني خواړه د جونز د دورې سره مقايسه کړئ، تاسو به راسره دا واقعيت حتماً ومنئ چې تاسو د هېڅ ډول خوراکي موادو قلت نه لرئ. برعکس په فارم کې اوس د خوراکي موادو توليد څو ځله پرېمانه شوی دی.))

سکيولر د ارقامو کاغذ راوويست او په چغنده اواز يې ډېر چټک د ارقامو ليست لوست پيل کړ:

((ملګرو! اوس به يې درته د ارقامو تفصيل اثبات کړي چې تاسو د جونز د دورې په مقايسه پرېمانه وربشې، پرېمانه واښه، او پرېمانه ټيپر لرئ. اوس ستاسو د کار ساعتونه لږ دي، ستاسو د څښاک اوبه ښې دي، ستاسو عمر

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږد شوی دی، ستاسو د ماشومانو مړینه لږه شوې ده. ستاسو په غوجلوکې بوس پریمانه دي. غوجلې مو پاکې دي او اوس مو د پخوا شـان ورږې هم نه په عذابوي. پخوا تاسـو د انسـانانو غلامان وئ او اوس خپلواکه او ازاده، زه درته د جونز او اوسـني وخت فرق په یوه جمله کې خلاصـه کوم. د جونز د دورې ټول شیان خراب وو او د اوسنۍ دورې هر شی ښه دی.))

ډېرو څناورو د سکیولر وینا په هر ټکي باورکاوه. د دې علت دا و چې اوس د ډېرو څناورو د حافظې څخه په خپله جونز او د هغه د دورې هر څه هېر شـوي وو. اوس هغوی ((د څناورو فارم)) کې د اوسـېدو د تجربې په نتیجه کې یوازې په دې پوهېدل چې په دغه فارم کې دوی تل خوار، زار ژوند تېروه، تل وږي وو، تل یې سـاړه کېدل او چې تر څو به ویښ وو، تر هغې به یې پرله پسې شاقه کارونه کول.

اوس په فارم کې د خوراک نورې نوې خولې هم پیدا شـوې. د مني په موسـم کې څلورو خوګانو یو ډېر بچي وزېږول، د ټولو بچو رنګ برګ و او په ټول فارم کې ناپولن یوازې برګ رنګه خوګ و. دا یوازینۍ نښــه وه چې د برګ رنګه بچو څخه د هغوی اصـلي پلار په خپله معلومېده. د یکشـنبې په غونډه کې سکیولر په نوې اعلامیه کې وویل:

((ملګرو! د خوګانو د مخصوصې کمېټې په فیصله او د ستر لارښود ملګري ناپولن په منظورۍ د ښښتو او لرګو د اخیستو وروسته د فارم د مېنې تر څنګ ډېر ژر نوی مکتب جوړېږي. د مکتب د جوړېدو تر وخته پورې به سـتر لارښـود ملګری ناپولن په اشپزخانه کې د خوګانو بچو ته درس ورکوي. هره ورځ به دغه بچي د فارم په باغ کې سـپورټ کوي. تر دې وروسـته سـتاسـو بچي دا حق نه لري چې د خوګانو د بچو سره یوځای لوبې وکړي. همدا شان

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چېرې تاسو په لارکې د خوګ سره مخامخ کېږئ، تاسو مکلف یاست چې خوګ ته د تېرېدو لومړنی حق ورکړئ. دې فیصـــلې ټولو خوګانو ته دا امتیاز هم ورکړی دی چې هغوی به د یکشـنبې په ورځوکې د لکیو پورې شـنې پټۍ هم تړي.))

په دغه کال کې د فارم حاصل ښـه و، اما اوس د ژرندې د مشینرۍ د اخیسـتو برسـېره د نوي مکتب خښـتو، شـګې او چونې د اخیسـتلو لپاره هم پیسـو ته اړتیا وه، سـکیولر د ژرندې د مشـینرۍ او د مکتب د لګښـت لپاره د عمومي سپما به اعلان کې وویل:

((ملګرو! موږ د ستر لاربښود ملګري ناپولن د لمبې د تېلو، شمعو، بورې او د سپیو د بکسټ او د ژرندې او مکتب د نویو ودانیو سامان لکه د مېخونو، سیمانو، جالیو، اوسپنې، تارونو، خښـتو، شـګې او د چونې د اخیسـتو لپاره د پیسـو سـمپا ته اشـده اړتیا لرو. د پیسـو د لاس ته راوړلو لپاره د وچو وښو یوه لویه کوټه او د کچالانو ډېره برخه خرڅه شــــوه او په نوي قراردادکې د یوې اوونۍ د څلور سوه هګیو خرڅلاو شپږ سوه هګیو ته پورته شو.))

د سپما د کمپاین په نوم د دسمبر په میاشت کې لږه شوې ځېره په جنورۍ کې نوره هم لږه شــوه. ســره له دې چې خوګانو د مزو ژوندکاوه اما د خاورو د تېلو د ســـمپا په خاطر د نورو ځناورو په ټولو غوجلوکې د لاټین بلول منع شـــول. خوګانو ته هر ډول ارامتیاوې موجودې وې او د فارم هر خوګ د یوې ورځې نه بلې ورځ ته څربېده. د فبرورۍ په وروســـتیو ورځوکې ځناور ډېر وږي معلومېدل. یوه ورځ تر غرمې وروســـته د خوګانو په پوزه ډېر خوږ بوی ولګېد او د ټولو وږو ځناورو اشتها راوپارېدله. دغه خوږ بوی د جونز د شراب جوړولو د کارخانې څخه راته. د شراب جوړولو کارخانه د اشپزخانې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترڅنګ وه او د جونز تر شړلو راهیسې دغه شرابخانه شاړه پرته وه. ((دا خو د وربشـــو بوی دی!)) یو ځناور نورو ته وویل، ټولو ځناورو دغه خوږ بوی ټینګ تنفس کړ او بیا یې یو بل ته په تعجب وویل: ((کېدی شـــي چې زموږ د ماښـــام د خوراک لپاره به څه خواږه خواږه تیار بوی ماښـــام راغی خو خواږه خواږه هېڅ معلوم نه شـــول. په راتلونکې یکشـــنبه کې دا اعلان چې تر دې وروسته به د فارم ټولې وربشې یوازې د خوګانو لپاره ساتل کېږي وشو. څو ورځې وروســـته د فارم ټولو ځناورو ته څرګنده شـــوه چې اوس هره شـــپه هر خوګ یو لیټر شـــراب او ناپولن نیم ګیلن شـــراب د ګرد نر په لوی کنډول کې څښي.

په بېکاره وخت کې ټول ځناور یوازې د ډېرو کنسرتونو ویناګانو او مارشونو پواسـطه مصـروف کېدل. د یوې یکشـنبې د سـهار په غونډه کې سـکیولر د خوګانو دا فیصله ولوستله:

((ملګرو! د خوګانو د محصوصې کمېټې په فیصله او د ستر لارښود ملګري ناپولن په منظورۍ تر دې وروسته تاسو د فارم ټول ځناور مکلف یاست چې ((د ځناورو فارم)) د بریالیتوبونو او مبارزو د تجلیل په ویاړ په اوونۍ کې یو ځل ((خود بخودي مظاهرې)) او پرتمین مارشـــونه)) وکړي. ((د پرتمین مارش)) په ټاکلي وخت کې به خپل ټول کارونه پرېږدي او د عسکرو غونډې به د فارم تر سـرحدونو پورې ((پرتمین مارش)) کوي. د مارش په سـر کې به ترومچي تور چرګ، ورپسـې به سـتر لارښـود ملګری ناپولن روان وي. د ده سـپي به خوګان، د خوګانو پسـط به اسـونه، د اسـونو پسـې به غواوې، غواوو پســې به مېږې، مېږو پســط به چرګان او چرګانو پســې به نور ځناور د یو بل پســـط په منظم کتار ځي. ســـپي به د مارش په دواړو اړخونو کې روان وي. بوکسـر او کلوور به په مارش کې هغه شـین بیرغ چې د سـوم او ښـکر سـمبول

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروباندې انځور شوی دی او ((ژوندی دې وي ستر لاربښود ملګری ناپولن)) وروباندې ليکل شــوی دی، ورې. د مارش په بای کې به پرتمينه غونډه کېږي. په دې غونډه کې به لومړی هغه شعرونه چې د ستر لاربښود ملګري ناپولن د لوړ مقام، نبوغ او سپېڅلي شخصيت په باره کې ليکل شوي دي، ويل کېږي او به پای کې به ســکيولر تاســو ته د فارم د خوراکي موادو د ډېر توليد ارقام اوروي او د نويو مسايلو په باره کې به درته معلومات درکوي.))

د ټولو ځناورو په تناســب د مېږو ((پرتمين مارش)) ډېر خوښ و. کله چې به ځناورو وليد چې خوګان او سپي نه شته، نو دوی به د مارش د ستړيا تر ډېره وخته، په سړو کې د ودرېدو او د وخت د ضـايع کېدو څخه شکايت شروع کړ. مېږو چې به دغه شــکايتونه واورېدل هغوی به ډېر ژر ((څلور بولي ښــه دي، دوه بولي خراب دي)) پــه رمبــاړو دغــه ځنــاور غلي کړل. ((پرتمين مارش)) ځناورو ته يوه ګټه رســـوله او هغه دا چې ځناورو د مارش په دوران کې د شعرونو، د ارقامو او د ډزو په اورېدو، د ترومچي تور چرګ په ننداره او د فارم د بيرغ د رپېدو په ليدو خپل تش نسوه او لوږه هېروله.

د اپريل د مياشـــتې په لومړنی يکشـــنبه د فارم ټول ځناور چې لوی ګودام ته راغلل او دننه په کتار ودرېدل له دې وروســـته ناپولن په ټولو تشـــريفاتو چې تورمچي تور چرګ يې مخکې مارش کاوه، ســپيو ترېنه چاپېره منډې وهلې او خوګان ورپسې وو، ک=ګودام ته رانتوت او ټول يوځای د ګودام اوچت ځای ته پورته شـول. په دې ورځ ناپولن ((د ځناورو قهرمان لومړی درجه نښــان)) ((د ځناورو قهرمان دويمه درجه نښــان)) او ((د شــين بيرغ نښــان)) ځړولي وو. لومړی ترومچي تور چرګ د غونډې د پيل اذان وکړ، بيا ناپولن مخامخ ولاړ په ټولو ځناورو يو سرسري نظر واچاوه او ورپسې يې وويل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((اوس زموږ ((انقلاب)) خپل تکاملي پړاو ته رسېدلی دی. اوس ((د څناورو فـارم)) ((جمهوريت)) او ((جمهور رييس)) تـه ضــــرورت لري. زه نن د څناورو فارم د ((جمهوريت)) لپاره ((خپل ځان)) د جمهوري رياســـت د کانديد په حيث اعلانوم.))

په ټول فارم کې يوازې نـاپولن د جمهوري رياســـت کانديد و، خوګانو په ســـونګهار او ســـپيو په غپا د هغه کانديدېدل تائيد کړل او په دې غونډه کې ناپولن د رايو په اتفاق ((د جمهور رييس)) په توګه وټاکل شــــو. په دغه ورځ ((د جمهور رييس)) د انتخاب د خوشالتيا په مارچ کې سکيولر وويل:

((ملګرو! اوس موږ ته د جونز او ســـنوبال د ګډې دسـيســې په باره کې نوي مفصــل او مســـتند اســناد په لاس راغلي دي. دې اسـناد مخکنی دا نظر چې سـنوبال د جونز سـره پټ ارتباط درلود او ((د غواوو څپر)) په جګړه کې يې موږ ته ماتې راکول غوښتل، بېخي غلط اثبات کړي دي. مستند اسناد وايي ((سـنوبال د جونز په طرفدارۍ د انســانانو په ســر کې راغی او هغه د يرغلګرو اســـنانانو د ليډر په صـــفت د دې شـــعار په ويلو چې ((ژوندی دې وي انسانيت)) د فارم د څناورو پر ضد جګړه پيل کړه.))

((ملګرو! تاسو ته به د غدار سنوبال په ملا زخمونه ياد وي. دغه غدار زموږ د غولولو لپاره د ځان پســـې دا تبليغ شـــروع کړ چې د هغه ملا د جونز د ټوپک په مرميو زخمي شـوې ده. اوسـنيو مسـتن اسـنادو په دغه دروغو پوره رڼا اچولې ده. ((د غواوو څپر)) د جګړې د تفصيل په برخه کې داسې راغلي دي، ((کله چې سنوبال د انسـانانو د مشر پحيث د فارم په څناورو حمله پيل کړه. ((د څناورتوب د اصــــولو او ((د څناورو فارم)) واقعي محافظ ملګري نـاپولن پـه ډېره زړورتيـا د جنـګ ډګر تـه راغی او د راتـګ ســــره ((زړور

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

قومندان)) ملګري ناپولن د سـنوبال په ملا وروداڼګل. ملګري ناپولن د هغه ملا په خپلو تېرو غاښـونو داسې ټینګه ونیوله، چې سـنوبال د زخمونو له درد نه د جنګ میدن پرېښود او په تراټ وتښتېد.))

د دوبي په منځ کې د کلونو ورک کارغه موسـز ناڅاپه بیا فارم ته راغی. په موسـز کې هېڅ تغیر نه و رغلی. هغه د پخوا په شـان اوس هم ټک کار نه کاوه او ټوله ورځ به یې په یوه سـاه د نباتو د غر په باره کې خبرې کولې. دی به د ونې په ښـاخ ناسـت و، خپل تور ځانګونه به یې پړکول او په سـاعتونو به ګړېده. لومړی به یې په اوږده منښـوکه اسـمان ته اشـاره وکړه او بیا به داسې شروع شو: ((ملګرو! تاسو په اسمان کې دغه توره وریځ وینئ. بلکل د دغې وریځ اخوا ((د نباتو غر)) او د دې غر په سیمه کې د شوتلو تل شنه پټي او د دې پټیو چاپېره د کیک او نباتو ونې ولیدلې. یوازې دغه د خوشالۍ او ارامتیا ډکه سیمه ده. په دغه سیمه کې هېڅ کار او بیګار نه شته. کله چې موږ ستړي او ستومانه ځناور مړه شو، زموږ د ټولو ارواح دغې سیمې ته ځي او یوازې په دغه سیمه کې ابدي ارام مومي.))

ډېرو ځناورو د موسـز په خبرو عقیده کوله. دې ځناورو په خپل اسـتدلال کې ویل، ((په دې دنیا کې زموږ ژوند د لوږې او مشـقت څخه ډک دی. زموږ د ارواح د ابدي ارام لپاره چېرته داسې دنیا به حتماً وجود لري.))

د موسـز په برخه کې د خوګانو نظر او عمل معلومول ګران کار و. په ښـکاره به خوګانو د موسز څخه نفرت کاوه او تل به یې ځناورو ته ویل چې ((د نباتو غر)) د موسـز د دروغو د فابریکې اختراع ده اما له بلې خوا به خوګانو ډېر پټ بېکاره موسز ته پرېمانه ځیره او د ورځې یو لیټر شراب ورکول.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بوکسر سوم روغ شو او د سوم تر جوړېدو وروسته هغه لاپسې سخت کار شروع کړ. څناورو ټول کال د غلامانو غوندې کار کاوه. د مارچ په میاشت کې د فارم د کرکیلې او د ژرندې د بیا جوړېدو د کارونو برسېره د خوګانو د بچو لپاره د مکتب د ودانۍ کار هم شروع شو. په ورېې خېټه پرله پسې کار کول د زغم وړ خبره نه وه، اما په ټوله موده کې یو څناور هم دا و نه لید چې بوکسر دې ي د لوږې او یا د پرله پسې کار څخه شکایت کړی وي او یا دې بېکاره ناست وي. د بوکسر د خبرو او کار څخه دا نه ښکارېده چې هغه یا زوړ شوی دی او یا ورته د ځوانۍ پخوانی قوت نه دی پاتې. اوس د هغه د پوستکي مخکنۍ تازه ګي له منځه تللې وه او لوی ورنونه یې غونج ښکار کېدل. کله چې به نورو څناورو د هغه دا حالت ولید، یو څناور به بل ته ویل، ((که بوکسر د راتلونکي پسرلي شنه واښه وخوړل، بیا به ښورب شي.)) اما پسرلی راغی او بوکسر پرېمانه شنه واښه وخوړل خو بیا هم هېڅ ښورب نه شو!

کله چې به بوکسر د تیږو د کان په مخ زوړ کې لوی پرښې ته اوږه اړم کړه، پښې به یې رېږدېدلې، د وجود نه به یې خوله څڅېدله او اوس داسې معلومېده لکه چې بوکسر ته د ځوانۍ مخکنی قوت نه دی پاتې. د خپل وخت پهلوان او د کار قهرمان اوس یوازې د خپل ارادي قوت په طاقت کارونو ته دوام ورکاوه. د هغه جګ اواز ناست و، اوس چې به هغه لوی پرښې ته اوږه اړم کړه، د ده شونډې به رپیدې او د شونډو د رپېدو څخه به دا شعار چې ((زه به لاپسې سخت کار کوم.)) ایله معلومېده کلوور او بنجامین ورته بیا اخطار ورکړ:

((بوکسره! صحت لوی نعمت دی او ته د دې نعمت هېڅ پروا نه کوې!)) بوکسر وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه څه موده وروسته دولس کلن کېږم. مخکې له دې چې تقاعد شم غواړم چې د ژرندې د بیا جوړېدو لپار د تېږو لویه ذخیره راټوله کړم او تر هغه وخته به ((زه لاپسې سخت کار کوم.)) د دوبي وروستنۍ شپې ورځې دي. یو ماښام ناڅاپه دا اوازه چې په بوکسر څه چل شوی دی، ګډه شوه. په دغه ماښام هغه یوازې د تېږو کان ته تللی و. یوه شېبه وروسته دغه اوازه رښتیا شوه. دوه کوترې ډېرې چټکې راغلې او د فارم څناورو ته یې دا اطلاع ورکړه:

((بوکسر غورځېدلی دی. په یو اړخ پروت دی او له ځایه نه شي پورته کېدلای!

د دې خبر په اورېدو د فارم نیم څناور په یوه منډه د ژرندې غونډۍ ته ولاړل. ګوري چې بوکسر د کراچۍ د ټایرونو ترمنځ پروت دی. اورمېږ یې اوږد غزولی دی او د سر د راپورته کولو توان نه لري. څناور ترېنه چاپېر ودرېدل، ټولو ولید چې د بوکسر سترګې سپینې اوښتې دي، د ټول وجود نه یې خوله روانه ده او د خولې نه یې وینه لا ندې په ځمکه څاڅکي څاڅکي څڅېږي. کلوور ورته په ګونډو شوه او په ډېره وارخطایۍ ترېنه پوښتنه وکړه: ((بوکسره! بوکسره! اوس څنګه یې؟))

((د ځیګر نه په تکلیف یم. پروا نه کوي باور لرم چې ته او بنجامین به بې له ما هم ژرنده سرته ورسوئ. ما درته د تېږو ذخیره راټوله کړې ده. ما اراده کړې وه چې په راتلونکې یوه میاشت کې د ژرندې د ودانۍ ټولې تېرې پوره کړم. که رښتیا درته ووایم زه اوس د تقاعد ارزو لرم. زما مګلری بنجامین هم زوړ شوی دی او هغه به هم زما سره یوځای تقاعد واخلي او د تقاعد په دوره کې به یوځای څرېږو!)) بوکسر ورته په ډېر ضعف اواز وویل.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((بوکسر عاجلې مرستې ته اړتیا لري. یو څناور دې په منډه ولاړ شي او سکیولر ته دې د پېښې اطلاع ورکړي!)) کلوور په وارخطایۍ څناورو ته وویل: یوازې کلوور او بنجامین پاتې شول او نورو ټولو څناورو د فارم مېنې ته منډه واخیسته. بنجامین د بوکسر ترڅنګ پرېوت. په اوږده لکۍ ترېنه مچان شړل اما هېڅ خبرې یې نه کولې. پنځلس دقیقې وروسته سکیولر راورسېد او د بوکسر په حالت یې تشویش او همدردي ښکاره کړه. ویې ویل:

((ملګرو! زموږ ستر لارښود جمهور رییس ملګري ناپولن ته د فارم له ټولو نه وفادار کارګر ملګري بوکسر د دې بدې ورځې د خبر په اورېدو لویه صدمه ورسېدله. زموږ زړه سواندي مشرتابه تصمیم ونیو چې ملګري بوکسر د عاجلې تداوۍ لپاره ویلنګډن روغتون ته ولېږي.))

څناور د دې خبر په اورېدو نا ارامه غوندې شول. تراوسه د مولي او سنوبال پرته بل هېڅ څناور د فارم نه باهر نه و تللی هغوی نه غوښتل چې ناروغ ملګری دې د انسانانو روغتون ته ولاړ شي او انسانان دې د هغه درملنه وکړي. سکیولر د څناورو نا ارامي احساس کړه او د څناورو د قانع کېدو لپاره یې وویل: ((ملګرو! د ویلنګډن په روغتون کې یوه تکړه بیطار دی او دغه بیطار د جراحۍ اوږده تجربه لري. زموږ ستر لارښود جمهور رییس ملګری ناپولن غواړي چې ناروغ بوکسر دغه بیطار ته ولېږي. تاسو پوره باور وکړئ چې دغه بیطا به د ملګري بوکسر ډېر په زه پورې علاج وکړي.))

تقریباً نیم ساعت وروسته بوکسر لږ ښه شو. هغه په ډېر تکلیف په ښپو ودرېد او څو شېبې وروسته ګوډ ګوډ غوجل ته ولاړ. کلوور او بنجامین ورته په غوجل کې د بوسو پسته بستره جوړه کړه، تر دوو ورځو بوکسر په دغه

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بســتره پروت و. خوګانو په یو صــندوق کې دګلابي رنګه دوايي یو لوی بوتل پیداکړ او بوکسر ته يې ولېږه. کلوور د خوراک نه وروسته د ورځې دوه ځله دغه دوايي ورکوله. د شــپې له خوا به کلوور او بنجامین د بوکســـر ترڅنګ پراته وو. کلوور به ورســره خبرې کولې او بنجامین به ترېنه مچان شــړل. په دویمه شپه بوکسر ورته وویل:

((تاســو زما په ناروغتیا مه خفه کېږئ، که له دې ناروغتیا څخه روغ شــوم، درې کلونه نور هم ژوندی پاتې کېږم. لکه چې مخکې مې درته ویلي دي، خپل تقاعد اخلم او راتلونکي درې کلونه د ملګري بنجامین ســره یوځای د لوی مالځر په څنډه کې په ارام تېروم. فکر کوم چې دغه به زما د ژوند لومړنی فارغه وخت وي. په دې موده کې مطالعه او خپل ذهن ته انکشــاف ورکول غوارم. ما تراوسه د الفبا څخه ایله څلور توکي زده کړي دي، تصمیم مې نیولی دی، چې پاتې ژوند د ټولې الفبا زده کړې ته وقف کړم.))

کله چې به کلوور او بنجامین د کار نه وزګار شــول، هغوی به نېغ بوکســـر ته راتلل. د درېیمې ورځې د غرمې پر وخت د بوکسر د وړلو لپاره یوه سر پټې کراچۍ راغله. په دغه ورځ ټول څناور د ټیپرو په للون بوخت وو او یو خوګ ورته غمچینه په لاس د نګران په توګه ولاړ و، هغوی ولید چې بنجامین د فارم د ودانیو له خوا په یو تراټ راځغلي او په جګ اواز هنېږي. دا لومړی ځل و چې څناورو بنجامین دومره هیجاني ولید! دا لومړی ځل و چې څناورو د بنجامین چار نال ځغاسته ولیدله. ټولو ورته حیران کتل. د رارسېدو سره بنجامین چیغه کړه.

((ژر راځئ! هله ډېر ژر راځئ! هغوی زموږ نه بوکسر وړي)) هر څومره چې نګران خوګ چیغې ووهلې او د غمچینو ګوزارونه يې وکړل، څناورو د خوګ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

د له اجازې پرته د للون کار پرېښـــود او ټول په يوه منډه ودانيو ته راغلل. ګوري چې د ودانۍ په غولي کې يوه سـر پټې کراچۍ دوه اســونه يې راکاږي ولاړه ده او د کراچۍ په مخکې ســيټ باندې يو چالاک کراچيوان چې لويه شـپو يې په سـر ده، ناسـت دی. ټول څناور په منډه غوجل ته ولاړل. ګوري چې غوجل خالي دی. ټول بېرته راغلل او د کراچۍ چاپېر ودرېدل، ټولو په يو اواز چيغه کړه.

((بوکسره په مخه دې ښه شه! بوکسره! په مخه دې ښه شه! ((وا احمقانو! وا احمقانو! ايا تاســو يې نه وينئ چې په کراچۍ څه ليکل شــوي دي؟ ايا تاســو ړانده ياست؟)) بنجامين د څناورو چاپېره پورتهپورته دانګل، په خپلو وړوکو سومانو يې ځمکه کيندله او چيغې يې وهلې.

د بنجامين د چيغو په اورېدو ټول څناور چوپ ودرېدل، موريل راوړاندې شــوه، هغې لا د ليک لوســت نه و شــروع کړی چې بنجامين يوه خو پورې وهله او په خپله يې په کراچۍ ليکل شوي ټکي ((سايمند– د اسونو قصاب– د پوستکو، هډوکو او غوښو تجار– ويلنګډن)) په جګ اواز ولوست.))

((ايا تاســو د دې ليک په مانا پوهېږئ؟ مانا يې بالکل واضــح ده! دوی زموږ څخه بوکسر قصابخانې ته وړي!)) بنجامين چيغه کړه.

ټولو څناورو د ډار چيغه پورته کړه! په دې وخت کې کراچيوان اســونو ته غمچينه ورکړه. کراچۍ د غولي څخه د بيديا پر لور حرکت پيل کړ. څناور کراچۍ پسې روان وو او ټولو په جګ اواز يغې وهلې. کلوور له ټولو څناورو نه مخکې شــوه. د کراچۍ حرکت چټک شــو او کلوور هم ورپســې ګړندۍ شوه.

Collected by: zia ur Rahman zia

zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

((بوکسره! بوکسره! واه بوکسره!)) هغې ورته چیغې وهلې. داسې معلومېده لکه چې بوکسر ځناور چیغې او شور واورېد. د هغه وربوز د کراچۍ تر شاه په وړوکې کړکۍ کې ځرګند شو.

((بوکسره! واه بوکسره! راووځه! چټک راووځه! دوی تا حلالولو ته وړي!)) کلوور او نورو ځناورو ورته په یوه اواز غږ وکړ. کراچۍ نوره هم چټکه شوه او ورو ورو د ځناورو او کراچۍ ترمنځ واټن زیاتېده، څو شېبې وروسته د بوکسر مخ په کړکۍ کې پناه شو او د مخ د پناه کېدو سره جوخت د کراچۍ دننه د لغتو درب پیل شو. هغه کوښښ کاوه چې په لغتو کراچۍ ماته کړي او بیدیا ته راووځي. یو وخت داسې هم و چې بوکسر په څو لغتو دغه کراچۍ لکه د ګوګړ قوتۍ غوندې خیچ پیچ کړې وای، خو افسوس چې اوس بوکسر ته د ځوانۍ قوت نه و پاتې. څو شېبې وروسته د لغتو اواز ورو ورو په کرار شو او بیا وا نه ورېدل شو.

((ملګرو! واه ملګرو! ودرېږئ، خپل ځناور ورور مرګ ته مه وړئ!) مایوسه او نامیده ځناورو د کراچۍ اسونو ته عذر زاري شروع کړه. اما دغه احمق، وحشي او جاهل اسونو د دوی په عذر او زارۍ او یا په دې چې څه پېښه شوې ده، هېڅ پوه نه شول. اسونو غوږونه لک ونیول او لاپسې چټک شول. یو ځناور فکر وکړ چې دفارم لویه دروازه بنده کړي. دغه ځناور په منډه دروازې ته ولاړ او تر څو چې هغه دروازې ته رسېده کراچۍ د لویې دروازې نه بیدیا پر لوی سړک روانه وه. تر دې وروسته بوکسر هېڅ ونه لیدل شو.

درې ورځې وروسته سکیولر راغی، د هغه د تنګو سترګو نه اوښکې روانې وې او په ژړغوني اواز یې ځناورو ته وویل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ملګرو! په ډېره خواشــينۍ اعلان کوم ې زموږ وفادار او کارګر ملګرى بوکسر د ويلنګډن په روغتون‌کې مړ شو. د روغتون نامتو تجربه‌کار جراح د ملګري بوکسـر په تداوۍ‌کې هر ډول کوښـښـونه وکړل، لاکن بريالى نه شـو. زه په خپله د بوکسـر ترڅنګ حاضـر وم. د ملګري بوکسـر ځنکدن زما لپاره يوه داســې زړه دردوونکې خاطره ده چې ما په خپل ژوند دغه شــان زړه دردوونکې خاطره هېڅ نه درلوده!)) د دې جملې له ويلو ســره ســکيولر په سـلګو لاس پورې کړ. اواز يې ډډ شـو، په مخ يې اوښـکو ليکې جوړې کړې. هغه يوه شـېبه غلى ودرېد، مخکې ښـي پښـه يې راپورته کړه او د مخ اوښـکې يې پاکې کړې. تر دې وروسته خپلې وينا ته داسې دوام ورکړ:

((ملګرو! لکـه چې مخکې مې درتـه وويـل زه تر پـايـه د ملګري بوکســـر ترڅنګ حاضـــر وم. ناروغتيا دغه قوي پهلوان دومره ضـــعيف کړى و، چې خبرې يې هم نه شـوې کولاى. هغه راته په غوږ کې ډېر په ضـعيف اواز وويل:)) زمـا يواځينى خفګـان دا دى چې د ژرنـدې د جوړېـدو نـه مخکې مرم! ملګرو! مخ پر وړاندې ((انقلاب)) په خاطر! ژوندى دې وي د څناورو فارم! ژوندى دې وي ستر لارښـود ملګرى ناپولن، ستر لارښود ملګرى ناپولن تل رښـــتيا وايي.)) دا دي د ملګري بوکســـر وروســـتني الفاظ چې ما په خپلو غوږونو د هغه له خولې واورېدل.))

د ويان په دې برخه‌کې د سـکيولر وضـعې ناڅاپه تغي روموند هغه يوه شـېبه غلى ودرېد او مخکې له دې چې خبرو ته دوام ورکړي، هغه په تنګو ســترګو په ولاړ څناورو باندې د شک ډک نظر وځغلاوه. د عادت سره سم يې خپله لکۍ ژر ژر تاووله راتاووله او يوه خوا او بله خوا يې په ټوپونو شروع وکړه او په قهرجنه لهجه يې څناور داسې مخاطب کړل:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((زه د بوکسر د وړلو په وخت کې د یو احمقانه ناوړه ګونګسي څخه هم خبر شوم. ځینو بې عقله ځناورو چې په کراچۍ د اسونو قصاب...)) لیک ولوست دوی فوراً د دغه لیک څخه دا نتیجه واخیستله چې ګوندې بوکسر قصابخانې ته لیږل کېږي. ما تراوسه دا باور نه درلود چې په دې فارم کې داسې احق ځناور هم وجود لري! دغه بې عقله ځناورو تر اوسه زموږ زړه سواندی او محبوب ستر لاربښود جمهور رییس ملګری ناپولن نه دی پېژندلای.))

((ماته د بوکسر د ناروغتیا او مړینې په باره کې هر څه په تفصیل معلوم دي. د هغه په علاج زموږ ستر لاربښود جمهور رییس ملګري ناپولن دومره پیسې لګولي دي چې تاسو يې تصور هم نه شئ کولای. که بیطار به د بوکسر د علاج لپاره هر څومره قیمتي نسخه ولیکله، نو زموږ زړه سواندي او محبوب لاربښود به امر کاوه چې پیسو ته مه ګورئ او ژر دوا اخلئ. پر دې سربېره به يې تل په بیطار دا ټینګار کاوه چې د بوکسر په علاج باندې خپله ټوله پوهه او انرژي پکار واچاوه.))

((دا احمقانو شک له دې پیدا شوی دی چې په کراچۍ باندې ((د اسونو قصاب...)) لیکل شوي و، دا یوه ساده موضع ده، ماته پوره معلومه ده چې دغه کراچۍ لومړی د یو قصاب ملکیت و او څو ورځې مخکې دغه قصاب خپله کراچۍ په بیطار خر څه کړه. د روغتون بیطار تراوسه د کراچۍ څخه دغه پخوانی لیک نه دی پاک کړی او یوازې د بیطار د سهوې څخه دغه احمقانه شکوک پیدا شوي دي.))

د سکیولر د وینا په اورېدو ټول ځناور قانع شول او د هغوی ټول شکوک له منځه ولاړل. اوس دوی ته د پخوا غوندې د ملګري په مړینه دومره افسوس

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

او خواشـيني نه وه. اوس ټولو ځناورو فکرکاوه چې خوګانو د بوکسـر علاج ته پوره توجه ورکړې ده او د دوی ملګری خوشاله مړ دی.

د راتلونکې يکشـنبې د سـهار غونډې ته ناپولن په خپله راغی او د بوکسـر ستاينې د لنډې وينا په پای کې وويل:

((دا ممکنه نه وه چې د ملګري بوکسـر مړی راوړو او دلته په فارم کې يې خاورو ته وسـپارو. ما خوګانو ته امر کړی دی چې د فارم د ګلونو نه دې د ګلونو يوه لويه ګېډۍ جوړه کړي او زما له خوا دې د بوکسـر پر قبر کېږدي. خوګانو ته مې دا هم امر کړی دی چې څو ورځې وروسته دې د بوکسر په ياد يوه لويه مېلمستيا ترتيب کړي. زه خپله وينا د بوکسر د خوښې په دې دوو وجيزو چې ((زه به لاپسـې سـخت کار کوم.)) او ((سـتر لارښـود ملګری ناپولن تل رښـتيا وايي.)) پای ته رسـوم او زه پوره باور لرم چې د فارم ټول ځناور به دغه دوه وجيزې خپل شـعار وګرځوي او ترپايه به په دې وجيزو ټينګ عمل وکړي.))

د مېلمستيا په ټاکلې ورځ د ويلنګډن يو دوکاندار د لرګيو يو لوی صندوق په کراچۍ کې راوړ او د فارم په مېنه کې يې خوګانو ته ورکړ. په دغه شـپه تر دولس بجو د خوګانو د او سېدو د مېنې څخه په جګ اواز سندرې غال مغال او د شرابو د ګيلاسونو د جنګېدو شرنګار اورېدل کېده. د دې شپې په سبا تر غرمې پورې يو خوګ په نظر رانغی. د غرمې نه مخکې په ټولو ځناورو کې داګونګسـی خپور شـو چې د يو نامعلوم ځای څخه خوګانو پيسـې لاس ته راوړې دي او غوارې چې په دغه پيسو د وسکي شرابو يو بل لوی صندوق واخلي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم څپرکی

کلونه تېر شــول، موســمونه راغلل او لاړل. په دې موده کې د فارم لږ عمره څناور ټول مړه شـول! د کلوور، بنجامین، موسـز او یو شـمېر خوګانو پرته د فارم نورو څناورو ته ((د انقلاب)) ترمخه پخوانی وخت هېڅ نه و په یاد.

موریل، بلوبل، ژیســي او پنچر مړه وو. جونز د دې ســیمې څخه یوې بلې ســیمې ته ولاړ او هلته یې په شـرابخانه کې سـکته وکړه. سـنوبال او بوکسـر تراوســه یوازې هغوی څناورو ته چې دوی یې پېژندل ورته په یاد وو. نورو ټولو څناورو دوی نه پېژندل. اوس کلوور زړه وه. د پښــو دبندونو په درد اخته وه او ســترګو به یې تل چخې نیولې وې. تراوســه یو څناور تقاعد نه و کړی. د تقاعد د عمر څخه د کلوور دوه نور کلونه هم تېر شــوي وو. هغه مخکني تاوده بحثونه چې دمالځر یوه څنډه د تقاعد شــویو څناورو د مالځر په حیث پرېښودل کېږي اوس بېخي نه اورېدل کېده. اوس ناپولن څلورویشت کلن د پوخ عمر خوګ و. سکیولر دومره څورب شوی و چې په تنګو سترګو یې په ډېر مشکل شیان لیدل. په زوړ بنجامین کې هېڅ بدلون نه و راغلی، خو یوازې د وربوز څینې ویښته یې سپین معلومېدل. د بوکسـر د مړینې راهیسې هغه تل خفه او غلی ګرځېده.

اوس د فارم د مخلوق شمېر زیات و. اما لکه څنګه چې په مخکنیو کلونو کې توقع کېده هومره نه وو زیات شوي. نویو زېږېدلو څناورو ته اوس ((انقلاب)) په میراث پاتې محض یوه افسانه او عنعنه وه، څینې داسې څناور هم اخیستل شــوي وو چې فارم ته د راتګ ترمخه ((د څناورو انقلاب)) د نوم ذکر قدرې هم نه اورېدلی. اوس فارم د کلوور برســېره نور درې اســونه درلودل. درې واړه د فارم مخلص، تکړه او کاریګر څناور وو. دوی ډېر ســاده اما رښــتیني

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ګڼل کېدل. ترپايه په درېٍ واړو کې دا استعداد پيدا نه شو چې د ((بي)) نه مخکې نور ټکي دې زده کړي. خوګانو چې به ورته ((د انقلاب)) او ((د څناورتوب)) د اصولو په باره کې هر څه ويل، دوی به په پټو سترګو منل. دوی د کلوور په خبرو پوره باور کاوه او د اولاد غوندې يې د کلوور درناوی کاوه. ايا دوی د کلوور په خبرو پوهېدل او که نه؟ دا ترپايه څرګنده نه شوه.

((مستر پلنګيتن څخه دوه پټي په نغدو پيسو واخيستل شول او د فارم برخه شوه. اوس فارم په منظم ډول پرمختګ کړی و او ژرنده هم په برياليتوب سرته ورسېدله. فارم د زراعتي چارو د انکشاف لپاره د فصل د رېبلو او د دانو د پاکولو ماشين واخيست. د وښو لوی ګودام او نورې ډول ډول ودانۍ جوړې شوې. ويمپر د سورلۍ بګۍ واخيسته. ترپايه ژرندې برق توليد نه کړ، اما فارم په ژرنده باندې د وړوکولو له لارې ډېرې پيسې وګټلې. کله چې ژرنده سرته ورسېدله، څناورو د خوګانو د نګرانۍ د لاندې يوې بلې ژرندې په جوړېدو بوخت شول. خوګانو به سترو ستومانه څناورو ته ويل: دا ژرنده ژر سرته ورسوئ، ستر لارښود، جمهور رييس، ملګري ناپولن تصميم نيولی دی، چې په نوې ژرنده کې د برق د توليد ډاينمو نصب کړي.

دويمه ژرنده هم جوړه شوه. اما لکه څنګه چې سنوبال د ژرندې د ډاينمو ګټورتوب په باره کې څناورو ته تشريح ورکړې وه او څناورو د ډاينمو د نصب کېدو وروسته په غوجلو کې د برق د رڼا، د تودو او سړو اوبو او د اوونۍ د درېٍ ورځو د کار خوبونه ليدل اوس په دغه شيانو هېڅ خبرې نه کېدې. برعکس ناپولن دغه شان مفکوره ((د څناورتوب)) د روحيې پر ضد عمل باله. ناپولن به ويل: ((واقعي خوشالتيا د پرله پسې سخت کار او د اقتصادي سمپا سره ارتباط لري.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فارم کې د خوراکي شـــيانو پرېماني وه. دغه پرېماني يوازې د خوګانو او سپيو قسمت و، شتمن فارم نورو ځناورو ته هېڅ ګټه ونه رسوله، بلکې ترپايه د دوی په قسمت کې د سخت کار او ولږې پرته بل هېڅ شی ونه ليدل شول. په فارم کې ډېرو خوګانو او ســپيو ژوند کاوه، دوی هېڅ توليدي کارونه نه کول. د خوګانو کار د فارم د ځناورو نګراني او د ســپيو وظيفه د ځناورو ډارول و.

يو ځناور هم نه و ليدلي چې دوی دې په فارم کې خوراکي شــيان توليد کړي وي او يا دې د ژرندو او د فارم د نورو ودانيو په کار کې عملي برخه اخيستې وي. دوی يوازې د نورو ځناورو د کار او زيار په برکت د توليد شــوي خوراکي شــيانو د خوړلو لپاره ډېره ښــه اشــتها درلوده او د فارم ټولې ښــې ودانۍ يوازې د دوی د ساعت تېرۍ او د استراحت مرکزونه وو.

له بلې خوا ســکيولر د خوګانو له خوا د فارم د نګرانۍ او تنظيم په صـفت نه ستړی کېده. د مثال په تګه ده به نورو ځناورو ته ويل: ((که تاسو توليد کوئ، نو موږ خوګان د فارم د نګرانۍ او تنظيم لپاره دومره مهم کارونه کوو چې تاســو ســاده او ناپوه ځناور ددغه کارونو په اهميت نه پوهېږئ. تاســو د فارم ((جسمي کارګران)) ياست او موږ ((ذهني کارګران)) موږ ستاسو په تناسب ډېر کار او ډېره انرژي خرڅوو. د ټولو خوګانو په نمايندګۍ زه خپل کار د مثال په توګه وړاندې کوم. تاســو يې په خپله وينئ چې زما وظيفه او مسوليت څومره دروند دی. زه هره ورځ راپورونه ليکم. د غونډو يادښــتونه ثبتوم. وړانـديزونـه وړادې کوم. ارقـام راټولوم او بيـا دغـه ټول شــيـان پـه خپلو مخصـوصـو دوسيو کې ږدم. اوس تاسـو فکر وکړئ چې دا څومره درانده او مهم کارونه دي او داکارونه د فارم د هوســا ژوند لپاره څومره زيات اهميت لري!))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورو ځناورو ته د سکیولرکار ډېر ښه معلوم و. دوی په خپلو سترګو لیده چې هغه هره ورځ په سپینو کاغذونو څه لیکي او کله چې سپین کاغذونه تور کړي، بیا دغه کاغذونه پټ اور ته اچوي.

اوس ځناور په دې واقعیت ډېر ښه پوهېدل چې دوی تل وږي وو، په غوجلو کې په بوسو ویده کېدل، د ډنډ چټلې اوبه یې څښلې، په ژمي کې د یخنۍ او په دوبي کې د مچانو له لاسه سخت په تکلیف وو. کله به د فارم زړو ځناورو په خپلو حافظو زور اچاوه چې دا واقعیت ځانونو ته معلوم کړي، چې ایا ((د انقلاب)) د لومړنیو ورځو په تناسب د دوی ژوند ښه شوی او که لاپسې خراب شوی دی؟ حافظو ورسره هېڅ کومک نه کاوه. د ډېرو فکرونو باوجود د دوی سره یو داسې اساسي معیار وجود نه درلود چې د دغه معیار له مخې د پخواني او اوسني ژوند ترمنځ مقایسه وکړلای شي اوس یوازې د سکیولر د ارقامو لستونه د دوی معیار و او کله چې به سکیولر لستونه لوستل نو د ارقامو په زور به ده ثابتوله چې د جونز تر شړلو راهیسې د فارم په ټولو شیانو کې له حده زیات ډېروالی راغلی دی او د فارم ټول شیان له حده زیات ښه شوي دي.

د نورو ځناورو لپاره دا موضوع د حل وړ نه وه، د دې علت دا و چې د فارم ټول ځناور په سختو کارونو مصروف وو او په دغه شان مسایلو باندې دوی د فکرکولو لپاره وخت نه درلود، یوازې زوړ بنجامین به کله کله نورو ځناورو ته پټ ویل: په دې فارم کې ما د ټولو ځناورو نه ډېر ژوند تېرکړی دی.ما د خپل اوږد ژوند په دوران کې ډېرې تودې سړې لیدلي دي. زه د هر څه تجربه لرم. ماته د ژوند ټولې پېښې ښې یادې دي. زه په هر څه بوهېږم. زه ورته د ژوند د تجربې څخه وایم چې د فارم ژوند تر دې نه ښه کېږي او نه خرابېږي. د دې خراب ژوند نه به نور څه خراب شي. تاسو دا واقعیت ومنئ

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د دې فارم د څناورو په ژوندکې لوړه، مشکلات،کار بیکار او نا امیدي نه بدلېدونکی قانون دی.))

د ټولو مشکلاتو باوجود څناورو امید او حوصله له لاسه ور نه کړه، زړو څناورو یوازې د تېرو خاطرو په یاد چې دوی لومړني څناور وو چې د انسان پر ضد یې ((انقلاب)) وکړ، په ټوله سیمه کې یې د لومړي ځل لپاره ((د څناورو)) فارم تاسیس کړ. ټول فارم د دوی په ملکیت کې راغی، د خپل فارم چارې په خپله چلوي او ((د خپل ازاد او مستقل فارم)) غړي دي افتخار کاوه. همدا شان ((د انقلاب)) نه وروسته زیږېدلو ځوانو څناورو او فارم ته نویو راغلو څناورو خپل فارم یوه معجزه ګڼله. کله چې به دوی د ټوپک ډزې واورېدې او د فارم د بیرغ رپا به یې ولیدله، نو د دوی زړونو به د ډېر غرور او افتخار څخه هوا وکړه. دوی به د مشرانو د قهرمانۍ، د جونز د شړلو اوه احکامو او د د هغو لویو جګړو په باره کې چې انسانانو ته یې پرله پسې ماتې ورکړې، خوندور بحثونه کول. دوی په دې زوړ خوب یا د زوړ میجر په دې وړاندوینې چې د ځمکې په سر د اوسېدونکي ټول انسانان حتماً له منځه تلونکي دي او تر دې وروسته ((د څناورو جمهوریت)) حتماً راتلونکی دی، پخه عقیده درلوده. تلقین شویو څناورو به یو بل ته ویل:

((هغه ورځ حتماً راتلونکې ده چې د څناورو د ((جمهوریت)) خوب حتماً عملي جامه اغوندي! هېڅ قدرت د دې ((جمهوریت)) مخه نه شي نیولای. احتمال لري چې ((دغه ربنتینی او واقعي جمهوریت)) ژر را نه شي. یا اوسني ژوندي څناور په خپل ژوندکې ((دغه جمهوریت)) په سترګو ونهګوري اما ((دغه راتلونکی جمهوریت)) حتماً راځي!))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراوسـه د فارم څناورو ته ((د انګلسـتان څناورو)) ترانه ياده وه او دوی به ډېره پټه دغه ترانه يوځای او بل ځای زمزمه کوله، لاکن د فارم يو څناور هم دا جرات نه درلود چې دغه ترانه د خوګانو او سـپيو له ډاره په جګ اواز ووايي. بېچاره څناور د ژوند په ډېرو مشکلاوکې ښکېل شوي وو. د دوی د ژوند ډېر اميدونه نيمګړي وو، خو د پرله پسـې تلقين په وجه دوی ته دا شعور ورکړل شوی و، چې د فارم څناور د نورو څناورو غوندې نه دي او د نورو په تناسب دوی خپل ځانګړی هويت او ماهيت لري. دوی به تل د پرله پسې تلقياتو له کبله ځانونو ته داسې قناعت ورکاوه:

((که موږ په خپل فارم کې وږي شـپې ورځې تېروو، نو اوس دغه ولږه په ټولو څناوروکې يو شان ده. پخوا خو به موږ يوازې د مستبد انسان خېټه مړوله او په خپله به وږي وو. اوس موږ دغه ټول ګران کارونه د ځان لپاره کوو. زموږ په فارم کې يو څناور هم په دوو پښو نه ګرځي. يو څناور ته ((بادار)) نه وايې. بلکې اوس ټول څناور مساوي دي.))

د دوبي په پيل کې يوه ورځ سـکيولر د فارم ټولې مېږې د فارم په لرې څنډه کې پروت د بوټو ځنګل ته بوتلې. دلته مېږو ټوله ورځ د سکيولر د نګرانۍ له لاندې په څر تېره کړه. په ماښـام کې سـکيولر د فارم مېنې ته راغی او مېږې هلته پاتې شوې. تر يوې اوونۍ څناورو دغه مېږې په سترګو ونه ليدلې. که يو څنور به د سـکيولر څخه د مېږو په باره کې پوښـتنه وکړه، نوهغه به ورته فوراً دا ځواب ورکاوه چې زه مېږو ته يوه نوې ترانه ورزده کوم او د ترانې د زده کړې لپاره هغوی ته د يو ځانله ځای ضرورت دی.

په يو ښـکلي ماښـام کې څناورو دکار څخه د فارم د ودانيو پر لور راغلل چې په دې وخت کې د يوې اوونۍ وروسـته مېږې هم راغلې. په دې وخت کې د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ترهېدلي اس د شـنېدو اواز د فارم د مېنې له غولي څخه واورېدل شـو. د دې اواز په اورېدو ټول څناور تر يوې شـېبې په لاره کې ودرېدل. دا د کلوور اواز و، هغه بيا وشنېدله، ټول څناور په يو ترات غولي ته رانوتل او هغه ننداره يې په خپله وکړه څه چې هغې مخکې ليدلي و.

يو خوګ په دوو پښـو ولاړ په غولي کې روان و. دغه خوګ سـکيولر و. دی اوس ډېر څورب شــوی و او ډېر په ســختۍ په دوو پښــو په لار تللو. د څوربتوب له کبله ورته د وجود موازنه ســاتل ګران و، خو سـره له دې هم د غولي د يوې څنډې نه بلې څنډې ته يې ورو ورو ځان ورســاوه. يوه شـېبه وروسته د فارم د مېنې له دروازې څخه په دوو پښو روان د خوګانو اوږد کتار راووت. ځينې خوګان د ځينو په تناسب ښـه مزل کاوه. يو يا دوه خوګان ډېر شـواړ او نامنظم روان وو. داسې څرګندېدله لکه چې دوی د تګ لپاره امسـا تـه اړتيا درلوده. ټول خوګان په پوره برياليتوب د غولي چاپېره وګرځېدل راوګرځېدل. په پای کې د سپيو غړمبېدل او د تور چرګ اذان تر غوږ شو. په دې وخت کې ناپولن په ډېره لويه دبدبه ببخي په دوو پښــو نېغ ولاړ له دروازې څخه راووت. د مخکنۍ ښــي پښــې په پنجه کې غمچينه نيولې وه، يوه او بلـه خوا يې پـه ډېرغرور کتل او دده محافظ ســپيو ترېنه چاپېره د خوشالتيا ټوپونه وهل.

حيران، ډار شــويو او يو بل تـه جوخت ولاړ څناورو چوپ چاپ د غولي چاپېره د خوګانو د کتار مارش ننداره کوله. څناورو ته د خوګانو په دوو پښـو تګ دومره لويه صدمه ورسوله، لکه چې ځمکه ورباندې په په بل مخ اوښتي وي. او يا اسـمان ددوی په سـرونو راپرېوتی وي. سـره له دې چې د اوږدو کلونو په دوران کې څناور په دې تلقين شــويو چې هېڅکله به شــکايت نه کوي، په هېڅشي به تنقيد نه کوي او د سپيو څخه هم ډېر زيات ډارېدل، خو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هم دوی د خوګانو په دوو پښو تګ باندې احتجاج شروع کړ. دوی د احتجاج اواز پورته کاوه چې سکیولر مېږو ته اشاره وکړه او د دې اشارې سره سم دلاسه ټولو مېږو یوځای په ډېر اوچت اواز ((څلور بولي ښه دي، دوه بولي لا ښه دي، څلور بولي ښه دي، دوه بولي لا ښه دي.)) رمبارې شروع کړې. د دوی رمبارو پوره پنځه دقیقې دوام وکړ او کله چې د دوی رمبارې غلې شوې په دې دوران کې خوګان د فارم مېنې ته بېرته ننوتل. دا ځل هم ځناورو د خوګانو پر ضد احتجاج موقع له لاسه ورکړه.

یو ځناور د زوړ بنجامین په څټ پوزه وسولوله. ده مخ راوګرځاوه ګوري چې کلوور د هغه تر څنګ ولاړه ده. هغې چوپ چاپ د بنجامین د څټ ویښته راکش کړل او په کرار یې د لوی ګودام په طرف بوته. د دې ګودام په دېوال ((اوه احکام)) کښل شوي وو. دوی دلته درې دقیقې ودرېدل او په قیر دېوال لیکل شویو سپینو ټکو ته یې په ځیر ځیر کتل.

((بنجامینه! زما د سترګو نظر ډېر ضعیف شوی دی، په ځوانۍ کې هم ما دغه لیک نه شو لوستلای، ماته خو داسې څرګندېږي لکه چې د دېوال په شکل او لیک کې ډېر زیات بدلون راغلی دی. ایا دا هم هغه ((اوه احکام)) دي، کوم چې د ((بغاوت)) نه وروسته سم د لاسه ولیکل شول؟)) کلوور وویل:

دا لومړی ځل دی چې بنجامین د خپل ژوند اصول ماتوي او کلوور ته په دېوال لیک لولي. اوس په ټول دېوال باندې د ((یو حکم)) پرته بل هېڅ شی نه و، دغه یو حکم دا و:

((ټول ځناور مساوي دي، خو ځینې ځناور د نورو ځناورو نه ډېر مساوي دي.))

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر دې وروسته تلقین شویو څناورو ته هېڅ شی د تعجب او حیرانتیا ور نه ښکاره کېده.

دوی د دغې شپې په سبا په خپلو سترګو ولیدل چې د فارم نګران خوګان په دوو پښو ولاړ دي او د ښي پښې په پنجوکې یې غمچینې نیولي دي، دوی هېڅ تعجب ونه کړ!

څناورو ته معلومه شوه چې خوګانو یوازې د خپل ځان لپاره بې سیم اخیستی دی او یو ټلیفون یې نصب کړی دی او د فارم ټولو خوګانو په مجلو او ورځپاڼو کې ګډون هم کړی دی! په دې هم دوی حیرانتیا ونه ښودله!

دوی په خپلو سترګو ولیدل چې ناپولن پایپ په خوله د فارم دمېنې په باغ کې چکر وهي! دوی په خپلو سترګو دا هم ولیدل چې خوګانو د مستر جونز د الماری څخه جامې راوویستلې او ټولو دغه جامې واغوستلې، دوی ورته کتل چې ناپولن د جونز تور بالاپوش واغوست او د هغه د څرمن پتاوې یې وتړلې! دوی دا هم ولیدل چې د ناپولن معشوقې او ګرانې خوګې د مېرمن جونز ورښمینې ښکلې جامې اغوستې دي او د خپل عاشق سره لاس په لاس چکر وهي! په دې هم دوی هېڅ تعقب ونه کړ.

یوه اوونۍ وروسته په ماښام کې یو شمېر بګۍ فارم ته راغلې. ناپولن خواوشا د ګاونډیو زمیندارو یوې ډلې ته د فارم د معاینې بلنه ورکړې وه. راغلې ډله په ټول فارم کې وګرځېده، خوګانو ورته د فارم ټول شیان وښودل او دوی له ډېرې مودې وروسته د فارم دننه ټول شیان په خپلو سترګو ولیدل. دوی د فارم د هرش ي او مخصوصاً د بادي ژرندې له حده زیاته ستاینه وکړه. په دې شپه څناورو د سپوږمۍ په رڼاکې د ټیپرو په پټیو کې للون کاوه. دوی په خپل کار سخت بوخت وو او ترپایه یې د ځمکې نه سرونه راپورته نه کړل. د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي په علت هېڅوک پوه نه شول چې ځناور د خوګانو څخه وډار شول او که د راغلو انسانانو څخه.

راغلي مېلمانه د فارم مېنې ته راغلل. کله چې ځناورو د مېنې تر څنګ تېرېدل د خندا او سندرو اوازونه د دوی تر غوږ شول. دوی د باغ په لویه دروازه کې غلي ودرېدل. یو ځناور هم مېنې ته د ننوتلو جرات نه کاوه. کلوور رامخکې شوه، نورو ځناورو هم جرات پیداکړ. دوی چوپ چاپ او د پښو په څوکو دمېنې کړکیو ته راغلل. ګوري چې د مېنې په سالون کې یو لوی ګرد مېز پروت دی او دا لومړی ځل دی چې شپږ انسانان او شپږ نامتو خوګان په مساوي ډول په څوکیو ارام ناست دي او ناپولن د مېز سر ته ځای نیولی دی. د انسانانو او خوګانو ترمنځ قطعه بازي روانه ده او داړه ډلې د قطعه بازی څخه ډېر خوند اخلي.
دوی دش رابو د څښلو او د یو بل په سلامتی د جامونو د پورته کولو په خاطر قطعه بازي پرېښوده. د شرابو ډکه صراحي لاس په لاس ګرځېده او د مېز په سر پراته لوی جامونه ډکېدل او تشېدل. بیدیا ولاړ ځناورو د کړکیو څخه دننه په ځیر ځیر کتل او د دوی په مخونو د تعجب او حیرانتیا نښې اوچتې معلومېدلې. له بلې خوا دننه ناست مست خوګان او انسانان دومره نشه وو چې دوی تر پایه په بیدیا ولاړ یو ځناور هم ونه لیده. د شرابو ډک لوی ګیلاس په لاس د فوکسووډ فارم څښتن له څوکۍ راپورته شو او ویې ویل:
((زه د درنو حاضرینو څخه هیله کوم چې د حاضر مجلس په سر سلامتۍ جامونه پورته کړي او دا هم خپل فرض ګڼم چې د درنو حاضرینو په اجازه یو څو ټکي عرض کړم.))
((ښاغلو خوګانو! دا زما او د راغلو مېلمنو لپاره د ډېرې خوشالۍ ځای دی چې د نن نه زموږ د انسانانو او خوګانو ترمنځ د بې اعتمادۍ د غلط فهمۍ اوږده موده پای ته ورسېدله. زه درته رښتیا وایم ما او راغلو نورو مېلمنو د

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوګانو پر ضـد د مخالفت او دوښـمنۍ هېڅ ډول احسـاس نه درلود، لاکن د دې فارم ځینو ګاونډیو انســانانو د دې فارم د درنو ځناورو ښــه ســلوک ته د اشتباه په نظر کتل. په تېره موده کې ځینې بدمرغه پېښې شوې دي چې د دغو پېښو په نتیجه کې انسانانو د ځناورو په برخه کې ځینې غلطې مفکورې خپلې کړې. موږ انســانانو دا احســاس کاوه چې دا فارم چې ســتاســو د ټولو ځناورو ملکیت دی او ښاغلي خوګان د دې فارم چارې چلوي، شاید چې په ګاونډیو فارمونو کې ګډوډي پیداکړي او دا ګډوډي د فارمونو په ځناورو ناوړه غیر طبیعي اغېزه وکړي. په دې برخه کې انســـانانو پوره تحقیق و نه کړ او غیر له کوم ثبوت څخه ډېرو زمیندارو دا فکر کاوه چې ((د ځناورو فارم)) کې هر ډول بد اخلاقي او بې ډســـپلیني روانه ده او د ګاونډیو فارمونو خاوندانو د خپلو فارمونو په ځناورو او نوکر انســـانانو باندې د دې بداخلاقۍ او بې ډسپلینۍ د ناوړه اغېزې څخه ډېره وېره ښـودله. دوی واقعاً وارخطا وو. اما اوس دغه ټول شکونه بېخي له منځه ولاړل.))

((درنو خوګانو! نن ما او زما ملګرو ســتاســـو ((د ځناورو فارم)) لوېشـــت لوېشــت په خپلو ســترګو ولید. موږ ســتاســو په فارم کې بېخي نوي معاصــر میتودونه، مطلق ډسپلین او هر اړخیزه ښه تنظیم ولید او زه پوره باور لرم چې موږ انسانان به ستاسو د مثالي فارم څخه ډېر شیان تقلید کړو. د مثال په توګه ســتاســو په فارم کې ((کښــته طبقه)) ځناور له حده زیات کارکوي او د دې ســـیمې د نورو فارمونو د ځناورو په تناســـب ډېره لږه ځېره اخلي او ډېر لږ خواړه خوري. برعکس زموږ د فارمونو ځناور ډېر لږ کارکوي او ډېره ځېره اخلي او وله ورځ چتې په خوړلو تېروي، دغه شان نن ما او زما ملګرو ستاسو د فارم نور ډېر ښـه خصـوصـیات ولید او د نن نه موږ اراده لرو چې دغه ډول ښه شیان ډېر ژر په خپلو فارمونو کې رواج کړو.))

((ګرانو خوګانو! زه یو ځل بیا په دې واقعیت ټینګار کوم چې ((د ځناورو فارم)) او د ګاونډیو فارمونو ترمنځ د دوستۍ او مینې احساسات په اینده کې

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم باید ژوندي وساتو. زما په عقیده د خوګانو او انسانانو د ګټو ترمنځ تضاد او اختلاف وجود نه درلود او نه په اینده کې دغه شـــان بېځایه اختلاف ضـــرورت لري. زه پوره باور لرم چې د خوګانو او د ګاونډیو فارمونو د خاوندانو هلې ځلې او مشـکلات یو شـان دي. د مثال په توګه ایا د دې فارم او د نورو فارمونو د کار کشاله یو شان نه ده؟))

د وینا په دې برخه کې داسـې څرګنده شـوه لکه چې مسـتر ویلنیګټن په ډېر احتیاط د مخکې نه جوړې شه ټوکې کول غواړي، اما په دې وخت کې ډېر نشه و. څو ځله د هغه ژبه بنده رابنده شوه، تر یوې شیبې وروسته هغه خپله ټوکه داسې پیل کړه:

((ګرانو خوګانو! ما په خپلو سترګو ولید چې ستاسو په فارم کې ((د کښته طبقې)) څناور هېڅ ډول نازولتوب او امتیاز نه لري. زه تاسـو درندو خوګانو ته د دې مبارکي درکوم چې تاسـو ((دکښته طبقې)) په څناورو ډېر ساعتونه کار کوئ او په مقابل کې لږه څېره ورکوئ. نو که تاسو د کښته طبقې څناورو پر ضد دغه شان مبارزه کولای شئ، نو بیا خو موږ ته هم د خپلو فارمونو دننه د کښته طبقې د څناورو او انسانانو پر ضد د مبارزې حق ته قایله شي.))

((ډېرو ښاغلیو! لطفاً ودرېږئ خپل ګیلاسونه ډک کړئ او ماسره د ناپولن د صحت او ((د څناورو فارم)) د بریالیتوب او نېکمرغۍ په شعار کې ملګرتیا وکړئ!))

د ویلنیګټن د وینا په پای کې به زوره چک چکې او د خوشـالۍ چیغې ووهل شوې. ناپولن ډېر خوشاله شو. هغه له ډېرې خوشالۍ راپورته شو. ویلنیګټن یې ډېر کلک په غېږ کې ونیو او خپل ګیلاس یې ورسره په زوره وجنګاوه. کله چې چک چکې او چیغې غلې شوې ناپولن بالکل نېغ په دوو پښو ودرېد او د غونډې نه یې د خبرو اجازه واخیســتله. د ناپولن د ټولو ویناګانو غونډې دا وینا هم ډېره لنډه او پر ځای وه:

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښاغلیو مېلمنو! زه او زما ملګري خوګان ډېر خوشاله یو چې نن زموږ او ستاسو ترمنځ د غلط فهمۍ دوره پای ته ورسېدله. موږ خوګان په دې خبر یو چې له ډېرې مودې راهیسې ځینو خطرناکو دښمنانو د ځناورو او انسانانو ترمنځ د مخالفت او غلط فهمۍ د راپیداکولو په لاره کې ډېر کار کاوه. دې خطرناکو دښمنانو به ستاسو په فارمونو کې موږ پسې تل دا پروپاګنده کوله چې ګوندې زه او زما ملګري خوګان دا اراده لرو چې د انسانانو په فارمونو کې ځناور د انسانانو پر ضد ((بغاوت)) ته ولمسوو او په دغه فارمونو کې تخریب وکړو. او ((انقلاب)) ته لار جوړه کړو. زه ورته رښتیا وایم چې د دښمنانو دغه شان پروپاګنډې هېڅ حقیقت نه لري! بلکه زموږ واقعي ارزو دا وه. ده او دوی به چې د خپلو ګاونډیو انسانانو سره په سوله ژوند وکړو. د یو بل په چارو کې هېڅ ډول مداخله ونه کړو او د دې فارم او د انسانانو د فارمونو ترمنځ تجارتي روابط ډېر ټینګ وساتو. دا فارم چې زه یې د کنټرول افتخار لرم په واقعیت کې یوه ((تجارتي پروژه)) ده او دا پروژه د خوګانو د ډله ییز لیډر شپ پواسطه اداره کېږي.))

((درنو مېلمنو! زه پخه عقیده لرم چې د نن نه د خوګانو او د ګاونډیو فارمونو د خاوندانو ترمنځ ټول پخواني شکونه بېخي له منځه ولاړل. د خوګانو ډله ییز لیډرشپ د فارم په ورځني او عادي مسلو کې بدلون راوستلای دی او زه پوره باور لرم چې دغه بدلون به د ځناورو او انسانانو ترمنځ زیات اعتماد ته ډېره وده ورکړي. تراوسه د دې فارم ځناورو یو بل ته د ((ملګري)) خطاب کاوه او زموږ په نظر دا یو احمقانه رواج و. زما په امر دغه رواج ختم شو. په دې فارم کې یو بل عجیبه احمقانه رواج هم و. د باغ دننه د یوې ستنې پورې د یو خوګ کوپړۍ مېخ شوې وه، د هرې یکشنبې په سهار به د فارم ټولو ځناورو د دغه خوګ تر کوپړۍ مارش کاوه. د دې رواج منشا تراوسه راته معلوم نه شوه. زما په امر دغه کوپړۍ ښخه شونه او دغه رواج مې هم له منځه یوړ. تاسو د فارم په جنډو رپانده شین بیرغ په خپلو

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګو ولید. مخکې په دغه بیرغ په سپین رنګ د څناورو سوم او ښکر رسم شوي وو. زما په امر دغه رسم پاک شو او تر دې وروسته به دغه بیرغ یوازې ساده شین رنګ لري او بس.))

((ګرانو مېلمنو! مسټر ویلنیګټن د انسانانو او څناورو ترمنځ د ښه ګاونډیتوب په برخه کې ډېره اعلی وینا وکړه. خو زه د ده په وینا باندې یوازې یو تنقید لرم. دغه تنقید دا دی چې مسټر ویلنیګټن د خپلې وینا په دوران کې څو ځله زموږ فارم ته ((د څناورو فارم)) په نوم اشاره وکړه. فکر کوم چې دی تراوسه په دې نه دی خبر چې ما د فارم نوم بدل کړی دی. یو ځل بیا ستاسو د ټولو د خبرتیا لباره اعلان کوم چې ((د څناورو فارم)) نوم له منځه تللی دی او اوس د دې فارم نوم ((مانور فارم)) دی. د ازموږ د فارم سم او اصلي نوم دی.))

((ډېرو ښاغلیو انسانانو! خپل ګیلاسونه تر خولې ډک کړي. زما سره په دې شعار کې - بریالي او خوشاله دې وي د مانور فارم!– برخه واخلي.))

د ناپولن د وینا په پای کې څو دقیقې چک چکې، چیغې او په پښو باندې د ځمکې دربول روان وو او د شرابو ډک لوی ګیلاسونه تر وروستني څاڅکي پورې وڅښل شول. څو ځله ګیلاسونه ډک او تش شول. خوګان او څناور دومره نشه شول چې ځینو ته یو مخ پنځه مخونه، ځینو ته یو مخ څلور مخونه او ځینو ته یو مخ درې مخونه ښکاره کېدل. باهر ولاړ څناورو دې صحنې ته په ځیر ځیر کتل. کله چې د انسانانو او خوګانو چک چکې او چیغې غلې شوې، راغلو مېلمنو او خوګانو بیا قطعه بازي شروع کړه.

بیدیا ولاړ څناور ډېر غلي باهر ته روان شول. دوی لا شل قدمه نه وو تللي چې د فارم د مېنې نه ځوږ راپورته شو. د شور په اورېدو څناور ځای پر ځای ودرېدل. دوی بېرته رامنډه کړه او بیا کړکیو ته ودرېدل ګوري چې د خوګانو او انسانانو ترمنځ سختې ناندرۍ روانې دي. په زوره چیغې وهل کېږي، مېزونه ډبول کېږي، یو بل ته د شک په نظر شان شوي وو! باهر ولاړ مخلوق

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

به کله خوګ او کله انســـان او کله انســـان او کله خوګ ته کتل راکتل! اوس ځناورو ته د خوګ او انسان ترمنځ فرق کول ګران ښکاره کېدل.

zia_2zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروفیسور رسول امین

پروفیسور رسول امین پر (۱۹۳۹ م) کال د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې د محمد امین خان په کور کې زیږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې په افغانستان کې ترسره کړې دي. د منځنیو او لوړو زده کړو لپاره پر (۱۳۳٤ ل) کال پېښور ته ولاړ، هلته یې یو کال د انګرېزي او اردو ژبې لپاره او بیا د منځنیو زده کړو لپاره په فارورډ ښوونځي او کالج کې شامل شو. پر (۱۹٦۰ م) کال له همدې ښوونځي او کالج څخه فارغ او د لوړو زده کړو لپاره د پېښور په اسلامیه کالج کې شامل شو. پر (۱۹٦٦ م) کال یې د ماسترۍ سند ترلاسه کړ او بېرته کابل ته راستون شو.

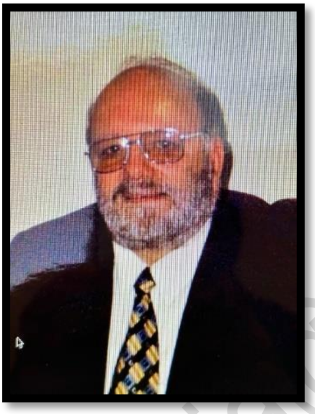

کابل ته په راستنېدو یې د پښتو ټولنې غړیتوب ترلاسه کړ او د دې ترڅنګ د کابل پوهنتون په ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي کې د اجتماعي علومو د استاد په توګه وټاکل شو.

پروفیسور امین پر (۱۳۵۸ ل) کال کې د وخت د رژیم د مخالفت له کبله زندان ته ولېږدول شو او له زندانه تر خلاصېدو وروسته پر افغانستان باندې د سرو لښکرو له راتګ سره سم بېرته پېښور ته کډه شو. پروفیسور امین له (۱۹۸۰ م) کال څخه تر (۱۹۸۵ م) کال پورې په پېښور کې د اسلامي محاذ په تنظیم او افغان اطلاعاتي مرکز کې کارکاوه او پر (۱۹۸۵ م) کال د ده او یو شمېر نورو افغانانو له خوا (د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنه) یا (وفا) رامنځته کړه او پروفیسور رسول امین د دې ټولنې د رییس په توګه وټاکل شو. وروسته

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاده ټولنه د افغانستان د مطالعاتو پر مرکز بدله شوه، چې بیا یې هم پروفیسور امین مشــــري کوله. رســـول امین د کډوالۍ پر مهال یو لړ ملي او نړیوال ســـیمینارونه جوړ کړل او د (خپلواکي) په نوم مجله، د (وفا) په نوم اخبار او افغان جریدې په نامه جریده چاپ او خپاره کړل، د دې تر څنګ یې د ازاد افغانستان د لیکوالو ټولنې له خوا په سلګونو کتابونه هم چاپ او خپاره کړل.

پروفیسور امین د افغانستان د مسالې په اړه په ډېرو ملي او نړیوالو سیمینارونو کې ګډون کړی دی، چې د هغې په ترڅ کې د امریکا متحده ایالاتو، انګلستان، فرانســه، المان، مرکزي اسـیا، ډنمارک، هالنډ، بلجیم، سـویس، یونان، ایټالیا، ناروې، مصــــر او نورو هېوادونو ته ســـفرونه کړي دي. کله چې په روم کې افغانان د افغانسـتان د مسـالې په اړه سـره راټول شـول، نو رسـول امین یې د مخکښـــــانو له ډلې څخه و، چې بیا د بن کنفرانس تر پرېکړې وروســــته په افغانستان کې لنډمهاله اداره رامنځته شوه، نو پروفیسور امین د همدې ادارې د پوهنې وزیر په توګه وټاکل شو. د پروفیسور رسول امین یو شمېر خپل او له نورو ژبو څخه ژباړل شــوي اثار هم چاپ شــوي دي، یوه مهمه رســاله یې (افغانســـتان تر یو خطرناک پېچومي تېرېږي) په نوم هم چاپ شـــوې ده.

پروفیسـور رسـول امین د لنډمهالې ادارې تر شپږ میاشتنې وزارت وروسته د افغانســتان د مطالعاتو مرکز د رییس په توګه خپله موســســه پر مخ وړله او له دې لارې یې د خپلو افغانانو خدمت کاوه.

پروفیسـور رسـول امین د (۲۰۰۹م) کال د اکتوبر میاشـتې پر (۳۱)مه نېټه د اســټرالیا په میلبورن ښــار کې د ورپېښــې ناروغۍ له امله له دې نیمګړې دنیا څخه د تل لپاره سترګې پټې کړې. روح یې ښاد.

zia_zzia@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پروفیسور رسول امین کورنۍ

(لنډه پېژندنه)

مرحوم غازي محمد امین خان

(د پروفیسور رسول امین پلار)

مرحوم غازي محمد امین خان د مرحوم نورمحمد خان زوی، چې له نن څخه (۱۱۲) کاله مخکې د کوزې پښتونخوا په باجوړ سیمه کې دې نړۍ ته سترګې پرانیستې دي. د

ماشوموالي دوره یې په باجوړ کې تېره کړه، وروسته له خپلې کورنۍ سره کونړ ته راغی او په وټه پور ولسوالۍ کې مېشت شو. مرحوم محمد امین خان د هغه وخت مروجه زده کړې د جومات له ملایانو څخه وکړې. مرحوم محمد امین خان په لومړیو کې له بزګرۍ سره ډېره مینه درلوده، وروسته په تجارت بوخت شو او له دې لارې یې ډېره

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

شتمني ترلاسه کړه. کله چې د امير امان الله خان په دوره کې په کور دننه يو لړ بغاوتونه پيل شـــول، امير امان الله خان خپل نږدې دوســـت او پياوړی جنرال خان ميرزمان خان چې د مرحوم محمد امين خان ســـکه ماما و، د بغاوتونو د خاموشه کولو لپاره بېلابېلو سيمو ته ولېږه. له دې جملې څخه د منګلو جنګ ته چې په هغې کې مرحوم محمد امين خان هم حضـــور درلود. باغيان يې وځپل او فاتحانه کابل ته راستانه شول، چې په کابل کې د امير امان الله خان له تود هرکلي ســـره مخ شـــول او په ډېرو ډاليو يې ونازول، ورســـره يې اعزازي کنډک مشـــرۍ رتبه مرحوم محمد امين خان ته ورکړه او هم د غازيانو په ډله کې د غازي لقب هم ورکړ شو.

مرحوم محمد امين خان د عمر په وروستيو کې د يو لړ ناروغيو سره مخ شو او په پای کې پر (۱۳۵۱ل) کال وفات شو. بايد ووايم په خپله مرحوم محمد امين خان کم ســواده و، خو له تعليم ســره يې ډېره مينه وه، د نوموړي د مينې له برکته د پروفيســور رســول امين کورنۍ په تعليميافته کورنۍ تبديله شــوه، په علم سمبال او پوه اولاد يې ټولنې ته وړاندې کړل. روح يې ښاد.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

اروابناد محمد رسول غیرت

(د پروفیسور رسول امین ورور)

اروابناد محمد رسول غیرت امین د محمد امین خان زوی او د نورمحمد لسمی دی. نوموړی پر (۱۳۳۷ل) کال په حوت میاشت کې د کونړ ولایت وټه پور ولسوالۍ په شامیدکوټ کلي د خانانو په کورنۍ کې زېږېدلی دی. اروابناد خپلې

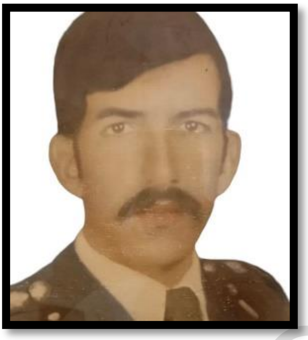

لومړنۍ، منځنۍ او ثانوي زده کړې د عمراخان په عالي لیسه کې بشپړې کړې او په اعلی درجه ترې پر (۱۳۴۹ل) کال فارغ شو. د دولسم ټولګي تر فراغت وروسته د نظامي زده کړو لپاره کابل ته ولاړ او هلته یې نظامي زده کړې وکړې او په بریالیتوب یې پایته ورسولې. پر (۱۳۶۰ل) کال کابل ته کډوال شو او هلته مېشت شو، له تک سره سم یې خپله لومړۍ دنده د کابل په چهلستون کې د لومړۍ حوزې د قومندان په توګه ترسره کړه.

محمد نوروز خان
(د پروفیسور رسول امین ورور)

ډګروال محمد ظاهر شاه
(د پروفیسور رسول امین ورور)

احمدشاه امین
(د پروفیسور رسول امین ورور)

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست محمد امین

(د پروفیسور رسول امین وراره)

دوســـت محمد امین د مرحوم محمد نوروز خان زوی او د مرحوم محمد امین خان لمسی دی، پر (۱۹۴۸م)کال د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې زیږېدلی دی. نوموړي خپلې لومړنۍ زده کړې د جوزجان ولایت په فیض اباد ولســوالۍ کې ترســره کړي دي، منځنۍ زده کړې یې د کابل په ابن سینا منځنۍ ښــوونځي کې او د دولسم ټولګي د فراغت ســند یې د کابل ښــار د کرنې له لیسې څخـه ترلاســـه کړی دی.

لوړې زده کړې یې د کـابـل پوهنتون د کرنې پوهنځي کې ترســره کړي او لـه همدې پوهنځي یې د لیسـانس سند یې ترلاسه کړی دی. په همدې برخه کې یې د ماسترۍ سند د ایران له تهران پوهنتون څخه ترلاسه کړی دی.

دوســـت محمد امین د (۱۳۴۸ل)کال را پدېخوا د کرنې وزارت په لاندې پوستونو رسمي کار کړی دی:

د ننګرهار د زراعت ریاســت د ترویج د امر، د کرنې وزارت د عالي تعلیماتو د امر، د کرنې او مالدارۍ د انســتیټوت د مشــر، د لوړ زده کړو وزارت د مســلکي زده کړو د مســول، د لوړو زده کړو وزارت د پلان عمومي امر په توګه دندې ترسره کړې دي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر (۲۰۰۲ م) کال د اوبو لګولو وزارت د پلان د معین، پر (۲۰۰٤ م) کال د اوبو لګولو، د اوبو د زېرمو او د ژوند د چاپېریال ساتنې د وزارت مسلکی معین، پر (۲۰۰۸م) کال د چاپېریال ساتني د ملي او خپلواکې ادارې د معین، پر (۲۰۱۲م) کال د ژوند د چاپېریال ساتني د خپلواکې ادارې معین او د نوموړې ادارې سرپرست عمومي ریس په توګه دندې ترسره کړې دي.

باید ووایم دوست محمد امین د چاپېریال ساتنې ملي ادارې موسس او د چاپېریال ساتنې د قانون طراح هم پاتی شوی دی. د دې ترڅنګ نوموړی په اداره، کرنې او چاپېریال ساتنې کې اوږده تجربه لري.

دوست محمد امین د ژوند چاپېریال ساتنې په اړه یو شمېر نړیوالو کنفرانسونو او سیمینارونو کې چې په بېلابېلو هېوادونو لکه : المان، سینیګال، روسیه، سویس، جنوبي افریقا، سنګاپور، بوتان، سیریلنکا، ایران، هندوستان، فیلیپین او یو شمیر نورو کې جوړ شوي وو، ګډون کړی دی.

د دوست محمد امین چاپ شوي اثار:

- (د افغانستان او نړۍ د ژوند د چاپېریال ننګونې او رغونې) په پښتو ژبه.
- (حفاظت محیط زیست افغانستان و جهان) په دري ژبه.
- (د جلال اباد دکانال بیا رغونې او انکشاف لارې چارې) په پښتو ژبه.
- (د مېوه جاتو د قورې سمبالښت او د اصلاح شویو مېوه جاتو روزنه) په پښتو ژبه .

zia_zia@yahoo.com

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکټر شمیم اکبر د پروفیسور رسول امین مشره لور ده، لومړنۍ زده کړې یې په ښوونځي کې کړې دي. نوموړې خپلې منځنۍ زده کړې په علیشام لېسه کې پر (۱۹۷۶م) کال پای ته ورسولې. ډاکټر شمیم اکبر پر (۱۹۹۱م) کال د پېښور خیبر میډیکل کالج څخه د MBBS سند پای ته ورساوه، نوموړې لومړنۍ افغان میرمن په توګه وپېژندل شوه، چې د خیبر میډیکل کالج پېښور څخه یې د MBBS سند پای ته ورساوه، ډاکټر شمیم اکبر له (۱۹۹۱م) کال څخه تر (۱۹۹۳م) کال پورې په پېښور کې د افغان مېرمنو په روغتون کې د عمومي ډاکټرې په توګه دنده ترسره کړې ده. پر (۱۹۹۳م) ډاکټر شمیم استرالیا ته مهاجره شوه او د افغان کورنیو مېرمنو لپاره یې د کډوالۍ همغږي کوونکي په توګه کار پیل کړ. ډاکټر شمیم اکبر په پنځو ژبو تفسیر کوي: دري، پښتو، فارسي، هزارګي او اردو.

ډاکټر یاسمین امین چې د پروفیسور رسول امین لو ده، خپلې ثانوي زده کړې یې په پېښور کې سر ته رسولې دي تر منځنیو زده کړو وروسته یې د پېښور خیبر میډیکل کالج څخه د MBBS سند ترلاسه کړی دی، ماستري یې په استرالیا کې د ایمبریولوژي په برخه کې کړې ده او درې کاله یې د افغانستان د روغتیا په وزارت کې د سترې سلاکارې په توګه کار کړی دی.

تاتره زماني د پروفیسور رسول امین لور ده، چې په کابل ولایت کې زېږېدلې ده. ثانوي او لوړې زده کړې یې په پېښور کې پای ته رسولې او د ماسترۍ سند یې په استرالیا کې د نړیوالو اړیکو په برخه کې ترلاسه کړی دی، اوس مهال د استرالیا په دولت کې کار کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمل امین د پروفیسور رسول امین مشر زوی دی، لومړنۍ زده کړې یې د پېښــور په اســلامیه کالجیټ لیســه کې او ثانوي زده کړې یې د پېښور په اسلامیه کالج کې پای ته رسولي. بیا یې پر (۱۹۸۶م) کال د پېښـــور د انجینرۍ او ټیکنـالوژۍ لـه پوهنتون څخـه د الکتریکـل انجینرۍ سـند بشـپړ کړی دی. ایمل امین له (۲۰۰۴م) کال څخه تر (۲۰۰۵م) کال پورې د افغانســتان د ښــار جوړونې په وزارت کې د ستر سلاکار په توګه کار کړی دی.

اتل امین د پروفیسـور امین زوی دی، چې منځنۍ زده کړې یې په پېښـور کې پای ته رسـولي، اتل امین د سوداګرۍ په اداره کې د لیسانس سند ترلاسه کړی، نوموړی د امنیتي خطر مـدیریت کې ډیپلوم هم لري، اتل امین د ATAL واچز بنســټ ایښــودونکی هم دی. په افغانســـتان کې یې د پروفیســـور رســـول امین بنســـټ هم رامنځته کړی، چې له بېوزلو کورنیو ســـره مرســـته او همکاري کوي. اتل امین په اســـترالیا کې یو بریالی ســوداګر دی او اوس د اســترالیا په میلبورن ښــار کې امنیتي کمپنۍ چلوي. اتـل امین لـه (۲۰۱۲م) کـال څخه تر (۲۰۱۳م) کال پورې د افغانسـتان له پانګونې څخه د ملاتړ اداري (آیســـا) کې د تمویل کوونکو د اړیکو د همغږي کوونکي په توګه کار کړی او له (۲۰۱۳م) کال څخه تر (۲۰۱۴م) کال پورې د افغانستان د انتخاباتو د خپلواک کمېسیون د ستر سلاکار په توګه کار کړی دی.

کوچی امین د پروفیســور رســول امین تر ټولو کوچنی زوی دی، لومړنۍ زده کړې یې پر (۱۹۹۳م) کال په پېښور کې پای ته رسولي، نورې زده کړې یې د پېښور په ایډواردز کالج کې بشـپړې کړې دي، چې اوسـمهال په اســـترالیا کې د مهاجرت د اســـتازي په توګه دنده ترسره کوي.

Collected by: zia ur Rahman zia

(c) ketabton.com: The Digital Library

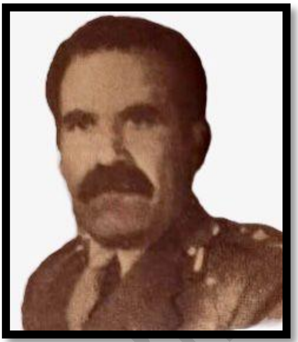

ډګروال نېک محمد امین
(د پروفیسور رسول امین ورارہ)

پیلوټ جمال آمین
(د پروفیسور رسول امین وراره)

ډګروال خوشحال امین
(د پروفیسور رسول امین وراره)

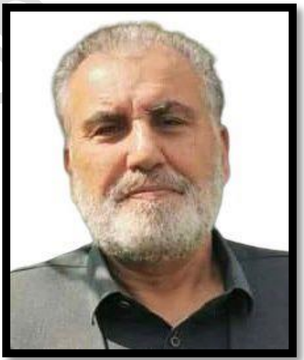

رحمت الله امین
(د پروفیسور رسول امین وراره)

(د پروفیسور رسول امین لمسی)

خیبر امین د کونړ ولایت په وټه پور ولسوالۍ کې زیږیدلی دی. لومړنۍ او منځنۍ زده کړې یې په کابل کې بشپړې کړې او بیا یې د کابل له پولیسو اکاډمۍ څخه د لیسانس سند ترلاسه کړ. د خپل علمي افق په تعقیب یې له امریکایي پوهنتون څخه د سوداګرۍ اداره کې د ماسټرۍ سند ترلاسه کړ. په مسلکي توګه ښاغلی خیبر له تېرو (۲۵) کلونو راهیسې د نړیوالو بشري سازمانونو په ځانګړې توګه د ملګرو ملتونو په دفترونو کې کار کوي.

(د پروفیسور رسول امین زوم)

فاروق زما نی د سلیمان خان زمانی زوی د لوی خان غازي میرزمان خان لمسی دی. په کونړ ولایت کې زیږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې د کونړ ولایت وټه پور ښوونځي کې او منځنۍ زده کړې یې د کابل په عمر شهید لیسه کې بشپړې کړې دي. د لیسانس سند یې د کابل پوهنتون له کرنې پوهنځي څخه ترلاسه کړی دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library